

שְׁוִיתִי ה' לְפָנָי תְּמִיד

נְנַח נְחַמְּנוּ נְחַמְּנוּ מְאוֹמָן

סֵפֶר

כּוֹכְבֵי אֹר

הוצאת
מלא נביא מני אנו

מִפְתָּחוֹת

הַקְדָּמָה ז

פּוֹכְבֵי אור

חֶלֶק א' אֲנָשֵׁי מוֹתֵר"ן ז

חֶלֶק ב' אֲמֹת וְאַמוֹנָה קכח

חֶלֶק ג' חֲכָמָה וּבִינָה קנג

חֶלֶק ד' שִׁשּׁוֹן וְשִׁמְחָה קנא

סְפּוּרִים נִפְלְאִים רמא

עֲוֹנוֹת הָרַב מִשְׁשַׁעְהָרִין רעג

שִׁיחֹת וְסְפּוּרִים שנג

כְּתַב־יָד הָרַב מִשְׁשַׁעְהָרִין וְל' תנא

אֲבִנֵי"ה בְּרוּזַל תנט

תְּקוּן הַכְּלָלִי תקעג

שְׂוִיתִי ה' לְעֵדִי תָמִיד

נ נח נחמ נחמן מאומן

סֵפֶר

כּוֹכְבֵי אֹר

והוא ספורים נפלאים ודברים נעימים
ונחמדים, על אודות יקר הדרת קדשת שמו של
אדמו"ר אור האורות רבנו נחמן מברסלב
זצוק"ל ובדבר תעצומות נשגבות דבריו
הנוראים ותפארת נכבדות אנשיו הנאמנים.

ספר זה מחלק לד' חלקים הנקראים בשם:

חלק א': אנשי מוהר"ן חלק ב': אמת ואמונה

חלק ג': חכמה ובינה חלק ד': ששון ושמחה

נאספה ונתקבץ ע"י הר' שמואל הלוי הורביץ

וצ"ל

לעלוי נשמת הרה"ח
ישראל בער אודסר זצ"ל
תלמיד הרב ישראל קרדונר זצ"ל
תלמידו של הרב משה ברסלבר זצ"ל
תלמיד מוהרנ"ת זיע"א
תלמידו של רביה"ק מוהר"ן מברסלב
נְ נָחַ נְחָמְ נְחָמָן מְאֻמָּן זי"ע ועכי"א

ולעלוי נשמת

עמרם יוסף ב"ר משה נחום הלוי הורביץ זצ"ל
מאיר עקביא בן יעקב ימיני זצ"ל
אהרון בן יעקב פיין זצ"ל
ת.נ.צ.ב.ה

התודה והברכה למכון תורת הנצח
www.nanach.com
www.nanachnachmanachmanmeuman.com
התשע"ג

הקדמה

את ה' אלהי השמים ואלהי הארץ אפאר וארומם.
 בכל לבי ונפשי אברכו ואהדרו בכל מיני הדורים.
 רנה ותודה יומם ולילה אביע ואערך לפניו, גם
 הלול ושבח שיירה וזמרה, כי מאד רבים וגדולים.
 מעשיו ומפעלותיו אשר פעל והכין גם לעינינו הנשמיים. (א)
 בזאת גם במקשל גם בחידה אפתח שפתי ואנוהו.
 כי הגדיל לעשות מקצה השמים ועד קצהו.
 אלפים ורבבות מכונות. (ב)
 מכונות ממכונות שונות.

(א) עין היטב בלקוטי תנ"ינא סימן ל"ט, ונם בסוף "השיר ידידות"
 שבתחלת הלקוטי מוה"ר"ן א', מה שכתב שם אדמו"ר זצ"ל "נביא לבב
 חכמה - להבין תכונות גופנו ומרחקי פרקיו ועריכות איבריו, חיוב
 הבנתו מועילה לידיעת הבורא המציר אלו הצורות כלם" עד כאן לשונו.
 ומר' אפרים ז"ל שמעתי שספר ממוה"רנ"ת ז"ל שהאריך פעם אחת לדבר
 בענין זה בעצם גדלת הבורא ותברך אשר נראה לעינים גם בהבריות
 של זה העולם לבד. ומכל זה נתעוררתי להעמיק בזה מחשבותי ורעיוני,
 עד שהעליתי זאת על הכתב, באשר עיניכם תחזינה מישרים.

(ב) הן המה הגופים של הפעלי חיים

בְּהַשְׁכָּלָה נִפְלְאָה וְנִרְאָה מְלֹאכֶת הַלְקִיָּהֶם.

בְּתְבוּנָה עֲצוּמָה וְנִשְׁגָּבָה מְעַרְכֶת אֵיבְרִיָּהֶם.

אִף בְּרֹב הַפְּלֵא וְפְלֵא הַרְפִּיב בָּהֶם מְכוּנִים (ג) מְכוּנִים
שׁוֹנִים לְהִנְהַגְתָּם (ד)

אִף בְּעֶצֶם הַכְּמָה וְדַעַת הַמְּצִיא לָהֶם אוֹצְרוֹת (ה) מְאוֹצְרוֹת
שׁוֹנוֹת לְמְלֹאכֶתָם.

אִף תְּהִלּוֹכְתָם בְּמִסְלוֹתֵיהֶם, נִפְלֵא וְנִכּוֹן לְבַל יִמוּטוּ
וְיִמְעֲדוּ. (ו)

אִף מְאוֹרוֹת וְנִגְוָהוֹת לְעֵינֵי הַמְכוּנִים לְבַל יִפְשְׁלוּ וְיִאֲבֹדוּ.

עַד אֲשֶׁר יִתְפַּלֵּא וְיִשְׁתּוּמֵם כָּל מְבִיט וְרוֹאֵה אֶת הַמְרָאָה
הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַזֶּה.

יִבְהַל וְיִחַרַד עַד שְׁעָרוֹ תִסְמַר מִפֶּתַח הַנְּעֻלָּם הַמְּמַצִּיא כָּל זֶה:

(ג) מְאוֹשִׁינְסָעֵן.

(ד) הֵן הַמָּה נִפְשׁוֹתֵיהֶם.

(ה) הַיְסוּדוֹת וְכַחֲזוֹתֵיהֶם.

(ו) כַּח הַמּוֹשֵׁף אֲשֶׁר לְנִקְבַת הָאָרֶץ.

וְכָל הַנִּפְלְאוֹת הָאֵלֶּה עוֹד כְּלֵא חֲשׁוּבִים נִגְדַ עֶצֶם רַבּוּי
הַנִּפְלְאוֹת עַד אֵין סוּף וְאֵין תְּכֵלִית אֲשֶׁר הַפְּלִיא וְהַלְבִּישׁ
בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, אֲשֶׁר בָּהּ בְּעֶצְמָהּ בְּרָא וְהַמְּצִיא גַם אֶת

כל הנ"ל, וגם שאר כל העולמות עם כל הנמצא בהם, ועל
 ידם מחיה ומקים אותם מתחלה ועד סוף, הכל על-ידי
 תורתו הקדושה אשר מסר לנו בכתב ובעל פה בנגלה
 ובנסתר, שבזה כלול גם כל אשר הופיע ברוח קדשו על
 הצדיקים האמתיים לתדש בה (עין במדרש רבה פרשת יתרו על
 פסוק "וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר" שמה שהנביאים
 עתידים להתנבאות בכל דור ודור קבלו מהר סיני וכו' אלו הנשמות
 העתידים להבראות וכו', כל אחד ואחד קבל את שלו וכו', ולא כל
 הנביאים בלבד וכו', אלא אף החכמים העומדים בכל דור ודור כל
 אחד ואחד קבל את שלו מסיני, שעל זה מובא בזהר הקדוש על
 פסוק "ולאמר לציון עמי אתה" אל תאמר עמי אלא עמי,
 מה אני בורא שמים וארץ במלולי, אף אתה בן. וכמובא
 בלקוטי תנינא סימן ל"ו שהתלמידי חכמים בוראים את
 הכל על-ידי דבריהם, וכידוע מאמר אדמו"ר זצ"ל בעת
 שובו מנסיעתו (אחר בואו מלעמברג) להרב רבי ברוך זצ"ל,
 שאמר אז בתוך שיחתו הקדושה שאינו עושה שום דבר
 בלא תורה, וכמו שגראה לאנשיו גם בעיניהם הנשמיים
 כמה מעשיות ומופתים בענין זה, וגם כל מה שהיה נעשה
 בעולם בכלליות כל פעם היה מרמז בתורתו הקדושה, וגם
 כמה פעמים בשהיה רוצה להמשיך איזו רפואה לאחד
 מאנשיו היה מנלה תורה מעין זה, ועל-ידי-זה המשיך לו

רפואתו. וְכֹל מֵאֱמִין אֲמַתִּי כְּשֵׁישִׁים אֶת לְבוֹ לְכֹל זֶה, יִשְׁתּוּמֵם וַיִּתְפַּלֵּא עַל זֶה בְּכַפְלֵי כַפְלֵי אֲלָפִים פְּעָמִים כְּמוֹ עַל כָּל הַנִּ"ל, וּבְנוֹדַע בְּזֶה מֵאֲמֹר אֲדַמּוּ"ר וַצ"ל שֶׁאֲמֹר פֶּעַם אַחַת בְּזֶה הַלְשׁוֹן: "פּוֹן מִיר קָאן מְעַן וּוִיסְעַן גָּאט'ס גְּרוֹסְקֵייט (מִמְּנֵי יְכוּלִים לְדַעַת גְּדֻלוֹת ה'):"

וּבִזְמַת אֲנַחְנוּ תִּיבִים לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ לְעוֹשֵׂה לָנוּ אוֹרִים גְּדוּלִים כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ, אֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְמַמְשַׁלַּת בַּיּוֹם, הוּא אֲדַמּוּ"ר מוֹהַר"ן וַצ"ל (הַנִּמְשָׁל בְּגִבּוֹרֵת מְאוּרוֹ וּזְרִיחָתוֹ לְהַשֶּׁמֶשׁ שֶׁעָקַר יִהְיֶה בַּיּוֹם, שֶׁמְרַמֵּז עַל הַגְּאֻלָּה שֶׁאֵז וַתִּגְלֶה גַם סִפְרוֹ הַגָּנוּז וְסִפְרוֹ הַנִּשְׁרָף, וְגַם עֲצָם הַנוֹרְאוֹת שֶׁבְּפִרְדֵּם תּוֹרוֹתָיו וּמַעֲשֵׂיוֹתָיו שֶׁל עֲכָשׁוֹ) וְאֶת הַיָּרֵחַ לְמַמְשַׁלַּת בְּלֵילָה, הוּא תַלְמִידוֹ הַקָּדוֹשׁ מוֹרְנוּ מוֹהַר"נ"ת ז"ל, הַנִּמְשָׁל לְלִבְנָה עַל אֲשֶׁר זָכַךְ וַצָּרַף אֶת גּוֹפּוֹ עַד שֶׁקָּבַל בְּעֲצָמוֹ אֶת אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ לְהַזְרִיחוֹ גַם בְּעַמֻּק הַחֲשֵׁךְ שֶׁבְּדוֹרוֹתֵינוּ אֵלֶּה, וּלְהַחֲיוֹת וּלְהַשִּׁיב בְּזֶה גַם אֶת כָּל חַלּוּשֵׁי הָרְאוֹת שֶׁמִּחַמַת גְּדָל כְּהִיּוֹן עֵינֵיהֶם אֵין יְכוּלִים לְהַבִּיט בְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ בְּעֲצָמוֹ (עֵין בְּפִרְפְּרָאוֹת לְחֻכְמָה עַל הַתּוֹרָה קָרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ, וְגַם עֵין לְקַמּוֹן בְּקִנְטָרִים "חֻכְמָה וּבִינָה" אוֹת ל"ג עֵין שֵׁם. וְשִׁמְעֵתִי מֵאֲבִי הַרִינִי כְּפֶרֶת מִשְׁכֻּבוֹ שֵׁישׁ לְעַסֵּק בְּסִפְרֵי מוֹהַר"נ"ת ז"ל יוֹתֵר מִבְּסִפְרֵי אֲדַמּוּ"ר וַצ"ל בְּעֲצָמוֹ. כִּי בִמְיֻנוּ אֵלֶּה שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַ שְׁעוֹבֵר בְּגוֹף וּנְפֶשׁ, צָרִיךְ לְהִיּוֹת עָקֵר הַלְמוּד בְּסִפְרֵי

מוהרנ"ת ז"ל על אשר על־ידו היה ביכלת אדמו"ר זצ"ל להוריד את
 דבריו הנוראים, ולעורר ולחזק בהם גם אנשים מגשמים ומנחים בעמק
 השאול תהתיות כמונו. גם כי באמת כל דברי מוהרנ"ת ז"ל מראש ועד
 סוף, הכל מאדמו"ר זצ"ל מעצמו הן באתגליא. כִּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מֵאָבִי
 הריני כפרת משכבו ששמע מפיו הקדוש שאמר פעם אחת בזה
 הלשון: מיום שנתקרבתי לאדמו"ר זצ"ל, לא מבניא דבור של תורה
 איני יכול לומר, רק המשרש בדבריו הקדושים (הן הכתובים, והן
 הבלתי כתובים, כי אדמו"ר זצ"ל הרבה לדבר ולשיח עמו גם כפה
 וכפה דבורים ושיחות שלא הביא אותם על הכתב) רק אפלו דברי
 צחות (בעסקי חל) איני יכול לומר, רק המשרש בדברי אדמו"ר זצ"ל.
 והן באתפסיא כמוכא בתחלת הקדמתו לספרי לקוטי הלכות עין שם
 היטב מה שכתוב שם, אך זאת וכו' מצד מעלת הדרת קדשת המשפיע
 עלי וכו'. וגם בזה שמעתי מאבי הריני כפרת משכבו ששמע מפיו
 מוהרנ"ת ז"ל שאמר פעם אחת בזה הלשון: אני אצל אדמו"ר זצ"ל כעט
 אצל הסופר, והנראה לעניות דעתי שהיתה פונתו בלשון הזה למה
 שנאמר בספר הא"ב אות ג' גאון סימן ט"ו עין שם.) והבוכבים
 שנתנו להלבנה להפנים דעתה, יש לפרש שזה מרמז על
 שאר אנשיו שהיו מקרבים אליו והשתדלו להצדיק את
 הרבים (זה בגופו וזה במונו) כל אחד עד מקום שיִדו הגיעה,
 על שם הכתוב: והמשכילים יזהירו בזהר הרקיע ומצדיקי
 הרבים בכוכבים וכו':

ועל אשר קראתי על שמם את החבור הזו בשם "כוכבי אור", כי הנה חלקתי את הספר הזה לארבעה חלקים.

החלק הראשון קראתי בשם אנשי מוהר"ן:

כי בו ידבר מרוממות מעלת יקר האנשים הקדושים של אדמו"ר זצ"ל:

החלק השני קראתי בשם אמת ואמונה:

כי בו ידבר על אודות האמונה הקדושה שעקרה תלוי רק באמת, כמובא מזה בדברי אדמו"ר זצ"ל ומוהרנ"ת ז"ל, ובפרט בלקוטי הלכות הלכות פסח (הלכה ט' בתחלתה) עין שם באריכות, שמי שחושק באמת אל האמת בודאי יזכה להבין האמת אף על פי שיש לו כמה קשייות וכו' עין שם:

החלק השלישי קראתי בשם חכמה ובינה:

כי בו ידבר על אודות אשר זכה אדמו"ר זצ"ל לעלות ולהכליל באור פני החכמה והבינה לעד ולנצח, ושמרמוז כל זה בהגמטריא של שמו הקדוש זצ"ל"ה:

החלק הרביעי קראתי בשם ששון ושמחה:

כי בו ידבר על אודות יקר תפארת מצות הששון והשמחה בה' ובצדיקיו האמתיים ובתורתו ומצותיו הקדושים:

שְׁנוּתֵי ה' קְלָגְדֵי תְבוּיָה

סֵפֶר

כּוֹכְבֵי אֹר

חֵלֶק א'

אֲנָשֵׁי מוֹתֵר"ן

פְּתִיחָה

לְחֶלֶק א' הַנִּקְרָא בְּשֵׁם אֲנָשֵׁי מוֹהֲרָן

זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה', אֲשֶׁר שָׁמְתִי אֶל לִבִּי לְהַעֲלוֹת עַל הַכֶּתֶב אִיזוֹ
 סְפוּרִים בְּקִצְרָה מִמָּה שְׁעֵבַר עַל מוֹהֲרַנְיָת זצ"ל שְׁלֹא הוּבָא
 בְּ"הִימֵי מוֹהֲרַנְיָת" אֲשֶׁר כֶּתֶב בְּעֶצְמוֹ, כִּי לֹא כֶּתֶב שָׁם רַק רֵאשִׁי
 פְּרָקִים, כְּמוֹכֵן לְהַמְעִיז שָׁם. וְעוֹד נִתְּתִי אֶת לִבִּי לְצַרֵּף לְזֶה גַם
 קִצֵּת מְשִׁיחוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים, וְגַם קִצֵּת סְפוּרִים מִשְׁאָר אֲנָשֵׁי
 אֲדַמוּר זצ"ל, כִּי בְּשִׁכְבְּר הַיָּמִים הַבָּאִים נִשְׁכַּח הַבֵּל. וּמִי יוֹדֵעַ
 עַד כְּמָה יִתְאַרֵךְ עוֹד זְמַן גְּלוּיֹתֵינוּ וְהַלְכָּבוֹת הוֹלְכִים וְנִתְמַעְטִים
 בְּכָל עֵת, לְכֵן הִהְכַרְחֵת לְהַעֲלוֹת גַּם זֹאת עַל הַכֶּתֶב. וּמֵהוֹדַעְנָא
 לְהַקּוּרָא שְׁכָל הַסְּפוּרִים הָאֵלֶּה שְׁמַעְתִּי מֵאָבִי מוֹרֵי הַמִּפְלָא מוֹרְנוּ
 הָרַב נַחֲמָן ז"ל, זוֹלַת אִיזָה מַעַט וּמִקִּצֵּת צִרְפָּתִי לְזֶה מָה שְׁשִׁמַּעְתִּי
 גַּם מִשְׁאָר אֲנָשִׁים הַזְּקֵנִים שְׁבֵאַנְשֵׁי מוֹהֲרַנְיָת ז"ל. וְהַסְּפוּרִים מִמָּה
 שְׁעֵבַר עַל מוֹהֲרַנְיָת ז"ל שָׁמַע אָבִי ז"ל קִצֵּת מִמֶּנּוּ בְּעֶצְמוֹ ז"ל
 וּקִצֵּת מִיּוֹדְעָיו וְחִבְרָיו מֵהַנֶּעַר שֶׁהָיוּ בְּקִיָּאִים בְּזוֹה:

הַפְּתִיחָה מֵהַדְּפֻסָּה רֵאשׁוֹנָה

הִנֵּה שָׁמְתִי אֶל לִבִּי לְהַעֲלוֹת עַל הַכֶּתֶב קִצֵּת סְפוּרִים מֵאֲנָשֵׁי
 רַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה וְהַנּוֹרָא הָרַב רַבִּי נַחֲמָן זצ"ל. וּבְרֵאשִׁיתָם קְדָמְתִי
 אֶת הַסְּפוּר מִמוֹהֲרַנְיָת ז"ל, כִּי עָלָיו סִמְךָ אֶת יָדָיו וְהָאִיר בּוֹ
 כְּמֵאוֹר הַגְּדוֹל בְּמֵאוֹר הַקָּטָן לְמִמְשָׁלֶת וּלְהַכְנִיעַת לוֹחֲמָיו וּמְרִיבָיו
 אֲשֶׁר רַבּוֹ בְּחִשָּׁף אֶפְלָתָנוּ כִּי "רַבּוֹת מִחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ, וְעֵצַת ה'
 הִיא תִּקּוּם":

אֲנָשֵי מוֹהַר"ן

א

בשנת ה' אלפים תק"ם נולד מוהרנ"ת ז"ל. ולדתו והתגדלותו היה בנעמרוב, בבית אביו הרב הגאון הנכבד רבי נפתלי הירץ ז"ל, ונתגדל אצלו בתורה ובעשר ובחכמה. כי אביו הנ"ל היה עשיר גדול, והיה לו עם עוד שני שתפים גדולים שלש חניות גדולות באדעם ובבארדיטשוב ובעיר מושבו בנעמרוב. וגם מוהרנ"ת ז"ל היה מנעוריו בקי ומבין בכל סחורותיו ובשאר עסקיו. וחזתנו היה רב ואב בית דין בישראל אשר עד היום נודע שמו על פני תבל, הרב הגאון הצדיק רבי דוד צבי זצ"ל ממאהלוב, אשר נהג רבנות במאהלוב ובשאר יגראד ובקרעמיניץ ובכל העירות אשר סביבותיהם כלם סרו למשמעתו. ובבוא מוהרנ"ת ז"ל בבית התלמוד של חזתנו הנ"ל נתגבר ועלה בחריפותו ובקיאותו בתלמוד ובכל הפוסקים ראשונים ואחרונים כשאר הגדולים אשר בארץ.

ב

והנה מימי ילדותו וימי נעוריו של מוהרנ"ת ז"ל נכסף לבבו לעבודת ה', כי לא המדרש עקר אלא המעשה, ומכל שכן בעת התקרבותו אחר כך לתלמידי המגיד ז"ל שהיו עדין

בעולם, הלא המה הרב הצדיק רבי זוסיא ז"ל, והרב הצדיק
 רבי לוי יצחק מבארדיטשוב, והרב הקדוש רבי ברוך ז"ל,
 והצדיק רבי גדליה מליניץ ז"ל, והרב הצדיק רבי שלום ז"ל
 מפראבישטש, ושאר גדולים זכרונם לברכה. ומאז נתעורר
 ונכסף יותר לקיום התורה לעובדיה ולמעשה (כי בדבר הזה
 נתעלו יותר הצדיקים והקדושים הנ"ל שהיו מצד הבעל שם טוב
 והמגיד זכר צדיקים לברכה). ומאז היה השתוקקותו וכסופיו
 לה' יתברך גדול ונפלא מאד, אבל מעצם התגרות הפח
 המונע והמדיח שבכל מדרגה ומדרגה (וכל הגדול מחברו יצרו
 גדול ממנו, ומניח כל העולם ואינו מתגרה וכו' אלא בתלמידי חכמים)
 על כן עלה וירד בעליות וירידות רבות ועצומות מאד בכל
 עת ועת, והיה קשה עליו מאד כל דבר שבקדשה שרצה
 לעשות, הן בתורה והן בתפלה וכיוצא. גם היה בעל
 מחשבה גדול מאד שזה אחד מהעשרים וארבעה דברים
 שמעכבין את התשובה. ולא ידע לכל הנ"ל שום עצה
 ותחבולה מה לעשות פי כבר פתח ונסע לכמה צדיקים
 אמתיים שהיו באותו העת כנ"ל, אבל לא הועילו לו כלל
 לזה ולא היה לו מהם שום תועלת מזה. ואם בכל זאת היה
 מרצה לנסע אליהם, אבל מחמת שאביו היה מצד
 המתנגדים על כל החבריא הקדושה של הבעל שם טוב
 זצ"ל, וגם חותנו היה מתנגד גדול (עין בלקוטי הלכות הלכות

רבית הלכה ה' באות כ') כי אז לא נשקט עדין בעולם המחלקת והרדיפות שרדפו מאד את כל האנשים שרצו להתקרב לתלמידי המגיד ז"ל בידוע ומפרסם כל זה, ומחמת כל זה ה'יה גם למוהרנ"ת ז"ל מניעות עצומות מלנסוע אליהם, רק אף-על-פי-כן אם ה'יה מרגיש שהם מועילים לו לעבודת ה' לא ה'יה מסתכל על שום מניעה:

ג

אחר-כך בקנין שקדם התקרבות מוהרנ"ת ז"ל לאדמו"ר זצוק"ל, ה'יה ברעת מוהרנ"ת ז"ל לקבע דירתו בברדיטשוב או באדעס אודות מסחר החניות של אביו כנ"ל, רק שנתעכב מחמת שהגיעה לו ידיעה מחותנו רבי דוד צבי ז"ל שהוא צריך לעבר דרך נעמירוב בנסיעתו. וה' יתברך סבב שנדחה נסיעת חותנו מיום אל יום עד אחר ראש חודש חשוון, ומוהרנ"ת ז"ל חפה והמתין עליו בנעמירוב. ובתוך כך סבב ה' יתברך בנפלאותיו העצומים שיצא אדמו"ר זצ"ל לברסלב שהיא קרובה לנעמירוב עיר מושבו של מוהרנ"ת ז"ל בערך שמונה עשר מיל (שקורין וויערסט) וכל זה ה'יתה סבה מאת השם יתברך כדי שיתקרב מוהרנ"ת ז"ל לאדמו"ר זצ"ל כדי ששעל-ידי זה לא תשכח אפלו דבור אחד מדברי אדמו"ר זצ"ל). ומיד כששמע זאת מוהרנ"ת ז"ל שאדמו"ר קבע ושיבתו בברסלב, נבער לבבו כל-כך עד ששכח ולא

הַעֲלָה עוֹד עַל לְבָבו מִמַּה שְּׁבוֹתָיו וּמִסִּתְּרֵי הַנִּלְ, וְתִכְרַף רְצָה לְנִסֵּעַ אֵלָיו בְּמַהֲרֹת הָאֲפָשָׁרִי כִּי אָבִיו הָיָה אִזּוּ בְּבִרְדֵיטְשׁוֹב. עַל כֵּן נִתְיָשֵׁב בְּדַעְתּוֹ שְׁלֵעַת עֵתָה יִסַּע מִיָּד לְפִי שְׁעָה כִּי כָּעַת מִמִּילָא אֵינן לוֹ מְנִיעָה גְּדוּלָה מִחֲמַת שְׂאָבִיו אֵינּוּ בְּבֵיתוֹ, וְאַחֲר־כֵּךְ אִם יִרְאֶה וַיִּיחֶזֶה שְׂמֻקְבֵּל מֵאֵתוֹ חֲכָמָה וְדַעַת לְהִתְחַזֵּק בְּקִיּוּם הַתּוֹרָה (שְׁזֶה עֵקֶר וְכו') כִּנְל). וַיִּרְאֶה וַיִּבִּין בְּדַעְתּוֹ שִׂיחָיָה לוֹ תוֹעֵלַת מֵאֵתוֹ בְּעִבּוּדַת ה' לֹא יִבִּיט עוֹד אַחֲר־כֵּךְ עַל שׁוּם מְנִיעָה (אֲפִלּוּ עַל הַמְּנִיעוֹת אֲשֶׁר מֵאֲבִיו, כִּי גַם עַל זֶה נֶאֱמַר 'אַתָּה וְאָבִיךָ תִּיבִים בְּכָבוֹדִי'. כִּי אִי אֲפָשָׁר לְקַנֵּם כָּל הַמְּצוֹת הַתְּלוּיוֹת בְּלֵב שְׁחֵם הָעֵקֶר, רַק עַל־יָדֵי הַתְּקַשְׁרוֹת לְצַדִּיקִים וּלְדַבְּרֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים הַמְּחֻזְקִים אֶת הַלֵּב בַּתְּפִלָּה וּבִשְׂאֵר עֲצוּתֵיהֶם הַקְּדוּשׁוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מְקוּמוֹ וּשְׁעָתוֹ. וְעַיִן בְּיִזְרָה דַּעַה חֲלֵק ב' סִימָן ר"מ סְעִיף כ"ה וּבַפִּתְחֵי תְּשׁוּבָה שָׁם סְעִיף קָטָן כ"ב לְעַנְיַן תְּפִלָּה בְּכּוֹנֵה. וּבְאַמַּת אַחַר כְּמָה שְׁנַיִם הַתְּחַרַּט אָבִיו מְאֹד עַל כָּל אֲשֶׁר הֵצִיר לוֹ וְהוֹדָה לוֹ עַל כָּל מַעֲשָׂיו בְּכָל לְבוֹ וּנְפִשׁוֹ. וְזֶה הָיָה עוֹד בְּזֶה הָעוֹלָם, וּמִכָּל שָׁכֵן בְּעוֹלָם הַבָּא, בְּוֹדָאֵי הוּא מִחֻזֵּק לוֹ מוֹכָה בְּלִי שְׁעוֹר כִּי 'בְּרָא מוֹכָה אָבִיא' כְּמוֹכָא בְּסִפְרֵי אֲמַת וְעַיִן בְּחֵי מוֹתֵרִין כְּסִפּוֹר מַעֲלַת הַמִּתְקַרְבִּים אֵלָיו בָּאוֹת ט.). וְכֵן הָיָה שְׁנִסֵּעַ בְּשָׁבוֹעַ זֹאת הוּא וְרַבִּי נִפְתָּלִי ז"ל וְעוֹד שְׁנַיִם אֲנָשִׁים (רַבִּי לִיפֶע וְרַבִּי זְלָמָן הַקָּטָן) לְאֲדָמוּר וְצוֹקֵל. וּמִיָּד בְּכַנִּיסָתָם לְאֲדָמוּר ז"ל דִּבֶּר עִמָּהֶם הַרְבֵּה, וּבְתוֹךְ שִׂיחָתוֹ הַקְּדוּשָׁה סִפֵּר לָהֶם שְׁלֵשָׁה

מַעֲשִׂוֹת:

מעשה ראשון מהרב מנאסקין ז"ל שבזה רמז להם שיתנו
 מאד את לבכם לכל דבור ודבור שיוצא מפיו הקדוש אפלו
 בעסקי העולם, ולכל ידמו בנפשם שעל-פי פשוט הוא מדבר
 את דבריו חלילה:

מעשה שני: מהרב רבי שניאור זלמן ז"ל שבזה רמז על
 מוהרנ"ת ז"ל שירבה מאד לחדש בתורתו הקדושה.

מעשה שלישי מהתקרבות הרב הקדוש רבי מיכל להבעל
 שם טוב ז"ל שבזה כון למוהרנ"ת ז"ל מחשבתו שחשב אז
 ונתבהל ונשתומם מאד בראותו בעיניו כי לא נעלם מאתו
 גם כל מחשבותיו ורעיונותיו העולים על לבבו. ומאז נמשכו
 אליו בהתקרבות גדול מאד. ומוהרנ"ת ז"ל הבין מיד
 שבודאי יהיה לו תועלת מאתו בעבודת השם יתברך
 כרצונו הטוב כנ"ל, ואחר-כך חזרו לביתם ואחר יום או
 יומים בא אביו של מוהרנ"ת ז"ל מבארדיטשוב, ומסתמא
 חרה אפו על זה אבל כבר נחלט בדעתו של מוהרנ"ת ז"ל
 לבל ישמע אליו כלל בדבר הזה כנ"ל:

ד

ובל זה היה בהשבע שילפני סליחות (כי אדמו"ר זצ"ל יצא
 לברסלב בימי אלול הקדושים כמובא בחיי מוהר"ן עין שם) וביום
 ראשון של סליחות התחיל מוהרנ"ת ז"ל להכין עצמו לנסע

כּוֹכְבֵי אֲנָשֵׁי מוֹתֵרִין אֹר

על ראש השנה. כי כבר נתודע לו בהיותו בברסלב מהאזהרה שהזהיר מאד אדמו"ר ז"ל על זה. והלך ושכר לו עגלה, וצוה לבעל העגלה שיסע חוץ לעיר ושם ימתין עליו. והוא הלך לביתו לקח מלבושיו השיכים ליום טוב, ונתעורר רעש גדול בביתו וזווגתו התחילה לבכות ולהתאונן מאד, ואביו מגדל זעמו וחרון אפו לא ידע כלל מה לעשות. והוא הלך בזריזות ונסע לאדמו"ר ז"ל עם עוד איזה אנשים, והיה אצלו בימי ראש השנה הקדושים ונם אחר-כך בכל העשרת ימי תשובה. ובאלו העשרת ימי תשובה נכנס פעם אחת לבדו אצלו ז"ל וספר לפניו את כל לבו. וצוה אז עליו אדמו"ר ז"ל כמה הנהגות (עין בשיחות הר"ג באות קפ"ד). ואחר-כך יצא עמו מהבית והלך עמו בחוץ אנה ואנה אצל הבית הכנסת הגדול דשם ודבר עמו הרבה דברים המשיבין את הנפש, והחיה אותו מאד. ובאמצע השיחה לקחו אדמו"ר ז"ל בידיו הקדושות סביב כתפיו וענה ואמר לו בזה הלשון: אין ווייטער סע זייער גיט, אז מע רעט זיך אויס דאס הארץ פאר ה' יתברך, הינו אזוי וויא מע רעט זיך אויס פאר איין אמת'ן גיטן פרינט (ומעתה, טוב מאד אם אוקרים את כל שבלב לפני ה' יתברך הינו כמו לפני חבר טוב אמת). ומיד נכנסו אלו הדבורים בלבבו כאש בוערת ממש, והבין תכף שעל-ידי עצה זאת בודאי יהיה נעשה

איש כְּאִשׁ כְּרָאוּי. כִּי כָל מִינֵי מַחְשָׁבוֹת שֵׁיִסְבֵּב הַפֶּעַל דְּבַר
בְּדַעְתּוֹ וְכָל מִינֵי מְנִיעוֹת שֵׁיִמְנַעְהוּ בְּלֵם יִסְפֹּר לְפָנָי הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ וַיִּבְקֹשׁ מֵאֵתוֹ רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים עַל כָּל דְּבַר שֵׁיִעֲזֹרוּ
לְהִיּוֹת כְּרָאוּי לְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי וְעַל־יְדֵי אֱלוֹ הַדְּבוּרִים קָרְבוּ
לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּהִתְקַרְבוֹת גְּדוֹל מְאֹד:

ה

וּמִיד בְּהַלִּיכְתּוֹ מֵאֲדָמוֹר ו"ל נִכְנָם לְהַבִּית הַכְּנָסֶת הַגְּדוֹל
הַנִּלְשָׁל שְׁלֹא הָיָה אִזּוֹ שֵׁם שׁוֹם אָדָם וְהִתְחִיל לְקַיֵּם זֹאת. וְאַחַר
יוֹם כְּפוּר נָסַע לְבֵיתוֹ, וְהִתְחִיל לְכַסֵּף מְאֹד שֵׁיִקְנִים זֹאת
כְּרָאוּי כְּפִי אֲשֶׁר נִכְסַף לְכַבוֹ לְפָרֵשׁ הַיָּטֵב כָּל שֵׁיִחַתּוֹ לְפָנָי
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּפָרְטֵי פָרְטִיּוֹת מְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו. וְלִקְרָא
וְלִצְעַק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵעַמְק הַלֵּב עַל כָּל דְּבַר וְדָבַר
בְּפָרְטִיּוֹת וְלִקְנִים "מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ ה'" (עֵינִ בְּלִקוּשֵׁי תַנְגִּינָא
סִימֵן כ"ה). וְהָיָה לוֹ יִסּוּרִים גְּדוֹלִים בְּעַנְיָן זֶה, כִּי בְּפָנָי אֲנִישִׁים
אֵי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְחָדָר מְסַנֵּר בְּבֵית אָבִיו גַּם־כֵּן לֹא
הָיָה לוֹ. וְאֶפְלוּ אִם מְצָא לְפַעְמִים אֵיזָה מְקוֹם מִיחָד, הָיָה לוֹ
יִסּוּרִים וּבְלִבּוּלִים כִּי בְּאִמְצַע נִסְתַּבֵּב עַל פִּי רַב שֶׁפְתָאִם
נִכְנָם אֵיזָה אִישׁ, וְהָיָה לוֹ בְּלִבּוּלִים גְּדוֹלִים מְזֵה וְלֹא יָדַע מַה
לַעֲשׂוֹת, וְנִתְיַעַץ בְּדַעְתּוֹ שֶׁהַמְּקוֹם הַמְּבֻחָר לְפָנָיו לְקַיֵּם זֹאת
כְּרָאוּי הוּא רַק מְחוּץ לָעִיר, כִּי שֵׁם יְהוָה בֵּיכְלֵתוֹ לְמַצָּא

מקום פנוי ומצנע שאין הולכים שם בני אדם, ושם יהיה ביכלתו לפרש לפני השם יתברך את כל אשר עם לבבו, ולהתפלל ולצעק בכל חפצו ולא יהיה לו שום בלבול משום דבר. אבל מחמת שנתירא מאד שגם בזה יתפרסם הדבר, כי הלא אם יראוהו שהוא יוצא מחוץ לעיר יהיה תמיהא גדולה, כי הלא ידעו כל יושבי עירו שאין לו שום עסק מחוץ לעיר, והוא היה ממבטרי בני הנעורים שבְעיר, בתורה ובעשר ובחכמה וביחוס, ואיש בזה כשיראוהו שהוא יוצא מחוץ לעיר יתמהו וישאלו זה לזה ובודאי יתפרסם הדבר. והתחיל לחשב שנית ברעיונותיו מה לעשות, ונסכמה עצתו שהזמן המבחר לזה הוא הלילה. כי באישון לילה ואפלה בעת שבני אדם ישנים, אז יצא לשוח בשדה במקומו אשר יבחר לו שם ולא ידע מזה שום אדם. כי בביתו יסברו שהוא הולך לבית המדרש בדרך מקדש. וכן עשה וקיים, ואף על פי כן נתודע זאת אחר כך לקצת בני הנעורים אבל לא פרסמו זאת, כי הבינו שאין רצונו בזה. וגם כשהיה בברסלב אצל אדמו"ר ז"ל עשה כזאת כמה פעמים:

ו

ולבו היה בוער מאד לעבודת השם יתברך, וכל תפלתו
 ולמודו היה בהתלהבות גדול מאד אשר אין לשער. ובכל
 עת ועת שהיה צר לו בעבודתו יתברך, היה נוסע לאדמו"ר
 ז"ל, והוא הרבה מאד בדבריו הנעימים לעוררו ולהחיותו
 ולחזקו בכל מיני חזוק. ואדמו"ר ז"ל דבר עמו שיקח לעצמו
 בדעתו שיתחזק בעבודתו יתברך אף אם יעבר עליו מה,
 אפלו אם יצטרך חס ושלום להחזיר על הפתחים. וכל זה
 ויותר מזה יקבל על עצמו אולי יזכה להיות כרצונו יתברך,
 אשר רק זאת ישאר להאדם לעולמי עד ולנצח נצחים, כי
 אין שום יתרון מכל העמל והטרחא של העולם הזה העוברת
 ופורחת כהרף עין, ופתאם נלכדים במצודה רעה אשר אין
 גם אחד שימלט מזה, ובהכרח להתבלות בעפר רמה
 ותולעה, וכמוכא מזה בספריו ז"ל שצריך לשמר מאד את
 הזכרון הזה בכל יום ויום. וכן עשה וקיים מוהרנ"ת ז"ל. ורצה
 לפרש את עצמו לגמרי מהבלי העולם הזה, ולבלות כל ימיו
 בתורה ועבודת ה', וכל אוהביו ומידעיו הרבו לדבר עליו על
 שאינו מרחם על עצמו ועל אשתו ובניו להשתדל בעסקי
 פרנסה כדרך כל הארץ. והוא לא היה לו פנאי כלל אפלו
 לשמע את דבריהם ומכל שכן וכל שכן להשיב להם על זה:

ז

וּכְרֵאוֹת אָבִיו אֶת כָּל זֶה הִרְבֵּה לְקַצֵּף עָלָיו מְאֹד וְהִלָּךְ
 וּנְרָשׁוּ מִבֵּיתוֹ, וְהַמְעוֹת שָׁלוֹ בְּעֶרְךָ שְׁנֵי אֲלָפִים רוּבֵל כֶּסֶף
 לְקַח בְּיָדוֹ וְלֹא רָצָה לְתַנֵּם לוֹ, וְהִכְרַח לֵאכֹל אֶצֶל זְקֵנוֹ. חוּץ
 מִשָּׂאֵר מִיַּי מְרִירוֹת שֶׁעָבַר עָלָיו בְּאוֹתוֹ הַעֵת. וְהוּא לֹא
 הִסֵּב אֶת פָּנָיו גַּם מִזֶּה, וְהִרְבֵּה לְעַסֵּק בְּעִבּוּדְתוֹ יִתְפַּרְךָ
 בְּהַתְמָדָה גְּדוּלָה, וְגַם שָׁקַד בְּכָל עֵת עַל דִּלְתֵי אֲדַמוּ"ר ז"ל
 לְשִׁמְעַ מִמֶּנּוּ דְבָרֵי אֱלֹקִים חַיִּים. וְלַפְעָמַיִם נִתְפָּיִס אֵלָיו אָבִיו
 קָצַת, וְהוּא הִכְרַח לְהִבְטִיחַ לוֹ שְׂלֵא יִרְבֶּה עַל-כָּל-פָּנִים
 בְּנִסְיַעְתּוֹ לְאֲדַמוּ"ר ז"ל, אֲבָל מִגְּדֹל מוֹקֵד לִבּוֹ לֹא הָיָה
 בְּאַפְשָׁרוֹתוֹ לְהִתְאַפֵּק בְּשׁוּם אַפֵּן וְהִכְרַח לְעַבֵּר עַל הַבְּטָחָתוֹ
 וְלִנְסַע שְׁנֵית כַּנ"ל:

ח

וּבְסוּף אוֹתוֹ הִתְחַרַּף נִסְעַ לְמַעַד וּדּוּבְקָע (כְּמוֹכָא בִּימֵי מוֹהַר"נ"ת)
 כִּי שֵׁם הָיָה אֲדַמוּ"ר ז"ל בָּעֵת הַהִיא. וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיָה דַּרְךְ
 רְחוּקָה מִנְעַמְרוֹב, וְהָיָה לוֹ עַל זֹאת הַנְּסִיעָה מְנִיעוֹת רַבּוֹת
 וּגְדוּלוֹת אֲשֶׁר אֵי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַכָּל בְּכַתָּב וְהוּא הִתְנַבֵּר
 עַל כָּלֶם, וַיֵּשֶׁב שֵׁם אֶצֶל אֲדַמוּ"ר ז"ל כַּמָּה שָׁבוּעוֹת, עַד
 שֶׁחֲזַר אֲדַמוּ"ר ז"ל לְבֵיתוֹ כְּמוֹכָא כָּל זֶה בִּימֵי מוֹהַר"נ"ת עֵין
 שָׁם:

ט

אחר־כך בימי הקנין כִּשְׂרָאוֹ אֶת אִמּוֹן לָבְבוּ בַעֲבוּדַת ה' עַד
 שָׂאֵי אֶפְשָׁר לְמַנְעוֹ מִזֶּה בְּשׁוּם אָפוֹן, הִתְחִיל אָבִיו מִחֲדָשׁ
 לְהִתְפַּיֵּס קָצֵת וְאָמַר שְׂיִחְזִיר לוֹ אֶת כָּל מְעוֹתָיו. וְעַם כָּל זֶה
 גָּרָה עָלָיו אֶת שְׂאָר בְּנֵי בֵיתוֹ שְׂיִתְעוֹרְרוּ מִחֲדָשׁ לְהִתּוֹכַח
 עִמּוֹ וַיַּעֲנוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ: הֲלֹא זֶה כַּמָּה שָׁנִים שְׂאִתָּה סְמוּךְ עַל
 שְׁלַחַן אֲבִיךָ (כִּי אַז כָּבַד הָיָה בְּעַרְךָ עֲשָׂרָה שָׁנִים מִיּוֹם חֲתֻנָּתוֹ) וְעַתָּה
 מִתִּי תַעֲשֶׂה גַם אִתָּה לְבֵיתְךָ, וּמַדּוּעַ לֹא תִרְחַם עָלֶיךָ וְעַל
 בְּנֵיךָ (וְעוֹד כִּיּוֹצֵא בְּדָרִים אֱלוֹהִים) וְהֵן אֲמַנָּם כִּי אָנּוּ יוֹדְעִים
 מֵאִמּוֹן לָבֶבְךָ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה עַד שָׂאֵי אֶפְשָׁר לָךְ לְהִתְפַּרֵּד
 מִזֶּה בְּשׁוּם אָפוֹן, אֲבָל אֵין אָנּוּ אוֹמְרִים לָךְ חֵם וְשָׁלוֹם
 שְׂתִתְבַּטַּל לְגַמְרֵי מַהֲלָמוֹד, רַק עֲצַתְנוּ, שְׂנִשְׁפִּיר לָךְ חֲנוּת,
 וְזוֹנְתְךָ תִּשָּׁב כָּל הַיּוֹם בְּחֲנוּת וְאִתָּה לֹא יִהְיֶה לָךְ שׁוּם עֶסֶק
 בָּזֶה, אֲבָל עַל־כָּל־פָּנִים דְּבַר אֶחָד אִתָּה מִכֶּרַח לְהִבְטִיחַ
 לָנוּ, הֵינּוּ שְׂתִסַּע לְבֵאֲרָדִיטְשׁוֹב עֲבוּר קִנְיַת הַסְּחוּרָה, וְאַף
 עַל פִּי שְׂתִהְיֶה מִכֶּרַח לְהִתְבַּטַּל בָּזֶה לְפַעֲמִים אִיזָה יָמִים,
 אֲבָל לְעַמַּת זֶה לֹא יִהְיֶה לָךְ בְּכָל אֲרָךְ הַזְּמַן שְׂבִינְתִים לֹא
 שׁוּם בְּלִבּוֹל מְשׁוּם אָדָם, וְלֹא שׁוּם בְּטוֹל מְשׁוּם דְּבַר וַיִּהְיֶה
 בִּיכְלִתְךָ לְעֶסֶק בְּתוֹרָה וְעֲבוּדַת ה' כְּרִצּוֹנְךָ וְאוֹת נִפְשֶׁךָ בְּלִי
 שׁוּם מְנִיעָה. כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה דְּבָרוֹ עַל לָבְבוֹ כַּמָּה פְּעָמִים

והוא לא חִשְׁקָה נַפְשׁוֹ גַם בְּזָה, וְגַם לֹא יָדְעוּ לִמְצֹא אִיזָה עֵת
 וּזְמַן לְהִתְנַחֵם עִמּוֹ הַרְבֵּה בְּזָה אַחֲרֵי אֲשֶׁר כָּל הַיּוֹם יֵשֵׁב
 בְּבֵית הַמְדָרֶשׁ, וּכְשֶׁפֶּא לְאָכַל גִּזְהַר מְאֹד לְבָלִי לְהִתְמַהֵמָה
 יוֹתֵר מִהֶחֱרָח אֶפְלוּ כְּרַנֵּעַ, וְזָרוּ עֲצָמוֹ בְּתַכְלִית הַזְרִיזוֹת
 לְשׁוֹב לְלַמּוּדוֹ וְלַעֲבוּדָתוֹ. וְנִתְעַצְּבוּ בְּנֵי בֵּיתוֹ לְשַׁלַּח אֱלֹהֵי
 לְהַבִּית הַמְדָרֶשׁ אֶת אַחֵי אָבִיו שֶׁהָיָה אִישׁ פְּנּוּי קָצֵת,
 וְשַׁלְּחוּ אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם שְׁיִלַּךְ אֱלֹהֵי לְהַבִּית מְדָרֶשׁ כְּדֵי לְטַעַן
 עִמּוֹ עַל זֶה. וּבְרַב טַעְנָתָם עִמּוֹ חִזְקוּ עָלָיו דְּבַרְיָהֶם, וְהַכְרַח
 לְהַבְטִיחָם עַל זֹאת אֲבָל הִתְנָה עִמָּם שְׁעַל-כָּל-פָּנִים לֹא
 יִהְיֶה לוֹ שׁוּם עֶסֶק אַחֵר זֹולַת הַנְּסִיעָה, כִּי הֵם בְּעֲצָמָם יִשְׁכְּרוּ
 לוֹ עֲגָלָה וַיְכִינּוּ לוֹ כָּל צְרָכֵי הַנְּסִיעָה, וְהוּא לֹא יִצְטָרֵךְ לַעֲשׂוֹת
 מֵאוּמָה רַק הַנְּסִיעָה וּקְנִיית הַסְּחוּרָה לְבַד:

,

וְגַם עַל זֹאת דָּוָה לְבוֹ מְאֹד, וְנִפְשׁוֹ הִיָּתָה מְרָה לוֹ עַל כָּל זֶה
 בְּלֵי שְׁעוֹר. כִּי כָפִי שֶׁנִּקְבַּע בְּלִבּוֹ זְכוּרֹן יוֹם הַמִּיתָה וַיּוֹם
 הַקְּבוּרָה שְׁמוֹכְנִים וְעוֹמְדִים לָזֶה בְּכָל עֵת וְרַנֵּעַ, וְכָל הַיָּמִים
 שָׁל הָאָדָם הֵם מְנוּיִים וּסְפוּרִים וּקְצוּבִים בְּמִסְפָּר אֶצֶל הַשָּׁם
 יִתְבָּרֵךְ, וְכָל שְׁעָה שְׁיִתְבַּטֵּל בְּקְנִיית הַסְּחוּרָה הַיָּא אֲבָדָה
 הַנְּצַחִית אֲבָדָה שְׁאִינָה חוֹזֶרֶת, אֲבָדָה וְהַפְּסַד רוּחַ נִפְלָא
 וְנוֹרָא עֵינַי לֹא רָאִתָּה וְכוּ' שֶׁהָיָה מְרוּיַח בְּהַשְׁעוֹת הָאֵלֶּה. וְאַף

על-פי-כן נסתפק מאד ולא ידע לתת עצה בנפשו אם להתעקש עמהם גם בזה, כי כבר הכניסו דבריהם בדעתו שישתפק אולי בך הוא רצונו יתברך שיעסק קצת במשא ומתן, וגם זה נחשב לעבודת ה' וכמו שאמרו רבותינו ז"ל הרבה עשו כרבי שמעון ולא עלתה בידם (כי הדבור יש לו בנה גדול למשך לב האדם הן לטוב הן להפוך חס ושלום כמובא מזה בדבריו ז"ל). על כן נתישב בדעתו שקדם נסיעתו שלעת עתה ילך גם עכשו אל מקומו אשר לו מחוץ לעיר, ובצאתו את העיר יפרש את כפיו לפניו בכבי ותחנונים מעמק הלב אולי יחוס וירחם עליו להנחותו בדרך האמת לבלתי יסור מרצונו ימין ושמאל חס ושלום. וכן עשה שהלך ונתממה שם עד שהאיר השחר. ומשם הלך לבית הכנסת, ולמד קצת ואחר-כך התפלל תפלת שחרית. ואחר תפלתו נתישב בדעתו שקדם נסיעתו לבארדיטשוב יסע מקדם לברסלב לקבל רשות מאדמו"ר ז"ל. כי ידע שדרך הבעל עגלה הנוסע לבארדיטשוב לבל ישים לדרך פּעמיו עד לפנות ערב, ואז הימים הסמוכים לתקופת תמוז שהימים ארבים מאד ומנעמרוב לברסלב שמונה עשר מיל (ווערסט) ויהיה עוד באפשרות לסע ולחזור קדם נסיעתו. ואף שלפי שעה לא נמצא לו עגלה לנסע לשם, אבל מגדל תשוקתו התחיל לילך לשם ברגליו ואנב אורחא עסק גם בצעקה

וּתְפִלָּה לְפָנֵי הַשָּׁם יִתְפָּרֵךְ (עַיֵן לְקַמֵּן בְּאוֹת ט"ו). וְהַשָּׁם יִתְפָּרֵךְ
הַזְמִינְ לוֹ עֲגָלָה בְּדֶרֶךְ הַלֵּיכָתוֹ, וְנָסַע וּבָא לְבֵרְסֵלֶב. וּבִבְאוֹ
לְאַדְמוֹר וְ"ל הִתְחִיל לְדַבֵּר וּלְשִׁיחַ עִמּוֹ בְּדֶרֶכוֹ תְּמִיד,
וּבְתוֹךְ שִׁיחָתוֹ הִקְדוּשָׁה יֵצֵא עִמּוֹ לַחוּץ וְהָיָה הוֹלֵךְ וּמְדַבֵּר
עִמּוֹ עַד שֶׁבָּאוּ עַל הַהַר אֲשֶׁר מֵעֵבֶר לְהַנְחֵל הָעוֹבֵר שָׁם סְמוּךְ
לְבֵיתוֹ וְנִכְנָס עִמּוֹ בְּשִׁיחָה אַרְכָּה מְאֹד:

יא

וְאִזְ דָּבַר עִמּוֹ הָעֲנִין הַמוֹבָא בְּלִקוּטֵי א' סִימָן ג"ב עַל אוֹדוֹת
הַטּוֹעִים הָאוֹמְרִים שֶׁהָעוֹלָם הוּא מְחִיב הַמְּצִיאוֹת וְכוּ' אֵךְ
מֵאִין נִמְשָׁךְ הַפְּעוֹת וְכוּ' דַּע שֶׁזֶה נִמְשָׁךְ מִחֻמַּת שֶׁבְּאַמַּת
עֲתָה שֶׁכָּבֵר נֶאֱצְלוּ וְנִמְשְׁכוּ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, עֲתָה בּוֹדֵאי
הָעוֹלָם הוּא בְּבַחֲיַנַּת מְחִיב הַמְּצִיאוֹת וְכוּ' אֵךְ נִשְׁמוֹת
יִשְׂרָאֵל בְּעֲצֻמָּן כְּשֶׁנֶּאֱצְלוּ הָיוּ הֵם בְּעֲצֻמָּן עִם כָּל הָעוֹלָמוֹת
הַתְּלוּיִים בָּהֶם הַכֹּל הָיָה אֶפְשָׁרִי הַמְּצִיאוֹת. כִּי הָיָה
בְּאַפְשָׁרוֹתוֹ לְהֶאֱצִילָם וּלְבָרְאָם, אוֹ שְׁלֵא לְבָרְאָם, אֵךְ תִּכְרַף
כְּשֶׁנִּתְרַצָּה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ־הוּא לְהֶאֱצִיל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֲזִי
הָיָה כָּל הָעוֹלָם בְּבַחֲיַנַּת מְחִיב הַמְּצִיאוֹת. כִּי מֵאַחַר
שֶׁנֶּאֱצְלוּ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲזִי כִּבְיָכוֹל הוּא מְחִיב לְהַמְּצִיא
הָעוֹלָם, כִּי עַל מְנַת כֵּן נֶאֱצְלוּ נִשְׁמַתָּן, שֶׁכָּל הָעוֹלָמוֹת יִבְרְאוּ
בְּשִׁבְלָם וְהֵם יִמְשְׁלוּ בְּכֹל. וּמִזֶּה נִשְׁתַּלְשַׁל וְנִמְשָׁךְ הַשְּׁטוֹת

וכו', אַבְל בְּאַמַּת רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד הוּא מְחַיֵּב הַמְּצִיאוֹת
וְכוּ':

וְעַקֵּר הַכּוֹנֵנָה שֶׁבְּרֵא כָּל הָעוֹלָם בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל הִיָּה כְּדִי
שִׂישִׁיחֲזוּרֵי יַעֲשׂוּ רְצוֹנוֹ וְשִׂישִׁיחֲזוּרוֹ וַיִּדְבְּקוּ בְּשִׂישִׁיחֲזוֹן, דְּהֵינּוּ
שִׂישִׁיחֲזוּרוֹ וַיִּבְלְלוּ בּוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא מְחַיֵּב הַמְּצִיאוֹת וְכוּ'. וְרַק
בְּשִׁבִיל זֶה מְחַיֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכִיכּוֹל לְבְרֵא וּלְקַיָּם כָּל
הָעוֹלָמוֹת בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל כַּנִּ"ל, כְּדִי שִׂישִׁיעֲשׂוּ רְצוֹנוֹ כַּנִּ"ל, וְעַל
כֵּן אִזְּ דִּיקָא כְּשֶׁעוֹשִׂין רְצוֹנוֹ נִכְלָל הָעוֹלָם בְּבַחֲיַנְתָּ מְחַיֵּב
הַמְּצִיאוֹת וְכוּ'. כִּי עַל-יְדֵי שֶׁעוֹשִׂין רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ הֵם חוֹזְרִין
וְנִכְלָלִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא מְחַיֵּב הַמְּצִיאוֹת וְאִזְּ נִכְלָלִין עִמָּהֶם
כָּל הָעוֹלָמוֹת הַתְּלוּיִים בְּנִפְשׁוֹ בְּחַיִּיב הַמְּצִיאוֹת (אֲנִי אֹרְחָא
אִמְרַתִּי לְהוֹדִיעַ לְהַמְעִין מַה שֶּׁנִּרְאָה קָצֵת לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי בְּבֵאוּר
דְּבִרְיוֹ הַקְּדוּשִׁים הָאֵלֶּה: כִּי בְּהַעֲנִין הַזֶּה שֶׁל כְּלָלִיּוֹת הָעוֹלָמוֹת עַל-יְדֵי
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּמְחַיֵּב הַמְּצִיאוֹת הוּא מְבִיא בְּזֶה שְׁנֵי טַעְמִים שֶׁכָּל
אֶחָד נֶעוּץ וְקָשׁוּר בְּחִבְרוֹ: טַעַם א' מַחְמַת שֶׁכָּל הָעוֹלָמוֹת תְּלוּיִים
וּמְקוּשְׂרִים בְּנִפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל הַמוֹשְׁלִים בָּהֶם, עַל כֵּן עַל-יְדֵי שִׂישִׁיחֲזוֹר
עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא מְחַיֵּב הַמְּצִיאוֹת וְנִכְלָלִין בּוֹ, אִזְּ מִמִּילָא
נִכְלָלִין גַּם הָעוֹלָמוֹת הַתְּלוּיִים בָּהֶם בְּמְחַיֵּב הַמְּצִיאוֹת: טַעַם ב' מַחְמַת
שֶׁעַל מְנַת כֵּן בְּרֵא אוֹתָם בְּשִׁבִיל הַתְּכִלִּית הַזֶּה שִׂישִׁיחֲזוֹר יַעֲשׂוּ רְצוֹנוֹ
וְכוּ' וְעַתָּה בֵּינָן שֶׁכָּבֵר נַעֲשֶׂה הַתְּכִלִּית הַזֶּה עִתָּה דִּיקָא הוּא מְחַיֵּב
בְּכִיכּוֹל לְקַיָּם בְּמְצִיאוֹתָם וּלְהַחְיֹתָם וּלְהַנְהִיגָם. וְעַיִן כְּדְבָרֵי מוֹהֲרַנִּית
ז"ל בְּהַקְּדַמַּת הַלְּקוּטֵי א' בְּמַה שֶׁכָּתַב שָׁם בְּזֶה הַלְּשׁוֹן, וְצָרִיךְ אֶתָּה
הַמְעִין שֶׁתְּבִין בְּדְבָרָיו שֶׁלְּפַעְעָמִים מְבִיא שְׁתֵּים אוֹ שְׁלֹשׁ רְאִיּוֹת לְדְבַר

אחד וכו', ומרהיטת הלשון נדמה כאלו היא ראיה אחת וכו' עין שם).
אך לזכות לזה להכליל בשרשו דהינו לחזור ולהכליל
באחדות השם יתברך שהוא מתיב המציאות, זה אי אפשר
לזכות כי אם על-ידי בטול, שיבטל עצמו לגמרי עד שיהיה
נכלל באחדותו יתברך. ואי אפשר לבא לידי בטול כי אם
על-ידי התבודדות, כי על-ידי שמתבודד ומפרש שיתתו
בינו לבין קונו, על-ידי זה הוא זוכה לבטל כל התאוות
והמדות רעות עד שזוכה לבטל כל גשמייתו ולהכליל
בשרשו, אך עקר התבודדות הוא בליקה בעת שהעולם
פנוי מטרדת העולם הזה, כי ביום וכו' ואפלו אם הוא
בעצמו אינו טרוד אף-על-פי-כן מאחר שהעולם טרודים
אז וכו' על-ידי-זה קשה אז לבא לידי בטול. וגם צריכין
שיהיה התבודדות במקום מיוחד דהינו חוץ מהעיר בדרך
יחידי וכו', כי במקום שהולכים שם בני אדם ביום
הרודפים אחר העולם הזה אף על פי שבעת אינם הולכים
שם הוא מבלבל גם-כן ההתבודדות, ואינו יכול להתבטל
ולהכליל בו יתברך, על-כן צריך שילך לבדו בליקה בדרך
יחידי במקום שאין שם בני אדם, ושם ילך ויתבודד ויפנה
לבו ודעתו מכל עסקי העולם הזה ויבטל הכל עד שיזכה
לבחינת בטול באמת וכו' וכו'. ואזי בשזוכה לבטול באמת
ואזי נכלל נפשו בשרשו דהינו בו יתברך שהוא מתיב

המציאות אזי נכלל כל העולם עם נפשו בשרשו שהוא מחיב המציאות כי הכל תלוי בו כנ"ל. ואזי נעשה כל העולם על-ידו בבחינת מחיב המציאות כנ"ל:

יב

אחר-כך ענה ואמר לו: זה פרוש המשנה 'הנעור בליזה והמהלך בדרך יחידי ומפנה לבו (מכל עסקי העולם הזה) לבטלה (לזכות להבטול הנ"ל), הרי זה מתחייב בנפשו' שנתהוה ונעשה מחיב המציאות עם כל העולמות התלויים בנפשו. ומעצם מתיקות הרגשת מוהרנ"ת ז"ל בדרךיו הנעימים האלה נתבטל מנשמייתו מחמת זה בעצמו (והעקר נראה לעניות דעתי שמעצם האתערותא דלתתא שהיה לו מקדם לזה, על-ידי זה האיר והמשיך עליו אדמו"ר בקול דברו שבהמאמר הזה בעצמו המשיך עליו ההתבטלות והכלליות באחדותו יתברך. וכמוכן בספרי אמת לענין פרשת הקרבנות והקטרת, שכל התקונים שנתהוה על-ידי המעשה בפעל שהיה בזמן שבית המקדש קום, נתהווים ונמשכים עכשו על-ידי האמירה והדבור לבר. וכן בענין זה כל התקונים שנתהוו על-ידי המעשה והקיום של אדמו"ר ז"ל (אשר הוא בעצמו עשה וקים ככל הנ"ל בכפלי כפלים. ביתר שאת ויותר עז עד שזכה להתבטלות והדבקות ביהודו יתברך בתכלית השלמות שאין שלמות אחריו) המשיך אותם עכשו על מוהרנ"ת ז"ל על-ידי אמירתו ודבורו של ההתגלות הזה לבר, עד שהביא אותו להתבטלות מנשמייתו הזאת, ויזעק בקולו ויאמר אהה! (גינואלד) ארוצה

נָא בְּשׁוֹקִים וּבְרַחוּבוֹת וְאַצְעֵק אֶהוּ! מַה הֵם הוֹשְׁבִים
 לְנַפְשָׁם! וּמִגְדֵּל תִּבְעֶרְת לָבְבוּ עַד שְׁמַמְשׁ יָצָא מִגְדֵּר אֲנוּשֵׁי
 רָצָה בְּאַמֶּת לְרוּץ וְלִצְעֵק בְּנ"ל. וּמִיֵּד חָטַף אוֹתוֹ אֲדַמוּ"ר ז"ל
 בְּבַגְדוֹ וְעָנָה וְאָמַר לוֹ עֲמֹד! כִּי לֹא תִפְעַל כָּלֵל (שְׁטִיאוֹ! דֵּי וּוְעִסַּט
 גִּישָׁט פּוֹעֲלִין):

יג

אֲחֵר־כָּךְ קָבַל רְשׁוֹת מֵאֲדַמוּ"ר ז"ל, וְנָסַע לְבֵיתוֹ
 לְבֵאֲרָדִיטְשׁוּב עֲבוּר קִנִּית הַסְּחוּרָה. וְנִפְשׁוּ נִקְטָה בְּחֵייוֹ
 מֵרַב מְרִירוֹת לָבְבוּ עַל שְׁמִכְטֵל עֲצָמוֹ קָצַת מֵעֲבוּדָתוֹ
 יִתְבָּרַךְ. עַל כֵּן מִיֵּד בְּשׁוּבוֹ מִשָּׁם עִם הַסְּחוּרָה לְנַעֲמָרוֹב, עַד
 שְׁלֹא הִסְפִּיק לְפָרֵשׁ וּלְהוֹדִיעַ לְזוּנָתוֹ הַמְּקַח מִכָּל מִיֵּן וּמִיֵּן
 הַלֵּךְ בְּמֵרוּצָה לְהַבִּית הַמְּדַרְשׁ לְשׁוּב לְעֲבוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ.
 וְהִיא הֵיטָה בֵּת אֲב בֵּית דֵּיֵן רַבִּי דָּוִד צְבִי ז"ל וּמִיָּמֶיהָ לֹא
 נִסְתָּה כָּלֵל אֶפְלוֹ לִישֵׁב בְּחִנּוֹת כָּל הַיּוֹם, וּמִכָּל שָׁכֵן לִידַע
 מִרְשִׁימַת הַצֶּעֱטִלִּיךְ כָּל פְּרָטֵי מִקַּח הַסְּחוּרָה, בְּוֹדָאֵי לֹא הָיָה
 בְּאַפְשָׁרוּתָהּ. וּכְשֶׁנִּכְנַס אֶצְלָהּ אֵיזָה קוֹנָה, הִכְרָחָה לְרוּץ
 אֵלֶיָּו אֶל הַבֵּית מְדַרְשׁ לְשָׂאֵל מֵאֲתוֹ עַל הַמְּקַח. עַד שֶׁרָאוּ
 כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ שֶׁנִּסְגַּר זֶה אֵינּוּ עֹצֵה טוֹבָה, וּמָחְלוּ לוֹ גַּם עַל זֶה
 וְהִשְׁתַּדְּלוּ אֲחֵר־כָּךְ שִׁיְהִיָּה גַּם קִנִּית הַסְּחוּרָה עַל־יְדֵי אִישׁ
 אֲחֵר. וּזוּנָתוֹ קָבְלָה עַל עֲצָמָה כָּל טְרִדַת הַחִנּוֹת מִבְּקָר וְעַד
 עָרַב:

יד

וברבות העתים והימים נתמעט אצלו הרבה מהמעוֹת שֶׁלוּ, כִּי רוּחַ הַחַנוּת הָיָה מֵעַט מְאֹד, וְגַם כָּבֵד הָיָה נֶזֶן עַל שְׁלֹחָנוּ עוֹד מִימֵי הַקִּיּוֹן הַנִּזְלָה, וְזוּנָתוֹ כָּבֵד הִרְגִּילָה לְהִתְנַהֵג כְּדַרְדָּר הַעֲשִׂירִים, וְכִמוֹ שֶׁרָאֲתָה מַעוֹדָה בְּבֵית אָבִיךָ וְחוֹתְנָה, וּמְחַמַּת כָּל זֶה נְחָסֵר אֶצְלוֹ הִרְבֵּה מְאֹד מִהַמְמוֹן שֶׁלוּ. וְהִיא הִתְחִילָה מִחֻדָּשׁ לְהִרְבּוֹת דְּבָרֶיהָ כְּנִגְדּוֹ עַל שֶׁפָּנָה אֶת עַרְפוֹ כְּל־כָּד מֵעַסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְהוּא כְּנִגְדֵי זֶה הִתְחִיל מִחֻדָּשׁ לְאַטֵּם אֲזוּנוֹ מִדְּבָרֶיהָ כְּנִזְלָה. פֶּעַם אַחַת בָּא לְבֵיתוֹ קִדְּם סַעֲדַת הָעֶרֶב, וְהִעֲתִירָה עָלָיו בְּדְבָרֶיהָ עַד שֶׁנִּחְלַשׁ דַּעְתּוֹ מְאֹד, כִּי הִרְבָּתָה לְסַפֵּר לוֹ מַעֲצָם דְּחִקָּה שֶׁכָּבֵד הִיא תִּיבַת קִצֵּת מְמוֹן לְאַחֲרִים בְּעַד צָרְכֵי הַבַּיִת כִּי רוּחַ הַחַנוּת מֵעַט מְאֹד וְהִהוּצָאָה מְרַבָּה כְּנִזְלָה, עַד שֶׁנִּתְמַרְמַר מְאֹד מִדְּבָרֶיהָ וְנִכְנַס בְּכִבֵּד רֹאשׁ לְחֻדָּר אַחֵר וַיֵּשֶׁב שָׁם. וְעָנָה וְאָמַר רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם הֲלֹא קִדְּם שֶׁנַּעֲשִׂין אִישׁ כְּשֶׁר בְּאַמַּת מְכַרְח הַדְּבָר לְהִתְמַהֵמָה הִרְבֵּה, לָעַת עֲתָה תֵּן לִי פִּרְנָסָה. וְסַפֵּר שֶׁאֵזוּ נִתְקַיֵּם אֶצְלוֹ מֵהַ שְׂכָתוֹב "וְהָיָה טָרָם יִקְרָאוּ וְאֲנִי אֶעֱנֶה" כִּי עוֹד טָרָם דְּבַר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, הַקְּדוּיִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רַפּוּאָה לְמִכְתּוֹ וְהַזְמִין לוֹ מְקוֹם לְהִתְפָּרְגֵם בְּלִי שׁוּם עַסְק. כִּי בְשִׁעָה זֹאת נִתְוַעַד אָבִיו עִם שְׁתֵּפֵי הַחַנוּת אֲשֶׁר לוֹ וּבְחֻמְלַת

ה' נכמרו רחמיהם מאד על מוהרנ"ת ז"ל. והרבו להוכיח את אביו על שפנה את ערפו מבן יקר ונחמד כזה. והוא תרץ את עצמו ואמר מה לי לעשות? הלא כבר החזקתיו על שלחני כמה שנים. וכבר עזרת לי לו קצת במעותי גם אחר-כך! ומה אפוא אעשה לו יותר, אחרי אשר יש לי עוד בנים קטנים המטלים עלי, ועוד פיוצא בדברים האלה. ונתנו לו השתפים עצה שיבקח את כל שארית הסחורה שבחנות של מוהרנ"ת ז"ל ויאמיד אותה בשויה, וישתף אותה בתוך סחורותיהם אשר בחנות המשתפת שהיה להם באדעס, וממה שיעלה חלק הרוח במעותיו חוץ מה שיותר קצת נגדו יהיה לו ממה להתפרנס. ומיד שלח אביו לקרא לו להודיעו מזה. וכן עשה. ונשתתה הדבר איזה שנים עד אחר הסתלקות אדמו"ר ז"ל שהתפרנס מזה בכבוד:

טו

ואחר איזה שנים התחיל גם אביו להתדלדל מאד, וממילא הגיע מזה הזק גדול למוהרנ"ת ז"ל, ועם כל זאת לא נצרף לבריות עד שמונה שנים אחר הסתלקות אדמו"ר ז"ל עד שירד מנכסיו לגמרי, עד שמכר גם כל הכלים היקרים שנשארו אצלו מימי עשרו. ואמר שפעם הראשון שהתחיל לאכל בכף של עץ חלפו ועברו כמה שבועות שלא הרגיש

שום טעם באכילתו. ובין בעניותו בין בעשירותו עסק יומם
ולילה בתורה ותפלה, ועסק בשיחותיו הקדושות לעורר גם
אחרים לעבודת ה' באשר פקד עליו אדמו"ר ז"ל.

טז

וכל הנהגותיו וכל מעשיו היו בגריונות ובמהירות גדול
מאד, כמו הליכתו למקוה. בכל בקר הליך ופשט ולבש את
בגדיו בתכלית המהירות, עד שכמעט לא היה באפשרות
שום אדם להשתנות עמו. וכן בעת כתיבתו היה הקלמוס
פורחת מתחת ידו שהיה לפלא בעיני כל רואיו. וכן שאר
מעשיו כלם היו במהירות גדול ונפלא עד מאד. (וגם אדמו"ר
ז"ל התפלא פעם אחת על גדל זריזותו ואמר שבנדאי יזכה להיות
על-ידי זה רועה גאמן. וענין "פרפראות להכמה" על התורה סוד כוננת
המילה). וגם אחז תמיד את המורה שעות (השעון) לנגד עינו,
והיה שומר את כל שעותיו ורגעיו בכל מיני שמירה. כי גם
בעת נסיעתו וישיבתו על העגלה הרבה ללמוד ולהתפלל
ולצעק להשם יתברך בכלות הנפש ממש, ושום דבר
בעולם לא בלבב את דעתו לבטלו מעבודתו אפלו כרגע.
ולהרבות בשבחים וקצרו המון יריעות. וכאשר היה נודע
לכל יודעיו ומכיריו אשר הכירוהו מעודו עד יום
הסתלקותו, שמיום התקרבותו לאדמו"ר זצ"ל נבער לבבו
בתבערת עצום ומפלג אשר אין לשער, וזכרון יום המות

כוכבי אנשי מותר"ן אור

לא נפסק ממחשבתו אִפְלו כְּשֶׁעָה קָלָה. וּכְפִי עִמְקוֹת רְעִיוֹנָיו אֲשֶׁר הֶעֱמִיק בְּמַהִירוֹת פְּרִיחַת הַזְּמַן שֶׁל חַיֵּי הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם, שֶׁפָּאִין יִחְשְׁבוּ נֶגֶד חַיֵּי הָעוֹלָם הַנִּצְחִי, וְגַם הֲלֹא בְּמַהִירַת פְּרִיחַת הַזְּמַן הַזֶּה מְסַכֵּן הָאָדָם בְּכָל רֵגַע וְרֵגַע, הֲיֵה נֶחֱשֵׁב בְּעֵינָיו כָּל הָעוֹסְקִים בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם בְּמִשְׁנָע מְמֹשׁ. וְאֵת כָּל הָעֵשֶׂר וְהַכְּבוֹד שֶׁנִּתְגַּדֵּל בְּזֶה מְנַעֲרִיו, מֵאִם וְנָעַל וְשִׁקֵּץ, וְקָבַל עַל עֲצָמוֹ כָּל מִינֵי בְּזִיוּנוֹת וְרִדִּיפוֹת אֲשֶׁר רָדְפוּהוּ אָבִיו וְאִשְׁתּוֹ וְכָל מִשְׁפַּחְתּוֹ. וְהִרְבָּה לַעֲעֵק וּלְבַקֵּשׁ מֵהַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ שִׁזְיֻכָּה לְהִיּוֹת בְּרִצּוֹנוֹ בְּכָל תַּעֲלוּמַת לְבָבוֹ עַד הַנִּקְרָה הַפְּנִימִית שֶׁבְּלֵב, עַד אֲשֶׁר זָכָה גַם הוּא לְמַעֲלָה מְפֹלְגֶת וְעֲצוּמָה עַד מְאֹד וְהָאִשׁ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל רוּמָמוֹת אֲדָמוֹר ז"ל וּדְבָרָיו הַנּוֹרְאִים בְּעֵרָה בְּלֵבָבוֹ כְּלַפַּת אִשׁ מְמֹשׁ. וְלֹא לְחַנֵּם הָרַעִישׁ עָלָיו הַשָּׁטָן אֶרֶץ וּמְלוֹאָה, כִּי גַם הוּא הָיָה מְשִׁיב כָּל יִשְׂרָאֵל בְּתִשׁוּבָה אִם לֹא הָיוּ נִתְרַחֲקִים מֵאִתּוֹ וּמִדְּבוּרָיו הַנּוֹרְאִים:

יז

וְעַתָּה הַגִּנִּי לְהַעֲתִיק גַּם קִצֵּת סְפוּרִים מִשָּׂאֵר אֲנָשֵׁי אֲדָמוֹר:

ר' שִׁמְעוֹן ז"ל הָיָה אִישׁ עוֹסֵק בְּמִשָּׂא וּמִתֵּן, וְאִף־עַל־פִּי־כֵן הִרְבָּה מְאֹד בְּתוֹךְ זֶה לַעֲסֹק בְּעִבּוּדְתּוֹ יִתְבָּרֵךְ. וְגַם הוּא הִרְבָּה מְאֹד בְּהַתְּבַדְּדוֹת וְשִׁיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנּוֹ עַל פְּנֵי

השָׁדָה, לַפְעָמִים בַּיּוֹם וְלַפְעָמִים בְּלַיְלָהּ. וּפְעַם אַחַת נִתְיָשֵׁב וְקָבַע דִּירְתוֹ בְּאִיזָה קָרְעֵטְשִׁמִּי שֶׁהֵיְתָה סְמוּכָה לְעִיר כְּדִי שִׁיְהִיָּה לוֹ בְּנִקְל לַיְלָד בְּכָל עֵת לְהִיעַר לְהִתְבּוֹדֵד וּלְפָרֵשׁ שָׁם שִׁיחָתוֹ. וְגַם בְּבּוֹאוֹ לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל בָּחַר לוֹ שָׁם אִיזָה מְקוֹם בְּקִצָּה הָעִיר הַסְּמוּדָה לְשָׁדָה, בְּמְקוֹם שְׂאִין בְּנֵי אָדָם מְצוּיִים כָּל־כֶּף, וְשֵׁם הָרְבֵה לְעֵסֶק בַּעֲבוּדְתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבְפָרֵט בַּתְּפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוֹת יוֹמָם וְלַיְלָה עַד עֵת פְּטִירְתוֹ ז"ל:

יח

גַּם הָיָה עוֹסֵק לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה. וּפְעַם אַחַת נָסַע בְּיַחַד עִם מוֹהֲרַנ"ת ז"ל וְרָאָה אֹז אֲצֻלוֹ הַכְּתָבִים שְׁלוֹ, וְהִיטִיבוֹ מְאֹד בְּעֵינָי מוֹהֲרַנ"ת ז"ל וּלְקַחֵם בְּיָדוֹ, וְלֹא רָצָה עוֹד לְהַחְזִירָם לוֹ כְּדִי לְהַעֲתִיקָם וּלְהַדְפִּיָּסָם. וְעָשָׂה עֲצָמוֹ ר' שְׁמַעוֹן כְּמַחְרִישׁ וְלֹא עָנָהוּ דְבַר רַק הִמָּתִין עַד בְּאֵם לְבֵית מְלוֹן. וְאִז הִבִּיט בְּכָל פְּעַם בְּעֵינָא פְּקִיחָא עַד שֶׁהִסִּיחַ דַּעְתוֹ מֵהֶם מוֹהֲרַנ"ת ז"ל, וְחָטַף אוֹתָם פְּתָאם מֵאִתּוֹ וּזְרָקָם לְתוֹךְ הַתַּנּוּר וְנִשְׂרָפוּ:

יט

ר' דָּב מִטְשְׁעָרִין ז"ל גַּם הוּא הָיָה אִישׁ עוֹסֵק בְּמִשְׁאֵא וּמִתָּן כָּל יָמָיו. וְאֲדַמּוּ"ר ז"ל פִּקַּד עָלָיו לְהַפְרִישׁ חֲמֵשׁ מִכָּל אֲשֶׁר יְרוּיַח וּלְחַלְקָם לְעֲנִיִּים וְכֵן עָשָׂה וְקָנִים כָּל יָמָיו. וּקְדָם פְּטִירְתוֹ עָנָה וְאָמַר מִיט מִיִּין חֲמֵשׁ הָאֵב אֵיךְ קִיִּין מוֹרָא גִיט אֲפִלוֹ

פּוֹכְבֵי אֲנָשֵׁי מוֹהַר"ן אֹר

פּאָר דעם בית דין של מעלה סע וועט מיר נאך ארויס קומען (עם החמש שלי אינני ירא אפלו מהבית דין של מעלה זה עוד יצא (נעזר) לי). והוא נתקרב לאדמו"ר ז"ל עוד שנים רבות קדם מוהרנ"ת ז"ל, ועל-ידו נתקרבו גם רבי יודיל ורבי שמואל איזיק ז"ל מדיאשיב:

ב

ומעשה שהיה כף היה, כי בימי נעוריו ישב על שלחן חותנו בעיר דיאשיב, ושם קנה אהבה עם רבי יודיל ורבי שמואל איזיק הנ"ל. אחר-כך הגיע העת שהצרך לשוב עם זונתו על שלחן אביו שישב בכפר הסמוך למעדוודובקא. והזהיר אותו רבי יודיל ז"ל לבל ילך שם לאדמו"ר ז"ל. ומחמת גדל אהבתו עם רבי יודיל כנ"ל נכנסו הדברים בלבו ונתרחק מחמת זה מאדמו"ר ז"ל בעת באו לשם:

בא

ויחי כפאשר ארכו לו שם הימים, איתרמי פעם אחת שהתגבר עליו מאד מרה שחרה וצער גדול מאיזה יסורים שעברו אז עליו (כמדמה לי שהיסורים שלו היו בענין בנים, והוא האחד המובא בחיי מוהר"ן בהשיחות עבודת ה' פאות ל"ו עין מה שקתוב שם שקדם ארץ ישראל בקש אחד מאתו על הבנים וכו' עין שם). ונתקיים אז אצלו מקרא שקתוב "בצר לך ומצאוך וכו' ושבת וכו'". כי על-ידי זה נכנס לאדמו"ר ז"ל, והכיר את

אמתתו ואמתת דבריו הנוראים. ומאז והלאה התחיל לעסק בעבודתו יתברך בהתעוררות וביראה גדולה ונפלאה, ונם בצמצום נפלא כפי פקדתו ז"ל, כפי אשר ידע במהות נפשו שצריך להשמר ביותר מרובי אור לבל יגרים לגמרי כבוי הנר. ויש בזה כמה דבורים ואיני רוצה להאריך (כי מאהבת הקצור דלגתי הרבה דברים גם בשאר הספורים שפחלק הוה בנודע להבקי בהם). ואחר איזה זמן סבב השם יתברך ששצריך שנית לנסע לבית הותנו בדאשיב עם זונתו, ושאל את אדמו"ר איך להתנהג מעתה עם רבי יודיל. והזהיר אותו לבל יאבה וישמע אליו כלל אם יקפיד עליו חס ושלום מחמת זה:

אמר המעתיק:

ר' דב הנ"ל היה רוצה לקום בחצות והיה מצוה לנכרי להקיץ אותו, וכשהקיצו הנכרי והלך לו שוב היה ישן. וראה כי זאת אינו עצה, על כן נתישב בדעתו וצוה להנכרי שלא ילך ממנו עד שיקום ממטתו וילבש את עצמו במלבושו, וכן עשה. ומחמת זה נתבלבל קצת והיה לו כאב ראש והיה לו יסורים גדולים ממש שבמעט שיצא מדעתו. ואחר כך בשנתקרב לאדמו"ר זצ"ל התנצלה אמו לפני רבנו זכרוננו לברכה עליו על שנתבלבל ממעוט השנה, ואמר לו רבנו זצ"ל: שלאף און עם נאר היט די צייט (תישן

פּוֹכְבֵי אֲנָשֵׁי מוֹהֲרֵי אֹר

ותאכל רק תשמר את הזמן, ולאחר זמן תבא עוד הפעם אלי ותשאל ממני איך להתנהג (וכן הנה). ואמר לו אז שיקום בכל לילה בשעה שלש, ואמר לו בזה הלשון: ריין חצות וועט זיין דריי אזייגער (זמן חצות שלף יהיה בשעה שלש), וכן הנה, והיו אנשי הבית המדרש שהיו געוירים יודעים כשר' בער הולף אז היא שעה שלש.

רבנו זכרנוו לברכה אמר עליו שהוא ירא כל-כך מהשם יתברך כמו שמנחים אצל הרוסישען צו שמייסין (כמו שמנחים אצל הרוסים להלקות). וזה ר' דב לקח את הרב ר' אברהם דב ז"ל נכד רבנו זכרנוו לברכה לחתן אחר שגרש את בת משה חינקס ונתן לו עשרת אלפים רובל כסף נדן; ורבי משה ברסלבר אחר הסתלקות מוהרנ"ת ז"ל היה רגיל לילך לרבי אברהם דב לדבר ממוהרנ"ת ז"ל. ופעם אחת בא ולא מצאו, ורצה לילך, אמר לו ר' בער הנ"ל תדבר אתי, ענה ואמר לו: אתם מתלמידי רבנו זכרנוו לברכה וכי אני יודע לדבר אתכם, אמר לו רבי בער הנ"ל תאמין לי שאתם יודעים מרבנו ז"ל על-ידי מוהרנ"ת ז"ל, יותר ממה שאנחנו יודעים מרבנו ז"ל על-ידי רבנו זצ"ל בעצמו.

כב

ויהי כאשר בא לשם ונתודע תיכף ומיד לרבי יודיל שכבר נתקרב בהיותו שם לאדמו"ר ז"ל, ומחמת שגם לבבו של

רבי יודיל ז"ל נכסף מאד אל האמת לא הקפיד עליו חס ושלום בעבור זה, כי הביט וראה את רב התחדשותו בתורה ותפלה שמקדם לא ראה מאתו כזאת. על כן אדרבא הלך ובקש מאתו שיספר לו איזה ספורים מאדמו"ר ז"ל. וכן עשה עד שנתלהב מאד גם הוא וחקרו רבי שמואל איזיק לנסע לאדמו"ר ז"ל ואף על פי שלא היה להם על הוצאות לנסיעה רבה כזו, כי מדאשיב עד מעדוועדובקא בערך מאתים מיל (ווערסט), אבל מגדל התעוררותם וכספם לזה נסכם אצלם לילך לשם רגלי. וגם בדרך הלוחם מדי עברם בעיר טירהאויצע בהבית מדרש של המגיד ז"ל, עשו גם שם התעוררות גדול אצל כמה אנשים לנסע ולהתקרב לאדמו"ר ז"ל:

כג

והנה רבי יודיל ז"ל היה איש חשוב קצת בין אנשי עירו, וגם היה לו ידיעה בכתיבי האר"י ז"ל, (אמר המעתיק: כי היה חתן הצדיק הקדוש רבי ליב מסטרעסטיניץ זצ"ל ולמד עמו חותנו קבלת האר"י ז"ל). ובבואו לאדמו"ר ז"ל התחיל לדבר עמו בלשון גדולות ואמר לו יורנו רבנו דרך לעבודת הבורא יתברך. וענה אדמו"ר ז"ל ואמר לו בלשון תמיה "לדעת בארץ דרביך?" (כמוכא בשיחות הר"ג באות רצ"ב עין שם) ואז הפיל עליו אדמו"ר ז"ל אימה ופתח גדול ועצום עד מאד עד

פּוֹכְבֵי אֲנָשֵׁי מוֹתֵרִין אֹר

שְׁנַסּוּג אַחֲרֵי בְּבִקְלָה גְּדוּלָה, וְנִשְׁאַר עוֹמֵד אֶצֶל הַפֶּתַח וְנִתְיָרָא מִנְּשֵׁת אֱלִיּוֹ, וְהִתְחִיל אֲדַמּוּ"ר ז"ל לְהִרְאוֹת לוֹ פָּנִים שׁוֹחֲקוֹת, וְהִקְל מֵעָלָיו הַפַּחַד קָצֵת וְאָמַר לוֹ מָה אַתָּה מְתִירָא מִמְּנֵי הֵלֵא אָנִי אָדָם כְּמוֹתְךָ רַק אָנִי חָכָם בְּיֹתֵר מִמְּךָ נָאֵר אֵיךְ בֵּין קְלוּנְעֵר פּוֹן דִּיר וְהַמְּשִׁיךְ אוֹתוֹ בְּדַבּוּרָיו הַנְּעִימִים עַד שֶׁחֲזָר נִסְמַךְ אֱלִיּוֹ וְהִפִּיל עָלָיו שְׁנִית אֵימָה וּפַחַד עַד שֶׁחֲזָר וְנִסּוּג אַחֲרֵי עַד פֶּתַח הַבַּיִת כְּנ"ל. וְשׁוֹב הִתְחִיל אֲדַמּוּ"ר ז"ל עוֹד הַפְּעַם לְהִרְאוֹת לוֹ פָּנִים שׁוֹחֲקוֹת לְהִסִּיר מֵעָלָיו הַפַּחַד וְהַאֵימָה, וְאָמַר לוֹ שְׁנִית, מָה אַתָּה מְתִירָא מִמְּנֵי הֵלֵא אָנִי אָדָם כְּמוֹתְךָ רַק אָנִי חָכָם בְּיֹתֵר מִמְּךָ, עַד שֶׁהַמְּשִׁיךְ אוֹתוֹ שְׁנִית כְּנ"ל, וְאַחֲרֵי־כֵן חֲזָר וְהִפִּיל עָלָיו אֵימָה וּפַחַד וְכו' כְּנ"ל וְכֵן הָיָה אֵיזָה פְּעָמִים עַד שֶׁצָּוָה עָלָיו אֲדַמּוּ"ר ז"ל שִׁיתְּנֶדָה לְפָנָיו כֹּל מָה שֶׁעָבַר עָלָיו (כְּאֲשֶׁר הָיָה מְצוּה זֹאת עַל כָּל אֲנָשֵׁי מְקַרְבָּיו, וְהָיָה נוֹתֵן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד תְּקוּנִים וְהִנְהַגוֹת כְּפִי שֶׁרַשׁ נִשְׁמְתוּ כְּמוֹכָא בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים), וּמֵאַזּ וְהִלָּאָה נִתְקַשְּׁרוּ מְאֹד הוּא וְרַבֵּי שְׁמוּאֵל אֵיזִיק הַנ"ל לְאֲדַמּוּ"ר ז"ל, וְהִרְבּוּ מְאֹד מִיּוֹם אֵל יוֹם לַעֲסֹק בְּעִבּוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה וּבְשׁוּבָה וּבְמַעֲשֵׂים טוֹבִים בְּהִתְעוֹרְרוֹת רַב וְעֲצוּם מְאֹד עַד עֵת פְּטִירָתָם ז"ל. וְהִרְבּוּ מְאֹד לְחַדֵּשׁ בְּתוֹרָה חֲדוּשִׁין דְּאוֹרִיָּתָא וְנַעֲשׂוּ צְדִיקִים גְּדוּלִים מְאֹד.

אמר המעתיק:

שָׁמַעְתִּי שֶׁהַצְדִּיק רַבִּי לֵיב מִסְטֶרְעַסְטִינְעֵץ ז"ל בָּא אַחַר
הַסְתַּלְקוֹתָיו לְאֲדָמוֹר זצ"ל וּבִקֵּשׁ אוֹתוֹ שֶׁיִּקְרַב אֶת בְּנָיו, וְכֵן
הָיָה שֶׁנִּתְקַרְבוּ בְּמַעַט כָּל בְּנָיו לְאֲדָמוֹר זצ"ל:

אמר המעתיק:

בַּעַת שֶׁנִּתְקַרַּב הַרְבֵּי יוֹדִיל ז"ל הַנִּזְכָּר לְאֲדָמוֹר זצ"ל
בְּמַעְדָּוּוֹד וּבִקֵּא בִקֵּשׁ אֶת אֲדָמוֹר זצ"ל שֶׁיִּרְאֶה מִמֶּנּוּ אֵיזָה
מוֹפֵת, וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ ז"ל הִמָּתֵן פֶּה עַד אַחַר שֶׁבַת וְאִזּוֹ
תִּרְאֶה, וְכֵן עָשָׂה וְהִמָּתִין. וְאֲדָמוֹר זצ"ל סָפַר לוֹ שֶׁבִּכְפֹּר
אֶחָד הַסְמוּךְ יוֹשֵׁב אִישׁ אֶחָד שֶׁמְקַרֵּב קָצֵת אֵלָיו וְהוּא הָיָה
חֲשׂוֹן מִבָּנִים וְנִסַּע בְּמָה פְּעָמִים אֵלָיו וְהַפְּעִיר אוֹתִי לְעוֹרֵר
רַחֲמִים עֲבוּרוֹ שֶׁיִּהְיֶה נִפְקָד בְּבָנִים, וְאַנְכִי הִבְטַחְתִּי לוֹ
שֶׁבְּעוֹר הַשֶּׁם יוֹלֵד לוֹ בֵּן, אַךְ הִתְנִיתִי עִמוֹ שֶׁבְּכָל חֲצֵי שָׁנָה
יִתֵּן לִי רַעְנַדִּיל אֶחָד. וְכֵן הָיָה, וְהָאִישׁ הַנִּזְכָּר נִפְקָד בְּבֵן זָכָר.
וְעַד עַתָּה הָיָה מְקוּם תְּנָאוֹ וּבְכָל חֲצֵי שָׁנָה נִתֵּן לִי הַרַעְנַדִּיל,
וְעַתָּה בְּיוֹם שְׁלִישִׁי שְׁאַחַר שֶׁבַת צָרִיךְ הָאִישׁ הַנִּזְכָּר לְהִבְיֵא
לִי הַרַעְנַדִּיל. וְיוֹדַע אֲנִי שֶׁעַתָּה לֹא יִשְׁמַר מוֹצֵא שִׁפְתָיו,
וְיִחַדֵּל מִלָּתֵת לִי הַרַעְנַדִּיל כִּי גִיסוֹ מִפְּעִיר אוֹתוֹ שְׁלֹא יִתֵּן לִי
בְּאָמְרוֹ כִּי זֶהוּ מוֹפֵת מִשְׁאֵר צְדִיקֵי הַדּוֹר, כִּי גַם אֲנִי נִתְּתִי
לָהֶם פְּדִיוֹנוֹת עֲבוּרָךְ שֶׁתִּפְקָד בְּבָנִים, וְדַבֵּר גִּיסוֹ עַל לְבָבוֹ
כֹּל-כַּף עַד שֶׁשָּׁמַע לְדַבְּרָיו, וְנִסְכַּם בְּדַעְתּוֹ שְׁלֹא יִתֵּן לִי

הִרְעַנְדִּיל. וְתִרְאֶה כִּי תַחַת הִרְעַנְדִּיל שֶׁהוּא עָרִיף לְהֵבִיא לְכֹאֵן בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי שְׁאַחַר הַשַּׁבָּת יָבִיא אֶת הַיֶּלֶד שְׁלוֹ לְכֹאֵן מֵת, וְכֵן הָיָה מִמֶּשׁ כְּדַבְּרֵי אֲדָמוֹר וְצ"ל. (וְהִנְרְאָה שְׁבוּחַ הִרְעַנְדִּיל הֵיךְ עוֹשֶׂה רַבֵּנוּ וְצ"ל פְּדִיּוֹן לְהַמְתִּיק הַדֵּינִים מֵאֵתוֹ שִׁיתְקַים הַיֶּלֶד אֲצֵלוֹ, וְכִשְׁחֲדַל מִלְּתַת הִרְעַנְדִּיל לְפְדִיּוֹן גָּבְרוּ הַדֵּינִים עָלָיו עַד שֶׁמֵּת הַיֶּלֶד, וְאִם הֵיךְ שׁוֹמֵעַ לְדַבְּרֵי אֲדָמוֹר וְצ"ל הֵיךְ הַיֶּלֶד חַי):

וְעוֹד הֵיךְ מַעֲשֶׂה: פַּעַם אַחַת פִּלְפַּל רַבֵּנוּ וַיֵּל עִם אִיזוֹ אֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוֹ אוֹדוֹת פְּרוּשׁ בְּגִמְרָא, וְאָמְרוּ יֹאמְרוּ רַבִּי יוֹדִיל עִם מִי הָאֵמֶת. וְאָמַר רַבִּי יוֹדִיל שְׁדַבְּרִיהֶם נְכוֹנִים בְּעֵינַי הַפְּשֻׁט שֶׁל הַגְּמְרָא. וְאָמַר רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה אִם אֵרְאֶה לְךָ שְׁדַבְּרֵי אֱמֶתִיִּים וְנְכוֹנִים יִתְּנוּ לְךָ שְׁמִיץ (הַלְקָאָה), וְאָמַר הֵן. וְהִרְאֶה רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה שֶׁהַפְּשֻׁט כְּדַבְּרָיו וְנִתְּנוּ לְרַבִּי יוֹדִיל שְׁמִיץ (הַלְקָאָה). וּבִשְׁעַת הַשְּׁמִיץ נִחְלַשׁ דַּעְתּוֹ וְהִרְהַר עַל זֶה שְׁנוֹתָנִים לוֹ שְׁמִיץ. אַחֲר־כֵּן נָסַע לְבֵיתוֹ, וְהֵנָּה בְּתוֹ נִחְלַשָּׁה לְמָאֵד, וְנָסַע תְּכַף לְרַבֵּנוּ וַיֵּל. וְסִפֵּר לוֹ רַבֵּנוּ וַיֵּל מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה רַחִים בְּדֹאנְצִיג שֶׁהָיָה מוֹחֵן עַל עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע אֲבָנִים וְהָיָה שֵׁם הָלֵא טוֹב (רוּחַ) וְלֹא הִנִּיחַ לְמַחֵן, וַיַּעַץ מְכַשֵּׁף אֶחָד שֶׁיִּנְיָחוּ לוֹ אֶחָד מֵהָעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה אֲבָנִים וַיִּטְחֵנוּ אוֹתוֹ בַּחֹל, וְאָז הִשָּׂאָר יִטְחֵנוּ. וְרַמְזוּ לוֹ זֶה בְּבֵתוֹ, שֶׁאֶחָד מֵעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה רְאִשֵׁי אֲבָרִים יָמוּת וְהִיא תִּבְרֵיא. וְאָמַר לוֹ שְׂאֵם לֹא הָיִיתָ מְהִרְהַר בְּשַׁעַת הַשְּׁמִיץ הָיִיתָ

נעשית בריאה לגמרי, אך שההררת יהיה בן שאבר אחד
 ימות והיא תבריא. וכך הוה שאצבע הקמנה שעל ידה מת
 לגמרי והיא הבריאה:

ועוד היה מעשה, שרבנו ז"ל אמר לו בשעת ההתקרבות,
 אתנה עמך שלא תהא חסיד, והסביר לו שכונתו בענין
 הנקיות והתה בשרית ובלילקא וכו', ופעם אחת בשעת
 התקרבותו לאדמו"ר זצ"ל אמרו לו לרבי יודל שרבנו ז"ל
 פועם עליו, ויירא לכנס אצלו. ואחר שלשה ימים שלא
 נכנס נתישב לכנס והתחזק את עצמו ונכנס. ואמר לו רבנו
 זצ"ל בשרוצין להתקרב אל האמת אז מתגבר השקר,
 וכשמתגברין על המניעות ומשברין אותם, אז נעשה
 מ"שקר" "קשר", וישמו שוין זיין מקשר צו מיר וויל דו
 וועסט לעבין (תהיה כבר מקשר אלי כל זמן שתהיה). ורבי יודיל
 כשהיה נוסע ממערודובקא לאומאן על ציונו הקדוש נסע
 דרך ברסלב, והיה שם אצל הרב ר' הירש ליב רב
 דברסלב, והיה מספר לו בכל שנה התקרבותו לרבנו זצ"ל.
 והסוף מזה המעשה היה מסים: אפשר אצלכם זה ישן, ביי
 מיר איז דאס שפינגעל גייא (אצלי זה חדש ומבריק כמו ראוי):

כד

הרב הצדיק רבי יקותיאל המגיד מטירהאויצא זצוק"ל

פּוֹכְבֵי אֲנָשֵׁי מוֹתֵרִין אֹר

הוא אשר זכה ביותר מכל המפרסמים שברורו להכניע את עצמו תחת אדמו"ר ז"ל, ולעמד לפני הדרת קדשיתו באימה ופחד, וגם הרבה מאנשי מקרביו ויוצאי תלציו נתקרבו על ידו לאדמו"ר ז"ל:

אמר המעתיק:

רבי יצחק חתן המגיד ז"ל הנ"ל היה איש מצין ומשלים בכל המעלות, למדן גדול בתורה ועסק בעבודת ה' כל ימיו, ונתגדל בבית הצדיק יסוד עולם הרב ר' זוסיא זצ"ל, וקדם פטירת הצדיק והטהור הנ"ל שאל אותו לאיזה צדיק אתקרב, והשיב לו לזה הצדיק שיעסק בודוי דברים, הינו שיצוה למקרביו שיתודו לפניו ויתן להם תקונים על כל דבר, (ושמע שקורין לאנשי שלומנו "די ודויניקעס" - הודויניקים), וכשנסע בפעם ראשונה לרבנו הקדוש וראה שאנשי שלומנו יוצאים ודמעתם על להים מהודוי דברים. ובא להבית המדרש, והיו אז שם עוד הרבה אנשים, ורמו רבנו ז"ל אל כל האנשים שיצאו לחוץ, והסירו כלם הטלית והתפלין מעליהם ויצאו. ורצה ר' יצחק הנ"ל גם בן לצאת, ולקח רבנו זכרונו לברכה את הקליאמקע (הידיית) וסגר את הדלת, ולא נשאר בבית המדרש רק אדמו"ר זצ"ל ור' יצחק הנ"ל. ורבנו זצ"ל עשן את הלילקא והלך אנה ואנה בבית המדרש, ונפל על ר' יצחק הנ"ל אימה ופחד גדול,

והתחיל להזכיר את עצמו כל מה שעבר עליו מיום קטנותו עד היום ההוא. ונגש אליו רבנו ז"ל ואמר לו בזה הלשון: היינט זאג (עתה תאמר), והתחיל להתודות לפניו כל לבו. ורבנו ז"ל דבר עמו מה שדבר, ומאז נתקרב אל רבנו ז"ל בהתקרבות עצום ונפלא, ועסק כל ימיו בתורה ותפלה והיה איש צדיק וירא אלקים כנודע לכל מכיריו:

כה

והצדיק רבי יצחק איזיק ז"ל שמוכא מאתו בחיי מוהר"ן (בספור מעלת המתקרבים אליו באות כ"ג) גם הוא היה מאנשי המגיד ז"ל. והיה עוסק במשא ומתן בעסק חלוף מטבע. פעם אחת ראה אדמו"ר ז"ל וכו' כמוכא שם בחיי מוהר"ן עין שם. ופרוש המלות "והנה מה ויהנה" המוכא שם שמעתי קצת מאבי הריני כפרת משכבו הינו כי בבואו לאדמו"ר ז"ל הלהיב את לבבו לעבודת השם יתברך כלבת אש ממש, וצוה עליו הנהגות מיוחדות כפי שרש נשמתו, והנהגה אחת צוה עליו שהיתה כבדה וקשה מכלם הינו שנה תמימה לא ידבר עם שום אדם אפלו תבה אחת (וזלת עם המגיד ז"ל). ואחר כך נסע לביתו. ומיד בבואו לביתו, הפריש את עצמו מעסקי העולם הזה לגמרי ולא דבר עם שום אדם באשר צוה עליו כנ"ל, ומקומו עד שכבו

לא מִשּׁוֹ שִׁפְתָיו מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה. וּמִיָּד נִתְעוֹרַר עָלָיו מְרִיבוֹת
 וְרִדִּיפוֹת גְּדוּלוֹת מְאֹד מִכָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ וּבִפְרֹט מִחוֹתָנוּ
 וְאִשְׁתּוֹ. וְהִרְבּוּ לְדַבֵּר וּלְכַטֵּא בְּנִגְדוֹ בְּכַטּוּיִים בְּמִדְקָרוֹת
 חָרֵב מִמָּשׁ, וְכִנּוּ אוֹתוֹ בְּשֵׁם יוֹצֵא מִהֲדַעַת וְעוֹד כִּי יוֹצֵא
 בְּכַנּוּיִים כְּאַלְהָה. וְאֲדַמוּ"ר ז"ל הֵבִיט בְּרוּחַ קֹדֶשׁוֹ אֶת גְּדֹל
 מְרִירוֹת לְבָבוֹ מִדְּבָרֵיהֶם הָרָעִים וְנִתְיָרָא מְאֹד מִחֶמֶת זֶה
 (וּכְפִי הַמּוֹבֵן שֶׁנִּתְיָרָא שְׂלֵא יִהְיֶה נִחְלָה חֵם וְשְׁלוֹם אוֹ שִׁיפֵל מִעֲבוּדָתוֹ
 עַל־יְדֵי־זֶה). וּמִיָּד קָרָא בְּזִרְיוֹת לְאַחַד מֵאַנְשָׁיו, וְצִוָּה לוֹ
 שִׁישְׁכַר בְּעִבּוּרוֹ תַּכְּף וּמִיָּד עֲנָלָה לְטִירְהָאוּיָעָע, וְרִץ לְשֵׁם
 בְּמַהֲירוֹת וְהִגִּיעַ לְשֵׁם בְּלִילָה. וְהִעֲמִיד אֶת עַצְמוֹ עִם הָעֲנָלָה
 אֲצֵל בֵּית חוֹתָנוּ שֶׁל רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיק ז"ל שִׁישֵׁב עִמּוֹ בְּיַחַד,
 וְהִקְיֵשׁ עַל הַדָּלֶת שִׁיפְתָּחוּ לוֹ, וְנִכְנַס לְשֵׁם. וַיִּשָּׂא חוֹתָנוּ אֶת
 עֵינָיו וַיִּרְא וְהִנֵּה אֲדַמוּ"ר ז"ל בָּא לְבֵיתוֹ, וַיִּתְפַּלֵּא וַיִּשְׁתּוֹמֵם
 מְאֹד, כִּי לֹא יָדַע מַה זֶה וְעַל מַה זֶה. וְר' יִצְחָק אֵיזִיק ז"ל
 הָיָה בְּחִדְרוֹ וְקָרָא אֹז קָרִיאַת שְׁמַע שֶׁלְּפָנָי הַשְּׁנָה בְּכַח גְּדוּל
 בְּדַבְּקוֹת עֲצוּם וְנִפְלָא. וְאֲדַמוּ"ר ז"ל שָׁמַע וְלֹא רָצָה לְכַנֵּס
 לְחִדְרוֹ וּלְהִתְרָאוֹת בְּפָנָיו בְּדֵי שְׂלֵא יִכְלָלּוּ וַיִּפְסִיקָהוּ
 בְּאַמְצַע קָרִיאָתוֹ וּבִתּוֹךְ כֶּף הַתְּחִיל אֲדַמוּ"ר ז"ל לְהוֹכִיחַ אֶת
 חוֹתָנוּ עַל דְּרָכּוֹ הָרַע עַל שֶׁהוּא מְיַסֵּר אֶת חֲתָנוֹ בְּיַסּוּרִים
 כְּאַלְהָה כְּנ"ל; וְגַם שָׁאַל אוֹתוֹ אֲדַמוּ"ר ז"ל הֲלֹא בְּבִקְרָ
 כְּשִׂאתָה מִנִּיחַ תְּפִלִּין וּבִיָּדְךָ אֶתָּה מְכַרִּיךְ אֶת עַצְמְךָ

בְּרִצּוֹעוֹת שֶׁל עוֹר בְּהֵמָה וּבְפִיךָ אֶתָּה מִחֻשָּׁה וְדוֹמָם וְאֵינְךָ רוֹצֵה לְדַבֵּר אִזְּשׁוּם דְּבוּר, אִם יַעֲמֵד אִזְּלִנְגִּדְךָ אֵיזָה עָרֵל שְׁלֵא רָאָה וְשָׁמַע כְּזֹאת מֵעוֹלָם הָאֵם לֹא הָיָה אוֹמֵר עָלֶיךָ שְׁאֵתָה יוֹצֵא מִדַּעַת. (הֵינּוּ כִי מִכּוֹן מִמָּשׁ בֶּן הַמָּה גַם אִמְרֵי פִיהוּ הָאֵלָה אֲשֶׁר יֹאמֵר עַל חַתְּנוֹ שֶׁהוּא יוֹצֵא מִהַדַּעַת עַל שְׁעוֹשָׁה רִצּוֹן הַבוּרָא יִתְבָּרֵךְ כְּפִי תַעֲלוּמוֹת דְּרַכְיוֹ אֲשֶׁר יוֹדִיעֵנו עַל-יְדֵי עֲבָדָיו הַנְּאֻמָּיִם) וְעוֹד כִּי יוֹצֵא בְּדְבָרִים כְּאֵלָה דְּבַר וְהוֹכִיחוֹ עַד שֶׁנִּתְחַרַּט מְאֹד חוֹתְנֵנוּ עַל זֶה, וְקָבַל עַל עֲצָמוֹ לְבַל יוֹסִיף עוֹד לִיְסָרוֹ מֵהַיּוֹם הַהוּא וְהִלָּאָה. וְאַחַר שֶׁנֶּאֱמַר רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיזִיק ז"ל קְרִיאָתוֹ אֶת שְׁמַע הַנ"ל נִתְרָאָה בְּפָנָיו וְנִתְמַלֵּא מְאֹד לְבָבוֹ בְּגִילָה וְשִׁמְחָה עַד שֶׁהִחֲיָה אוֹתוֹ מִמָּשׁ; וּבִבְקָר הַשְּׂכִימִים אֲדַמּו"ר ז"ל וְשָׁב לְבֵיתוֹ:

כו

וּמֵאִזְ וְהִלָּאָה עָסַק רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיזִיק ז"ל בְּעִבּוּדָתוֹ בְּלֵי מוֹנַע וְחוּלָק. וְקֹדֵם פָּסַח נִסַּע לְאֲדַמּו"ר ז"ל. בְּדֶרֶךְ בְּמַלּוֹן נִתְּוַדַּע לוֹ בְּחִלּוּמוֹ כָּל הַתּוֹרָה שֶׁשָּׁמַע אִזְּ אֲדַמּו"ר ז"ל בְּמִקּוֹם שֶׁשָּׁמַע. וַיֵּשְׁבִם בְּבִקְרַת וַיִּסַּע וַיָּבֵא לְאֲדַמּו"ר ז"ל וַיִּסְפָּרָה לְפָנָיו מִתְחִלָּה וְעַד סוּף בְּחִרְדָּה וְאֵימָה גְדוֹלָה וְעִצּוּמָה מְאֹד, וּמִיָּד הִלֵּךְ אֲדַמּו"ר ז"ל מֵאֵתוֹ וְהוּא מְגַדֵּל רַעַדַת גּוֹפוֹ נִתְעַלֵּף וְנִשְׁאָר חֲלָשׁוֹת וְאַחֲרֵי כֵן בְּסִמּוּךְ נִפְטָר כְּמוֹבָא שָׁם: וּכְשֶׁהָיָה רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיזִיק מְטַל עַל עָרֵשׁ דָּוִי, לְקַח רַבְּנֵנוּ ז"ל

מעט רטב ונתן לו לאכל, ואמר, היום שמשתי את תלמידי חכם אמת. ואחר פטירתו של רבי יצחק אייזיק ז"ל הנ"ל, נודמן שרבנו ז"ל נסע דרך טירהוויצע ושאל היש בנים לאותו צדיק? והשיבו לו הן, ואמר בזה הלשון: ווי קומט צו איהם קינדער (איך שיך אליו בנים), ומתו גם בנים. ומי יוכל להבין דברי אדמו"ר זצ"ל ועסקיו שעסק עם כל נשמות ישראל החיים והמתים. (המ' אלתר בן ר' זעליג מטעפליק ז"ל):

כז

ר' יצחק יהודה ז"ל מטעפליק קדם התקרבותו לאדמו"ר ז"ל היה מפרסם וכמה אנשים מעירות רבות היו נותנים לו פדיונות ואחר-כך בשהכיר אמתתו של אדמו"ר ז"ל, עזב והרחיק מעל עצמו הנהגת פרסומו, וקבל על עצמו על עבודתו יתברך בתמימות ופשיטות. ולא הסב את פניו גם מכל התרפות והבושות שהיו לו מחמת זה, וישב אל ה' בכל לבו ונפשו, כשאר אנשי אדמו"ר ז"ל:

כח

ר' מענדיל ז"ל מכפר הסמוך לטשערין היה איש עוסק במשא ומתן כל ימיו, ויראתו ועבודתו ובפרט עבודת התפלה שלו היה נשגב ועצום מאד. כי היה מתפלל במסירת נפשו ובדבקות נפלא עד שממש נתבטל

בשמייתו, ופעם אחת נתעורר דלקה בביתו והוא עמד אז באמצע תפלתו בדבקות גדול ונזרא ובכסול כל הרגשות עד שלא ראה ולא שמע כלל את קול הרעש שנתעורר מאנשי ביתו ומשאר אנשים שעמדו שם. עד שהכרחו איזה ערלים שהיו אז בביתו לקח אותו בידיו ולהוליכו עד למרחוק, ושם עמד, ולא זו ממקומו ומדבקותו עד שגמר את התפלה:

כט

גם תבערת הלב בעבודת ה' של רבי אהרן ורבי יהושע מזשערין אין לשער, וכן שאר כל אנשיו כמו רבי נפתלי ז"ל מנעמרוב, ורבי יחיאל אחיו, והרב רבי אהרן ז"ל מברסלב, הרב רבי שמואל יצחק ז"ל מטשערין, הרב רבי ישעיה שלום ז"ל ממעדוועדובקא, הרב רבי יצחק ז"ל מחארשטשיוועטע, הרב ר' עירא ז"ל (שהיה אחר-כך במדינת וואלקיין), הרב ר' דוד ז"ל מלאדיזען, הרב ר' מרדכי ז"ל מטעפליק, רבי גרשון נכד המגיד ז"ל, רבי יצחק חתן המגיד ז"ל, רבי יצחק מדיאשיב, רבי קהת מטירהאויצע, רבי זאב מטירהאויצע, רבי אבא שוחט ובודק מטשערין, רבי זלמן מנעמרוב, ושאר אנשי העבודה שבאנשיו הנאמנים ואי אפשר להעלות על הכתב גדל יקר מעלת כל

אֶחָד וְעַצֵּם רַבּוּיִם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה עַד עֵת פְּטִירָתָם ז"ל יִקְצְרוּ
הַמוֹן יְרִיעוֹת לְסֵפֶר.

ל

וְכֵן אַנְשֵׁי הַמִּשָּׁא וּמִתֵּן שְׂבֵאַנְשֵׁי כְמוֹ הַנ"ל בְּאוֹת י"ז י"ט
כ"ח, וְכְמוֹ רַבִּי נְתַנְאֵל מִטְעַפְלִיק וְרַבִּי שְׁמוּאֵל מִטְעַפְלִיק,
וְהַנְּגִיד רַבִּי לֵיב מְקַרְוֵינְטְשֶׁק וּבְנֵי רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיק חֲתָנוּ
שֶׁל אַדְמוֹר ז"ל, וְכֵן רַבִּי יוֹסֵף חֲתָנוּ הַשְּׁנִי, ר' יִשְׂרָאֵל
מְלִיפִיוּוּעִין, רַבִּי אֵיזִיק מְלִיפִיוּוּעִין, רַבִּי חַיִּים שְׂאֲרֵעִם
מְבַרְסֵלֵב, רַבִּי יַעֲקֹב מְבַרְסֵלֵב, ר' דָּוִד מְבַרְסֵלֵב, ר' זֵיילִיג
מְבַרְסֵלֵב, ר' יִשְׂרָאֵל מְבַרְסֵלֵב, ר' צְבִי גֵיסוֹ שֶׁל אַדְמוֹר
ז"ל, ר' מַאִיר, ר' אֲבֵרָהָם מְכַפֵּר נְאוּשְׁעֵלִיץ, ר' רְאוּבֵן יוֹסֵף,
ר' מֹשֶׁה יִצְחָק מְטִירֵהָאוּוִיצֵע, ר' מֹשֶׁה וֶר' גַּעֲצִיל מְלַאדִיזֵעֵן,
ר' לֵיב אֶפְטֵעֵר, ר' עֲזִיר מְלַאדִיזֵעֵן, ר' יוֹאֵל חֲנָה מְלַאדִיזֵעֵן,
ר' מִתְתִּיָהוּ מְלַאדִיזֵעֵן, ר' דָּב חַיִּיאֲלֵעִם, ר' אֶהֱרֹן מְדַאֲשִׁיב,
וְר' מֹשֶׁה מְדַאֲשִׁיב, וְרַבִּי שְׁלוֹם מְדַאֲשִׁיב, וְשְׂאֵר אַנְשֵׁי
הַמִּשָּׁא וּמִתֵּן שֶׁהָיוּ מְקַרְבִּים אֶל אַדְמוֹר זצ"ל, רַבִּים כְּכֹלָם
הָיוּ אַנְשֵׁים כְּשֵׁרִים וִיקָרִים וְנִפְשָׁם נִכְסְפָה גַם כָּלְתָה לְעִבּוּדַת
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְקִבְעוּ עֵתִים לְתוֹרָה וְלְתְפִלָּה כֹּל אֶחָד כְּפִי
יְכָלְתוּ וְאַפְשָׁרוּתוֹ. וְלִבְאֵר עַל הַכְּתָב הַמַּעֲלוֹת וְהָעִבּוּדוֹת שֶׁל
כֹּל אֶחָד יִקְצְרוּ הַמוֹן יְרִיעוֹת לְסֵפֶר, אֲשֶׁרֵי לָהֶם:

לא

ר' עוזר ז"ל מאומן ה'יה בתחלה מכת המתנגדים, ואחר-כך ה'יה השם יתברך בעזרו להכיר את אמתת מורנו מוהרנ"ת ז"ל עד שנבער לבבו מאד מאד להתקרב אליו, והלך מיד על ציון אדמו"ר ופ'ים אותו בבכיה וצעקה גדולה על כל דבריו אשר דבר מקדם. וכאשר נודע הדבר לבני משפחתו שהיו מהחסידים החשובים והנכבדים שבעיר, רצו להרג אותו באמת ובפשיטות. ותכף ומיד רץ אחד מאנשי שלומנו והודיע לו שיברח מיד לעיר אחרת הסמוכה. וישב שם בין אנשי שלומנו עד שנתקרר אפם וחמתם מעליו, וחרז ובא לביתו לשלום:

לב

עוד ספר לי אחד מיודעיו ומכיריו שברח לו פעם אחת איזה מקום מחויץ לעיר סמוך להנהר ההולך שם, והיה יושב שם כל ימות השבוע ממוצאי שבת קדש עד ערב שבת, ובמוצאי שבת קדש פשהלך לשם לקח עמו קצת לחם כפי שיהיה לו ברחק גדול לכל ימי השבוע לחם צר ומים לחץ. ומעת קומו עד שכבו לא משו שפתיו מצעקה ותפלה ותורה ושמחה וכו'. ופעם אחת מצאוהו שם ערלים ויקחוהו ויביאו אותו לעיר. והוא לא הביט גם על זה כי לא התבייש

מִשׁוּם אָדָם. וּמוֹרְנוּ מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל אָמַר עָלָיו שֶׁהוּא קָיָם
בְּשִׁלְמוֹת מֵאֲמַר חֲכָמֵינוּ ז"ל (בְּרֵכוֹת ס"ג) "הַמְּנַבֵּל עַצְמוֹ עַל
דְּבָרֵי תוֹרָה" וְכוּ' אֲשָׁרֵי לוֹ:

אָמַר הַמְּעַתִּיק:

וּבֵן כָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁנִּתְקַרְבוּ לְהַמְקַרְבִּים שֶׁל אַדְמוֹ"ר ז"ל
בְּפֶרֶט אוֹתָם שֶׁנִּתְקַרְבוּ לְמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל וְקִיְמוּ וְעָשׂוּ כְּפִי מַה
שֶׁהוֹרָה אוֹתָם מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל בְּדַרְכֵי אַדְמוֹ"ר זצ"ל וּבַעֲצוֹתָיו
הַקְּדוֹשׁוֹת, כִּלְמַסּוֹת בְּעָרְוֵי לְבָבָם לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהָיוּ
צַדִּיקִים גְּמוּרִים, כְּמוֹ ר' יִצְחָק דָּב מִטְּעַפְלִיק אֲשֶׁר בְּתַחֲלָה
יָשַׁב בְּטִירְהָאוּיָעָע, אֲשֶׁר אָפְלוּ כָּל הַמְּתַנַּגְדִּים הַעִידוּ
וְהַגִּידוּ שֶׁהָיָה צַדִּיק תָּמִים. וּפְעַם אַחַת אָמַר עַל עַצְמוֹ
כִּשְׁהוּא בָּא עַל צִיּוֹן אַדְמוֹ"ר זצ"ל, מוֹשָׁכִין אוֹתוֹ בְּכַנְפֵי
כְּסוּתוֹ: יִצְחָק בָּעַר עֵשֶׂה תְּשׁוּבָה. וְהָיָה נוֹסֵעַ בְּכָל עָרֵב רֹאשׁ
חֹדֶשׁ עַל צִיּוֹנוֹ הַקְּדוֹשׁ.

וְאֲנִי הַבּוֹתֵב (הַמַּאֲסָף) שֶׁמְעַתִּי מֵאֲבֵי הָרֵב ר' זְעֵלִיג ז"ל
שֶׁשָּׁמַע מֵר' יִצְחָק דָּב הַנֵּ"ל אֲשֶׁר חֹדֶשׁ יָמִים קָדָם
הִסְתַּלְקוֹתוֹ כִּשְׁשָׁכַב עַל מִטָּתוֹ לִישׁוֹן, בָּא אֵלָיו אַחַד וְאָמַר
לוֹ בְּזֶה הַלְשׁוֹן: "קוּם הִגִּיעַ קֶצֶד", וְהָקִיץ מִשְׁנָתוֹ בְּבִהְלָה
וּפְחַד גְּדוֹל עַד שֶׁמְחַמַּת הַפְּחַד נָפַל לְמִשְׁכָּב וְשָׁכַב בְּחָלּוֹ
אִיזוֹ יָמִים וְחֹזֵר לְאִיתְנּוֹ. וְאִזּוֹ סֵפֶר זֹאת וְאָמַר שֶׁבִקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ שֶׁיֵּאָרִיךְ לוֹ עוֹד אֵיזָה זְמַן כְּדֵי שְׂיֻכַּל לַעֲשׂוֹת

תשובה שלמה. ואחר-כך ככלות החדש ימים מזמן הפראה נגוע ויאסף אל עמיו בשם טוב (בשנת תרי"ד). וכן ר' מאיר מטעפליק ורבי אפרים בן רבי נפתלי ז"ל ורבי יצחק בן מורנו מוהרנ"ת ז"ל ורבי נחמן מטולטשין, ורבי אבא בר"ש מטשעהרין ורבי אברהם דב נכד אדמו"ר ז"ל, והרב רבי נחמן מטשערין ז"ל בעל המחבר ומלקט ספר לשון חסידים ודרך חסידים ולקוטי עצות החדש ושאר ספרים והרבה ספרים שלא נדפסו עדיו, וכן כל האנשים שנתקרבו באמת למוהרנ"ת ז"ל בלו כל הימים לרבות הלילות רק בתורה ותפלה ותשובה ומעשים טובים והתבודדות. אשרי להם ואשרי חלקם:

ראשית דבר

ועתה אנכי אורחא אציג לפני המעין גם קצת ראשי פרקים מן האותות והמופתים שנראו מאדמו"ר זצ"ל. כי כפי אשר תהלה לאל כל ימי גדלתי בין החכמים בחכמת התמימות והפשיטות, והן המה אנשי מוהרנ"ת ז"ל אשר הפקירו את כבודם בכל מיני הפקרות בעבור האמת (וקבלו על עצמם כל מיני בזיונות ובושות וכל מיני הרופים וגדופים ולבון פנים עד אין שעור וערף, ומכל שכן וכל שכן בעת תבערת המחלקת שהיה עליהם בשנת תקצ"ה אשר כל אחד ואחד היה מסכן להריגה ממש, כי היה אז מרגלא בפומא דאנשי שאצל הקירה דרוסאי, מיט צעהן טויזנד

קערבליך פאררײבט מען אלוונג (עם עשרת אלפים קערבליך (מטבע) משיגים הכל), ומעות הנה על זה לכת החולקים די והותר, כי הנה נחשב להם הריגת אחד מאנשיו ז"ל למצוה שאין למעלה הימנה. כי בן פקד וצוה עליהם הצר. הצ. הידוע, וכתב ושלח אגרות להדפס ולרדפם להסם ולאבדם, מצוה וחובה עלי להודיע לדורות הבאים את דבריהם אשר שמעתי מפייהם. כי לא נעלם ממני עצם אמתת דבריהם, ובדור כיום וכשמש ויודע אנכי כי בצדק וביושר כל אמרי פיהם, ובאור מן החשך ממש נבדלים המה (ואחר כל אלה גם את הדברים אשר שמעתי מהם בדרך השתלשלות מפה לפה שלא נודע לי היטב מי ומי האנשים שהגיע אלי הספור על ידם, לא רציתי לכתב אותם מפחד הטעותים השכיחים בספורים כאלו (וכנודע מדברי מוהרנ"ת ז"ל בענין המאמר חכמינו ז"ל שהתירו לכתב תורה שבעל פה). ולכן צינתי אצל כל ספור וספור שמות האנשים אשר שמעתי מפייהם, מן המעשיות הכתובות בהספרים שיצאו בסמוך, עדת צדיקים, קהל חסידים, פאר מקדושים, שבחי הצדיקים (ואף-על-פי שמוכא בהם הרבה מעשיות מהבעל שם טוב זצ"ל ומשאר צדיקים אמתים, אשר באמת נראה מהם התגלות נוראות בשדוד הטבע והודעת עתידות, אבל לא בהמעשיות הכתובים בהספרים הנ"ל, אשר רב הספורים בעת משתה היו, אשר המספר עומד בין כוס שלישית לרביעית והשומע יושב ומתנמנם, עד שיותר מתשעה חלקים בהם שקר, ומעט האמת מרוב ומשנה ומחלף ומערב, זולת השבחי בעל שם טוב הוא אמת מראשו ועד סופו, כאשר שמעתי זאת מפי אבי

הריני כפֶּרֶת מִשְׁכְּבוֹ שֶׁסִּפֵּר זֹאת בְּשֵׁם אֲדֹמוֹר וְצ"ל, מִלְכָּד עַל קֶצֶת
 דְּקֶצֶת מֵהֶם אָמַר שְׁלֹא נִכְתְּבוּ הַיֵּטֵב, וּמִשְׁאָר הַמַּעֲשִׂיּוֹת אֲשֶׁר
 הִלְכוּ מִפֶּה לְפֶה וּמֵאֶזֶן לְאֶזֶן אֵצֶל הַבְּעָלִי כַּדִּים שֶׁנִּתְרַבּוּ
 בְּעֵתִים הַלְלוּ:

וְהִנֵּה אֲדֹמוֹר ז"ל בְּגִדְלָו וְעֵצִים מְתִיקוֹת דִּבְרָיו הִנְעִימִים
 לְחִזְק וְלְעוֹרֵר וְלְהַחִיּוֹת וְלְהַשִּׁיב כָּל הַנְּפֹשׁוֹת הַנְּפֹלוֹת, אִם
 הָיָה גַם מִתָּר בְּמוֹפְתִים הֵיטָה מִתְּבַטְּלֵת הַבְּחִירָה לְנִמְרִי.
 וּבִיאַמֶּת מַחֲמַת זֶה הָיָה אָסוּר בְּמוֹפְתִים, וְגַם כְּשֶׁעָשָׂה אֵיזָה
 דְּבַר מוֹפֵת בְּקֶשׁ אַחֲר־כֵּן מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שִׁישֵׁתְפַח הַדְּבַר
 (כְּמוֹכָא בְּשִׂיחוֹת הַר"ן אוֹת קפ"ו), וְלוֹלֵא דְמִסְתַּפְּינָא הֵיטִי אוֹמֵר
 שְׂזִיָּה בְּעֵצְמוֹ שֶׁנִּתְּנָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּלֵב מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל לְבָלִי
 לְבָאָר סְפוּרֵי מוֹפְתָיו הַקְּדוּשִׁים (וּזְלוֹת בְּמִקוּמוֹת מַעֲטִים שֶׁנִּשְׁמַט
 קֶצֶת מִתַּחַת קְלִמּוֹסוֹ, כְּמוֹ הוֹדְעַת הַעֲתִידוֹת מֵהִרְחֵבַת זְמַן הַיְקָרוֹת עַד
 שְׁתֵּי שָׁנִים; בְּשִׂיחוֹת הַר"ן אוֹת קפ"ה מֵהַתְּנַבְּרוֹת הַחֲלִישׁוֹת רַחֲמֵנָא
 לְצִלָּן בְּשֵׁנַת תַּקס"ז; שֵׁם בְּאוֹת הַנ"ל: מִמִּיתַת הַיְלָדָה שָׂרָה אֶסְתֵּר; שֵׁם
 בְּהִשְׁיחוֹת הַהֶשְׁמָטוֹת אוֹת ה': וּמָה שֶׁאָמַר עַל עֵצְמוֹ שֶׁאִם יִשְׂרָף הַסִּפֵּר,
 יִהְיֶה לוֹ אֶרְכָּא לְחַיּוֹת עוֹד אֵיזָה זְמַן; בְּחַיֵּי מוֹהֲרָ"ן בְּסִפּוּר נִסְיַעְתּוֹ
 לְעַמְבְּרַג אוֹת ג' עֵינִ שֵׁם: גַּם הוֹדְעַת הַעֲתִידוֹת וְשִׁדּוּד הַטְּבַע בְּעֵנִין
 רְפוּאֵת הַיָּד; בְּשִׂיחוֹת הַר"ן אוֹת קפ"ו: וּבְעֵנִין רְפוּאֵת הַחוֹלָה עַל יְדֵי
 אֲמִירַת שִׁיר הַשִּׁירִים סְמוּךְ לְאוֹר הַבְּקָר; שֵׁם בְּאוֹת רמ"ב: וּבְעֵנִין
 פְּקִידַת הַעֲקָרָה שֵׁם אוֹת רנ"ב: וּבְעֵנִין רְפוּאֵת הַחוֹלְגִיַּת שְׁהִיתָה סְמוּךְ
 לְמִיתָה וּכְמַעַט שְׁיָצָא נִפְשָׁה; בְּחַיֵּי מוֹהֲרָ"ן בְּהִשְׁיחוֹת הַשִּׁיכִים לְהַתּוֹרוֹת

אות נ"ב עין שם), מחמת כי לא באלה תהלתו (כמוכא שם
 בהשיות עין שם), זה בעצמו הוא מחמת שפעלו דברי תפלתו
 הנ"ל של אדמו"ר ז"ל שיתן השם יתברך בן בלבו כנ"ל כדי
 שישתבחו מהלב כנ"ל, וכאשר באמת כבר נשתבחו
 מחמת זה רבם בכלם. אבל על כל זה חסתי על שארית
 פלגתם שלא נשתבחו עדיו, ושמתי אל לבבי להעלות על
 הכתב על-כל-פנים קצת ראשי פרקים מזה למען יהיה
 לזכרון לאנשי שלומנו היודעים מזה:

א

ר' צבי גיסו של אדמו"ר זצ"ל ישב בטשעהרין ועסק במשא
 ומתן כל ימיו, ופעם אחת התנפח עם איזה איש, אם
 אדמו"ר זצ"ל יודע כל המחשבות של העומדים לפניו, וזה
 האיש הוכיח לו שאדמו"ר זצ"ל יודע גם זאת. והנה באותו
 זמן היה לגיסו ר' צבי הנ"ל דחקות גדול בפרנסתו, והיה צר
 לו מאוד מאוד מחמת זה עד שנסכם אצלו להזכיר את
 אדמו"ר זצ"ל שיתפלל בעדו. אחר-כך בסמוך בא אדמו"ר
 זצ"ל לטשעהרין כאשר היה אז דרכו בקדש לנסע לשם
 שני פעמים בשנה (כמוכא בחיי מוהר"ן בספור מקום ושיבתו ונסיעותיו
 אות כ"ד). ומיד בבואו לשם נכנסו אליו אנשי שלומנו לקבל
 פניו הקדושים, וגם גיסו ר' צבי הנ"ל היה בתוך הבאים.

ואדמו"ר זצ"ל דבר עמהם דבריו הערבים והנעימים למשך
את לבם לעבודתו יתברך שמו, ודבר עמהם שיחה נפלאה
עד שנתעורר מאד לב כל השומעים מזה וניסו הנ"ל המתין
וחכה עד שנפסקה השיחה, והלכו מאתו, ונשאר הוא לבדו,
ורצה לילך אל הדלת לסגרה בפנים, וללחש לאדמו"ר זצ"ל
בענין הפרנסה כנ"ל:

ב

והנה דברו של ר' צבי הנ"ל היה לישוב תמיד רעיונותיו על
כל תנועה ותנועה שהצריך לעשות ועל כן גם עכשו מיד
כשהכין פעמי רגליו ללכת אל הדלת כנ"ל, נתביש מאד
בעיני עצמו, כי נתישב בדעתו איזה פנים יהיה לי בפני
אדמו"ר להזכיר אותו על פרנסה. אחרי שזה סמוך בזה
השעה דבר עמנו שיחה נפלאה מגדל השמות והשגועון של
כל הבלי ועסקי עולם הזה. ודמה בדעתו שבנדאי יוכיח
אותו אדמו"ר על זה, ויאמר לו היתכן לאמם אנו כל-כך
ולבו מיראת ה', עד שגם אחר שיחה כזו אין לך מה ללחש
ולהזכיר אותי רק על עסקי פרנסה. ומחמת המחשבה
הזאת נשאר עומד על מקומו ולא הלך עוד אל הדלת
לסגרה כנ"ל. והתחיל לחשב שנית ברעיונותיו אולי באמת
אדמו"ר יודע גם את מחשבותי באשר הוכיח לי האיש

הנ"ל, אם כן הוא יודע ברור שאחר כל שיתתו נאטם לבכי
 עדין עד שאין לי מה להזכירו רק בענין פרנסה, ומה
 שהפסקתי מזה הוא מחמת שאני מתבייש מאתו לבל יוכיח
 אותי, ואני עושה עצמי כירא וחרד וגונב דעתו חס ושלום,
 אם כן הדבר מוגנה ביותר. ומיד בחשבו את כל הדברים
 האלה, ענה אדמו"ר זצ"ל ואמר לו בזה הלשון: דידך האב
 איך שוין פארזארנט. דיין ברודער משה וועט זיין א
 ציכטיגער ארימאן, דיין חיים אויף איהם איז ארחמנות ער
 וועט ניט האפען קיין מעהל אויף שבת (לך כבר דאנתי, אחיד
 משה יהיה עני מרוד. חיים שלך, עליו רחמנות גדולה לא יהיה לו קמח
 על שבת). ובן נתקים בשלשתם כל ימי חייהם מבין ממש
 כדברי רבנו ז"ל. (ושמעתי זאת מפי בנו רבי יעקב ששמע זאת כמה
 פעמים מפי אביו בעצמו):

ג

לר' אברהם מבארדיטשוב היה חתן עשיר גדול, וגם הוא
 בעצמו היה לו מעות הרבה. ואדמו"ר זצ"ל (כפי שידע ברוח
 קדשו את שרש נפשו רוחו ונשמתו ואת אשר עבר עליו, ואת שאר
 התעלומות שיש בענין זה ועוד גם בנשמיות היה סבה לזה). צוה עליו
 לבלתי לעשות שום עסק רק לעסק יומם ולילה בתורה
 ותפלה. והוא שאל אותו השאלה הידוע "מה נאכל" והשיב
 לו אדמו"ר זצ"ל וועסטו זיין אמקבל (שתהיה מקבל) ונתמלא

מאד ר' אברהם הנ"ל ברגו גדול עבור זה ולא נסע עוד לאדמו"ר זצ"ל עד שעברו שתי שנים. ובתוך כך מסתמא פעלו דבריו ז"ל שירד ר' אברהם הנ"ל מנכסיו ואבד את כל מעותיו עד פרוטה אחרונה, עד שמלא את נפשו לשוב ולנסע שנית לאדמו"ר זצ"ל ואז טפח לו על כתפיו נו אברהמיל ווער האט אויסגעפיהרט, וועסטו מיך הטאש איצטער פאלגין וועסטו זיין אישיינער מקבל, און אז ניט וועסט זיין אפערזשאווירטער מקבל (נו אברהמיל! מי נצח, אם לפחות עתה תצית לי תהיה "מקבל" יפה ואם לא, תהיה מקבל תלוד). וכן הוה כי ר' אברהם הנ"ל אמץ את רוחו והקשה את ערפו ולא רצה שנית לצית את אדמו"ר זצ"ל. (כי היה איש חיל ומשכיל ומבין בכל עסקי משא ומתן, גם היה ידיו רב לו בכתיב ולשון עד שהיה קשה עליו מאד להטות שכמו לסבל בפשיטות על תורה, ולהיות מקבל כאשר צוה עליו אדמו"ר זצ"ל), עד שנתקיים בו מכוון ממש ככל הנ"ל והוא הודה אחר-כך ולא בוש: והוא בעצמו ספר זאת כמה פעמים, ואנכי שמעתי כל זה קצת מאבי הריני בפרת משכבו, וקצת מפי ידידנו הרב אהרן, ששמעו כל זה מפיו בעצמו:

ד

מה שנכנס אצל איש אחד בקאמיניץ, ואמר לו אני רוצה להתאכסן אצלכם ועבור זה אני מבטיח לכם עשירות, וכל

הַמַּעֲשֵׂה הַשֵּׁנִי לְזֶה, שְׁמַעְתִּי כֹל זֶה בְּאַרְיֵכוֹת מֵאֲבֵי הַרְיַנִּי
 כִּפְרַת מִשְׁכְּבוֹ שְׁשָׁמַע זֹאת מִזְקֵן אֶחָד בְּבִרְאֵד שְׁסָפַר זֹאת
 לִפְנֵי מוֹהַרנ"ת ז"ל שְׁבַעֲיָנִיו רָאָה כֹּל זֶה וְאַחֲר־כֵּן שְׁמַע זֹאת
 גַּם־כֵּן בְּקֵאמִינִיץ מֵהָאֲנָשִׁים שְׁיָדְעוּ וְהַכִּירוּ אוֹתוֹ:

אָמַר הַמַּעֲתִיק:

שְׁמַעְתִּי מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ הַמַּעֲשֵׂה שְׁרַבְנוּ זַע"ל הָיָה פַּעַם
 אַחַת בְּתַעֲנִית אֶסְתֵּר בְּקֵאמִינִיץ וְנִכְנַס לְהַשׁוּחַט וּבּוֹדֵק
 וַיִּבְקַשׁ מִמֶּנּוּ שְׁרוּעָה לָלוֹן אֶצְלוֹ. וְהוּא מְרַב מְרַדְתּוֹ
 בְּשִׁחִיטַת הָעוֹפּוֹת וְהַכְּנָה לְפוּרִים דָּחָה אוֹתוֹ וְאָמַר אֵין
 מְקוֹם אֶצְלִי, וְהִלֵּךְ רַבְּנוּ ז"ל מֵאֵתוֹ. וּבִלְיָלָה קָדַם קְרִיאַת
 הַמְּגִלָּה וְהַבַּעַל קוֹרֵא הָיָה הַשׁוּחַט וּבּוֹדֵק הַנִּ"ל הַבֵּיט עַל
 הָאֲנָשִׁים שְׁבָאוּ לְשָׁמַע הַמְּגִלָּה שְׁיִקַּח מֵהֶם מְעוֹת מְגִלָּה,
 רָאָה אֶת רַבְּנוּ ז"ל עוֹמֵד וּמְבִיט בְּאִיזָה מְגִלָּה, וְהוֹטֵב בְּעֵינָיו
 מַהוֹת רַבְּנוּ ז"ל וְהַתְּהַרַט מְאֹד עַל שְׁלֵא מְלֵא בְּקִשְׁתּוֹ
 לְהַתְּאָכְסֵן אֶצְלוֹ. וְהַסְּפִים תִּכְפֵּף בְּלִבּוֹ שְׁאַחַר קְרִיאַת הַמְּגִלָּה
 יִקַּח אוֹתוֹ לְבֵיתוֹ. אֲבָל תִּכְפֵּף אַחַר קְרִיאַת הַמְּגִלָּה יֵצֵא רַבְּנוּ
 ז"ל וְלֹא רָאָה אוֹתוֹ עוֹד. וְהָיָה לְהַשׁוּחַט וּבּוֹדֵק יִסּוּרִים
 גְּדוּלִים, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לֵילֵךְ לְבֵיתוֹ מִחֲמַת גְּדֹל הַצַּעַר. וְלִקַּח
 שְׁנֵי בָנֵי הַנְּעוּרִים וְהִלֵּךְ לְחַפֵּשׂ אוֹתוֹ וְחַפְּשׂוּ אֶצְלָ כֹּל בַּעֲלֵי
 מְלוֹן וְהַכְּנַסְת אֹרְחִים וְלֹא מְצָאוּ אוֹתוֹ וְרַבְּנוּ ז"ל הִלֵּךְ
 לְאִיזָה אִישׁ קִמְצָן וְאָמַר לוֹ שְׁיִתְּאָכְסֵן אֶצְלוֹ וּבִשְׁבִיל זֶה הוּא

מבטיחו עשירות, ונכנסם מאד בלבם וקבל עליו תכף (אף שלא היה דרכו בכך) כי אור רבנו ז"ל התנוצץ במחו כאלו רואה העשירות בעיניו ממש וכו'. ושלה את בתו בכל פעם להביא מרקחת ומשקה לכבוד האורת. והשוחט ובודק הנ"ל ראה את הבתולה הנ"ל הולכת בכמה פעמים כנ"ל ושאל אותה מה זאת אצלכם וכו' וספרה לו. והלך תכף עם הבני הנעורים לשם ונכנסו, והם עמדו בחוץ ואמר רבנו זצ"ל שיכנסו גם הם ונכנסו. והוכיח אותו רבנו ז"ל ואמר לו: "היתכן איך לוקחים איש זקן ומרימים את זקנו ושוחטין אותו בסכין פגום?", ואמר "מדוע בסכין פגום", ואמר רבנו ז"ל שהוא ישאר פה, וישלחו את הבני הנעורים להביא את הסכין וכן הוה, שהסכין היה פגום. ונתעלף והעירוהו ואמר לו רבנו ז"ל שישע אצלו על ראש השנה. ועבר זמן רב ולא נסע עד שנחלה וקבל על עצמו שבשיבריא יסע, וכן גם אחר-כך לא קים עד שאשתו הכריחתו ונסעה עמו, ורבנו ז"ל צוה עליו שיהיה לו ודוי דברים וכו' וכמדמה שהכרח להתפטר מחזקת שחיטתו:

ה

הודעת העתידות להאיש הכפרי שיתעלה בעשירות ואחר-כך הודעת העתידות שיירד מנכסיו ער וועט נאך

לִיגַעַן אֵין פֶּרַעַמְדַּע תִּכְרִיכִים (הוא עוד יִשְׁכַּב בְּתִכְרִיכִים זָרִים) וְכֵן הָיָה מְבֹנֵן מִמָּשׁ כַּאֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, שְׁמַעְתִּי כָּל זֶה בְּאֵרִיכוֹת גְּדוֹל מֵאֲבֵי הַרְיָנִי כַּפָּרַת מִשְׁכָּבוֹ שֶׁשָּׁמַע זֹאת מִפִּי רַבִּי חֵיִיקִיל שְׁעַל־יָדוֹ וּבִסְבָּתוֹ נִסְתַּבְּבָה וְנִתְגַּלְגְּלָה כָּל הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה. (וְאִפְשָׁר זֹאת הַמַּעֲשֵׂה הַיָּא מִר' חֵיִיקִיל'ס שְׁפַע שְׁמִסְפָּר בְּפִי אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ).

שְׁפַעַם אַחַת נָסַע רַבְּנוּ ז"ל בְּדַרְךְ עִם רַבִּי חֵיִיקִיל ז"ל, וְרַבְּנוּ ז"ל הָיָה אֹז בְּדַבְּקוֹת נִפְלְאָה. וְנִדְמָה לְרַבִּי חֵיִיקִיל שְׁרַבְּנוּ ז"ל מִתְּנַמְנָם. וּבְדַרְךְ שְׁמֵן הַצַּד יָשַׁב אֹז אַחַד שֶׁהָיָה מְקַרֵּב מְעַט לְרַבְּנוּ ז"ל, וְגַם הָיָה לוֹ צַד קָרְבָּה עִם רַבִּי חֵיִיקִיל. וְרַמְזוֹ רַבִּי חֵיִיקִיל לְהַבְעֵל עֲגָלָה לְנִטּוֹת אֶל קְרוֹבוֹ שְׁדַרְךְ שָׁם בְּדַרְךְ צְדָדָה. וּכְשֶׁבָּאוּ שָׁם צָוָה רַבִּי חֵיִיקִיל לְהַבְעֵל עֲגָלָה לְעַמּוּד וְעַמּוּד שָׁם. וְדַרְךְ רַבְּנוּ ז"ל הָיָה לְבָלִי לְהִתְעַקֵּשׁ עַל שׁוּם דָּבָר, וְעָשָׂה עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ לֹא יָדַע וְיָרַד מִהָעֲגָלָה וְנִכְנַס לְבֵית הָאִישׁ הַהוּא. וּכְשֶׁרָאָה הָאִישׁ הַבְּעֵל הַבֵּית אֶת רַבְּנוּ ז"ל נִתְפַּעֵל מְאֹד וְנָתַן לוֹ שְׁלוֹם בְּשִׂמְחָה, וְשָׂאֵל אוֹתוֹ רַבִּי חֵיִיקִיל הֵאֵם יֵשׁ לְךָ מְעַט יַיִן יִשָּׁן אוֹ מִיָּנִי מִתִּיקָה לְכַבוֹד, וְהַשִּׁיב אֵין כְּלוּם וּבֵיתוֹ רִיקָם. אָמַר לוֹ לְךָ אֶל הַקְּרַעַטְשָׁמַע הַסְּמוּכָה וְתֵבִיא דְבַר מָה לְכַבוֹד, וְהַשִּׁיב שְׂאִין לוֹ בְּמָה לְקַנּוֹת אָמַר לוֹ קַח אֵיזָה חֶפֶץ לְמִשְׁכּוֹן וְלָקַח אֶת מְנוֹרוֹת שַׁבָּת שֶׁל אֲשֶׁתוֹ וְהֵבִיא מְעַט מִשְׁקָה וּמִטְעָמִים. וּכְשֶׁמָּלֵא

את הכּוֹס לְכַבוֹד רַבְּנוּ ז"ל בְּתוֹךְ כָּף עֲבָרוּ הַיְלָדִים עֲרָמִים וַיַּחֲפִים לְבוֹשִׁים קָרוֹעַ וּבְלוּא. רַמְזוּ רַבִּי חֵיִיקִיל לְרַבְּנוּ ז"ל אֵת כָּל זֶה וְאָמַר לוֹ שֵׁיִשְׁפִיעַ לוֹ אֵיזָה שְׁפַע, עָנָה וְאָמַר רַבְּנוּ ז"ל אֲנִי אֵינִן לִי שְׁפַע בְּשִׁבְלֹו, רַק אִם תִּרְצֶה אֶתָּה תִּתֵּן לוֹ שְׁפַע, עָנָה וְאָמַר רַבִּי, מִתִּירָא אֲנִי מִכֶּם אוֹלֵי תִרְגְּזוּ עָלַי בְּשִׁבְלִי זֶה, וְתֹאמְרוּ חֵם וְשָׁלוֹם שְׁחֵיִיקִיל יָמוּת, וְיָמוּת חֵם וְשָׁלוֹם. וַיַּעַן רַבְּנוּ ז"ל וַיֹּאמֶר לוֹ אַל תִּירָא! וְשָׂאל אוֹתוֹ כָּכָה שְׁלֵשׁ פְּעָמִים וּבְכָל פֶּעַם הֵשִׁיב אוֹתוֹ רַבְּנוּ ז"ל אַל תִּירָא אֲנִי נוֹתֵן לָךְ רִשׁוּת, וְהָיָה שָׁם בְּבֵית כָּלִי עִם מַיִם וְשִׁפְךָ רַבִּי חֵיִיקִיל אֵת הַכָּלִי הַנִּזְכָּר בְּאִמְצַע הַבַּיִת, וְלָקַח הַקְּאִטְשְׁעֵרִי (מַעְרוֹךְ) וְהַחֲלִיק אֵת הַמַּיִם וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן: שְׁפַע לְמִזְרַח, שְׁפַע לְמַעְרָב, שְׁפַע לְדָרוֹם, שְׁפַע לְצָפוֹן. וְהִגְבִּיהַ רַבְּנוּ ז"ל אֵת הַקְּאִפְטִיִן שְׁלוֹו וְאָמַר אֵלָיו חֵיִיקִיל לִי לֹא תִתֵּן שְׁפַע. וְאַחֲרֵי־כֵן קָבְלוּ רִשׁוּת מִהַבַּעַל הַבַּיִת וְנָסְעוּ מִשָּׁם. וּכְשֶׁנָּסְעוּ מִשָּׁם בָּאוּ מִחֲנֵה עֲרָלִים הַמּוֹבִילִים לְעִיר מִפּוֹת פְּשֵׁתָן שְׁעַר רַחֲלִים וְעוֹרוֹת וּבְדוּמָה לְמִכְבַּר. וְשָׂאלוּ אֵת בַּעַל הַבַּיִת אִם יֵשׁ לוֹ לְמִכְבַּר זֵיִן יִשָּׁן, שְׁכָר, דָּג מְלוּחַ, עֲגוֹת וּבְדוּמָה, וַיַּעַן לָהֶם שְׂאִיִן לוֹ כָּלוּם. וַיִּשְׂאלוּ אוֹתוֹ מִדּוּעַ? וְהֵשִׁיב לָהֶם מִחֲמַת שְׂאִיִן לוֹ כֶּסֶף, וַיֹּאמְרוּ לוֹ שִׁילּוֹו לוֹ אֵיזָה סְכוּם לְפַע הַעִירָה לְקִנּוּת כָּל הַנְּצַרְךָ, וּכְשִׁיִּסְעוּ בַחֲזָרָה יִקְנוּ מִמֶּנּוּ. וּמִחֲמַת שְׂאֵתָה אִישׁ יִשָּׂר אֵינִן לָנוּ לְדָאָג מִהַכֶּסֶף. וּכְמִדְּמָה

כוכבי אנשי מותרין אור

לי שֶהָלוּ לוֹ חֲמִשָּׁה רוּבֵל כֶּסֶף. עַד הַיּוֹם הַהוּא דִּרְדָּךְ
 הָעֲרָלִים הָיָה לַעֲמֹד בְּהִקְרַעַטְשָׁמַע שְׁעַל יַד הַדִּרְדָּךְ, וּמִן הַיּוֹם
 הַהוּא וְהִלָּאָה הִתְחִילוּ לַעֲמֹד אֲצִלוֹ וְקִנּוּ מִמֶּנּוּ כָּל מָה שֶׁהָיוּ
 צָרִיכִים. וְהִתְחִיל לְהֵיוֹת בְּעַל שְׁפַע, וְגַם מָכְרוּ לוֹ כָּל מָה
 שֶׁהָיָה לָהֶם הֵן מִן הַשָּׂדֶה קִטְנִיּוֹת וְתַבּוּאָה פְּשִׁטָּן, וְהֵן עוֹרוֹת
 חֵיוֹת וְגַם עוֹפוֹת וְכַדוּמָה, וְהוּא מְכָרָם בְּעִיר וְהַרְוִיחַ אֶחָד עַל
 אֶחָד וְהִתְחִיל לַעֲלוֹת לְמַעְלָה לְמַעְלָה. וּכְשֶׁהִתְחִיל לְהַשִּׁיג
 מַעַט כֶּסֶף קָנָה אִיזוֹ בְּהֵמוֹת וְעָשָׂה חֲמָאָה וּנְבִינָה וְהִתְחִיל
 לְהוֹבִיל לְעִיר גַּם חֶלֶב לְמָכֹר. וּבָבוֹאוֹ לְעִיר לְמָכֹר כָּל הַנֶּזֶל
 וְגַם לְקָנוֹת כָּל הַדְּבָרִים הַנִּצְרָכִים לוֹ, אָנֹכִי בָּא אֶל רַבֵּנוּ ז"ל
 לְקַבֵּל שְׁלוֹם; וּכְעֵבֶר אִיזָה זְמַן וּכְכֹר הָיָה טְרוּד וּבַהוּל שֶׁכָּבֵר
 לֹא הָיָה לוֹ פְּנָאִי לְכַנֵּס אֶל רַבֵּנוּ ז"ל מִחֲמַת שֶׁהָיָה צָרִיךְ
 לְמָכֹר הַסְּחוּרָה וְגַם לְקָנוֹת וְלַעֲשׂוֹת חֲשׁוּבֹנוֹת, וּמִתּוֹךְ כִּךְ
 מָנַע אֶת עַצְמוֹ מִלְּכַנֵּס אֶל רַבֵּנוּ ז"ל, כִּי נִתְיָרָא שְׁלֵא יִתְחִיל
 לְדַבֵּר עִמּוֹ וּיְבַטֵּל זְמַנוֹ אוֹ אוֹלֵי אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ יִתְחִיל
 לְדַבֵּר עִמּוֹ וּכְנ"ל: פַּעַם אַחַת כְּשֶׁהָיָה יָרִיד בְּבִרְסָלֵב וְרִץ
 בְּמַהֲרָה אֶל הַשּׁוּק לְקָנוֹת וְלְמָכֹר, וְחִלּוּנוֹת רַבֵּנוּ ז"ל הָיוּ
 יוֹצְאִים לְשׁוּק שֶׁבְּהַכְרַח לַעֲבֹר דִּרְדָּךְ שָׁם. וּבִתּוֹךְ כִּךְ כְּשֶׁרִץ
 וְרָצָה לַעֲבֹר לְשׁוּק וְשְׁלֵא יִרְאוּהוּ דְּפַק רַבֵּנוּ ז"ל בְּחִלּוֹן וְקָרָא
 אוֹתוֹ. וּמִסְתַּמָּא הַכְרַח לְכַנֵּס כִּי אֵין הַדִּרְדָּךְ אֲרִץ שְׁלֵא לְכַנֵּס
 אִם כָּבֵר קָרָא אוֹתוֹ. וּכְשֶׁבָּא אֶל רַבֵּנוּ ז"ל אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ ז"ל

ההסתכלת היום אל השמים? ויאמר לא, קרא אותו רבנו ז"ל אל החלון ויאמר לו הבט בחלון ותאמר לי מה אתה רואה ויאמר אני רואה עגלות וסוסים ואנשים רצים הנה והנה. ענה רבנו ז"ל ואמר לו אחר חמשים שנה יהיה יריד אחר לגמרי, זה הכל שאתה רואה לא יהיה עוד, רק סוסים אחרים ועגלות וסחורות ואנשים אחרים, וגם אני לא אהיה וגם אתה לא תהיה. בהיום אני שואל אותך מה אתה כל-כך בהול ומטרד שאין לך אפלו זמן להסתכל על השמים. ויקרא את רבי חייקיל שהיה בחדר אחר ויאמר לו, תראה חייקיל מה שעשית עם השפע שלך עד שאין לו אפלו זמן להסתכל על השמים: (כל זה שמעתי מפי רבי נפתלי ששמע זאת מפי חתנו רבי אברהם ז"ל):

1

הודעת העתידות בענין גזרת הנעקריטען (לגיס מבני ישראל לצבא הצאר) בזה הלשון: איך האב עם אפ געשטופט אויף עטליכע אין צוואנציג יאהר (דחיתי זאת לעשרים וכמה שנים) וכן הוה ממש מכון. שמעת שאמר זאת עד שהתחילו לקח לצבא בפעם הראשון היה בערך עשרים וחמש שנים. שמעתי כל זה מאבי הריני כפרת משכבו ששמע זאת מפי דודו הר' ראובן יוסיל מהייסען, וגם משאר אנשי אדוננו מורנו ורבנו זכר צדיק וקדוש לברכה:

ז

הודעות עתידות לְמִשָּׁה חִינְקֶעס (על הַמָּמוֹן שֶׁלֹּא רָצוּ לְתַן לוֹ) בְּזֶה הַלְשׁוֹן מְיוּעַט דִּיר נֶאֱדָר אִמְאָהֵל אֵן קִלְאִפִּין אִין פֶּעֲנִסְטֶער זֶאלֶסְט גֶעְהֶמֶען גֶּעֵלְד (עוד יִדְפְּקוּ לָךְ בְּחֵלוֹן שֶׁתִּקַּח כֶּסֶף), וּמִכּוֹן כַּדְבָּרִים הָאֵלֶּה נִתְקַיֵּם אַחֲרֵי כֵן, שְׁנַיִם רַבּוֹת אַחַר הַסְתַּלְקוֹתוֹ. שְׁמַעְתִּי כֹּל זֶה מִפִּי רַבִּי אַבְרָהָם דִּב ז"ל שְׁשָׁמַע זֹאת מִפִּיו בְּעֶצְמוֹ, וְסוֹף הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל שְׁלוֹם הַמַּעוֹת רָאָה בְּעֵינָיו. וְעוֹד שְׁמַעְתִּי לְזֶה סִפּוּר גָּדוֹל בְּאַרְיֵכוֹת מֵאֲבִי הַרִינִי כִּפְּרַת מִשְׁכְּבוֹ שְׁשָׁמַע מִפִּי מוֹהֲרַנ"ת ז"ל.

מִשָּׁה חִינְקֶעס הָיָה מֵהָאוֹהֲבִים הַנְּאֻמָּנִים שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל בְּשִׁבִיל שְׂרָאָה כַּמָּה מוֹפְתִים מִרַבְּנוּ ז"ל בְּעֶצְמוֹ וְסִפְרָם לְכָל, עַד שֶׁבְשִׁבִיל זֶה נִתְקַרַב הָר' יִצְחָק מִכֶּפֶר טְשֶׁעְרוּוִיץ הַסְמוּדָּ לְבֵרְסֶלֶב, וְהוּא הָר' יִצְחָק טְשֶׁעְרוּוִיעֶער. וְזֶה אֶחָד מֵהַמוֹפְתִים שֶׁסִּפֵּר, שֶׁהוּא וְהָר' אַבְרָהָמִיל פֶּאִיעֶס הָיוּ מִשְׁתַּפִּים בְּעֶסְקֵי פוֹדְרִיאָדֶען (שוּיֵק). וּמִחֲמַת שְׁמַתְחֵלָה לֹא הָיוּ עֹשִׂירִים כָּל־כָּךְ, הָיוּ מְקַבְּלִים פּוֹדְרִיאָדֶען קְטַנִּים מֵהַפוֹדְרִיאָטְשִׁיקֶעס (סוֹכְנִים) הַגְּדוֹלִים שֶׁקִּבְּלוּ אֶצֶל הַגַּעְנֶרְעֶלֶר מֵהַמְּשָׁלָה. אֲבָל הִצְלִיחוּ, עַד שֶׁעַם הַזְּמַן נִתְעַשְׂרוּ כָּל־כָּךְ שֶׁהָיָה בִּיבְלָתָם לְהִיזֹת כְּאַחַד הַגְּדוֹלִים, וּלְקַבֵּל הַפוֹדְרוּאָד מֵהַגַּעְנֶרְעֶלֶר בְּעֶצְמָם. וּבְכֵן בָּאוּ אֶל

רבנו ז"ל לשאל אותו אם לקבל פודראד כזה, ורבנו ז"ל לא
 הסכים לזה. ואמר אז המאמר הקטן שבלקוטי מוהר"ן
 "שלהיות מערב בין הגויים קשה מאד לעבודת הבורא".
 והם לא שמעו לעצתו וקבלו את איזה פאדראד אצל
 גענעראל אהר. ובאמת בעסק כזה קשה עוד יותר לעבודת
 הבורא, בשביל שבכדי שהדברים שהוא מעמיד ומצא חן
 בעיני הגענעראל, צריכין להיות עמו בידידות וחבה יתרה
 ולפעמים להשתתף עמם במשחק קלפים, ובמסבה כזו
 כנהוג נמצאים גם איזו מנשותיהם או בתולותיהם ודי
 לחכימא ברמיזא. הסוף היה אמנם כזה שבעד כל
 הפודרידען סלקה הממשלה כחק ובמדה גדושה, ובעד
 הפודראד הזה לא סלקה להם עד שמכרחים היו בשביל זה
 להיות מן הלווים ואינם פורעים. ומחמת שהיו עשירים
 ומצליחים היו משפיעים לרבנו ז"ל בנתינות הגונות מפעם
 לפעם עד שנתקבץ אצלו סכום הגון ובאותו הזמן עשו
 הלואה גם אצל רבנו ז"ל, והיה ספוק בידם לסלק להבעלי
 חובות, מלבד לרבנו ז"ל לא סלקו. פעם אחת תבע רבנו
 ז"ל את משה הינקעס ויענה אותו בעזות מיר האבען אייך
 מעהר געלד איבער גיגעבין בכל זאת אמר לו רבנו ז"ל
 שהחוב בעד הפודאר יסלק להם, ועוד ידפקו לו בהחלון
 שיסע שמה לגבות החוב מיועט דיר אנקלאפין אין

פְּעֻסָּטֵר זְאֵלְסֵט גְּעֵהֵן גְּעֵמֵעֵן גְּעֵלֵד. וְכֵן הָיָה שְׂאֵחַר עֵבֶר
 יוֹתֵר מֵעֵשְׂרִים שָׁנָה אַחֲרֵי הַסְּתַלְקוֹת רַבְּנֵנוּ ז"ל, בְּקָרָה
 הַמְּמֻשְׁלָה אֶת הַחֲשֻׁבּוֹנוֹת וְנִמְצָא חוֹב הַפּוֹדְרָאד הַנִּזְ"ל עוֹמֵד
 בְּלִי סְלוּק, וּבְכֵן תִּכְרַף נִשְׁלַח שְׁמִיפֵעֵט (שְׁלִיחַ) לְמוֹלְטֵשִׁין שְׂאֵז
 בְּכָר הָיָה הָר' יִצְחָק בֶּן מוֹהֲרָנִ"ת ז"ל בְּהַפּוֹסֵט (דְּאָר), וְהַגִּיעַ
 הַשְּׁמִיפֵעֵט אֵלָיו וְשָׁלַח אוֹתוֹ לְבְּרֶסֶלֶב. וְהַשְׁלִיחַ הַגִּיעַ
 לְבְּרֶסֶלֶב בְּחֻצֵי הַלְּיָלָה וְנִתְקַיֵּם נְבוֹאָת רַבְּנֵנוּ ז"ל וְהַשְּׁמִיפֵעֵט
 דָּפַק בַּחֲלוֹן מִשָּׁה חִינְקֵעֵס וּבִשְׂרֵי לוֹ שְׁיִסַּע לְגַבּוֹת חוֹב
 הַפּוֹדְרָאד:

ח

מָה שְׂאֵמֵר קָדָם פְּטִירָתוֹ עַל הָאִישׁ מִשָּׁה חִינְקֵעֵס הַנִּזְ"ל
 שְׂאֵם יִגְרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְיִשָּׂא אַחֲרֵת יְהִי לוֹ בָּנִים, וְכֵן הָיָה
 מִבּוֹן מִמֶּשׁ, כִּי עַל סִמְךָ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הִלְךְ מִשָּׁה הַנִּזְ"ל
 וְנָתַן לְאִשְׁתּוֹ חֻצֵי עֵשְׂרוֹ חֶלֶק בַּחֲלֵק מִכָּל אֲשֶׁר יִשׁ לוֹ מִחוּט
 עַד שְׂרוּף גַּעַל, עַד שְׁנֵתְרֻצִית לְקַחַת מֵאֵתוֹ גִּט פְּטוּרִין וְהוּא
 נָשָׂא תִכְרַף אִשָּׁה אַחֲרֵת וְהוֹלִיד עִמָּה בֶּן וּבַת, שְׁמַעְתִּי זֹאת
 מִפִּי אָבִי הַרִינִי כַּפָּרַת מִשְׁכָּבוֹ וְגַם מִשְׂאֵר אֲנָשִׁים שֶׁשָּׁמְעוּ
 זֹאת מִפִּי בְּעֵצְמוֹ. וּמּוֹבָא זֶה גַם בְּחַיֵּי מוֹהֲרָ"ן בְּהַשִּׁיחוֹת
 הַשְּׂיָכִים לְהַתּוֹרוֹת אוֹת כ"ו, וּמָה שְׂלֵא נֶאֱמַר שֵׁם הַתְּקִימוֹת
 הַדְּבָרִים יְבִין הַבְּקִי בְּסַפּוֹר הַזֶּה מֵעֵצְמוֹ: (וְעַיֵן בִּימֵי הַתְּלָאוֹת
 בְּאֵרִיכוֹת):

ט

שְׁדוּד הַטָּבַע שֶׁל קְפִיצַת הָאָרֶץ, וְגַם הַפְּלַת שִׁכְחָה מֵעֵינַיִן
 שֵׁם הָעִיר עַל הָרֶב ר' יִצְחָק ז"ל תִּכְרַף וּמִיד אַחַר שִׁיָּצֵא מִשָּׁם,
 שִׁמְעֵתִי זֹאת מִפִּי רַבִּי שְׁמוּאֵל יִצְחָק ז"ל בְּעֶצְמוֹ (וְעַיִן בְּאֲרִיכוֹת
 בְּשִׁיחוֹת וְסְפוּרִים):

,

גַּם מֵעֵינַיִן קוֹל הַרְעֵשׁ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא (מִכּוֹן מִמֶּשׁ כְּמוֹ שְׁמוֹדָרִים
 בְּפַעַם אַחַת אֲלֵפִים וּרְבֻבוֹת אֲנָשִׁים) שֶׁנִּשְׁמַע בְּחֻדְרוֹ שֶׁהָיָה לְבִדּוֹ
 סָגוּר שָׁם, שִׁמְעֵתִי מִפִּי רַבִּי יְחִיאֵל מֵעַנְדִּיל ז"ל שֶׁשִּׁמְעָה זֹאת
 מִפִּי הָרֶב ר' שְׁמוּאֵל יִצְחָק ז"ל הַנֵּ"ל אֲשֶׁר הוּא בְּעֶצְמוֹ שֹׁכֵב
 אִזְ סָמוּךְ לְפֶתַח חֻדְרוֹ, וְנִפְּל עָלָיו כֹּל־כֶּף פֶּתַח וְרַעְדָה עַד
 שֶׁמִּגְדֵּל רַעְדָה וְחֻרְדַּת גּוּפוֹ נִפְּל לְאָרֶץ וְנִשְׁאָר כֶּף שׁוֹכֵב עַל
 הָאָרֶץ כִּי יֵרָא לְהַזִּיז עֲצָמוֹ מִמְּקוֹמוֹ עַד שֶׁנִּשְׁקַט הַרְעֵשׁ: (וְעַיִן
 בְּאֲרִיכוֹת בְּשִׁיחוֹת וְסְפוּרִים):

י

אֲשֶׁר הִגִּיד פַּעַם אַחַת לְר' מֵאִיר הַמַּחֲשֶׁבָה שֶׁהָיָה לוֹ בַּעַת
 עֵלוֹתוֹ עַל הָעֵגְלָה לְגַסַּע אֱלִיוֹ, שִׁמְעֵתִי מִפִּי בְּנוֹ ר' שִׁמְחָה ז"ל
 שֶׁשִּׁמְעָה מִפִּי אָבִיו בְּעֶצְמוֹ.

אָמַר הַמְּעַתִּיק:

שִׁמְעֵתִי מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ בְּאֲרִיכוֹת קָצֵת, כִּי זֶה הָר' מֵאִיר
 הָיָה כְּמוֹ בֶן בֵּית אֶעֱל רַבְּנוֹ ז"ל וּבְשִׁבְאָ לְאֲדָמוֹ"ר זצ"ל הָיָה

מוֹסֵר לוֹ כָּל הַמִּפְתָּחוֹת וְכוּ'. וּפַעַם אַחַת נָסַע בְּיַחַד עִם הָרֵב ר' יוֹדִיל ז"ל לְאַדְמוֹר וְצ"ל וְסַפֵּר הָרֵב ר' יוֹדִיל ז"ל שְׂאֵם הָיָה רַבֵּנוּ ז"ל בְּדוֹר שֶׁל תַּנְאִים הָיָה גַם-בֶּן חֲדוּשׁ. וְעָנָה הָר' מֵאִיר הַנ"ל שֶׁהוּא אֵינוֹ מַחְזִיק אֶת רַבֵּנוּ ז"ל גְּדוֹל כָּל-כָּךְ רַק לְגְדוֹל הַדּוֹר שֶׁל עִבְשׁוֹ. וּכְשֶׁבָאוּ אֵל רַבֵּנוּ ז"ל אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ ז"ל כְּשֶׁאֵין מֵאֲמִינִים בִּי לְמָה נוֹסְעִים אֵלַי, וְאָמַר לוֹ אֲנִיד לְךָ הַמַּחְשָׁבָה שֶׁלְךָ בְּעַת עֲלוֹתְךָ עַל הָעֲגָלָה אָמַר לוֹ אִם אַתֶּם יוֹדְעִים תֹּאמְרוּ, וַיֹּאמֶר לוֹ רַבֵּנוּ ז"ל וְנִשְׁתוּמֵם וְאָמַר אִם בֶּן אֲשָׁאֵר אֶצְלָכֶם. וַיִּתְּעָה אוֹתוֹ אַדְמוֹר ז"ל וַיֹּאמֶר לוֹ מַחְכְּמָה הַכִּרְתִּי זֹאת בְּכִנִּיֶּסֶתְךָ לְבֵית וּבְהַשְׁלוּם עֲלֵיכֶם. וְקָבַל דְּבָרָיו וְנָסַע מִמֶּנּוּ, וּבְאֲמָצַע הַדֶּרֶךְ הִתְפַּלֵּא עַל עֲצָמוֹ וְאָמַר מַה זֶה שֶׁהִנַּחֲתִי לְהִתְעוֹת אוֹתִי, הֲלֹא אֵי אֶפְשֶׁר לִידַע זֹאת כִּי אִם בְּרוּחַ הַקִּדְּשׁ מִמֶּשׁ, וְזֶה פֶּלֶא גְדוֹל וַיֹּתֵר מוֹפֵת מַה שֶׁיִּכּוֹל לְהִתְעוֹת אוֹתִי וְכוּ'; (וְעַיֵן בְּהַשִּׁיחוֹת הַר"ג סִימָן קפ"ג מַה שֶׁכָּתַב מוֹרְנוֹ הָרֵב רַבִּי נֵתָן זְכַרְנוֹ לְבִרְכָה שָׁנָם לְכַמְּהָ אֲנָשִׁים הַגִּיד מַה שֶׁעָשׂוּ):

יב

מַה שֶׁהוֹדִיעַ לַר' מֵאִיר הַנ"ל בְּעֵנִין הַבְּנִיִּים וּבְעֵנִין הָעֲנִיּוֹת גַּם זֶה שֶׁמְעַתִּי מִפִּי בְּנוֹ ר' שְׁמֻחָה הַנ"ל שֶׁשָּׁמַע מִפִּיו בְּעֲצָמוֹ. (אָמַר הַמְעַתִּיק: שֶׁמְעַתִּי מֵאֲנָשׁ בְּאֵרִיכוֹת גְּדוֹל אֵךְ אֶסְפֵּר בְּקִצּוֹר), כִּי זֶה הָר' מֵאִיר הָיָה דָר בְּמַעֲדוֹוְעֵדוּבְקָא וְהָיָה עֲשִׂיר גְּדוֹל מְאֹד שֶׁהָיוּ אוֹכְלִים אֶצְלוֹ בְּכָלִי כֶּסֶף וְרוּחֲצִים בְּכָלִי זֶהב

וְלֹא הָיָה לוֹ בָּנִים. (וּפְעַם אַחַת הִתְאַכְסַן אֶצְלוֹ הַרְבֵּי מְרֻדְכֵי מִשְׁשֶׁעֶרְנָאבִיל ז"ל וּבָנָיו, וּבִקְשָׁה אֶשֶׁת הָרִי מֵאִיר הַנִּזְל מִמֶּנּוּ שִׁיהִיָּה לָהּ בָּנִים, וַיֹּאמֶר לָהּ עוֹד אַתְּ רוֹצֶה בָּנִים, דִּיךְ שְׂאֵנִי וּבְנֵי מִתְאַכְסְנִים אֶצְלֶךָ) וּפְעַם אַחַת נִסְעָה אֶל רַבְּנּוּ ז"ל בְּרַעַשׁ וְהִתְעוֹרְרוֹת בְּעֵינָיו בָּנִים, וּרַבְּנּוּ ז"ל סָבַב אֶת עֵצְמוֹ בְּבֵית מְקוֹר אֶל קוֹר, וּפָנָיו הָיָה אִישׁ לוֹהֵט מִמֶּשׁ. וּבְמַעַט שִׁהִיָּה לָהּ חֲרָטָה עַל מַה שִׁהֲטְרִיחָה אֶת רַבְּנּוּ ז"ל כָּל־כָּךְ אַחֲר־כָּךְ אָמַר לָהּ רַבְּנּוּ ז"ל שִׁיהִיָּה לָהּ בֶּן אֶבֶל תִּפְסִיד הָעֲשִׁירוֹת. וַיְהִיָּה לָהּ עֲנִוִּית כָּל־כָּךְ עַד שֶׁלֹּא יְהִיָּה לְהִילָד רַק טְלִית קָטָן אַחֵר, וּכְשִׁיכְבֹּסוֹ אוֹתוֹ לֹא יְהִיָּה לוֹ אַחֵר לְלִבָּשׁ, וַיִּצְטַרֵּךְ לְהִמָּתִין עַד שִׁיתִּיבֶשׁ. וְהַסְבִּימָה גַם לָזֶה, וַיֹּאמֶר לָהּ שְׂמַחֲצֵרֶךְ לְשֶׁאֵל גַּם אֶת בַּעֲלָהּ אִם יִסְבִּים, וְגַם הוּא הַסְבִּים, וְנוֹלַד לָהֶם בֶּן. וְאַחֵר אֵיזוֹ שָׁנִים כְּשֶׁנִּצְרַךְ רַבְּנּוּ ז"ל לְנִסֵּעַ לְמַעְדְּוֹדוּבְקָא נִסֵּעַ דֶּרֶךְ קְרוּמַעֲנִישְׂטוֹק לַעֲשׂוֹת הַחֲתָנָה שֶׁל שָׂרָה'קֵי עִם הָרַב ר' יִצְחָק אֵיזִיק בֶּן הָרַב ר' לֵיב מְדוּבְרָאוּוֹנָא, לֹא נִכְנַס לְבֵיתָם רַק נִכְנַס לְהַבֵּית הַכְּנֶסֶת וְרָאָה אֶת הַיֶּלֶד שֶׁל ר' מֵאִיר הַנִּזְל וּבָחַן אוֹתוֹ בְּלַמּוּדוֹ, וַאֲמַר אָהָה הַפֶּסֶד גָּדוֹל וְכוּ'. וְנִסֵּעַ לְדַרְכוֹ וְהִילָד בָּא לְבֵיתוֹ וְסִפֵּר לְאִמּוֹ הַנִּזְל וְהָיוּ לָהּ יִסּוּרִים גְּדוֹלִים. וּלְעַת עָרַב גִּפְטֵר הַיֶּלֶד, וְאִמּוֹ סָגְרָה אֶת עֵצְמָהּ בְּחֶדֶר מִיָּחָד וְלֹא רָצְתָה לְהִתְנַחֵם וּלְדַבֵּר עִם שׁוֹם אָדָם. וּכְשֶׁחֲזַר רַבְּנּוּ ז"ל לְמַעְדְּוֹדוּבְקָא נִכְנַס לְהִתְאַכְסַן

אֶצְלָם. וְתִכְרַף יֵצֵאָה מֵהַחֲדָר וְאָמַר רַבְּנֵנוּ ז"ל שֶׁהוּא נוֹטֵל מִמְּנֵה הַשְּׂבָעָה יָמֵי אֲבֵלוֹת כִּי הַחֲתָנָה תִּהְיֶה אֶצְלָהּ וְהִיא תִּהְיֶה מִחֲתָנָת. וְכֵן קִיָּמָה וְעָשְׂתָה כָּל צָרְכֵי הַחֲתָנָה כְּמוֹ אֶחָד הַגְּבִירִים הַגְּדוֹלִים, וְהִלְבִּישָׁה אֶת הַכֶּלֶה וְנָסְעוּ לְמוֹל הַחֲתָן. וְתַעַשׂ הַחֲתָן-מֵאֵהֶל וּבִפְרָט הַחֲתָנָה בְּרַב פֶּאֶר וְיָפִי, וְהִיא הֵיחָד מִלְּבִשְׁתּוֹ בְּעֵדֵי זֶהָב כְּמוֹ מִחֲתָנָת וְנִתְּנָה דְרָשָׁה-גִּישָׁאֲנָק (דִּירוּן דְרָשָׁה) מְנוֹרֵת-זָהָב גְּדוֹלָה. וְאַחֲרֵי-כֵן קָרְאָה רַבְּנֵנוּ ז"ל וְאָמַר לָהּ שֶׁתֵּלֵד בֵּן וְתִקְרָא שְׁמוֹ נַחֲמָן וְאֲנִי שְׁמִי נַחֲמָן בֶּן פִּינָא וְהוּא גַם-בֶּן (כִּי שְׁמָהּ הָיָה פִּינָא). וְכִמּוֹ שְׂאֲנֵי חֲדוּשׁ בְּדָבָר שְׁלִי, בֶּן הוּא יִהְיֶה חֲדוּשׁ בְּדָבָר שְׁלוֹ וּבִלְבָד שְׂתַקְּיָם אֵלָיו הַתְּנָאִים שֶׁהִיא לֹא תִנִּיק אוֹתוֹ רַק מִיְנֻקָּת. וְגַם הַמִּיְנֻקָּת תִּנִּיק רַק בִּימֵי טַהַר וְשֶׁהִיא לֹא תִרְאֶה אֶת הַיֶּלֶד כָּלֵל בִּימֵי טְמֵאָתָה. וְכֵן הָיָה שְׂיִלְדָה בֶּן אָבֵל לֹא קִיָּמָה, כִּי הָיָה חוֹלָה וְהִלְכָה לְרֵאוֹת אוֹתוֹ בִּימֵי טְמֵאָתָה, וְגַם הַמִּיְנֻקָּת הַנִּיקָה אוֹתוֹ בִּימֵי טְמֵאָתָה. וְנִסְעָה לְאֲדָמוֹר זצ"ל לְשֶׁאֵל אִם תִּתֵּן אוֹתוֹ לְמִיְנֻקָּת אַחֲרֵת. וְאָמַר עֲבָשׁוּ לֹא אִכְפַּת עוֹד כָּלֵל בִּיּוֹן שְׂכָבָר לֹא קִיָּמוּ. וְלֹא יִהְיֶה עוֹד חֲדוּשׁ בְּנֵל וְכֵן הָיָה:

יג

הַמַּעֲשֵׂה מֵהֵינּוּקָא בְּעַת נִסְיַתוֹ לְנֶאֱוָרִיטְשׁ שְׁמַעְתִּי מִפִּי כְּמָה אֲנָשִׁים שְׁשִׁמְעוּזֹאת מִפִּיר' שְׁמוֹאֵל בְּעַצְמוֹ: (וְעַיֵן בְּשִׂיחוֹת וּסְפוּרִים בְּאַרְיִכוֹת).

יד

המעשה מהפושעים שרצו להכותו והנם שהיה לו והמפלה שהיה להם שמעתי כל זה מפי אבי הריני כפרת משכבו ששמע מפי מוהרנ"ת ז"ל בעצמו:

פעם אחת בנסיעת רבנו ז"ל ממעזיבון לברסלב והדרך הרגיל הוא על יד נעמירוב, בהודע הדבר להמתנגדים, ובכן ביום זה יצאו מחוץ לעיר ומקלות בידם בכדי להכותו. כששמעו אנשי שלומנו דבר זה עשו גם המה כמותם ומקל איש בידו בכדי להציל את רבנו ז"ל מידיהם. ושתי החבורות עמדו על הדרך ולהכות על בואו, אבל מה היה שהופיע עליו ברוח קדשו, ובאחת האכסניות בכפר סמוך לנעמירוב שנכנס רבנו ז"ל שמה, שאל אצל בעל האכסניא אם אפשר להטות מהדרך הרגיל ולנסע באיזו דרך אחר לברסלב, ולא דרך נעמירוב. ויאמר לו הבעל אכסניא שאפשר באיזה דרך מעקם בצדי הכפרים, וכן עשה רבנו ז"ל ועשה דרכו עם צדי הכפרים וכא בשלום לברסלב. ושני החבורות עומדים הכן ומחכים ואנב הגיע זמן מנחה, ועם זה הבטחון שבלב חבורת אנשי שלומנו שלא יגיע שום הנזק לרבנו ז"ל, חזרו חבורת אנשי שלומנו העירה נעמירוב, וחבורת המתנגדים עומדים במרדם ועוד בלב

שָׁמַח בְּתַקְנוֹת הַצְּלָחַת הַשְּׁעָה בְּאֵין מִפְרִיעַ. פְּתָאם רָאוּ
מִרְחוֹק עֲגָלָה חֲצִי מְכֻסָּה (בַּאֲעֵד) גּוֹסַעַת וּמִמַּעַל עוֹמְדִים שְׁנֵי
אֲנָשִׁים כְּמִנְהַג נְסִיעַת רַבִּי עִם מְשֻׁמְשִׁים, עָשׂוּ עוֹד
הַתְּחַכְּמוֹת וְתַכְּף הַתְּחַבָּאוּ בְּאִיזוֹ מְעֵרוֹת וּבִקְעִים בְּכַדֵּי
כְּשֶׁתְּגִיעַ הָעֲגָלָה יֵצְאוּ מִמְּחֻבּוֹאִם וַיִּתְּנַפְּלוּ עָלֶיהָ לַעֲשׂוֹת
מַעֲשֵׂיהֶם מַעֲשֵׂי רָצָח, וְכֵן הָיָה, וּבְהַתְּחַכְּמוֹת הַתְּנַפְּלוּ עַל
הָעֲגָלָה הַמְּכֻסָּה בְּפֶאֶד שְׁבַת־זֶכֶה לֹא הָיָה רַבֵּנוּ ז"ל כִּי אִם
רַבֵּנִית אַחַת עִם שְׁנֵי גִבָּאִים. כְּשֶׁרָאוּ זֹאת חִזְרוּ הָעִירָה
בְּחֶרְפָּה וּבּוֹשָׁה וּבְבִהְלָה, הִרְבַּנִּית עִם הַגִּבָּאִים הַבִּינּוּ
שֶׁהֵמָּה לֹא גִזְלָנִים שְׂבָאִם הָיוּ גִזְלָנִים וְרוֹצְחִים לֹא הָיוּ
בוֹרְחִים מַצַּעֲקַת הַנוֹפְלִים בִּידֵיהֶם, וְכֵן רָאוּ מֵאַחֲזֵרֵיהֶם
שֶׁהֵמָּה אֲדָרְבָּא כְּנִרְאָה חֲסִידִים וְאֲנָשֵׁי מַעֲשָׂה, וְהָיָה הַדְּבָר
אֲצֵלָם לְפָלֵא. וַיְהִי כְּבוֹאִם הָעִירָה כְּמוֹכֵן תַּכְּף סִפְרוּ הַדְּבָר
לְפָנֵי אֲנָשֵׁי הָעִיר וְנִתְּנָדַע הַדְּבָר וְהָיוּ לְחֶרְפָּה וּלְקָלוֹן לְכָל
אֲנָשֵׁי הָעִיר. וְאַחַד מֵהֶם מְגַדֵּל הַבּוֹשָׁה וְהַחֶרְטָה שְׁלַח מִתְּנָה
לְרַבֵּנוּ ז"ל בְּכַדֵּי לְפִיסוֹ. וְרַבֵּנוּ ז"ל אָמַר עַל זֶה שְׁבוּדָאֵי טוֹב
הַדְּבָר שֶׁשְׁלַח לְפִיסוֹ אֲבָל לֹא מִשּׁוֹם זֶה יִפְטָר גַּם מֵאִיזוֹהָ
עָנָשׁ. וְגַם לְחִבּוּרַת אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיֵּצְאוּ לְהַצִּילוֹ אָמַר רַבֵּנוּ
ז"ל שְׁלֵא הָיָה לָהֶם לְסַמֵּךְ עַל הַגִּס בְּכַפְחוֹן עַל גְּדֵל צְדָקְתּוֹ.
וְדִיקָא לְחַבּוּת כָּל הָעַת עִם חִבּוּרַת הַמִּתְּנַגְּדִים. מִשּׁוֹם "לֹא
תַעֲמֹד עַל דָּם רֵעֶךָ". וְלֵה' הִישׁוּעָה:

טו

הודעה ברמז מענין "האבארע - עברה" שמעתי באריכות מפי אבי הריני כפרת משכבו ששמע מפי משה חינקעס. פעם אחת היה אצל רבנו ז"ל ואמר: "מה זה קול דפיקות שאנכי שומע לך וראה". ואנכי לא שמעתי יצאתי החוצה ולא שמעתי כלום הלכתי ממקום למקום ושאלתי את פי איזו אנשים מה זה קול הדפיקות? ואמרו לי שמשה העניעם בונה האבארע (ביתו). וכשאמרתי לו אמר לי: "אה אה האבארע - עברה האבארע-עברה". אחר כמה שנים כבר אחר הסתלקות רבנו ז"ל היה לי איזה דבר נחויץ להיות אצל משה העניעס. הלכתי אליו ולא מצאתיהו בביתו ובני ביתו אמרו לי שאפשר הוא בהאבארע. הלכתי אל האבארע ופתחתי הדלת ומצאתיו עובר עברה רחמנא לצלן. בשראיתי מעשה זו - נזכרתי בנבואתו של רבנו ז"ל "האבארע-עברה". תכף הלכתי להרב מברסלב לספר לו:

טז

מה שאמר להאיש שהלך בכל יום להמנין שלו באומין שבעבור זה יפקד בבן זכר, שמעתי מפי ר' משה בן ר' אברהם חיים ששמע מבנו הנולד מזה:

יז

הודעתו בזאסלוב שבשעה זאת נולד בן אצל ר' יעקב בן ר' יודיל בברסלב. שמעתי זאת מבנו הר' יואל ששמע זאת מפּי אביו בעצמו:

יח

מה שהודיע במוצאי יום הכפורים שנתחתם הדין על המתנגד שלמה מהייסען שימות. שמעתי זאת מאבי הריני כפרת משכבו ומר' יצחק מהייסען ששמעו זאת מפּי אחי זקני רבי ראובן יוסף שישב אצל אדמו"ר זצ"ל בעת ההיא שנה תמימה, ולא היה באפשרותו לשוב לביתו מרדיפת המתנגד הנ"ל. ותכף אחר מותו בחרף ההוא שאחר יום הכפורים הנ"ל חזר מיד לביתו:

יט

מה שצוה לאחי זקני הר' ראובן יוסף הנ"ל שכל הוראה שישמע מפּי הרב דעירו יאמר תמיד בהפוך, וכן היה מקיים אחי זקני הר' ראובן יוסף הנ"ל, שגם אם הוא לא זכר בעצמו את פסק ההוראה, אבל מעצם ראותו תמיד עין בעין אמתת דברי אדמו"ר ז"ל היה אומר תמיד להפוך מדברי הרב הנ"ל. וכאשר פתחו את ספרי הפוסקים לעין

כְּדַבְרֵי מִי הַפֶּסֶק הָיוּ רוֹאִים בְּעֵינֵיהֶם שֶׁהָאֵמֶת כְּדַבְרָיו. עַד
שֶׁבָּרַח הָרַב הַהוּא מִן הָעִיר עִם כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ בְּחֶרֶף וּבּוֹשָׁה
גְּדוּלָּה: שָׁמַעְתִּי כָּל זֶה מִפִּי אָבִי הַרִינִי כַּפָּרֶת מִשְׁכָּבוֹ וּמִשְׁאָר
אֲנָשִׁים שֶׁשָּׁמְעוּ זֹאת מִפִּי בְּעֶצְמוֹ:

ב

אֵת אֲשֶׁר חָלַק פְּרֻנְסָתוֹ לְהָאֲנָשִׁים שֶׁגָּרְשׁוּ אוֹתָם מִן הַכְּפָרִים
וְכָל אֲשֶׁר יָצָא מִפִּי הַקְּדוֹשׁ לֹא שָׁב רִיקָם, שָׁמַעְתִּי כָּל זֶה
בְּאֲרִיכוֹת מֵאָבִי הַרִינִי כַּפָּרֶת מִשְׁכָּבוֹ שֶׁשָּׁמַע זֹאת מִמוֹהֲרָנִ"ת
ז"ל, וְגַם מִפִּי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּעֶצְמָם:

בא

בְּעֵת אֲשֶׁר גָּלָה לְמוֹהֲרָנִ"ת וְלִרְבֵי נִפְתָּלִי ז"ל הַסּוּד הַכְּמוּס
מֵעֵינָן בִּיאַת הַגּוֹאֵל יָשָׁב אִזּוֹ גַּם חֲתָנוּ ר' יוֹסֵף ז"ל סְמוּדָּ
וְדְבוּק אֵלָיו מִמָּשׁ וְגַם שְׁנֵי אֲנָשִׁים מִטְּעַפְלִיק עָמְדוּ אִזּוֹ עַל
מַדְרָגוֹת הָעֲגָלָה (שְׁטִיג) מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד וּפְנִיָּהֶם
לְאֲדָמוֹ"ר ז"ל. בְּכָל עֵת הַנִּסְיָעָה (שֶׁנִּסְעוּ אִזּוֹ מִלֵּאדִיזִין לְטְעַפְלִיק)
וְקוּלוֹ ז"ל בְּעֵת שֶׁדָּבַר, כָּל זֹאת נִפְסַק בְּנִפְלְאוֹת כְּאֵלֶּה עַד
שֶׁלֹּא נִודַע כָּלֵל לַחֲתָנוּ וְלִשְׁנֵי הָאֲנָשִׁים הַנִּזְכָּרִים אִם הוּא מְדַבֵּר
עִם מוֹהֲרָנִ"ת וְרְבֵי נִפְתָּלִי ז"ל שֶׁיָּשְׁבוּ לְנִגְדּוֹ. וְשָׁמַעְתִּי זֹאת
מִפִּי כְּמִזֶּה אֲנָשִׁים וְגַם מֵאָבִי הַרִינִי כַּפָּרֶת מִשְׁכָּבוֹ שֶׁשָּׁמְעוּ
מִפִּי הַנִּזְכָּר, אֲשֶׁר הָיוּ רְגִילִים לְסַפֵּר זֹאת בְּכָל פַּעַם:

כב

המעשה מהשני מצבות

אמר המעתיק:

שְׁמַעְשָׁה כִּדְ הָיָה שֶׁפַעַם אַחַת הָיָה רַבְּנֵנוּ ז"ל בְּטַעֲפֹלִיק וְהָיָה
בְּעֶזְרַת בֵּית הַכְּנֶסֶת (פְּאֵלִישׁ) וְרָאָה מַצְבּוֹת מְנַחִים, וְשָׁתִי
מַצְבּוֹת וְרָשִׁימַת אוֹתוֹתֵיהֶם זֶה עַל זֶה. וְאָמַר אֶפְלוּ לְאַחַר
מִיִּתָּה אֵינן לָהֶם בּוֹשָׁה. וְנִתְּוֹדַע שֶׁאֵלּוּ הַשָּׁתִי מַצְבּוֹת הָיוּ
אֶחָד בְּשָׁבִיל אִישׁ וְאֶחָד בְּשָׁבִיל אִשָּׁה שֶׁהָיוּ נֶחֱשָׁדִים עוֹד
זֶה עַל זֶה בְּחִינָהֶם. שְׁמַעְתִּי מֵאֲבֵי הַרִינִי כִפְרַת מְשֻׁכָּבוּ
שֶׁשָּׁמַע מִפִּי ר' מִשָּׁה דָּיִן וּמוֹרָה צָדֵק דִּקְהֵלֶת קַדְשׁ טַעֲפֹלִיק
שֶׁבְּעֵינָיו רָאָה וּבְאָזְנוֹ שָׁמַע זֹאת:

כג

אֵת אֲשֶׁר אָמַר אֲזַי עַל שְׁנֵי יְלָדֵי ר' שְׁמוּאֵל מְטַעֲפֹלִיק
אֵיִדְעָר צְוויא שְׁלֵאֲפַע אֵיזוּ גְּלִיכְעָר אֵיִינָם אַ גִּיזוֹנְד'ס (תַּחַת
שְׁנַיִם חֲלָשִׁים עָרִיף אֶחָד בְּרִיא) וְכֵן הָוָה.

אמר המעתיק:

שְׁמַעְתִּי שֶׁהַמַּעֲשָׂה הִיָּתָה שֶׁנּוֹלְדוּ לְר' שְׁמוּאֵל הַגָּז"ל
תְּאוּמִים, וְרַבְּנֵנוּ ז"ל הָיָה אֶצְלוֹ עַל הַבְּרִית מִלָּה וְהָיָה אֲזַי
סְנֵדֵק וְאֲזַי אָמַר כָּל זֶה כַּגָּז"ל, וְכֵן הָוָה שֶׁהַתְּאוּמִים מָתוּ וְאַחַר
כִּדְ נּוֹלְדַ לּוֹ בֶּן בְּרִיא וְחֻזְק.

גם זה שמעתי מפי אבי הריני כפרת משכבו ששמע מפי ר'
משה מורה צדק הנ"ל:

כד

המעשה מרפואת חלי הראה לרבי נפתלי ז"ל שמעתי
מאבי הריני כפרת משכבו ששמע זאת מפי רבי נפתלי ז"ל
בעצמו.

אמר המעתיק

שמעתי שהמעשה כך היתה, אחר ביאתו מלעמברג היה
דרכו לפע חוץ לעיר. ופעם אחת לקח אתו את מוהרנ"ת
ורבי נפתלי ז"ל ובאו לקרעטשמי אחר ונתנו להם שם
גבינה לאכל, ורבי נפתלי היה לו גם כן חלי הראה כמו
אדמו"ר זצ"ל. והוא ז"ל ורבי נפתלי לא רצו לאכל מחמת
שמזיק לחולאת הזאת, ומוהרנ"ת לא רצה לאכל בלעדס,
ואמר מוהרנ"ת ז"ל לרבי נפתלי שיאכל ולא יזיק לו, ואמר
רבי נפתלי אתה אומר לי? כשרבנו ז"ל יאמר לי. (אז דער
רבי וועט מיר זאגען) ואמר לו אדמו"ר זצ"ל שיאכל עם
מוהרנ"ת. ואכל הרב ר' נפתלי עם מוהרנ"ת ז"ל. ואחר כך
כשנסעו בחזרה העירה עשה רבי נפתלי א' הוס (שעול),
ואמר רבנו ז"ל הראיתם ס'איז שוין גאר ניט דער הוס, איך
האב גימיינט אז ער וועט זיך פריער אפ פארטיגען פאר
מיר (אין זה כבר כלל אותו שעול הקודם, אני חשבתי שהוא יפטר

לפניו, והמוכן מדבריו שבזה המאכל המשיך לו רפואה למחלתו. ואז באותו הראש השנה אמר התורה תקעו ממשלה בלקוטי מוהר"ן תנינא סימן א'. ושם מובא זה שיכולין להמשיך בחות הרפואה לתוך כל דבר מאכל עין שם וכו':

כה

מה שעבר על רבי יודיל ורבי שמואל אייזיק ז"ל בעת שנסעו בפקדתו עבור השתדלות בתעלומותיו למהר גאלתנו. שמעתי מזה קצת דקצת ראשי פרקים מאבי הריני כפרת משכבו ששמע מפי מוהרנ"ת ז"ל, וגם מר' יחיאל מענדיל ז"ל שמעתי זאת שהוא שמע מפי רבי יודיל ז"ל בעצמו.

אמר הפעתיק:

שמעתי שצוה עליהם שיאמרו בכל עיר ועיר דף אחד מהספר הנשרף, ומספר לקוטי מוהר"ן ישאירו דף אחד בכל עיר ועיר וכו'. וצוה עליהם שיהיו אצל הרב מבארדיטשוב זצ"ל ויבקשו ממנו צדקה ויאמרו לו שהגדבה הזאת היא לצורך הכנסת כלה, והשתדלותו בזה היה כנ"ל, אך עברו עליהם מניעות רבות מחמת עניות שכלה אצלם הממון, ובביתם לא רצו לתן להם מחמת שאמרו שהם בריאים ויכולים לעבד וגם חשדום לגנבים וכו' ולא גמרו העניין:

כו

הַמַּעֲשֶׂה מֵאַלְכֶסַּנְדְּרִיוּקִי וְהַתְקַיְמוֹת הַבְּטָחָתוֹ שְׁמַעְתִּי מֵרַ' מֹשֶׁה שֵׁיִשֵּׁב שֵׁם שֶׁשָּׁמַע זֹאת מִפִּי הָאִישׁ שֶׁרָאָה זֹאת בְּעֵינָיו. אָמַר הַמַּעֲתִיק

כְּפִי הַנִּרְאָה הִיא הַמַּעֲשֶׂה שֶׁשָּׁמַעְתִּי שְׁפַעַם אַחַת הָיָה רַבְּנוּ ז"ל בַּחֲרָף עַל בְּרִית מִילָה וּבֵא אִישׁ אֶחָד וּקְבַל לְפָנָיו אֹדוֹת בְּתוֹ אֲשֶׁר פָּתָה אוֹתָהּ עָרַל אֶחָד לְהַמִּיר דָּתָהּ רַחֲמָנָא לְצַלֵּן וּנְאֻכְדָּה, וּכְבָר חֲפֵשׁ אוֹתָהּ בְּכָל הַכְּפָרִים וְלֹא מִצָּאָהּ. וַיֹּאמֶר לוֹ רַבְּנוּ ז"ל שֶׁנִּמְצְאָת אֵצֶל הַכֹּהֵן דְּעִירוֹ, אֲשֶׁר לֹא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ שֶׁהַכֹּהֵן יַעֲשֶׂה לוֹ זֹאת, יַעַן כִּי חֵי אֹתוֹ בְּטוֹב מְאֹד וְאָמַר אֵל רַבְּנוּ ז"ל אִיךָ הוֹלְכִים לְבִקְשָׁהּ. וְהַשִּׁיב לוֹ שֵׁיִסְעוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים תַּכְרָף עִם עִגְלַת־הַחֲרָף סָמוּךְ לְבֵית הַכֹּהֵן וּבְתוֹ תַעֲמֹד בַּחוּץ וּכְשֶׁתִּרְאֶה אוֹתָם תַּכְרָף תַּתְרַצֶּה לְנִסֵּעַ עִמָּם לְבֵיתָהּ. וְכֵן הָיָה. וְאֲדַמוּ"ר יֹשֵׁב עוֹד עַל סְעֻדַת בְּרִית מִילָה. וּכְשֶׁנּוֹדַע הַדְּבָר לְהַעֲרִלִים דִּשְׁם לְקַחוּ מִקְלוֹת וּקְרַדְמוֹת לִילָךְ לְלָהֵם עִם הַיְהוּדִים אֲשֶׁר לְקַחוּ אֶת הַנְּעֵרָה מִבֵּית הַכֹּהֵן וּלְקַחְתָּהּ בַּחֲזָרָה בַּחֲזָקָה וּנְפַל עַל הַיְהוּדִים פַּחַד גָּדוֹל. וְאָמַר רַבְּנוּ ז"ל שֶׁלֹּא יִפְחָדוּ רַק יִקְחוּ בְיָדָם גַּם־כֵּן מִקְלוֹת וְלִצְאָתָם בְּנִגְדָם וַיִּפְחָדוּ הָעֲרֵלִים מֵהֵם וַיִּלְכוּ לָהֶם וְכֵן הָיָה. כְּשֶׁרָאוּ הָעֲרֵלִים אֶת מַעַט הַיְהוּדִים יוֹצְאִים בְּנִגְדָם גַּם־כֵּן בְּמִקְלוֹת הֵלְכוּ לָהֶם אַף שֶׁלֹּא הָיָה

שום דָּרֶךְ הַטָּבֵע לָזֶה. וְאַחֲר־כֵּן הַשְׁתַּדְּל רַבֵּנוּ ז"ל לְשַׁדְּךְ אוֹתָהּ עִם בַּחּוֹר בַּעַל מְלֵאכָה אֶחָד סַנְדְּלָר מִשָּׁם, וְהִזְהִיר לְהַבְחוֹר וְאָמַר תִּשְׁמַר אֶת עֲצֻמָּךְ אִם יִנְדַּמְן לְךָ אֵיזָה קִטְמָה עִמָּה שְׁלֵא תִבְיָשָׂה בַּבְּיּוֹן הַזֶּה שְׂרָצְתָה לְהַמִּיר דָּתָהּ, וּבַעֲבוּר זֶה אֲנִי מִבְּטִיחָךְ שְׂיִהְיֶה לְךָ מִמְּנָה בָּנִים טוֹבִים. וְכֵן הָיָה שֶׁנּוֹלְדוּ לוֹ מִמְּנָה בָּנִים טוֹבִים רַבָּנִים לוֹמְדִים מִפְּלָגֵי תוֹרָה:

כז

מָה שֶׁאָמַר לְהִירָשׁ בְּעַר מֵאוֹמָן אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁחָשַׁב בְּעַת הַהִיא שֶׁמַּעֲתֵי מִר' מִשָּׂה בֶן ר' אֲבָרְהָם חַיִּים שֶׁשָּׁמַע מִפִּי הָאֲנָשִׁים שֶׁשָּׁמְעוּ מִפִּיו.

אָמַר הַמַּעֲתִיק:

שֶׁמַּעֲתֵי מֵאֲנָשֵי שְׁלוֹמְנוּ שֶׁכָּךְ הִיָּתָה הַמַּעֲשָׂה, שֶׁזֶּה הִירָשׁ בְּעַר עִם חֲבָרָיו הָיוּ גְדוּלֵי הַחוֹקְרִים וְהָאֲפִיקוֹרְסִים גִּשְׂאֵר בְּדַעְתָּם לְשֵׂאל אוֹתוֹ אֵיזָה קְשִׁיָּא מִסְפָּר יֵין הַלְּבַנּוֹן שֶׁהִקְשָׂה רַבָּם וְלֹא הָיָה לָהֶם תְּרוּיָן, וְהִלְכוּ לְרַבֵּנוּ ז"ל בְּשִׁבִיל זֶה. עֵינַי בְּסַפּוּרִים נִפְלְאִים בְּאֲרִיכוֹת:

כח

מִשְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁתָּפִים שֶׁאֲכָלוּ בְּקַעֲרָה נֶגֶד אֲדָמוֹר זַ"ל בְּאֲכַסְנָיָא, וְכָל אֶחָד אָכַל מִצַּד הַקַּעֲרָה שֶׁל חֲבָרוֹ, וְאַחֲרֵי

שְׁהִלְכוּ, אָמַר אֲדַמוּ"ר שֶׁכֵּן הַדָּבָר גַּם בְּנִשְׁוֹתֵיהֶם, אַחֲרֵי כֵּן
בְּרִבּוֹת הָעֵתִים נִתְגַּלְּהָ הַדָּבָר. שָׁמַעְתִּי זֹאת מֵאֲבֵי הַרְיָנִי
בְּפֶרֶת מִשְׁכְּבוֹ שֶׁשָּׁמַע זֹאת מֵאַחַד מֵאֲנָשֵׁי אֲדַמוּ"ר וְצ"ל:

כט

מָה שֶׁאָמַר לְר' גֵּרְשׁוֹן ז"ל אֵיבָעַר אַ גְּרָאשִׁינְדִיג לִיכְטֶעל
קָאן צו שְׁלֹאגִין וּוְעָרִין אַ גֵּאנְצֶע שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה (עֵבוֹר גַּר שְׁוֵה
פְּרוּטָה עֲלוּלָה לְלִקּוֹת כָּל תַּפְּלַת שְׁמוּנָה-עֶשְׂרֵה). שִׁפְעִים אַחַת בְּקִישׁ
רַבְּנוּ ז"ל לְתַנּוּ לֹו עֲשִׂירוֹת וְלֹא רְצָה, וְאָמַר לֹו רַבְּנוּ ז"ל מִפְּנֵי
מָה הֲלֹא בִשְׁבִיל "אַנְרֵשִׁין לִיכְטֶעל קָאן צו שְׁלֹאגִין וּוְעָרִין
אַנְאֲנְצֶע שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה" כְּנ"ל. וְאַחֲרַי בְּמָה שָׁנִים נִתְקַיֵּם זֹאת
מִחֲמַת עֲנִיּוֹת וְכו' שִׁפְעִים אַחַת לְעַת עָרַב הָיָה חֲשׂוֹךְ בְּבֵיתוֹ
וּבְקִישׁוֹ בְּנֵי בֵיתוֹ מִמֶּנּוּ אַנְרֵאשִׁין לְקַנּוֹת גַּר וְלֹא הָיָה לֹו,
וְעַל-יְדֵי-זֶה נִתְפַּלְּבֵל לֹו הַשְּׁמוּנָה עֶשְׂרֵה וְנִזְכַּר אִז שֶׁרַבְּנוּ
ז"ל בְּזֶן לֹו מִכְּמָה שָׁנִים מִקְדָּם. וּבָעֵת שֶׁנִּתְקַיֵּם זֹאת אַחֲרַי
כְּמָה וְכְמָה שָׁנִים נִזְכַּר הַר' גֵּרְשׁוֹן שֶׁמִּכּוֹן מִפְּשׁ כַּדְּבָרִים
הָאֵלֶּה אָמַר לֹו אֲדַמוּ"ר וְצ"ל: שָׁמַעְתִּי כָּל זֶה מֵאֲבֵי הַרְיָנִי
בְּפֶרֶת מִשְׁכְּבוֹ שֶׁשָּׁמַע זֹאת מִפִּי בְּעֶצְמוֹ:

ל

הַמַּעֲשֵׂה מֵר' לִיפֵא ז"ל וּמָה שֶׁאָמַר לֹו אֵיךְ וּוִיל גִּיט אִז הוּא
זְאֵלְסֵט הָאֲבִין גַּעְלֵד (אֲנִי לֹא רוּצָה שִׁיחִיָּה לָךְ כְּסָף). וְהַסְּבּוֹת

מִהַרוּחַ סְעָרָה שְׁנִסְתַּבֵּב לָזֶה שְׁמַעְתִּי מֵאֲבֵי הַרִינִי כְּפָרַת
מִשְׁכָּבוֹ שְׁשָׁמַע מִפִּי מוֹהֲרָנִית ז"ל.

אָמַר הַמַּעֲתִיק:

בָּזָה יֵשׁ אַרְיכוֹת גְּדוֹל, אֵךְ אֲזָכֹר בְּקִצּוֹר אֵיזָה רֵאשֵׁי פְּרָקִים.
הַר' לִיפֵא הָיָה אֲצֵל רַבְּנֵנוּ ז"ל וְאָמַר אֹז הַתּוֹרָה כִּי צוֹיֵת
צָדֵק וְכוּ'. וְשָׁם מְדַבֵּר מֵעֲנִינֵן מְמוֹן, וְרַמְזוֹ עַל ר' לִיפֵא הַנִּזְכָּר.
כִּי הַר' לִיפֵא הַנִּזְכָּר הָיָה מִמְּקַרְבֵּי הָרֵאשׁוֹנִים קִדְּם מוֹהֲרָנִית
וְרַבִּי נִפְתְּלִי וּמֵאֲמִירַת "עֲנִנּוּ" שְׁלוֹ נִתְקַרְבוּ. וְאַחֲרֵי־כֵן נִפְל
לְתַאוֹת מְמוֹן וְהוּא עֶסֶק אֹז עִם סוֹחֵר אֶחָד וְכוּ' וְאָמַר לוֹ
רַבְּנֵנוּ ז"ל כִּנְ"ל, וּכְשֶׁנִּסַּע מִרַבְּנֵנוּ ז"ל חָשַׁב בְּדַעְתּוֹ הֲלֵא אִם
יִסַּע לְרַבְּנֵנוּ ז"ל אֶפְשָׁר יִתְקַים דְּבוּרוֹ עַל בֵּן נִסְכָּם בְּדַעְתּוֹ
שְׁלֵא לִסַּע עוֹד. וְאָמַר שְׁרַבְּנֵנוּ ז"ל הוּא מַעוֹלָם הַבֵּא, וְאֲנִי
מַעוֹלָם הַזֶּה וְאַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הוֹעִיל וְנַעֲשֶׂה עָנִי כִּי בָּא רוּחַ
סְעָרָה וְעָקַר בֵּיתוֹ לְגַמְרִי. וְאַחֲרֵי אֵיזוֹ שָׁנִים הִתְחִיל שׁוּב
לְנַסַּע לְרַבְּנֵנוּ ז"ל וּכְשֶׁקָּרְאוּ לוֹ פַּעַם אַחַת מִפְּטִיר וְהַסּוֹף שֶׁל
הַהַפְּטָרָה הָיָה "הֲלֵא מַעֲתָה קָרְאתָ לִי אָבִי" וְכוּ'. אָמַר
מוֹהֲרָנִית לְר' לִיפֵא, ר' לִיפֵא עֲמַנּוּ הֵייתֶם הֲלֵא מַעֲתָה וְכוּ'
כִּנְ"ל רְאִיתֶם מַה שְׁקוֹרְאִים לְכֶם הֲלֵא מַעֲתָה וְכוּ'. וּכְשֶׁנִּסַּע
לְרַבְּנֵנוּ ז"ל הוֹכִיחַ אוֹתוֹ כַּמוֹכָא בְּהַשְׁיחוֹת (חֲזִי מוֹהֲרָנִין סִימָן
שט"ו) בְּמֵאֲמַר "הוֹכִיחַ אֶת אֶחָד" וְכוּ' מִמָּה נִפְשָׁד אִם לֹא
הֵייתָ אִישׁ־כְּפֹשֵׁר וְכוּ' וְאֹז בָּבָה מְאֹד עַד שֶׁהוֹרִיד דְּמַעוֹת

מעֵינֵינוּ לְאָרֶץ. וְאָז אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ ז"ל אֲפֹלוּ אִם יִהְיֶה הַמָּמוֹן שְׁלָךְ מִכֶּסֶף וּמִצָּנֶע אֲפֹלוּ בְּתַבְּהָ יִפְזְרוּ הָרוּחַ, וּכְן הָיָה. שְׁשֹׁכֵר אֵיזָה יַעַר וּבְנָה לְעַצְמוֹ שֵׁם בֵּית דִּירָה וְקָדָם שְׁנַגְמַר הַגַּג בָּא רוּחַ סְעָרָה וְהִפְךָ וְחָרַב וְעָשָׂה מִן הַכֹּל אָבֵק וְעָפָר לֹא יִצְלַח לְכֹלָם. בַּשָּׁנָה הָאֲחֵרוֹנָה לֹא הָיָה עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְשָׁאֵל רַבֵּנוּ ז"ל עָלָיו. וְתַרְצֵנוּ אוֹתוֹ כִּי הִצְרִיךְ לִסַּע בְּשִׁבִיל אֲתֵרוּגִים בְּשִׁבִיל כָּל הָאוֹקְרֵינָה. עָנָה רַבֵּנוּ ז"ל וְאָמַר "מָה אָמַר לָכֶם הָרֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁלֵי עוֹלָה עַל הַכֹּל" קִיִּין גֵּרַעֲסָעֵרִם דְּעֵרְפוֹן אִיז נִיטָא (דְּכָר גְּדוֹל מִזֶּה אִיז). וְזֶה הָר' לִיפֵא מְקַדָּם הֵיְתָה אֲשֶׁתּוֹ בְּשִׁלּוּם עִמּוֹ וְאֲחֵר-כֶּךָ נַעֲשִׂית מִתְּנַגְּדַת עָלָיו. וּכְשָׁבֵא אֵל מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל אַחַר הַסְּתַלְקוֹת רַבֵּנוּ ז"ל וְרָאָה שְׂיִישׁ לוֹ שְׁלֹום-בֵּית נִתְתַרֵּץ לוֹ הִגְמָרָא "זָכָה נַעֲשִׂית לוֹ עֶזֶר לֹא זָכָה נַעֲשִׂית בְּנִגְדוֹ" וְהָיָה צְרִיךְ לְכָתֵב "זָכָה עֶזֶר לֹא זָכָה בְּנִגְדוֹ", מָה תַּבַּת "נַעֲשִׂית". אָבֵל עֲכָשׁוּ מוּבָן, בְּטוֹב זָכָה נַעֲשִׂית לוֹ עֶזֶר, כְּמוֹ אֲצֵל מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, שְׁמַקְדָּם הֵיְתָה מִתְּנַגְּדַת, וְאֲחֵר-כֶּךָ הִיא בְּעַצְמָהּ נַעֲשִׂית עֶזֶר, לֹא זָכָה נַעֲשִׂית בְּנִגְדוֹ, כְּגוֹן אֲצֵלוֹ שְׁמַקְדָּם הֵיְתָה לוֹ לְעֶזֶר כִּי הִיא הֵיְתָה מְגִדְלַת אֲצֵל הַחֲסִידִים וְאֲחֵר-כֶּךָ נַעֲשִׂית לוֹ מִתְּנַגְּדַת. פַּעַם אַחַת אָמַר מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל "בְּמָה יִזְכָּה" וְכוּ' אִיךָ וְויִים אִז ר' לִיפֵא אִיז גִּיּוּעַן פְּרוּמְעֵר פֶּאָר מִיר אִזן יַעֲצֵט וְויִא אִיז עַר. אִזן וְויִא בִּין אִיךָ (אִזן יוֹדֵעַ שֶׁר' לִיפֵא הָיָה כְּשֶׁר מִמֶּנִּי וְכַעַת אִיפֵּה אִזן וְאִיפֵּה הוּא).

לא

הוֹדַעַת הָעֵתִידוֹת בְּרָמֹז לְרַבֵּי אֶהְרֹן וְלֵל הָרַב מִבְּרֶסְלָב
 שְׂיֵהִיָּה נִפְטָר בְּחֹדֶשׁ אָב וְכֵן הָיָה, שְׁנִפְטָר מִכּוֹן בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ
 אָב, וְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו אָמְרוּ הַסִּימָן לָזֶה בְּאַחַד בְּאָב מֵת
 אֶהְרֹן. שָׁמַעְתִּי מֵאָבִי הַרִינִי כִּפְּרַת מִשְׁכָּבוֹ וְגַם מִשְׁאֵר אֲנָשֵׁי
 שְׁלוֹמֵנו שֶׁשָּׁמְעוּ מִפִּי בְּעֶצְמוֹ שֶׁסִּפֵּר מִזֶּה בְּעַת מַחְלָתוֹ קִדָּם
 כְּפִטְרָתוֹ. וְגַם בַּשָּׁנָה הַזֹּאת הָיָה חֲלוּשׁ מְאֹד בְּקִיץ וּמִיָּד
 כְּשֶׁעָבַר חֹדֶשׁ מִנֵּחָם אָב נִתְמַלֵּא שְׁמִחָה עַל שֶׁכָּבַר הָיָה
 בְּטוֹחַ שֶׁבּוֹדָאֵי יִמְלֵא שְׁנָתוֹ:

לב

מִה שֶׁרָמֹז לְאַחַד שְׂיָבוֹא אֵלָיו לְאַחַר הַסְּתַלְקוֹתָיו עַל אוֹדוֹת
 מַחְלָתוֹ הַחֲלִי-נּוֹפֵל רַחֲמָנָא לְצַלֵּן שֶׁבִקֵּשׁ אֹז מִמֶּנּוּ, וְכֵן הָיָה
 שֶׁלְאַחַר הַסְּתַלְקוֹתָיו בָּא הָאִישׁ הַזֶּה עַל צִיּוּנוֹ הַקָּדוֹשׁ. וּמֵאֵז
 וְהִלָּאָה נִתְרַפָּא מִהַחֲלִי הַזֶּה. כֹּל זֶה שָׁמַעְתִּי מֵאָבִי הַרִינִי
 כִּפְּרַת מִשְׁכָּבוֹ (וּבִזְוָה אֲנִי מְסַפֵּק אִם אָמַר שֶׁשָּׁמַע זֹאת מִפִּי בְּעֶצְמוֹ
 אוֹ מִפִּי אַחַר שֶׁשָּׁמַע מִמֶּנּוּ):

לג

הוֹדַעַת הָעֵתִידוֹת מִרְפוּאֵת בְּתוֹ שָׁרָה עַל-יְדֵי הַתְּעוֹרְרוֹת
 הַשְּׂמִחָה, שָׁמַעְתִּי מֵאָבִי הַרִינִי כִּפְּרַת מִשְׁכָּבוֹ שֶׁשָּׁמַע מִפִּי
 אִישׁ אֶחָד שֶׁשָּׁמַע מִפִּיהָ בְּעֶצְמָה.

אמר המעתיק:

שמעתי מאנשי שלומנו שבך היתה המעשה שהיה לה
 באב שנים ואמר לה רבנו ז"ל שיהיה לה שמחה ואמרה
 הלא בואב לי, אמר לה שתעשה את עצמה כאלו שמחה.
 ואמר עוד יהיה זמן שתבא מזה לשמחה כל-כך עד
 שתרקד ואז יהיה לך רפואתך. וכך הוה שהגיע לה שמחה
 גדולה עד שבאמצע היום סגרה הלארין (התריסים) ורקדה
 ונתרפאה:

לד

מר' חייקיל שהראה לו נשמת המת, שמעתי מאבי הריני
 כפרת משכבו ששמע מפיו כמה פעמים.

אמר המעתיק:

כידוע היה הר' חייקיל החזן של רבנו ז"ל פעם אחת בקש
 מרבנו ז"ל שיראה לו מת (נפטר) ואמר לו רבנו ז"ל אבל
 הלא תתפחד ממנו, ויען ויאמר אינני כל-כך טפוש עד
 שאתפחד ממנו. ויאמר לו רבנו ז"ל עוד הפעם אבל
 תתפחד פכה עד שלשה פעמים והוא השיב בנ"ל שלא
 יתפחד. והראה לו רבנו ז"ל נשמת נפטר אחד, ויתחלחל
 ויתבהל מאד עד שרבנו ז"ל נתירא שלא יזיק לו זה הפחד.
 ויאמר לו רבנו ז"ל האם חכם כמוך יכולין להטעות בדמיון?
 ויחלף הפחד ממנו. וכעבר איזה זמן בקש עוד הפעם מרבנו

ז"ל שִׁירָאָה לוֹ נִפְטָר וּבְלִבָּד שְׁלֵא יִתְפַּחַד, וַיֵּאוֹת לוֹ וְהִבְטִיחַ
 לוֹ וְזֶה הָיָה קֶדֶם חֲנֻכָּה. בְּאוֹתוֹ הִרְחוּב שְׁיֵשֶׁב רַבְּנֵנוּ ז"ל הָיָה
 אוֹפֵה אֶחָד, וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כְּשִׁישְׁבוּ לְסַעֲדַת מְלוּחַ מְלָכָה
 עַל פִּי רַב הָיָה חֶסֶד לָהֶם לֶחֶם, וְהָיוּ רִגְלֵינֵינוּ לְכָנֶס לְהֵאוּפָה
 הַזֶּה לְקִנּוּת הַשְּׁיָרִים מִשְׁבֶּת מַה שְׁלֵא הָיָה יָכוֹל לְמַכּוֹר מִשּׁוּם
 שְׁלֵא הָיָה שְׁלֵם אוֹ לֹא נֶאֱפָה מִצֵּד אֶחָד וְכוּ' בְּכַדֵּי שְׁיָקֵנוּ
 בְּזוּל, וְהוּא הָיָה רִגִּיל לְהִיטִיב עִמָּהֶם בְּמִקְחַ בְּשָׁבִיל זֶה.
 וְנִפְטָר הָאוּפָה הַנַּ"ל בְּאֵלוֹ הַיָּמִים, וּבְחֲנֻכָּה אָמַר רַבְּנֵנוּ ז"ל
 אֶל הָר' חִיִּיקִיל עֲתָה תִּרְאֶה נִפְטָר. וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת
 הָאוּפָה הַנַּ"ל שֶׁנִּפְטָר בְּסִמּוּךְ אֵיךְ שֶׁעֲמַד לְפָנָיו רַבְּנֵנוּ ז"ל
 בְּכַרְיָעָה וְהִשְׁתַּחֲוִיָּה וּבִקְשׁ מִרַבְּנֵנוּ ז"ל הֵיזֵת שְׂאֵנִי הַיִּטְבְּתִי
 עִם הָאֲנָשִׁים הַמְּקַרְבִּים שְׁלָכֶם לְמַכּוֹר לָהֶם בְּזוּל לֶחֶם וְחֻלָּה
 בְּשָׁבִיל סַעֲדַת מְלוּחַ מְלָכָה, וּבְכֵן אֲנִי מִבְּקֵשׁ מִכֶּם תִּקּוּן.
 וַיַּעַן רַבְּנֵנוּ ז"ל וַיֹּאמֶר לוֹ יַעַן שֶׁהִיטְבַת עִם אֲנָשֵׁי הַמְּקַרְבִּים
 אֵלַי אֲנִי אֶעֱסֵק בְּתַקּוּנָךְ וַיַּעֲלֵם הַנִּפְטָר. שְׁמַעְתִּי מִר' נִפְתָּלִי
 כִּהֵן מִבְּאֵרְדֵיטְשׁוֹב הַדָּר בִּירוּשָׁלַיִם תִּבְנֶה וְתִכּוּנֵן שֶׁשְׁמַע
 מִחֲתָנּוֹ הָר' אֲבָרְהָם ז"ל בֶּן ר' נַחֲמָן טוֹלְטְשֵׁינְעֵר:

לֵה

מִעֲמוּדָא דְנוּרָא שֶׁהִרְאָה לְמֹשֶׁה חֵינְקֵעִם. שְׁמַעְתִּי מִר'
 אֲבָרְהָם דִּב ז"ל שֶׁשְׁמַע מִפּוֹ:

לו

המעשה מהסוחרים שנתועדו עמו סמוך לנאוורייטש ומה שהפליא לדבר עמהם באלו הוא אחד מחבורתם, ומה שגון לאחד מהם את מחשבתו שני פעמים, ובחכמה נפלאה להתעלם ולהתכסות גם מאתו עין בספר שיהות וספורים בדרך ו באריכות. שמעתי כל זה באריכות מפי אבי הריני כפרת משכבו ששמע מרבי שמואל מטעפליק שנסע אתו במוכא בחיי מוהר"ן:

לז

הספור כמה שאמר לר' שמואל על אודות השנה אף על גב דאיהו לא חזי מזלה חזי, גם זה שמעתי מאבי הריני כפרת משכבו ששמע מפיו בעצמו.

אמר המעתיק:

שמעתי שרבי שמואל הנ"ל לן עמו ביחד, ושאל אותו אדמו"ר זצ"ל השמעת איזה דבר בלילה הזאת? והשיב לו ר' שמואל לא, רק כל הלילה לא יכלתי לישן. ואז אמר לו אדמו"ר ז"ל אף על גב דאיהו לא חזי וכו'. והמוכנן ששמע וראה אדמו"ר זצ"ל באותה לילה דברים עליונים נפלאים ונוראים מאד:

לח

הספור מהחלום מענין הַדָּג, שְׁמַעְתִּי מֵאָבִי הַרִינִי כַפָּרַת
מִשְׁכְּבוֹ שֶׁשָּׁמַע זֹאת מֵאֲנָשֵׁי אֲדָמוֹר וְצ"ל.

אמר המעתיק:

שְׁמַעְתִּי שְׁאִישׁ מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ חָלַם לּוֹ שֶׁאָמַר לּוֹ אֶחָד
בְּחֵלֹם אִם יָבִיאוּ לָךְ מִחֵר דָּג תִּקְנֶה אוֹתוֹ וְתִבְיֵאוּ לְרַבְּנוּ
ז"ל. וּבִבְקָר בָּא עָרַל עִם דָּג לְמִכּוּר וְקָנָה אוֹתוֹ וְהִבְיֵאוּ.
וְתִכְרַף שָׂאֵל אוֹתוֹ אֵיפֹה הַדָּג וְנָתַן לּוֹ, וְאָמַר רַבְּנוּ ז"ל אֵיזָה
דָּבָר בְּזִיוֹן עַל הַדָּג, וְאָמַר עָלָיו אֶ גְרוּיָסְעַר שְׂלֵא לְשָׂמָה (כַּעַל
שְׂלֵא-לְשָׂמָה גְדוֹל), וְאָמַר עָלָיו שְׂזָה גְלָגוֹל אָבִיו שֶׁל זֶה שְׁקָנָה
אוֹתוֹ, וּבְשָׁלוּ אוֹתוֹ עַל שִׁבְתֵּי קִדְשׁ וְהָיָה לּוֹ תַקּוּן:

לט

הספור מהאיש מאומין שהגיד לו את מחשבתו שהיה
מקדם איזו שבועות... בחצי הלילה. שמעתי מהרב ר' זלמן
ז"ל ששמע מפיו האיש בעצמו:

מ

מעשה באיש אחד ושמו ר' ישראל מנעמירוב אשר הפציר
את אדמו"ר וצ"ל שישפים לו לגסע למקום המלחמה
בשביל פרנסה, ואדמו"ר וצ"ל מדרכיו הנעלמים לבלי
לדחק את עצמו על שום דבר (כמובא מזה הרבה בספוריו

הקדושים). ומחמת שאף-על-פי-כן לא רצה בשום אופן להסכים לו, ענה ואמר לו בזה הלשון: זאלסט זיך פיר געמין יוא מיט גיין גלייך (תקח לעצמך את הכן ואת הלא בשוה) הינו שיהיה באמת שוה אצלו בלבו אם לנסע או לאו. אחר-כך תאמר ה' קאפיטיל תהלים, און אחר-כך ווי ס'וועט דיר אריין קומען אין דער מחשבה אזוי זאלסטו טוהן (ואחר-כך איך שייגנס במחשבתך כף תעשה). וכן עשה האיש הנ"ל, ואחר-כך בא לאדמו"ר זצ"ל ואמר לו שגפול בדעתו הן. ואדמו"ר זצ"ל לא הוטב זאת בעיניו כלל, כי ידע ברור כיום שהאמת לא היה בלבבו שווי ההן ולאו כבאשר פקד עליו, כי באמת מחמת תבערת תאות מומן חשק ורצה בכל נפשו לנסע הנסיעה הנ"ל. ואמר לו אדמו"ר זצ"ל בזה הלשון: נא מיט א פלאטציקיל קאן מען אמאל אהעכט חאפין (נו עם דג קטן לפעמים אפשר לתפוס דג גדול). ובעת שאמר לו אדמו"ר זצ"ל זאת, לא הבין כלל האיש הנ"ל את דבריו אלו. ואחר-כך נסע האיש הנ"ל לדרכו למקום הנ"ל, וסבב שם השם יתברך ששכר אותו עשיר אחד לעסקיו והיה אצלו איזה זמן ונשא חן בעיניו, והיה ביניהם אהבה גדולה מאד. והעשיר הזה היה איש בליעל ורע מעללים, וגם כבר בא בשנים ומימיו עוד לא נשא אשה כלל, אבל מרב אהבתו להאיש הנ"ל התחיל

לְדַבֵּר עַל לְבוֹ מִיּוֹם אֵל יוֹם בְּדַבְרִים רַבִּים וְטוֹבִים, עַד שֶׁהִתְחִיל לִפְעֹל אֲצִלוֹ מְעַט מְעַט, וְהִתְחִיל לְעֹזֵב אֶת הַרְכוּ הַרְעֵ וּנְשֵׂא אִשָּׁה כְּשֶׁרָה וְצַנוּעָה, וְהִתְחִיל לִילֵךְ בְּכָל יוֹם עָרֵב וּבִקְרֵ לְהִתְפַּלֵּל, עַד שֶׁבְּמִשְׁךְ הַזְּמַן נִתְּחַפֵּךְ לְאִישׁ אַחֵר מִמֶּשׁ, וְנִעְשָׂה בְּאַמֶּת אִישׁ כְּשֶׁר כְּכֹל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַכְּשָׁרִים. וְכֹאֲשֶׁר ר' יִשְׂרָאֵל הַנַּ"ל מִנְעַמִּירוֹב הֵבִיט וְרָאָה שֶׁפְּעִלוּ כָּל־כֶּךְ דְּבָרָיו בְּהַעֲשִׂיר הַזֶּה מִיָּד נִזְכַּר בְּמֵאמֶר אֲדָמוֹ"ר זצ"ל שֶׁאָמַר לוֹ עַל עֲנִין נְסִיעָתוֹ שֶׁבְּדָג קָטָן יְכוּלִים לְחַטֵּף דָּג גָּדוֹל, כִּי בְּאַמֶּת בֵּן הָיָה גַם שֵׁם הַמְּשַׁפְּחָה שֶׁל הַעֲשִׂיר הַזֶּה "הַעֲכָט", שֶׁמְעַתִּי כָּל זֶה מִפִּי אָבִי הַרִינִי כְּפֶרֶת מִשְׁכָּבוֹ שֶׁשָּׁמַע זֹאת מִפִּי מוֹהֲרָנ"ת ז"ל וְגַם מִרְבֵּי נִפְתָּלֵי ז"ל:

מא

הַמְעַשָּׂה מִר' לֵיב מִכְּפָר וְוַאֲטִשְׁעַק שֶׁהָיָה אֲדָמוֹ"ר זצ"ל אֲצִלוֹ עַל בְּרִית מִילָה, וְאָמַר אִזּוֹ שֶׁהָיָה טוֹב פֶּה לְהַעֲמִיד חֲפָה, וְאַחֲרֵי־כֵן בְּשֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁבָּאָה לְמִשְׁיָקְעוֹ שֶׁבֵּן הָיָה הַמְדַבֵּר, יָרַד מְטָר וְלֹא רָצָה לְנַסֵּעַ לְשָׂם, וְהָיָה בְּכֶפֶר וְוַאֲטִשְׁעַק הִחֲתִנָּה. וְאַחֲרֵי־כֵן מַעֲנִין רַבִּי יַעֲקֹב בַּעַל מַגִּינָה שֶׁאָמַר לוֹ כּוֹי, שֶׁמְעַתִּי כָּל זֶה מִחֲתַנּוֹ הָרַב ר' זְלַמֵּן מַגִּיד מִיִּשְׂרָאֵל וְשָׂאֵל אוֹתוֹ אִם הָיָה בָּזָה עֲנִין, וְהַשִּׁיב לוֹ הֵן. גַּם שֶׁמְעַתִּי שֶׁסָּפַר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי לֵיב הַנַּ"ל שֶׁאַחֲרֵי־כֵן בְּשַׁבַּת

שאחר החפּה לקח רבי ליב שני דליים על כתפו ונשא אותם מן הפרוזדור אל הבית להעמידם על השלחן בענין השמחה. ויאמר לרבנו ז"ל שיברכו שלשנה הפאה יתן לו גסרן כזה, והשיב לו רבנו ז"ל גאט וויסט (אלקים יודע). ונבהל מאד מן המענה הזאת, ובקש מר' ליבלי אפטיר שהיה אז המלמד שלו שישאל על זה מרבנו ז"ל. ושאל אותו, והשיב לו שיצוה עליו שיבוא בעצמו, ובא אליו, וצוה עליו שיבוא אליו לאחר שני שבועות. ואחר שני שבועות בא אליו עוד הפעם, ויאמר אליו שהחליף זאת בעניות שיחזור על הפתחים. והתחיל לבכות לפניו מאד, וצוה עליו שיבא עוד הפעם לאחר שני שבועות, וחזר ובא אליו. ואמר לו שזה אי אפשר (שלא יהיה עני) רק על-כל-פנים לא יחזור על הפתחים ויגנבו אצלך בשנה זו איזה פעמים וכו', ואחר-כך ירחם עליך האדון ויבנה לך קרעטשמע (פונדק) קטנה, וממנה תתפרנס ברחק גדול כל ימי חייך עד שכל בניך יהיו מכרחים להפרד ממך או שיעבדו אצל אחרים, או שיפרנסו את עצמם בעבודות אחרות. וגם גלה לו כמה שנים יחיה ושבשבע אחד ימותו הוא ואשתו. ואחר-כך היה מכון כל הנ"ל רק שבמשך הזמן ההוא צמצם את עצמו גם בעצם דחקו לקבץ ולאסף על-יד על-יד מעות לכתובת ספר תורה לבית המדרש דפה אומין

וְחָקַק עָלָיו אֶת שְׁמוֹ וְנָתַן אוֹתָהּ לְהַבִּית הַמְדַרְשׁ עַל הָרֹאשׁ
הַשְּׁנֵה שֶׁקֹּדֵם פְּטִירָתוֹ. גַּם אִזּוּ בְּשֵׁאמֵר לוֹ רַבְּנּוּ ז"ל כָּכָל
הַנ"ל, פֶּזֶר מִיַּד בְּכָל יְכַלְתוּ מַעוֹת הַרְבֵּה לְצַדֻּקָה, בִּי יָדַע
בְּבִרְוֹר שְׁלֵא יוֹעִיל לוֹ אִם יִרְצֶה לְהִתְחַבֵּם עַל זֶה:

מב

אָמַר הַמַּעֲתִיק:

שְׁמַעְתִּי אֲשֶׁר פַּעַם אַחַת הוֹשִׁיט מֹשֶׁה חִינְקָעַם לְרַבְּנּוּ ז"ל
צִנְצֻנָּת קֵאוּוֹעַ וּכְשֶׁהָעֵמִיד אֶת הַקֵּאוּוֹעַ עַל הַשְּׁלֶחַן גִּתְהַפֵּךְ
הַצִּנְצֻנָּת וְנִשְׁפָּכָה הַקֵּאוּוֹעַ וְאָמַר לוֹ רַבְּנּוּ ז"ל בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: א
פְּנִים מִיר וְוַעֲלִין קִיִּין מַחְתָּנִים גִּיט זִיִּין (בְּנִרְאָה שֶׁכָּבֵר לֹא נִהְיָה
מַחְתָּנִים). אִזּוּ הָיָה מֹשֶׁה הַנ"ל חֲשׂוֹךְ בְּנִים רַחֲמָנָא לְצֻלָּן.
וְאַחֲרֵיכֵן אַחַר הַסְּתַלְקוֹת רַבְּנּוּ ז"ל שֶׁגֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ עַל
סַמָּךְ שֶׁאָמַר רַבְּנּוּ ז"ל קֹדֵם פְּטִירָתוֹ בֵּין הַצּוֹאוֹת שְׁאֵם יִגְרַשׁ
אֶת אִשְׁתּוֹ יִהְיֶה לוֹ בְּנִים (עֵינן לְעִיל אוֹת ח'), וְלָקַח אֶת רַבִּי
אַבְרָהָם דָּב ז"ל נֶכֶד רַבְּנּוּ ז"ל לְחֻתָּן לוֹ. וְאַחֲרֵיכֵן בָּעֵת
הַמַּחְלָקָת שֶׁנִּתְרַחַק מֹשֶׁה הַנ"ל, גֵּרַשׁ רַבִּי אַבְרָהָם דָּב אֶת
בָּתוֹ וְנִתְקִימוּ דְבָרֵי רַבְּנּוּ ז"ל הַנ"ל:

מג

שְׁמַעְתִּי בָּעֵת שֶׁיֵּשֶׁב אֲדָמוֹר זַצ"ל בְּבִרְסֵלָב, יֵשֶׁב פַּעַם
אַחַת עִם אֲנָשִׁים וּבְתוֹכָם הָיָה גַּם רַבִּי חֵיִים שְׁרָה'ס

מִבְּרִסְלָב, וּפְתָאִים אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל הָאָדָם הוּא שׁוֹטֵה כָּל-כֶּף
 עַד שֶׁאֵפְלוּ בְּשֵׁהמֵלֶאכֶּה הַמּוֹת הוֹלֵךְ אַחֲרֵי כִתְפוֹ הוּא מִחֲזִיק
 עֲדִין בְּשִׁטּוֹתָיו וְהַכְּלִיּוֹ. וְהָאֲנָשִׁים הַשְּׁתוּמָמוּ מְאֹד עַל
 הַדְּבוּרִים הָאֵלֶּה וְלֹא יָדְעוּ עַל מַה הֵם מְרַמְזִין, אָבֵל הָרַ'
 חַיִּים שְׁרָה'ס נִבְהַל מְזֶה מְאֹד מְאֹד, כִּי נִכְנְסוּ הַדְּבוּרִים
 הַיֵּטֵב בְּלִבּוֹ וַיִּדַע בְּנַפְשׁוֹ כִּי אֲדַמּוּ"ר זצ"ל מְרַמֵּז עָלָיו בְּאֵלוֹ
 הַדְּבוּרִים וַיֵּשֶׁב אֶצֶל הַשְּׁלֶחַן בְּפֶתַח גְּדוֹל. אַחֲרֵי-כֵן הִלְכוּ כָּל
 הָאֲנָשִׁים לְדַרְכָּם, וְרַבֵּי חַיִּים הַנַּ"ל נִשְׁאַר יוֹשֵׁב אֶצֶל הַשְּׁלֶחַן,
 וְשָׂאֵל אוֹתוֹ אֲדַמּוּ"ר זצ"ל מַה אַתָּה יוֹשֵׁב? וְלֹא יָכַל לְהַשִּׁיבוֹ
 כִּי יֵשֶׁב בְּמַרְהָ שְׁחֹרָה גְּדוֹלָה מְאֹד. וְנִכְנַס אֲדַמּוּ"ר זצ"ל
 לְחֹדְרוֹ וְהִלֵּךְ הָרַ' חַיִּים הַנַּ"ל אַחֲרָיו וַיִּבֶךְ לִפְנֵי מְאֹד. וַיֹּאמֶר
 לְרַבֵּנוּ ז"ל רַבִּי אֲנִי יוֹדֵעַ בְּיָדָי אֲשֶׁר כּוֹנְנֶתְכֶם בְּהַדְּבוּרִים
 הַיְתָה עָלַי, לָכֵן מְאֹד מְאֹד אֲבַקְשְׁכֶם לְעוֹרֵר רַחֲמִים עָלַי,
 שֶׁאֲשָׂאֵר בַּחַיִּים. וַיֹּאמֶר לוֹ אֲדַמּוּ"ר זצ"ל כֵּן הַדְּבַר שֶׁהֵיְתָה
 כּוֹנְנֶתִי עָלֶיךָ, אֵךְ אֲנִי צָרִיךְ לְנַסֵּעַ עַל צִיּוֹן קָבֵר זִקְנֵי הַקְּדוֹשׁ
 הַבֶּעַל שֵׁם טוֹב זצ"ל לְמַעַן בּוֹזֵז לְהַתְּפַלֵּל עִבּוֹר הַיְלָד שְׁלִי
 (שֶׁהִיָּה אִזּוֹ הוֹלָה), לָכֵן תִּסַּע גַּם-כֵּן עִמִּי וְאַתְּפַלֵּל גַּם עָלֶיךָ. וְכֵן
 עָשָׂה, וְנִסַּע רַבִּי חַיִּים הַנַּ"ל גַּם-כֵּן עִם רַבֵּנוּ ז"ל לְמַעַן בּוֹזֵז.
 וְהִלֵּךְ רַבֵּנוּ ז"ל עַל קָבֵר הַבֶּעַל שֵׁם טוֹב זצ"ל, וְהִתְמַהֵמָה שֵׁם
 זְמַן רַב וְאַחֲרֵי-כֵן אָמַר לְרַבִּי חַיִּים בּוֹזֵז הַלְּשׁוֹן: דִּיר הָאֵב
 אֵיךְ גִּיפּוֹלִיט אֲוִן מִיר גִּיט (לֵךְ פִּעֲלֵתִי וְלִי לֹא). וְאִין אַתָּה צָרִיךְ

אָפּלוּ לְהַתְפַּלֵּל אֶת בְּיּוֹן שְׂאֵתָהּ פֶּה לָךְ גַּם־בֶּן וְהִלֵּךְ אֶל קִבְרָה
הַבַּעַל שֵׁם טוֹב. וְאָמַר לוֹ בְּמַה שָּׁנִים יִחְיֶה עוֹד. וַיִּסְעוּ בַחֲזָרָה
לְבְרֶסְלָב וּבְאֲמֻצֵּעַ הַדְרָדָךְ אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל לְרַבֵּי חַיִּים הַגַּ"ל
הַיְלֵד שְׁלִי בְּכָר מֵת וְכָךְ הָיָה, כִּי בְשָׂבָאוּ לְבֵיתָם מֵצֵאוּ
שְׁהֵיִלֵד בְּכָר מֵת, וְלֹא רָצָה רַבֵּנוּ ז"ל לְכַנֵּס לְעִיר בְּרֶסְלָב עַל
שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְשָׁלַח הָאִישׁ הַגַּ"ל לְבְרֶסְלָב לְקַנּוֹת חֻלָּה עַל
שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְצוּהוּ לוֹ שְׁיִהְיֶה הַדְרָדָךְ בְּסוּד שְׁלֵא יִתְנוּעַ
לְאֶשְׁתּוֹ. אֶת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ אִיפֹה רַבֵּנוּ ז"ל כִּי
יָדְעוּ מִתְחִלָּה שְׁנֹסֵעַ עִמּוֹ וְהַשִּׁיב לָהֶם בְּסוּד. וּבֵין כֵּךְ עָבַר
מַעֲשֵׂה מֵאֲבָרְהָם פְּיִיעַם שְׁהָיָה מְקַרֵּב לְרַבֵּנוּ ז"ל וְהוּא הָיָה
מְקַדֵּם אִישׁ מְכַעֵר וְהָיָה רְגִיל לֹאמַר עַל עֲצָמוֹ מִיֵּנַע עֲוֹנוֹת
וְנֹעַט מֵעַן אַרוּם טְרַאגִּין אוּרָא אֶפְיִינְדִיל אִין גִּיהֶנְס (בְּגִיהֶנְס
יִשְׂאוּ אֶת עֲוֹנוֹתַי עַל גַּם). וְהָיָה לוֹ בֶּן פָּגוּם וְכוּ' וְכוּ' וְשֵׁם בְּנוֹ
הָיָה חַיִּים פְּיִיעַם וְעָשָׂה עִמּוֹ שְׁדוּף עִם בֵּת יִשְׂרָאֵל נֶכְד
הַבַּעַל שֵׁם טוֹב. וְהַבַּעַל שֵׁם טוֹב אָבִי זְקֵנוּ שֶׁל הַכֹּלָה לֹא
הָיָה רוֹצֵה בְּהַשְׁדוּף, וְעַל כֵּן בָּא לְרַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ שְׁאִינוּ רוֹצֵה
בְּהַשְׁדוּף וְהָיָה רוֹצֵה לְטַל הַחֲתָן מִן הָעוֹלָם. וְהָיָה לְרַבֵּנוּ ז"ל
רַחֲמָנוּת עַל הַחֲתָן וּבִקְשׁ מֵהַבַּעַל שֵׁם טוֹב ז"ל שְׁיִנִּיחַ אוֹתוֹ
אֲבָל לֹא יִהְיֶה לוֹ בָּנִים, מִמִּילָא לֹא יִהְיֶה לָהֶם הַתְּקַשְׁרוֹת
וְיִהְיֶה גַם וְכֵן הָיָה. וּבְלִילָהּ הַקִּיץ רַבֵּנוּ ז"ל אֶת רַבֵּי חַיִּים
שְׂרָהִים הַגַּ"ל וְהִלֵּךְ עִמּוֹ בַּיַּעַר לְהַתְּבוֹדֵד שֵׁם, וְאַחֲרֵי כֵךְ סָפַר

לו כל הנ"ל. וגם ספר לו כי הבעל שם טוב אבי זקנה לקח מעמו השנים והכרחתי לתן לו שנים אחרים והגיד לו כמה שנים (וענין להלן אות מ"ו באריכות). ובעת שחיים פנים (החתן) היה בארץ ישראל כי נסע לארץ ישראל ספר לאנשי שלומו שרבונו ז"ל נתן לו צעטיל (פתק) של עבודות וסגופים ואמר לו שאם יקיים זאת יתהפך גופו ליהודי בשר ממש, אך היה קשה לקיים ולא קיים. ובעת המחלקת מהרב מסאוורן רצה גם כן לחלק אמר לו רבי חיים שרה"ם הנ"ל שתק הלא אני יודע כמה שנים תחיה וכו'. ורבי חיים הנ"ל חי עוד הרבה שנים כמו שאמר רבנו ז"ל:

מד

בכפר אחד סמוך לזלאטיפאלע היה דר איש אחד שהיה מחזיק הארענרא (חכירה) מאדון הכפר, והקרעטשמים (הפונדקים) אשר בסביבות כפר הנ"ל. וכל האנשים המחזיקים הקרעטשמים היו משלמין לו הראטעס (דמי שכירות). והיה לו אשה צנועה מאד נדיבת לב מאד, והיתה מרחמת תמיד על המחזיקים הקרעטשמים (שוכרי הפונדקים) בשלא היה להם לפעמים לשלם לבעלה הראטע היא נתנה להם כסף לשלם. ויהי היום ונחלתה האשה הנ"ל במחלה מסכנת מאד עד שהיתה נוטה למות, ובעלה השתמש

בְּרוֹפְאִים גְּדוּלִים הִרְבָּה וְלֹא הוֹעִילוּ לָהּ כָּלוּם. וְהִקְרַעְטִישׁ מְאֹרִים הָיָה דְּוָה לָבָם מְאֹד עַל הָאִשָּׁה הַנִּזְלָה בִּידְעָם שְׂאֵם חֵם וְשָׁלוֹם תְּמוּת הָאִשָּׁה הַזֹּאת יִהְיֶה מֵר לָהֶם מְאֹד, וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם מִי שִׁירְחָם עֲלֵיהֶם, גָּלַל בֶּן הַשְּׂתַדְּלוֹ הִרְבָּה כָּלָם כָּאִישׁ אֶחָד בְּרִפּוּאֲתָהּ וְנָסְעוּ אֶל הַרֹפְאִים לְהִבְיָאָם. וּבִינֵיהֶם הָיָה אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה מְקַרֵּב מְעַט לְאֲדָמוֹר וְצ"ל בְּעַת אֲשֶׁר יָשָׁב בְּזִלְאִיפְאֵלְעָה, וַיְדַבֵּר הָאִישׁ עַל לֵב הַבַּעַל הַנִּזְלָה שִׁישְׁלַח פְּדִיּוֹן לְאֲדָמוֹר וְצ"ל לְזִלְאִיפְאֵלְעָה, וּבֶן עָשָׂה, וְשָׁלַח אוֹתוֹ עִם פְּדִיּוֹן נַפְשׁ לְאֲדָמוֹר וְצ"ל. וּבְעַת הַהִיא הִיָּתָה קְרוּבָה מְאֹד שֶׁתִּצָּא נַפְשָׁהּ, וּכְאֵז הָאִישׁ לְאֲדָמוֹר וְצ"ל וְהִבְיָא לֹו הַפְּדִיּוֹן. וַיֹּאמֶר אֵלָיו רַבְּנוּ ז"ל שִׁיבִיאוּ לֹו רַעְנָדִיל אֶחָד, וְהִבְיָא לֹו הָאִישׁ הַנִּזְלָה הַרַעְנָדִיל וְלָקַח אֲדָמוֹר וְצ"ל אֶת הַרַעְנָדִיל בְּיָדוֹ וַאֲמַר לֹו שֶׁהַרַעְנָדִיל אֵינֹו מִחֻזֵּק אֶת הַמִּשְׁקָל. וְהִלָּךְ הָאִישׁ הַנִּזְלָה וְהִבְיָא לֹו רַעְנָדִיל אֶחָד, וְגַם זֶה הָיָה נֶחְסֵר מִמִּשְׁקָלוֹ וּבֶן הָיָה כִּפְּמָה פְּעָמִים שֶׁבְּכָל פַּעַם שֶׁהִבְיָא לֹו רַעְנָדִיל וְהוּא וְצ"ל שֶׁקָל אוֹתוֹ וְלֹא הוֹטֵב בְּעֵינָיו. עַד שֶׁהִלָּךְ לְחַלְפָן אֶחָד וְהִבְיָאוּ לְאֲדָמוֹר עִם הִרְבָּה רַעְנָדִילִים וְאֲדָמוֹר ז"ל בָּחַר לֹו אֶחָד רַעְנָדִיל שֶׁהָיָה לֹו עַל כַּף הַמַּאֲזֵנִים כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ. וְאָז אָמַר לֹו לָךְ וְנָסַע לְבֵיתְךָ כִּי הָאִשָּׁה הַנִּזְלָה כְּבָר שָׁבָה לְבְרִיאֹתָהּ. וְנָסַע חֲזָרָה לְהַכְפָּר. וְהִנֵּה הָאִישׁ הַנִּזְלָה

בַּעַת שֶׁאָמַר לוֹ אֲדַמוּ"ר זצ"ל שֶׁכָּכֵר שָׂבָה לְבְרִיאוֹתָהּ הִיָּה הַדָּבָר לְפָלֵא בְּעֵינָיו. וְהָבִיט עַל הַמּוֹרָה שְׁעוֹת בְּאִיזָה שְׁעָה אָמַר לוֹ אֲדַמוּ"ר זצ"ל וְכֹאֲשֶׁר בָּא אֶל בֵּית הַרִינְדָּאָר סִפְרוּ לוֹ כָּל בְּנֵי הַבַּיִת מַה שֶׁנַּעֲשָׂה שָׁם אַחֲרַי שְׁנַסַּע לְאֲדַמוּ"ר זצ"ל. כִּי תִכַּף אַחַר נְסִיעָתוֹ הִתְחִילָה הָאִשָּׁה לְגוֹוַע וְנַעֲשָׂה קוֹל בְּכִיָּה וְרַעַשׂ גְּדוֹל בַּבַּיִת עַד שֶׁהִקִּיצוּ אוֹתָהּ, וְאָמְרָה לְתַן לָהּ מַעֲט מַיִם אֶל פִּיהָ. וְסִפְרָה לָהֶם כִּי כֹאֲשֶׁר יֵצֵאָה נִשְׁמָתָהּ וְכֹאֲהָ לְפָנַי בֵּית הַדִּין שָׁל מַעְלָה, וְשָׁקְלוּ הָעוֹנוֹת וְהַזְכִּיּוֹת שָׁלָה וְהִכְרִיעוּ הָעוֹנוֹת וְגִזְרוּ דִּינָהּ לְמִיתָה שְׁלֵא תַחֲזוֹר עוֹד לָזֶה הָעוֹלָם. בְּתוֹךְ כֵּךְ בָּא אֲבֵרֶךְ אֶחָד (וְתִאָּרָה צוֹרֵתוֹ כְּצוֹרֵת אֲדַמוּ"ר זצ"ל) וְהָבִיא רַעֲנַדִּיל אֶחָד וְהִשְׁלִיךְ אֶל הַכֶּפֶף שָׁל זְכִיּוֹת וְהִכְרִיעוּ הַזְכִּיּוֹת וּפָסְקוּ דִּינָהּ לְחַיִּים. וְכִפִּי שֶׁסִּפְרוּ לוֹ הִיָּה זֶה הַדָּבָר בַּעַת אֲשֶׁר אֲדַמוּ"ר זצ"ל עָסַק וְשָׁקַל כַּמָּה פְּעָמִים אֶת הַרַעֲנַדִּיל עַל כֶּפֶף הַמְּאֻזְנִים בְּנ"ל. אִזּוֹ הִשְׁתּוֹמַם הָאִישׁ וַיִּתְּפֵלֵא מְאֹד עַל הַדָּבָר הַזֶּה, וְהִבִּין הֵיטֵב מַה שֶׁאֲדַמוּ"ר זצ"ל שָׁקַל כַּמָּה פְּעָמִים אֶת הַרַעֲנַדִּיל מַה שֶׁבְּעֵינָיו הִיָּה הַדָּבָר לְפָלֵא. וְהָאִשָּׁה שָׂבָה לְבְרִיאוֹתָהּ תִּכַּף בְּשִׁלְמוֹת:

מַה

בְּעִיר אַחַת הִיָּה שׁוֹחֵט וּבּוֹדֵק וְשִׁמוֹ ר' הַלֵּל. וְהִיָּה מְקַרֵּב

לאדמו"ר זצ"ל, ואחר-כך נתרחק ולא נסע אליו כמה שנים, ואחר-כך חזר ובא אליו ויירא להתראות לפניו, ובקש את איש ממקורביו שיילך עמו לאדמו"ר זצ"ל, והלך עמו. ואדמו"ר זצ"ל היה אז בבית המדרש שלו, וכשבאו אל הפתח ויפתחו אותה נפל עליהם פחד ואימה גדולה ונשאר האיש הנ"ל עומד אחורי הדלת ור' הלל הנ"ל נכנס להבית מדרש. ונשאר עומד אצל הדלת, ורבונו ז"ל כשראה אדם עומד אצל הדלת התקרב עצמו אליו ונתן לו שלום, ואמר בזה הלשון: סאיז הוא הלל, הוא זאלסט גיוועזין ווארטין נאך אביסעל וואלסטו גיוועזין גיקומען צו מיר מיט די זאקין (זה אמה הלל! אם היית מתמהמה עוד מעט, היית בא אלי עם הנרביים שלך) הינו לאחר מותו. והתחיל ר' הלל לבכות לפניו מאד, כי נפל עליו פחד גדול בשמעו הדבורים האלו מפני אדמו"ר זצ"ל. ואחר-כך הוכיח אותו רבונו ז"ל על שנתרחק ממנו זמן רב כזה, ולא נסע אליו, עתה אני אומר לך שתעקר דירתך לעיר אחרת, ואם לא תצית לי בטח תתחרט. ואחר-כך נסע ר' הלל ממנו ולא רצה לבא עוד לביתו רק נסע לאיזה עיר הסמוכה לשם ושלה מכתב לזונתו כי הוא ימכר את חזקת השחיטה שלו והיא תמכר את הבית כי הוא מכרה לעקר דירתו משם. וכן הוה, כי מכר את חזקת השחיטות והיא מכרה את הבית. רק

אחר-כך נעשה מחלוקת משכן אחד שטען כי הוא בר-מצרא לביתו לעשות גמר ממכירת הבית ולא ישקה שם כלל רק כשיגמר הדבר יסע משם. ונתרצה לדבר הזה, כי סבור היה שלא יזיק לו דבר קטן כזה, יען כי לא ישקה שם כלל. ונסע לשם ותכף מת שם בעיר הנ"ל ונתקיימו דברי אדמו"ר ז"ל:

מו

בברסלב היה עשיר אחד שהיה מקרב לאדמו"ר זצ"ל והיה לו בן יחיד ועשה שדוף עבורו עם נכדת הבעל שם טוב זצ"ל. וכשהגיע זמן הנשואין, באותו זמן נפטר אצל רבנו ז"ל ילד אחד, ונהג רבנו ז"ל שבעה מחוץ לעיר, כי שכר לו דירה שם שהיה גן לפניה, יען לא היה בקו הבריאה, ולקח אתו את ר' חיים שרה"ם שישמש אותו שם. והנה העשיר הנ"ל טרם נסע לחפת בנו הלך עמו אל אדמו"ר זצ"ל לקבל רשות ממנו, וקבלו רשות ממנו ונסעו לדרום. בלילה ההוא הקיץ עצמו רבנו ז"ל משנתו ונטל ידיו ואמר לר' חיים הנ"ל בא עמי. והלך עמו אל הגן ורץ שם רבנו ז"ל בין האילנות אנה ואנה, ור' חיים הנ"ל נפחד מאד כשראה זאת עד שנסמרו שערות ראשו. בתוך כך בא אליו רבנו ז"ל ואמר לו הראית? כי בא אלי הבעל שם טוב וקנו של הפלה ואמר כי אינו חפץ בהחתן ורוצה לקח את החתן, והפלה היא

יתּוֹמָה. וּכְשָׁמַע ר' תּוֹיִם הַנ"ל זֹאת נִתְפַחַד עוֹד יוֹתֵר, וְהוּא
 עוֹמֵד וְאַרְבּוּתוֹתָיו דָּא לְדָא נְקַשְׁן. וְתַכְרַף בָּא אֵלָיו עוֹד הַפְּעַם
 אַדְמו"ר זצ"ל וְאָמַר לוֹ פְּעַלְתִּי אֲצִלוּ שְׂלֵא יִקַּח אֶת הַחֶתֶן רַק
 שְׂלֵא יִהְיֶה לָהֶם בָּנִים, וְאַחַר־כֵּן נִכְנְסוּ אֶל הַבֵּית. וְהִנֵּה
 מִמְּחֶרֶת בְּצַהֲרַיִם עָמַד ר' תּוֹיִם בַּחוּץ וַיִּרְא וְהִנֵּה שְׂלִיחַ
 מִיַּחַד מֵהַמְּחַתָּנִים רִץ לְאַדְמו"ר זצ"ל וְסָפַר לוֹ כִּי הַחֶתֶן
 נִחְלָה בַּדְרֹךְ וְאִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אַפֵּן לִסַּע עִמּוֹ עַל הַחֶתֶנָּה,
 בְּכֵן יִבְקֹשׁ רַחֲמִים בְּעַדּוֹ. וַיֹּאמֶר לוֹ רַבְּנּוּ ז"ל חֹזֵר לְדַרְכְּךָ
 הַחֶתֶן יִהְיֶה בְּקוֹ הַבְּרִיאָה וַיִּסְעוּ עִמּוֹ עַל הַחֶתֶנָּה וַיַּעֲמִידּוּ
 הַחֶפֶה וּמִיד חֹזֵר הַשְּׂלִיחַ לְדַרְכּוֹ וְנִתְפַלֵּא מְאֹד ר' תּוֹיִם הַנ"ל
 מִחֲמַת שְׂיַדַּע מַה שְּׁנַעֲשֶׂה בְּלִילָה הַקּוֹדֶמֶת, וְהַחֶתֶנָּה הִיָּתֶה
 אֹז, אֵךְ נִתְקַיְמוּ דְבָרֵי אַדְמו"ר זצ"ל שְׂאָמַר לְר' תּוֹיִם הַנ"ל
 שְׂלֵא יִהְיֶה לָהֶם בָּנִים. וְדָרוּ בְּיַחַד הַזּוּג הַנ"ל וּבָנִים לֹא הָיוּ
 לָהֶם. וְאַחַר כַּמָּה שָׁנִים אַחֲרֵי פְטִירַת אַדְמו"ר זצ"ל, הִשְׁתַּדֵּל
 הָרַב ר' צְבִי אַרְיָה מוֹרֵה צֶדֶק מְבַרְסֵלָב (שְׁהִיָּה חֶתֶן רַבִּי תּוֹיִם
 שְׂרָה'ס הַנ"ל) שְׂיִתְנַרְשׁוּ מִחֲמַת שְׁחוֹתְנּוֹ הָר' תּוֹיִם סָפַר לוֹ כֹּל
 הַמַּעֲשֶׂה הַנ"ל. וְהָרַב רַבִּי צְבִי אַרְיָה בְּעַצְמוֹ סִדֵּר לָהֶם הַגֹּט
 פְּטוּרִין וְאַחַר־כֵּן הָיָה לְשְׁנֵיהֶם בָּנִים. הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה סָפַר
 הָרַב ר' צְבִי אַרְיָה ז"ל בְּעַצְמוֹ (וַעֲזַן לְעִיל בְּסַעֲיַף מ"ג מוֹה).

מו

בְּשֶׁהִיָּה אַדְמוֹר וְצ"ל סְמוּךְ עוֹד עַל שְׁלַחַן חוֹתְנּוֹ רַבִּי אֶפְרַיִם ז"ל בְּכַפֵּר הוֹסִיאַטִין, וְהִגִּיעַ לְחוֹתְנּוֹ יוֹם הַיֶּאֱרָצִיט שֶׁל אָבִיו וְנָסַע לְאַלְכֶסַנְדְּרִיּוּקָא הַסְמוּךְ לְשֵׁם וּלְקַח אֶתוֹ אֶת אַדְמוֹר וְצ"ל. וּכְשָׁבְאוּ לְבֵית הַמְדָרֶשׁ וּבְנֵי הַנְּעוּרִים דָּשָׁם כְּאֲשֶׁר רָאוּ אֶת אַדְמוֹר וְצ"ל בַּפֶּעַם הָרִאשׁוֹן אָזִי הוֹטֵב בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד לְכַנֵּס עִמּוֹ בְּדְבָרִים, אֲךָ לֹא יָדְעוּ מֵהִיכָן לְהִתְחִיל. וְאַחַר הַתְּפִלָּה נָתַן לָהֶם הַר' אֶפְרַיִם ז"ל יוֹן יָשָׁן כַּנְּהוּג וּבִקְשׂוֹ בְנֵי הַנְּעוּרִים מֵר' אֶפְרַיִם הַנִּזְכָּר שִׁיְצוּהָ לְחַתְּנּוֹ הוּא אַדְמוֹר וְצ"ל שִׁיְלַמֵּד פֶּרֶק מִשְׁנֵיּוֹת וְכֵן עָשָׂה. וְהַפָּךְ עָצְמוּ פָּנָיו אֶל כַּתֵּל הַמְזוּרָה וּלְקַח מִשְׁנֵיּוֹת וְהִנִּיחַ עַל הַסְטַעַנְדֵּר וְלָמַד וַיִּתְמַהֲמַה בְּלָמוּד עַד בּוֹשׁ וְהַבְּנֵי הַנְּעוּרִים הִמְתִּינוּ עַד שִׁיִּסִּים לְמוֹדוֹ לְמַעַן יִשְׁתּוּ הַיִּי"ש וְעַל-יְדֵי-זֶה יִשְׁתּוּ לְחַיִּים גַּם לְאַדְמוֹר וְצ"ל, וּמִמִּילָא יִהְיֶה לָהֶם שְׂיָכוֹת לְכַנֵּס עִמּוֹ בְּדְבָרִים. וּכְשֶׁרָאוּ שֶׁהוּא מִתְמַהֲמַה הִרְבֵּה בְּלָמוּדוֹ בִּקְשׂוֹ אֶת הַרְבֵּ ר' אֶפְרַיִם שִׁיאֲמַר לוֹ שִׁיִּסִּים הַלָּמוּד. וְנָטָה אַדְמוֹר אֶת יָדוֹ עַל פְּנֵי חוֹתְנּוֹ וַיִּתְעַלֵּף. וְהִתְחִילוּ לְהַקִּיצוֹ, וּבְשֶׁהִקִּיץ שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ מַה הָיָה לוֹ? וְהַשִּׁיב לָהֶם בְּשִׁנְטָה אַדְמוֹר וְצ"ל אֶת יָדוֹ עַל פְּנָיו רָאָה אֶת הַמְּנוּחַ שְׁהָיָה לוֹ יֶאֱרָצִיט אַחֲרָיו עוֹמֵד לְנַגְדוֹ וְאָמַר לוֹ "לְחַתֵּן כָּזֶה

פּוֹכְבֵי אֲנָשֵׁי מוֹהַר"ן אֹזֶר

אוֹמְרִים שֶׁיִּלְמַד מִשְׁנֵיזוֹת? וְנִתְפַחַד וַיִּתְעַלֵּף. הִמָּה רָאוּ בֶן תַּמָּהוּ מְאֹד וּמִן אִזְ וְהִלָּאָה נִתְפַרְסַם שֵׁם אֲדַמוּ"ר זצ"ל שֶׁהוּא מְצַדִּיקֵי הַדּוֹר, וְהִתְחִילוּ לְנַסֵּעַ אֵלָיו בְּמָה אֲנָשִׁים וְנִתְקַרְבוּ עַל-יְדוֹ לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ:

לְהוֹדִיעַ לְדוֹרוֹת שֶׁהִשְׁלִיטָה דְבָרִים הָאֵלֶּה יְסוּדוֹת הָעִקְרִיִּים בְּהַשְׁאֲרַת אֲדַמוּ"ר זצ"ל בְּפִי הַמוֹבֵן בְּזֶה מִדְּבָרֵי מוֹהַר"נַת וי"ל:

(א) אֲסַפְתָּנוּ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, שְׂבֻזָּה מִמִּילָא כְּלוּל גַּם אֲמִירַת הָעֶשְׂרֵה קְפִיטָל תְּהִלִּים עַל צִיוּנוֹ הַקְּדוֹשׁ:

(ב) עֶסֶק הַהִדְרָפְסָה:

(ג) וְהִדְלָקַת הַנֵּר תְּמִיד עַל צִיוּנוֹ הַקְּדוֹשׁ.

וְהִנֵּה בְּעֵינַי הָרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּכָר בְּתַבְתֵּי מִזֶּה קֶצֶת בְּמָקוֹם אַחֵר. וּבְעֵינַי הַהִדְרָפְסָה אִי אֶפְשָׁר לְבַאֵר אֶפְלוּ בְּעַל פֶּה. וּבְעֵינַי הַנֵּר תְּמִיד עֵינַי בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת מַה שְׂכַתְבִּי שֵׁם אֲדַמוּ"ר וי"ל שֶׁבְזִכּוֹת הַנֵּר תְּמִיד שְׂמֻדְלִיקִין מִשְׁמֹן זַיִת נְצוּלִין מִגְּזֵרוֹת שְׂמֻד. וּמִמִּילָא מוֹבֵן מִזֶּה בְּאֵלְפֵי אֵלְפִים קַל וְחֹמֶר לְהַנֵּר תְּמִיד שְׂאֲעֵל קִבְרוֹ הַקְּדוֹשׁ, בְּפִי הַמוֹבָא מִזֶּה בְּקִנְטְרִים הַנִּקְרָא "חֲכֻמָּה וּבִינָה" עֵינַי שֵׁם וְתַבִּין מִזֶּה לְמַה שְׂמוֹבָא בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן בְּעֵינַי קִבְרוֹ שֶׁל מִשָּׁה וְהִסְתַּלְקוּתוֹ שְׁעוֹסֶק

בזה להעלות משמד לרצון. ובלקוטי הלכות הלכות ברפת
השחר הלכה ה' מבאר משם שגם כל התאוות והמדות
רעות בפרט האפיקורסות הכל כלול בענין שמד הנ"ל.
ומצרוף כל הענינים האלה ביחד הפליג מוהרנ"ת ז"ל
בדבר הנר תמיד עד אין שעור וערה, בן שמעתי בפרוש
מאבי ז"ל:

וזה ידוע שסגלת כל מצוה והנהגה של הצדיקי אמת היא
דוקא כפי הפרטים שנצטוו מזה בכל דבר. כי כמו
שבגשמיים אי אפשר שתצא אל הפעל מהרכבת הסמים
כח הרפואה להמחלה כ"אם אם עשו מבין ממש בכל
הפרטים שיצאו מפי הרופא (אם היה בנמצא הרופא האמת),
כמו בן ממש בחלי הנפש, למשל בענין העשרה קפיטל
תהלים שהם מסגלים לפנים הברית רחמנא לצלן, וכן בענין
הנר תמיד שדקדק אדמו"ר זצ"ל ופרט בפרט שמן זית:

מה שאמר אדמו"ר זצ"ל שכל תינוק שיהיה אצלו קדם
שבע שנים יהיה שמור מן החטא עד יום חתנתו, במדמה
לי שלא אמר זאת רק לענין מקרה לילה, וכן מוכן מהזמן
שתפס לזה וכו'. וגם נראה לעניות דעתי שהיתה בנותו גם
אחר הסתלקותו לכל תינוק שיבא אצלו קדם שבע שנים
ויקיים כמאמרו הקדוש בנתינת הצדקה ואמירת היו"ד
קאפיטל תהלים, (וידעתי מאחד שבתן זאת וכן הנה):

על אודות תועלת התפלה (וכן לענין התועלת של הצדקה ושאר עצות של הצדיקי אמת) דזימנין דלא שמע, וגם בזימנין דשמע נמצא שנויים רבים, כי לפעמים נתקבלה התפלה בפעם הראשון, ולפעמים מכרח להרבות בה. מובן לפי עניות דעתי מדברי מוהרנ"ת ז"ל ששמעתי בעל פה שהתפלה בארבעים יום רצופים בלי דלוג בינתיים מסגלת ביותר להוציא את הבקשה אל הפעל:

ועתה למען אחי ורעי אדברה נא גם איזה דבורים ממוהרנ"ת ז"ל המנחים בעת בזכרוני ששמעתי מאבי ז"ל הריני כפרת משכבו, ומעט אשר שמעתי משאר אנשי שלומנו:

א

אמר פעם אחת לבנו ר' יצחק ז"ל מטולטשין שלא יסע לארץ ישראל לדור שם בקביעות עד שיהיה בן ששים שנה. והמובן היה מדבריו הקדושים שאף על פי שישבת ארץ ישראל גדולה מעלתה מאד וכמובא בספרי אדמו"ר זצ"ל, אבל כבר אמר אדמו"ר זצ"ל על הראש השנה שלו שאין דבר גדול מזה (כמובא בחי מוהר"ן, ת"ו). וגם כל קדשת ארץ ישראל נמשך ממנו (כמובן בלקוטי תנינא סימן מ), וגם מובן

וּמִבְּאֵר בְּדַבְרֵי אֲדָמוֹר וְצ"ל שֶׁשְּׁנֵתוֹסֵף רַק נֶפֶשׁ אַחַת
 לְהִקְבוּץ שָׁלוֹ בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה אִזּוּ נִתְרַבֵּין הַבְּתִים שֶׁל הַקְּדוּשָׁה
 אֶלֶף אֶלְפִים וְרַבֵּי רַבּוֹת פְּעָמִים עַד אִין שְׁעוֹר. וְעֵין בְּלִקוּטֵי
 הַלְכוֹת הַלְכוֹת נִזְקֵי שְׁכָנִים הַלְכָה ד' שָׂאִין עֵרֶךְ לְהַעֲבֹדָה
 שִׁיעֵבֵד הָאָדָם בְּפָנָי עֲצָמוֹ אֶפְלוֹ כָּל הַיּוֹם נִגְדַּן נִקְדָּה אַחַת
 שְׁעוֹשָׂה כְּשִׁמְצֵטְרָף וְכוּ' עֵין שָׁם. וּמִכָּל שֶׁכֵּן שְׁגֵדוּלִים
 צַדִּיקִים בְּמִיתָתָם יוֹתֵר מִבְּחֵייהֶם, וְכָל אֲשֶׁר גָּדְלָה וְשָׁגְבָה
 רוּמְמוֹתָו וְהִתְעַלּוֹתוֹ שֶׁל אֲדָמוֹר וְצ"ל, כֵּן גָּדְלוֹ וְשָׁגְבוֹ גַם
 הַתְּקוּנִים אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בִּימֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה הַקְּדוּשִׁים. (כּמִבְּאֵר
 בְּדַבְרֵי הַקְּדוּשִׁים בְּהַלְכוֹת גְּבוּיֹת חוֹב מִהַלְקוּחוֹת הַלְכָה ה' אוֹת י"ד עֵין שָׁם):

ב

עַל אוֹדוֹת אֲסַפְתָּנוּ בִּימֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה הַקְּדוּשִׁים אָמַר פְּעַם
 אַחַת לְבָנֵי ר' יִצְחָק ז"ל הַנ"ל בְּזֶה הַלְשׁוֹן: אֲנִי מְקַנְהָה
 שְׁיִתְקַיֵּם הַדְּבָר עַד בִּיאַת הַגּוֹאֵל צָדֵק, אֲבָל אַף־עַל־פִּי־כֵן
 מִי יוֹדַע חֵם וְשָׁלוֹם מַה שִׁיעֵבֵר בְּזֶה (מִגְדֵּל וְעֲצָם הַקְּמָרוּגִים
 הַמִּתְעוֹדְרִים וּמִתְגַּבְּרִים עַל זֶה בְּכָל עֵת) אוֹלֵי חֵם וְשָׁלוֹם יִמְנְעוּ
 וְלֹא יִגִּיחוּ חֵם וְשָׁלוֹם בְּשׁוּם אִפְּן לְבֹא לְשָׁם, זֹאנֵג אִיךָ דִּיר
 זְאֵלְסֵט תְּמִיד זֵיין רֵאשׁ הַשָּׁנָה אִין אוּמִין, עֵרֵב רֵאשׁ הַשָּׁנָה
 זְאֵלְסֵט זֵיךְ שְׁטַעֲלִין אֶפְלוֹ אִין מֵאֲרֵק (אוֹמֵר אֲנִי: שְׂאֵתָה תְּמִיד
 תִּהְיֶה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה בְּאוּמֵן, וְעֵרֵב רֵאשׁ הַשָּׁנָה הַעֲמֵד אֵת עֲצָמְךָ אֶפְלוֹ
 בְּשׁוּק) בְּאִיזָה מְקוֹם שְׂרוּאִים מִשָּׁם בֵּית צִיּוֹנוֹ הַקְּדוּשׁ,

ותאמר שם העשרה קפיטיל תהלים, ואחר-כך תתפלל שם באומין בראש השנה אפלו באיזה עזרה של בית המדרש ובן תנהג כל ימי חיך:

ג

עוד אומר פעם אחת אודות הנסיעה לאומין על ראש השנה, שאם היה הדרך לשם מחפה בספינים הייתי רוחש על ידי ורגלי כדי לבא לשם על ראש השנה:

ד

שמעתי מר' נחמן בן ר' שכנא ז"ל ששמע לענין נסיעת ראש השנה וכו', והיוצא מדבריו הקדושים שכל נסיעה ונסיעה של כל אחד ואחד יהיה לה חלק בקץ הגאולה:

אמר המעתיק:

שמעתי שפעם אחת בלילה הראשונה של ראש השנה באומין אחר תפלת ערבית והוא האריך מאד בתפלתו, ואחר התפלה נתלהב מאד ואמר לאנשיו, כשאנחנו מתקבצים לבאן, בודאי גם רבנו ז"ל אתנו פה ביחד, וכשרבנו ז"ל פה בודאי כל השבעה רועים הם גם-כן אתנו פה. ויצעק בקולו: "איך גליב אזוי ממש איך זעה זיי" (אני מאמין כמו ממש שאני רואה אותם).

ה

אמר פעם אחת בזה הלשון, הלאמוד של דיני התורה נתן לנו השם יתברך על ידי משה רבנו עליו השלום, והלאמוד של קיום התורה נתן לנו השם יתברך על ידי אדמו"ר זצ"ל. ועל זה מרמז הפסוק "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה", ומתרגם יונתן: "ותקבלין אלפן חדת בחדוה מבחירי דצדיקיא":

ו

פעם אחת עמד לפניו ר' נחמן בן ר' יודיל ליב שהיה איש כשר ונרא וחרד לדבר ה', ועסק יומם ולילה בתורה ותפלה ובביתו אין לחם ושמלה כי היה עני גדול, וגם אשתו הייתה רעה וכעסנית והייתה מקללת אותו תמיד. ועמד לפניו פעם אחת ביום חמישי שלא היה לו עדין על צרכי שבת ועוד איש אחד עמד אז לפניו, והתחיל זה האיש להתאנח על ר' נחמן הנ"ל על גדל עניויותו ודחקו העצום כי היה לו רחמנות גדול עליו. ונער בו מוהרנ"ת ז"ל ואמר לו בלשון תמיה: עליו אתה מתאנח שקם בחצות לילה ועסק מאז ועד הנה בתורה ותפלה ובקשות ותחנונים וגם הוא עני ובעל יסורים ויש לו אשה רעה, אשר על ידי כל זה לא יראה פני גיהנם, אשרי לו ואשרי חלקו לעולמי עד וכו', הלא על הנניד משה

וְכוּ יֵשׁ לְהִתְאַנֵּחַ אֲשֶׁר אֵכֵל סְעֻדַת הַצְּהָרִים בְּהִרְחֻבָּהּ
 גְּדוּלָּהּ, וְגַם שְׁתֵּה אַחֲר־כֶּךָ יַיִן מִזֶּבֶךְ גַּם שֶׁכֵּב עֲצָמוֹ לִישָׁן
 אַחֲר־כֶּךָ (וְעֵבֶר עָלָיו מִה שֶׁעֵבֶר בִּידוּעַ), עָלָיו יֵשׁ לְהִתְאַנֵּחַ. כִּי מִי
 יוֹדֵעַ כַּמָּה שָׁנִים יִהְיֶה מְכָרָח לְהוֹדֵכֶךָ בְּעֵנְשֵׁים קָשִׁים וּמְרִים
 עַד אֲשֶׁר יוֹדֵכֶךָ וַיִּצְטָרֶךָ מִזְהֵמַת הָעוֹלָם הַזֶּה:

ז

ר' שְׁמֻחָה חֲתַן הַרְבֵּי ר' שְׁמוּאֵל יִצְחָק ז"ל שָׁאֵל מִמֶּנּוּ פַּעַם
 אַחַת עַל אִוְדוֹת מַה שֶׁדָּרָךְ הַצְּדִיקִים בְּעָלֵי הַשְּׁגוֹת לְהִלְבִּישׁ
 הַשְּׁגוֹתֵיהֶם בְּמִקְרָאוֹת וּמֵאֲמָרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל, וְלַפְעָמַיִם
 מְפָרְשִׁים מֵאֲמָר אֶחָד שֶׁל חֲכָמֵינוּ ז"ל לְכַמֵּה וְכַמָּה פָּנִים,
 וּבְכָל פַּעַם מְרַמְזִים בּוֹ הַשְּׁגוֹת אַחֲרוֹת, וְשָׁאֵל אֶת מוֹהֲרַנְיָת
 ז"ל אִם הִתְנַא אוֹ הָאֲמוּרָא בְּעַל הַמֵּאֲמָר בְּעֲצָמוֹ גַּם הוּא כּוֹן
 לְכָל זֶה אִם לֹא. וְהַשִּׁיב לוֹ לֹא, רַק מִחֲמַת שֶׁעַל־יָדֵי
 מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים זְכוּ לְרוּחַ הַקִּדְּשׁ נִזְרָא וְנִשְׁגָּב מְאֹד
 הַנְּמַשֵּׁךְ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֲצָמוֹ אֲשֶׁר אֵין סוּף לְדַעְתּוֹ
 יִתְבָּרַךְ, עַל כֵּן בְּכָל דְּבָרֵיהֶם הַנִּזְאָמְרִים בְּרוּחַ הַקִּדְּשׁ כְּזֶה,
 מְלַבְּשִׁים בּוֹ הַשְּׁגוֹת גְּבוּהוֹת וְנוֹרָאוֹת מְאֹד בְּלִי שְׁעוֹר וְעֵרָךְ
 מִה שְׁגָם הֵם בְּעֲצָמָם לֹא יָדְעוּ מִזֶּה. (וְעַיִן בְּלִקוּטֵי מוֹהֲרֵי סִימָן
 רפ"א מִה שֶׁכְּתוּב שֵׁם שֶׁאֲפִלוֹ אִישׁ פְּשוּט כְּשֵׁי־שֶׁב עֲצָמוֹ עַל הַסֵּפֶר
 וַיִּחְשֶׁב הִרְבֵּה יוֹכֵל לְרְאוֹת בָּהֶם נִפְלְאוֹת, מִה שֶׁהִמְחִיב בְּעֲצָמוֹ לֹא יָדֵעַ

(מִזֶּה):

ח

שָׁמַעְתִּי מֵאֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁנִּסְעָה עִמּוֹ פַּעַם אַחַת וּבָאוּ
 לְבֵית מְלוֹן וְאָכְלוּ שָׁם סְעֻדַת הָעֶרֶב, וּבִשְׁעַת הָאֲכִילָה עָמַד
 בְּצֹאָרוֹ שֶׁל מוֹהֲרָנ"ת וְ"ל עֵצָם. וּפְתַח אֶת פִּי כְּדָרֶךְ הַחַוִּינֶק,
 וּנְבַהְלוּ שָׁם מְאֹד. וְהָשֵׁם יִתְּבַרֵךְ בְּרַחֲמָיו הִיָּה בְּעִזּוֹ שֶׁבִלַּע
 מִיָּד אֶת הָעֵצָם וְלֹא הִזִּיק לוֹ כְּלוּם, אַחֲר־כֵּן עָנָה וְאָמַר
 לְהָאִישׁ הַנַּ"ל הֲרֵאִיתָ שֶׁבִשְׂעָה שֶׁעָמַד הָעֵצָם בְּצֹאָרֵי הָיִיתִי
 מְבִיט וּמְסַתְּפֵל לְמַעַלָּה, כִּי אֵין שׁוֹם עֵצָה עַל כָּל דְּבַר רַק
 לְתַלּוֹת עֵינָיו לְמָרוֹם, אֲפָלוּ בִשְׂעָה שֶׁאֵין יְכוּלִים לְצַעֵק, עַל-
 כָּל-פָּנִים יַעֲשֶׂה אִזּוֹ מַה שֶׁיִּכְבְּלוֹתוּ:

ט

דְּבַר פַּעַם אַחַת מִהַדְרָךְ הַקְדוּשָׁה שֶׁל הַנְּעוּר בְּלִילָה שֶׁגִּלָּה
 אֲדָמוֹר וְצ"ל וְאָמַר אִזּוֹ בְּזֶה הַלְשׁוֹן: עוֹד יִהְיֶה זְמַן שִׁיְהִיָּה
 הַדְרָךְ הַזֶּה דְרָךְ כְּבוֹשָׁה לְרַבִּים (כְּמוֹ עֲכָשׁוֹ הֵיא דְרָךְ כְּבוֹשָׁה
 לְרַבִּים לְהַנִּיחַ טְלִית וּתְפִלִּין בְּכָל בִּקְרָ), וְאוֹדוֹת הַפְּתוּדִים שִׁישׁ
 בְּזֶה, אָמַר שֶׁעַל זֶה נֶאֱמַר מַה דְּאִיתָא בְּזִהַר הַקְדוּשׁ פְּרִשְׁתָּ
 שְׁלַח בְּעִנְיַן הַלִּיכַת כָּלֵב לְחִבְרוֹן לְהַשְׁתַּטֵּחַ עַל קַבְרֵי
 הָאֲבוֹת, וְלֹא נִתְיָרָא מִהָעֲנָקִים. וְאִיתָא שָׁם עַל זֶה, "מֵאֵן
 דְּאִיְהוּ בְּדוּחְקָא לָא אִסְתַּכַּל מִיָּדֵי, כֵּן כָּלֵב בְּגִין דִּהְוָה
 בְּדוּחְקָא לָא אִסְתַּכַּל מִיָּדֵי, וְאִתָּא לְצַלָּאָה עַל קַבְרֵי אַבְהֵן"

וכו'. וכן כל אדם מי שיוֹדע ומחשב עצמו היטב, שִׁכְהָרַף עֵין יִפְרָחוּ יָמָיו וַיִּצְטַרֵּךְ לַתֵּן דֵּין וְחִשְׁבוֹן מְכַל מַעֲשָׂיו וְלֹא יוֹתֵרוּ לוֹ עַל שׁוֹם דְּבַר וְכוּ', מִי שִׁמַּח שׁוֹב אֶת עַצְמוֹ עַל כָּל זֶה בְּיָדָיו לֹא יִבִּיט עַל שׁוֹם מְנִיעָה מִהִפְתָּדִים וְכִיּוֹצֵא. וּמְכַל שֶׁכֵּן שֶׁבִּאֲמַת אֵין בְּזֶה שׁוֹם פֶּחַד כָּלֵל כְּמוֹ שֶׁאָמַר אֲדָמוֹר וְצ"ל בְּפָרוּשׁ בְּעַת שֶׁדָּבְרוּ לְפָנָיו מְזֶה, וְאָמַר שֶׁאִם הָיָה לוֹ בֶּן יָחִיד הָיָה מְשַׁלְּחוֹ יָחִידֵי בְּלִילָה לְשָׂדֶה וְלֹא הָיָה חוֹשֵׁשׁ לְשׁוֹם דְּבַר. וְאָמַר זֹאת עַל כָּל אָדָם שֶׁאֵין לְפָחַד כָּלֵל מְשׁוֹם דְּבַר (כִּי שְׁלוּחֵי מַצְוָה אֵינָן נִזְקָקִין (פְּסָחִים ה:), בְּפָרֵט מַצְוָה כְּזֹאת):

,

סֵפֶר שֶׁהַבַּעַל שֵׁם טוֹב וְצ"ל הַתְּפִלָּל פַּעַם אַחַת עִם הַחֲבֵרִיא שְׁלוֹ, וְהַתְּפִלָּלוֹ בְּהַתְּלַהֲבוֹת גְּדוֹל מְאֹד כְּדָרְכָם, אַחֲרֵי-כֵן כְּשֶׁנִּמְרוּ תְּפִלָּתָם רָאוּ שֶׁהַבַּעַל שֵׁם טוֹב וְצ"ל הוּא בְּפָנִים זוֹעֵפוֹת, אַחֲרֵי-כֵן עָנָה וְאָמַר לָהֶם בְּעַת שֶׁהֵייתֶם מִתְּפִלָּלִים הַכִּנִּים הַבַּעַל דְּבַר בְּכָל אֶחָד מִכֶּם מִחֲשֻׁבוֹת שֶׁל גְּאוֹת וְרֵמוֹת רוּחָא שֶׁאַתֶּם מִתְּפִלָּלִים בְּהַתְּלַהֲבוֹת וּבְדַבְּקוֹת כְּזֶה, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִתְעוֹרַר לְמַעַלָּה קַטְרוֹג גְּדוֹל עֲלֵיכֶם, וְהָיָה לִי יְגִיעָה גְּדוֹלָה עַד שֶׁהִמְתַּקְתִּי זֹאת. וְסֵפֶר זֹאת לְמַעַן דַּעַת כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִים לְהִרְבוֹת בַּתְּפִלָּה עַל זֶה לְזִכּוֹת לְהַנְצִיל מִגְּאוֹת שֶׁהֵיא תוֹעֵבַת ה', כִּי יָכוֹל לְהִיּוֹת שֶׁאִפְלוּ כְּשֶׁכָּבַר

נקיים מכל התאוות והמדות רעות, אף-על-פי-כן נשאֵר בלב גאווה שמונה חס ושלום. וכמבאר בהתורה "הנעור בלילה" הנ"ל שאֵפלו מי שִׁכָּבַר קיים והרבה בהתבודדות בצעקה ותפלה בלילה ובדרך יחידי עד שיצא מכל התאוות והמדות רעות, אף-על-פי-כן עדין נשאֵר בלבו איזה צד גאות שהוא הושב עצמו לאיזה דבר, והמדה של גאות גרוע מהכל. כמבאר בדברי חכמינו ז"ל שהיא פְּעוּבָד עבודה זרה וכאלו בא על כל העריות כלם עין שם). ועל כן צריכין בשביל זה לבד להתגבר מאד בתפלות וצעקות להשם יתברך שיעזרו לבטל גם את זאת, כמבאר שם ולזכות לענוה אמתית:

אמר המעתיק:

איש אחד מטעפליק נסע למוהרנ"ת ז"ל לברסלב לשמע ממנו דברי אלקים חיים. אחר-כך מצא בחדר מוהרנ"ת ז"ל חתיכת נייר כתוב בכתב יד מוהרנ"ת ז"ל בזה הלשון: בא אלי איש אחד מטעפליק ושמו... ומעתה אתחיל לומר תורה ברבים. מחמת שאדמו"ר זצ"ל קצב לו מספר, שְׁבָאִם יתקרבו אליו אחר הסתלקותו אנשים חדשים כמספר שִׁקְצָב לו, אִזּוּ יתחיל לומר תורה ברבים, והאיש הזה השלים המספר. בן אִמֵר מוהרנ"ת ז"ל אחר-כך והאיש הזה נִתְרַחַק ממוהרנ"ת ז"ל, כי לא היה יכול כלל להכניס

בְּדַעְתּוֹ כְּפִי שֶׁיִּדְעַע בְּנַפְשׁוֹ קָטָן מְדַרְגָּתוֹ בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם,
 שְׁעַל־יָדוֹ יִתְחִיל מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל לֹאמַר תּוֹרָה בְּרַבִּים: וְהִנֵּה אֵין
 מִן הַצֵּרֶךְ לְסִתּוֹר שְׁמוֹת בְּזוּה, כִּי בְּכָר מְבֹאֵר מַדְבְּרֵי חֲכָמֵינוּ
 ז"ל שֶׁאֶפְלוּ אִם יִתְאַסְפוּ תִּשְׁעָה צְדִיקִים נוֹרָאִים אֲסוּר לֹאמַר
 קִדִּישׁ וּקְדוּשָׁה, וּבְשִׁנְצִטְרַף לָהֶם אֶפְלוּ פָחוֹת שְׁבַפְחוֹתִים
 גִּנְמָר בְּזוּה מַה שֶׁנִּגְמָר. וְכֵן אֶפְלוּ בְּשִׁכְל הַעֲשָׂרָה אֲנָשִׁים
 שְׁפָלִים וּפְחוֹתִים, אֶף־עַל־פִּי־כֵן עַל־יָדֵי הַתְּנוּעָדוֹתָם יַחַד
 גִּתְהוּהוּ בְּזוּה קְדוּשַׁת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ בְּקְדוּשָׁה אוֹ קִדִּישׁ וּבְרָכוּ
 וְכו', מַה שְּׂאֵי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת אֶפְלוּ עַל־יָדֵי תִּשְׁעָה צְדִיקִים.
 וּכְתַבְתִּי זֹאת כִּי זֶה נִצְרָךְ גַּם לַעֲנִין הַצְרוּפִין מִן הַקְּבוּץ שֶׁל
 רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַמְּכַרְחִים לְאַדְמו"ר ז"ל וְדֵי לְחַכִּימָא.

יא

בְּעֵנִין לַמּוֹד שֶׁלְחָן עֶרוּךְ שֶׁהוֹזִיר אֲדָמוּ"ר זצ"ל, שְׁמַעְתִּי
 בְּשֵׁם מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל שֶׁאֶף עַל פִּי שְׂדֵי לְלַמֵּד סְעִיף אֶחָד לְבַד
 בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא, אֲבָל דּוֹקָא סְעִיף בְּזוּה שֶׁהוּא פָּסֵק הַלְכָה:

יב

דִּבֵּר פַּעַם אַחַת מִמָּה שֶׁאֵיתָא בְּסַפְרֵי אֲמַת שְׁנִשְׁמַת כָּל
 אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא חֶלֶק אֱלֹקֵי מַמְעַל (וּכְמוּבָא בְּדַבְרֵי חֲכָמֵינוּ
 ז"ל עַל פְּסוּק "וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשִׁמַת חַיִּים" – מֵאַן דִּנְפַח מִתּוֹכוֹ נִפַּח),
 וְאָמַר שֶׁמִּזְזוּה יְכוּלִין לְהַבִּין גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הַצְּדִיק הָאֲמַת שֶׁיְכוּל

להשיג עד אין שעור. כי כשהנשמה יורדת לזה העולם
 ומתלבשת בהגוף שהוא ממשיבא דחויא (עור הנחש הקדמוני)
 והנחשים והעקרבים סובבים אותה מכל צד, שהם בחינת
 הקלפות השוכנים סביב הלב ששם משכן האלהות, כמו
 שכתוב (יחזקאל ח): "ואת ירושלים שמתיה בתוך הגוים
 וסביבותיה ארצות", וירושלים הוא בחינת לב כמבאר
 במקום אחר (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן כ, וחלק ב' סימן א), ומאלו
 הקלפות השוכנים סביב הלב נמשכים כל התאות ומדות
 רעות וכל מיני עקמיניות שבלב, וכביכול השם יתברך
 בעצמו נותן להם כח לזה פידוע. ובנדאי הנשמה מסכנת
 מאד שלא תטבע ביניהם, ובשביל זה, נעשה עם כל אחד
 מה שנעשה. אבל מי שמתגבר על יצרו בכל מיני
 התגברות עד שמטהר את לבבו מכל רע עד שלא נשאר
 בו שום אחיזה משום תאוה ומדה רעה, אם בן מה נשאר בו
 הלא לא נשאר בו רק החלק אלקי אשר בלבבו. ועתה היש
 קוץ להשגותיו אשר יוכל להשיג. ומי יוכל להבין ולשער
 רוממות ונוראות דבוריהם ומעשיהם ודרכיהם. ואף על פי
 שיש בזה כמה אלפים מדרגות, אבל בנדאי כל צדיק כפי
 מה שמטהר עצמו מהתאות ומדות רעות, כמו בן נטהר
 לבבו מהקלפות השוכנים סביבו, וכמו בן זוכה להשגה
 עצומה באלקותו יתברך:

יג

בַּעַת שֶׁשָּׁלַח לְהַדְפִּים אֶת סִפְרוֹ לְקוֹמֵי הַלְבוּת עָנָה וְאָמַר:
 מִזֶּה שָׂאִינוּ חוֹשֵׁב עַל תְּכֵלִיתוֹ הָאַחֲרוֹן מֵהַ יְהִיָּה בְּסוֹפוֹ
 כְּשִׁיִּהְיָה שׁוֹכֵב עַל הָאָרֶץ וְכוּ', מִזֶּה אֵינּוּ מְדַבֵּר כָּלֵל, כִּי זֶה
 הוּא דוֹמָה לְבַהֲמָה מִמָּשׁ. רַק מִי שֶׁחֹשֵׁב הַיָּטֵב מֵהַ יְהִיָּה
 בְּסוֹפוֹ, וְלִבּוֹ חוֹשֵׁק וְכוֹסֵף מְאֹד לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,
 וּבִנְדָאִי נַעֲשֶׂה עִמּוֹ מֵהַ שְׁנַעֲשֶׂה, כִּי הַהֲתַנְּבְרוֹת גְּדוֹל מְאֹד
 כִּידוּעַ לָנוּ, בְּשִׁבִיל זֶה הָאִישׁ חֲבֵרְתִי אֶת סִפְרִי, כִּי אוֹתוֹ
 יִחְזְקוּ דְבָרֵי וְאוֹתוֹ יִאֲמְצוּ. (כַּמּוֹכֵן כֹּל זֶה לְבָקִי בְּדְבָרָיו הַקְּדוּשִׁים):

יד

דִּבֵּר פַּעַם אַחַת מֵהַחֲבָרִיא הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם וְצִ"ל
 וְאָמַר, שְׂכַפֵּי תִבְעֵרַת הַלְבָבוֹת שֶׁהִיָּה לָהֶם אִם הִיָּה לָהֶם גַּם
 הַשִּׁיחוֹת וְהַדְּבוּרִים שֶׁלָּנוּ הִיָּה נִתְבַּטַּל אֲצֵלָם כַּח הַבְּחִירָה.
 אֲבָל עֲבָשׁוּ בְּדוּרוֹת הַלָּלוּ הַהֲתַנְּבְרוֹת גְּדוֹל כָּל־כֶּף שֶׁאַחַר
 כָּל הַדְּבוּרִים שֶׁלָּנוּ עֲדִין הַהֲתַנְּבְרוֹת כַּח הַבְּחִירָה גְּדוֹל וְעִצּוֹם
 מְאֹד, אֲבָל אַף־עַל־פִּי־כֵן יֵשׁ לִי עוֹד שִׁיחָה כּוֹז שְׁגָם עֲבָשׁוּ
 הִיָּתָה מִתְבַּטַּלַת הַבְּחִירָה, אֲבָל מֵהַ תּוֹעַלַת יְהִיָּה בְּעִבּוּדַתְכֶם
 בְּלֹא זֶה:

טו

יֵשׁ לִי לְלַמֵּד זְכוּת עַל הַגְּרוּעַ שֶׁבְּגְרוּעִים, שְׂאֵם הִיִּיתִי

כֹּתֶבְכֶם הָיוּ נִכְתָּבִים עַל כַּמָּה נִירוֹת (בוֹיַנְעֵן (גְּלִיוֹנוֹת) כְּפִי שְׂאֲנִי
יֹדַע מַה שְּׁנַעֲשֶׂה עִם הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם:

טז

אָמַר, הַיִּצָּר הָרַע מְנִיחַ אֶת עַצְמוֹ עַל הָאָדָם הַפֶּשֶׁר שֶׁיִּדְבַק
בּוֹ אֵיזָה דְבַר שְׁגָעוֹן.

יז

דְּבָרוֹ לְפָנָיו פֶּעַם אַחַת מֵעַנִּין הַפְּרָצָה שְׁנִפְרָצָה בְּמִדֵּינַת
אֲשַׁכְּנֶנּוּ לְגַלַּח אֶת הַזָּקֵן וְהַפְּאוֹת, וְעַמַּד אִזּוֹ לְפָנָיו הָרַ' מֵאִיר
מִטַּעֲפֵלִיק שֶׁהָיָה אִישׁ יָרָא וְחָרַד לְדַבֵּר ה' וְהַתְּחִיל לְתַמְנֶה
מְאֹד עַל זֶה. עָנָה וְאָמַר: אֵיךְ עוֹבְרִים בְּכָל יוֹם עַל חֲמֹשׁ
לְאוֹיֵן וְהַשִּׁיב לוֹ מוֹהֲרַנִּית ז"ל הֲלֹא אֵיךְ עוֹבְרִים בְּכָל יוֹם
זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע.

יח

פֶּעַם אַחַת בָּא אֵלָיו הָרַ' מֵאִיר הַנַּ"ל וְשָׂאל אוֹתוֹ מוֹהֲרַנִּית
ז"ל עַל אִישׁ אֶחָד מִטַּעֲפֵלִיק שֶׁהָיָה קָצַת כְּרוֹךְ אַחֲרָיו,
וְהַשִּׁיב לוֹ בְּלֹאֲחֵר יָד, בְּאוֹמַר שְׂאִין מִמִּי לְדַבֵּר. עָנָה וְאָמַר
אֵלָיו, שְׁמַע נָא בְּקוֹלִי, אִם תִּרְצֶה לְהַבִּיט בְּעֵינַי בְּזֶה תַּחֲבִיב
אֶת כָּל הָעוֹלָם. כִּי תִנְסֶה עַצְמְךָ וְתַבִּיט בְּכָל יוֹשְׁבֵי עִירְךָ
הַנוֹדְעִים לְךָ, וְתַתְּחִיל מִן הַיּוֹשֵׁב בְּקִצֵּה הָעִיר, וּכְשֶׁתַּבִּיט בּוֹ
הֵיטֵב בְּוַדָּאִי תַחֲבִיבוֹ, וְכֵן תִּלְךָ מִבֵּית לְבֵית עַד שֶׁתִּבְאֵ

לְבֵיתְךָ שְׂאֵתָהּ אִישׁ כְּשֵׁר (עַרְלִיכֶּר יוֹד) מִכָּל הָעִיר? וְהַשִּׁיב לוֹ גַם אֲנִי אֲנִי אִישׁ כְּשֵׁר. עֲנֵה מוֹהֲרָנ"ת ז"ל וְאָמַר לוֹ (בְּלִשׁוֹן תַּמָּה) גַּם אַתָּה אֵינְךָ אִישׁ כְּשֵׁר? אִם כֵּן מִי הוּא הָאִישׁ הַכְּשֵׁר? אָבֵל כְּשֵׁת־בַּיִט בְּעֵינַי יָפָה, אֲזִי גַם כְּשֵׁת־בַּיִט הֵיטֵב בְּהַגְרוּעַ שְׁבַגְרוּעִים תִּמְצָא בּוֹ אֵיזָה דְבַר טוֹב, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּמִי שְׂאֵינוֹ גְרוּעַ כָּל־כֶּף, וְכֵן בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד, וְגַם בְּךָ נִמְצָא טוֹב, וּבְדַרְךָ זֶה יְכוּלִים לְזַכּוֹת אֶת כָּל הָעוֹלָם. (וְהַשִּׁיחָה הוֹאֵת מוֹכֵן הֵיטֵב לְבָקִי בְּסִפְרֵי הַקְדוּשִׁים):

יט

עוֹד דְּבַר פַּעַם אַחַת מִהַדְרֻךְ הַזֶּה לְדוֹן אֶת הַכָּל לְכַף זְכוּת אֲפֹלוֹ אֶת הַגְרוּעַ שְׁבַגְרוּעִים, וְלַחֲפֹשׁ וְלִמְצָא בְּכָל אֶחָד אֵיזָה מַעַט טוֹב, וְעַל־יְדֵי־זֶה מַעְלִין אוֹתוֹ בְּאַמַּת לְכַף זְכוּת עַד שְׁיִכּוּלִין לְהַשִּׁיבוֹ בְּתִשׁוּבָה עַל־יְדֵי־זֶה, כַּמְבֹאֵר כָּל זֶה בְּאַרְיִכוֹת בְּסִפְרֵי אַדְמו"ר זצ"ל. וּבַעֲת שֶׁדְּבַר מְזֵה יָשָׁב אֲצִלוֹ אָבִי הַרִינִי בְּפֶרֶת מִשְׁכָּבוֹ, וּמִתְשׁוֹקֶת לְבָבוֹ לְדַבְּרוֹ הַנְּעִימִים דְּבַר אַחֲרָיו בְּלַחֵשׁ כָּל מְלָה וּמְלָה. עֲנֵה וְאָמַר אֵלָיו מוֹהֲרָנ"ת ז"ל: אַתָּה חוֹשֵׁב שְׂזָה דְבַר פְּשׁוּט וְקָל, אֲנִי אֲסַבִּיר לְךָ קוֹשֵׁי הַדְּבַר, כִּי אֵל תִּשְׁכַּח מֵאֲמַר אַדְמו"ר זצ"ל שְׁבַאֲמַת נִתְעַלִּים עַל־יְדֵי זֶה לְכַף זְכוּת וְלְשׁוֹב בְּתִשׁוּבָה, וְאִם הִיָּה בִּיכְלָתְנוּ לְקַיֵּם זֹאת, הִיָּה בִּיכְלָתְנוּ לְהַשִּׁיב אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּתִשׁוּבָה.

ב

פעם אחת דבר עם איזה אנשים שהיו נוטים לדרכי
 החקירה, והתנבחו עמו אודות מאמר חכמינו ז"ל (ברכות יח):
 "קשה רמה למת כמחט בכשר החי" כידוע שאלתם בזה.
 והשיב להם מה שמוכא בספרי אמת שלאחר מות האדם
 אף על פי שהנשמה יוצאת ממנו ואינו יכול לזוז בשום
 אבר, אף-על-פי-כן נשאר בו קיסטא דחיותא, ובזה החיות
 הנשאר בו נרגש גם אחר-כך צער הרמה ותולעה, ועוד
 בדרורים כאלה הסביר להם עד שהשתיקם. ואחר שיצא
 מהם הלך עמו אחד מאנשיו והתחיל זה האיש לחזר לפניו
 כל דברי תשובתו שהשיב להם, ורמז להם שהוא נהנה
 מאד מה שסלק גם לו מלבבו המבוכה הנ"ל. ענה ואמר לו
 מוהר"ן ז"ל בלשון תמה, גם אתה רוצה להבין בשכלך
 אוי לאותה בוששה?! הלא כשרבותינו ז"ל אמרו "קשה רמה
 למת כמחט בכשר החי", אני מאמין באמונה שלמה שהוא
 אמת ויציב ונכון וקיים ואיני רוצה כלל להבין.

כא

אמר: שכמה גדולים שגו בזה שנטו לדרכי החקירה,
 ואמר שעל זה נאמר (ישעיה ג): "ה' במשפט יבוא עם זקני
 עמו ושריו".

כב

אָמַר: מַה שֶׁהַשָּׁם יִתְבַּרְךָ עֶזְר לּוֹ כָּל־כֶּךָ לְעַת זְקֻנָּתוֹ הוּא מַחֲמַת שְׁלֶקַח עֲצָמוֹ לְהִתְבּוֹדְדוֹת וּלְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ בֵּינּוּ לְבֵין קוֹנּוֹ. וְאָמַר שְׂאִינּוּ יִכּוֹל לַעֲשׂוֹת שׁוּם דְּבָר, בְּלִתי שִׁיפְרֵשׁ מִקֶּדֶם שִׁיחָתוֹ לְפָנֵי הַשָּׁם יִתְבַּרְךָ.

כג

וּסְפָר, שְׁפַעַם אַחַת בְּלִיל מוֹצָאֵי שַׁבַּת קִדְשׁ דְּבַר עַמּוֹ אֲדַמוּ"ר וְצ"ל מִמְעַרַת אֱלֹהֵי שֶׁהָיָה שָׁם בְּעַת הַיּוֹתוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאָמַר לּוֹ רַבְּנּוּ וְ"ל אֲז בְּתוֹךְ דְּבָרֵי הַקְּדוּשִׁים, הָאֵב אֵיךְ מִיר אוֹיִם גִּימָאֲלֵט אָט דָּא אִיז גֵּעִשְׂטאַנְען אֱלֹהֵי און הָאֵט גִּיהָאט הִתְבּוֹדְדוֹת (צִירְתִּי לַעֲצָמִי, הִנֵּה פֹה עָמַד אֱלֹהֵי וְהִיָּתָה לוֹ הִתְבּוֹדְדוֹת), וּכְשֶׁאֲדַמוּ"ר וְצ"ל אָמַר לוֹ זֹאת נִתְעוֹרַר וְנִתְחַדֵּשׁ מְאֹד מְזוּהָ, כִּי הַזְכִּיר אֶת עֲצָמוֹ, הֲלֹא גַם אֱלֹהֵי הָיָה בֶּן אָדָם בְּזוֹה הָעוֹלָם וְהָיָה לוֹ הִתְבּוֹדְדוֹת וְעַל־יְדֵי־זוֹה זָכָה לְמַדְרָגָה כּוֹז שְׁלֹא טַעַם טַעַם מִיתָה וְכוּ', כִּי הֵבִין מִדְּבָרֵי הַקְּדוּשִׁים שֶׁגַם אֱלֹהֵי לֹא זָכָה לְמַדְרָגָתוֹ כִּי אִם עַל־יְדֵי־זוֹה, כִּי כָּל הַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים לֹא כָּאוּ לְמַדְרָגָתָם כִּי אִם עַל־יְדֵי זוֹה, וְכַמוֹכָא בְּדְבָרֵי הַקְּדוּשִׁים בְּמָקוֹם אַחֵר. (לְקוּמֵי מוֹהַר"ן ח"ב

כד

אמר שעבשו שיצאו התפלות שלו בעולם, עתידין לתן דין וחשבון בשבועות יום אחד שאין אומרים אותם. ובצרוף הכרת התורה להתפלה יבא לנו שכמו כן בסוף ימיו, והעקר אחר הסתלקותו, שזכינו לתורתו בספרי לקושי הלכות עתידין לתן דין וחשבון בשבועות יום שאין לומדים אותם.

אמר המעתיק:

שמעתי שאמר על התפלות שלו לשון הכתוב (תהלים ק"ב): "תכתב זאת לדר אחרון ועם נברא יהלל יה", עתיד להבראות עם שיהללו יה באלו התפלות.

כה

גם שמעתי מהנתיק ר' נחמן מולמשינער ז"ל שפעם אחת בימי הספירה הנה מוהר"ן ז"ל על ציונו הקדוש, ואמר אז על הציון הקדוש התפלה המתחלת 'אתה יצרת' בלקושי תפלות חלק ב' סימן ל"ו. ואחר כך בשבועות משם אמר (בלשון תמה) הם המתנגדים שואלים אם יש בהתפלות רוח הקדש, ובאמת הם גבוהים מרוח הקדש כי הם נמשכים משער החמשים. ועין בלקושי הלכות הלכות ראש חדש הלכה ו' שם מובן זה כי הדרך לעשות מתורות תפלות

כ"ב אֲנָשֵׁי מוֹתֵרִין אֹר

נִמְשָׁךְ מִשְׁעַר הַנּוֹ"ן גַּם שָׁמַעְתִּי שֶׁאָמַר כִּי הִרְבָּה אֲנָשִׁים זָכוּ
בְּכָר לְגַן עֵדֶן עַל־יְדֵי הַתְּפִלוֹת שֶׁלּוֹ.

כ"ו

אָמַר, אֲמִירַת סְפָרֵי אֲדַמּו"ר ז"ל שֶׁהֵם הַלְקוּטֵי מוֹתֵרִין וְסִפְרֵי
הַמְּדוּת וְהַסְּפָרֵי מַעֲשִׂוֹת וְהַשִּׁיחוֹת שֶׁלּוֹ, הָאֲמִירָה לְבַד
מְסַגֵּלֶת לְהַנְשָׁמָה כְּמוֹ אֲמִירַת סְפָרֵי הַזֹּהַר וְהַתְּקוּנִים.

כ"ז

עוֹד אָמַר שְׁנַם בִּימֵי אֱלֹוֹל הַקְּדוּשִׁים מִצְוָה לְאָמְרָם מִתְּחִלָּתָם
וְעַד סוּפָם וּמוֹעִיל מְאֹד מְאֹד.

כ"ח

שָׁמַעְתִּי מֵר' אֶהֱרָן נִיסָן ז"ל שֶׁאָמַר לוֹ פַּעַם אַחַת אִם הָיִיתָ
בְּשִׁמְחָה תְּמִיד (שְׁטַעַנְדִּיג פֶּרִיילִיךְ) לֹא הָיִיתָ רוֹאֶה פְּנֵי גֵיהֶנָם.

כ"ט

אָמַר הַמַּעֲתִיק:

שָׁמַעְתִּי אֲשֶׁר פַּעַם אַחַת הָיָה שְׂרָפָה בְּבִרְסָלָב, אַחֲרֵי־כֵן
הִלָּךְ מוֹתֵרֵינִת ז"ל עִם עוֹד אֵיזָה אֲנָשִׁים לְהַבִּיט עַל מְקוֹם
הַשְּׂרָפָה, וְרָאָה שֶׁהַבַּעַל הַבַּיִת בּוֹכָה מְאֹד וּמְחַפֵּשׂ אֵיזָה
חֲתִיכַת עֵץ אוֹ בְּרֹזֶל שֶׁיִּצְטָרֵךְ לוֹ עוֹד בְּעַת שְׂיִבְנָה בֵּיתוֹ
מִחֲדָשׁ וְלִקַּט אוֹתָם אַחַד אַחַד. עָנָה וְאָמַר לְאֲנָשָׁיו,

הראיתם! איך שזוה הבעל הבית שגשרף ביתו עם כל זה אינו מניאש את עצמו מלחזור ולבנותו ומלקט כל הדברים שיצטרכו לו בעת הבנין, כך הדבר ברוחניות גם-כן, אף שהבעל דבר מתגבר מאד על האדם וכמעט ששורף אותו לגמרי, אף-על-פי-כן אסור לו לניאש את עצמו רק צריך ללקט ולחפש איזו נקודות טובות מתוך רבוי החטאים אשר נכשל בהם, ועל-ידי-זה יזכה לשוב להשם יתברך באמת כמבאר בהתורה אומרה וכו' (לקוטי מוהר"ן סימן רפ"ב).

ל

דבר פעם אחת מתבערת הלב של אברהם אבינו עליו השלום שהוא היה הראשון שזכה לעבד את בוראו יומם ולילה במסירת נפש ולפרסם שמו יתברך ויתעלה בעולם ובתוך שיתתו הקדושה ענה אחד לפניו בלשון צער וגניחה, התיאף לוקחין לב בזה? גער בו מוהר"נת ז"ל ואמר אליו: גם אתה יש לך לב בזה אלא שאין אתה מלבב אותה דו האסט אויך דאס הארץ נור דו באהארצט עם ניט, פי הבחירה חפשית אצל כל אדם. וכל אדם אפלו הגרוע שבגרועים יש בכחו לזכות למדרגה הגדולה שבגדולות וכמו שאמרו חכמינו ז"ל (תנא דבי אליהו רבה פ"ק כ"ה) שצריך כל אדם לומר 'מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי'.

לא

עוד פעם אחת דבר עם אחד מאיזה ענין שהיה לזה שיכות להביא לו ראיה מיצחק אבינו עליו השלום. ושאל אותו זה האיש: מה אתם מדמין אותי ליצחק אבינו עליו השלום. השיב לו מה אתה סובר, שיצחק אבינו לא היה לו יצר הרע, אם בן מפני מה זכה להיות יצחק.

לב

פעם אחת עמד לפני צבי דב מאומין, והתחיל לדבר עמו בחקירת האלהות ונתלהב מאד ברשפי שלהבת וענה ואמר לו, מה אתה מדבר עמי מהשם אני אומר לך "ואראה את ה'", ובלשונו אמר בזה הלשון: וואס שמועסט דו מיט מיר פון גאט, איך זאג דיר "ואראה את ה'".

אמר הפעתיק:

שמעתי שדבר פעם אחת איזה איש עמו גם-כן מחקירת אלקות ואמר לו בזה הלשון: איך האב הירש בערין גיזאגט ואראה את ה', און ער האט מיר גיגלוניבט (להירש בער אמרתי "ואראה את ה'" והוא האמין לו).

לג

פעם אחת בערב ראש השנה בבקר שאל אותו בנו הר' יצחק ז"ל על אודות שחלש לבו מאד כי לא היה אז בקו

הפריאות, אם יאכל איזה דבר קדם לכתו על ציונו הקדוש
 כדי שיהיה בכחו לפרש שם שיהתו בהתעוררות הלב
 פראוי. והשיב לו, לאו, אמר באשר תוכל ובלבד שיהיה
 קדם האכילה.

לד

גם בכל עשרת ימי תשובה הקפיד מאד שלא לאכל עד
 אחר הצות:

לה

לענין האמונה בכל אחד מישראל אפלו באותם שאין
 נראים לעינים כבשרים אמר בזה הלשון: ווער שמועסט אז
 איך הער פון איהם גאר ניט, האב איך אין איהם אנדאי
 אמונה, נאך מעהר אפלו אז איך הער שוין פון זיין מויל ער
 רעד זעהר שלעכט'ס, אני מאמין באמונה שלמה אז נור
 מיט דעם מויל רעדט עהר אזוי, אין הארצין מיינט הער
 אנדערש (מי מדבר אם אני שומע מפנו בלום, בודאי יש לי אמונה
 בו, ויותר מזה, אפילו אם אני שומע מפיו שהוא מדבר רע מאד, אני
 מאמין באמונה שלמה שרק עם הפה הוא מדבר כך, בלבו הוא חושב
 אחרת). כי עצם הנקדה שבפנימית דפנימיות הלב של כל
 אחד מישראל מים רבים ועזים לא יוכלו לכפותה אף אם
 יעבר עליה מה שיעבר:

לו

שָׁמַעְתִּי מֵאָבִי הַרְיֵנִי כַפָּרַת מִשְׁכָּבוֹ שִׁשְׁמַע מִפִּי ר' עֲזוּר ז"ל
 שֶׁהָאֲנָשִׁים שֶׁל אֲדַמוּ"ר וְצ"ל חֲבֵרוֹ יַחַד שְׁנֵי אֲזַהְרוּתָיו שֶׁל
 אֲדַמוּ"ר וְצ"ל שֶׁלֹּא יִלְךְ יוֹם אֶחָד בְּלִי שְׁלַחַן עָרוּךְ, וְגַם
 הַזְהִיר מְאֹד לְהִנִּיחַ תְּפִלִּין דְּרַבְנּוּ תָם. (וְאָמַר שֶׁלֹּדַעְתּוֹ תִּכְרַף
 בְּשִׁמְתֵּחִילִין לְהִנִּיחַ תְּפִלִּין וַתְּחִילוּ לְהִנִּיחַ שְׁתֵּי הַזּוּגוֹת). וְזוֹה יָדוּעַ
 שֶׁמִּצְוָה לְלַמֵּד בְּתְפִלִּין דְּרַבְנּוּ תָם עַל כֵּן נִהְגּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁלֹּ
 שֶׁהָיוּ מְנִיחִין תְּפִלִּין דְּרַבְנּוּ תָם וְלָמְדוּ בָהֶם שְׁלַחַן עָרוּךְ:

לז

אָמַר הַפְּעֵתִיק:

הָעֵתָקְתִּי מִכְּתַב יַד הַוְּתִיק ר' נַחֲמָן מִטּוּלְטָשִׁין וְצ"ל מִגְּדֻלַּת
 זְהִירוֹת טְבִילַת מְקַנָּה.

הִנֵּה אָמַרְתִּי לְרִשָּׁם בְּכָתֵב אִמַּת אֵת אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי פַעַם
 אַחַת מִפִּי מוֹרְנֵי מוֹתֵרֵינִי ז"ל בְּגְדֻלַּת זְהִירוֹת טְבִילַת מְקַנָּה
 תָּמִיד, שֶׁכְּשֶׁנִּזְהָרִין בְּטְבִילַת מְקַנָּה תִּקְוַתְנוּ חֻזְקָה שִׁיתִּתְקַן
 כָּל מַה שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם: וְהַמַּעֲשֵׂה שֶׁהָיָה כֹּף הָיָה, בְּשֵׁבֶת
 חֲנֻכָּה שְׁנַת תַּר"ה שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת קָדָם הַסְּתִלְקוֹתוֹ, יֵצֵא קוֹל
 בְּאֲשִׁמְרַת הַבְּקָר כִּי נִפְלָה הַתְּקַרָּה שֶׁקוֹרִין סְמַעֲלִיא (סְאֵלִיפ)
 בְּהַפְּרָחִין, וְאִי אֶפְשָׁר לִילְךְ אֶל הַמְּקַנָּה לְטַבֵּל לְכָבוֹד בְּקָר
 שֶׁל שֶׁבֶת. אֶךְ אַחֲרֵי-כֵן כְּשֶׁהָאִיר הַיּוֹם נוֹדַע אֲשֶׁר לֹא כֵן

הדבר, כי נפלה באיזה זווית רחוק מהמקנה. והלך מוהרנ"ת ז"ל אל המקנה לטבל, וגם כל אנשי העיר הלכו גם כן לטבל לכבוד בקר של שבת קדש; ואז כשבא מן המקנה והכין את עצמו לתפלת שחרית ואמר הברכות וכו', עמדנו לפניו, והתחיל להודות לה' על אשר זכה לילך לטבל בהמקנה והחיה את עצמו בזה מאד. ואמר שכבר היה מוכן לטבל את עצמו בהנהר הנקרא בוג, שהולך שם בברסלב תחת הקרח שקורין פאלאנקע, כי אז בשנה הזאת כבר היה בשבת הנכה קרירות גדולות וכבר היה הנהר הנז"ל נקפא ונקרש, ומביתו אל הנהר היה רחוק קצת, ואף על פי כן אמר שכבר היה מוכן לילך ולטבל בהנהר בזריות. ומעצם תנועותיו הקדושות שעשה אז בהתלהבות גדול, היה נראה ברור שכבר היה מוכן ומזמן לכך, כמו שאמר לרוץ אל הנהר הנז"ל, ולפשט את בגדיו בזריות עצום ולדלג ולקפץ אל תוך הפאלאנקי לטבל. ונתן שבח והודיה להשם יתברך על אשר היה באפשרות לילך להמקנה וזכו גם אנשי העיר לטבל לכבוד בקר של שבת קדש. ודבר עוד כמה דבורים מהחיות ומהמשיבת נפש שיש לו מטבילת מקנה עד למאד, ומי שיהיה חזק בטבילת מקנה תמיד יהיה איך שיהיה, בודאי יתתקן הכל. וענה ואמר הנה תבת "מקנה" יסבל שני פרושים, אחד,

לְשׁוֹן תְּקוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (וְרַמְיָהוּ י"ז): "מִקְּוֵה יִשְׂרָאֵל ה'".
 שְׁנֵי, לְשׁוֹן מִקְּוֵה מַיִם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית א'): "וּלְמִקְּוֵה
 הַמַּיִם קָרָא יַמִּים". וְאָמַר כִּי שְׁנֵי הַפְּרוּשִׁים הֵם אֶחָד, אֶדְ וְרַק
 שִׁיְהִיו גְּזֻהִים בְּטְבִילַת מִקְּוֵה מַיִם, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִהְיֶה הַכֹּל
 נִכּוֹן וְיִתְתַּקֵּן כָּל מַה שֶׁעָבַר עָלָיו. עוֹד אָמַר הַבֵּיטוּ וּרְאוּ רָמְזוּ
 נִפְלָא עַל זֶה, כִּי הֲלֹא בְּעוֹרָא בְּשׁוֹדֵדַע לֹו שֶׁנִּכְשְׁלוּ בְּנִשִּׁים
 נְכָרִיּוֹת רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, צָעַק מְרָה עַל זֶה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (עוֹרָא
 ט'): "בְּשִׁתִּי וְגַם נִכְלַמְתִּי לְהָרִים פְּנֵי אֱלֹהִים", וְאַחֲרֵי־כֵן (שָׁם י')
 כְּתִיב: "וַיַּעַן שָׁכְנֵיָהּ בֶּן יַחִיאֵל וְכוּ' וַאֲנַחְנוּ מֵעַלְנוּ וְכוּ', וְעַתָּה
 יֵשׁ מִקְּוֵה לְיִשְׂרָאֵל", וּפְרוּשׁוֹ: יֵשׁ תְּקוּנָה שִׁיתְתַּקֵּן הַדְּבָר אָמַר
 זֹאת בְּלְשׁוֹן 'מִקְּוֵה' רָמְזוּ לְהַנְל, כִּי אֶדְ וְרַק שִׁיְהִיו גְּזֻהִים
 בְּטְבִילַת מִקְּוֵה מַיִם יֵשׁ תְּקוּנָה שִׁיתְתַּקֵּן הַכֹּל. אֲמֵן כֵּן יְהִי
 רְצוֹן.

לח

אמר הפעתיק:

שְׁמַעְתִּי שֶׁאָמַר כְּמוֹ שֶׁאֵין רְנַע בְּלֹא פְנַע, כְּמוֹ כֵּן צָרִיד לְקַיִם
 אֵין רְנַע בְּלִי פְנַע (לְשׁוֹן בְּקָשָׁה) כִּי תַבַּת "פְּנַע" יֵשׁ לֹו שְׁנֵי
 פְּרוּשִׁים לְשׁוֹן "פְּנַע רַע" וּלְשׁוֹן "בְּקָשָׁה". וּשְׁנֵיהֶם אֶחָד,
 כְּשִׁמְקִימִים 'אֵין רְנַע בְּלִי פְנַע וּבְקָשָׁה' נְצוּלִין עַל־יְדֵי־זֶה
 מִכָּל פְּנַעִים רָעִים וְזוֹכִין לְכָל טוֹב אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן:

שְׁנוּתֵי ה' קְלֵדֵי תְבוּיָה

סֵפֶר

כּוֹכְבֵי אֹר

חֵלֶק ב'

אַמֶּת וְאַמוּנָה

פתיחה

לחלק שני הנקרא בשם אמת ואמונה

מה גדלו חסדי ה' ונפלאותיו אשר עשה עמנו בדורות האלה, בתוך מעורף מצוקתנו בגוף ונפש, בעצם התהו ובהו וחשך על פני תהום אשר נברו באלה העתים, חשב מרחוק להיטיב אחריתנו ולהשיב שבותנו והודיענו ברחמי מהרות אלקים – דא רוחו של משיח המרחף גם היום על פני המים הזדונים, העוסק לבלות ולבער לכתת ולשבר ראשי התנינים שעליהם המטמאים והמתעבים שמני הדעת והתבונה של כל נפשות ישראל (כל אשר יחכם יותר נכרכים אחריו יותר). ועל כלם יתעלה ויתגדל בפה השמן הנשאר בחותמו להאיר ולהזרית בלב כל הנתעוררים לצאת מבסילות תהלוכתם בחשך, להודיעם מרחוק כי אין חכמה בחכמת האמונה הקדושה אשר בכל חכמה לא תשיגנה (ועל בן היא מכנה בשם "לית לה עינין" כמבאר בלקוטי א' סימן ס"ב), ואין עמק בעמק דבריו הנאמנים היוצאים ומאירים בשמש בצהרים לידע ולהבין על ידם גם דברי שאר ספרי אמת באפן שגם הם יהיו לו לסם חיים אמתיים ונצחיים:

אמת ואמונה

א

ובראשונה נבא לדבר על אודות הרחקת הלמוד בספרי
 מבוכותיהם, שמאד מאד צריכים לזהר לבלי להביט
 בספרי פסיליהם אפלו הבטה כל שהוא כי כבר הודיענו
 חכמינו ז"ל (סכה נב) שדרך היצר הרע למשוך על האדם כל
 העברות בתבלי השוא, ואחר-כך "בעבות העגלה הטאה",
 ומכל שכן בהאסור הזה הכולל כל האסורים שבתורה.
 ומרב תאות האדם לדבר האסור, ידמה בנפשו מה אכפת
 לי אם אראה קצת בדבריהם, הלא אני לא אומר בדבריהם
 חלילה, ולא אהיה נצוד על-ידי זה בידיהם, כמאמר הכתוב
 (משלי א): "כי חנם מזרה הרשת בעיני כל בעל כנף אף, הם
 לדמם יארבו", כי אחד מני אלף שימלט ויצא ממעונדתם
 אחר הלכדו בהם. והרי זה דומה כאומר אטעם נא קצת
 בשר חזיר, ואחר-כך אקיא אותו. כי רבם ככלם של
 לבבות הטמאות והמגללות של אנשים כערבנו אם
 מוסיפים עוד לבא במדור טמאותיהם המלאים קלפות
 ועבודה זרה, בלי ספק שהם נדבקים ונשתרשים בהם
 על-ידי כל קריאה וקריאה, ועל-ידי כל הבטה והבטה
 נמצא מין את מינו ונעור לעקרם ולשרשם עד היסוד בהם.

ונאפלו לדבר עם האנשים העוסקים בספרי פסליהם אסור לאנשים
 בערכנו, כי על ידי שעוסקים לדבר עמָהם, הם מספרים בעל פה מה
 שפתוב בספריהם, וזה נחשב כמו קריאה בספריהם ממש. ולכן גם
 בשמתועדים עמָהם מחמת איזה משא ומתן וכיוצא, והם מתחילים
 לדבר בענין האמונה, מתיבים להתאזר בעזות דקדושה נגדם להשיאם
 לדבר אחר. כי מי יוכל לשער ולהבין חלק אחד מאלף אלפים ורבי
 רבבות עצם המלחמה החזקה והכבדה הארכה והנשגבה שבענין זה
 באחרית הימים האלה, ובקל יוכלו להטות דעתו מן האמונה הקדושה.
 וכל מי שישמע לדברינו אלה ויהיה נשאר בשלמות האמונה האמתיות
 קדוש קדוש קדוש יאמר לו לעולמי עד. ועין בלקוטי א' סימן נ"ט שיש
 רשעים שאסור לקרובם וכו' עין שם המובן בזה (כפי ששמעתי בעל פה)
 שזה נאמר על האפיקורסים שאסור אפלו לדבר עמָהם. ואף שידעתי
 שיש שנעשה אצלם סם מות גם מאזהרה הזאת בעצמה כי על ידי זה
 מתגבר עליהם התאוה והחמדדה לקריאתם (וכמו בא בלקוטי א' סימן ס"ו
 לענין כל העברות עין שם). אך אין אנו מדברים לאנשים כאלה החפצים
 להרבות גבולם בתאוה וכבוד ומכנים זאת בשם המשכה אל האמת
 (ועין לקוטי הלכות שבת הלכה ו' אות ז'). רק כל דברינו אלה יסובבו רק
 לאנשים אשר גם מעצמם נתעוררים בטוב לבבם להמשיך אל האמת
 האמתית, לזרום ביותר לבל יבנסו עם פתויהם בטוען ונטען. וכמו
 שאמרו חכמינו ז"ל אין מרוזין אלא למרוזין). ומי שלא ישמע
 לדברינו אלה וירצה לסמוך על דעתו שלא יבשל ולא יטה
 מן האמת אפלו בשיעסק בספרי פסליהם, בטח ישתקע
 שם לעולמי עד כי השם יתברך בעצמו בשביל כח
 הבחירה מניח לו מקום להסתפק קצת, והאפשרות והיכולת

לנטות מן דרך האמת בשנכנס במקום ספנה כזאת רב
ועצום הוא מכל דבור ומכל מדע:

ב

הלא הבט וראה מה שמוכא בדברי מוהרנ"ת ז"ל בהלכות
שבועות ובהלכות כבוד אב ואם הלכה ב' שאף על פי
שדרך השם יתברך לקרב את האדם בכמה דרכים, אך
אף-על-פי-כן הוא מניח לו מקום להסתפק קצת בשביל
נפיון ובחירה, וכשמתחזק באמונה שלמה וכו' אבל אם
ירצה לבקש תואנות לפרש נותן לו השם יתברך מקום
למעות יותר ויותר, וצריך אחר-כך יגיעות גדולות ועצומות
ביותר קדם שיזכה אל האמת וכולי האי ואולי עד שיכול
לפטר מן העולם ולא יזכה אל האמת וכו', עין שם היטב.
(וכל זה היה גם בדורות הראשונים, ומכל שבן באחרית הימים האלה
בעקבא דמשיחא אשר מוכן בספרי אמת שהנשמות שבדורות האלה
רקם בכלם הן המה הרשעים והפושעים שבדורות הקודמים. ומאשר
הרבינו לפשע ולהקשות ערפנו, ולבקש תואנות לפרש בכל הדורות
שעברנו בהם, כי על כן נתקיים עתה "ואנכי הסתר אסתיר פני" (רומז על
מדת האמת בנודע) "ביום ההוא על כל אשר עשה", בהסתרה שבתוך
הסתרה באלפים ורבבות הסתרות. כי בהטאינו ופשעינו נתן פח
להסתרא אחרא והנחש שיהיו יונקים ומקבלים מהקדשה כל שפע
העשירות והחן והכבוד והדעת והחכמה שמזה נמשך העשירות והחן
והכבוד של המתקרים והפילוסופים, שהם בחינת הנחש (כמוכא בלקוטי

א' סימן ס"ג). וּגַם חֲכָמָתְם וְדַעְתְּם לְהַמְצִיא הַמְצָאוֹת הַדְּשׁוֹת כְּשֶׁמִּינֵע זְמַנָּם לְהַתְגַּלוֹת בְּעוֹלָם (כַּמּוּבָא בְּשִׁיחוֹת הַר"ן אוֹת ה' עַן שָׁם) שְׁמַחְמַת זֶה נִתְהוּה וְנִסְתַּבֵּב הַסְתַּרְת הָאֵמֶת בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר). וְגַם בְּשֶׁאֵר מְקוֹמוֹת בְּדַבְּרֵי הַקְּדוּשִׁים. כִּי בְּכָל זֶה תִּבְיִן וְתִדַּע גַּם פְּרוּשׁ הַמְּקַרְאוֹת וּמֵאֲמָרֵי חֲכָמֵינוּ וְ"ל הַמּוֹרִים עַל זֶה כְּמוֹ לָמָּה תִּתְעַנּוּ ה' מִדְּרָכֶיךָ (יִשְׁעִיה ס"ג) וְכֵן "הַשָּׂא הַשְּׂאֵת לְעַם הַזֶּה" (יִרְמִיָּה ד') וְכֵן בְּדַבְּרֵי חֲכָמֵינוּ וְ"ל (יוֹמָא לַמ). אָדָם מְטַמָּא עַצְמוֹ מְעַט מְטַמָּאִין אוֹתוֹ הִרְבֵּה וְכֵן מָה שְׂאֲמָרוּ (אֲבוֹת פָּרָק ב') שְׂכַר עֲבָרָה עֲבָרָה, שְׂאִין לְדַחֵק עַצְמוֹ בְּהֵם כְּמוֹ שֶׁדַּחְקוּ בְּזֶה הַמְּפָרְשִׁים וְ"ל, כִּי אֵף עַל פִּי שְׂגָם דְּבַרְיָהֶם כְּנִים וְאֲמַתִּיִּים כִּי בּוֹדָאֵי גַם אַחֲר־כֶּךָ אֵין מְכַרְיִחִין אֶת הָאָדָם שְׂיַחְטָא וַיִּפְשַׁע בְּיוֹתֵר כִּי גַם אַחֲר־כֶּךָ הַבְּחִירָה חֲפְשִׁית בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת כְּרִצּוֹנוֹ, אֲבָל הַמְּקַרְאוֹת וּמֵאֲמָרֵי חֲכָמֵינוּ וְ"ל אֵין יוֹצֵאִין מִיַּדִּי פְּשׁוּטָן שְׂאֵם הָאָדָם חוּטָא וּמְטַמָּא אֶת עַצְמוֹ וּמִבְּקַשׁ תּוֹאֲנוֹת לְפָרֵשׁ מֵאַחֲרֵי הַמְּקוֹם, אִזּוּ בְּדַרְךָ שְׂאָדָם רוּצָה לִילָךְ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ (מִכּוֹת י') עַד שְׁנִתְעָה וְנִטְעָה דַּעְתּוֹ וּלְבָבוֹ עַד שֶׁקָּשָׁה לוֹ אַחֲר־כֶּךָ בְּיוֹתֵר לְהַתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ. וּמַחְמַת זֶה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְ"ל (מוֹעֲד־קָסָן כ"ז) 'עֲבַר וְשָׁנָה נַעֲשֶׂה לוֹ כְּהַתֵּר', וְכָל הַדְּבָרִים דּוֹמִים לוֹ לְמִישׁוֹר חֵם וְשָׁלוֹם. וְכְמוֹ שְׂמַצִּינוּ גַם אֵצֶל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל (כְּמוֹ שְׂמוּבָא שָׁם גַּם בְּדַבְּרֵי מוֹתֵרְנ"ת וְ"ל מִזֶּה עַן שָׁם), שְׂבֹאֲשֶׁר פְּגָמוֹ וְקַלְקָלוֹ וְאָמְרוּ לְמוֹשֶׁה: "נִשְׁלַחְהָ

אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וַיַּחֲפְרוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ". מִיָּד אָמַר הַשֵּׁם
 יִתְבַּרַךְ לַמּוֹשֶׁה: 'חַיִּיד שְׂאֵנִי נוֹתֵן לָהֶם מְקוֹם לַטְּעוֹת, וְכֵן
 נִתְקַיַּים אַחֲר־כֵּן שְׂבָאוֹ הַמְּרַגְּלִים וְאָמְרוּ מַה שְׂאָמְרוּ (אִף עַל
 פִּי שְׁנֵים הַמְּרַגְּלִים הִיָּה לָהֶם בְּחִירָה בְּזָה, כִּי לֹא הִכְרִיחוּ אוֹתָם לְהַגִּיד כֵּן
 חֲלִילָה, אִף־עַל־פִּי־כֵן יָדַע הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ מִקֵּדָם מַה שִּׁיְהִיָּה שְׁלֹא יַעֲמְדוּ
 בַּנְּסִיוֹן, וְלִישְׂרָאֵל יִהְיֶה לָהֶם מְקוֹם לַטְּעוֹת עַל יְדֵי זֶה), עַד שֶׁהִיָּה
 קָשָׁה לָהֶם בְּיוֹתֵר לַעֲמֹד בַּנְּסִיוֹן וְלִשְׁמַע בְּקוֹל מוֹשֶׁה רַבֵּנוּ
 עָלָיו הַשְּׁלוֹמ, אַחֲרֵי אֲשֶׁר הוּא בַּעֲצָמוֹ בָּחַר בְּאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה
 עַל־פִּי הַדְּבוּר וּשְׁלָחָם לְרַגֵּל אֶת הָאָרֶץ, וְהֵם בָּאוּ וְאָמְרוּ כִּי
 "אָרֶץ אוֹכֵלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִיא" וּשְׂאָר דְּבוּרֵיהֶם הִרְעִים:

ג

וְאִף־עַל־פִּי שְׁחַכְמֵינוּ ז"ל חוֹלְקִים בְּפְרוּשׁ הַכְּתוּב: "וְאֵתָה
 הַסְּבוֹת אֶת לִבָּם" וְכו', כִּי בַּמַּסְכַּת בְּרָכוֹת ל"א: אָמְרוּ שָׁם
 אֵלֶיהוּ הַטִּיחַ דְּבָרִים כָּל־פִּי מַעֲלָה שְׁנֵאָמַר וְאֵתָה הַסְּבוֹת וְכו'
 אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יַצְחָק מִנְיֵן שֶׁתּוֹר הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־
 הוּא וְהוֹדָה לוֹ לְאֵלֶיהוּ דְכָתִיב: 'וְאֲשֶׁר הִרְעוֹתִי, וּבַמְדַּרְשׁ
 רַבָּה פֶּרֶשֶׁת קִרַח אֵיתָא שָׁם שְׁלֹא אָמַר זֶה רַק בְּלִשׁוֹן אִם
 אֵין אֵתָה עוֹנָה אוֹתִי אֲנִי אוֹמֵר "אֵתָה הַסְּבוֹת" וְכו', וּמִשְׁמַע
 מִשָּׁם שְׂאֵלֶיהוּ לֹא רָצָה לֵאמֹר שֶׁהַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מַסֵּב
 לֵב הָאָדָם וְנוֹתֵן לָאָדָם מְקוֹם לַטְּעוֹת אֲבָל כְּפִי הַנִּרְאֶה שְׁנֵים
 בַּמְדַּרְשׁ יֵשׁ לְפָרֶשׁ שְׁלֹא בָּא אֵלֶיהוּ לֵאמֹר שֶׁהַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־

הוא מסב לב האדם לגמרי שלא יהיה ביבולתו ובחירתו לשוב עוד, זה לא יאמר אליהו חס ושלום. אבל מכל מקום זה אמת ברור וצדק שאם רוצה האדם לפרש, נותן לו השם יתברך מקום לטעות יותר ויותר. כי הלא גם אמונתנו הפשוטה המבארת בתורת משה מורה על זה כי "ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו" ואין שום מציאות וכח גם לשום סטרא אחרא וכפירה בעולם מבלעדו יתברך (וכנודע ומוכן הדבר הזה גם בשאר ספרי אמת), וכל מחשבה ורעיון הנכנס בלב האדם, גם המחשבות שאינם טובות וכל מיני עקמומיות שבלב (כמו בימינו אלה עקמומות לב הנבוכים באהבת הדקדוק והמליצה עד שנאמר עליהם "ומליציד פשעו בי" כמובא בחיי מוהר"ן כי בגעל נפשם יגעלו על ידי זה לשון ערומינו וחכמינו ויל אשר על לשונם הקדושה אמר רב הונא (בתבות ק"ג) לשון חכמים ברבה, לשון חכמים עשר, לשון חכמים מרפא, ובאמת כל דרכי לשונותיהם שבתלמוד ומדרש קדושים בקדשת תורה שבכתב ממש, וחביבים דברי סופרים יותר מדברי תורה (מדרש שיר השירים פ"ק א). ועין בשיחות הר"ן אות כ"ט מה שאמר אדמו"ר ז"ל על לשון תרגום שרפי שמעון בר יוחאי קדש כל כך את לשון תרגום עד שגם שאר דברים הנכתבים בלשון תרגום יש להם כח לעורר את האדם: ומה שנמצא גם כמה אנשים בשרים המתרפקים באהבתה של הדקדוק והמליצה, גם הם לא טוב עושים בזה. (עין בספר לב העברי מזה ובדברי מוהר"ן ז"ל בכמה מקומות ועין בספר המדות סימן צדיק אות ט), הכל נסבב ונשלח

לוֹ בְרֵצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֲצֻמוֹ כְּבִיכּוֹל. וְאִף־עַל־פִּי־כֵן נִתָּן
 כַּח הַבְּחִירָה לְאָדָם (כִּי עַל־כֵּן בְּאִמֶת כַּח הַבְּחִירָה הוּא הַפְּלֵא
 הַגְּדוֹל שֶׁבְּכָל הַפְּלֵאוֹת שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּמוֹכָא בְּלִקּוּטֵי הַלְכוֹת
 (הַלְכוֹת בְּרֻכּוֹת הֶרְאִיָּה ד) בְּשֵׁם סְפָרֵי אִמֶת) שִׁיְהִיָּה בְּכַחוֹ וּגְבוּרָתוֹ
 לְמַשַּׁל בְּרוּחוֹ וְלִבְלֵי לְתוֹר אַחֲרֵי לְבָבוֹ זֶהוּ מִינּוֹת, וְאַחֲרֵי
 עֵינָיו זֶהוּ גֵאוּף. וְכָל הַמְקַשֶּׁה אֶת עֲרְפוֹ וּמְכַפִּיד אֶת לְבָבוֹ
 לְבִלְי לְהַתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ וְתַאֲוֹתָיו הֲרָעִים הוּא הַחַיִּב וְהַפּוֹשֵׁעַ
 וְהַזֹּדוֹן וְהַמּוֹרֵד:

ד

וְעֵינֵי בְּלִקּוּטֵי הַלְכוֹת הַלְכוֹת תַּפְלִינֵי הַלְכָה ה' אֹת כִּי עַל
 הַמַּאֲמָר חֲכָמֵינוּ ז"ל (סֵפֶה נב:) 'בְּכָל יוֹם יִצְרוּ שָׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר
 עָלָיו, שֶׁזֶה נִמְשָׁךְ וְנִשְׁתַּלְשַׁל מִבְּחִינַת 'בִּתְחִלָּה עָלָה
 בַּמַּחְשָׁבָה לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם בְּמִדַּת הַדִּין. שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם
 הָאָדָם נִדוֹן קֶצֶת מֵעֵין עֲלִית הַמַּחְשָׁבָה הַזֹּאת, וְהַעֲזָר וְהַסִּיּוּעַ
 שֶׁהַקְּדוּשָׁת־בְּרוּךְ־הוּא עוֹזְרוֹ נִגְדָה כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ שֵׁם וְאַלְמֵלֵי
 הַקְּדוּשָׁת־בְּרוּךְ־הוּא עוֹזְרוֹ וְכוּ', זֶה נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת 'רְאָה
 שָׂאִין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם עָמֵד וְשֶׁתֵּף מִדַּת הַרַחֲמִים בְּמִדַּת
 הַדִּין. וְלִפִּי עֲנִיּוֹת יִדְעֵתִי נִרְאָה לְצַרְפָּ לְזֶה גַם מַה שֶׁאָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ ז"ל שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְחַרֵּט בְּכָל יוֹם עַל שֶׁבָּרָא אֶת
 הַיִּצְרֵי הֲרָעָה, עַל פִּי הַמוֹכָא בְּלִקּוּטֵי א' סִימָן יוֹד שְׁמֵת־שׁוֹבֵת
 וְחֲרַטַּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל פְּגִימַת הַלְבָנָה שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ הַיִּצְרֵי

הָרַע כּמוֹכָא, מְזוּה נִשְׁתַּלְשַׁל הַרְטָה בְּרֹאשׁ הַדָּשׁ לְכָל הַנְּבִרָאִים שְׁבַעוּלָם. וְעַל־פִּי הַמוֹכֵן בְּסִפְרֵי אֱמֶת לְעִנְיֵן יְצִיאַת מִצְרַיִם שְׁאָף עַל־פִּי־כֵן שְׁעַר הָאָרֶז זֹאת אֵינָה נִתְנָלָה רַק בְּפֶסֶת, אָבֵל גַּם בְּכָל יוֹם וַיּוֹם נַעֲשֶׂה מַעֲיֵן זֶה שְׁמַחֲמַת זֶה צְרִיף לְהַזְכִּיר יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּכָל יוֹם וַיּוֹם. וְכֵן לְעִנְיֵן הַנַּ"ל לְעִנְיֵן הַשְׁתַּלְשֻׁלוֹת הַחַרְטָה בְּכָל אָדָם. אַף־עַל פִּי שְׁעַר הַדְּבָר הַזֶּה נַעֲשֶׂה בְּרֹאשׁ הַדָּשׁ, אָבֵל גַּם בְּכָל יוֹם יֵשׁ מַעֲיֵן זֶה שְׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ מִתְחַרֵּט בְּכִיכּוֹל עַל בְּרִיאַת וְהַמְשֻׁכֵּת הַיֵּצֵר הָרַע כּמוֹכָא בְּמֵאמְרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל הַנַּ"ל, אֲשֶׁר בְּאֱמֶת בּוֹדָאֵי אֵינן שְׂיָדָה כָּלֵל חַרְטָה אֲצֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַמְּגִיד מִרְאשֵׁי אַחֲרִית, וּמִקְדָּם יוֹדַע מַה שְׁיִהְיֶה וּבּוֹדָאֵי לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ נִגְלָה שְׂאֵי אֲפֻשֶׁר לְהִיּוֹת בְּלֹא זֶה, וּכְמוֹכָא בְּשִׁיחוֹת אֲדָמוּר ז"ל בְּסוֹף הַלְקוּטֵי תַנְיִנָא סִימָן מ"ט שְׁמַעְלָה גְדוּלָה כְּשֵׁיִשׁ יֵצֵר הָרַע וְכוּ' עֵינן שֵׁם וְגַם עֵינן הֵיטֵב בְּלְקוּטֵי תְּפִלוֹת חֶלֶק א סִימָן צ"ב, וְכָל חַרְטַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל הַיֵּצֵר הָרַע, הַאֲמָנָם שְׂיֵשׁ בְּכָל זֶה תַעֲלוּמוֹת עִמְקוֹת עַד אֵינן חֶקֶר, אַף גַּם זֹאת הוּא כְּדֵי שְׂיִגִיעַ מְזוּה חַרְטָה וְהַתְּעוֹרְרוֹת לְכָל אָדָם שְׁבַעוּלָם, כּמוֹכֵן שֵׁם בְּסִימָן יו"ד הַנַּ"ל לְעִנְיֵן רֹאשׁ הַדָּשׁ. וּבְזֹאת יִתְבָּאֵר לָךְ בְּיוֹתֵר גַּם דְּבָרֵי מוֹהַרְנ"ת ז"ל בְּהַלְכוֹת תְּפִלִּין הַנַּ"ל, שְׁאָף עַל פִּי שְׁלֹכְאוֹרָה נִרְאָה מִדְּבָרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל שְׂרַק בְּעַת בְּרִיאַת הָעוֹלָם הָיָה

המשכת מדת הדין והחֲרָטָה, כְּבִיכּוֹל בְּחִינַת רְאָה שְׂאִין
העולם מתקנים עִמָּד וְשִׁתְּף מִדַּת הַרְחָמִים בְּמִדַּת הַדִּין,
אֲבָל בְּאַמֶּת גַּם בְּכָל יוֹם וְיוֹם נַעֲשֶׂה מַעֲוִין זֶה. כִּי בְּאַמֶּת
שְׁנִיָּהֶם דִּיקָא הֶכְרַחֲיִים לְתַקּוֹן הַנְּשָׁמוֹת. כִּי מִתְחַלֵּת
הַמַּחֲשָׁבָה שְׁשֵׁם תַּקְוָה מִדַּת הַדִּין, מִזֶּה נִשְׁתַּלְּשֵׁל בְּכָל יוֹם
הַתְּנַבְרוֹת הַיִּצָּר הָרַע (שְׂבֻזָּה כָּלוּל כָּל מִינֵי מְנִיעוֹת וּפְתוּיִים
וְהַסְתּוֹת וְעַקְמוּמִיּוֹת שֶׁבִּלְבַב וְשֶׂאֵר מִינֵי הַתְּנַבְרוֹת קִלְפַת עֲמָלֶק
שְׁמַתְנַבֵּר עַל הָאָדָם עַד "כִּי כָּל יִצָּר מִחֲשָׁבוֹת לְבוֹ רִיק רִיעַ כִּיל הַיּוֹם"),
וְכַמְבֹאֵר בְּלִקוּטֵי א' סִימָן ע"ב שְׁמִדַּת הַדִּין הוּא כְּבִיכּוֹל
הַיִּצָּר הָרַע שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׂמֻזָּה נִשְׁתַּלְּשֵׁל כָּל מִינֵי
יִצְרִים רָעִים שֶׁבְּעוֹלָם, וּמִבְּחִינַת רְאָה שְׂאִין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם
עִמָּד וְשִׁתְּף מִדַּת הַרְחָמִים וְכו', שְׂזֵה בְּעֲצוּמוֹ בְּחִינַת הַרְטָת
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל הַיִּצָּר הָרַע, הַמּוֹבָא בְּמֵאֵמֶר חֲכָמֵינוּ ז"ל
הַנ"ל מִזֶּה נִמְשָׁךְ בְּכָל יוֹם הָעֶזֶר וְהַסִּיעַ מֵאֵתוֹ יִתְבָּרַךְ
שְׁיִהְיֶה בִּיכֻלֵּת לְהַתְנַבֵּר עָלָיו, שְׂזֵה בְּחִינַת מְלַחְמַת עֲמָלֶק,
שְׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֲצוּמוֹ כְּבִיכּוֹל לֹחֵם עִמּוֹ בְּכָל עֵת כְּמוֹבָא
בְּסִפְרֵי אָמֶת (עֵין זֶהֱר חֵלֶק א' צ): (וְעֵינ עוֹד כָּל הַשִּׁיב לְזֶה בְּהַלְכוֹת
תְּפִלִּין הַנ"ל מַעֲנִין גְּדוּלֵי הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם "גְּבוּרֵי כַח עוֹשֵׂי דְכָרוּ"
שְׁמַתְנַבְרִים בְּכָל יוֹם נֶגֶד הַתְּנַבְרוֹת הַיִּצָּר הַנִּמְשָׁךְ מִתְחַלֵּת הַמַּחֲשָׁבָה
בְּעֲצוּמוֹ, וְאֵךְ בְּזֶה זֹכִים לְמָה שְׂזוֹכִים לְתַכְלִית הַמַּעֲלָה וְהַשְּׁלֵמוֹת אֲשֶׁרֵי
לָהֶם! וְגַם עֵין בְּשֶׂאֵר מְקוֹמוֹת בְּדְבָרָיו הַקְּדוּשִׁים מַעֲנִין הַחֲלוּקִים שֵׁישׁ
גַּם בֵּין כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּהַתְקַבְּלוֹת הָעֶזֶר וְהַסִּיעַ הַנ"ל, כִּי אֵינָה נִשְׁפַּעַת

על כל אחד רק כפי האתערותא דלתתא של האדם בעצמו, שזה כל ענין הבחירה של כל אחד. גם עין בהתפלה צ"ב הנ"ל שאף על פי שהשם יתברך בעצמו מחיה את כל הדינים מתכלית שרש העליון של מדת הדין הקדוש והנורא עד וכו' כל היצורין רעים וכו' אף-על-פי-כן הוא מרום ומנשא מזה בתכלית ההתרוממות וההבדל בדרך נפלא ונורא אשר אי אפשר להשיגו עין שם בזה יש למצא קצת טעם ורמז על שלא התיחסו רבותינו ז"ל רק העור אחר השם יתברך ולא ההתגברות).

ה

כי אם אפלו אם עשה האדם מה שעשה ועבר מה שעבר, שאז בכיכול הוא יתברך מוסיף לרחקו (כמובא ברש"י, דברים י"א. בשם חכמינו ז"ל 'אם תעזבני יום יומים אעזבך', ועין שם בשפתי חכמים שמביא בשם הירושלמי המשל משני בני אדם שנפטרם זה מזה עין שם) בבחינת "ויחזק ה' את לב פרעה", כי הרע שבמדמה שבלב כל אחד היא בבחינת פרעה כמובא בלקוטי הלכות הלכות שלוחין הלכה ה', אבל באמת גם אז מצמצם את עצמו השם יתברך מאין סוף עד אין תכלית, ומרמז לו רמזים שיתקרב אליו בסבות מסבות שונות אשר מסבב בכל זה מתעלומותיו הנשגבות. כי הוא יתברך חושב מחשבות לבל ידח מפניו נדח, אבל כל רמיוזותיו יתברך האלה וכל קריאתו אותנו הוא על-ידי נביאיו וצדיקיו האמתיים שנשוב אליו מכל מיני פתוים

והסתות ומניעות אשר הגביר ויגביר עלינו בכלליות ובפרטיות וכמובא בדברי אדמו"ר ז"ל על פסוק: "ומשה נגש אל הערפל אשר שם הוא האלקים" עין שם.

ו

ועוד לאלוה מלין לבאר קצת בכל זה, כי זה כלל גדול שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד. כי אף על פי שפדורות האלה עת צרה היא ליעקב אשר כמוהו לא נהיתה, כי רבם ככלם נכשלים ונתרחקים על ידי כל הפתזיים וההסתות וכל הסבות לזה (כמו אשר סבב לזה את המקומות רבות למעות בטעותים מטעותים שונות אשר הכין והזמין גם בדברי תורתו הקדושה ובכל דברי הצדיקים אמתיים כדי שיהיו הפושעים והלא-זוכים נכשלים בהם, ושיהיה נעשה להם מכל זה סם המות ממש חס ושלום (עין בלקושי א' בהתורה אית לן בירא סימן ל"א.)) אשר הגביר עלינו ומטמאת החטאים אשר נתוסף עליהם יהיו מכרחים להזדבד אחר-כך בענשים קשים ומרים יותר ויותר רחמנא לצלן, אבל על ידי כל שערה ושערה של האתערותא דלתתא שנמצא גם בהם, שמחמת זה מגיע גם עליהם רחמיו יתברך לעזרם ולסייעם לחטף ולעשות איזה נקודות טובות מכל עצם ההתגרות וההתגברות שעובר עליהם, אך בזאת יבאו אל הקדש סוף כל סוף להתדבק בו יתברך לעד ולנצח שכל הענשים יהיו כדאי וכדאי נגד זה (עין לקמן

בחלק ד' בהנהגות אות ג), כי אי אפשר לכל נפש ונפש לזכות ולבא לנצח בשערי השנת אלקותו. יתברך אך ורק על ידי כל שערה ושערה של סוד מרע ועשה טוב אשר מתגבר לזה בכל ההנהגות אשר יתנהג עמה הוא יתברך (כמוכן כל זה בדבריו הקדושים ובפרט בהתפלה צ"ב הנ"ל) מתחלתה ועד תכליתה. ואלפי אלפים ורבי רבבות קל וחמר, האחד בעיר ושנים במשפחה המתגברים גם היום להיות ברצונו יתברך כראוי, מלבד אשר לעד ולנצח ירויון מדשן ביתו והשנת אלקותו בכפל כפלים יותר ויותר, אף גם נזדככים ונטהרים ונפטרים אחר מותם מהענשים בעד החטאים שבגלגולים הקודמים. (ועני עוד כל השנה לדבריו הנ"ל בלקוטי א' סימן נ"ו, ובלקוטי הלכות הלכות ברפת השחר הלכה ה') כי הענין הזה של הצלחת הנפש לעד ולנצח בהתגברות בקיום המצות (או על-כל-פנים בהשתדלות התשובה) על כל מיני תאות ומניעות (אשר יגבירם בכלליות, וגם בפרטיות בפרטיות שונים כפי מהות כל נפש ונפש, וכפי מהות וכמות האתערוותא דלתתא אשר תרבה או תמעט בזה, וכפי שאר תעלומותיו יתברך שיש לו בכל זה), ובהעדר כל הענשים שונים אשר יענשה (בעולם הזה או בעולם הבא בגלגול זה או בגלגול אחר. וגם זה בפרטים שונים לכל נפש ונפש כנ"ל. ויש גזר דין שיכול להתבטל בתפלה וצדקה וכיוצא וכמוכן לקמן בפנים באות ט' עין שם.) אם לא התגברה זה כבכול לחיוב

דעתו יתברך שני הפכים בנושא אחד (כך נראה לפי עניות דעתי בהקנת דבריהם הקדושים, ואם שניתי והוא רחום וכפר). וכל אחד ואחד כפי אשר יזכה לעד ולנצח להבין ולהשיג אותו יתברך, כן יזכה להבין ולהשיג רצונו וחיוב דעתו יתברך גם בזה ובשאר תעלומותיו הנשגבות.

ז

על אודות מה שמועיל תפלה להנצל מהיצר הרע, אף-על-פי שהשם יתברך רוצה שיהיה האדם בעל בחירה, ושבבחירתו יתגבר על כל התאות והבלבולים והמניעות, עין בלקוטי הלכות הלכות פקדון הלכה ג' באות ז' ובאות ט', מה שכתב שם בזה הלשון: ובאמת אי אפשר להבין זאת, כי הוא גם-כן מהקשיות שאי אפשר לתרצם בשום אופן כי אם באמונה לבד וכו', על כן צריכין לסמוך רק על אמונה להאמין בהכמינו ז"ל שכלם הלכו בדרך הזה וכו'. ובאמת זהו עקר הבחירה, דהינו מה שכופה בחירתו לביטל שכלו לגמרי ולסמוך על אמונה לבד ולהרבות בתפלה ותחנונים, כי הבעל דבר מעקם לב האדם עד שגם זה קשה וכו'. ועל כן מי שזוכה להרגיל עצמו בזה להרבות בתפלה ושיחה בינו לבין קונו שיזכהו השם יתברך ויעזרהו לקרבו לעבודתו יתברך, בזה בעצמו הוא בעל בחירה בזה שזכה

לְבַחַר בְּחַיִּים אֱמֵתִיִּים בְּדֶרֶךְ אִמוּנָה וּתְפִלָּה עֵין שָׁם. (אָמַר
הַמַּעֲתִיק נִרְאָה לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי, עַל פִּי מַה שְׁמֹבְאָר בְּלִקְוֹמֵי הַלְבוֹת
תְּחוּמֵינִי הַלְכָה ג' שָׁעַל יְדֵי תְפִלָּה מְקַבְּלִין רַחֲמִים רַבִּים, עַל כֵּן כְּשִׁזְכָּה
לְבַחַר בְּדֶרֶךְ אִמוּנָה וּתְפִלָּה שָׁאֵז מְקַבֵּל רַחֲמֵי הַמַּרְבִּים, וּבְבַחֲיֵינֵת מִדַּת
הַרַחֲמִים נִמְשָׁךְ הַעֲזָר וְהַסִּיּוֹעַ לְהַנְצִיל מִהַיִּצָּר הַרַע כְּנִל בְּפָנִים בְּאוֹת ד'.
וְעַל-כֵּן מוֹעִיל תְּפִלָּה לְהַנְצִיל מִיִּצָּר הַרַע):

ח

וְאִף שְׂאִינוּ מְדַבֵּר שָׁם כָּל זֶה רַק לְעֲנִין תְּפִלָּה (שְׁחִיא בְּחֵינֵת
אִמוּנָה וְיִסוּד כָּל הַמַּעֲוֹת עֵין שָׁם), אֲבָל בְּאֶמֶת גַּם לְעֲנִין שְׂאֵר
הַעֲוֹת הַמּוֹבָאִים בְּדַבְּרֵי אֲדַמּוּ"ר ז"ל נֶאֱמַר כָּל זֶה. כִּי
בְּכֻלָּם רִצּוֹן הַבּוֹרָא יִתְפָּרֵךְ וְכֻלָּם בְּכֻלָּם קִיּוּם הַמַּעֲוֹת
(הַנְּכַלְלִים בִּיסוּד הָאִמוּנָה) וְעַלֵּיהֶם בְּעֲצָמָם גָּדְלוּ וְעֲצָמוּ מְנִיעוֹת
וּבְלִבּוּלִים (רַק שְׂאֵף-עַל-פִּי-כֵן בּוֹדֵאי הַכֹּל בְּנִקֵּל יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִשִּׁנְבֵּר
זוּלָתָם), וְכָל אֲשֶׁר יִתְנַבֵּר לַעֲשׂוֹתָם וּלְהַרְבּוֹת בָּהֶם כְּרָאוּי,
אֲזִי יִחַשֵׁב זֶה בְּעֲצָמוֹ לְאֵתְעֵרוֹתָא דְלִתְתָא בְּשִׁלְמוֹת כְּרָאוּי,
וּכְאִלוּ פָּעַל כָּל הַהִתְנַבְּרוֹת הַזֶּה בְּהַעֲבֹדָה בְּעֲצָמָה אֲשֶׁר
זָכָה עַל-יָדָהּ.

ט

וְעֲנִין הַתְּפִלָּה עַל צָרְכֵי הַגּוֹף עֵין בְּהַלְבוֹת עֵרוּבֵי תְּחוּמֵינִי
הַלְכָה ג' וּבְהַלְבוֹת מִילָה הַלְכָה ה' אוֹת ד', וְאוֹת ה'. וְהַמּוֹבָן
מְדַבְּרֵי הַקְּדוּשִׁים בְּדֶרֶךְ כָּלָל, שְׂאֵף-עַל-פִּי שְׁכָל הַצָּרוֹת

והיסורים אשר ישלח השם יתברך על האדם, הכל הוא כפי אשר ייטיב לנשמתו לעד ולנצח, אבל על־פי רב יכול להיות שכל זה הוא כפי שלא התפלל עוד על זה (או שלא הרבה על זה בתפלה), אבל בעצם התקונים הנעשים על־ידי תפלתו יכול להיות שיתהוו אצלו בלי עד שיהיה ביכלתו לקבל מאתו יתברך גדל חסדו ורחמיו המרבים, עד שלא יזיק לו עוד ישועתו בנשמות להצלת נפשו ברוחניות, ולא יהיו נחשבים עוד לשני הפכיים גם לחיוב דעתו יתברך. כי את שניהם יהיה ביכלתו לקבל אחר־כך כפי התקונים שיהיו נעשים על־ידי תפלתו או על־ידי השמחה והמחאת כף ורקודין, או על־ידי התקשרות לצדיקים ותפלת הצדיקים ושאר המתקוותיהם (לכפר להעונות ולהושיענו בכל הישועות) או על־ידי שאר העצות המובאים בדברי אדמו"ר ז"ל, אשרי שיאחו בהם: (ולפעמים אינו תלוי בכל זה, ולכן אין מה להרהר חס ושלום על איזה צרה שלא תבא אפלו אם הרבה בתפלה וכיוצא. כי בודאי בודאי הכל למוכרתו והצלתו הנצחית, אשר סוף כל סוף יאמר על כל זה "אודך ה' כי אנפת בי" וכו' (וכמוכא בלקוטי הלכות נשיאת כפים הלכה ד' עין שם):

,

והנה בכל אשר כתבתי עד הנה יש בזה הרבה לדבר ולרמוז ולבאר, אבל ההכרח לשום קנצי למלין בדי שלא

לְכַנֵּס בְּחִקְרוֹת חֵם וְשָׁלוֹם. כִּי כָּל אֲשֶׁר חָלַק לוֹ ה' בְּבִינָה
 וְהִשְׁכְּלָה אֱמֶתִית לְהִשְׁכִּיל שְׂרָחוֹק מִמֶּנּוּ הִחְכְּמָה (עֵינֵי בְּלִקּוּטֵי
 תְּנִינָא סִימָן פ"ג) וּלְהַבִּין מִדַּעְתּוֹ גִּדְּל וְעֵצִים הַחֲסֵרוֹן וְקִטְנוֹת
 דַּעְתּוֹ הָאֲנוּשֵׁי וְהַקְצָרָה וְהַמְעוּטָה הָאֲנוּשָׁה וְהַחֲלוּשָׁה, וְכֵאֵין
 מִמֶּשׁ הִיא חֲשׂוּבָה נִגְדוֹ יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר אֵין סוּף וְאֵין תְּכֵלִית
 לְרוּמָמוֹת וְתַעֲלוּמוֹת תְּבוּנָתוֹ וְדַעְתּוֹ יִתְבָּרַךְ, יֵרָאֶה בְּעֵינָיו
 אֶת עֵצִים הַפְּתִיּוֹת וְהַכְּסִילוֹת שֶׁל הַנְּבוּכִים וְהַמְתַּעִים
 וּמְטַעִים לְחַקֵּר בְּדַרְכָּיו יִתְבָּרַךְ בְּשִׁפְלוֹת וְקִטְנוֹת דַּעְתָּם
 הָאֲנוּשָׁה, אֲשֶׁר כְּעוֹר בְּאֶפְלָה מִמֶּשׁ יִמְשָׁשׁוּ וַיִּנְשָׂשׁוּ
 בְּהִשְׁכְּלָתָם בְּכָל זֶה. כִּי כֵּאֲשֶׁר נִבְּחָהוּ שָׁמַיִם מֵאֶרֶץ כִּן נִבְּחָהוּ
 דַּרְכָּיו מִדַּרְכֵינוּ וּמַחֲשַׁבּוֹתָיו מִמַּחֲשַׁבּוֹתֵינוּ. יֵשׁ אֲשֶׁר
 בְּשִׁפְלוֹת דַּעְתָּנוּ שְׁנֵי הַפְּכִים בְּנוֹשֵׂא אֶחָד, וְלֵאֵין סוּף עִמָּךְ
 וְהַעֲלֵם תְּבוּנָתוֹ יִתְבָּרַךְ לְבַלְתִּי הַפְּכִים יִחְשַׁב, (עֵינֵי בְּחֵי
 מוֹהֲרֵן לְהַתְּרַחֵק מִחִקְרוֹת בְּהִשְׁמָטוֹת שֶׁהִשְׁמִיטוּ בַּעַת הַדְּפוּס מַה
 שֶׁאָמַר אֲדַמּוּר ז"ל, אֲנִי מֵאֲמִין שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מִהַמְשַׁלֵּשׁ
 מְרַבֵּעַ וְגַם עֵינֵי בְּלִקּוּטֵי תְּפִלוֹת סִימָן ס"ד מַה שֶׁאָמַר מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל שֵׁם
 בְּלִשׁוֹן תְּפִלָּה כִּי אֵתָּה עוֹשֶׂה נִפְלְאוֹת גְּדוּלוֹת לְבָרְךָ, הַנִּרְאִין לְדַעְתָּנוּ
 הָאֲנוּשִׁיּוֹת כְּמוֹ שְׁנֵי הַפְּכִים בְּנוֹשֵׂא אֶחָד). וַיֵּשׁ אֲשֶׁר כִּבְיָכוֹל
 לְדַעְתּוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁנֵי הַפְּכִים בְּנוֹשֵׂא אֶחָד, וּמְקַצֵּר וּמְצַעֵר
 תְּבוּנָתָנוּ נַעֲלֵם וְנִסְתָּר גַּם זֹאת בְּהַעֲלָמָה וְהִסְתָּרָה עַד בְּלִי
 תְּכֵלִית.

יא

ועיני בלקוטי הלכות הלכות משא ומתן הלכה ד' אות ג'
 מענין המתקרים שהם מטעים את עצמם כאלו הם מגדילים
 ומגביהים את כבודו יתברך באמרם שאין ראוי כלל
 שישגיח על האדם שבעולם השפל הזה. עין שם היטב
 ותבין מרחוק עמקות דבריו הנפלאים אשר יעשה
 משאלתם בעצמו תשובה לדבריהם. כי כל יסוד שאלתם
 הוא שפלות העולם והאדם אשר בה, וזה בעצמו התשובה
 לדבריהם כי מחמת זה בעצמו מעצם שפלותם ושפלות
 דעתם (של המתקרים) נדמה להם הסברא הזאת ומעצם
 גדלתו ורוממותו יתברך שהוא מרומם ונשגב למעלה
 מתפיסת דעת האדם, יחיב ההפך מזה, שדיקא במקום
 גדלתו עד אין סוף נמצא ענותנותו עד אין תכלית להתעסק
 ולהשגיח על העולם השפל הזה ולהנהיגה בכל פרט ופרט
 במחשבה דבור ומעשה.

יב

על אודות המובא בלקוטי א' סימן ר"ג על פסוק קין בא
 הקין וכו' שכל הרגשת היסורים והמכאובים הכול מחמת
 שתולים בדרך הטבע, עין שם היטב. וההכרח לבאר קצת
 בזה כי באמת גם כל היסורים הבאים על ידי איזה אדם

שְׁזָה שִׁיבָה בְּיִתְרָה לְתַלְמוֹת בְּדֶרֶךְ הַטֵּבַע אֲשֶׁר בְּבַחֲרִיתָ וּרְצוֹנֵנוּ הָרַע הַזֵּיק לְחִבְרוֹ, אֲבָל בְּאִמֶת גַּם זֶה מֵהַשְּׂנֵאתוֹ וּבְגִזְרָתוֹ יִתְבַרֵךְ אֲשֶׁר גָּזַר עַל הַנְּזוּק אֶת הַיִּסּוּרִים וְהַמְּכַאֲבִים הָאֵלֶּה, וְאִם לֹא הָיוּ בָּאִים הַיִּסּוּרִים עַל־יְדֵי הָאָדָם הַזֶּה, הָרַבָּה שְׁלוּחִים לְמָקוֹם לְשַׁלַּח עָלָיו אֶת הַיִּסּוּרִים הָאֵלֶּה מִמָּקוֹם אַחֵר. וְעַיִן בְּלִקּוּשֵׁי הַלְכוֹת אֵרַח חַיִּים הַלְכוֹת רֹאשׁ חֹדֶשׁ הַלְכָה ו' אֹת י"ט בְּעַנְיָן מְבוּכָת הַמַּחְקָרִים בְּמֵאמֶר הַמְּשַׁנֵּה שֶׁל 'דִּיאֲטֶפֶת אֲטֶפֶד' וְכו', וְהַכֵּל הַיּוֹצֵא שֵׁם מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים שְׂאֵף עַל פִּי שְׁהַרְוֹצַח חַיִּב לְהַתְעַנֵּשׁ מִחֲמַת שְׁהֵיָה בִּכְלָתוֹ וּבְכַח בַּחֲרִיתוֹ לְבָלִי לְרַצֵּחַ אֶת חִבְרוֹ, אֶף־עַל־פִּי־כֵן הַרִיגַת הַנְּרַצֵּחַ הָיָה בְּגִזְרָתוֹ יִתְבַרֵךְ, רַק שְׁהוּא לֹא הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת הַשְּׁלִיחַ מִזֶּה, כִּי מְגַלְגְּלִין זְכוֹת עַל־יְדֵי זְכָאִי וְחֻבָּה עַל־יְדֵי חַיִּב.

יג

עַל אֹדוֹת הַמּוֹבָא בְּחַיֵּי מוֹהֲרָ"ן בְּהַסְפּוֹר שֶׁל גְּדֻלַּת הַשְּׂנֵאתוֹ אֹת ה' (סִימָן רמ"ג) בְּעַנְיָן מְלִי דְעֵלְמָא וְכו' עַיִן שֵׁם הַיֵּטֵב. וְנִרְאָה לְפִי עֲנִיּוֹת דְעֵתִי הַקְּלוּשָׁה שִׁשְׁבָה קָצַת כָּל זֶה לְמָה שְׁמוּבָא שֵׁם לְהֵלֵן בְּסִפּוֹר מְעַלַּת הַמַּתְקָרְבִים אֹת כ"ז (סִימָן ש"ו). שְׁמֵכָל הָאֵילָנוֹת וְהַעֲשָׂבִים וּמְכָל הַדְּבָרִים שֶׁבְעוֹלָם הוֹלְכִים שְׁלוּחִים מֵאַחַד לְחִבְרוֹ וְכו', עַד שְׁמַתְגַּלְגַּל וּמַגִּיעַ

הדבר לאון הצדיק וכו', כי בכל דבר ודבר שפעולם יש בהם ניצוצי חיות אלקותו יתברך, וכמוכן בספרי אמת שזה בחינת השירה שאומרים, ומכל שכן האדם המדבר הגדול ונפלא במעלתו על כלם, שבודאי יש בו יותר ניצוצי חיות אלקותו יתברך. וכל דבוריו וספוריו יכולים הצדיקים הגדולים להעלות אותם ולידע ולהשיג ולגלות מעין זה תורה נפלאה וחדושים נפלאים ונוראים. ובה תבין אלפי אלפים ורבי רבבות קל וחמר גדל ועצם רוממות נוראות דברי הצדיקים הקדושים בעצמם, אשר זכו להסיר מעצמם כל הקלפות החופים וסוככים את הפרי שהוא החלק אלקי ממעל אשר בקרבם, וטהרו וזככו וקדשו את עצמם בכל כחם ויכלתם עד שזכו כל אחד ואחד כפי מעלתו לאיזה בחינה של 'שכינה מדברת מתוך גרונו' כידוע, עד שכפטיש יפוצץ סלע וכו', וכן כל דבור ודבור מדברי תורתם המתפרש ומתבאר כמה וכמה פנים מפנים שונים שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב: (ועין לעיל בחלק א' בהדבורים של מוהר"ת ז"ל באות ז' ובאות י"ב ותבין ותדע פחות מטפה מן הים הגדול מאשר לא נדע)

יד

עוד אמרתי להציע לפני המעין מה שנגרמו לפי עניות דעתי בענין הבן מלך שנפל לאפיקורסות המובא בתחלת

המעשה של השבעה בעמלעם שספר אדמו"ר ז"ל, כי
 בכחו וענותנותו של אדמו"ר ז"ל גם אני נשענתי להכניס
 את ראשי בדברי תורותיו ושיחותיו ומעשיותיו הקדושות
 כי בנשגבות נוראות רוממותו של אדמו"ר ז"ל, ובכח
 תלמידו הקדוש אשר גדולים צדיקים במיתתם יותר
 מבחייהם (חליו:) יפליאו ויעשו כלי נפלאה המבררת ומעלה
 את השיר והנגון הנפלא דיקא מבהמות וחיות שהם בחינת
 השפלים כמונו.

טו

ולכן לולא דמסתפינא הייתי אומר אף-על-פי שלא ספר
 אדמו"ר ז"ל את כל המעשה של הבעטליר השביעי, אבל
 הספור הזה מהבן מלך זה בעצמו הוא קצת מהספורים
 הנעלמים של המעשה מהבעטליר השביעי (כי האמנם אשר
 לא יתגלו עד בניסת היום השביעי בעצמו אבל כפי אשר בהמלת ה'
 כבר אורו זרח להשמיע גם לאזני מגשמים כמוני מהדברים הרשומין
 וסתומין בכתר עליון באלה מלאתי את לבבי גם בעצם קמני ושפלותי
 מתולעת ורמה (ולא בלשון גזמא ועניות) לדבר מענין זה), כי כפי
 אשר יספר אדמו"ר ז"ל בענין התפארותם הקדוש שהעקם
 בצוארו מתקן בקולו דיקא את הזוג וכו' והבעל חמוטרות
 מתקן ומעלה בכתפיו דיקא את אנשי הכת וכו' וכן כלם
 (כאשר דלה לנו חספא מוהרנ"ת ז"ל בספרי הלכותיו הנוראות, שגם

הראשון העור דיקא על ידי תקון העינים שלו זכה לזכרון הנפלא והנורא עד שכל הזקנים הקדושים הנזכרים שם צריכין אליו, וכלם מקבלים מוח וזכרון שלהם רק ממנו, שזה בחינת "ולזכרון בין עיניך" כמבאר בדבריו בהלכות תפלין הלכה ה' בתחלת וסוף אות ב' עין שם. והשני החרש מחמת שאינו שומע שום קול של חסרון הנמשך מקול החזר, ודבוק תמיד רק בהקול הישר הנמשך מהאין סוף, מחמת זה בעצמו הוא חי החיים טובים בזה עד שמתקן המדינה שנאבד אצלם הנגני כמובן ומבאר בלקוטי הלכות הלכות פריה ורביה הלכה ג' באות ל"ג ול"ד עין שם, והכבוד פה בשרש דבור פיו הקדוש שהוא הצדקה והחסד האמת שזה בחינת "בפיך" זהו צדקה (כמובא ומוכן בלקוטי הלכות הלכות צדקה הנכלל בהלכות מלמדים הלכה ד' באות י"ג עין שם) בזה הוא מקים הלב והמעין שזה כל קיום העולם, וכפי המבאר בדבריו הקדושים בלקוטי תגניא סימן פ"א שברקוד הרגלין מחמת שמחה של מצוה (שמענן זה דבר אדמו"ר ז"ל קדם שהתחיל לספר המעשה הזאת כמבאר שם ושמעתי מאבי הריני כפרת משכבו ששמע ממוהרנ"ת ז"ל שקצר שם בלשונו וכן אמר אז אדמו"ר ז"ל בזה הלשון איך וועל איך דער ציילין וויא אזוי מע איז אמאל פון א מרה שתרה פרייליך גיווארין (אספר לכם איך לפנים נהיו בשמחה ממרה שחורה)). מעלין את האמונה עין שם. וכפי הנראה בכל ספורי מעשיותיו הקדושים שגמר כל ספור המתחיל ו'יהי היום' סובב והולך להספור שמקדם, מכל זה יש לרמוז לפי עניות דעתי גם בהמעשה הזאת שגמר הספור המתחיל ו'יהי היום' שהוא המעשה של זה שבלא רגלים

סובב והולך לגמר הספור שמקדם, שהוא המעשה של הבן
 מלך שנפל מהאמונה, שהשני דברים האלה לא גמר
 אדמו"ר ו"ל כי זה וזה ספור אחד הוא. כי זה שבלא ידיים
 בנגזר ידיו הקדושות מתקן ומרפא את הבת מלכה, וזה
 שבלא רגלים במחול ורקוד רגליו הקדושים מתקן ומעלה
 את הבן מלך שנפל מהאמונה, וזה כל המלחמה עתה (וכפי
 המובן שגם מחמת זה לא סים אדמו"ר ו"ל) בעקבות משיחא
 (שנשמתו היא בחינת מלכות הספירה השביעית כידוע, והוא בחינת
 אמונה ועל בן זה לעמת זה מתגבר מקדם אפיקורסות כזאת.) אשר
 האפיקורסות יורד מן השמים והולך ומתגבר בכל עת ועת,
 וממילא מתגבר על-ידי זה גם שאר כל החטאים ועונות
 ופושעים. והבן מלך (שהם כלל נשמות ישראל שנקראים בני
 מלכים) מחמת שנוהד עם טוב (כי נמשכו ממחשבה עליונה
 דקדשא בריך הוא) קול דודי דופק ונוקש בקרבו בכל עת ועת
 שעל בן הוא זוכר את עצמו בכל פעם היכן אני בעולם ומה
 נעשה עמי וכו', אבל תכף ומיד בשמתיחיל להשתמש עם
 שכלו חוזר ונתחזק אצלו החכמות של אפיקורסות,
 ובשביל זה הסוף שירד גם ממלכותו וממשלתו כמובן שם
 כי מלכות הוא בחינת אמונה, והם תלויים זה בזה כידוע.
 ואביו של הבן מלך בשצפה וראה כל זה הזהיר אותו העקר
 על שמחה, שיתחזק עצמו בשמחה גם בעמק נפילתו

וירידתו ממלכותו ואמונתו (שבוזה כלול כל הצרות והיסורים העוברים בכלליות ובפרטיות בגוף ונפש), כי זה כל תקונו. כי זה הוא אתערותא דלתתא שיתעורר עליו ביותר ויותר שמחת המחול ורקוד הרגלין של הבעמליר השביעי, שעל-ידי זה בעצמו יחזר למלכותו ואמונתו ביותר שאת ויתר עז (וזה פרוש 'עתידי הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים לעתיד לבוא וכל אחד יאמר זה ה' קוינו לו', הינו שעל ידי המחול של הבעמליר השביעי יתמקן האמונה כל כך, עד שיהיו רואין בעינים ממש את ה' בבחינת זה ה' קוינו לו כמובא בלקוטי מוהר"ן סימן ס"ב בפרוש מאמר הסבא גופא טמירתא ונליא שאצל המאמין הדבר כמו שרואה בעיניו עין שם). (וענין לקמן בחלק ד' מה שלקטתי והוצאתי גם משאר דברי אדמו"ר ז"ל ותלמידיו הקדושים מענין גדלת מעלת השמחה עין שם).

טז

מאמר הכתוב "מי אלה בעב תעופינה" (ישעיהו ס) נראה לפי עניות הדעתי שכוננת הכתוב על המצאת מסלת האויר (לופט בלאן (כדור פורח)) שנתגלה בעתים האלה, כי כפי השכליות אשר עוד יתוספו בענין זה יהיה ביכלת כל אחד ואחד לפרח ולשוט בכל מקום חפצו. אף על פי שהקלפה קדמה לפרי שבעת נתוסף על-ידי המצאותיהם ביותר ויותר הסתרת האמת בנודע, אבל גם זאת מאת ה' צבאות יצא ברצון הנעלם "ואתם חשבתם לרעה ואלקים חשבה לטובה", וסוף כל סוף יתהפך הבל אל הקנשה ואז ישיר

מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַפְלֵי כַפְלֵים רַבּוֹת פְּעָמִים "אֲשִׁירָה
 לַה' כִּי גָאֹה גָאֹה סוֹם וְרוֹכְבוֹ רָמָה בָּיִם" דָּא ס"ם וְנוֹקְבָה
 דִּילָהּ (פְּרִי עֵץ חַיִּים שְׁעַר הַזְּמִירוֹת פָּרָק ו'), וְהֵן הַמָּוֶה קְשִׁיּוֹתֵיהֶם
 וּמְבוֹכוֹתֵיהֶם שְׁחֻקֵיהֶם וְלִצְנִיָּהֶם כְּבוֹדֵיהֶם וְנִאֲוִיתֵיהֶם
 וְהַתְּדַמּוּתָם בְּנַפְשָׁם לַחֲכָמִים מְחַכְּמִים וְלְרוֹדְפִים אַחַר
 הָאֵמֶת וְתַנְבְּרַת יָדָם הַחֻזְקָה גַּם בְּרַב חֵיל וְאִמְיָן הַקְּנָאָה
 וְהַתְּאֹנָה וְהַכְּבוֹד וְהַנְּצַחֵן וְהָאִמוּנוֹת הַכּוֹבְדוֹת הַבָּאִים
 לְעֹרְתָם (כִּי הִרְבֵּה נִתְפָּסִים לְדַרְכֵיהֶם הַנְּבוֹכִים כְּדִי לְהַתִּיר לָהֶם
 עֲרִיּוֹת בְּפִרְהֶסְיָא, וְיֵשׁ שְׁבָאִים לָזֶה עַל יְדֵי הַקְּנָאָה וְהַכְּבוֹד. כִּי כְמוֹ
 שֶׁהִסְפַּר מֶרַע מִשְׁתּוֹלָל (יִשְׁעִיָּה ט') שֶׁהִבְרִיֹת מַחֲזִיקִים אוֹתוֹ לְשׁוֹטָה (רִש"י
 שָׁם) בֶּן לְהַפּוֹד כָּל מִי שֶׁנּוֹטָה בְּיוֹתֵר לְדַרְכֵיהֶם הָרָעִים כָּלֵם יִשְׁבַּחוּ
 וַיִּפְּאֲרוּ אוֹתוֹ (אֶקָּאֵפ, אֶמְעַנְטֵשׁ, אֶקְלוֹנֵע, אֶקְעַנְעַר (רֵאשׁ, בְּן־אָדָם,
 חָכָם, יָדְעֵן) וּמְכַל שְׂכָן וְכָל שְׂכָן עַל יְדֵי הָאִמוּנוֹת הַכּוֹבְדוֹת אֲשֶׁר אֵין לָךְ
 דְּבַר הַמַּחֲזֵק אֶת מְבוֹכוֹתֵיהֶם כְּמוֹ הַתְּנַבְּרוֹת הָאִמוּנוֹת הַכּוֹבְדוֹת, כִּי כָּל
 שֶׁקָּר שָׂאִין בּוֹ אֵמֶת אֵינּוּ מִתְקַיֵּם. וְנוֹסֵף לְכָל זֶה מֵדַת הָעִקְשׁוֹת וְהַנְּצַחֵן
 שֶׁבְּטַבַּע הָאָדָם, שְׁעַל יְדֵי זֶה אֵי אֶפְשָׁר בְּשׁוֹם אֶפֶן לְהַעֲבִירוֹ מֵהַסְּכֵמַת
 סְבֻרוֹתָיו) לְרַדֵּף וּלְהַשִּׁיג וּלְחַלֵּק שָׁלָל, אֲבָל "מִי כְמוֹד בָּאֵלִים
 ה'" לְהָאֵלִים וּלְהָאִמְיָן אֶת כַּח הַתֵּם וְהַבְּעַל שֵׁם הַקְּדוֹשִׁים,
 עַד שֶׁסּוֹף כָּל סוֹף יִתְנַבְּרוּ לְהַעֲלוֹת וּלְהוֹצִיא גַּם אֶת כָּל
 הַנְּפָשׁוֹת שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹךְ הַזְּהֵמוֹת וּלְהַטְמִאוֹת הָאֵלֶּה שֶׁהֵם הֵם
 עֵצִים קְלַפַּת עֲמָלֵק (וּמֵהֶם בְּעֵצָמָם גַּם כָּל הָעֵנָשִׁים לְכָל הַנְּפָשׁוֹת
 שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹכָם בְּבַחֲיַנַּת "תִּיִּסְרֹךְ רַעְתָּךְ וּמִשׁוֹבוֹתֶיךָ תִּזְכִּיחֶךָ" וְכוּ'),

אֲשֶׁר כְּבִיכּוֹל אֵין הַשֵּׁם שְׁלֹם וְאֵין הַכֶּסֶף שְׁלֹם עַד כִּי מַחֵה
 אֶמְחֶה אֶת זְכָרָם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם. וְהָיָה כֹּאֲשֶׁר יִפְלֵא בְּעֵינַי
 שְׂאֵרֵית הָעַם הַזֶּה בְּיָמִים הָהֵם גַּם בְּעֵינַי יִפְלֵא נְאוּם ה'
 צְבָאוֹת (זְכַרְיָה ה:)

יז

כִּי סוֹף כָּל סוֹף יִגְמַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת שְׁלוֹ שִׁיחֵיהָ בְּכָל
 אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אֶתְעַרְוֹתָא דְלִתְתָא לְכֶסֶף וּלְהַשְׁתּוֹקֵק בְּאַמֶּת
 אֶל הָאֱמֶת (בְּלִי שׁוּם עֲרָמָה וּמְרָמָה שֶׁל תְּבַעֲרַת הַקְּנָאָה וְהַכְּבוֹד אֲשֶׁר
 כֹּאֵשׁ עֲצוּר הִיא בְּעֲצוּמוֹתָם עַד שִׁישׁ שְׁמַאֲבָדִים עֲצָמָם לְדַעַת מַחֲמַת זֶה,
 עַד שֶׁכָּל אֶחָד מִטַּעַה אֶת עֲצָמוֹ שֶׁהוּא רוֹצֵה הָאֱמֶת, וְהָאֱמֶת הוּא כְּדִי
 שִׁיחֵיהָ לוֹ כָּל הַכְּבוֹד וְהַתְּאוֹת בְּנֶהוּג עֲכָשׁוּ. גַּם תְּבַעֲרַת הַעֲקֻשׁוֹת
 וְהַנְּצַחֵן חֶזֶק וְעֲצוּם כְּלִפִּיד אֵשׁ וּכְלֶהֱבֶה מִמֶּשׁ, וּכְנִרְאָה בְּעֵינַיִם שְׁנַם
 חַיִּיהֶם יִפְקִירוּ מֵרַב תְּבַעֲרוֹת הַנְּצַחֵן שֶׁבָהֶם כִּידוּעַ. וְגַם הֵם אוֹמְרִים
 שֶׁכָּל כּוֹנְנֵיהֶם אֶל הָאֱמֶת וּבְכָל זֶה הַרְבֵּה הַרְבֵּה לְדַבֵּר וּלְבַאֵר,
 וְהַמְשָׁכִיל יִבִּין מֵעֲצָמוֹ). בְּכָל לֵב וְנִפְשׁ מַה שֶּׁלֹּא הָיָה עוֹד
 אֶתְעַרְוֹתָא דְלִתְתָא כְּזֶה מַעוֹלָם. וְאַף־עַל־פִּי שִׁמְעֵעִם
 הָאֶפִּיקוֹרְסוֹת וְהַחֲשָׁד וְאַפְלָה שִׁיחֵיהָ בְּיָמִים הָהֵם כִּמְעַט
 שֶׁלֹּא יִדְעוּ עוֹד כְּלָל מַהוּ הָאֱמֶת, אֲבָל 'רַחֲמֵנָא לְבָא בְּעֵי'
 (סְנֵהֲדַרִּין קו) וּמִיד בְּהִגִּיעַ הָעֵת וְהַשְּׁעָה הַזֹּאת יִמְשִׁיךְ בְּרַחֲמָיו
 יִתְבָּרַךְ עוֹר וְסִיּוּעַ נִפְלְאָה וְנִרְאָה שֶׁלֹּא הָיְתָה עוֹד כְּזֹאת
 מַעוֹלָם (כִּי הַיּוֹם בְּפִרְסִיּוֹת כִּשְׂאֶחָד מִשְׁתּוֹקֵק בְּכִלּוֹת הַנִּפְשׁ אֶל
 הָאֱמֶת, מִמְשִׁיךְ לוֹ עַל יְדֵי זֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹר וְסִיּוּעַ עַד שִׁזְכֹּכָה

לְהַאֲמוּנָה הָאֱמֶתִית (וְכַאֲשֶׁר מוֹכֵא מִזֶּה לְעֵיל עֵין שָׁם) וְאֵלֶּפֶי אֵלֶּפֶים וְרַבֵּי רַבּוּבוֹת קָל וְחֹמֶר בְּשִׂיחָהּ הַדְּרָר הַזֶּה בְּכִלְיוֹת מִכָּל יִשְׂרָאֵל בְּיַחַד אֲשֶׁר "הֵן אֵל כְּבִיר וְלֹא יִמָּאֵס" וְגַם יִצְרָף בְּרַחֲמָיו כָּל נִקְדָּה וְנִקְדָּה אֶתְעָרוּתָא דְלִתְמָא שְׂחִיָּה בְּכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ בְּכָל הַדּוֹרוֹת שְׁעָבְרוּ עָלָיו, עַד שְׂחִיָּתָם מֵאִמֶּר הַכְּתוּב "וְלֹא יִכְנָף עוֹד מוֹרִיד מִפְּנִיד" (יִשְׁעִיָּה ל') שְׁלֹא יִסְתִּיר אֶת עַצְמוֹ עוֹד מֵאִתּוֹ. וְכֵן חָס גְּבַה אֶתְהַפֵּךְ (עֵין לְקוּמֵי א' סִימֵן ב') שְׂחִיָּא אֵלֵינוּ אֶת פְּנָיו הַרְוִמוֹ אֶל מִדַּת הָאֱמֶת, עַד שְׁמִמְיָלָא יָבֹוא עַל-יְדֵי זֶה גַם שְׂחִיָּא כָּל מִינֵי יִשׁוּעוֹת לְעַד וּלְנֹצֵחַ נְצִיחִים:

עַל אוֹדוֹת הַמוֹכֵא שָׁם בְּלְקוּמֵי א' סִימֵן נ"ט שְׂחִיָּא רְשָׁעִים שְׂחִיָּא שְׂחִיָּא לְקַרְבָּם וְכו' עֵין שָׁם הַמוֹכֵן בְּזֶה (כְּפִי שְׂחִיָּמְעֵי בְּעַל פֶּה שְׂחִיָּא עַל הָאִפְיִקוּרְסִים שְׂחִיָּא אֶפְלוּ לְדַבֵּר עִמָּהֶם כִּי הֵם יְכוּלִים לְהוֹרִיד אֶת הַמְקַרְבָּם מִמְדַּרְגָּתוֹ כְּמִבְּאֵר בְּפָנִים שָׁם בְּסִימֵן נ"ט הַנ"ל. וְעֵין לְעֵיל בְּחֻלְק זֶה בְּאוֹת א' עֵין שָׁם). אִז יִקְנִים "וְיִדּוּ אוֹחֻזוֹת בְּעֵקֶב עֲשׂוֹ" שְׁלֹא יִסְפִּיק זֶה לְגַמֵּר מְלַכּוֹתוֹ, עַד שְׂחִיָּקוּם זֶה וְנוֹמְלָה הַיִּמְנוֹ. וּפְתָאֵם יָבֹא אֶל הַיְכָלוֹ הָאֲדוֹן אֲשֶׁר אַתֶּם מְבַקְשִׁים, אִישׁ אֲשֶׁר בָּרַב חֲכָמָתוֹ הֶעֱצוּמָה וְהַנְּשִׁגְבָּה יִכְנִים בְּלֵב כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְבַל יִשִּׁית אֶת לְבָבוֹ לְכָל הַמְּבוּכוֹת וְהַשְּׂאֵלוֹת וְהַלְצָנוֹת אֲשֶׁר הַתְּנַבֵּר בְּעוֹלָם כְּמַעַט עַד אֵין תְּכָלִית. אָבֵל יתְנַבֵּר וְיִתְחַזֵּק וְיִתְאַמֵּץ בְּתַפְלָה וְצִעֲקָה וְשְׂחִיָּא הֶעֱצוֹת הַקְּדוּשׁוֹת, עַד שְׂחִיָּתָם אֶת אֲשֶׁר הַבְּטִיחָנוּ עַל-יְדֵי הַחֻזָּה "וְעֲשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר בְּחֻמֵי תֵלְכוּ וּמִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם". עַד שְׂחִיָּשְׁלָם רְצוֹנוֹ וְחַפְצוֹ וְכוּנָתוֹ וְיִתְפָּרֵךְ בְּבְרִיָּאת עוֹלָמוֹ בְּתַכְלִית הַשְּׁלָמוֹת שְׂחִיָּא שְׁלָמוֹת אַחֲרָיו.

שְׁוִיתִי ה' קִלְעֹדִי תְבוּיָה

סֵפֶר

כּוֹכְבֵי אֹר

חֵלֶק ג'

חֲכָמָה וּבִינָה

הַקְדָּמָה

לְחֵלֶק שְׁלִישֵׁי הַנְּקָרָא בְּשֵׁם חֻכְמָה וּבִינָה

מוֹדַעַת זֹאת בְּכָל הָאָרֶץ, כִּי אָמְנָם לֹא קָם נְבִיא עוֹד
 בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה (דְּבָרִים ל"ד), אֲבָל הוּא בְּעַצְמוֹ עוֹד יִקּוּם
 לְנַאֲלָנוּ גַם מִהַגְלוֹת הַזֶּה. כִּי מְשִׁיחַ דָּא מֹשֶׁה (עַל אֹדוֹת
 שְׁאֵמְרוּ חֻכְמִינוּ ז"ל עַל פְּסוּק "שְׁלַח נָא בְיַד תְּשַׁלַּח", יוֹדַע אֲנִי שְׁאִינִי
 גּוֹאֲלָם לְעֵתִיד, – הִבֵּט נָא וּרְאֵה מַה שְׁמוּכָא בְּשִׁיחוֹת הָרַ"ן בְּסִימָן ג"ד
 מַעֲנִין גְּלוּלִים, וּמוּכָא גַם בְּשֵׁאֵר סִפְרֵי אֲמַת שְׁאִין הַנְּשֻׁמָּה מִתְּגַלְגַּלַּת
 פַּעַם שְׁנִיָּה כְּמוֹ שֶׁהִיְתָה רַק זֹאת הַנְּפֹשׁ עִם זֶה הָרוּחַ וְכוּ', כִּי בְּזֶה תְּבִין
 כִּי לֹא יִסְתְּרוּ זֶה אֶת זֶה מֵאִמְרֵי חֻכְמִינוּ ז"ל הָאֱלֹהִים וְגַם הַמְּקַרְאוֹת
 שְׁבַפְרֻשַׁת שׁוֹפְטִים נְבִיא בְּקִרְבֵּךְ מֵאֲחִיד "כְּמוֹנִי" יִקּוּם לְךָ וְכוּ', נְבִיא
 אֲקוּם לְהֵם מְקַרְב אֲחִיהֶם "כְּמוֹד" וְכוּ', אֲשֶׁר לְדְבָרֵי הָאָר"י ז"ל גַּם הֵם
 יִתְבָּאֲרוּ עַל הַגּוֹאֵל הָעֵתִיד לְהִיּוֹת, וּבְדָבַר הַזֶּה גַּם הֵם עַל מְקוּמָם יְבוֹאוּ
 בְּשָׁלוֹם). וּמַה שֶׁהִיָּה הוּא בְּעַצְמוֹ שִׁיְהִיָּה בְּיִתֵּר שְׁאֵת וְיִתֵּר עֲזוֹ,
 כִּי בֹא יְבֵא בְּרָנָה גַם בְּשַׁעַר הַחַמְשִׁים, וְיִשְׁיֵג אוֹתוֹ בְּשַׁלְמוֹת
 עֲצוּם וְנִשְׁגָּב עַד שֶׁלֹּא יֵרַד עוֹד מֵאֲתוֹ (אֶפֶס-עַל-פִּי שְׁנַם בְּעַת מֵתָן
 תוֹרָה הַשִּׁיג אוֹתוֹ בְּסוֹד "וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים", אֲבָל תִּכְרַף בְּסוֹף
 הָאָרְבָּעִים יֵרַד מֵאֲתוֹ בְּמִרְמֹז בְּפְסוּק "לְךָ יֵרַד כִּי שַׁחַת עִמָּךְ", וְלֹא הַשִּׁיגוֹ
 עוֹד כָּל יְמֵי תַיִו). כִּי לְעוֹלָמִי עַד וּלְנִצְחַת נְצַחִים יַעֲלֶה וְיִתְעַנֵּג בּוֹ
 בְּמִדְרָגָה אַחַר מִדְרָגָה עַד אֵין חֻקְרָ.

וְעֵתָה כְּפִי אֲשֶׁר נוֹדַע הַדְּבָר אֲשֶׁר דְּבַר רַבְּנוּ ז"ל בְּעַת אֲשֶׁר

גְּלָה אֶת הַמַּאֲמָר הַמוֹכָא בְּלִקְוֵי מוֹהֲרֵי תַנְיִנָא סִימֵן כ"ח, דַּע שְׂיֵשׁ חֲלוּקִים בֵּין הַתּוֹרוֹת וְכוּ', וּמוֹרְנוּ רַבִּי נִתָּן וְצ"ל מַעֲצֵם הֶרְגֵּשׁוּ בְּזוּפוֹת לְבָבוֹ אֶת עִמְק נוֹרָאוֹת דְּבִרְיוֹ עַד כִּי בָּעֵרוּ בְּקֶרְבוֹ בְּלִהֶבֶת שְׁלִהֶבֶת מִמֶּשׁ, לֹא יִכַּל לְהִתְאַפֵּק, וְנִתָּן אֶת קוּלוֹ בְּפִנֵּי כָּל הַנְּצַבִּים עָלָיו, אוֹלֵי כֶּךָ הוּא הַפְּרוּשׁ מֵהַ שְׂאֵמְרוֹ חֻכְמִינוּ וְ"ל (סְנֵהֲדֵרִין צוּ) 'אֵין בְּן דְּדוּד בָּא אֶלָּא בְּהַסַּח הַדַּעַת', הֵינּוּ שְׂיִהִיָּה בְּעוֹלָם וְלֹא יִדְעוּ כִּי כֶּכֶר הוּא וְכוּ' וְרַבְּנוּ וְ"ל גְּלָה אֶת עֵינָיו וְהִרְאָה לוֹ רַב נַחֲמָן אָמַר בֶּן אֵי מִן חַיִּי, אֲנָא' (בְּגִמְרָא אֵיתָא בְּגוֹן אֲנָא, כַּמְדַּמָּה לִי מֵאֵת אֲשֶׁר שְׁמַעְתִּי בְּעַל פִּה אֶת עֵינָן הִזָּה שְׂרַבְנוּ וְ"ל סִים אִזְ אֲנָא הוּא).

וְעַתָּה מֵאֲלֵינוּ גִדַּע וְנִבִּין פְּחוֹת מַטְפָּה מִן הַיָּם בְּמָה שְׁנִקְרָא בְּשֵׁם נִחַל גּוֹבַע מְקוֹר חֻכְמָה (כַּמוֹכֵן בְּבִאוּר בְּמֵאֲמָרוֹ הַקְּדוּשׁ שְׁבַחֵי מוֹהֲרֵי בְּסִפּוֹר נְסִיעָתוֹ לְאוּמָאן בָּאוֹת ה' וְעִבְשׁוּ יֵשׁ נִחַל גּוֹבַע מְקוֹר חֻכְמָה וְכוּ'), שְׁזָה הוּא הַשֵּׁם שֶׁל מִדַּת הַבִּינָה בְּיָדוּעַ לְיִוְדַעֵי חֵן. כִּי אִם "רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל" לְהַשִּׁיג הַשְּׂגוֹת הַנְּמֻשְׁכוֹת מֵאֲתָהּ וּמִמִּדַּת הַחֻכְמָה וְכוּ', אֲבָל לְהַדְבִּק וְלְהַכְּלִיל בָּהּ בְּתַבְּלִית הַשְּׁלֵמוֹת שְׂאִין שְׁלֵמוֹת אַחֲרָיו, לֹא יָקוּם עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל זוּלַת "הַעֲלִית עַל בְּלָנָה", בְּיָדוּעַ וּמוֹכֵן כָּל זֶה בְּסִפְרֵי אֲמַת.

וְאֲנֹכִי הָעֵנִי בְּדַעַת בְּשִׁמְעֵי וּבְהַבִּינּוֹתֵי בְּכָל זֶה, תְּמַכְתִּי יִתְדוֹתֵי בְּפִקְדַת רַבְּנוּ וְ"ל אֲשֶׁר פִּקְדַּד וְעוֹה עַל כָּל אַחֲד

לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה עַד מְקוֹם שֶׁיֵּד שְׂכָלוֹ מַנְעֵת, וְסִבּוֹתַי אֶת לְבִי
 לְתוֹר וּלְחַפְּשׁ בְּכָל הַדְּבָרִים הַרוֹמְזִים עַל בִּינָה עֲלֵאָה,
 וְנִשְׁאַתִּי אֶת עֵינַי וְאֶרְאֶה כִּי בְּרַבִּם כְּכֹלִם מְרָמוֹ וְנִסְתָּר
 כְּבוֹד שְׁמוֹ (שָׁל רַבְּנּוּ ז"ל) הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא (עֵינִי בְּהַשִּׁיחוֹת הַר"ג
 בְּאוֹת מ"ד שֶׁכָּל אָדָם וְאָדָם מְרָמוֹ בְּשְׁמוֹ כֹּל עֲנִינוֹ וּבְחִינָתוֹ, וּבִזְוָה תְּבִין
 גְּדֹל וְעֶצֶם נוֹרְאוֹת וְנִשְׁגָּבוֹת שְׁמוֹת הַצְּדִיקִים, אֲשֶׁר בְּהִזְכָּרְתֶּם לְבַד
 יְכוּלִים לְהִבְיֵא שְׁנוּי בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית לְשָׁנוֹת הַטְּבַע לְטוֹבָה כְּמִבְּאֵר
 בְּסִפֵּר הָא"ב (הוּא סִפֵּר הַמִּדּוֹת מְרַבְּנּוּ ז"ל) חֶלֶק ב' אוֹת צ' סִימָן כ'. גַּם
 עֵינִי בְּלִקְוֵי מוֹהֲרֵינִי ח"א סִימָן מ"א מֵה שֶׁכְּתַב שֵׁם בְּשֵׁם הָאֲר"י ז"ל,
 שֵׁיֶעֱקֹב גִּימְטְרִיא ב' פְּעָמִים אֱלֹקִים עִם הַיּוֹד אוֹתִיתוֹת. וּבְלִקְוֵי הַלְכוֹת
 הַלְכוֹת הַוִּדְאָה הַלְכָה ו' אוֹת ל"ד בְּשֵׁם הָאֲר"י ז"ל שֵׁיֶעֱקֹב וַיּוֹסֶף
 גִּימְטְרִיא י"ג פְּעָמִים הוּיָה וְגַם בְּשְׁמוֹת שְׁאֵר הַצְּדִיקִים, מוֹכָא בְּסִפְרֵי
 אֲמַת גִּימְטְרִיאוֹת מִשְׁמוֹ יִתְבַּרַךְ כִּי שְׁמוֹ יִתְבַּרַךְ מִשְׁתַּף בְּשִׁמְכֶם, וְצְדִיקָא
 שְׁמָא דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמְכַל שְׁכֵן וְכָל שְׁכֵן בְּשְׁמוֹ שֶׁל הָרֹאשׁ כֹּל
 הַצְּדִיקִים וְכו'... אֲשֶׁר הִתְפָּאֵר וְאָמַר: אֵיךְ הָאֵב גָּאֵר קִיִּין נְאֻמְעֵן נִיט (אֵין
 לִי בְּכָלֵל שֵׁם), שְׁבֻדָּאֵי גְדֹלוֹ וְעֶצְמוֹ רִזִּין וְסוּדוֹת נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים בְּשְׁמוֹ
 הַקְּדוֹשׁ עַד אֵין חֶקֶר, עַד שֶׁכָּל מֵה שְׁמוֹצָאִים בְּזוֹה אֵיזוֹה רְמוֹ לְשִׁבְתָּ, גַּם
 בְּעִנְיּוֹת דַּעֲתָנוּ, הַכֹּל אֲמַת. גַּם עֵינִי שֵׁם בְּהַשִּׁיחוֹת הַר"ג בְּהַשִּׁיחָה הַנִּז"ל
 מֵה שְׁאָמַר ל'ר' שְׁמַעוֹן לְבַל יִדְמָה בְּדַעְתּוֹ שְׁגַם אָדָם אַחֵר שֶׁשְׁמוֹ כֵּן
 אֲחִיזוֹתוֹ גַּם-כֵּן שֵׁם וְכו' עֵינִי שֵׁם). בְּדַרְךְ מִסִּפֵּר וּמְנִינִן כֹּאֲשֶׁר הַצְּבִתִּי
 אוֹתֶם לְעֵינֶיךָ זֶה אַחֵר זֶה.

חכמה ובינה

א

כי בראשונה נבא בְּחֶשְׁבוֹן תַּבַּת בִּינָה אֲשֶׁר הֵשִׁיג אוֹתָהּ
בְּשִׁלְמוֹתֶיהָ וּבְמִלּוּאָהּ, וְתַבִּיט וְתִרְאָה רָמֵז נִפְלָא, כִּי עַל כֵּן
בְּמִלּוּא כְּזֹה: "בֵּית יוֹד נוֹן הִי" (553) מְכוּן בְּמִסְפָּר "נִחְמָן בֵּן
שְׁמֹחָה" מְכוּן מִמָּשׁ.

ב

גַּם בִּינָה הִיא בְּסוֹד "נְשֻׁמָה", כִּי עַל־כֵּן גַּם תַּבַּת נְשֻׁמָה
בְּמִלּוּאָה כְּזֹה: "נוֹן שִׁין מִם הֵא" (מִלּוּי אוֹת ה' נִחְשָׁב בְּג' פָּנִים: הִי,
הֵא, הֵה, כַּנּוֹדַע בְּסִפְרֵי אַמֶּת) עִם הַכּוֹלֵל, בְּמִסְפָּר "נִחְמָן בֵּן
שְׁמֹחָה" (553).

ג

גַּם בִּינָה הוּא בְּסוֹד "הַמְנָרָה" (אֵת כָּל אֲשֶׁר כְּתִבְתִּי בְּמִסְפָּרִים
הָאֵלֶּה, וְדִקְדַּקְתִּי לְכַתְּבָם כְּכַתִּיבְתֶם בַּתּוֹרָה), כִּי עַל־כֵּן גַּם תַּבַּת
מְנָרָה בְּמִלּוּאָה כְּזֹה: "מִם נוֹן רִישׁ הִי" בְּמִסְפָּר שְׁמוֹ בְּמִלּוּאוֹ
כְּזֹה: "נוֹן חֵית מִם נוֹן" עִם הַכּוֹלֵל (711). וְזֶה אֲשֶׁר גַּם תַּבּוֹת
"מְנָרַת זָהָב" עִם הָאוֹתִיּוֹת בְּמִסְפָּר הַזֶּה. וְזֶה אֲשֶׁר גַּם תַּבּוֹת
"מְנָרָה בְּדָרוֹם" עִם הָאוֹתִיּוֹת בְּמִסְפָּר "נִחְמָן בֵּן שְׁמֹחָה" עִם
הַשְּׁלֵשׁ תַּבּוֹת (556). וְזֶה אֲשֶׁר גַּם "גֵּר תְּמִיד" (כִּי כֵן כְּתוּב אֲצֵל

המנורה בפרשת תצוה להעלות נר תמיד) עם האותיות כמספר שמו במלואו בזה "נון חית מם נון" (710).

וזה אשר גם תבות "שמן זית זך כתית" גימטריא שמו בארבעה פנים, הלא המה: "נחמן", "נחמן בן שמחה" עם האותיות והתבות. "נחמן בן פינא" עם האותיות והתבות (עינתי בספר בית שמואל על אודות כתיבת שם פינא ומצאתי וראיתי כי בן הוא באותיות האלה כאשר כתבתי. גם אנב אורחא אמרתי להודיע להמעין, שרבנו ז"ל הזהיר לכל אשר יבקש בזכותו, שיזכירונו על שם אמו, רבי נחמן בן פינא, ולא בשאר נפטרים אשר יזכרו על שם אביהם). "נחל נבע מקור חכמה" עם האותיות (1664).

ד

בינה הוא בסוד "קן" (כי היא קן לחכמה), על-בן "קן" עם האותיות במספר "נחמן" עם האותיות (152).

ה

בינה הוא לפעמים בסוד "תבונה" כי על-בן גם "תיו בית ואו נון הא" עם הכולל, כמספר שמו בשני פנים, הלא המה: "נחמן בן פינא" "נחל נבע מקור חכמה" עם האותיות והתבות (954)

ו

בינה הוא בסוד "לב", ועליה נאמר: הלב מבין, כי על בן התבות "הלב מבין" עם האותיות והתבות, כמספר "נחמן" (148).

ז

בינה הוא בסוד "נדרים" כי על-כן גם זה במספר "נחמן בן פינא" עם האותיות (304). (עין במסכת בכורות ל"ו. שהפרת נדרים ביחיד ממחה אמר ר' נחמן: כגון אנא. ועין לעיל בהקדמה ובלקוטי הלכות מוען ונטען הלכה ב' באות ד' מענין שבעת הסת שתקן ר' נחמן).

ח

בינה הוא בסוד "תפלין", כי על-כן "אות על-ידך" עם האותיות והתבות והכולל במספר "נחמן בן שמחה" (553). וזה אשר גם "מטפת בין עיניך" (בפסוק "ואהבת" מטפת' חסר קתיב). עם הכולל בגימטריא שמו במלואו עם אותיות המלוי (721).

וזה אשר גם השם "תפלין" אשר בדברי חכמינו ז"ל במלואם "תיו. פא. למד. יוד. נון". עם אותיות המלוי, במספר שמו במלואו עם הכולל (711).

וזה אשר גם השם "פאר" אשר להם, אם תמלאנו כזה, "פא, אלת, ריש", עם אותיות המלוי במספר שמו במלואו (710).

ט

בינה הוא בסוד "קדש-קדשים" כי על-כן גם זה במספר "נחמן בן שמחה, נחמן בן פינא" ואחד מהם עם האותיות והכולל (858).

,

בִּינָה הוּא בְּסוּד "הוּא", כִּי עַל-כֵּן "הִי, וַיּוּ (גַּם מְלוּי אוֹת "וּ" נִדְרָשׁ
בְּשֵׁלֶשׁ פָּנִים וַיּוּ, וְאוּ, וּו) אֶלֶף" בְּמִסְפָּר "נַחֲמָן" (148).

יא

גַּם נֶפֶשׁ "בְּנִימָן" נִמְשָׁכָה מִבִּינָה, כִּי עַל-כֵּן גַּם בְּנִימָן בְּמִסְפָּר
"נַחֲמָן" עִם הָאוֹתִיּוֹת (152).

יב

בִּינָה הוּא בְּסוּד "אִם הַבְּנִים" בְּמִסְפָּר "נַחֲמָן" (148).

יג

בִּינָה בְּלוּלָה וַיְחַוְדָה בְּחֻקְמָה, כִּי עַל-כֵּן יַעֲלוּ גַם שְׁנֵיהֶם
"חֻקְמָה בִּינָה" עִם הָאוֹתִיּוֹת בְּמִסְפָּר "נַחֲמָן" (148).

זוֹה אֲשֶׁר גַּם "אֶלֶף בֵּית, אֶלֶף מֵם" (כִּי חֻקְמָה בִּינָה הֵם בְּסוּד
אָב וְאֵם) בְּמִסְפָּר שְׁמוֹ בְּמִלּוּאוֹ "נוֹן חֵית, מֵם נוֹן" עִם הָאָרְבַּע
אוֹתִיּוֹת (714).

זוֹה אֲשֶׁר גַּם הַשֵּׁם "נִסְתָּר" אֲשֶׁר לָהֶם בְּנִימְטְרִיא שְׁמוֹ
בְּמִלּוּאוֹ (710).

יד

בִּינָה הִיא אֲשֶׁר בָּאָה בְּסוּד "מִי" אֲשֶׁר נֶאֱמַר עַל זֶה: (וַיִּשְׁעִיה
י"ד) "ה' עֲבָאוֹת יַעֲזֵן ו"מִי" יִפֹּר, "מִי" יִרְפָּא לָךְ (כַּמּוּבָא מִזוֹה
בְּסִפְרֵי אֱמֶת), וּמֵאֲשֶׁר הִשִּׁיג זֹאת רַבְּנּוּ ז"ל (כִּי עַל כֵּן הִתְפָּאָר

ברפואת הבת מלכה שמרמוז על כנסת ישראל כמובא בלקוטי הלכות תולעים הלכה ד'. אמר המעתיק, ועל בן ורפאתיו" שבפסוק "שלום שלום, אמר ד'" וכו' גימטריא נחמן בן שמחה (703) במלואו דמלואו שאין למעלה מזה, כי על בן מלואו דמלואו כזה: "מם, מם, יוד, ואו, דלת" עם התבות והכולל במספר "נחל נבע מקור חכמה" עם התבות (633). ועם שני כוללים הוא במספר "נחל נבע מקור חכמה" (629).

זה אשר גם כתיבתו פשוט ומלא כזה: "מי, מם יוד" במספר שמו הקדוש "נחמן" עם האותיות (152).

טו

ולכן מה שאמרו חכמינו ז"ל: הקדוש ברוך הוא גזר והצדיק מבטל, נאמר עליו ביותר ויותר, כי הוא אשר נאמר בו, ו"מי" יפר והוא הוא ראש לכל הצדיקים וכו'... כפי הנראה שגם מחמת זה הוא אסור קצת במופתים (כי בודאי גם מה שהצדיק מבטל הוא על פי רצון השם יתברך וממשלתו, כי הלא על ידי זה בעצמו נתגלה ממשלת השם יתברך כמובא מזה בדברי רבנו ז"ל). כי הוא ז"ל אם היה מתר במופתים כמו וכו' היה מתבטל הבחירה לגמרי.

טז

ובדבר רוממות מדת הבינה יבין המשכיל מאליו, כי אלו כל הימים היו וכו' לא יספיקו לבאר חלק מרבי רבבות, כי

היא אשר על-יָדָהּ כָּל רְפוּאָת מַחְלָתֵנוּ אֲשֶׁר נַחֲלִינוּ
וּנְשַׁבְּרָנוּ בְּמַחְלָה אַחֵר מַחְלָה, בְּשֶׁבֶר אַחֵר שֶׁבֶר, עַד כִּי
גָדַל בְּ"יָם" שֶׁבְּרָנוּ (זֶה הַ"יָם" (גִּימְטְרִיא נּוֹן) רוֹמְזוּ עַל שֶׁעַר הַנּוֹן דֶּסְטְרָא
אַחֲרָא אֲשֶׁר זֶה לְעַמֵּת זֶה הוּא כְּלוּל מִכָּל מַחְלוֹת וּמְכֹאֲוֵי הַנֶּפֶשׁ עַד
אֵין תְּכֵלִית).

וזאת אשר באה מִדַּת הַבִּינָה גַם בְּסוּד "קְמֻרַת" הַמַּעֲלִית
נִיּוּצוֹת (נִשְׁמוֹת הַפּוֹשְׁעִים) מִעֲמֻקֵי הַקְּלָפוֹת

וזאת אשר בִּינָה גַם בְּסוּד תְּשׁוּבָה, תְּקִנֹת הַפּוֹשְׁעַת שֶׁפּוֹשְׁעִים
כִּי אֵין לָהּ דְבַר שֶׁעוֹמֵד בְּפָנֶיהָ.

וזאת אשר בִּינָה גַם בְּסוּד "מְקוּהָ" אֲשֶׁר כָּל הַטְּמֵאִים אֵי
אֶפְשָׁר לָהֶם לְעֹלוֹת מִטְּמֵאָתָם כִּי אִם עַל-יָדָהּ.

וזאת אשר בִּינָה, גַם בְּסוּד "הַשְּׁנֵי בְּדֵי עֲרָבוֹת" שֶׁבְּלוּלָב,
אֲשֶׁר גַם הַפּוֹשְׁעִים מְרַמְזִים בָּהֶם, כִּי כָּל חַיּוֹתָם וְתַקְוֹתָם רַק
עַל-יָדָהּ.

וזאת אשר בִּינָה גַם בְּסוּד "יּוֹבֵל וְשׁוֹפָר" שֶׁתּוֹקְעִין בּוֹ לְקִרְאָה
דְּרוּר גַם לְהַעֲבִידִים שְׁנַתְחִיבוּ לְהַרְצִיעַ (עַזֵּן בְּלִקּוּטֵי הַלְכוֹת יוֹרֵה דַעֲיָה
הַלְכוֹת בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה הַלְכוֹת ד' בָּאוֹת כ"ו). כִּי הִיא הָאֵם הַמְּרַחֶמֶת
עַל בְּנֵיהָ, וְהוֹלֶכֶת אַחֲרֵיהֶם גַם לְמָקוֹם הַטְּנַפֶּת לְהוֹצִיאָם
מִשָּׁם (כִּי הִיא הָאֵם גַם לְבַחֲנֵת מַלְכוּת הַמּוֹכֵא בְּסִימֵן ע"ח בְּלִקּוּטֵי
מוֹתְרֵן חֶלֶק א', הַשׁוֹכְנֵת עִם בְּנֵיהָ בְּלֵי הַפֶּסֶק), כִּי כָּל כַּח הַמַּלְכוּת
לְהוֹצִיא וּלְהַעֲלוֹת אֶת הַנּוֹפְלִים הִיא מֵאַתָּה, בְּסוּד 'אָמָא

אזופית מנהא לברתא' (כמוכא מזה בלקוטי מוהר"ן, חלק א' סימן מ"ט
באות ז' ענין שם היטב).

יז

וכל הדברים האלה תמצא רמוז ונסתר גם במספר שמו
הקדוש והנעלם:

בי "קמרת" עם הכולל במספר שמו במלואו (710).

תשובה, עם הכולל במספר שמו במלואו עם האותיות (714).

"מקנה" עם הכולל במספר שמו עם האותיות (152).

ב' פעמים "ערבה" (בי צריך להיות שני בדי ערבה), במנין שמו
עם שם אביו: "נחמן בן שמחה" עם הכולל (554).

"יובל שופר" במספר "נחל נובע מקור חכמה" עם התבות
והכולל (634).

"אם הבנים" במספר שמו כנזכר לעיל (אות י"ב) (148).

יח

ועתה נחזור ונשוב לדברינו הנ"ל בדבר רוממות המדה
הזאת, כי היא האם הקדושה אשר עליה אמר שלמה
המלך עליו השלום את כל דברי השבח שבסדר הא"ב
שאומרים אותם בליל שבת עת קבלת המלכות מאורה
הנפלא, להיות מכנה על-ידי-זה בשם "שדה תפוחים",

אֲשֶׁר גַּם זֹאת בְּמִסְפַּר שְׁמוֹ בְּשָׁנֵי פָּנִים "נַחֲמָן בֶּן שִׁמְחָה" עִם
הַשְּׁלֵשׁ תַּבּוֹת "נַחֲמָן בֶּן פִּינְא" עִם הַשְּׁלֵשׁ תַּבּוֹת (853).

יט

וְכָל אֲשֶׁר יָשִׁים אֶת לְבוֹ לְהַשִּׁיר הַזֶּה יִרְאֶה בְּעֵינָיו כִּי מְבֹאֵר
שֵׁם בְּרַמְזוֹ נִפְלָא הַתְּגִלוֹת הָאוֹר הַזֶּה בְּעוֹד נִבְרָה לַיִל
חֲשֻׁכוֹת גְּלוֹתֵינוּ, לְתַתּוֹ גַּם הַיּוֹם טָרַף אֲמָרְיוֹ הַנּוֹרָאִים לְאֲנָשֵׁי
בֵּיתוֹ וּמְקַרְבָּיו, וְחַק הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה (שְׁלֹחַן עָרוֹד וְהַתְּבוּדוֹת)
לְבַלְתֵּי נַעֲבֹר אֶת הַחֻק הַהוּא כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ (שְׁזוּה בְּחִינַת "וַתִּקַּם
בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טָרַף לְבֵיתָהּ וְחַק לְנַעֲרוֹתֶיהָ", וְעַיִן בְּשִׂיחוֹת הַר"ן
בְּאוֹת קפ"ד, שֶׁהַשְּׁנֵי דְבָרִים הָאֵלֶּה הָיוּ הַנְּהַגּוֹת בְּלִיּוֹת לְכָל מְקַרְבָּיו
בְּכָל יְמֵי חַיֵּיהֶם, וְכַפִּי הַמּוּבָן שֵׁם שְׁקִיּוֹם הַשְּׁנֵי דְבָרִים הָאֵלֶּה בְּחַק וְלֹא
יַעֲבֹר מִסְגָּל וּמוֹעִיל לְנַצַּח בְּכַפְלֵי כַפְלִים בְּלֵי שְׁעוֹר, יוֹתֵר מֵאֵם אֶפְלוּ
הָיָה עוֹשֶׂה אוֹתָם הָאֲדָם כְּמוֹ-כֵן, וְלֹא בְּחַק וְלֹא יַעֲבֹר תְּמִיד בְּלֵי הַפֶּסֶק):

כ

וְאֵת אֲשֶׁר זָמַם וְלָקַח בְּרִשׁוֹתוֹ הַשְּׁדָה הַקְּדוּשָׁה (שְׁזוּהוּ בְּחִינַת
"זְמָמָה שְׁדָה וַתִּקְחֶהוּ מִפְּרֵי כַפִּיָּה נְמָעָה כָּרֶם") לְהַשְׁקוֹת וּלְגַדֵּל אֶת
הָאֵילָנוֹת שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאִים בְּשֵׁם שְׁדָה וְכָרֶם,
כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִשְׁעֵיָהּ) "כִּי כָרֶם ה' צִבְאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל" וְכוּ',
וְאֵת אֲשֶׁר בְּ'עוֹז' (שְׁזוּהוּ בְּחִינַת "חֲגֵרָה בְּעוֹ מִתְנִיָּה וַתֵּאֱמַן
זְרוּעוֹתֶיהָ". גַּם עַיִן בְּלִקְוֵי מוֹהֲרָן ח"א סִימָן ס"ה בְּסוּפּוֹ, שֶׁכָּל עַיִן
הַשְּׁדָה וַתְּקוּנָהּ כְּלוּלִים בְּהַפְסוֹק "וַיֹּאמֶר בּוֹעִז" (אוֹתִיוֹת בְּעוֹז) וְכוּ'

שִׁמְרָמוֹ עַל (הַבִּינָה) "וְהַחֲכָמָה אֲשֶׁר תַּעֲזֹ" וְכוּ') חָגַר מְתַנְיוֹ (עֵינַי שָׁם בְּהַתּוֹרָה ס"ה בַּתְּחִלָּתוֹ בְּאוֹת א' מוּבָא שָׁם ו"מ" שְׂרוּצָה לְחַגֵּר מְתַנְיוֹ לְהִיּוֹת הוּא הַבַּעַל שְׂדֵה, וּכְפִי אֲשֶׁר הִבְאֵתִי לְעִיל מִסְפְּרֵי אֲמַת בְּפְרוּשׁ הַפְּסוּקִים: "מִי יִרְפָּא" וְכִי יִפְר", נִרְאָה לְעֵנִיּוֹת דַּעְתִּי לְפָרֵשׁ בֶּן גַּם ה"מ"י הַזֶּה) וְאַמִּץ זְרוּעוֹתָיו (בְּחַי מוֹהֲר"ן בְּסִפּוּר נִסְיַעְתּוֹ לְנֶאֱוָרִימֵשׁ בְּאוֹת א' עַל עֲנָן הַמוּבָא בְּהַתּוֹרָה ס"ה הַנ"ל, גַּם עֵינַי בְּחַי מוֹהֲר"ן בְּסִפּוּר נִסְיַעְתּוֹ לְאוּמִין אוֹת ל"ג, שֵׁשׁ לָזֶה שְׂיִכּוֹת לְהַנ"ל וְכַמוּכֵן לְהַמְעִינַי שָׁם) לְגַמֵּר אֵת כָּל הַתְּקוּנִים הַצְּרִיכִים לָזֶה, אַף אִם עֲבַר עָלָיו מֵה שְׂעֵבֵר, וְאֵת אֲשֶׁר לֹא יִכְבֶּה גֵרוֹ אֲשֶׁר יִזְרִיחַ עָלֵינוּ בְּלֵיל גְּלוּתֵינוּ (שִׁזְהוּ בְּחִינַת "טַעֲמָה כִּי טוֹב סָחֲרָה לֹא יִכְבֶּה בְּלֵילָה נִרְה"):

כא

גַּם אֲשֶׁר יִשְׁתַּדֵּל בְּנַפְלָאוֹת אַרְבָּעָה כַּחוֹת שְׁנַמְצָא בְּיָדָיו הַנּוֹרָאִים, לְהַצִּיל וּלְרַפָּא לְכָל נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּבִפְרָט וּבִפְרָט לְכָל אֲשֶׁר יַעֲזֹרֵם בְּאַתְּעֵרוֹתָא דְלִתְתָא בְּדַבּוּר וּבְמַעֲשֵׂה, שֶׁהֵיא גְּתִינַת הַצְּדָקָה וְאַמִּירַת הַעֲשָׂרָה מְזִמּוּרֵי תַהֲלִים בְּבֵית צִיּוֹנוֹ הַקְּדוֹשׁ, (כַּמוּכֵן בְּלִקּוּטֵי הַלְכוֹת הַלְכוֹת פְּרִיָה וּרְבִיָה הַלְכוֹת ג', וְהַלְכוֹת תּוֹלְעִים הַלְכוֹת ד' אוֹת ב' שֶׁעֲנָנַי הַתְּקוּנָה הַזֶּה שֶׁיִּדְּ לְעֵנָי הָאֲרָבָעָה כַּחוֹת שְׁבִיָדָיו הַנּוֹרָאִים הַמוּבָאִים בְּהַמְעֵשֶׂה שֶׁל הַשְּׂבָעָה בְּעַטְלִירִים, עֵינַי שָׁם וְעוֹד בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת הַשְּׂיִכּוֹת לָזֶה) נִרְאָה לְפִי עֵנִיּוֹת דַּעְתִּי שִׁמְרָמוֹ כָּל זֶה בְּהָאֲרָבָעָה פְּעָמִים "יָד" הַבְּתוּבִים שָׁם, הֲלֹא הֵמָּה: "יָדִיָּה" שֶׁלְחָה ב'כ"י שִׁוּר (יַעֲשֵׂה כָּל רִיחוֹת וּסְעוֹת שִׁיָּהִיו ב'מִשְׁקַל רֵאשִׁי תְּבוֹת בְּפִישׁוּר, וְזֶה שֶׁיִּדְּ

לְעַנְיַן תִּקּוּן הַבְּרִית, כִּי סִעְרוּתָם יוֹתֵר מִהַמְשַׁקֵּל, הוּא מַעֲשֵׂו אִישׁ שְׁעִיר (עֵין בְּהִלְכוֹת תּוֹלְעִים הַנ"ל בְּאוֹת ז') שֶׁהוּא אָדוּם הַמְּמַנֶּה עַל פְּנֵם הַבְּרִית, וְהַמְדִּיה שֶׁל הַיּוֹם הַשְּׁשִׁי (כִּי זֶה הַהֶתְפָּאָרוֹת שֶׁל הַבְּעַטְלִיר מַעֲנִין הַכּוֹחוֹת הַנּוֹרָאִים שְׁשֵׁי לֹו בְּיַדְיו הַקְּדוּשׁוֹת הִיָּה בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי עֵין בְּהַמְעַשֶּׂה מִשְׁבַּעַה בְּעַטְלִיר'ס) שֶׁהוּא כְּנֶגֶד יִסוּד הוּא הַתִּקּוּן לְזֶה) "וְכַפִּיָּה" תִּמְכוּ פִּלְיָךְ (פִּלְיּוֹת כִּיבֵד רָאשֵׁי תִבּוֹת פִּלְיָךְ, מִלְּשׁוֹן "יִפְלַח חִין כְּבֹדוֹ" הַנֶּאֱמָר לְעַנְיַן פְּנֵם הַבְּרִית. וְזֶהוּ עֵקֶר הַגְּבוּרָה שְׁמוּכָא בְּהַמְעַשֶּׂה לְעַנְיַן הַהֶתְפָּאָרוֹת הַזּוֹת, שְׁנֵם לְאַחַר שֶׁפִּלְחוּ אֶת הָאָדָם וְזָרְקוּ בּוֹ כָּל מִינֵי הַחַצִּים וְסַמִּים (וְהַעֲקָר בַּכְּבֵד, שְׁשֵׁם הוּא עֵקֶר אֲחִיוֹת עֲשׂו הוּא אָדוּם וְעַמְלָק) גַּם אַחֲרֵיכֵן הוּא תּוֹמֵךְ בְּיַדְיו הַקְּדוּשִׁים, וּמוֹצִיא מֵאֲתָו אֶת הַחַצִּים שֶׁנִּזְרְקוּ בּוֹ וּמְתַקֵּן כָּל זֶה. (וְעַל כֵּן כְּאֲשֶׁר גָּבַר מִשֶּׁה יָדוֹ, וְגַבַר יִשְׂרָאֵל, וְלַחֲפָךְ, וְגַבַר עַמְלָק) גַּם עֵין בְּלִקּוּמֵי הַלְכוֹת הַלְכוֹת פֶּסַח הַלְכָה ט' בְּסוּפָה בְּהֶרְאֵשִׁי פְּרָקִים מוּכָא שֵׁם בְּבֹאוֹר לְעַנְיַן הַחַצִּים הַפְּסוּק "חִין יִפְלַח כְּבֹדוֹ" "כַּפִּיָּה" פְּרִשָׁה לְעַנְיַן (כִּי אֵין עֵנִי אֶלָּא מִן הַדַּעַת, עַל-יַדֵי פְּנֵם הַבְּרִית שֶׁהוּא פְּנֵם הַדַּעַת, וּבַכְּפִיָּה תִתֵּן לּוֹ כָּל הַעֲשָׂרָה קַבִּין חֻכְמָה וְדַעַת), "וְיַדִּיָּה" שֶׁלְחָה לְאַבְיּוֹן (אַבְיּוֹן הוּא הַתָּאֵב לְכָל שְׁנֵם בְּנִשְׁמִיוֹת אֵין לּוֹ מְזוּז וּמַחִיָּה, וְגַם זֶה עַל-יַדֵי פְּנֵם הַבְּרִית כְּמוּכָא בְּדַבְּרֵיו וְ"ל עַל הַפְּסוּק "כִּי בְּעַד אִשָּׁה זּוֹנָה עַד כִּכֵּר לְחֵם", וְנִתְיַנֵּת הַצְּדָקָה שֶׁל הָאִשָּׁת חֵיל הוּא הַתִּקּוּן לְזֶה), וְעַל-יַדֵי כָּל זֶה: "לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשְׁלֹג הַגִּיהֶנָם" (כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שֵׁם) כִּי כָּל בֵּיתָהּ לְבוּשׁ שְׁנֵי'ם'. (שְׁנֵי'ם) רָאשֵׁי תִבּוֹת: "שְׁמִיָּחָה עַל קְבֹרוֹ הַקְּדוּשׁ, נִתְיַנֵּה אֶת הַצְּדָקָה עַל שֵׁם: נִתֵּן תִּתֵּן, י מ'וּמֹרִים" שֶׁכָּל אֲנָשִׁי בֵיתוֹ וּמְקַרְבֵּיו לְבוּשִׁים בָּזֶה. וְעוֹד יֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּדַבָּר אַחַר, כִּי "אֵל תִּקְרֵי שְׁנֵים אֶלָּא שְׁנֵים" – הֵינּוּ שֶׁכָּל בֵּיתוֹ לְבוּשִׁים בְּהַשְּׁנִים הָאֵלֶּה: צְדָקָה וְעֲשָׂרָה מִינֵי

נְנִינָה, שֶׁהֵם מְכֻנָּיִם כְּנֶגֶד שְׁנֵי כַחוֹת מִיַּדְיו הַנּוֹרָאִים הַמוֹכְבָּאִים
 בְּהַמְעֵשָׂה (מִשְׁבַּעַה בְּעַמְלִירִם) עֵינ שָׁם, וְהַשְּׁנַיִם הָאַחֲרִים נִתְעוֹרְרִים
 מִמִּילָא עַל יַדֵי הַתְּאֻחְדוּתָם וְהַתְּחַבְרוּתָם עִמָּהֶם (וְעַיֵן בְּהַלְכוֹת תּוֹלְעִים
 הַנִּל בְּאוֹת י"א). וְאַנְב אֹרְחָא אִמְרַתִּי לְכַתֵּב פֶּה גַם הַנִּרְאָה לְפִי עֲנִיּוֹת
 דְעַתִּי בְעֵנִין הָאַרְבַּעַה כַחוֹת שְׁבִדְדִיו שְׁכֻלּוּלִים מַעֲשֵׂר עֵשֶׂר, כִּי זֶה
 בְּחִינַת 'אֵל תִּקְרִי יְדִיד אֱלֹא יוֹדִיד' הַמוֹכְבָּא כַּמָּה פְּעָמִים בְּדַבְּרֵיו ז"ל
 וּבִשְׂאֵר סְפָרֵי אֱמֶת, וְגַם שְׂאֵר דְּבָרֵי הַשְּׂבִיחַ הַזֶּה. כֻּלָּם יִבְאָרוּ
 עַל-זֶה לְמַשְׁכִּיל בְּצִרוּף שְׂאֵר הַקְּדָמוֹת וְכַמוֹכָא בְּלִקוּטֵי
 הַלְכוֹת הַלְכוֹת הַשְּׂכֻמַּת הַבְּקָר הַלְכָה ד' עֵינ שָׁם. וְהַמְעֵינ
 יְבִין מֵאֲלוֹי, שְׁמָה שְׁלֹא יִזְכִּירְנוּ שָׁם (וְכֵן בִּשְׂאֵר מְקוֹמוֹת בְּדַבְּרֵיו
 הַקְּדוּשִׁים) כִּי אִם בְּדַרְדָּר כָּלֵל בְּשֵׁם צְדִיק, הוּא מִפְּנֵי דְרָכֵי
 שְׁלוֹם וְכְבוֹד אֱלֹקִים הַסֵּתֵר דְּבָר, וְגַם כִּי אִמְנָם שְׁנָם זֶה
 אֱמֶת, כִּי כָּל צְדִיק הַדּוֹר יֵשׁ בּוֹ בְּחִינַת מוֹשֶׁה מוֹשִׁיחַ כַּמוֹכָא
 בְּדַבְּרֵיו ז"ל, אֲבָל בְּנֹדָאֵי הָעֵקֶר הוּא "ה"עֲלִית עַל כְּלָנָה",
 שְׁהוּא מוֹשֶׁה מוֹשִׁיחַ בְּעֵצְמוֹ, כַּנֶּשְׁמַע כַּמָּה פְּעָמִים מִפִּיו
 הַקְּדוּשׁ בְּפִרוּשׁ. וְכַאֲשֶׁר גַּם זֹאת מְבַאֵר בְּדַבְּרֵי הַשְּׂבִיחַ הַזֶּה,
 כִּי "קָמוּ בְּנֵי ה'" רֵאשֵׁי תַבּוֹת בֵּין נִפְתְּלֵי ה'יִרְזַן, וְגַם נִפְתְּלֵי
 ה'יִרְזַן בֵּין יְהוּדָא (וְכַנּוּדַע מֵאֲמָרוֹ הַקְּדוּשׁ, שֶׁהֵעִיד עֲלֵיהֶם רַבְּנוּ ז"ל
 בְּעֵצְמוֹ וּוִיסְעֵן פִּין מִיר וּוִיסְט, נִתֵּן נִפְתְּלֵי אֲבִיסְעֵל): "וַיֵּאשְׁרוּהָ",
 וַיֵּאמְרוּ, "רַבּוֹת כְּנֹת עֲשׂוּ חֵיל וְאַתָּה עֲלִית עַל כְּלָנָה" (בְּעֵלָה
 הַמוֹכָא כָּל פַּעַם בְּדַבְּרֵי הַשְּׂבִיחַ הַזֶּה, מוֹכֵן בְּסְפָרֵי אֱמֶת כִּי מְרַמֵּז עַל אֹר
 הַחֻכְמָה), וְעַל-כֵּן גַּם אִם תָּבֵא בְּחֻשְׁבוֹן הַשְּׁלֹשׁ תַבּוֹת הָאֵלָה:

"עלית על בלנה" נביט ונראה שגם הם במספר שמו במלואו
 "נון, חית, מם, נו"ן" עם האותיות והכולל (715).

כב

גם "יראת ה'" המובא שם עם האותיות והתבות במנין
 "נחל נבע מקור חכמה" עם האותיות והתבות, כי הוא הוא
 אוצר היראה (647), (כמובא בחיי מוהר"ן בספור מעלת המתקנים
 אליו באות נ"ד). (ונראה לפי עניות דעתי שזה בחינת מה דאיתא בדברי
 חכמינו ו"ל (בסוף מסכת סוטה) אמר רב נחמן לתנא לא תיגני יראת
 חטא דאיפא אנא, וכמובא לעיל במהדורה ב' אות ואו עין שם)
 ועל כן גם יראה במלואו "יוד, ריש, אלה, הא" במספר "נחל
 נבע מקור חכמה" עם האותיות והתבות (647).

ולכן "תנו לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים מעשיה"
 המעשיות שספר.

כג

ובכל השבח הזה קמ"ט תבות, במספר "נחמן" עם הכולל.

כד

ובל זה שיך לקדשת שבת כנ"ל, ועל כן "שבת" במספר
 שמו בשני פנים: "נחמן" עם הכולל, "נחמן בן שמחה" (702).
 (אמר המעתיק ועל כן שבת עם הכולל במספר נחמן ב"ר שמחה) (703).
 וזה אשר גם "יום השביעי שבת שבתון קדש" (שמות ל"א) עם
 האותיות והתבות (2342) במספר שמו בחמשה פנים:

"נחמן" "נחמן בן שמחה" עם השלש תבות, "נחמן בן פינא"
 "נון חית מם נון", "נחל נבע מקור חכמה".

כה

גם כל מועדי ה' אשר קדשתם נמשך משבת, וכלם באו
 בסוד הבינה בנודע בספרי אמת ועל-בן:

"פסח" במספר "נחמן" (148).

"חג המצות" עם הכולל במספר "נחמן בן שמחה" (553).

"חג השבעות" עם הכולל, במספר "נחמן", "נחל נבע מקור
 חכמה" עם האותיות (795).

"שבתון זכרון תרועה" (ויקרא כ"ג) עם השלש תבות, במספר
 שמו בארבעה פנים, הלא הם: "נחמן" "נון, חית, מם, נון",
 "נחמן בן שמחה" עם האותיות, "נחמן בן פינא" עם
 האותיות (1725).

ובדברי חכמינו ז"ל יקרא בשם ראשי השנה, כי על-בן גם
 "ראשי השנה" במספר "נחמן בן שמחה" "נחמן בן פינא",
 ואחד מהם עם האותיות והתבות והכולל (861).

כי גם כל בנין המלכות שנתעלה ונתגלה בו לדון ולשפט
 ולשקל את כל אחד במאזנים, אם למות אם לחיים (אשר על
 זה מרמוז גם המזל מאזנים של החדש הזה) הכל על-ידי בינה

עֲלָאָה, פִּידוּע לְיִודְעֵי חֵן שְׁכָל שֶׁרֵשׁ וְתִקּוּן הַמְלָכוֹת
וְהַמְשַׁפֵּט הַכֹּל מֵאַתָּה, וְכַמוֹבֵא לְעֵיל מְזֵה. וְעַל־כֵּן גַּם
"מֵאַזְנֵי צֶדֶק" בְּמִסְפָּר "נְחֻמָּן".

"מֵאַזְנֵי צֶדֶק" עִם הַשְּׁתֵי תַבּוֹת בְּמִסְפָּר "נְחֻמָּן בֶּן פִּינָא" עִם
הָאוֹתִיּוֹת (304).

וְזֶה אֲשֶׁר גַּם "קוֹל שׁוֹפָר" שְׁמֻצָּנָה לְשִׁמְעַע בּוֹ (וְגַם זֶה בְּסוּד בִּינָה,
פִּידוּע), בְּמִסְפָּר "נּוֹן, חֵית, מֵם, נּוֹן" עִם אוֹתִיּוֹת הַמְלּוּי וְהַכּוֹלֵל
(722).

"יּוֹם כְּפָרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם" (וַיִּקְרָא כ"ג) עִם הַחֲמִשָּׁה תַבּוֹת,
בְּמִסְפָּר "נְחֻמָּן בֶּן פִּינָא", – "נְחַל נִבְע מְקוֹר חֻקְמָה" (923).

וְזֶה אֲשֶׁר גַּם "יּוֹם כְּפָרִים" בְּמִלּוּאוֹ כְּזֶה: "יּוֹד, וָאוּ, מֵם, כָּף,
פֵּא, רִישׁ, יּוֹד, מֵם" עִם אוֹתִיּוֹת הַמְלּוּי, מְכַוֵּן לְמִסְפָּר הַזֶּה עִם
הַכּוֹלֵל (924).

"חַג הַסִּכּוֹת וַיּוֹם שְׁמִינֵי עֶצְרַת" עִם הַכּוֹלֵל, בְּמִנְיֵן שְׁמוֹ
בְּאַרְבָּעָה פְּעָמִים, הֲלֵא הֵם: "נְחֻמָּן" עִם הָאוֹתִיּוֹת, "נְחֻמָּן בֶּן
פִּינָא" עִם הָאוֹתִיּוֹת. "נְחֻמָּן בֶּן שְׁמֻחָה" עִם הָאוֹתִיּוֹת, "נּוֹן,
חֵית, מֵם, נּוֹן" עִם הָאוֹתִיּוֹת (1740).

גַּם תַּבַּת סִכּוֹת בְּמִלּוּאוֹ כְּזֶה: "סְמָךְ, כָּף, וָו, תִּיּוֹ" בְּמִסְפָּר "נְחַל
נִבְע מְקוֹר חֻקְמָה" עִם הָאוֹתִיּוֹת וְהַתַּבּוֹת וְהַכּוֹלֵל (648).

וּבְלִים בְּכָל־ל נִקְרָאִים בְּשֵׁם "מוֹעֲדֵי ה'", ("מוֹעֲדֵי" חֶסֶד פְּתִיב
בְּפִרְשֵׁת "וַיִּדְבֵר מֹשֶׁה" שְׁבַסוּף הַפְּרָשָׁה הַנ"ל) כִּי עַל־כֵּן גַּם זֹאת עִם
הַשְּׁתֵי תַבּוֹת, בְּמִסְפֵּר "נְחֻמָּן" עִם הָאוֹתִיּוֹת (152).

אָמַר הַמְּעַתִּיק: וְעַל־כֵּן "כָּל זְכוּרָה אֶל פְּנֵי הָאֲדוֹן ה'" הַנֶּאֱמָר
בְּפִסּוּק "שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה" וְכו' (שְׁמוֹת כ"ג), שֵׁשׁ תַּבּוֹת אֵלוֹ
בְּמִסְפֵּר "נְחֻמָּן בֶּן שִׁמְחָה" עִם הָאוֹתִיּוֹת וְהַתַּבּוֹת (566).

בו

וְאִף חֲנֻכָּה וּפּוּרִים בָּאוּ וְנִתְּסַפּוּ עַל מוֹעֲדֵי ה' לְהִיּוֹת בְּכָל־ל
בִּינָה. וְלָכֵן "חֲנֻכָּה" בְּמִלּוּאוֹ בְּזֶה: "חֵית, נוֹן, וָאוּ, כָּף הָא"
בְּמִסְפֵּר "נַחֲל נִבְע מְקוֹר חֲכָמָה" עִם הָאוֹתִיּוֹת (643).

פּוּרִים בְּמִלּוּאוֹ בְּזֶה: "פֶּא, וָאוּ, רִישׁ, יוֹד, מֶם" עִם הַתַּבּוֹת
וְהַכּוֹלֵל, בְּמִסְפֵּר "נוֹן, חֵית, מֶם, נוֹן" (710).

וְרַבְּנּוּ ז"ל בְּאָמְרוּ אֵת הַמֶּאֱמָר הַמוּבָא בְּלִקוּטֵי מוֹהֲר"ן
תַּנְיִנָא סִימָן ב' פֶּתַח וְאָמַר: "יְמֵי חֲנֻכָּה הֵם יְמֵי הוֹדָאָה"
וּמֵאֲשֶׁר שֵׁשׁ לְדַקְדָּק בְּדַבְּרֵי אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִפִּי הַקְּדוֹשׁ כְּמוֹ
בְּדַבְּרֵי מִקְרָא, דַּקְדָּקְתִּי וְחִשְׁבֵּתִי גַם אֵת זֹאת, וּמִצָּאתִי
וְרֵאִיתִי כִּי "יְמֵי חֲנֻכָּה" בְּמִסְפֵּר "נְחֻמָּן" עִם הַכּוֹלֵל (149).

זֶה אֲשֶׁר גַּם "סֶלַח נָא" שְׁמוֹזָה נִמְשָׁךְ קַדְשֵׁת חֲנֻכָּה, כְּמִבְּאֵר
בְּדַבְּרֵי ז"ל בְּלִקוּטֵי מוֹהֲר"ן תַּנְיִנָא סִימָן ז', כִּי עַל־כֵּן יַעֲלֶה
גַּם זֶה בְּמִנְיָן "נְחֻמָּן" עִם הַכּוֹלֵל (149).

כז

גַּם תְּהִלִּים מְסַגֵּל לְתִשׁוּבָה, וַיֵּשׁ בָּהּ שְׂיֻכוֹת לְמַדַּת הַבִּינָה, כְּמוֹבֵא בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן תַּנְיִנָא סִימָן ע"ג (וְעֵינָן גַּם לְעֵיל בְּאוֹת ט"ז) וַיֵּשׁ לְרַמֵּז כִּי עַל בֶּן נִמְצָא בּוֹ קמ"ט מְזֻמּוּרִים (כִּי הִשְׁנִי מְזֻמּוּרִים הָרֵאשׁוֹנִים נִחְשָׁבִים בְּאַחַת, כְּמִבְאֵר בְּמַסְכַּת בְּרָכוֹת דף ט: בְּסוּפֵי) כְּמִסְפָּר "נִחְמָן" עִם הַכוּלָל (149).

כח

גַּם בִּינָה הִיא בְּסוּד "יְרוּשָׁלַיִם שְׁלֹמֵעָלָה" כִּי עַל־כֵּן גַּם זֶה בְּמִנְיָן שָׂמוּ בְּשִׁלְשָׁה פָּנִים, הֲלֹא הֵם: "נִחְמָן", "נִחְמָן בֶּן פִּינָא" נִחַל נִבֵּעַ מְקוֹר חֻקְמָה" (1071).

כט

בִּינָה: הִיא בְּסוּד אֱלֻקִּים (עֵינָן לְעֵיל בְּהַקְדָּמָה מַה שְׁהִבֵּאתִי שָׁם בְּדַבְּרִים הָאֵלֶּה גַּם מִשְׁאֵר סִפְרֵי אֱמֶת, וְעֵינָן בְּמַסְכַּת בָּבָא בְּתַרָא דָף ע"ה שְׁשִׁלְשָׁה נִקְרְאוּ בְּשֵׁם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צְדִיקִים, וּמְשִׁיחַ, וִירוּשָׁלַיִם, עֵינָן שָׁם). כִּי עַל־כֵּן "נִחְמָן בֶּן פִּינָא" עִם הָאוֹתִיּוֹת וְהַכוּלָל, בְּמִסְפָּר "אֶלֶף, לָמֶד, הֵי, יוֹד, מֶם", עִם הַחֻמֵּשׁ אוֹתִיּוֹת (305).

ל

בִּינָה: הִיא בְּסוּד כֶּסֶף כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר נֶאֱמַר עָלֶיָּהּ בְּדַבְּרֵי הַחֻזָּה (יְחֻזְמָל א) "אֶבֶן סַפִּיר דְּמוֹת כֶּסֶף", וְעַל־כֵּן

יעלה גם זה במספר שמו בשני פנים: "נחמן בן פינא" עם האותיות והכולל, "נחל נבע מקור חכמה" (934).

כי הוא אשר נאמר עליו: מה שהיה הוא שיהיה, ומשית דא משה, אשר זכה לאחז ולהתאחד בהפסא הנוראה אשר תשיר את שיר נעימות השנת אלקותו על שבעים ושנים נימין, פשוט, כפול, שלוש, רבוע, שהוא "הויה" באחורים (כזה י, יק, יקו, יקוק) שעולה שבעים ושנים, לענג לנצח את כל אשר יזכו לזה. (עין היטב בהתורה תקעו ממשלה בלקוטי מוהר"ן תנינא סימן א' ובהתורה תקעו תוכחה בסימן ח') ובסוף המעשה של בן מלך ובן שפחה שנחלפו, ובהשמות בחיי מוהר"ן מענגן השיר הזה שזה יהיה העולם הבא וכו', כי לפי עניות דעתי שיכים כל הדברים האלה זה לזה. וכמוכן לבקו קצת בספרי רבנו ז"ל, וגם בשאר ספרי אמת שמוכא בהם מענגן השיר הזה) ולכן מספר שמו הקדוש "נחמן" במספר מלוי "הויה" באחורים כזה: "יוד, יוד, הא, יוד הה וו, יוד הה וו הא" עם הארבעה כוללים (148).

וזה אשר גם "מה שהיה הוא שיהיה" עם הארבע תבות, במספר שמו במלואו "נון, חית, מם, נון" עם הכולל (711).
וזה אשר גם "משה משיח" עם השבע אותיות, במספר שמו במלואו (710).

וזה אשר גם "צמח־דוד" במספר שמו "נחמן" עם האותיות (152).

גַּם מַה שְׂיִכְנָה הַגּוֹאֵל צֶדֶק בְּדַנְיָאֵל ז' בְּשֵׁם "בַּר אֲנָשׁ"
בְּמִסְפָּר "נַחֲמָן בֶּן שִׁמְחָה" (553).

גַּם מַה שְׂיִכְנָה שֵׁם בְּדַנְיָאֵל קִפְיֵטֵל ב' בְּשֵׁם אָבֹן, כִּי עַל-בֶּן
גַּם אָבֹן בְּמִלּוּאוֹ "אֶלֶף, בֵּית, נוּן" בְּמִסְפָּר "נַחֲל נִבְע מְקוֹר
חֻכְמָה" (629).

לא

גַּם מַה שְׂכַתּוּב עַל אוֹדוֹת הַגּוֹאֵל צֶדֶק (לְדַעַת הָאֲרִ"י ז"ל)
בְּפָרָשַׁת שׁוֹפְטִים "נָבִיא מִקֶּרֶבךָ מֵאַחֶיךָ כְּמִנֵּי יָקִים לְךָ" עִם
הָאוֹתִיּוֹת, בְּמִסְפָּר "נַחֲמָן בֶּן שִׁמְחָה", "נַחֲמָן בֶּן פִּינְאָ", וְאַחַד
מֵהֶם עִם הָאוֹתִיּוֹת וְהַבּוֹלָל (858).

גַּם הַשְּׁלִשָּׁה תִּבּוֹת "מִקְרֵב אַחִיהֶם כְּמוֹד" הַכְּתוּבִים שֵׁם
מִקְרָם, אֲשֶׁר יִתְבָּאֵר בְּקִצּוֹר נִמְרָז (לְדַעַת הָאֲרִ"י ז"ל הַנִּל) עִם
שְׂמִקְרֵב אַחִיהֶם יַעֲמֵד אַחַד שְׂיִהְיֶה כְּמוֹד, כִּי עַל בֶּן יַעֲלֶה
מִסְפָּרָם עִם הַשְּׁלִשׁ תִּבּוֹת בְּמִסְפָּר שְׂמוֹתֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים
"מִשָּׁה, נַחֲמָן" (493).

לב

וְעִינֵי בַתְּרַגּוּם יְרוּשְׁלָמִי עַל הַפְּסוּק "כָּעַת יֹאמֵר לְיַעֲקֹב
וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל" שְׂבֻזָּה הַפְּסוּק מְרַמֵּז הַתְּכַלִּית
הָאַחֲרוֹן וְהָעוֹלָם הַבֵּא שְׂיִזְכּוּ נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל כִּידוּעַ, וְעַל-בֶּן
יִתְרָגַם שֵׁם הַתְּרַגּוּם בְּזָה הַלְּשׁוֹן: וְנַחֲמָן דָּה' (בְּלִשׁוֹן הַקִּדְשׁ כְּמוֹ

מאת ה') עתיד לַמִּתְנַיִּיא עֲלֵיכֹן דְּבֵית יַעֲקֹב. (הַרְמוֹז מֵהַתְּרַגּוֹם הַזֶּה שְׁמַעְתִּי מִר' בְּרוּךְ אֲפָרַיִם).

גם עין בשל"ה פִּרְשֵׁת וְאֶתְחַנֵּן מֵה שְׁכַתְּב שָׁם בְּשֵׁם מוֹרְנו הָרֵב חַיִּים וַיִּטָּאֵל עַל פֶּסוּק "לִכֵּן אֶחְלַק לוֹ בְּרַבִּים וְאֶת עֲצוּמִים יִחְלַק שְׁלָל" (גם עין בְּהַעֲנִין הַשֵּׁנִי לְהַמְקַרָּא הַזֶּה שֶׁהוּא בִישׁעִיָּה נ"ג וְתַבִּיט וְתִרְאֶה שְׁמִבְּאֵר שָׁם בְּאֵר הַיִּטֵּב, כָּל עֵצִים הַמְחַלְקֵת וְהַבְּיּוֹנוֹת שְׁעוֹבְרִים עַל שְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ), שֶׁהַפֶּסוּק הַזֶּה נֶאֱמַר עַל נְשֵׁמוֹת מוֹשֶׁה מְשִׁיחַ אֲשֶׁר יִקְבֹּל אֶת חֵלֶק הָעוֹלָם הַבָּא שְׁלוֹ מֵהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ-הוּא מִמָּשׁ, וְשָׂאֵר הַצְּדִיקִים יִקְבֹּלוּ עַל-יָדוֹ.

לג

וְכָל זֶה הוּא מַחֲמַת שְׁהַשִּׁיג בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת מֵדַת הַבִּינָה שֶׁהִיא הָעוֹלָם הַבָּא בְּיָדוֹעַ וְכַמוֹכֵן בְּסִפְרֵי אֱמֶת, שְׁכָּל עוֹלָם הַתְּקוּן וְתַחֲתֵת הַמַּתִּים וְעַנְג הַנְּשֵׁמוֹת לְנִצָּח הוּא מִבִּינָה אֲמָא עֲלָאָה, בְּסוּד הַכְּתוּב "בְּאִישׁ אֲשֶׁר אָמוֹ תִּנְחַ'מִינוּ" – וַיֵּשׁ בְּזֶה אוֹתִיּוֹת "נִחַ'מִין", כִּי הוּא הָאוֹר הַנֶּעְלָם אֲשֶׁר עָלְיוֹ יִסּוּבּוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְהוּא אֲשֶׁר נֶאֱמַר עָלְיוֹ "וַיִּרְא אֱלֹקִים אֶת הָאִוִּיר כִּי טוֹב", כִּי טוֹב לְגַזֵּז כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (בְּרַאשִׁית רַבָּה ג).

לד

וְזֶה אֲשֶׁר גַּם "אוֹר" בְּמִלְאוֹ בְּזֶה "אֵלֶּה, וְאוֹ, רִישׁ" בְּמִסְפֵּר וְנַחַל נִבֵּעַ מְקוֹר חֲכָמָה" עִם הַתְּבוּת וְהַבּוֹלָל (634).

וְזֶה אֲשֶׁר גַּם "טוֹב" בְּמִלּוּאוֹ בְּזֶה: "מִית, וְאוּ, בֵּית" עִם הַשְּׁלֵשׁ תַּבּוֹת בְּמִסְפֵּר "נַחְמָן בֶּן שִׁמְחָה" "נַחְמָן בֶּן פִּינָא" (847).

וְזֶה אֲשֶׁר גַּם "עֲדָן", "נְהָר", "גִּן" (שְׁסִימָנִים עִנְיָנִי כְּמוּבָא בְּזֶהר הַקְּדוּשׁ, וְכָל עֲנוּנִים יִהְיֶה מֵעֲנַג הַשְּׁנֵת אֱלֻקוֹת (כְּמוּבָן בְּסִפְרֵי אֱמֶת) שִׁישִׁיגוֹ עַל-יָדוֹ. וְעֵינֵן בְּלֻקוּשֵׁי תִנְיָנָא בְּסִימָן ק"ל, שְׁמוּבָן שָׁם שְׁנַם נַחֲלַת הַשִּׁי עוֹלְמוֹת מִרְמְזִין עַל הַשְּׁנֵת אֱלֻקוֹת כְּאַלְהָה) עִם הָאוֹתִיּוֹת וְהַתַּבּוֹת בְּמִסְפֵּר שְׁמוֹ בְּשֵׁנֵי פָּנִים "נַחְמָן" עִם הַכּוֹלֵל, "נַחְמָן בֶּן פִּינָא" (443).

וְזֶה אֲשֶׁר גַּם "עֵלִם הַבָּא" ("עֵלִם" חֶסֶד יֵשׁ לוֹ לְרַמְזוֹ עַל הַעֲלָמַת שְׁמוֹ הַקְּדוּשׁ כְּמוּבָא בְּחֵי מוֹהֲרָן בְּסִפּוֹר נְסִיעָתוֹ לְאוּמָן בְּאוֹת כ"ו שֶׁהַעֲלָמַת שָׁם הַצְּדִיקִים הוּא בְּחֵינַת "זֶה שְׁמִי לְעֵלִם") בְּמִסְפֵּר "נַחְמָן" (148).
וְזֶה אֲשֶׁר גַּם "עֵלִם הַתַּקּוּן" (וְגַם בְּאֵן חֶסֶד לְרַמְזוֹ כְּנ"ל) בְּמִסְפֵּר שְׁמוֹ בְּמִלּוּאוֹ "נוֹן, חֵית, מֵם, נוֹן" עִם הַכּוֹלֵל (711).

וְזֶה אֲשֶׁר גַּם "אַחֲלָק לוֹ בְּרַבִּים" (עֵינֵן לְעֵיל בְּאוֹת ל"ב בְּפָנִים מָה שֶׁחֲבָאֵתִי שָׁם בְּשֵׁם מִרְנֵה הַרְבֵּי ר' חֵיִים וַיִּטְאַל עַל פְּסוּק "לִבֵּן אַחֲלָק לוֹ" וְכוּ') עִם הָאוֹתִיּוֹת וְהַתַּבּוֹת בְּמִסְפֵּר שְׁמוֹ בְּשֵׁנֵי פָּנִים: "נַחְמָן עִם הַכּוֹלֵל", "נַחְמָן בֶּן פִּינָא" (443).

וְזֶה אֲשֶׁר גַּם "מָה רַב טוֹבְךָ" (עֵינֵן בְּלֻקוּשֵׁי מוֹהֲרָן ח"ב בְּסִימָן ז' אוֹת ו) עִם הָאוֹתִיּוֹת וְהַתַּבּוֹת, בְּמִסְפֵּר "נַחְמָן בֶּן פִּינָא" עִם הַכּוֹלֵל (295).

וְזֶה אֲשֶׁר גַּם "וַיֵּן הַמַּשְׁמֵר בְּעֵנָבָיו" (שְׁזֶה סוּד הָעוֹלָם הַבֵּא פִּדּוּעַ.
 וּכְפִי הַמּוּבָן בְּסִפְרֵי אָמֶת נִרְאָה לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתֵי לְרַמּוֹ בְּעֵנָן הַשִּׁיר
 הַגּוֹל שְׁזֶהוּ בְּחִינַת 'אֵין אֹמְרִים שִׁיר אֶלָּא עַל הַיַּיִן) בְּמִסְפָּר שְׁמוֹ
 בְּשָׁנֵי פָּנִים: "נְחֻמָּן" עִם הָאוֹתִיּוֹת וְהַכּוֹלֵל, "נְחַל גִּבְעַ מְקוֹר
 ח'כְּמָה" עִם הָאוֹתִיּוֹת וְהַתְּבוּת וְהַכּוֹלֵל (801).

וְזֶה אֲשֶׁר גַּם "נַעֲמוֹת בִּימִינֶךָ" עִם הָאוֹתִיּוֹת וְהַתְּבוּת בְּמִסְפָּר
 שְׁמוֹ בְּמִלּוּאוֹ "נוֹן, חֵית, מֵם, נוֹן" עִם הַכּוֹלֵל (711).

וְזֶה אֲשֶׁר גַּם "נַעֲמוֹת" בְּמִסְפָּר "נְחֻמָּן בֶּן שִׁמְחָה" עִם הָאוֹתִיּוֹת
 וְהַתְּבוּת (566).

וְזֶה אֲשֶׁר גַּם "אֹר זֶרַע לְצַדִּיק" עִם הַתְּבוּת, בְּמִסְפָּר "נוֹן,
 חֵית, מֵם, נוֹן" עִם אוֹתִיּוֹת הַמִּלּוֹי (721).

וְזֶה אֲשֶׁר גַּם "מִי מְנוּחוֹת" (שְׁעֲלֵיהֶם בְּקֶשׁ דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם
 "עַל מִי מְנוּחוֹת יִנְחֵלְנִי" וְאִתָּא בְּזֶהר הַקְּדוֹשׁ פְּרִשְׁת תְּרוּמָה דָּף קע"א
 ע"א, בְּאֵלֵין "מִי מְנוּחוֹת" זְמִינִין צַדִּיקָא לְנִיחָא לְעִלְמָא דְאַתִּי) בְּמִסְפָּר
 "נְחֻמָּן בֶּן שִׁמְחָה" עִם הַכּוֹלֵל (554).

וְזֶה אֲשֶׁר גַּם "מְתִיעָה מֵתִים" בְּמִסְפָּר "נְחֻמָּן בֶּן שִׁמְחָה" (553).

וְזֶה אֲשֶׁר גַּם "צָרוֹר (ה) תַּיִים" (שְׁעַל זֶה אָנוּ מְבַקְשִׁים שְׂיִהְיוּ
 נְפִשׁוֹתֵינוּ צָרוֹרוֹת בְּצָרוֹר הַתַּיִים לְנִצָּחַ, שְׁעַל-יָדוּ נְצָרָר וְנִתְקַשֵּׁר בּוֹ
 יִתְקַרֵּד) בְּמִסְפָּר "נְחֻמָּן בֶּן שִׁמְחָה" עִם הָאוֹתִיּוֹת וְהַכּוֹלֵל (564).

לה

זוה אַשֶׁר גַּם כָּל שְׁנוֹתָיו הָיוּ בְּעֶרְךָ אַרְבָּעִים שָׁנָה, כִּי בֶן אַרְבָּעִים לְבִינָה עִנֵּן בְּרַשִׁי פְּרִשְׁתָּ כִּי תִשָּׂא (שמות ל, טז) שְׁשָׁנוֹת הָאֲנָשִׁים מְכוּן לְמִנֵּן שְׁנוֹת עוֹלָם הַמַּתְחִילִין מִתְּשָׁרֵי וְנִמְצָא לְפִי זֶה כְּשֶׁנּוֹלַד בְּנִיסָן בְּשָׁנַת תַּקל"ב (שעל זאת הַגְּרָסָא כְּתִב מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, חֲנִי מוֹהֲרָן קו"ד) שְׁכַפִּי הַנִּרְאָה שְׁכַךְ הוּא הָאֲמָת, וְהַסְתַּלְקוּתוֹ הָיָה בַּחֲ"י יָמִים בְּתִשְׁרֵי בְּשָׁנַת תַּקע"א מְכוּן מִמַּשׁ אַרְבָּעִים שָׁנָה.

זוה אַשֶׁר צָרוּף שָׂמוּ "נַחְמָן" מוֹ"ח נִוִּין כִּי הוּא הַשִּׁיג מִחַ הַנּוּן מִשְׁעָרֵי בִינָה.

זוה אַשֶׁר גַּם יוֹם הַסְתַּלְקוּתוֹ וְעֲלִיתוֹ לְגַבְהֵי מְרוֹמִים הוּא מְכוּן מִמַּשׁ בְּיוֹם הָאֲרֵת מִשָּׂה רַבְּנוּ (על פי סוּד הָאֲשַׁפְּיוֹן שֶׁל הָאֵר"י ז"ל מְכוּן הַיּוֹם הָרְבִיעִי שֶׁל חַג הַסְּכוּת לְאֲשַׁפְּיוֹת מִשָּׂה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, שְׁמִדְתוֹ נִצַּח שֶׁהִיא הַסְּפִירָה הָרְבִיעִית. וְעַל־כֵּן גַּם עֲלִיתוֹ לַתּוֹרָה הָיָה תְּמִיד בְּפְרִשְׁתָּ רְבִיעִי שֶׁהוּא כְּנֶגֶד נִצַּח. וְעַל־כֵּן גַּם "נִצַּח" בְּמִסְפֵּר "נַחְמָן". (וְכָל הָאוֹת הַזֶּה שְׁמַעְתִּי מֵאָבִי הַרִינִי כְּפֶרֶת מִשְׁכְּבוֹ, וּמִסְתַּמָּא שְׁמַע זֹאת מִפִּי מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל בְּעֶצְמוֹ, וְעַן הֵיטֵב לְעִיל בָּאוֹת א' שְׁבַמְהֵדוּרָא עַל הַפְּתִיחָה שֶׁל הַחֶלֶק הַזֶּה עִנֵּן שָׁם וְתִבִּין קֶצֶת), וּבְפְרִשְׁתָּ הַשְּׁבוּעַ שֶׁל הַסְתַּלְקוּת מִשָּׂה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם.

זוה אַשֶׁר בְּיוֹם שְׁחַל בּוֹ ז' אֲדָר פְּטִירַת מִשָּׂה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם יַחּוּל לְעוֹלָם יוֹם שְׁנֵי דְחַל הַמוֹעֵד סְכוּת יוֹם הַסְתַּלְקוּתוֹ.

לו

והנה בכל המבאר עד הנה נראה לפי עניות דעתי לרמוז
 במאמרו הקדוש שלאחר התורה 'אתיו לן מנא' בלקוטי
 מוהר"ן סימן כ"ה, שצריכין לכנות להיצר הרע שם אחר,
 שלא לקרותו עוד בשם יצר הרע רק בשם ב"ח המדמה עין
 שם על-פי מה שאמרו חכמינו ז"ל שבעה שמות יש לו
 ליצר הרע כו'. וידוע ליודעי חן שהם בנגד השבע מדות
 דסטרא אחרא, כי זה לעמת זה עשה אלקים בנגד שבע
 מדות הנמצאים בהקדשה כמוכן כל זה בספרי אמת. והנה
 עד הנה לא היה בעולם כי אם הארת השבע מדות האלה
 שהשיגו אותם השבעה רועים להמשיכם ולהאירם עלינו.
 על-כן לא היה בנגד זה כי אם שבעה כחות היצר הרע
 שהם בחינת שבעה שמות שיש לו, אבל משבא אדמו"ר
 ז"ל לעולם, והתחיל להאיר ולהופיע עלינו המדה השמינית
 שהיא בינה עלאה, שהשיגה בתכלית השלמות שאין
 שלמות אחריו וכו', על-כן זה לעמת זה נבחרה ועצמה מאד
 גם המדה השמינית של הסטרא-אחרא שהיא בחינת
 מדמה, כי בינה דקדשה הוא בחינת מבין דבר מתוך דבר,
 וזה לעמת זה בינה דסטרא-אחרא הוא בחינת מדמה דבר
 לדבר בשוא והכל.

לו

אָבֵל עַל כָּל זֹאת מְדָה טוֹבָה מְרַבָּה, וְלְעוֹלָם יָדוּ עַל הָעֲלִיוֹנָה. כִּי אִף עַל פִּי שְׁמֵרֵב בְּכַד הַמִּלְחָמָה (אִם תִּעֲזֹב בְּמִסְכַּת סִנְהֶדְרִין (בְּדָף קי"א) מֵה שְׁאָמְרוּ חֻכְמֵינוּ ז"ל עַל פְּסוּק "וְלִקְחָתִי אֶתְכֶם אַחַד מֵעִיר" וְכוּ, וְעַל פְּסוּק "וְעִנְתָה שְׁמָה" וְכוּ, לֹא תִתְפַּלֵּא עוֹד וּמוֹרָא לֹא יַעֲלֶה עוֹד עַל רֹאשְׁךָ בְּרֵאוּתְךָ שָׁנִים הַיּוֹם יֹאמְרוּ כָל הָעֵדָה לְרַגֵּם בְּאַבְנִים אֶת הַשָּׁנִים מִשְׁשִׁים רַבּוֹא אֲשֶׁר בְּנִדְלָתוֹ לֹא יֵאֱמִינוּ, וּבִדְבָרָיו הַנּוֹרְאִים יִתְדַבְּקוּ, וְאֶת קוֹלָם יִתְּנוּ לְבַלְתִּי שְׁמַע אֵל וְקִנֵּי הָעֵדָה גַּם אִם נִשְׁלְחוּ עַל-פִּי ה' (מֵרוּמְמוֹת דַּעְתוֹ הַנִּנְעֲלָמָה גַּם הַיּוֹם לִתֵּן מְקוֹם לְטַעוֹת), וְנִזְכָּר נָא יְמוֹת עוֹלָם נְבִין שְׁנוֹת דוֹר וְדוֹר, נְבִישׁ נָא וְנִרְאָה בְּשִׁבְטֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּזִכּוֹתָם אָנוּ חַיִּים, וְגַם הֵם שְׁנָאוּ בְּכָל מִינֵי שְׁנֵאָה אֶת יוֹסֵף אֲחֵיהֶם שֶׁהָיָה גְדוֹל וְנִנְעָלָה עַל כָּלָם (כִּי רַק הוּא נִחְשָׁב בֵּין הַשְּׁבַעַה רוֹעִים, וְגַם קְרִיעַת יַם-סוּף הָיָה בְּזִכּוֹתוֹ כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֻכְמֵינוּ ז"ל עַל פְּסוּק "הַיִּם רָאָה וַיִּנֵּם"), נִשְׁקִיפָה נָא וְנִרְאָה בְּדוֹרוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנוּ בְּעֲצָמוֹ שְׁאָנוּ מְדַבְּרִים בּוֹ מִבְּאֵר בְּתוֹרָה שְׁבַכְתָּב וּבְתוֹרָה שְׁבַעַל פִּה, כִּי מֵאֵתִים וְחֻמְשִׁים רֵאשֵׁי סִנְהֶדְרָאוֹת נִשְׂאִי הָעֵדָה אֲנָשֵׁי הַשֵּׁם, וְגַם כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (עֵינֵי הַיֵּטֵב בְּפִרְשַׁת קֵרַח מֵרֵאשִׁיה עַד סוּפָה) כָּלָם בְּאֶחָד רַבּוּ וַיִּלּוֹנוּ עַל מֹשֶׁה רַבְּנוּ רַבֵּן שֶׁל כָּל הַנְּבִיאִים, אֲשֶׁר פֶּה אֵל פֶּה יְדַבֵּר בֵּה, וְתַמּוּנַת ה' יְבִישׁ, וְאַחֵר כָּל הָאוֹתוֹת וְהַמוֹפְתִים וְהַיָּד הַחֻזְקָה וְהַמוֹרָא הַגְּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל לְעֵינֵיהֶם הַגּוֹפְנִיִּים וְהַגְּשָׁמִיִּים, אֵיכָבֶה, אֵיכָבֶה, גְּבַרְהָ עֲלֵיהֶם הַסֵּתֶה וְהַעֲלָמָה כְּזֹאת עַד שְׁאָמְרוּ עֲלָיו מֵה שְׁאָמְרוּ וְחָשְׁדוּ אוֹתוֹ בְּאִשֶׁת אִישׁ כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֻכְמֵינוּ ז"ל) הַכֵּרַח לְהַתְּכַסּוֹת וּלְהַסְתַּלֵּק מֵאֲתַנּוּ, וְגַם אָרְכוּ יְמֵי הַסֵּתֵלְקוֹת בְּעֶרְךָ כְּפֹלִים מֵהַמְּסַפֵּר מ"ה שָׁנִים שְׁאָמְרוּ

הצופים על ההתפסות הזאת (עין בפייט רבי אלעזר הקליר
 בפרשת החדש, וברש"י בספר דניאל (בסופו), על פסוק אשרי המחכה
 וכו'), אבל לא לעולם זינח ה' ולא לנצח יקצה, וגם אמנם
 ברחו בי עז וגבורתו (משרש הגבורות שבבינה) כי קשתה, לא
 נתעלם מאתנו מכל וכל כמאז ומקדם, לבל ידע איש את
 מקום קבורתו אשר גאלתנו תלויה בו (עין במסכת סוטה בדרף י"ד
 בהנחות הב"ח, ומובא זאת גם בהקדמת תקון הכללי עין שם (ובזהר בראשית
 דף כ"ו: שורה י"ב, ובדרף כ"ז ע"ב בסופו). ולכן גם אם יעלה לשמים
 שיאת מלך הזקן וכסיל, משם יורידו ויפילו, כי לא ישקט
 האיש עד אם בלה הדבר אשר דבר, לגאלנו ולרפאנו
 מתחלואינו העצומים (את כל האות הזה הוצאתי מדברי מוהרנ"ת
 ו"ל, שמעתי מאבי הריני פפרת משקבו ועתה נשוב לדברינו הראשונים
 כי עוד לאל מלין).

לח

כפי המבאר בבעל הטורים על הפסוק "נביא מקרבך" וכו'
 (שהבאתי לעיל עין שם) שמה שהפסוק מתחיל בנזן, ומסים בנזן,
 מרמוז שישגיג "נזן שערי בינה" וכפי המובא בספרי אמת
 שהשמות שייכים להפסוקים שהתחלתם וסיומם כמותם,
 נראה מבאר שעל-כן גם שמו הקדוש מתחיל בנזן ומסים
 בנזן:

ל ט

וּמַחֲמַת שָׁנָם עֵקֶר שְׁלֵמוֹת כָּל הַתְּקוּנִים שֶׁל הָרֵב הוּא
 עַל-יְדֵי הַתְּלִמִּיד כַּמוּבָן בְּהַתּוֹרָה קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ (בְּסִימָן ו'
 לְקוּטֵי מוֹהַר"ן חֶלֶק א'), בְּעֵנִין הַסּוּד שֶׁל תְּמוּנַת אֶלְף וְהָאָדָם
 הַיּוֹשֵׁב עַל הַכֶּסֶּא. וְעֵינַי שָׁם הֵיטֵב מַה שְּׂמוּכָא שָׁם בְּעֵנִין
 מְלַחֲמַת עֲמָלָק, שְׂאֵף-עַל-פִּי שָׁנָם הִיא עֲקָרָה נַעֲשִׂית עַל-
 יְדֵי מֹשֶׁה בְּעֶצְמוֹ, אֲבָל בְּאַתְנַלְיָא תְּלוּיָה הַמְּלַחֲמָה רַק
 בְּהַתְּלִמִּיד שֶׁהוּא בְּחִינַת יְהוֹשֻׁעַ עֵינַי שָׁם. וְיָדוּעַ שֶׁהָעֵקֶר שֶׁל
 כָּל תְּלִמִּידוֹ הַקְּדוּשִׁים הִיָּה מוֹהַר"ת ז"ל, וְלָכֵן נִרְאָה בְּחוּשׁ
 כִּי בְּאַתְנַלְיָא הִיָּתָה עָלָיו הַמְּלַחֲמָה פְּנִיָּם וְאַחֹר יוֹתֵר מֵעַל
 רַבְּנוּ ז"ל, כִּי בְּכָל מִינֵי מְסִירוֹת מְסֻרוֹהוּ וּבְכָל מִינֵי חֲרוּפִים
 מְקוּלוֹת וְקָלוֹת בְּפָנָיו וּבְפָנֵי עֵינָיו חֲרַפּוּהוּ וְקָלוּהוּ,
 בְּתַפְסִיחָה תְּפֻסּוּהוּ, וּמִבֵּיתוֹ גְּרָשׁוּהוּ, וְגַם רָצוּ וְהִשְׁתַּדְּלוּ
 לְהַרְגוֹ וְלְהַמִּיתוֹ, אוֹתוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר הִכִּיר אֲמַתּוֹ, כַּנּוֹדָע
 וּמְפָרְסָם מִהַאֲגָרוֹת שֶׁנִּשְׁלַח מִהַצּוֹרֵר לְהַשְׁמִידָם וְלְהַרְגָם
 וְלְאַבְדָם (וּכְמִבְּאֵר מוֹזָה בְּמַהְדוּרָא בְּחֶלֶק א' בְּאוֹת י"ב), כִּי הוּא הִיָּה
 הַתְּלִמִּיד הָאֲמִתִּי אֲשֶׁר נֶאֱכָל וְנִתְהַפֵּף לְמַהוּת רַבּוֹ מִמֶּשׁ
 כְּבִיכּוֹל. וְתַכְּף בְּעַת הַתְּקַרְבוֹתוֹ גְּלָה אֲדָמוֹר ז"ל אֶת
 הַתּוֹרָה קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ, לְמַעַן הוֹדִיעַ עַל-יְדוֹ אֶת הַכְּפִי
 בְּשׂוֹב לְכָל הַמְּנַחִים בְּשָׂאוֹל תַּחֲתִית וּמִתַּחֲתָיו, וְכַמוּבָן

למשכיל גם בהתורה 'כי מרחמם ינהגם' (לקושי מוהר"ן חלק ב' סימן ז') שאמרה קדם הסתלקותו, ורמז בה סמיכה למוהרנ"ת ז"ל, (עין בספר פרפראות לחכמה על התורה קרא את יהושע באות ח) שכל הארת התלמיד יהו"ש"ע הוא בסוד "יקומוז, הקיצו ור'גנו ש'וכני ע'פר" (ישעיה כ"ו). וכאשר נראה ונודע לכל מביט ומסתכל בספריו הקדושים, שאף-על-פי שמרבה לדבר מכל המדות טובות וישרות, אבל עקר ורב דבריו יסובבו על ענין התחזקות לחזק ולאמין כל הנחשלים והעיפים והיגעים, אשר עמלק רודף אחריהם, לבל יתיאשו עצמם מן הרחמים, כי הוא יתברך חנון ורב לסלח. וכאשר נשמע ונראה גם בעת יציאת נשמתו הקדושה שעד נשימה האחרונה, כפל ושלש, "חנון המרבה לסלח" פעמים אין מספר (כן שמעתי מאבי הרני כפרת משכבו ומשאר האנשים שעמדו בעת הסתלקותו, שאף על פי שאמר אז עוד איזה דבורים מעטים, אבל עקר אמירתו לא היה רק זאת במכתב שאחר הקצור ל"ה לא נזכר זאת בפרוש). והמגיד מראשית אחרית סבב גם אליו קריאת השם בסודות נשגבות ועצומות, ועל-כן בעניות דעתי השבתתי גם שמו הקדוש ז"ל וראיתי כי הוא במספר "חנון המרבה לסלח" (500) מבין ממש. (כי נשמות ישראל הם חלקי מדותיו של השם יתברך, וכל נשמה מסגלת ונמשכת ביותר להמדה שגלקחה ממנה, וכל זה כשמיטיבה מעשיה בעולם הזה, כי אם

לאו אזי אדרבא! מתגבר עליה ההפך מזה, שמחמת זה אמרו חכמינו ז"ל כהנים קפדנים הם, אף-על-פי שהם ממדות החסד, כי על-פי-רב קשה מאד להיטיב את מעשיו).

וגם הוא מתחיל ומסיים בנון, כי על-ידי רבנו ז"ל זכה גם הוא למה שזכה. וכאשר אנו רואים שרבנו ז"ל בעצמו צרף אותו במאמרו הקדוש (ימי מוהרנ"ת חלק ב' סימן ל"ב), נחמן נתן, לאכט אויס דער גאנצער וועלט (נחמן נתן, שוחקים מכל העולם).

מ

וזה אשר גם "נחל נבע מקור חכמה" עם האותיות והתבות והכולל מבין ממש מספר "נחמן נתן" (648), כי התלמיד עם הרב הם משרש אחד, כמובא כל זה בהתורה "ויהי נא פי שנים ברוחך אלי". (לקושי מוהר"ן חלק א' סימן ס"ו עין שם:

מא

כי הוא הרב והתלמיד שהביטו והסתכלו עליהם מיום בריאת העולם עד הנה, ועל ידם יהיה נפעל ונגמר התקון של כל העולמות בתכלית תכלית השלמות, שגם אם לא היה אוכל האדם את עין הדעת לא היה תקון עולמות כזה. ועל-כן יתהפך על-ידי-זה חטאו לזכות, ויקים: "אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד" וזה אשר גם "תרחם" מבין למספר הנ"ל (648).

כִּי גִחִים הִ' צִיּוֹן גִּחִים כָּל חִרְבֵי־וְתִיהַ וַיִּשִׁים מִדְּבָרָה כְּעֵדֶן, וְעַרְבֵיתָה כְּגִן הַשָּׁשׁוֹן וַיִּשְׁמְחֶיהָ וַיִּמְצֵא בָּהּ תֹדָה וְקוֹל זְמֶרֶת.

מב

גַּם רָאָה זֶה מַה שֶּׁמְצֵא אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו בְּזֶהֶר הַקָּדוֹשׁ בְּרֵאשִׁית דָּף כ"ח ע"א שוֹרָה ט' לְעֵגֶזֶן זֶה, וְלֵעֵגֶזֶן הַמַּחְלָקֶת שֶׁעָלָיו מְבֹאָר שֵׁם בְּזֶה הַלְשׁוֹן וּבְגִין דָּא מִזְשָׁה לָא מִית וְאָדָם אֶתְקָרִי אִיהוּ, וּבְגִינָה אֶתְמַר בְּגִלּוֹתָא בְּתַרְרָאָה וְלְאָדָם לָא מְצֵא עֶזֶר אֱלֹא בְלָהוּ כְּנִגְדוּ:

מג

עוֹד הָאִיר הִ' אֶת עֵינֵי כְּעֵגֶזֶן מַה שֶּׁהִבֵּאתִי לְעֵיל בְּאוֹת ט"ז וּבְאוֹת כ"ה שֶׁכָּל כַּח הַמַּלְכוּת וְכָל בְּגִין הַמַּלְכוּת הַכֹּל מְמַדֵּת הַבִּינָה, בְּסוּד "אִמָּא אוֹזְפִית מְנַהָא לְבְרֶתָא" עֵין שָׁם, וְעַל-בֵּן גַּם "בִּינָה מַלְכוּת" בְּמִסְפֵּר "נַחְמָן בֶּן שְׁמֻחָה" (563).

וְזֶה אֲשֶׁר גַּם "נַחְמָן" עִם הָאוֹתִיּוֹת הוּא בְּמִסְפֵּר הַשְּׁמוֹת הַשֵּׁיכִים לָהֶם שֵׁם "אֲדֻנִי" "אֱלֻקִים" עִם הַכּוֹלָל (152). (וְעֵין לְעֵיל בְּהַתְקַדְמָה מַה שֶּׁהִבֵּאתִי בְּדְבָרִים הָאֵלֶּה גַּם מִשָּׂאֵר סִפְרֵי אֲמֹת, גַּם עֵין בְּמִסְכַּת בְּבֵא בְּתַרְרָא דָּף ע"ה שֶׁשְׁלֶשָׁה נִקְרְאוּ בְּשֵׁם ה': צְדִיקִים וּמְשִׁית וִירוּשָׁלַיִם וְכוּ' עֵין שָׁם).

וְזֶה אֲשֶׁר גַּם שְׁמוֹ עַל שֵׁם אִמּוֹ עִם הָאוֹתִיּוֹת וְהַכּוֹלָל בְּמִסְפֵּר אֱלֹף, לְמַד, הִי, יוֹד, מֵם, עִם הַחֲמִשׁ אוֹתִיּוֹת (305).

מד

והנה כפי המובן מדברי אדמו"ר ז"ל שגם העיר ו'קדיש מין
 ש'מ'א נ'חית שהוא רבי שמעון בן יוחאי וכו'... נראה לפי
 עניות דעתי יש לזה שיכות למה שמוכא בספרי אמת
 שבינה עד הוד אתפשטת, וההוד הוא ענף הבינה, וידוע
 שרבי שמעון בר יוחאי נסתלק בספירת הוד שבאהוד,
 ובנדאי גם משרש מדתו היה שיך לזה. ועל-כן גם רבי
 "שמעון בן יוחאי" במספר רבי "נחמן בן שמחה" (553) (זה
 הרמז שמעתי בשם אחרים).

מה

בינה הוא בסוד נשר ועל-כן "נשר" עם האותיות במספר
 "נחמן בן שמחה" (553).

מו

גם בינה, הוא בסוד ענוה שזהו בחינת מחין דגדלות
 כמוכא בלקוטי הלכות, (הלכות תפלין הלכה ואו באות י"ב, ובהלכות
 תפלת המנחה הלכה ה' באות א') שהענוה והגדלות דקדשה הכל
 אחד לגמרי, ועקר המחין גדלות דגדלות שזהו בחינת ענוה
 שבענוה, אי אפשר לזכות כי אם על-ידי ארץ ישראל
 כמוכא בחי מוהר"ן בספור נסיעתו לארץ ישראל באות
 י"ב. עין שם שמחמת זה מסר כל-כך את נפשו לבוא לשם,

כִּי תִקּוּן כָּל הָעוֹלָמוֹת לְנִצְחָה הָיָה תְּלוּי בְּזָה. וְעַל-כֵּן הִתְפָּאֵר
 אֶת עַצְמוֹ בְּגְדוּלוֹת כְּאֵלֹה, כִּי כָּל זֶה הוּא בְּסוּד בִּינָה
 עֲלֵאָה שֶׁהוּא בְּסוּד פּוּם מְמַלֵּל רַבְרָבָן, וְעַל-כֵּן גַּם "פּוּם
 מְמַלֵּל רַבְרָבָן" עִם הַכּוֹלֵל בְּמִסְפֵּר "נוּן, חֵית, מֶם, נוּן", עִם
 הָאוֹתִיּוֹת (721):

וּבְלִשׁוֹן-הַקֶּדֶשׁ "פָּה מְדַבֵּר גְּדוּלוֹת" עִם הָאוֹתִיּוֹת וְהַתְּבוּת
 בְּמִסְפֵּר "נְחֻמָּן" "נְחַל נִבֵּעַ מְקוֹר חִכְמָה" עִם הָאוֹתִיּוֹת (795).
 וְזֶה אֲשֶׁר גַּם "עֲנָוָה שְׁבַעֲנָוָה" עִם הַשְּׁתֵי תְבוּת בְּמִסְפֵּר
 "נְחֻמָּן בֶּן שְׁמֻחָה" עִם הָאוֹתִיּוֹת וְהַתְּבוּת (566):

אָמַר הַמַּעֲתִיק: וְזֶה אֲשֶׁר גַּם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עִם הַתְּבוּת
 וְאוֹתִיּוֹת הַמְּלוּי כְּזֶה, "אֶלֶף, רִישׁ, צְדִיק, יוֹד, שִׁין, רִישׁ, אֶלֶף,
 לְמַד" בְּמִסְפֵּר נְחֻמָּן עִם הַכּוֹלֵל נוּן חֵית מֶם נוּן (859):

מז

גַּם בִּינָה הוּא בְּסוּד שְׁמֻחָה. וְעַל כֵּן יִתְעַלֶּה עַל-יָדוֹ הַשְּׁמֻחָה
 לְנִצְחָה בְּשִׁלְמוֹתָהּ וּבְמִלּוּאָהּ וּבְכַנְּל, וְעַל-כֵּן "שְׁמֻחָה"
 בְּמִלּוּאָהּ כְּזֶה: "שִׁין, מֶם, חֵית, הָא", עִם הָאֲרַבַּע אוֹתִיּוֹת
 בְּמִסְפֵּר שְׁמוֹ הַקֶּדֶשׁ עַל שֵׁם אָבִיו וְאִמוֹ, כְּזֶה: "נְחֻמָּן בֶּן
 שְׁמֻחָה" עִם הָאוֹתִיּוֹת "נְחֻמָּן בֶּן פִּינְא" עִם הָאוֹתִיּוֹת, וְאַחַד
 מֵהֶם עִם הַכּוֹלֵל (868).

הַגְּאֻלָּה הָרְאשׁוֹנָה שֶׁהִיְתָה בְּפֶסַח בְּחַפְזוֹן בְּלִי שְׁלֵמוֹת
הָאֲתָעֲרוּתָא דְלִתְתָּא, נִתְקַלְקְלָה קַלְקוּל אַחַר קַלְקוּל עַד
שְׁנֵיתֵהוּ זֶה לְעַמַּת זֶה הַחֶרֶבֶן שֶׁחָל תְּמִיד בְּזֶה הַיּוֹם כְּמוֹכָא
בְּשִׁלְחַן עֲרוּךְ הַסִּימָן א"ת ב"ש וכו'. וְעַכְשָׁו כָּל תְּקוּנָתְנוּ עַל
הַגְּאֻלָּה הָאֲחֵרוֹנָה שְׁמוּנָה בְּעֲצָמוּ יְהִיָּה גַם תְּקוּן הַגְּאֻלָּה
הָרְאשׁוֹנָה, אִךְ עַכְשָׁו יְהִיָּה כָּל הַהִתְחַלָּה מְפֹרִים שֶׁהוּא
בְּחִינַת מַחִית עֲמֶלֶק כְּמוֹכֵן בְּדַבְּרֵי ז"ל (לְקוּטֵי תַנְיִנָּא סִימָן ע"ד),
וְהַעֲקָר בְּכַח הָאֲתָעֲרוּתָא דְלִתְתָּא שֶׁל רֵאשִׁי יְחִידֵי הַדּוֹרוֹת
שֶׁהוּא אֲדָמוּר ז"ל, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי ז"ל, שֶׁמְקַבֵּל
מֵאִתּוֹ כְּנ"ל. וּבְפֶרֶט עַל־יַדֵּי עֲצֵם הַתְּקוּנִים שֶׁנִּתְקַנּוּ בְּיּוֹם
הַסִּתְּלָקוֹתָם (כְּמוֹכֵן מִדְּבָרֵי הַקְּדוּשִׁים) שֶׁשְׁנֵי הַיָּמִים שֶׁל
הַסִּתְּלָקוֹתָם מְכֻנָּיִם לְהִיּוֹת חָל בְּיּוֹם שֶׁחָל בּוֹ פּוֹרִים (כְּמוֹכָא
בְּכַתֵּב יָד שֶׁל הַרֵב מִשְׁשַׁעְרֵי ז"ל הַמוֹכָא לְחֵלֶן) וּבְשְׁנֵיהֶם הַגְּדֻלַּת
הַהִלּוּלָא (יּוֹם ל"ג בְּעֶמֶר הַלּוּלָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי ז"ל) וְזִמְן
שֶׁמְחַתְּנּוּ (יּוֹם הַסִּתְּלָקוֹת אֲדָמוּר יוֹם ד' שֶׁל חַג הַסְּכוּת וְזִמְן שֶׁמְחַתְּנּוּ,
כְּמוֹ בְּפוֹרִים שֶׁהוּא יּוֹם שְׁמֻחָה) כִּי בְּכַחַם הַקְּדוּשָׁה וְהַנְּשָׁנָב נִצָּא
מִבֵּין שְׁנֵי הָאֲרִיּוֹת דְּסִטְרָא אַחְרָא שֶׁהוּא זֶה לְעַמַּת זֶה,
וְנִזְכָּה לְבְּחִינַת שְׁנֵי הַמוֹכָא בְּדַבְּרֵי הַקְּדוּשִׁים לְקוּטֵי תַנְיִנָּא
סִימָן פ"ה, שֶׁהוּא רֵאשִׁי תְּבוּת שְׁבֵת נִחְמוּ (נִחְמַת הַגְּאֻלָּה)
הַמְּכֻנָּה גַם לְרֵאשִׁי תְּבוּת שֶׁל שְׁמוֹתֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים "שְׁמַעוֹן"
"נִחְמוֹן" וְכוּתָם יִגַּן עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל אָמֵן:

וְכַעַת הַנְּנִי לְהַעֲתִיק דְּכָר נִפְלָא מִכְּתַב הַיָּד הָרַב וְכוּ' מוֹרְנוּ
 רַבִּי נַחֲמָן ז"ל אַב בֵּית־דִּין קָדִישׁ דְּקַהֲלַת קָדִישׁ מְשַׁעְהָרִין
 הַשְּׂדֵד לְעַנְיַן הַנַּ"ל, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:

עַנְיַן סְפִירַת הָעֶמֶר בְּבַחֲיַנַת עֲגוּלִים, שְׁכָל סְפִירָה וְסְפִירָה
 מִשְׁלֶכֶת בַּחֲבֵרְתָּהּ וּמְסַבֶּכֶת אוֹתָהּ, וְחוֹזְרִין תְּלִילָהּ. וְהִנֵּה
 יְדוּעַ עַנְיַן הָעֲגוּלִים, שְׁכָל הָעֲגוּלִים מְסַבְּבִין וּמְעַנְלִין סְבִיב
 נִקְדַּת הַמְּרָכּוֹ, וְהַמְּרָכּוֹ שֶׁבְּסְפִירַת הָעֶמֶר הוּא הַסְּפִירָה נִצְחָה
 שֶׁבְּנִצְחָה שֶׁהִיא מְאִירָה בְּיוֹם כ"ה לְסְפִירָהּ. וְהִנֵּה בְּל"ג בְּעֶמֶר
 יוֹם הַסְּתַלְקוֹת רַשְׁבִּי ז"ל מְאִירָה הַסְּפִירָה הוֹד שֶׁבַּהוֹד
 וְהִבֵּן כִּי בְּיוֹם שְׁחַל ל"ג בְּעֶמֶר הַסְּתַלְקוֹת רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר
 יוֹחָאי ז"ל, יָחוּל לְעוֹלָם יוֹם שְׁנֵי דְחַל הַמוֹעֵד סְבוּת, יוֹם
 הַסְּתַלְקוֹת רַבְּנוּ הַקָּדוֹשׁ רַבִּי נַחֲמָן זַלְלָהּ אֲשֶׁר מִדְּתוֹ נִצְחָה
 כִּידוּעַ מְדַבְּרֵיו הַקָּדוֹשִׁים, וְשָׁמוּ בְּגִימְטְרִיא נִצְחָה. וְכֵן פּוֹרִים
 שְׁעֵבֶר הוּא גַם־כֵּן בְּיוֹם שְׁחַל ל"ג בְּעֶמֶר כֶּאֱשֶׁר נִתְּנוּ
 הַקְּדֻמוֹנִים הַסִּימָן פְּל"ג (שְׁלַחַן עֲרוּךְ אֶרַח חַיִּים סִימָן תַּכַּח), וּמְבַאֵר
 בְּכַתְּבִים (פְּרִי עֵץ חַיִּים שְׁעַר י"ט) דִּימֵי חֲנֻכָּה נִגְדַּד הוֹד וַיְמִי פּוֹרִים
 נִגְדַּד נִצְחָה. וְכִמוֹכֵן ל"ג בְּעֶמֶר הוּא תְּמִיד בְּיוֹם ח"י אֵיר, וְיוֹם
 ב' דְּחַל הַמוֹעֵד סְבוּת גַם־כֵּן בְּיוֹם ח"י תְּשָׁרִי: וְכִשְׁחַל יוֹם
 כ"ה בְּסְפִירָה בְּיוֹם שַׁבַּת אִזּוּ הִיא נִקְדַּת הַמְּרָכּוֹ לִימֵי
 הַסְּפִירָה גַם לְשַׁבָּתוֹת. לְפָנָיו שְׁלֹשׁ שַׁבָּתוֹת, וְלֹא־חֲרָיו שְׁלֹשׁ

שבתות כי כל הספירות, ובתוכם גם הספירה הוד שבהוד
 שמאירה ביום הסתלקות רבי שמעון בר יוחאי ז"ל,
 מסבבין ומעגלין סביב נקדת המרכז של ימי הספירה
 שהיא נצח שבנצח אשר היא מדתו של "רבנו הקדוש"
 זללה"ה.

ומכל הנ"ל תבין מה שסים רבנו ז"ל בתחלת הספר ועבשו
 וכו'. וגם בלקומי תננא סימן ע"ד גם כן סים ועבשו וכו' ודי
 לחבימא:

עד כאן לשונו (אמר המעתיק וענן לעיל בחלק זה אות מ"ד ענן שם). אמר
 המוציא לאור להודיע ברבים שהנם שעשה לי השם
 יתברך להוציאני לחרות מסכנת מות לשלחני לארץ
 הקדש היתה ביום נצח שבנצח ספירת "רבנו הקדוש" וכותו
 יגן עלינו אמן, שנת תרצ"ב לפ"ק:

שְׂוִיתִי ה' קְלֵדֵי תְבוּיָה

סֵפֶר

כּוֹכְבֵי אֹר

חֵלֶק ד'

שִׁשּׁוֹן וְשִׁמְחָה

פתיחה

לחלק ד' הנקרא בשם ששון ושמחה

רבנו הנזיר ותלמידו הקדוש מוהרנ"ת ז"ל בדרביהם הנעלמים אשר צדיקים מתדמים ליוצרים, הניחו לנו מקום להתגדר בו שנהיה צריכים בקשה ותפוש אחר רוח קדשם (עין לקוטי הלכות הלכות שלוחין הלכה ה' באות י"ב וגם בשאר מקומות) הנמצא בספריהם הקדושים. ולכן גם אני העני בדרעת, והגרוע מכל הכנויים לגנאי, יגעתי ובקשתי את שאהבה נפשי בספריהם הקדושים ובדבריהם הנוראים ששמעתי בעל פה. ובאת כל אשר חנני ה' להעמיק מהשבותי בעמק ובאור דבריהם מזה על זה, עד שגם אנכי בקטנות ודכאות ערכי ומצבי הדלה והשפלה, מצאתי והוצאתי מהם את כל דברי האלה שכתבתי בחלק הזה פה בלשון תפלה (וגם למטה במהדורא) על אודות השמחה בה' וצדיקיו האמתיים.

פי מעצם רוממות ונוראות המצוה הזאת אשר זה עקר רפואות הנפשות מכל מיני חצים וסמים שבעולם, (עין בלקוטי הלכות הלכות פריה ורביה הלכה ג') והיא ההצלה מראשי התאות ממון ונאוף (אשר ממילא קל יותר אחר-כך לשבר גם שאר התאות ומדות הרעות במוכן בדבריהם בכמה מקומות ועין בהתורה צוית צדק בסמן כ"ג וב"התורה" והיה עקב

תִּשְׁמְעוּן" בְּסִימָן קס"ט שִׁשְׁמִיחָה הוּא הַהֶפֶךְ מִתְאַוֹת מְמוֹן
 וְגַם עֵינַי בְּהַתְּפִלָּה שִׁמְרָבָה לְבַקֵּשׁ עַל שִׁמְחָה כִּי בָּהּ תִּלְוִי
 שְׁמִירַת הַבְּרִית שְׁעַל-יָדַי זֶה מִמִּילָא אֵין נוֹפְלִים לְתַאֲוֹת
 מְמוֹן עֵינַי שָׁם), וְהִיא שִׁמְחָה תִּמְחָה אֶת עֲמֶלֶק מְקוֹר כָּל
 הַטְּמְאוֹת שְׁבַעוֹלָם (עֵינַי בְּלִקוּטֵי הַלְבוֹת הַלְבוֹת נְפִילַת אַפִּים הַלֵּכָה ב')
 וְהִיא אֲשֶׁר עַל-יָדָהּ יִגְאָלְנוּ הַגּוֹאֵל צֶדֶק גַּם מִהַגְּלוּת הַנְּשָׁמִי,
 וּמִכָּל מִינֵי צָרוֹת וּמְצֻקוֹת גַּם בְּנִשְׁמִיּוֹת. (עֵינַי בְּהַתּוֹרָה
 'אֶמְצָעוֹתָא דְעֵלְמָא' בְּסִימָן כ"ד, וּבְהַתּוֹרָה 'אֲנָכִי אֲשִׁמְחָה
 בָּהּ' בְּסִימָן צ"ו, וְעֵינַי בְּלִקוּטֵי הַלְבוֹת מַה שֶּׁתּוֹבֵב שָׁם בְּשֵׁם
 הָאָרִי ז"ל, שֶׁכָּל הַקְּלָלוֹת וְהַתּוֹכָחוֹת הוּא "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא
 עֲבַדְתָּ אֶת ה' בְּשִׁמְחָה" (וְאֵף-עַל-פִּי שֶׁכָּפִי פִּשְׁמוֹ יִסּוּבְנוּ הַדְּבָרִים
 עַל שְׁמֵסִים שָׁם "מֵרֵב כֹּל", אֲבָל דְּבָרֵי תוֹרָה "כְּפִטִישׁ יְפוּצִין סְלַע"
 וִירְמִיָּהוּ, כג) וְהִיא אֲשֶׁר בְּכַחַהּ לְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר כָּל מִינֵי קְלָפוֹת
 הַמִּתְנַבְּרִים מִחֻדָּשׁ בְּכָל מַדְרָגָה (וְעֵינַי בְּהַתּוֹרָה 'אֲחֹוֵי לָן מְנָא'
 סִימָן כ"ה) וּמַדְרָגָה, וְהִיא הַנְּחָשֶׁק הַקְּמִיץ וְהַסְּתוּם שִׁישׁ לְהַבִּין
 עֵצִים גְּבָהוּ וְתַפְאֲרָתוֹ עַל-יָדַי עֵצִים הַמְּנִיעוֹת שִׁישׁ עַל זֶה. כִּי
 הַשְּׁנֵי מִינֵי מְנִיעוֹת הַמּוֹכָאִים בְּחֵי מוֹהֲרִין בְּהַשִּׁיחוֹת
 הַנְּקָרָאִים בְּשֵׁם עֲבוֹדַת ה' בְּסִימָן ק"ג תַּרְוִיָּהוּ אֵיתְנָהוּ בּו
 בְּהַתְּנַבְּרוֹת עֵצוּם מְאֹד, כִּי זוֹלַת אֲשֶׁר תַּתְּנַבֵּר עַל הָאָדָם
 כְּבִדּוֹת הַדְּבָר הַזֶּה מֵעֵצִים הַהֶרְפֵּתְקָאוֹת הָעוֹבְרִים עַל כָּל
 אֶחָד בְּגוֹף וּנְפֶשׁ, וְהַתְּנַבְּרוֹת גְּדוֹל וְעֵצוּם כָּל-כָּף עַד

שצריכים להשתדל בזה במסירת נפש ממש, אף גם זאת אשר תתגבר מאד מאד על האדם הקלות, שנקל וקמן בעיניו מאד הדבר הזה, עד שאינו נחשב בעיניו למצוה כלל. ומכל הדברים האלה נתעוררתי עד מאד להעמיק בענין זה כי אין לנו אלא דברי בן שמחה הנכלל במקור השמחה העוסק לקשרנו על ידי השמחה בה' ובצדיקיו האמתיים. ובפרט בראש כל צדיקיו הוא הוא בעצמו זכר צדיק וקדוש לברכה:

והנה באשר נודע בספרי רבנו ז"ל שהעצה של תפלה עולה על כל העצות (כמובא בלקוטי תניינא סימן כ"ה), ועל ידי יכולים ביותר לזכות להשמחה בה' (שזה התכלית מכל התכליתים לשמח בה' ולדבקה בו, שעל ידי זה נכללים בו לדעת ולהשיג אותו שזה יהיה העולם הבא של כל הצדיקים וחסידים וכמובא לקמן במהדורא באות ג') על-בן חברתי על זה את כל דברי (מלבד המהדורא והמהרות) בלשון תפלה, וגם קצת כתבתי בלשון המרגל במדינתנו מחמת שהלב נמשך אחר זה ביותר כמובא בדבריו ז"ל. כי בהתבות האלה לבר נתצמצמו (למי שזוכה) השכל העליון של השמחה, מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב.

ששון ושמחה

תפלה א:

רבון כל העולמים מקור כל התענוגים והשמחות שבכל
 העולמים (א), היה בעזרי לשמר היטב את הזכרון בכל
 נקדה ונקדה של סור מרע ועשה טוב במחשבה דבור
 ומעשה, שהיא המקשרת את נשמתי בדת אלהותך (ב)
 בדת למעלה מדעת ובענג למעלה מענג עד בלתי
 תכלית (ג) עזרני להעמיק מאד בזה את זכרוני וכל פנימיות
 רעיוני, באפן שאזכה לשמח בכל נקדה ונקדה כראוי
 לשמח בזה, כי אתה הוא עצם הטוב דטוב והענג דענג
 והשמחה דשמחה עד בלתי תכלית, ואין סוף וגבול
 לאהבת וחמדת שמך וכבודך באהבה דאהבה וחמדה
 דחמדה וכו', כי אתה הוא אהבת נעימת חיותי איך שעובר
 עלי בגוף ונפש (יפרש פאן כל מה שעובר עליו) כי אני מאמין
 באמונה שלמה שכל מיני יסורים וכל מיני עניות וכל מיני
 מחלה וכל מיני מכאובים וכל מיני עונשים שבכולם הזה
 ושבכולם הבא, כלם כלם כאפס ואין ממש הם נחשבים
 נגד התענוג הנפלא של הדבקות באלהותך, ובהנעימות
 הנעימות של תורתך ודברי צדיקיך שיוזכה כל אחד:
 תעניגוער פון תעניגוער ביו אז איין עק, פרייליכקייטער פון

פְּרִי־לִבְקַיִט בִּזוֹ אֵן אִיִּין עֵק, גִּילִבְטָעֵר פּוֹן גִּילִבְטָקִיִּט בִּזוֹ
 אֵן אַ עֵק, גִּלוֹסְטִיגְעֵר פּוֹן גִּלוֹסְטִיקִיִּט בִּזוֹ אֵן אִיִּין עֵק, דִּי
 בִּיסְט מִיִּין לִיב חֵיוֹת, מִיִּין זִים חֵיוֹת, וּוִיא אַזוֹי עִם גִּיִּט אוֹף
 מִיר אַיִפֵּער בְּגוֹף וּבְנֶפֶשׁ. מִיִּין הָאָרְץ גִּיִּט מִיר אוֹישׁ נָאָךְ
 דִּיר, מִיִּין חֵיוֹת גִּיִּט מִיר אוֹישׁ נָאָךְ דִּיר, כִּי אֲנִי מֵאַמִּין
 בְּאַמוּנָה שְׁלֵמָה אַז אַלֶּע מִינֵי יִסּוּרִים, אַלֶּע מִינֵי אַרוּמְקִיִּטֶן,
 אַלֶּע מִינֵי שְׁלֵאֲפִקִיִּטֶן, אַלֶּע מִינֵי ווִיטִיקֶען, אַלֶּע מִינֵי טוֹיִט,
 אַלֶּע מִינֵי גִיהֶנֶם בְּאַטְרֶעֲפֵט אַלְדִּינֵג וּוִיא גָּאָר גִּיט, אַקֶּעגִין
 דַּעַם תַּעֲנוּג פּוֹן דְּבִקּוּת אַלקוּתֵךְ וּוִאס יַעֲדֵער נְשִׁמָּה וועט
 זוכה זיין:

(הַתַּעֲנוּג הָאֱלֹקִי הַזֶּה שֶׁל עוֹלָם הַבָּא הוּא גְדוֹל וְעֵמֶק יוֹתֵר
 מִכֹּל מִינֵי תַעֲנוּג עַד אֵין סוּף, הַשְּׂמִחָה הָאֱלֹקִית הַזֹּאת הִיא
 גְדוֹלָה וְעֵמֶקָה יוֹתֵר מִכֹּל מִינֵי שְׂמִחָה עַד אֵין קֵץ, אֲהוּב
 יוֹתֵר מִכֹּל מִינֵי אֲהֶבָה עַד אֵין קֵץ, אַתָּה הוּא אֱלֹקֵי חַיּוֹתֵי
 הָאֲהוּב, חַיּוֹתֵי הָעָרֶב. עִם כָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלַי בְּגוֹף וּנְפֶשׁ,
 תְּשׁוּבָת לִבִּבִי כְּלָתָה אַחֲרַיִךְ, חַיּוֹת נִפְשֵׁי כְּלָתָה אַחֲרַיִךְ. אֲנִי
 מֵאַמִּין בְּאַמוּנָה שְׁלֵמָה שְׁכָל מִינֵי יִסּוּרִים שְׁבַעֲוֹלָם, כָּל מִינֵי
 עֲגִיוֹת שְׁבַעֲוֹלָם, כָּל מִינֵי מַחֲלוֹת שְׁבַעֲוֹלָם, כָּל מִינֵי כְּאִבִּים
 וּמַחּוּשִׁים שְׁבַעֲוֹלָם, כָּל מִינֵי מִיתוֹת, כָּל מִינֵי יִסּוּרֵי
 גִיהֶנֶם, כְּאַפֶּס וּכְאֵין נַחֲשָׁבוּ נִגְדַּת הַתַּעֲנוּג הַרוּחָנִי שֶׁל דְּבִקּוּת
 אַלקוּתֵךְ שְׂיִזְכָּה לָזֶה לְעֵתִיד כָּל נְשִׁמָּה יְהוּדִית):

עֲזַרְנִי וְזַכְּנִי לְאַקְדָּמָא אֶת הַיְרָאָה וְלַהֲתַנְרָא וּלְפַחֵד מִמֶּךָ תְּמִיד בְּיִרְאָתָה הָעֲנֵשׁ וַיִּרְאֵת הָרוּמָמוֹת, בְּיִרְאָה עֲלָאָה דְעֲלָאָה בְּתַכְלִית הַשְּׁלָמוֹת כִּי הֲלֵא גַם לְפַחֲדָךְ וַיִּרְאֵתָךְ אֵין תַּכְלִית וּגְבוּל (פְּאַרְכְּטִינְעֵר פּוֹן פְּאַרְכְּטִיג בִּיז אָן אֵיִין עָק שְׂרַעְקִינְדִיקִיר וְכוּ') (אַתָּה יִרְאוּי יוֹתֵר מִכָּל מִינֵי יִרְאוֹת עַד אֵין קִין פַּחֲדָךְ גְּדוּל מִכָּל מִינֵי פַחֵד עַד אֵין קִין) (לְאַחֵז הַחוּטָרָא בְּתַרְיִן רְאֵשִׁין כְּנִ"ל וְלַהֲמַשִּׁיךְ אֶת עַצְמִי לְתַכְלִית הַמַּעֲלָה וְלִקְבַעַע עַל זֶה אֵיזָה שְׁעוֹת וְעַם כָּל זֶה לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה כְּנִ"ל), עֲזַרְנִי שְׁתַּהֲיֵה יִרְאֵתָךְ עַל פְּנֵי לְבַלְתִּי אַחְטָא וְלְבַלְתִּי אֲסוּר מִמְצוֹתֶיךָ מַעֲתָה עַל-כָּל-פְּנִים, וּמִכָּל שִׁבְן וְכָל שִׁבְן מִהַמְצוּוֹה הַגְּדוּלָּה לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תְּמִיד, אֲשֶׁר צוִיתָנוּ עַל-יְדֵי צְדִיקֶיךָ הָאֱמִתִּיִּים שְׂאֲזֹכָה בְּכָל עֵת וְעַת לְהַתְעוֹרֵר וְלַהֲתַקְשֵׁר לְפַנִּימִיּוֹת הַטּוֹב שֶׁבְּלִבִּי לְפַנִּימִיּוֹת הַחֶלֶק אֱלֹהֵי שְׁבַקְרָבִי. אֲשֶׁר בְּפַנִּימִיּוֹת הַטּוֹב הַזֶּה תּוֹקֵד וְתִבְעֵרָה. וְתִבְעֵר בִּי הַשְּׁשׁוֹן וְהַשְּׂמִחָה בְּךָ (ד) בְּכָל מִינֵי מוֹקֵד וְתִבְעֵרָה.

(הַמַּעֲזִין יָבִין מֵאֲלוֹי שְׂיִסְדֵּתִי תִפְלֵתִי הַזֹּאת עַל דְּבָרֵי מוֹהַרְנִ"ת ז"ל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, וּבְפֶרֶט בְּהַלְכוֹת פֶּסַח הַלְכָה ט' שְׂדִיקָא עַל-יְדֵי הַיְרָאָה בְּאִים לְשִׂמְחָה, וְאֶפְלוּ עַל-יְדֵי יִרְאֵת הָעֲנֵשׁ. וּבְמַרְמֵזוּ בְּמֵאֵמֶר הַכְּמִינוּ ז"ל מַעֲגִין לִישְׂרֵי לָן מַר, אָמַר לִיה וַי לָן דְּמִיתָנָן וְכוּ' שֶׁהוּא תְּמוּהָ מְאֹד וְכוּ', אַךְ עַל פִּי הַנִּ"ל יוֹבְנוּ הַדְּבָרִים הַיֵּטִב. כִּי הִיָּה בְּשִׂמְחָה גְּדוּלָּה כָּל-כַּף, עַד שְׂאִימַת מוֹת שֶׁהוּא יִרְאֵת הָעֲנֵשׁ, לֹא הִיָּה לוֹ כַּח לְהַפִּיל אוֹתוֹ לְעַצְבוֹת חַס וְשְׁלוֹם, רַק אֲדַרְבָּה וְכוּ' מְגַדֵּל הַאֵימָה וְהַיְרָאָה מִהַמּוֹת וְכוּ'

התחזק לקום דברי חכמינו ז"ל לשמח את עצמו וכו' עין שם. ומחמת שמובא בלקוטי תננינא סימן יוד שגם על ידי השמחה זוכים לישוב הדעת לישוב עצמו מה התכלית וכו' שזה בחינת זכרון יום המות. וכמובא בלקוטי תפלות חלק ב' סימן י' בהתפלה שעל זה עין שם, ונמצא לפי זה שאחד תלוי בחברו, על-כן צרפתי לזה האות שאחר זה שבו ידבר הרבה מענין הזכרון הזה.

הערות לתפלה א:

(א) תענוגי עולם הזה היא הפסלת דפסלת אשר נשתלשל ונפרד מהם בפרוד הפסלת מהאכל שבקרב האדם, וכל מי שנכשל בהם שלא בקדשה (כי בקדשה גם הם נודבכים אבל מי שנכשל בהם בטמאה חס ושלום) הוא נמשל לנפש החזיר ממש, שגם אליו נדמה כי אין טוב מהצואה אשר לו עם.

(ב) כי לאחר שתזכך הנפש מזהמת החטאים (החוצצים ומבדילים אותה מאתו יתברך) אז תתדבק על ידי כל נקדה טובה בה' ובצדיקו האמתיים, ובפרט בראש כל צדיקו שהוא בעצמו מקור ההתקשרות, כי על-ידו בעצמו נתקשר בו יתברך. ונזכה לעד ולנצח לכל תענוגי הדעת אותו יתברך כמובא מזה לעיל בחלק ג' עין שם.

(ג) כי השם יתברך ודעתו אחד כנודע בכתבי הארי ז"ל, וכמאמר החכם כמובא בהתורה חיים נצחיים בלקוטי א' סימן כ"א 'אלו ידעתיו הייתי, וגם כל מדותיו הקדושות הם באחדות עמו, ועל-כן כמו שהוא יתברך אין סוף כמו כן אין סוף למדותיו הקדושות שהם טובו ורחמיו וענג ענגו (ויין תענוגדיקער פון תענוג) שכלם הם עצם דעתו ואלקותו יתברך. וכל אשר תגדל דעת הנשמה אשר זה גם עצמיותה (שגם היא באחדות עם דעתה כמובא בדברי אדמו"ר ז"ל בלקוטי א' סימן ל"ה על פסוק "ונשמת שדי תבינם" שהשכל הוא הנשמה עין שם) באלקותו

יתברך, בן תגדל התאחדותה והתקשורתה בענג אלקותו יתברך אשר
 עצם המתיקות והטוב והנעימות, והתענוג דתענוג אשר תרגיש נשמת
 האדם מדעתה את ה' (עין בלקוטי תפלות חלק א' סימן ק"ל ובחלק ב' סימן
 ט' ועוד בכמה מקומות בדבריו הקדושים), גם אם לא עשתה רק מצוה
 אחת אי אפשר לשער במהנו האנושי כלל וכלל. וכן כבר נודע מה
 שמהר"ג ז"ל דבר פעם אחת מפרוש תבת "אייביג" (נצח) והמוכן
 מדבריו הקדושים שבהאמונה הפשוטה מצוה גדולה להתפלא מרחוק
 על גדל ועמק פרוש התבה הזאת. ואף אמנם שכל אשר יעמיק
 מחשבתו בזה ובדברי אדמו"ר ז"ל בסימן כ"א שלעולמי עד ולנצח
 נצחים יהיה הגדל והפרש בענג הדעת את ה' בין כל אחד לחברו כפי
 כל נקדה ונקדה טובה שהוסיף כל אחד על חברו, בלי שום תקירה
 כלל יראה בעיניו שהפסד שבר התדבקות בה' אשר מפסידים על ידי
 מעוט מצוה אחת, או על ידי העדר הרחוק מעברה אחת הוא מר ומרור
 להנפש יותר מכל מיני הרג ומות ומכל מיני גיהנם שבועלם, אשר כלם
 כדאי וכדאי לסבל וכאין נחשבים נגד זה. ולא בלשון גזמא כתב
 בתפלותיו הקדושות ועקת מרירותנו עד אין סוף ואין תכלית (עין
 בלקוטי תפלות חלק ב' סימן י"ב ועוד בכמה וכמה מקומות). ולא להנם יש
 לכל אחד ואחד לשפך את לבבו במים ממש נכה פני ה'. כי כל מיני
 קינות וכל מיני בכיות וזעקות גדולות ומרות לא יספיקו כלל לצרות
 הנפש העולים על כל הצרות שבועלם. אבל עם כל זאת ואחרי כל אלה
 מאחר שגם פושעי ישראל מלאים מצות פרמון (ברכות נו.) על-כן גם
 החרדה שלנו גדול ועצום מאד עד בלי די, כי הלא החלוק לנצח שבין
 כל אחד לחברו לא יהיה רק במהות התענוגים של השנת אלקותו אבל
 כמות התענוגים גם ממצוה אחת יהיה עד בלי תכלית. (כי מה שאמרו
 חכמינו ז"ל 'נח לו לאדם שלא נברא' וכו' והכתוב "טוב משניהם את

אֲשֶׁר עָרַן לֹא הָיָה" לֹא נֶאמְרוּ כִּי אִם עַל חַיֵּי הָאָדָם שֶׁבְּעוֹלָם הַזֶּה כְּמוּבָא בְּהַתּוֹרָה 'לְכוּ חַיֵּי' בְּלִקּוּמֵי תַנְיִינָא סִימֵן ל'ט אָבֵל כְּפִי תַכְלִית הָאֲחֵרוֹן שִׁזְכָּה כָּל אַחַד, בְּוֹדָאֵי טוֹב יוֹתֵר מֵה שֶׁנִּבְרָא, וְזֶה נֶאמַר אֶפְלוּ עַל הַפּוֹשְׁעַ שֶׁבְּפּוֹשְׁעִים שְׂאִין פּוֹשְׁעַ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, כִּי גַם אֶצְלוּ 'כָּל מֵה דְעֵבִיד רַחֲמֵנָא' לְהוֹרִיד נִשְׁמָתוֹ לְזֶה הָעוֹלָם 'לְטוֹבָתוֹ' הַבְּלָתִי תַכְלִית 'עֵבִיד' וְעֵשָׂה כָּל זֶה, כִּי גַם כָּל הָעֲנָשִׁים מְרִים וּמְרוֹזְרִים שְׁלוֹ שִׁיזְמֵרֵךְ לְסַבֵּל עַד אֲשֶׁר יִזְדַּכֵּךְ, אַף עַל שִׁיחַיֵּי קָשִׁים וְגִרּוּעִים מִכְּלָם, כְּאִין יְהִיֻּ נְחָשְׁבִים נֶגְדַּ הַעֲנֵג אֲשֶׁר יִזְכָּה גַם הוּא גַם אִם לֹא עֵשָׂה בְּזֶה הָעוֹלָם רַק מִצְוָה אַחַת. כִּי הָעֲנָשִׁים גַּם אֶצְלוּ יְהִיֻּ מִגְּבֻלִים וְתַקְנוֹת חוּט זֹהֵר אִין סוּף בְּדַעַת לְמַעְלָה מְדַעַת, וּבְעֲנֵג לְמַעְלָה מְעֲנֵג, אֲשֶׁר תִּזְכָּה נִשְׁמַת כָּל אַחַד מִיִּשְׂרָאֵל גַּם עַל יְדֵי מִצְוָה אַחַת יְהִיָּה עַד בְּלָתִי תַכְלִית וּגְבוּל. וְהַדְּבָר הַמְּגֻבֵּל אַף אִם הוּא גְדוֹל כְּמוֹ שֶׁהוּא גְדוֹל, נֶגְדַּ הַדְּבָר שְׂאִינוּ מְגֻבֵּל כְּאִין וּכְאֶפְסֵם מִמֶּשׁ הוּא נְחָשֵׁב. (כִּי הִלְכָה בְּדוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת שְׂאֵמְרוּ, בְּלָם כְּאִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא (סְנֵהֲדִרִין קַד) שְׂמוּבָא שֵׁם גַּם לְעֲנִין הָאֲרַבְעָה שְׂאִין לְהֵם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא (גַּם עֵין בְּהַתּוֹרָה עֲתִיקָא חַיִּים נִצְחָיִים שְׁגַם עֲבוֹ"ם יִזְדַּכְבוּ)) (כְּמוּבֵן מִדְּבָרֵי מוֹהֲרַנ"ת ז"ל שְׁמַעְתִּי בְּעַל פֶּה בְּעֲנִין זֶה מְאֹבֵי הַרִינִי כְּפֶרֶת מִשְׁכָּבוּ, גַּם עֵין בְּחַיֵּי מוֹהֲר"ן בְּהַשִּׁיחָה שֶׁל עֲבוּדַת ה' בְּסוּף אוֹת ט') וְעוֹד שְׁמַעְתִּי מְאֹבֵי הַרִינִי כְּפֶרֶת מִשְׁכָּבוּ לְעֲנִין מֵה שְׂאֵמַר 'אֶפְרַת תַּחַת כְּפּוֹת רְגְלֵי הַצְּדִיקִים' – גִּילּוּבֵט (הַשְּׂבַח) וְכוּ' וְהַמוּבֵן בְּזֶה וְכוּ' וּמֵה שְׂמוּבָא שֵׁם שִׁישׁ שִׁיכְלוּ לְנִמְרֵי וְכוּ' נִרְאָה לְפִי עֲנִיוֹת דַּעַתִּי לְפָרֵשׁ בְּזֶה כְּמוֹ שֶׁפָּרֵשׁ הוּא בְּעֲצֻמוֹ ז"ל בְּהַלְכוֹת תַּפְלִין הִלְכָה ד' בְּאוֹת ה' עֲנִין מְאֵמַר הַזֶּהר שְׂאִין מוֹעִיל תְּשׁוּבָה וְכוּ' שְׂאִין זֶה רַק בְּחִינַת הַתְּרַחֲקוּת לְמִי שְׂצָרִיכִין לְהִרְחִיקוּ וּלְכַתּוֹב עֲלָיו כֵּן, וְהָאֲמֵנָם שְׁגַם זֶה וְכוּ' עֵין שֵׁם וּבְעֵין שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל עַל אַחַר וְכוּ' וּמֵה שְׂמוּבָא בְּהַלְכוֹת... שִׁישׁ שְׂלֵא יִשְׂאֵר מֵהֶם כָּלֵל זֶה נֶאמַר רַק עַל קְלַפַּת עֲמָלֶק כִּי הוּא

שנאמר עליו "מחה תמחה" שהוא באמת עצם הרע והטמאה. גם אם תעמיק מחשבותיך בכל זה באמונה בתמימות ופשימות (בי אסור להסתפל בעיני השכל מה למעלה מה למטה וכו') תראה בעיניך שזה כנ"ל.

גם בכל הנ"ל תבין מאליך שחיי האדם וכל צרכיו שבעולם הזה אף על פי שגם הם נוגעים לעבודתו ותברך, ועל כן בודאי גם ההשתדלות עבדו בנשמיית למצוה גדולה יחשב, ומכל שכן ההשתדלות ברוחניות בתפלה ובקשה וכו' אבל אחר כל זה אם חיוב דעתו ותברך הנעלמה (בהעלם דהעלם עד בלתי תכלית) כפי מהות הנפש וכפי שאר כל הפרטים שיש בכל זה שלא תדבק בו רק אם יעבר עליה נסיונות וצורפים מצורפים שונים כאלה, כפי אשר עובר על כל אחד בודאי ובודאי כל העני והמכאוב והחרפה והמות, כאין וכאזן נחשב נגד הדבקות וההתקשרות בהשגת אלקותו ותברך. גם כל ענשי הגיהנם כאין נחשבים כנגד זה, כי הם מגבלים כנ"ל. (ועין בלקוטי הלכות הלכות נשיאת כפים הלכה ד' אות ז' שגם ההודאה שתקנו לנו אנשי כנסת הגדולה לומר שלש פעמים בכל יום, העקר הוא על הנסים והנפלאות שהשם ותברך מסבב בכל עת בתעלומת תחבולותיו באפן שסוף כל סוף יהיה לכל אחד תקון לנצח וכו' עין שם) וכבר הודיענו אדמו"ר ז"ל שלשבר את לבבו לפני השם ותברך צריכין רק ליחד שעה אחת ביום אבל כל היום צריך להיות בשמחה. כי אף על פי שברוחניות צריכים להיות להוט אחר עשירות מפלג באשר נאה ויפה לחלק אלקי ממעל, לבנו של הבורא ותברך (כמו שכתוב "בנים אתם לה' אלקיכם" וכמובא מזה בספרי אמת שנשמת כל אחד מישראל הוא חלק אלקי ממעל בידוע) המרום עד אין סוף ואין גבול ואין תכלית, לזכות בזה העולם לתכלית המעלה שאין מעלה אחריו. אבל

מאחר שפֿכֿר נעֿשה עם כֿל אֶחָד מֵה שִׁנְעֵשָׂה, עַל־כִּלְפָּנַיִם אֵינן לְהַחֲזִיר וּלְאֵכֵל שׁוּם שִׁהְיָה הָרִיחַ רַע נֹדֵף בְּיוֹתֵר, כִּי עַל־כִּלְפָּנַיִם צָרִיף לַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֲדָמוֹר וְ"ל שִׁצְרִיף לְאַחֵז הַחוּמְרָא בְּתַרְי רֵאשִׁין שְׂאֵרָה עַל פִּי שְׂבוּסָפִים וּמְתַנְעֵנְעִין לְזִכּוֹת לְתַכְלִית הַמַּעֲלָה, אֲבָל לַעֲמֵת זֶה בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּכַפְלֵי כַפְלִים צָרִיכִים לְהִתְנַבֵּר בְּשִׂמְחָה וּלְקַיֵּם "בְּשִׂמְךָ וְיִגְלוֹן כֵּל הַיּוֹם" וְלִהְיוֹת שְׂמֵחַ בְּחֻלְקוֹ בְּכֵל נִקְדָּה וּנְקָדָה וּבְכֵל שִׁעֲרָה דְשִׁעֲרָה אֵיף שֶׁהוּא. כִּי הֲלֹא הַשִּׂמְחָה מִזֶּה בַּעֲצֻמָּה לְחוּלַיִם כְּמוֹנוּ הִיא מִצְוָה שְׂאֵין לְמַעֲלָה מִמֶּנָּה וְכַאֲשֶׁר הוֹדִיעֵנוּ אֲדָמוֹר וְ"ל בְּהַמַּעֲשֵׂה שֶׁל הַתָּם הַקְדוֹשׁ מִה שִׁזְכָּה עַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה הַזֹּאת (עַל־יְדֵי שִׁהְיָה שְׂמֵחַ בְּתַפְלָתוֹ אֵרָה עַל פִּי שְׂלֹא הִיְתָה כְּרָאוּי וְכֵן בְּכֵל נִקְדָּה טוֹבָה כְּמוֹכֵן שָׁם) לְתַכְלִית תַּכְלִית הַמַּעֲלָה וְהַשְׁלֻמוֹת לְנִבּוֹאָת פָּנִים בְּפָנִים, וְלִהְבִּיט בְּתַמוֹנַת ה' בְּכִיכּוֹל וְלִהְיוֹת מְנַהֵג עַל כֵּל הַמְנַהֲיָגִים, כְּמוֹכֵן כֵּל זֶה בְּהַשִּׁיחוֹת שְׂאֵחֵר הַמַּעֲשֵׂה הַזֹּאת. וְכֵל זֶה סֵפֶר לָנוּ אֲדָמוֹר וְ"ל לְמַעַן דַּעַת כִּי כֵּל אֶחָד וְאֶחָד אֵיף שֶׁעוֹבֵר עָלָיו יֵשׁ וְיֵשׁ בִּיכְלָתוֹ לְזִכּוֹת לְכֵל זֶה אִם יֵלֵךְ גַּם הוּא בְּדֶרֶךְ הַזֶּה. אֲשֶׁר הִדְרִף הַנּוֹרָא הַחֲדָשׁ וְהִזְשָׁן הַזֶּה הוּא הוּא הָאֵתְעָרוּתָא דְלִתְמָא שֶׁל עוֹלָם הַתְּקוּן שְׂיִקָּים "יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו" וְהָאֵתְעָרוּתָא דְלִתְמָא מִזֶּה הוּא "יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׂיו" וְכֵל הַבְּכִיּוֹת וְהַזְעָקוֹת (עֵין בְּלִקְוֵי הַלְכוֹת הַנּוֹדָא הַלְכָה ו' אוֹת כ"ד) וְכֵל הַתְּשׁוּבוֹת וְהַתְּקוּנִים שִׁצְרִיף הָאָדָם לַעֲשׂוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם, הַכֵּל הוּא בַּעֲבוּר שִׁזְכָּה לְזֶה שִׁנְרִיִּשׁ בְּלָבּוֹ בְּאֵמֶת עֵצָם הַגִּילָה וְהַשִּׂמְחָה הַזֹּאת שֶׁעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה הָעוֹלָם הַבָּא שֶׁל כֵּל הַצְּדִיקִים וְהַחֲסִידִים שֶׁכֵּל שִׁישִׁיגוּ אוֹתוֹ וְתַבְרַךְ בְּיוֹתֵר יִשְׂמְחוּ וְיִתְעַנְּנוּ בּוֹ בְּיוֹתֵר, וְכֵל אֲשֶׁר יוֹתֵר יִשְׂמְחוּ בּוֹ יוֹתֵר יִתְאַחֲרוּ בּוֹ לְדַעַת וְלִהְשִׁיג אוֹתוֹ. וְגַם הַיּוֹם כֵּל מִיְנֵי הַצְּלוֹת וְיִשׁוּעוֹת הוּא עַל יְדֵי הַמְּשַׁכֵּת הַדַּעַת מִהַקְּזֵן וְהַסּוֹף הָאֲחֵרוֹן הַזֶּה לִידַע וְלִהְאָמִין שֶׁכֵּל מְאַרְעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָתוֹ. כְּמוֹכָא מִזֶּה הִרְבָּה בְּדַבְרָיו הַקְדוֹשִׁים לְשִׂמְחָה

בְּאַהֲבָתוֹ יִתְבָּרַךְ מִבְּקָר וְעַד עָרֵב בְּכָל נִקְדָּה וּנְקֻדָּה מוֹכָה, וְאֲשֶׁר עַל זֶה אָמְרוּ חֻכְמֵינוּ ז"ל שֶׁכָּל הָעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה נִתְהַפְּכִים עֲוֹנוֹתָיו לְיֹשִׁיבוֹת, וְהַעֲקָר עַל יְדֵי שִׁמְחָתוֹ הַיְגוֹן וְאַנְחָה בְּעֲצֻמוֹ לְשָׁשׁוֹן וּלְשִׁמְחָה כְּמוּבָא מִזֶּה בְּלִקּוּמֵי הַלְכוֹת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה הַלְכָה ג' וּבְהַלְכוֹת הַזֹּדָאָה הַלְכָה ו' הַנ"ל עֵין שָׁם הַיֵּטֵב מִה שֶׁמִּבְּאֵר בְּעֵנֵין זֶה, שֶׁבְּאִפְסָן אֶחָד גְּדֻלָּה שִׁמְחָתָנוּ בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר אַחֲרָי אֲשֶׁר כְּבָר עָבַר עָלֵינוּ מִה שֶׁעָבַר, וְאִף־עַל־פִּי־כֵן גַּם אֲנַחְנוּ חֲסַפְנוּ בְּעֲצֵם חֲשָׁד עֵנֵין וְעֶרְפֵּל בְּזֶה נִקְדוּת יְקָרוֹת כְּאַלְהָ עֵין שָׁם. וְגַם אַחֲרַי כָּל דְּבָרָיו שֶׁכָּתֵב שָׁם בְּזֶה צְרִיכִים לְצַרְפָּר עוֹד לְזֶה מִה שֶׁמוּבָא בְּמִכְתָּבָיו הַקְּדוּשִׁים וּמוּבָא מִזֶּה גַם בְּסִפְרֵי הַלְכוֹתָיו שֶׁבְּכָל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁאֲדַמּוּ"ר ז"ל יוֹרְנוּ וְיִלְמְדְנוּ עוֹד יִרְמֹז לָנוּ לְהִבִּין מִעֲצֻמְנוּ עַל יְדֵי רְמִזֵּי יְדֵי חֻכְמָתוֹ הַקְּדוּשָׁה הַמְּלַבְּשִׁים גַּם הַיּוֹם בְּסִפְרָיו הַקְּדוּשִׁים. וְכְמוּכֵן מִזֶּה בְּהַמְעָשָׂה שֶׁל הַבְּנִים שֶׁנִּחְלָפוּ שֶׁהִתְקוּן שֶׁל הַבֵּן מְלֻדָּה שֶׁהוּא מְרִמּוֹ עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כְּמוּבָא בְּלִקּוּמֵי הַלְכוֹת בְּרִבַּת הַשְּׁחֵר הַלְכָה ג' לֹא הָיָה רַק כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה מִבֵּין דְּבָר מִתּוֹךְ דְּבָר. כִּי אִף עַל פִּי שֶׁעָקַר הַבְּחִירָה לְהִבִּין מִעֲצֻמוֹ הוּא רַק אֲצֵל גְּדוּלֵי גְדוּלִים שֶׁהֵם בְּבַחֲיַיִת מוֹשֶׁה שֶׁהוֹסִיף יוֹם אֶחָד מִדַּעֲתוֹ (שְׁבַת פַּח) אֲבָל גַּם אֲצֵל אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים נִמְצָא קִצְת מַעֲיִן זֶה, שֶׁזֶה עָקַר שֶׁרֶשׁ הַבְּחִירָה שֶׁל כָּל אֶחָד (וּבְעֵבוּר זֶה הַזְּהִיר כָּל כֹּף אֲדַמּוּ"ר ז"ל לְצַעֵק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל תַּקּוּן הָעֲצוֹת), וּמִכָּל שָׁבֵן וְכָל שָׁבֵן בְּדָבָר נִזְרָא וְנִשְׁגָּב בְּזֶה צְרִיכִין לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּזֶה יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וְכֵן מוּכָן מִדְּבָרֵי מוֹהַרְנ"ת ז"ל בְּעַל פֶּה. שֶׁמַּעֲתֵי בְּעֵנֵין זֶה שִׁמְחָתָת זֶה הַטַּעַם גַּם הָרִאשׁ הַשְּׁנֵה הַקְּדוּשׁ שֶׁאַחֲרַי הַסֵּתֵר לְקוּתוֹ לְנִסְעָ לְאוּמָן לֹא גָלָה בְּפָרוּשׁ.

(ד) עֵין בְּלִקּוּמֵי תַּפְלוּת חֵלֶק א' סִימָן מ"ט לְעֵנֵין רְצוֹן וּבְסִימָן ל"ד לְעֵנֵין תַּפְלָה וְצַעֲקָה וְכֵן הַדְּבָר גַּם לְעֵנֵין שִׁמְחָה כְּמוּכֵן מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים בְּמָקוֹם אַחֲרֵי.

תּפִלָּה ב:

וְעִזְרָנִי אָבִי שֶׁבְשָׁמַיִם לְהַתְדַבֵּק כָּל־כֶּף בְּהַשְׁמֹחָה הַקְדוּשָׁה,
 עַד שֶׁתְּהֵא דַעֲתִי נֹחָה וּמִיִּשְׁבֶּת בְּכָל עֵת, וְאַחֲשֵׁב אֶת נַפְשִׁי
 תָּמִיד אֶת גְּדֹל וְעֶצֶם שְׁמוֹת וְשִׁנְעוֹן תְּאֵוֹת עוֹלָם הַזֶּה
 וְהַבְּלִי, אַחֲרֵי אֲשֶׁר יוֹדְעִים בְּבִרּוֹר בְּלִי שׁוּם סֶפֶק שֶׁפְּתָאִם
 פְּתָאִם יִהְיוּ נִלְכָּדִים בְּמַצּוֹדַת הַמּוֹת, וְלֹא יִהְיֶה מִי שְׂיוּבֵל
 לַפְּדוֹת וְלַהוֹשִׁיעַ מִזֶּה. וְאִזּוּ יִהְיוּ מְכַרְחִים לְהַקְיֵא וְלַהֲחַזִּיר כָּל
 הַתְּאֵוֹת שֶׁהִכְנִיסוּ לַגּוֹף, וְלֹא יִהְיֶה מֵהֶם שׁוּם יִתְרוֹן וְרוּחַ
 כָּלָל וּכְלָל. וְאִזּוּ יִהְיוּ מְכַרְחִים לְהַתְחַבֵּר עִם הַמַּלְאָךְ הַמּוֹת
 בְּלִי שׁוּם טַעֲנָה, וְלַהוֹשִׁיט לוֹ הַצְּנֹאֵר בְּלִי שׁוּם תְּרוּץ, וְלַטְעוֹם
 טַעֵם הַגְּסִיסָה וְהַמּוֹת שֶׁהוּא מֵר וּמְרוֹר מִכָּל מִינֵי מְרִירוֹת
 שֶׁבְּעוֹלָם. וְאַסְתַּבֵּל בְּעֵינַי לְכָל צַד אוֹלִי נִמְצָא אֶחָד שְׂיוּבֵל
 לְהַצִּילֵנִי מִזֶּה וְכָל אוֹהֲבֵי וְרַעֵי מִנֶּגֶד נִגְעֵי יַעֲמָדוּ, וְלֹא יִרְצוּ
 לְהַבִּיט וְלַהֲסַתְּכַל כָּלָל עַל זֶה. וְכָל הַגּוֹף שֶׁהִלְעִיטוּ אוֹתוֹ
 בְּהַתְּאֵוֹת, יִהְיֶה מְכַרְחָה לְהַתְּבַלּוֹת בְּעֶפֶר וּבְכֶטֶן הַתּוֹלְעִים
 וְלֹא יִהְיֶה מְקוֹם לְהַתְחַבֵּא וְלַהֲטַמֵּן מִכָּל זֶה בְּשׁוּם אִפְּן. וְאִם
 אֶפְלוּ אֲהִיָּה מִבְּטָח בְּכָל הַשְּׂמוֹנִים שָׁנָה גַּם הֵם יִפְרָחוּ כְּהַרְף
 עֵינַי, וְגַם הִרְבֵּה מֵהֶם כָּבֹד חֲלָפוּ וְעִבְרוּ, וְכֵן יַעֲבֹר וַיִּפְרַח גַּם
 הַשָּׂאֵר. וּמִכָּל שָׂכֵן וְכָל שָׂכֵן שָׁגַם עִם זֶה הַמַּעֲט שֶׁעַד שְׂמוֹנִים
 שָׁנָה אֵינָם מִבְּטָחִים כָּלָל, כִּי אֵינָם מִבְּטָחִים בְּהַחִיִּים אֶפְלוּ
 רְגַע אַחַת, וּבְכָל רְגַע וְרְגַע מוֹכְבִּים וּמְזַמְּנִים לְהִיּוֹת נְצוּדִים

בְּהַמְצוּדָה הַפְרוּסָה עַל כָּל הַחַיִּים. וְעַתָּה עַל מִי בְּטַחְתִּי כִּי
 מְרַדְתִּי, וְגַם מָה אֲנִי רוֹצֵה לְהַרְוִיחַ, הַאִם אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהַבֵּל
 הַבֵּל הַבָּלִים וְגִרְוּעַ מֵהַבֵּל אֲלָפִים פְּעָמִים, כִּי גַם הָעֵשִׂיר
 הַגָּדוֹל שֶׁבְּגִדוּלִים, וְהַמְּמַלָּא כְּרִסוֹ בְּהַהֲרֵף עֵינַי הַזֶּה בְּכָל
 הַתְּאוֹת הַמְּדַמּוֹת, גַּם הוּא מִכְּרַח לִירֵד לְהַבּוֹר וּלְלַבֵּשׁ
 תְּכָרִיכִים וּלְשַׁכֵּב בְּרַגְלָיו אֶל הַדֶּלֶת, וְלַעֲטֹף אֶת עַצְמוֹ
 בְּהַצְנֵרָה הַיִּרְקָה וּפְנֵי הַמּוֹת בְּלִי שׁוּם סֶפֶק. וְכָל אֶבֶר וְאֶבֶר
 יִהְיֶה מִכְּרַח לְהַתְרַקֵּב וּלְהַתְעַפֵּשׂ וּלְהַתְאַבֵּל לְשֵׁנֵי הַתּוֹלְעִים,
 וּלְהַתְעַבֵּל בְּבִטְנָם הַמְּזוּזָה וְהַמְּשֻׁקָּץ וְלֹא יוֹעִיל לוֹ לֹא כֶּסֶף
 וְלֹא זָהָב וְכוּ'. וְעַתָּה מַה יֵשׁ לִי לְאַבֵּד וּלְהַפְסִיד בְּעוֹלָם
 הַמְּבוֹכוֹת הַזֶּה כְּשֶׁאֲחֻזַק עַצְמִי בַתּוֹרָתְךָ וּמְצוֹתֶיךָ.

(וְהִנֵּה מַחֲמַת שְׂאֵדְמוֹ"ר ז"ל הוֹהִיר מְאֹד לְשַׁמֵּר אֶת הַזְּכוּרֹן הַזֶּה בְּכָל יוֹם
 כְּמוֹבָא בְּלִקוּטֵי א' סִימָן נ"ד, וּבְלִקוּטֵי הַלְכוֹת הַלְכוֹת בְּרַבֵּת הַרְיָ"ח
 וּבְרַבֵּת הַפְּרוֹת הַלְכָה ה' אוֹת יוֹד, מוֹבָא שֵׁם שְׁעָקָר שְׁמִירַת הַזְּכוּרֹן הוּא
 עַל-יְדֵי הַדְּבוּר שֶׁצָּרִיכִין לְדַבֵּר בָּזֶה הַרְבֵּה, אוֹלֵי נִזְכָּה לְהַזְכִּיר אֶת
 עַצְמָנוּ שְׁלֹא יִטְעֶה אוֹתָנוּ הַהַעֲלָמָה שֶׁנִּתְּנָה עַל זֶה בְּלֵב כָּל אֶחָד כְּמוֹבָא
 מְזֶה מְדַבְּרֵיו בְּהַלְכוֹת שְׁחִיטָה הַלְכָה ה' אוֹת ה', שְׂאָף עַל פִּי שֶׁנִּדְמָה
 לְכֹאוֹרָה שֶׁכֵּלֵם יוֹדְעִים מְזֶה אֲבָל בְּאַמְתַּת זְעִירִין אֵינּוֹן שְׂזוּכִים לְדַעַת מְזֶה
 עֵינַי שָׁם. וְעַל כֵּן הָיוּ רַגִּילִים אֲנָשִׁי שְׁלוּמְנוּ לְדַבֵּר בְּעֵנְיָן זֶה הַרְבֵּה מְאֹד
 בְּכָל מִינֵי לְשׁוֹנוֹת. וְעַתָּה מַחֲמַת שְׂאֵנָשִׁי אֲמַנְהָ אֲבָדוֹ וּבְכָל יוֹם אָנוּ
 הוֹלְכִים וְדוֹלִים, עַל כֵּן אֲמַרְתִּי לְרִשָּׁם עַל-כָּל-פָּנִים וּלְהַעֲתִיק עֵינַי הַזְּכוּרֹן
 הַזֶּה גַּם בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֵנוּ מִטְעַם הַמוֹבָא בְּהַפְתִּיחָה עֵינַי שָׁם).

רבוננו של עולם פאר דיר איז אנטפלעקט וואס פאר א
 העלמה דיא האסט גיניבין אין הארץ פון יעדער מענטשין
 אז כמעט מע וויסט גאר נישט צי מע וועט אמאל שטארבין,
 העלף מיר איך זאל עם וויסן קלאר בלי שום ספק אז מע
 וועט פלוצלונג מוזין ווערין א מת, סע וועט גאר קיינער נישט
 קענען העלפין. אין בשעת גסיסה וועט מען מוזען
 אויסמייקען אלע תאות, סע וועט פון זיי אקוראט אקוראט
 גאר נישט ארויס קומען. און מע וועט זיך מוזען באגייניגען
 מיט דעם מלאך המות בלי שום טענה, און מע וועט אום
 מוזען אוסשטרקן דעם האלדז בלי שום תרוץ, אין מע וועט
 מוזען פאר זיכען דעם טעם פון דער גסיסה וואס ער איז
 טויזנטער מאל ערגער פין ביטער אין פין שלעכט אין פין
 אלע מיני פאסקונדיקייט אין דער וועלט, מע וועט ווארפען
 די אויגען אויף אלע זייטען טאמער קען אימיצער אפ
 ראטווען, אין אלע פרינד וועלין אויס דרייען דעם קאפ און
 וועלין גאר נישט וועלין קוקען. אין דער גאנצער גוף וואס מע
 האט איהם אנגעשטאפט מיט די תאות וועט ער מוזען
 איבער געפוילט ווערין אין דער ערד אין בא די ווערים אין
 בויד, און מע וועט זיך פון דעם אלימען נישט אויס דרייען און
 נישט אויס באהאלטן בשום אפן. און ווען איך זאל זיין פאר
 זיכערט מיט אלע אכציג יאהר, פליען זיי זיך אויך איבער

כְּהִרְרָף עֵינָיו אִין אַסְאָךְ פֿון זײ אײז שׁוֹיִן אײבֶּער גַּעלְאָפֿיִן
 פֿונְקַט אַזױ ווי זײ זענען גַאר נײט גײוועהײן, און זײ וועלן זײך
 שׁוֹיִן צו מײר גַעוויס נײט אום קערין. און אַזױ ווײס אײך
 גַעוויס אז דאָס אײבֶּעריגע וועט אײך אײבֶּער לױפֿן כְּצֵל
 עוֹבֵר, מַע וועט אַזױ לאַנג האַנדלִין בײז סע וועט ווערין אױס
 טעג מיט אױס גַעכט מיט אױס יאַרין. ובִפְרֹט, ובִפְרֹט, אז
 אַפֿלוּ מיט דעם בײסעל יאַהרין ווײס אײך נאָך אײך נײשט
 באַ וואָס אײך אַלט אז מַע אײז נײט זײכער מיט דעם לַעבִין
 אַפֿלוּ אײן רַגע, אײן בְּכַל רַגע וְרַגע אײז מַען מוֹכֵן וּמְזַמֵּן אײך
 צו ווערין אַ בַּר מײַנֵן. הײנט אױף וועמײס תְּקִיפּוֹת טְרײט אײך
 אַפּ פֿון דײר וועלײכס וועל אײך דאָ גַעווינען, ווײס אײך דען
 נײט אז סע אײז אײן גאַנצין בְּלֹאטֶע מיט בְּלֹאטֶע. דער
 גַרעסְטער גְבִיר דער גַרעסְטער עוֹלָם הַזֶּה נײק מוז קרײכען
 אײן גְרוֹב און מוז אַן טוּאִין תְּכַרִּיכִים און מוז פֿאַקוּמען דעם
 גַעלִין פֿאַטְרעט מיט דער גַעשְׁטאַרְבִּיגער צוּרָה, אײן יעדער
 אַכּר וועט מוּזען פֿאַר שְׁטײַנקען ווערין אײן אײבֶּער גַיעסִין
 ווערין צו די צײן פֿון די ווערײס אײן גַתְעַכַּל ווערין אײן זײער
 מײסען און פֿאַסקוּדנעם בױך. סע העלְפֶט אײהם נײט קײן
 גַעלְט אײן קײן שׁום זאך. הײנט וואָס האַב אײך דאָ וואָס אַן
 צו ווערין אײן דער נאַרײשע וועלְט אײן דער פֿעפֿירטער וועלְט
 אז אײך וועל מײך האַלְטען אײן דײַנע תּוֹרָה וּמִצְוֹת.

תּוֹפְלָה ג:

רבונו של עולם אתה יודע שכאשר אני מושב לפעמים את
 דעתי אני יודע בעצמי איזה פרוש להגיד עלי (ווייס איך
 אליין גיט וואס פאר א פרוש צי זאגין אויף זיך). כי הלא הודעתנו,
 אבינו שבשמים, שאנו נקראים ונחשבים אצלך כמו בנים
 ממש בבכּוּל, וְכָל צַעֲרָךְ וְיִסּוּרֶיךָ בְּבִכּוּל הוּא עַל שְׂאִין אָנוּ
 רוצים לקבל מאתך התענוגים הבלתי תכליות שאתה
 מתענג בתענוג עד אין סוף בהשפיעך אותם עלינו, ועתה
 היאמן כי יספר סבלות ושגעון עצום ונשגב כזה, להמיר
 ולהחליף מקור החיים מקור התענוגים, השם יתברך, (ה)
 בעד מקור המרירות והמכאובים מקור הגסיסה והמוֹת
 קלפת עמלק ימח שמו. (ו) אֵן שְׂכָלִי אֵן חֲכָמָתִי אֵן דַּעְתִּי עַד
 מְתִי, עַד מְתִי אֶהְיֶה מְשַׁקֵּעַ בְּחִשְׁךָ וְאֶפְלָה כְּזֶה בְּדַמְיוֹנוֹת
 וטרופי הדעת באלה (אויף ווען לייג איך אפ, אז אט ווערט
 טאג אט ווערט נאכט, אין מע זעט מיט דיא אויגין אז די
 וועלט איז ערגער פין גארניט – למתי אני דוחה, הנה יום
 הנה לילה, ורואים בעינים שהעולם הזה גרוע מאפס). עורני
 והושיעני מעתה אבי שבשמים להתבודד בשדה בכל לילה
 ולילה ולצעק לפניך מעמק הלב על כל אשר עובר עלי,
 ולפרש היטב את שיחתי לפניך על כל מיני מניעות

המונעים אותי מלהיות ברצונך באמת. ובכל זאת אתחזק עצמי אחר־כך בשמחה עצומה ונשגבה בך ובצדיקיך האמתיים, בשמחה שאין לה קץ ותכלית עד שישא לבי את ידי ורגלי להמחאת בך ורקודים הרבה ברצונך הטוב. ועזרני והושיעני להתחיל בכל פעם מחדש, ולהתגבר בעזות גדול מאד נגד כל המלעיגים מזה, כי גלוי וידוע לפניך שבמינו האלה נתכפל החשך המחשיך אנפי בריתא בכפלי בפלים קדם אור יום אשר נקנה אליו, והתגבר והתפשט בכמה וכמה דרכים ונתיבות חדשים וגם ישנים מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב, באשר אתה ידעת גדל החלול השם מהספרי האפיקורסות שנתרבו בעתים האלה בכל פנה ופנה לאלפים ולרבבות הן בלשון עברי והן בלשון אשכנז, וברב תעלומות דרכיך נתת למחבריהם חכמת העפביש להוציא לחה מפיהם ולעשות מזה מצודות וחרמים לצוד וללכד בהם נפשות הזובים העוברים בהם למצין את ראשם ולאכלם ולהבליעם עד שיתהפכו למהותם. (ו) והם מרבים להלעיז ולהתלוצץ מכל מצוה ומצוה ומכל עבודה ועבודה של ישראל, ומכל שכן וכל שכן ממצוה שאדם דש בעקב פזאת (ח) אשר הבעל דבר מתלבש עצמו במצות היראה, ומכניס ומביא גם בלב הפשרים שחלילה לבלות זמן על המחאת בך ורקודין

וְשִׂמְחָה בָּהּ. הַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ מִכָּל מִינֵי מְבוּכוֹת וּמַעֲשֵׂוֹת
 שְׂבָעוּלָם וַהֲיִהָה בְּעֲזָרֵי שְׁנָם בָּעֵת שְׁלֹבֵי אָטוּם וּמִבְּלָבֶל
 מְלֵה־רָגִישׁ הַיֵּטֵב אֶת הַשִּׂמְחָה הָאֲמִתִּית, הִיָּה בְּעֲזָרֵי
 שְׂאֲמֻשִּׁיכָה עָלַי עַל-יְדֵי מְלֵי דְשִׁמּוֹתָא (ט) וְעַל-יְדֵי רַקוּדִין
 וּשְׂאָר תְּנוּעוֹת בְּגוֹף, (י) וְעַל-יְדֵי שְׂאֲעֻשָׁה עֲצָמֵי כְּאֵלוֹ אֲנִי
 שְׂמַח. (יא) וְעַל-יְדֵי קוֹל הַנְּגִינָה הַמְּבִיאָה אֶת הַשִּׂמְחָה בְּלֵב,
 וְעַל-יְדֵי דְבוּר שְׂאֲדַבֵּר הַרְבֵּה אֶת דְּבָרֵי הַשִּׂמְחָה בְּפֶה, שְׁנָם
 זֶה מְבִיא אֶת זְכוֹרֹן הַשִּׂמְחָה בְּלֵב תְּמִיד, (יב) עַד שְׂאֲזַכֶּה
 בַּחַיִּים חַיּוֹתַי לְכָל אֲשֶׁר אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי צָרִיךְ לְזַכּוֹת
 וּלְמַלְאוֹת כּוֹנֵנְתָךְ בְּבְרִיאַת עוֹלָמְךָ בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת
 כְּרְאוּי, וְלֹא אִיעוֹל בְּכִסּוּפָא קַמְךָ עַד שְׂאֲזַכֶּה גַם אֲנִי בְּתוֹךְ
 כָּלֵל נְשִׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְתַקְנוֹת חוּט וְהִרְךָ הָאֵין סוּף, בְּדַעַת
 לְמַעְלָה מִדַּעַת, וּבְעֲנַג לְמַעְלָה מִעֲנַג עַד בְּלֵי תַכְלִית:

הַעֲרוֹת לְתַפְלָה ::

(ה) אֲשֶׁר מִכָּל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שְׂפוּנִים אֵלָיו לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבַּרְךָ נְתוּסָף
 וּנְתַרְבֶּה לְהֶאֱדָם מֵהוֹת הַתַּעֲנוּגִים בְּכָל הַמְּדַרְגּוֹת שְׂיַעֲלוּ עַד סוּף וְאֵין
 תַכְלִית.

(ו) כִּי עַל יְדֵי כָּל חֲטָא וְחֲטָא נִדְּבָקִים אֵלָיו, וְעַל יְדֵי זֶה נְתוּסָף וּנְתַרְבֶּה
 לְהֶאֱדָם מְרִירוֹת וּמְכֹאֲבִים גְּדוֹלִים וְעֲצוּמִים אֲשֶׁר יִהְיֶה מְכַרְח לְסַבֵּל עַד
 שְׂיִזְדַּבֵּךְ מֵאֲתוֹ.

(ז) וְאִי אֶפְשֶׁר לְדַבֵּר וּלְטַעַן עִמָּהֶם כָּלֵל, אַחֲרֵי אֲשֶׁר בְּדַעַתְם (אֲשֶׁר

יִקְדְּשׁוּהוּ וַיִּטְהַרוּהוּ בְּנִשְׁגָּנָיו וּבִשְׂאָר מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים) הֵם מְבִינִים שְׂקֻשָּׁה מְאֹד עַל דְּבָרֵי הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים. אִין מִיט זַיִּיעֶרַע שְׂפִינִישְׁע אוֹיֻגְעֵן זַעֲהֶען זַיִּיא אַז סַע אִיו קִיִּין גִּיהֶנֶם נִיט דָא, הַיִּינִט וַיִּיא אַזוֹי זְאֻלְעֵן זַיִּיא נִיט אֹיִם שְׂמִינֶרְעֵן זַיִּיעֶרַע חִזִּירֶשֶׁע צַיִין מִיט גִּישְׂפַעֵט אֹון גְּלַעֲכְטֶער (וַעֵם עֵינֵיהֶם הַעֲכָבִישׁוֹת רוֹאִים הֵם שְׂאִין גִּיהֶנֶם, וְעֵתָה אִיךָ הֵם לֹא יִתְרָקוּ שְׁנֵיהֶם הַחִזִּירוֹת עִם לַעֲג וּשְׁחֹק).

(ח) נִרְאָה לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתֵי שְׂבָזָה מְכֻנָּה הַפְּרוֹשׁ בְּדַרְךְ סוֹד שְׂמִפְרֶשׁ אֲדַמּוֹר וְ"ל אֵת הַפְּסוּק וְהָיָה עֲקֵב תִּשְׁמַעוּן" שְׂמַרְמוֹ עַל שְׂמַחָה וְרַקוּדִין, וְלִהְפְּרוֹשׁ בְּדַרְךְ פְּשוֹט וְדַרְשׁ הַמוֹבָא בְּרִשׁוֹ וְ"ל שְׂמַרְמוֹ עַל הַמְּצוֹת שְׂאָדָם דֵּשׁ בְּעַקֵּב, וְהִיא הִיא. כִּי אִין לָךְ מְצוּה שְׂאָדָם דֵּשׁ בְּעַקֵּב כְּמוֹ מְצוֹת הַשְּׂמַחָה וְהַרְקוּדִין.

(ט) כְּנֻדַּע וּמְפָרְסָם מֵאֲמַר אֲדַמּוֹר וְ"ל הַמוֹבָא בְּהַשִּׁיחוֹת שְׂאִי אֲפִשֶׁר לְשַׂמַּח כִּי אִם עַל-יְדֵי מְלִי דְשְׂמוֹתָא. וְגַם עֵינן בְּלִקוּמֵי הַלְכוֹת ה' נ"א הַלְכָה ד' אֹות ה' וְאֹות ו.

(י) עֵינן בְּסַפֵּר הָא"ב בְּסִימָן שְׂמַחָה בְּאֹות ה'.

(יא) עֵינן בְּשִׁיחוֹת הַר"ן שְׂאֲחַר הַסְּפוּרֵי מַעֲשִׂיוֹת בְּאֹות ע"ד.

(יב) עֵינן בְּלִקוּמֵי הַלְכוֹת הַלְכוֹת בְּרִכּוֹת הַרִיחַ וּבְרִכַּת הַפְּרוֹת הַלְכָה ה' בְּאֹות ד.

תּפִּלָּה ד:

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם אָבִי שְׂבִשְׂמִים הַמְּדַת לְבָבִי חִיּוֹתִי וְתַעֲנוּגֵי הַנְּצַחִי, לְפָנֶיךָ נִגְלָה אֵת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצַאֲתָנוּ, וְאֵת כָּל הַשְּׂטָף מִזִּם רַבִּים הַעוֹבֵר עָלַי בְּכָל עֵת וְעֵת, עַד שְׂכַפְמָה

וְכִמְהַ פְּעָמִים קָשָׁה וְכִבֵּד עָלַי מְאֹד אֶפְלוּ לְבַקֵּשׁ עַל שִׁמְחָה,
 כִּי כִמְהַ וְכִמְהַ פְּעָמִים מֵר וּמְרוֹר לִי בְמֵרִירוֹת דְּמֵרִירוֹת
 כְּזֹה, עַד שֶׁבִּאֲמַת גַּם בְּשֵׁם מֵרִירוֹת אֵי אֶפְשֶׁר לְכַנּוֹת זֹאת,
 רַק בְּשֵׁם הַמִּשְׁאֵל. כִּי אֵין מִכְּה לְמִכּוֹתֵי לְדַמּוֹת, אֵין מִכְּאוֹב
 לְמִכְּאוֹבֵי לְהַשְׁוֹת, וּמַחְלוֹתֵי וּמִצּוֹקוֹתֵי כְּבָדוֹ וְרַבּוֹ אֶלְפִים
 פְּעָמִים מִקִּינּוֹתֵי וְזַעְקוֹתֵי, אֲבָל עִם כָּל זֹאת, עִם כָּל זֹאת
 גָּדְלוֹ וְעִצְמוֹ וְשִׁנְבוֹ רוּמְמוֹתֵיךְ עַל כָּל בְּרָכָה וְתַהֲלָה. כִּי הֵן
 כָּל תּוֹכֵל וְלֹא יִכְצַר מִמֶּךָ מְזֻמָּה, וּבְיָדְךָ וּכְחַדְךָ עֵתָה גַם עֵתָה
 לְחַכְמֵנוּ וְלְהַבִּינְנוּ וְלְהוֹדִיעֵנוּ עֲצוֹת אֱמֶתִיּוֹת, עֲצוֹת עִמְקוֹת
 מִתּוֹךְ עִמְק עִמְק הַחֹשֶׁךְ שֶׁנִּלְכַּדְתִּי בּוֹ, בְּאַפֵּן שִׁיְהִיָּה בִּיכְלֵתִי
 גַם עֵתָה לְהַפְּךָ כָּל הַיְגוֹנוֹת וְאַנְחוֹת שֶׁהִמְשַׁכְתִּי עָלַי וְעַל
 אַחֵרִים, אֵת כָּלֵם אֶהְפֶּךָ בְּכַח מְקוֹר הַהִתְקַשְׁרוֹת בְּךָ לְשִׁשׁוֹן
 וְלִשְׁמִחָה, לְגִילָה רְנָה דִּיצָה וְחֻדּוּהָ. כִּי בִּאֲמַת כָּל אֲשֶׁר גָּדְלוֹ
 וְרַבּוֹ בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר מִכּוֹתֵי וּמִכְּאוֹבֵי, כֵּן כֵּן יִגְדִילוֹ וְיִאֲדִירוֹ
 בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּכַפְלֵי בְּכַפְלֵים הַהִתְדַבְּקוֹת וְהַהִתְקַשְׁרוֹת בְּךָ
 לְעַד וּלְנֶצַח, עַד שֶׁכָּל מִינֵי צַעַר וּמִכְּה וּמִכְּאוֹב כְּאֵין יִחְשְׁבוּ
 גָּדְד הַשְׁשׁוֹן וְהַשְׁמִחָה שִׁיְהִיָּה מִכָּל אֵלֶּה לָנוּ בְּשִׁמְךָ, וְלִשְׁמֶךָ
 כְּנוֹ, וְלְעוֹלָמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים נוֹדָה וְנֹאמֵר כָּל אַחַד, "אוֹדְךָ
 ה' כִּי אָנֹכֶת בִּי יָשׁוּב אֶפְךָ וְתַנְחִי'מִי'נִי":

תפלה ה:

וְבַה נִשְׁנָה בְקִצְרָה מִכָּל הַנִּזְכָּר וְעוֹד נִתְחַדֵּשׁ בָּהּ אֵיזָה דְבָרִים
 רַבּוּנוּ שֶׁל עוֹלָם עֲזַרְנִי לְקַשֵּׁר אֶת לְבִי לַדַּעַת שִׁיְהִיָּה נִרְנָשׁ
 תָּמִיד בְּעִמְק עִמְק לְבָבִי עַד תִּכְלִיתָהּ, נִיצוּץ הַדַּעַת
 הַמִּתְנוּצֵץ בִּי לַפְעָמִים מַעֲצָם טוֹבָךְ הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן לְכָל אֲשֶׁר
 יִזְכּוּ לָזֶה. כִּי הִישׁ אֶהְבֵּה בְּאַהֲבַת הַמְּצִיא מֵאִין לְיֵשׁ כָּל
 הַנְּאֻהָבִים וְהָאֶהְבּוֹת שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת. הִישׁ תְּאֻוָּה וְחֻמְדָּה
 בְּתֹאוֹבַת וְחֻמּוּדַת הַמְּצִיא מֵאִין לְיֵשׁ כָּל הַנִּתְאֻוִים
 וְהַנְּחֻמְדִים הַנְּשֻׁמִים וְהַרְוִיחֵנִי שֶׁבְּעוֹלָם, הִישׁ שְׂמֵחָה
 וּמְתִיקוֹת וְנֵעַם וְטוֹב וְתַעֲנוּג בְּתַעֲנוּג הַדְּבָקוֹת וְהַהֲתַאֲחָדוֹת
 עַד בְּלִתי דִּי וּגְבוּל: הַאִין בְּדָאִי לְהִמְתִּין עַל זֶה כָּל יְמֵי חַיֵּי
 הָעוֹלָם הַזֶּה הַפּוֹרְחִים כְּרַנֵּעַ בְּצֵל עוֹף הַפּוֹרְחַת מְזֻשׁ, (בְּנִרְאָה
 זֹאת עֵין בְּעֵין לְאַמְתַּת עִמְק הַמְּחַשְׁבָּה בְּפִרְיַת הַזְּמַן שֶׁל כָּל אֶחָד
 בְּהִזְכְּרוֹ מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמּוֹ בִּימֵי נַעֲרוּתוֹ שֶׁנִּחְשַׁב לוֹ כְּמוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה עִמּוֹ זֹאת
 בְּיוֹם אֶתְמוֹל). הַאִין בְּדָאִי לְסַבֵּל בְּשִׁבִיל זֶה כָּל מִינֵי אוֹי שֶׁל
 הַיּוֹצֵר וְהַיֹּצֵר. הִישׁ שֶׁנַּעוֹן בְּשֶׁנַּעוֹן הַבְּלִתי מִתְרַצָּה
 לְהַהֲמַתְנָה וְהַהֲסַבְּלָה הַזֹּאת, וּמְחַלֵּיף כָּל זֶה בְּחֻמְדַת צוֹאת
 הַחֲבִיּוֹת (הוּא הַגּוֹף) הַמְּלֵא צוֹאָה וְטַנּוּף וְתוֹלְעִים וְשִׁקּוּצִים
 וְסִרְחוֹן, וְעוֹמֵד וּמוֹכֵן בְּכָל עֵת לְהַתְּפַשְׁטוֹת הַסִּרְחוֹן גַּם
 בְּדַפְנוֹת שֶׁבְּחוּץ מִפְּנֵעַ הַמְּחַלָּה וְהַגְּסִיסָה וְהַמּוֹת שֶׁיִּפְּנֵעַ
 בְּפִתַע פְּתֹאֵם בְּלִי סִפְק. וְזוֹלַת מַה שֶּׁעַל־יְדֵי הַחֲלוּף הַנִּל

נתרבה ונתגדל על-ידי זה בעצמו סבילת האוי הנ"ל
 אלפים ורבבות פעמים: רבונו של עולם עזרני לכל יתגבר
 עלי מדור הקלפות והימי רע שנשקעתי בהם לעקם את
 לבבי במבוכות לעקר חס ושלום מדעתי גם התנוצצות
 הנ"ל. (כי אין אונאה כאונאות המבוכות והאפיקורסות)

עזרני להתקשר בכל לבבי ונפשי בתורתך וצדיקיך
 האמתיים, העוסקים להביא ולהכניס כל התנוצצות הנה
 בלבנו ודעתנו. עזרני לכל יזקינו בעיני כל הנ"ל ושאר
 דבריהם הנוראים. עזרני לכל ירשילני היצר הרע מלבקש
 על זה על-כל-פנים בכל יום ויום, באשר הודעתנו על-ידי
 צדיקיך האמתיים שכל הקיום והמעמד ביון מצולת העולם
 הנה הוא על-ידי התחזקות בלי גבול בתפלה ותחנונים איך
 שעובר, כי אין דבר המציל מאונאת הסטרא אחרא כמו
 האמונה והתפלה למי שתזק בזה. עזרני לזעוק ולזעוק
 לפניך בכל יום מעומק לב פראוי לי לצעק. הושענא למענך
 אלהינו הושענא, הושענא למען צדיקיך האמתיים
 הושענא. הושענא למען ראש צדיקיך האמתיים הושענא,
 הושענא והושיעה נא שיתהפך מעתה על-כל-פנים כל
 התאות והמדות שבטבעי אל הקדשה. חוס וחמל ורחם עלי
 מעתה על-כל-פנים, וצוה למלאכיך הקדושים שיסירו

מֵעָלַי כָּל הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים וְהַמְטַנְפִים (יג) הַמְעַקְמִים אֶת
 לִבִּי בַתְּאוֹת הַגּוֹפְנָיִים וְחִמְרֵי יוֹתֵיו הָעֹבְרוֹרִים, וַיִּלְבִּישׁוּ אוֹתִי
 מִחֲלָצוֹת בְּבִגְדִים נְקִיִּים וְזָפִים, בְּטַבְּעֵיזוֹת מְזֻכְכוֹת וּמְהוֹרוֹת
 בְּאִפֶּן שְׂלֵא אַחֲמֹד וְאַתְאוּהָ רַק לְשִׁמְךָ וּלְזִכְרֶךָ, לְשִׂמְחָתֶךָ
 וְחִדּוֹתֶךָ, לְהַשְׁנֵתֶךָ וְהַשְׁנֵת תּוֹרַתֶךָ וּדְבָרֵי צְדִיקֶיךָ הָאֱמִתִּיִּים
 שֶׁהֵם אַחֲדוּתֶךָ. רַחֵם עָלַי וְעֲזֹרְנִי לְקַבֵּל אֶת תְּפִלָּתִי וּבִקְשָׁתִי
 גַּם בְּעֵצָם מְעוֹטָם וְקַטְנָם בְּכַמוֹת וְאִיכוֹת, כִּי הֵיטֵב תְּפִלָּה
 מְעוֹטָה בְּתַכְלִית הַמְעוֹט בְּעוֹלָם שְׂלֵא יִהְיֶה בִּיכְלָתֶךָ לְקַבֵּל
 אוֹתָהּ, וּלְהוֹוֹת גַּם מֵאַתָּה כְּלִים לְהַשְׁפֵּעַת יְשׁוּעָתֶךָ. (יד) הֵיטֵב
 לֵב אֶבֶן בְּעוֹלָם שְׂלֵא יִהְיֶה בִּיכְלָתֶךָ לְהַפְכוֹ לֵלֵב בְּשֵׁר: הֵיטֵב
 לֵב נְבוֹךְ בְּעוֹלָם שְׂלֵא יִהְיֶה בִּיכְלָתֶךָ לְעַקֵּר מֵאַתָּה כָּל
 הַמְּבוֹכוֹת, וּלְהַפְכָה לֵלֵב יִשְׂרָאֵל. וְגַם הֵלֵא כִּבְרֵי הוֹדְעָתָנוּ
 עַל-יְדֵי צְדִיקֶיךָ הָאֱמִתִּיִּים שֶׁכָּל אֲשֶׁר נִשְׁקַעְתִּי בְּיוֹתֵר
 בְּמִקּוֹמוֹת הַמְטַנְפִים, מִשֵּׁם דִּיקָא אִם הֵייתִי זֹכֵה לְהַפְתִּיר
 וּלְהוֹדִיכֶךָ בְּתַכְלִית הַזְכוּךָ וּלְהַתְּעִלוֹת בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה,
 הֵייתִי גּוֹרֵם עַל-יְדֵי זֶה טְהָרָה וְזְכוּךָ גַּם לְכָל יוֹשְׁבֵי תַבֵּל (טו)
 שֶׁתְּעַבֵּר גַּם מִהֵם רוּחַ הַטְּמֵאָה וְהַצּוֹאָה, שִׁיִּסִּיר וַיִּתְּעַקֵּר גַּם
 מִהֵם טַבְּעֵיזוֹת קַטְנוֹת מִהֵם לְהַתְּנָאוֹת (טז) וּלְהַתְּעַקֵּשׁ
 מִלְּהַתְּפַטֵּל נֶגֶד דַּעַת הַצְּדִיקֵי אֱמֶת, מִלְּהַשְׁכִּיל וּלְהַתְּבוֹנֵן
 שֶׁכָּל הָעוֹלָם הַזֶּה אֵינּוּ רַק מְעַבֵּר וְדָרֶךְ לְפִי שְׁעָה לְסַחֵר בּוֹ
 הַסְּחוֹרוֹת אֲשֶׁר נִצְלִיחַ בָּהֶם לְנִצָּחַ בַּתְּעַנוּג הַנִּצְחֵי עַדִּי עַד,

וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲמַל בּוֹ בְּהַחֲקִירוֹת הַהִמְצָאוֹת אֲשֶׁר בּוֹ, אֵין סֶכֶל
וּפְתִי בְּמוֹהוּ. (יז)

עֲזַרְנִי לְהַתְּעוֹרֵר וּלְחַשֵּׁק אֵלַיךְ בְּכֹל מִינֵי חֶשֶׁק וְרִצּוֹן כְּמוֹ
שֶׁאַתָּה רוֹצֵה שְׂאֵרְצָה, וְלֹא שֶׁאַטְעָה אֶת עַצְמִי לְהִיּוֹת נִדְמָה
לִי שֶׁכִּבֵּר אֲנִי רוֹצֵה בְּאַמֶּת, כִּי רַק אַתָּה יוֹדֵעַ כֹּל מִצְפוּנֵי
לִבִּי עַד הַסּוֹף יוֹתֵר מִמֶּנִּי, כִּי בְּאַמֶּת אֲנִי יוֹדֵעַ כֹּלֵל הֵיכֵן
אֲנִי בְּעוֹלָם, וּבְמָה פְּעָמִים נִדְמָה לִי שֶׁכִּבֵּר אֲנִי מִשְׁתוֹקֵק
בְּכֹל לֵב לְהִיּוֹת כְּרִצּוֹנֶךָ וּבְאַמֶּת אֵין זֶה רַק דְּמִיוֹן. עֲזַרְנִי
לְזַכֵּר וְלֹא לְשַׁכַּח שֶׁאֲנִי מִטְעָה בְּזֶה כִּי אִם אֶת עַצְמִי וְלֹא
אוֹתָךְ חֵם וְשָׁלוֹם. רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם לְפָנֶיךָ נִגְלָה שְׁמֵעֵצִים
תַּעֲלוּמוֹת דְּרָכֶיךָ בְּהִנְהַגּוֹת שׁוֹנוֹת בְּאָדָם וּמְקוֹם וּזְמַן, אִי
אֶפְשָׁר לְבָרֵר בְּשׁוֹם אַפֵּן אֶת הִיתְרוֹן וְהַתּוֹעֵלֶת שֶׁל הַתְּפִלָּה
וְהַבְּקָשָׁה (עֵין לְעִיל בְּחֵלֶק ב'), אֲבָל בְּכֹל זֹאת אָנוּ מְאַמְיִנִים
בְּאַמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁבְּאַמֶּת אֵין שׁוֹם דְּבוּר לְרִיק חֵם וְשָׁלוֹם,
וְכֹל דְּבוּר וְדְּבוּר עוֹשֶׂה רִשָּׁם לְטוֹבָה.

עֲזַרְנִי לְהַתְּחַזֵּק בְּזֶה בְּלִי שְׁעוֹר וְעֵרֶךְ עַל כָּל תְּנוּעָה וְתַנּוּעָה,
כִּי כִּבֵּר הוֹדְעַתְנוּ שֶׁכְּמוֹ שֶׁאֵין רְנֵעַ בְּלֹא פְּנֵעַ, כֵּן צָרִיךְ לְקַיֵּם
אֵין רְנֵעַ בְּלֹא פְּנֵעַ וּבְקָשָׁה. וּבְפֶרֶט בְּעֵינֵי רְפוּאֵת הַשְּׂמִיחָה
אֲשֶׁר אֵין רְפוּאָה טוֹבָה וּמְתוֹקָה כְּמוֹהָ, רְפוּאָה נֹחָה וְקַלָּה
גַּם לְחוּלָה וּמְחַלֵּשׁ כְּמוֹנִי. עֲזַרְנִי לְהִיּוֹת בָּקִי בְּכֹל מִינֵי שׁוֹב

וירידה חס ושלום שבגוף ונפש לבלי להתרחק על ידם מהשמחה הזאת. (יה) לבב עקש ועצב הסר ממני רע לא אדע, שבעני מטובך ושמח נפשי בישועתך וטהר לבבי לעבדך באמת. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניה ה' צורי וגואלי אמן ואמן.

(והנה יען כי השמחה היא כלליות דכלליות של כל המדות כמובן מדברי אדמו"ר ומהר"ת ז"ל שהבאתי לעיל, על-כן אמרתי לכלל עוד כמה מדות בתפלה הזאת):

הערות לתפלה ה':

(יג) עין בלקוטי הלכות בציעת הפת ה' בפרוש המאמר חכמינו ז"ל, על פסוק "על זאת ותפלל כל חסיד אליך לעת מצא", 'זה בית הכסא' וכו' והא דמר זוטרא עדיף מב'הו עין שם.

(יד) זאת צריך לכפל ולשנות שאף על-פי שרצונו יתברך שיתקן האדם בתפלתו אתערומתא דלתתא בלים לקבל השפעתו יתברך. וגם יש לבקש ולהתפלל מאתו יתברך על האתערומתא דלתתא והתפלה בעצמה שנהיה נתעוררים לתפלתו ועבודתו, ושיקבלם ברחמי שכל זה הם כמו בלי אמונת לעשית הכלים, כי היא תקון הכלים לקבל השפעת עזו ויכלתו יתברך להעשיה בעצמה של הכלים לקבל כל ההשפעות, אף-על-פי-כן אם רואה אדם שאחר כל טענותיו ותפלותיו אין נתמלא בקשתו אל יב'הונו רעיונותיו על זה. כי אם לעתיד בעולם ההשפעות של דעתו יתברך ותבונתו יתברך בטעמי הנהגותיו בפרטי פרטיות באדם ומקום וזמן ובטעמי מצותיו ואזהרותיו עלינו על-ידי הצדיקים האמתיים (שבכלל זה גם אזהרת התפלה כנ"ל), ובשאר

פליאות למעלה מהדעת כאלה, ואף-על-פי-כן עד אין סוף גדלתו למעלה מגדלתנו ועצם אמתת ידיעתו מעצמו למעלה מידיעתנו בו, מאחר שהוא אין סוף. ועתה איך יעלה על הדעת שגועון ועקשות עמלקי בזה לשאל (ולהקשות קשיות ולרצות להבין בדעתו המגשם אפלו) משהו דמשהו, כי הלא גם כל מה שמוכן בזה על-ידי דבריו בעצמו יתברך אשר הודיענו מרוח שכינתו יתברך המדברת מתוך גרונום של הצדיקי אמת בחינת משה בנ"ל, את כלם צריכין לקבל באמונה פשוטה בתכלית הפשימות באפן שכל אחד כפי ערכו יתבונן על-ידם בעצמם בתכלית הידיעה דלא גדע שאין יודעים כלל ושאי אפשר לדעת כלל.

(טו) עין בהלכות בציעת הפת בנ"ל.

(טז) עין בהלכות פסח הלכה ה'.

(יז) כמאמר רבי שמעון בצאתו מן המערה מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה וגם רצונו יתברך בקיום העולם והעדר בטולו כמובא שם, אין זה רק מצפיתו והבטתו עד סוף כל הדורות אשר סוף כל סוף יגמר מה שחפץ דיקא במשקל הבחירה והנפיון אשר ישקל לכל אחד וכמובא מזה לעיל בסוף חלק א' אמת ואמונה עין שם היטב.

(יח) עין לעיל בהנהגות אות ג'.

תפלה ו':

רבוננו של עולם גלוי וידוע לפניך כי בלתה נפשי להיות כרצונך ואף-על-פי-כן איני יודע שום אפן, שום אפן איך לזכות לתשובה שלמה ואמתית באפן שיתהפך לזכות ולתקונים כל מה שעברתי וקלקלתי בגלגול זה או

בְּגִלְגּוּלִים אַחֲרֵים. אֶהְיֶה! אֶהְיֶה! אֶהְיֶה! רַבּוֹן כָּל עוֹלָמִים בּוֹרֵא
 כָּל הַנְּשָׁמוֹת וְהַרוּחֹת וְהַנְּפָשׁוֹת וְהַגּוֹפּוֹת, הַמְהִינָה וְהַמְמַצִּיא
 בִּי וּבְכָל הַנְּפָשׁוֹת שֶׁהֵיוּ וְשִׁיְהִיו כָּל תְּנוּעַתְנּוּ וְהוֹתְנּוּ, כֹּאֲשֶׁר
 הוֹדַעְתָּנוּ עַל־יְדֵי צַדִּיקִיךָ הָאֱמֵתִים מִהַעֲדָר תְּכֵלֶת
 תַּעֲלוּמוֹת הַנְּהַגוֹתֶיךָ בְּכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ, בַּפְּעֻלוֹת וְהַמְצָאוֹת
 נְעֻלְמוֹת וּמְכֻסּוֹת, הַנִּרְאוֹת לְדַעְתָּנוּ הָאֲנוּשָׁה פֶּשְׁנֵי הַפְּכִיִּים
 בְּנוֹשֵׂא אֶחָד. כִּי בְּאֵמַת אֶף־עַל־פִּי שֶׁמְסַרְתָּ הַבְּחִירָה
 בְּיָדֵינוּ וּבְכַחֲנוּ וּיְכַלְתָּנוּ לְסוּר מֵרַע וּלְהִיּוֹת כְּרִצּוֹנְךָ בְּכָל
 מַחְשְׁבָה דְבוּר וּמַעֲשֵׂה, אֶף־עַל־פִּי כֵּן גַּם זֶה בְּיָדְךָ כִּי אִין
 עוֹד מִבְּלַעֲדֶיךָ. וּבְלִתִּי כַחֲךָ הַמְהִינָה וְהַמְפַּעִיל אֶת כָּל
 בְּשָׂמִים וּבְאָרְץ, אֶת מְצִיאוֹתֵיהֶם וְקִיּוּמֵיהֶם וְהַנְּהַגוֹתֵיהֶם,
 לֹא יִזְיוּ בְּתוֹכְנוּ לֹא רַעִיוֹן וְלֹא מַחְשְׁבָה לֹא כֶּסֶל וְלֹא כְלִיָּה.
 וּמִי יִבִּין דְּרָכֵי פְּלִאוֹתֶיךָ, וּמִי יַעֲצֹר כַּח לְדַעַת וּלְהַשִּׁיג בְּלִתִּי
 נוֹדַע וּמַשִּׁג כְּזֶה הַנִּמְשָׁךְ מִהַחֲלָל הַפְּנוּי, אֲשֶׁר פָּנִיתָ וְהַעֲבַרְתָּ
 מִשָּׁם כְּבִיכּוֹל גַּם מִדַּת חֲכָמַת אֱלֹהוֹתֶיךָ הַנִּמְשַׁכֶּת בְּתוֹךְ כָּל
 הָעוֹלָמוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ בּוֹ. (עַן הַיֵּטֵב בְּלִקּוּסֵי א' סִימָן ס"ד) אֲבָל אִין לָנוּ
 רַק דְּבָרֵי הַצַּדִּיקִים הָאֱמֵתִים אֲשֶׁר הוֹדִיעוּנִי מִכָּל זֶה,
 וּמִתַּעֲלוּמוֹת רִצּוֹנְךָ לְבַקֵּשׁ וּלְהַתְחַנֵּן מִמֶּךָ עַל כָּל תְּנוּעָה
 וְתַנּוּעָה. עַל כֵּן הִרִימוֹתִי קוֹלִי וְאֶקְרָא בְּקוֹל מֵר וְנִמְהָר,
 אֶהְיֶה! אֶהְיֶה! אֶהְיֶה! לְבִי גַּם בְּקַרְבִּי, כָּל אִיִּבְרֵי וְעַצְמוֹתֵי
 רוֹעֲשִׁים וּמְרַעִישִׁים בְּקַרְבִּי, גִּיוּוֹאֵלְד, גִּיוּוֹאֵלְד, אֶהוּבֵי אָבִי

שֶׁבְשָׁמַיִם הַמֵּדֵת לְבָבִי אֲשֶׁר אֵין סוֹף לִיכְלֹתָהּ וּלְרַחֲמֶיהָ
 וּלְאַהֲבַתָּהּ לְכֹל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל הַנִּקְרָאִים אֶצְלָךְ בָּנִים,
 כְּבִיכּוֹל, אֵיכָכָה תִּתְאַפֵּק לְרֵאוֹת וּלְהֵבִיט בְּצַעֲרָם
 וּמְרִירוֹתָם, אֲפֹלוּ בְּצַעֲרָם וּמְרִירוֹתָם שְׂבַגְנוּף, וְכֹל שֶׁבֶן וְקָל
 וְחֹמֶר בְּצַעֲרָם וּמְרִירוֹתָם שְׂבַגְנָפֶשׁ. הֲלֹא אֲפֹלוּ בְּמֵדֵת
 הַרְחָמִים שְׁנַטְטַעַת בְּתוֹכָנוּ גַם־כֵּן אֵי אֲפֹשֶׁר לְהֵבִיט וּלְרֵאוֹת
 בְּהַמְרִירוֹת שֶׁל כַּמָּה וְכַמָּה עוֹנְשִׁים, וְכֹל הָעוֹמֵד עֲלֵיהֶם
 מְכַרַח לְאִמִּין וּלְהַקְשׁוֹת אֶת לְבָבוֹ בְּכֹל מִינֵי קוֹשֵׁי וְרֵצַח כִּי
 גַם הוּא הִזָּה נִחְלָשׁ וְנִגְוַע מִהַהֲבָטָה לְבַד שֶׁהוּא מֵבִיט וְרוֹאֶה
 בָּהֶם.

וְעַתָּה אֲהִיה אָבִי שֶׁבְשָׁמַיִם, הֵיט סוֹף לִיכְלֹתָהּ לְהַחְזִיר גַם
 אוֹתִי בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה כְּזֹאת, בְּאַפְּן שְׁלֵא יִהְיֶה עָלַי שׁוֹם דֵּין
 וּמִשְׁפָּט לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא. הֵיט סוֹף לִיכְלֹתָהּ
 לְהֵבִיא גַם בְּלִבִּי חֲכָמָה וּתְבוּנָה וְדַעַת אֲמִתִּי, הַתְּעוֹרְרוֹת
 אֵלֶיךָ בְּרִצּוֹנָךְ הַטּוֹב, זְרִיוֹת וְשִׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה בְּרִצּוֹנָךְ הַטּוֹב,
 אֲמוּנָה וּבִטְחוֹן וְעֲנוּה וּתְמִימוֹת וּפְשִׁימוֹת וַיִּשְׁרוֹת לִבִּי
 וְרַחֲמִים עַל הַבְּרִיּוֹת וְעֲצוֹת אֲמִתִּיוֹת בְּכֹל תְּנוּעָה, וְהַסְכָּמָה
 מַחְלָטֵת בְּלִבִּי עֲלֵיהֶם, וְהַתְחַזְּקוֹת וְהַתְאַמְּצוֹת לְבִלִּי לְסוּר
 מֵהֶם, וּשְׂאֵר כָּל מִינֵי יִשׁוּעוֹת בְּגוֹף וְנֶפֶשׁ הַמְּכַרְחִים
 לְתַכְלִית שְׁלֵמוֹת תִּשׁוּבָתִי: הֵיט סוֹף לְטַעֲנוֹתֶיךָ עֲבוּר כָּל

יְשׁוּעוֹתַי הָאֵלֶּה, כִּי הִלֵּא הוֹדַעְתַּנִּי עַל-יְדֵי צַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים
 מִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַנִּעְלָם וּבִלְתִּי נִגְלָה רַק לָךְ וְלֹא לְזוֹלָתְךָ (שֵׁן
 בְּלִקְוֵי הַלְכוֹת מִתְּנֶה הַלְכָה ה'). הֵיטֵשׁ יְשׁוּעָה בְּעוֹלָם בְּגוֹף וְנַפֶּשׁ שֶׁלֹּא
 יִסְפִּיק עָלֶיהָ זְכוֹת צַדִּיקֶיךָ הָאֲמִתִּיִּים. עֲזַרְנִי לְהִתְעוֹרֵר וְלִתֵּן
 אֶתְעוֹרָתָא דְלִתְתָּא בְּתַכְלִית הַשְּׁלָמוֹת לְזְכוֹתֶם הַקְּדוּשָׁה,
 בְּאִפְּן שְׂאוּשַׁע מֵעַתָּה בְּכָל אֲשֶׁר אֲנִי צָרִיךְ לְהוֹשִׁיעַ:

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם לְפָנֶיךָ נִגְלָה גְּדֹל וְעֵצִם הַקְּלִפָּה הַחֲזוּקָה
 הַקְּשָׁה וְהַמְרָה הַמְשַׁרְשֶׁת בְּקֶרְבִּי, אֶת זְדוּן לְבִי וְעִזּוֹת גּוֹפִי
 בְּתַאוּתָיו וּמְדוּתָיו הַרְעוּת, בְּמַדַּת הַכַּעַס, בְּמַדַּת הָעִקְשׁוּת,
 בְּמַדַּת הָעֵצֵבוֹת, בְּמַדַּת הָעֵצְלוּת, בְּמַדַּת הַנְּפִילָה וְחִלְיִישׁוֹת
 הַדַּעַת מִכָּל זֶה, וְכֵן בְּשֶׁאֵר תַּאוּת וּמְדוּת רְעוּת אֵין מִסְפָּר,
 וְעַתָּה ה' עַד מָתִי, עַד אֲנִה תִּסְתִּיר אֶת פְּנֵיךָ מִמֶּנִּי, מָתִי
 תִּתְעוֹרֵר לְעוֹרֵר גַּם יֶשֶׁן כְּמוֹנִי, לְהַקְיִץ גַּם גִּרְדֵּף וְנִתְעַלֵּף
 כְּמוֹנִי, לְהַסִּיר גַּם מֵאֵתִי קִשְׁיוֹת עָרְפִי, לְטַהֵר גַּם אוֹתִי
 מִקְּלִפְתִּי וְזִהְמֹתַי, לְנִקּוֹת וּלְזַבֵּךְ גַּם אֶת לִבִּי מִכָּל מִינֵי רַע
 וְזָדוֹן, מִכָּל מִינֵי עִזּוֹת וְעִקְשָׁנוֹת, מִכָּל מִינֵי כַּעַס וְחִמָּה, מִכָּל
 מִינֵי שִׁבְחָה וְעֵצְלוּת, מִכָּל מִינֵי נְפִילוֹת וְחִלְיִישׁוֹת הַדַּעַת,
 מִכָּל מִינֵי זְקִנָּה דְסִטְרָא אֲחֵרָא וּכְסִילוּת, מִכָּל מִינֵי יִרְאוּת
 חִיצוֹנִיּוֹת וְחִסְרוֹן בְּטָחוֹן, מִכָּל מִינֵי תַּאוּת מָמוֹן וּמִשְׁגָּל,
 מִכָּל מִינֵי רְבוּי אוֹר וְקַלְקוּל הַצְּמֻצוּם דְקַדְשָׁה, מִכָּל מִינֵי

גְּאוּהָ, וּמִכָּל מִינֵי עֲצוֹת רָעוֹת אֲשֶׁר כָּלֵם יִתְקַבְּצוּ וַיִּתְאַסְפוּ
 עָלַי יַחַד לְהַדִּיחַנִי וּלְהַטּוֹת אֶת אֲשׁוּרֵי מִמְעַגְלֵי הַשִּׁמְחָה
 וְהַחֲדוּהָ בְּכָל עֵת, מִנְתִּיבוֹת הַגִּילָה וְהַשָּׁשׁוֹן כִּרְצוֹנָהּ הַטּוֹב.
 מָתִי תָקוּם וּתְרַחֵם עָלַי לְשִׁמְעַת אֲנָקַת וְזַעֲקַת פְּנִימִיּוֹת לְבַבְנוּ
 עַל כָּל מַדּוּתֵי הָרָעוֹת, מָתִי תִבְיֹט וְתִשְׁגִּיחַ עָלַי בְּרַב רַחֲמִיךָ
 וַיְכַלְתֶּךָ הַמַּסְפִּיקִים גַּם עָלַי, לְהַדְרִיךְ גַּם אוֹתִי בְּכָל רִנֵּעַ
 וְרִנֵּעַ בַּמַּסְלָה הַיִּשְׂרָה וְהַנְּכוֹנָה, בְּלִי שׁוּם פֶּחַד וְאִימָה
 מִהַרְוֹדִפִּים הַנִּמְצָאִים בְּהֶגֶן הַקְּדוֹשׁ אֲשֶׁר דִּיקָא מְסַבֵּת
 הַפֶּחַד נוֹפְלִים וְנִשְׁבָּרִים בַּמְכוֹת וְתַחֲלוּאִים. מָתִי תִלְמַדְנוּ
 וְתִהְיֶה בְּעֶזְרְנוּ לְהִתְקַשֵּׁר וּלְהִתְדַבֵּק בְּהַאֲדָם הַקְּדוֹשׁ הָעוֹמֵד
 אֶצֶל הֶגֶן, בְּאִפֶּן שֶׁנִּנְצַל מֵעֵתָה מִכָּל מִינֵי הַרְפַּתְקָאוֹת בְּגוּף
 וּנְפֶשׁ בְּאִפֶּן שֶׁלֹּא אֶתְנַרֵּשׁ מֵעֵתָה מִהֶגֶן הַקְּדוֹשׁ, בְּאִפֶּן שֶׁלֹּא
 אֶתְרַחֵק מֵעֵתָה מֵעֲבוֹדַתְךָ הָאֱמֵתִיּוֹת כַּאֲשֶׁר הוֹדַעְתָּנוּ
 עַל-יְדֵי צִדִּיקֶיךָ הָאֱמֵתִים. רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם! לְפָנֶיךָ נִגְלָה
 כְּבִישֵׁת נִשְׁמַתִי תַחַת יְדֵי הָרוֹצֵחַ בְּכָל מִינֵי מִימוֹת הַיּוֹדוּנִים
 שֶׁמַּעֲבִיר אוֹתִי בָהֶם, וּמִפְחִידְנוּ וּמַעֲכִבְנוּ אֶפְלוּ מִלְּצַעֲקַת
 אֱלֹהֶיךָ כִּרְצוֹנִי בְּאֱמֵת. לְמַדְנִי וְהוֹרְנִי בְּעֵת צָרָה וּמְצוּקָה
 כְּזוֹאת אֵיךְ לְרַמֵּז וּלְשֵׂא אֱלֹהֶיךָ גַּם עֵתָה אֶת עֵינַי וּנְפֹשִׁי, בְּאִפֶּן
 שֶׁתֹּאמַר דֵּי לְמַרְרִירוֹתֵי מִמּוֹת כְּזוֹאת, בְּאִפֶּן שֶׁתִּמְלֹט נְפֹשִׁי
 מֵעֵתָה מֵעֲנֻשֶׁיךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. אֲהֵה אֲהֵה, אָבִי
 אָבִי אָבִי, אֵל תֹּאטֵם אֲזִינֶיךָ מִזַּעֲקַת עוֹלְלֶיךָ, אֵל תֹּאמִץ אֶת

לְבָבְךָ מֵעֵמֶק דְּעֵמֶק צַעֲקָתְנוּ, מִרְתִּיחַת דְּרְתִיחַת דְּמַעְתְּנוּ
 וְצַעֲרֵנוּ. וְאֲנִי מוֹסֵר עֲצָמֵי אֱלִידְךָ עִם כָּל אֵיבָרֵי וְגִידֵי בְּנַפְשִׁי
 וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי וְחַיְתִי וְיַחֲדָתִי, בְּכָל מַחֲשָׁבוֹתַי וְרַעֲיוֹנַי, בְּכָל
 קָרְבֵי וּבְסֻלֵי וּבְלִיּוֹתַי, בְּכָל תַּעֲלוּמוֹת לְבָבִי וְכָל מוֹרְשֵׁי
 מְזֻמוֹתֶיךָ, בְּכָל חוּשֵׁי וְכַחוֹתֵי הַחַיּוֹנוֹת וְהַפְּנִימִיִּים, בְּכָל
 כַּחוֹת הַרְצוֹן וְהַמָּאוֹן אֲשֶׁר בְּקַרְבֵי שְׁתַּעֲשֶׂה וְתִנְהַיֵּג עִמָּהֶם
 בְּאִמְתִּיּוֹת רְצוֹנְךָ, בְּכָל תְּנוּעָה וְתִנּוּעָה בְּאִפְּן שְׂאֵמָאן בְּרַע
 בְּתַכְלִית הַמָּאוֹן, בְּאִפְּן שְׂאֵמָאן בְּזַהֲמַת תַּאֲוֹת גּוֹפִי וּמַדּוּתֵי
 הָרַעוֹת בְּכָל מִינֵי מָאוֹן, בְּאִפְּן שְׂאֵבְחָר בְּטוֹב בְּרַצוֹן
 וְהִשְׁתַּקְּקוֹת וּבְסוֹפִין בְּרַצוֹנְךָ הַטּוֹב בְּתַכְלִית הַשְּׁלָמוֹת,
 בְּאִפְּן שְׂלֵא יִהְיֶה עָלַי מַעֲתָה שׁוֹם חֲטָא וְעוֹן וּפְשַׁע חֵם
 וְשָׁלוֹם, בְּאִפְּן שְׁיִתְּהַפֵּךְ מַעֲתָה לְזֻכִּיּוֹת וְתַקּוּנִים כָּל מָה
 שְׁחָטָאתִי וְקִלְקַלְתִּי בְּמַעֲשֵׂה וּדְבוּר וּבְמַחֲשָׁבָה וּבְהַעֲדָרָם
 וְהַתְּרַשְׁלוּתָם הֵן בְּגִלְגוּל זֶה וְהֵן בְּגִלְגוּלִים אֲחֵרִים, בְּאִפְּן
 שְׂלֵא יִהְיֶה עָלַי מַעֲתָה שׁוֹם דִּין וּמִשְׁפָּט חֵם וְשָׁלוֹם לֹא
 בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא, בְּאִפְּן שְׁיִזְדַּכֵּךְ דַּעֲתִי וּלְבָבִי
 לְהַרְגֵּשׁת הַשְּׂמִיחָה בְּךָ וּבְצַדִּיקֶיךָ הָאִמְתִּיִּים בְּהַרְגֵּשׁה
 עֲצוּמָה וְנִשְׁגָּבָה וְתַמִּידִית, בְּאִפְּן שְׁגַם בְּחַיִּים חַיּוֹתֵי אֲזַכָּה
 לְהִיּוֹת נִכְלָל בְּךָ בְּרַצוֹא וְשׁוֹב בְּרַצוֹנְךָ הַטּוֹב מַעֲתָה וְעַד
 עוֹלָם:

תּוֹפְלָה ז':

(הוֹסָפָה לְהַתּוֹפְלָה הַנ"ל)

רבונו של עולם רחם עלי ועשה כאשר נאה לך לפעל
 ולהוות כלי של אתערותא דלתתא בתכלית השלמות גם
 מתפלה קלה ושפלה של מנח בעשר בתרין דמסאבותא
 כמוני, של כלב שב על קיאו כמוני, של משלם רעה תחת
 טובה כמוני, באפן שתושיע גם אותי בכל מיני ישועות
 בגשמיות ורוחניות, באפן שאזכה גם אני בחיים חיותי
 לתשובה שלמה, לתשובה של שבת, לתשובה של אהבה
 ושמחה בך בתכלית השלמות שאין שלמות אחריו, באפן
 שלא יהיה עלי שום דין ומשפט אחר-כך חס ושלום. כי
 הלא הודעתנו אבינו שבשמים שבכל צרותינו לך צר
 כביכול, ובין כך ובין כך אנו קרואים לך בנים. ועתה
 איככה תוכל וראית באבדן ילדיך חס ושלום, ואיככה
 תתאפק ברחמיך ובטוב לבבך עד אין תכלית לעמד על
 דם עולליך המחלאים והמחלשים המכאבים והמסכנים
 כל-כך: אנא ה' רחם עליך (ב) ועלינו, ואמר די לדמעותיך
 כביכול ולדמעותינו, למצוקותיך כביכול ולמצוקותינו.
 וחמל נא וחוס נא ורחם נא גם על מטבע בעמק קלפת המן
 עמלק כמוני, על מבלע בבטן חס"מ כמוני, על נהפוך
 למהות הנחש כמוני, על גרוע מכל הכנויים לגנאי. ותן

בְּלֵב רֹאשׁ צְדִיקִיךָ הָאֲמִתִּיִּים רִבְנוּ נֶחֱמָן בֶּן שִׁמְחָה זָכָר
 צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבָרְכָה, וּבְלֵב תִּלְמִידוֹ הַקְּדוֹשׁ מוֹהֲרַנִּית ז"ל,
 וּבְלֵב כָּל הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁהָיוּ מֵעוֹלָם הַכְּלוּלִים בּוֹ,
 שִׁיתְפָּלְלוּ גַם בְּעֵדֵי תָמִיד, וַיַּעֲזְרוּ בְּכֶחֶם הַגְּדוֹל רַחֲמִים
 רַבִּים וַעֲצוּמִים וְנִשְׁגָּבִים כְּאֵלֶּה שֶׁהֵם מִסְפִּיקִים גַּם עָלַי
 שְׁתוֹשִׁיעַ אוֹתִי בְּכָל מִינֵי יִשׁוּעוֹת בְּנִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחַנִּיּוֹת,
 שְׁתוֹשִׁיעַ גַּם לְחוּטָא וּמַחֲטִיא אֶת הָרַבִּים כְּמוֹנִי, בְּאִפְּן
 שֶׁאֲשׁוּב לְפָנֶיךָ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה כְּרֹאוּי, בְּאִפְּן שִׁיתְהַפְּכוּ
 בְּחַיִּים חַיּוֹתַי כָּל חֲטָאֵי וַעֲוֹנוֹתַי וּפְשָׁעַי, לְזִכְיוֹת. וְכָל חֲטָאֵי
 אֶת הָרַבִּים, לְזִכְיוֹתַי הָרַבִּים. וְכָל חֲלוּלֵי הַשֵּׁם, לְקְדוֹשׁ הַשֵּׁם.
 וְכָל יְגוֹנוֹתַי וְאִנְחוֹתַי, לְשִׁשׁוֹנוֹת וּשְׁמֵחוֹת בְּךָ. תִּתְבָּרַךְ לְעַד
 לְנֶצַח. כִּי הֲלֹא דִּיקָא עַל-יְדֵי-זֶה יִתְגַּלֶּה לְנֶצַח רוּמְמוֹתֶיךָ עַל
 כָּל שְׁמוֹתֶיךָ, רוּמְמוֹתֶיךָ עַל כָּל הַשִּׁבְלִיּוֹת שֶׁבְּכָל הָעוֹלָמוֹת,
 רוּמְמוֹתֶיךָ עַל כָּל הַשִּׁבְחִים וְהַתְהַלּוֹת עַד בְּלֵי דֵי. וְדִיקָא
 עַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה נִגְמָר כְּפִנְתֶּךָ בְּבְרִיאת עוֹלָמְךָ כְּרִצּוֹנְךָ
 הַטּוֹב:

הַעֲרוֹת לְתַפְלָה ז':

(כ) שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁם אֲדָמוֹר ז"ל שֶׁסִּפֵּר זֹאת בְּשֵׁם הָרַב הַצְּדִיק רַבִּי
 שְׁנִיאֹר זְלַמָּן מִלֵּאדֵי ז"ל שֶׁפָּרַשׁ אֶת הַמִּקְרָא "רַחֲמֶיךָ רַבִּים ה'", הֵינּוּ
 רַחֲמֶיךָ, הַרַחֲמָנוֹת שֶׁעָלֶיךָ ה' כְּבִיכּוֹל רַבִּים וַעֲצוּמִים מְאֹד.

תפלה ח':

רבונו של עולם עזרני מעתה לגיל ולשמחה בך תמיד. ומכל שכן וכל שכן בשמחת תורה בשבת ויום טוב, אזכה להוסיף שמחה על שמחתי, עד שאמשיך מהם השמחה גם על ימי החל, שאזכה גם בימי החל לגיל ולשמחה בך ובתורתך ובמצותיך ובצדיקיך האמתיים בכל מיני גילה וששון, בכל מיני דיצה ושמחה, בכל מיני חרדה ועלצון. עזרני להתחזק ולהתגבר בכל זה בכל נפשי ולבבי מעתה ועד עולם כרצונך הטוב אמן ואמן:

א

עד כאן כתבתי בלשון תפלה, והנה מפתח האורב במסתור באריה בסכה בכל פנה ופנה ובכל מסלה ומסלה, כי בארח זו אהלך טמנו פח לי, מתוב אנכי להזכיר את הקורא בדברי מעצם יקרת הסם המרפא הזה, לבל יתלבש לפניו המסית בטלית של מצוה למשך ביין את בשרו, כי מאד מאד הזהירו אדמו"ר ז"ל ומוהרנ"ת ז"ל על הדבר הזה באזהרה כפולה ומכפלת עד מאד, כי כאבן מושך (מאנגעט) הוא הדבר הזה, ולך לך אמרינן נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב. (שבת יג) כי אף-על-פי שמעט השתיה טובה להרחיב הדעת, אבל דיקא מעט (נאר אביסעל, כאשר בזה

הלשון אמר אדמו"ר ז"ל בעת שכבד למוהרנ"ת ז"ל ורבי נפתלי ז"ל במעט יין ישן בכוס קטן ורחב באצבע שישתו שניהם מאתו). כי מאד צריכין לזהר למעט בשתיית משקין המשכרין בכל האפשרות גם בשבת ויום טוב, ואפלו בשמחת תורה (מלבד בפורים שאז מצוה לקיים את המאמר חכמינו ז"ל (מגילה ז): שחיב אינש לבסומי וכו' בפשוטו (כן שמעתי מאבי הריני כפרת משכבו בשם אדמו"ר ז"ל ובשם שאר צדיקי אמת שלא כדעת המפרשים בזה בענין אחר) (אמר המעתיק שמעתי בשם אדמו"ר ז"ל שהשכרות בפורים הוא תקון לפגם הברית) ולא כפועים בזה. ומכל שכן וכל שכן בימי החל כי לא על שמחה כזאת הזהיר אותנו אדמו"ר ז"ל. כי על זה נאמר, "ולשמחה מה זו עושה", כי אין זה שמחה רק הוללות וסכלות:

ב

ואידי דאָתא לידן ענין הזה של שתיית היין, נימא בה גם מלתא חדתא מה שהאיר ה' את עיני בהמעשה ראשונה מהספורי מעשיות מהשני למלך שנכשל בשתיית היין, עין שם היטיב כל המעשה מראשה ועד סופה:

ג

כי הנה עינתי בהמקרא (כי המעין היטיב בהענין של כל מקרא ומאמר חכמינו ז"ל שמביא אדמו"ר ז"ל בדבריו הקדושים, נראה על-פי רב שהם מתפרשים ומתבארים לאסמכתות דבריו הקדושים

בְּכַמָּה טַעֲמִים וְעִנְיָנִים שְׂאִינָם מְזַכְרִים שָׁם רַק כְּמֵאֵן דְּמַחֲוֵי בְּמַחֲוֵי
 "פֶּתַח פִּיךָ לְאֵלִים אֶל דִּין כָּל בְּנֵי חַלּוּף", שְׂמֵבִיא אֲדָמוֹר
 ז"ל בְּהַתּוֹרָה פֶּתַח רַבִּי שְׂמַעוֹן סִימָן ס', שֶׁהִיא פְרוּשׁ עַל
 הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה, וְרֵאִיתִי שְׂזָה הַמְקַרָּא נֶאֱמַר בְּצַעֲקַת בַּת
 שְׂבִיעַ (כִּי סְפִירַת הַמַּלְכוּת הִיא בְּסוּד בַּת וְהִיא הַשְּׂבִיעִית לְהַסְפִירוֹת
 הַקּוֹדְמִים לָהּ שֶׁהֵם בְּמִסְפַּר שֵׁשׁ, וּבְסוּד בֶּן הַמּוֹבָא כָּל זֶה בְּסִפְרֵי אֲמַת.
 וְעַיִן הַיָּטֵב בְּתַחֲלַת הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה וְיַעֲרֹב לְנִפְשֶׁךָ) עַל שְׂל'מ'ה (שְׁנֵי
 לְמַלְךְ ה') (כְּמוֹבָא בְּדַבְרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל עַל פְּסוּק "וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא
 ה'", שְׂמַלְךָ עַל עֲלִיּוֹנִים וְתַחֲתוֹנִים) עַל שְׂשֻׁתָּה מַהֲיִין וְנִשְׁתַּקַּע
 בְּשָׁנָה, וְנִשְׂא בַת הַמְּלָךְ פָּרַעַה שֶׁהִיא בַת מְלָךְ דְּסַמְרָא
 אַחֲרָא (שְׂעַל-יָדֵי זֶה נִתְעַלֵּם מֵאֲתוֹ בְּיוֹתֵר הַבַּת מְלָךְ
 דְּקַדְשָׁה כִּי בְשֻׁזָּה קָם זֶה נוֹפֵל בְּיָדוֹעַ), וְהוּא תִּכְרַף נִתְעוֹרֵר
 וְנִתְחַרַט אַחֲרֵי-כֵן וְצַעֲקָ וְאָמַר "אִשְׁתַּי חֵיל מִי יִמְצָא" (כִּי הִיא
 שׁוֹכֵנַת בֵּין חֵיל כְּמוֹבָן שָׁם בְּהַמַּעֲשֶׂה עַיִן שָׁם שְׂדִיקָא עִם חֵיל נִסְעָה
 וּבָאָה לְמָקוֹם הַמְּבַצֵּר פְּנִינִים הַעוֹמֵד בְּהֶהָר וְכוּ'). הֵינּוּ כִּי מִי הוּא זֶה
 שְׂיִכּוֹל לְמַצָּא אוֹתָהּ עִתָּהּ, אַחֲרֵי אֲשֶׁר "וְרַחֲוֹק מִפְּנִינִים
 מְבַרְהָ" (מִם שֶׁל תִּבַּת מִפְּנִינִים רְאִשֵׁי תִבּוֹת מִבְּצָר, פְּנִינִים פְּרִשׁ רִשֵׁי
 (מִשְׁלֵי ח') מְרַגְלִיּוֹת וּבְלִשְׁוֹנָה פְּעִרִיל). אֲבָל עַל-יָדֵי "בְּטַח בָּהּ לֵב
 בַּעֲלָהּ וְשָׁלַל לֹא יַחֲסֵר" (אָמַר הַמַּעֲתִיק נִרְאָה לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתֵי שְׂזָה
 מְרַמֵּז עַל הַבְּלִי שֶׁנִּתְּנָה לְהַשְׁנִי לְמַלְךְ שְׂיִקַּח מִמֶּנָּה מַעוֹת כְּמֹה שְׂיִרְצָה,
 שְׂלֹא יִהְיֶה לוֹ עַל-יָדֵי-זֶה שׁוֹם מְנִיעָה לְהוֹצִיא אוֹתָהּ עַיִן שָׁם בְּהַמַּעֲשֶׂה).
 גַּם הַיּוֹם יֵשׁ תִּקְוָה לְמַצָּא אוֹתָהּ. כִּי זֶה הַמְקַרָּא מְרַמֵּז עַל

הַבְּטָחוֹן וְדַקְדָּשָׁה, כְּמוֹכָא שֵׁם בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְשָׁה לְשֵׁהיא בְּחִינַת
הַהִתְקַשְׁרוֹת בְּבֵת יִשְׂרָאֵל הַנִּמְשָׁכֶת בְּשִׁרְשָׁה מִבְּחִינַת הַבֵּת
מִלְּךְ שֵׁהיא הַשְּׂכִינָה. כִּי גַם קָצֵת מִשְׁאֵר הַבְּחִינּוֹת הַמוֹכָאִים
שֵׁם בְּדַבְּרֵי אֲדָמוֹר וְ"ל, כֻּלָּם הֵם בְּבְחִינַת הַבֵּת מִלְּךְ, וְעַל
כֵּן עַל־יָדָם זוֹכִים לְמַצָּא אוֹתָהּ כְּמוֹ הַבְּחִינָה הָרֵאשׁוֹנָה
שֶׁמֵּבִיא שֵׁם אֲדָמוֹר וְ"ל בְּתַחֲלַת הַמַּאֲמָר מֵעֲנִין
הַהִתְבּוֹנְנוֹת בְּהַתּוֹרָה, וְהִיא בְּבְחִינַת הָאִשֶׁת חֵיל. כְּמוֹכָא
שֶׁהַתּוֹרָה הִיא בְּחִינַת בֵּתוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהִשְׁתַּעֲשַׂע
בָּהּ עוֹד אֲלֵפִים שָׁנָה קָדָם בְּרִיאַת הָעוֹלָם, כְּמִבְּאֵר בְּדַבְּרֵי
חֲכָמֵינוּ וְ"ל עַל פְּסוּק "וְאֶהְיָה אֲצִלּוֹ שֶׁעָשׂוּע יוֹם יוֹם". (וּבְזֶה
תִּבִּין בְּיֹתֵר גַּם מַה שֶּׁמוֹכָא שֵׁם בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְשָׁה אוֹת דִּ'
שֶׁהַשְּׁלִישׁ שֶׁבְּקִרְקַע הוּא כְּנֶגֶד הָעֵשִׁירוֹת שֶׁנִּזְכָּר אֲצִל רַחֵל
וְלֵאמֹר וְכוּ', כִּי בְּאֵמֶת עִקַּר הָעֵשִׁירוֹת הוּא רַק בְּשִׁבִיל
הַהִתְבּוֹנְנוֹת אֲבָל כֵּלָּה זֶה הָעֵשִׁירוֹת הוּא רַק בְּשִׁבִיל נְשִׁים
וְקַטְמֵי הַדַּעַת וְכוּ' עֵינֵי שֵׁם. הֵינּוּ שִׁמְחָה בְּעַצְמוֹ שֶׁבְּקִרְשָׁה עִקַּר
הָעֵשִׁירוֹת הִיא בְּשִׁבִיל הַהִתְבּוֹנְנוֹת בְּתוֹרָה שֶׁהִיא בְּסוֹד
אִשָּׁה כְּנִל, מִזֶּה בְּעַצְמוֹ נִשְׁתַּלְשַׁל וְנִמְשָׁךְ גַּם הָעֵשִׁירוֹת
שֶׁבְּשִׁבִיל הַנְּשִׁים וְכוּ' שֶׁעַל־זֶה אָמְרוּ "כִּי כָּל הָעֵשֶׁר אֲשֶׁר
הֵצִיל אֱלֹהִים מֵאֲבִינּוּ לָנוּ הוּא וּלְבִנֵּינוּ" וְכוּ' עֵינֵי שֵׁם).

ד

ובן מַדַּת הַיְרָאָה הַמוֹכָא שֶׁם הִיא בְּסוּד הַבַּת מְלֻךְ שֶׁהִיא
הָאִשֶׁת חֵיל הַנַּ"ל שֶׁנֶּאֱמַר עָלֶיהָ אִשָּׁה יִרְאֵת ה' (אוֹתִיּוֹת
הַשְּׁנַיִים הֵם אוֹתִיּוֹת שִׁרְיָה' וְעַיִן הַיֵּטֵב בְּאוֹת ג' שֵׁם) הִיא בְּסוּד הַנְּהָ,
שֶׁנֶּאֱמַר עָלֶיהָ "עֲשָׂאָה בְּאוֹצָר" שֶׁהוּא בְּחִינַת יִרְאָה בְּחִינַת
"יִרְאֵת ה' הִיא אוֹצָרוֹ" כְּמוֹכָא שֵׁם. וּבְסוּד שִׁרְיָה' שֶׁנֶּלְקָחָה
לְבֵית הַמֶּלֶךְ דְּסִטְרָא אַחֲרָא וְהַקְּלָפוֹת מַעֲצָם הַתְּנַבְּרוּתָם
בְּהַהֲפֹךְ שֶׁל מַדַּת הַיְרָאָה בְּבְחִינַת "רַק אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים
בְּמָקוֹם הַזֶּה", וְאִזּוּ דִּיקָא בְּשִׁנְתֵּינְגֵּבֵר אֲבָרְהָם "זֶה לְעַמֶּת זֶה"
וְהַמְּשִׁיךְ לְשֵׁם יִרְאָה וְאִרְיָכוֹת יָמִים אִזּוּ דִּיקָא נִפְקְדָה שָׂרָה
בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה בְּבְחִינַת "וְה' פָּקַד אֶת שָׂרָה" הַנִּסְמָךְ לָזֶה (עַיִן
שֵׁם הַיֵּטֵב בְּאוֹת ה' וְגַם בְּכָל הַמֶּאֱמָר מֵרֵאשׁוֹ וְעַד סוּפּוֹ). וְאִזּוּ נְתִיבָה
עַל-יָדַי זֶה בְּעֲצָמוֹ בְּיוֹתֵר שְׁלֵמוֹת הַיְרָאָה שֶׁהִיא בְּבְחִינַת
שְׁלֵשׁ קָוִין כִּי מִקְדָּם לֹא הָיָה לָהֶם תְּלִמִּידִים וְאַחֲרֵי-כֵן שָׁכְנוּ
לְבַן הַגּוֹן כְּזֶה, אִזּוּ דִּיקָא נִשְׁלְמָה הַיְרָאָה בְּבְחִינַת שְׁלֵשׁ קָוִין
הַמוֹכָא שֵׁם.

ה

וּמָה שֶׁכָּתֵב מוֹהֲרַנ"ת ז"ל בְּהַהֲקַדְמָה שֶׁל סְפָרֵי מַעֲשִׂיּוֹת
שֶׁהָרָשָׁה שֶׁל זָהָב וּמִבְּצָר שֶׁל מְרַגְלִיּוֹת מְרַמֵּז, עַל הָעֲשִׂירוֹת
שֶׁצָּרִיךְ לְהַתְּבַנְּנוֹת הַתּוֹרָה, עַיִן שֵׁם, נִרְאָה לְפִי עֲנִיּוֹת דְּעֵתִי

לְבָאָר עוֹד בְּזוֹה, כִּי עָקַר הָעֵשִׁירוֹת דְּקַדְשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל הָיָה
 בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ (כְּמוֹבָא בְּלִקוּטֵי הַלְכוֹת פֶּטֶר חֲמוּר הַלְכָה ב' אוֹת ד')
 שֶׁנִּבְנְהָ עַל הַהָר, שָׁזָה בְּעֲצָמוֹ בְּחֵינַת הַר הַזֶּהָב וּמִבְצָר שֶׁל
 מְרֻגְלִיּוֹת, וְעַל-בֵּן בְּקָדְשֵׁי קָדְשִׁים שֶׁהוּא בְּחֵינַת פְּנִינִים
 (כְּמוֹבֵן בְּדַבְּרֵי חֲמִינוּ ו'ל עַל פֶּסוּק "יִקְרָה הִיא מִפְּנִינִים"), עַל-בֵּן הָיוּ
 מְנַחִים לוֹחֹת הָעֵדוּת, שָׁזָה בְּחֵינַת הַהֲתַבּוֹנְנוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה.
 כְּמוֹבָא שֵׁם בְּהַתּוֹרָה הַנ"ל אוֹת א' עֵינַן שֵׁם.

ו

כִּי זֶה יָדוּעַ שֶׁכָּל בְּחֵינָה כְּלוּלָה מִכָּל הַבְּחִינּוֹת, וּכְלָם הֵם
 בְּכָל־לִיּוֹת וּבְפֶרְטִיּוֹת וּבְכָל דוֹר וְדוֹר וּבְכָל אָדָם וְאָדָם וְגַם
 בְּעַת הַחֲפוּשׁ אַחַר הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מְרֻגְלִיּוֹת,
 צְרִיכִים לְהַזְהֵר וּלְהַשְׁמֵר מִתַּאֲוֹת אֲכִילָה, וּמִכָּל שֶׁבֶן
 מִשְׁתִּית הַיַּיִן וּמִלְהַשְׁתַּקֵּעַ בְּשָׁנָה כְּמוֹבֵן כָּל זֶה בְּדַבְּרֵי
 בְּמָקוֹם אַחֵר. וְכָל צְדִיק לְפִי בְּחֵינָתוֹ בֵּן הוּא מוֹצֵא אוֹתָהּ,
 וְדוֹד (שְׁחֵי שְׂבָעִים שָׁנָה) שֶׁמִּמֶּנּוּ יֵצֵא מְשִׁיחַ (שֶׁהוּא יִהְיֶה גֵמַר
 הַתְּקוּן שֶׁל מִצִּיאָתָה כְּמוֹבָא שֵׁם בְּהַקְדָּמָה שֶׁל הַסְּפָרִי מַעֲשִׂיּוֹת) עַל-בֵּן
 הוּא אֲשֶׁר זָכָה לְמִצְאָתָה מְקוֹם הַר בֵּית ה' הַדּוֹקָא עַל-יַדִּי
 נִדוּד הַשָּׁנָה, בְּבְחֵינַת "נִשְׁבַּע" וְכו' (עֵינַן בְּלִקוּטֵי הַלְכוֹת נִדְרִים
 וְשְׂבֻעוֹת הַלְכָה ה' בְּאוֹת ב' שֶׁמִּבִּיא שֵׁם זֶה הַפֶּסוּק לְעֵנִין הַמַּעֲשֶׂה
 הַזֶּה שֶׁבְּחֵינַת שְׂבֻעָה הוּא מְבַטֵּל הַשָּׁנָה) "אִם אֲתָן שָׁנָת לְעֵינֵי

לְעַפְעָפִי תִּנּוּמָה עַד אֲמַצָּא מְקוֹם לָהּ" וכו', וְגַם צִוָּה וְהוֹחִיר אֶת שְׁלֹמֹה בְּנוֹ שִׁיבְנָה וַיִּתְקַן אוֹתוֹ בְּשִׁלְמוֹת. וְעַל־כֵּן דִּיקָא בְּעַת שִׁבְנָה שְׁלֹמֹה אֶת הַבַּיִת שֶׁאֵז הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת גָּמַר הַתְּקוּן שֶׁל מְצִיאָתָהּ, אִז דִּיקָא נִתְגַּבֵּר עָלָיו הַשְּׁטָן "זֶה לְעַמַּת זֶה", עַד שֶׁנִּשְׂא אִז דִּיקָא אֶת בַּת פְּרַעֲה שְׁזָה גָרַם חֲרָבֵן הַבַּיִת (בְּמֵאמֶר חֲכָמֵינוּ ז"ל עֵינְקֵרָא רַבָּה פֶּרֶק י"ב, ד) עַל פְּסוּק "כִּי עַל אִפִּי וְעַל חֲמַתִּי" וכו'). (אָמַר הַמַּעֲתִיק: וְעַל־כֵּן כִּשְׁנֵשָׂא אֶת בַּת פְּרַעֲה הָיָה יִשָּׁן שְׁלֹמֹה עַד אַרְבַּע שָׁעוֹת בַּיּוֹם כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (שָׁם). כִּי אִז הִתְגַּבֵּר הַשְּׁטָן לְהַכְשִׁילוֹ בְּשִׁנְיָה דִּיקָא). וְעַל־כֵּן גַּם יַעֲקֹב אָבִינוּ כִּשְׁחֵלֵךְ אַחַר זְוּוּגוֹ, "וַיִּפְגַּע בְּמְקוֹם" הַזֶּה, וְאִז אָמַר "מַה נּוֹרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה" (בְּרֵאשִׁית כ"ה). וְאַחַר־כֵּךְ נִסְתַּכַּל עַל חֲרָבֵנוּ וַיֹּאמֶר, "אֵין זֶה כִּי אִם בַּיִת אֱלֹהִים", (וְעַיִן בְּמִדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פֶּרֶק ס"ט) שֶׁתְּבוֹת אֵלוֹ מְרָמְזִים עַל הַבַּיִת שִׁיבְנָה לְעַתִּיד) שִׁשָּׁם יִמְצָא בְּשִׁלְמוֹת וְעָלָיו נֶאֱמַר: "מִקְרָשׁ ה' בּוֹנְנוּ יִדְיָךְ" שֶׁלֹּא יִחַרֵּב עוֹד לְעוֹלָם.

ז

וְהִנֵּה מַחֲמַת שְׁעָקָר שְׁלֹמֹת וְהַגְּדֵלַת הַשְּׂמִיחָה הוּא עַל־יָדֵי שְׁלוֹם וְאַהֲבַת חֲבֵרִים (כְּמוֹבָא בְּלִקוּטֵי הַלְכוֹת הַלְכוֹת בְּרַבַּת הוֹרְדָּא הַלְכָה ו' אוֹת מ"ב וְאוֹת ס"א עַיִן שָׁם). עַל־כֵּן אָמַרְתִּי לְצָרַף לְחַלֵּק הַזֶּה אֵיזָה דְבָרִים שֶׁשְּׂמַעְתִּי מֵאֲבֵי הַרִינֵי כְּפָרַת מִשְׁכָּבוֹ עַל

אודות המקרא שבישעיה ט' "ויקרא שמו פלא יועץ אל
 גבור אבי עד שר שלום", שפרוש המקרא הוא שהשם
 יתברך שהוא "פלא יועץ אל גבור אבי עד" יקרא שמו של
 מלך המשיח "שר שלום". (כן מובן בספרי אמת, כי גם לפי
 הפרוש שסוכבים הדברים על חזקיהו, הוא מחמת שגם בו היה
 מבחינת משיח, כמוכן בדברי חכמינו ז"ל ובפרוש רש"י שם עין שם).
 והיה רגיל לדבר מזה כמה פעמים. והכלל היוצא בקצרה
 מדבריו (הנובעים מדברי מוהרנ"ת ז"ל הקדושים בתכלית הקדושה),
 שלכאורה יש לתמה על זה כי הלא משיח צדקנו לא בלבד
 ענין השלום יתקן ויכניס בכל אחד, כי גם יכניס בכל אחד
 שאר מדות טובות כמו אמת ואמונה וכו', ולמה זה יהיה
 נקרא שמו הקדוש רק על ענין השלום, אבל מכל זה אנו
 רואין רוממות הדבר הזה. כי באמת כל גליותינו זה הוא
 רק מחמת שנאת חנם, ועל כן נתארך ונמשך כל כך. כי
 גלות בכל שאחר חרבן הראשון שהיה מחמת עבודה זרה
 וכו' לא נתארך רק עד שבעים שנה, וגלות האחרון הזה
 שנתהווה מחמת שנאת חנם נתארך ונמשך ברבוי עצום
 ומפלג בלי שעור וערך כל כך. כי הענין הזה של שנאת
 חנם וכן שאר דברים שבין אדם לחברו, אפלו יום כפור
 ויום המיתה אינו מכפר (עד שיצא את חברו), ומכל שכן וכל
 שכן על העון החמור של לשון הרע שהוא גרוע ביותר.

וּכְמוֹכֵן לְכֹל מִשְׁכִּיל בְּעֵמֶק פְּרוּשׁ הַמֵּאמְרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל
 (ירוּשְׁלָמִי פֶּאֶה א) שֶׁאָמְרוּ עַל לְשׁוֹן הָרַע שֶׁהוּא שָׁקוּל כַּנֶּגֶד
 עֲבוּדָה זָרָה וְגִלּוּי עֲרִיזוֹת וְשִׁפּוּכוֹת דָּמִים. אֲבָל עֲצָם וְתַקְרָף
 הַהֲתַנַּבְּרוֹת דִּהֲתַנַּבְּרוֹת שֶׁעַל זֶה גָּדוֹל וְנִשְׁגָּב בְּלִי שְׁעוֹר
 וְעָרֶךְ, עַד שֶׁגַם הַפֶּשֶׁר שֶׁבַּפְּשָׁרִים וְהַצְדִּיק שֶׁבַּצְדִּיקִים אֲשֶׁר
 עָמַד בְּנִסְיוֹן בְּאַמֶּת, וְהִטָּה שֶׁכֵּמוֹ לְסַבֵּל עַל תּוֹרָה וְשִׁבִּירַת
 הַתְּאוֹת וְכו' וּבְעֵינָיו זֶה גַם בָּהֶם נִפְלָה שְׁלֵהֶבֶת.

ח

כִּי מִי לָנוּ גָּדוֹל מִשְׁכִּטֵי יְהוָה רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְכו' שֶׁהֵיוּ צְדִיקִים
 נוֹרְאִים כְּאַלֶּה וְחֹזְקִים בְּהֶאֱמוּנָה כָּל-כֶּף כְּמוֹבָא בְּסִפְרֵי
 אֱמֶת, וְאֶף-עַל-פִּי-בֵן בְּעֵינָיו הַקִּנְיָאָה וְהַמַּחֲלֶקֶת וְלִשׁוֹן הָרַע
 וְשִׁנְאֵת חֲנָם גַּם הֵם נִכְשְׁלוּ וְנִלְכְּדוּ, עַד שֶׁעָבַר עַל-יְדֵי-זֶה
 מַה שֶׁעָבַר.

ט

גַּם מִי לָנוּ גָּדוֹל מִשְׁאֹל הַמֶּלֶךְ שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו בְּעֵת מַלְכוֹ "בֶּן
 שָׁנָה" וְכו', וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל כֶּכֶן שָׁנָה בְּלֵא חֲטָא, וְאֶף-
 עַל-פִּי-בֵן בְּעֵינָיו הַקִּנְיָאָה וְהַכַּעַס וְקַבְּלַת לְשׁוֹן הָרַע וְשִׁנְאֵת
 חֲנָם נִכְשְׁלָה וְנִלְכְּדָה כָּל-כֶּף עַד שֶׁמוֹבָא בְּסִפְרֵי אֱמֶת עַל פְּסוּק
 עוֹד הַיּוֹם בְּנֵב לְעַמּוֹד, עַד הַיּוֹם עוֹמֵד הַחֲטָא הַהוּא.

,

והנה להביא לזה דגמות מספרי אמת יכלו המון יריעות, אבל על זה דוה לבנו על אלה חשכו עינינו, על שעדין מרקד בינן, עד שגם בימינו אלה ובדורות הסמוכים מלבד המחלקת שהרבה והגדיל על יחידי הדורות בעצמם, כמו על הפעל שם טוב ז"ל ומכל שכן וכל שכן על אדמו"ר ז"ל כידוע, עוד לא נתקרה דעתו בכל זה, כי עוד התגבר בכל כחו להגדיל מחלקת ופרוד לבבות גם בין אנשיהם בעצמם כידוע (שבוזה גמר מחשבתו ורצונו הרע ביותר ויותר). וכמו שספר מוהרנ"ת ז"ל ששמע מחותנו ר' דוד צבי ז"ל, שכל התרחקותו מהחבריא הקדושה של תלמידי הפעל שם טוב והמגיד זכר צדיקים לברכה הוא מחמת שנסע פעם אחת לשני גדולים מהם וראה והביט על גדל פרוד הלכבות שהיה ביניהם. אז דער איז בא דעם גיוועהין אפ גיפסקית מיט אלע זיינע מענטשין, אין דער איז בא דעם גיוועהין אפ גיפסקית מיט אלע זיינע מענטשעין (שזה היה מפרך אצל זה הוא וכל אנשיו, וזה אצל זה היה מפרך לגמרי, הוא וכל אנשיו). ועל ידי זה נתרחק מהם לגמרי כידוע.

יא

וכן בין תלמידי אדמו"ר ז"ל כנודע למי שבקי בזה קצת,

שָׁרִי שְׁמוּאֵל אֵיזִיק וְ"ל הָיָה בְּאֵמֶת אִישׁ בְּשָׁר וְצַדִּיק, וְאָף-
 עַל-פִּי-בֶן וְכוּ', וְכֵן הָרַב ר' יִצְחָק וְכוּ'. וּבְאֲזֵנֵי שְׁמֵעֵתִי מֵאֲבִי
 הָרִינִי בַּפֶּרֶת מִשְׁכָּבוֹ שֶׁשָּׁמַע מִמּוֹהֲרַנְ"ת וְ"ל שָׁרְצָה וְכוּ'.
 וּמִכָּל זֶה הֵבִיא לָנוּ רֵאזִיה לְעֵנִין מַה שָּׁנָם בְּיָמָיו הָיוּ מַעֲשִׂיֹת
 בְּאֵלֶּה בְּיָדוֹעַ לְבָקִי בְּזֶה, כִּי זֶה כָּלֵל גָּדוֹל שֶׁכָּל מִי שְׁלֹמֵד
 תּוֹרָה נְבִיאִים וְכוּ' וְהוּא אוֹמֵר שָׁרַק אִזּוּ הָיוּ מַעֲשִׂיֹת בְּאֵלֶּה,
 וְעָשׂוֹ לֹא, הוּא בְּהֵמָה מִמֶּשׁ. כִּי כָּל הַקְּלָקוּלִים הַמּוֹכְבֵי אִים
 בָּהֶם כָּלֵם נִמְצְאִים גַּם הַיּוֹם בְּכַמָּה בְּחִינּוֹת בְּכָלֵלִיּוֹת
 וּבַפֶּרֶטִיּוֹת. כִּי גַם בְּעֵצִים שֶׁפְּלוֹתָנוּ בְּדוֹר הַיְתוֹם הַזֶּה, בְּגִדְל
 וְעִמְק תְּכֵלִית תְּכֵלִית דִּיּוֹטָא הַתַּחְתּוֹנָה שְׁאָנוּ מְנַחִים כְּעַת,
 עוֹד לֹא שָׁב חֶרוֹן אָף הַיֶּצֶר מֵאֲתָנוּ, וְעוֹד מֵתַנְּרָה בְּכָל אֶחָד
 בְּכַעַס וְחֶמָּה בְּקִנְיָאָה וּרְדִיפַת הַכְּבוֹד, בְּלִשׁוֹן הָרַע וְשִׁנְאָת
 חֲנָם, וְכָל אֶחָד מְדַמָּה בְּנַפְשׁוֹ שֶׁהוּא מִבֵּין אֲמֵתֵי עַל חֲבֵרוֹ,
 שֶׁחֲבֵרוֹ מַחְרִיב עוֹלָמוֹת וְהוּא רוֹצֵה לְבַנוֹתָם, שֶׁחֲבֵרוֹ כְּלוֹ
 שְׁקֵר וְהוּא כְּלוֹ אֲמֵת. וְזֶה הַדְּבָר בְּעוֹכְרֵינוּ לְהִרְחִיק מֵהָאֵמֶת
 יוֹתֵר מֵהַכָּל, שְׂאִי אֶפְשָׁר לְהֵאָרִיךְ כְּלִי-כֶּךָ בְּעֵנִין זֶה כִּי
 בְּאֵמֶת כְּלָנוּ כְּצֵאֵן תְּעִינֵנו וְכוּ'. וְלִמְאִי נִפְקָא מִיָּגָה, לְמַבְעֵי
 רַחֲמֵי. כִּי שׁוֹמֵעַ כָּל זֶה יִבְכֶּה וְיִשְׁמַח בְּכִי וְתַחֲנוּנִים,
 כְּלִבֵּיא יִשְׁאֵג תְּפִלָּה וְצַעֲקָה וְשִׁמְחָה יִרְבֶּה, אוֹלֵי אוֹלֵי מִכָּל
 זֶה יִחַבֵּא. (וְעַל כֵּן גַּם אֲנִשֵּׁי בְּנֵסֵת הַגְּדוּלָּה קָבְעוּ לָנוּ עַל זֶה לְבַקֵּשׁ
 וּלְכַרֵּךְ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם בְּרַכַּת שֵׁים שְׁלוֹם אֶפְלוֹ בְּשַׁבַּת וְיוֹם-טוֹב).

יב

גם מזה יבין וידע כל אחד איך שיש לו ללמד זכות ולבלי להתרעם אפלו בלבו על חברו שחטא בנגדו, אפלו אם עשה לו מה שעשה, מאחר שההתנברות גדול ועצום על זה כל-כך וכנ"ל, וכמוכן בהמאמר חכמינו ז"ל רבן בגזל וכו' וכלם וכו' באבק לשון הרע. וכל אחד צריך לחשב בעצמו באמת בלי שום הטעאה אם הוא יוצא נגדו יתברך בכל הענינים, ואינו שומע חס ושלום בעצת היצר בשום דבר, אבל מאחר שעל כל אחד עובר מה שעובר, איככה יתרעם וידין את שבנגדו אפלו אם נכשל גם בדברים שבין אדם לחברו, מאחר שלא הגיע למקומו. וכמאמר אדמו"ר ז"ל בלקוטי תנ"א סימן א', ומי הוא שיכול לידע ולהגיע למקום חברו וכו' עין שם.

יג

ועין בלקוטי הלכות, הלכות חובל בחברו הלכה ג' אות ב' מה שכתב שם מוהרנ"ת ז"ל שכל מי שפוגם בכבוד ישראל חברו, על-ידי זה פוגם בכבוד השם יתברך, כי קדשא בריך הוא וישראל כלא חד וכו' עין שם.

יָד

גַּם עֵינַי שָׁם בָּאוֹת ה' שָׁכַל מִי שֶׁהוּא גָּדוֹל בְּמַעֲלָה בְּיֹתֵר,
כִּשְׁהוּא פּוֹגֵם בְּכַבוֹד יִשְׂרָאֵל אִזּוֹ הַקְּלָקוֹל גָּדוֹל בְּיֹתֵר. עֵינַי
שָׁם.

טו

גַּם עֵינַי בְּהִלְכוֹת נְזִיקֵינִי הִלְכָה ר' אוֹת ל"ב מַעֲנִינֵי שְׁלֹפְעָמִים
נִדְמָה לְהֶאֱדָם שֶׁחֲבֵרוֹ מִתְכַּוֵּן בְּמַעֲשָׂיו לְהַקְנִיטוֹ וְכו',
וּבְאַמַּת חֲבֵרוֹ לֹא כֵּן כָּלֵל כִּנְגְדוֹ רַק הוּא עוֹשֶׂה דְבָרָיו לְפִי
תַּמּוֹ לְצַדִּיק פְּרִנְסָתוֹ, וּמִי שֶׁהוּא קַפְדָּן נֹחַ לְכַעַם חַס וְשְׁלוֹם
אִזּוֹ תִּכְפֶּה הוּא נוֹטֵר שֶׁנֶּאֱמָר עַל חֲבֵרוֹ וְכו' וּבְמִים הַפְּנִימִים לְפָנָיו
וְכו' וְאִזּוֹ גַּם חֲבֵרוֹ עוֹמֵד נִגְדוֹ עַד שֶׁנִּתְעוֹרֵר מִחִלְקַת בֵּין
שְׁנֵיהֶם. וּבְאַמַּת הוּא בְּחִנָּם כִּי לֹא נִתְהַוָּה הַמַּחְלֶקֶת כִּי אִם
עַל-יְדֵי שְׁלֵא הַשְׁתַּדְּל כָּל אֶחָד לְדוֹן אֶת חֲבֵרוֹ לְכַפֵּי זְכוֹת
וְכו'. וְזֶה מְרַמֵּז בְּמִשְׁנֵה וְכו' וְלֹא יֹאמֵר פְּלוֹנִי יִקְפַח פְּרִנְסָתוֹ,
כִּי לְזֶה רְשׁוֹת לַעֲשׂוֹת הַמִּשְׁאָא וּמִתֵּן וּלְזֶה רְשׁוֹת וְכו' עֵינַי שָׁם.

טז

גַּם עֵינַי בְּהִלְכוֹת שׁוֹמֵר שְׂכָר הִלְכָה ב' אוֹת יוֹד שְׁמִיּוֹם
בְּרִיאַת הָעוֹלָם לֹא הָיָה עֲדוּן שְׁנֵי צַדִּיקִים וּכְשָׂרִים שִׁיְהִיוּ
שׁוּיִם לְגַמְרֵי בְּכָל תְּנוּעוֹתֵיהֶם וְכו', וְעַקֵּר הַמַּחְלֶקֶת הוּא

מַחֲמַת שְׁכָל אֶחָד אֵינוֹ מֵאֲמִין בְּחִבְרוֹ שְׁגַם בְּוִנְתּוֹ וְרִצּוֹנוֹ
 לְשֵׁם שָׁמַיִם, אֶף-עַל-פִּי שְׂאִין חִבְרוֹ מִתְנַהֵג בְּדַרְכּוֹ וְרִצּוֹנוֹ
 כִּי הַבַּעַל דְּבָר מְטַעֵה אֶת הַלֵּב וְכוּ'. כִּי בְּאֵמֶת רְאוּי לְדַעַת
 שְׁכָל הָרִצּוֹנוֹת שֶׁל כָּל בְּנֵי הָאָדָם וְכוּ' נִמְשָׁכִים מְרִצּוֹן
 הָעֲלִיּוֹן וְכוּ' וְמִי שִׁיּוּדַע וּמֵאֲמִין בְּזֶה בְּשִׁלְמוֹת, בְּנֹדָאֵי לֹא
 יִחְזִיק בְּמַחֲלָקַת כִּי יִדִּין אֶת חִבְרוֹ לְכַף זְכוֹת תְּמִיד. כִּי
 יֹאמֶר בְּלִבּוֹ אֶף-עַל-פִּי שְׂאִנִּי יוֹדַע בְּעֵצְמִי שֶׁבְּוִנְתִּי לְשֵׁם
 שָׁמַיִם לְגִמּוֹר מִצְוָה הַזֹּאת וְחִפְצִי לְשֵׁם שָׁמַיִם בְּאֵמֶת, וְחִבְרִי
 מְעַבֵּב בְּזֶה, אֶף-עַל-פִּי-כֵן גַּם בְּוִנְתּוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם כִּי יֵשׁ לוֹ
 יְדִיעָה אַחֲרֵת וְנִדְמָה לוֹ שְׂאִין זֶה מִצְוָה כָּלֵל, אוֹ שְׂצָרִיכִין
 לְעַסֵּק בְּמִצְוָה אַחֲרֵת הַגְּדוֹלָה מִזֶּה לְפִי דַעַתּוֹ. וְאֶף-עַל-פִּי
 שְׂאִנִּי חֹזֵק בְּדַעַתִּי מְאֹד, וַיֵּשׁ לִי רְאִיּוֹת וְהוֹכַחוֹת אִמְתִּיּוֹת
 שְׂצָרִיכִין לְהַחֲזִיק בְּדַרְדָּר זֶה וּבְמִצְוָה הַזֹּאת, אֶף-עַל-פִּי-כֵן
 אִפְלוֹ אִם הָאֵמֶת הוּא כְּדַעַתִּי מִי יוֹדַע לְאִיזָה שֶׁרֵשׁ נִמְשָׁךְ
 חִבְרִי וְכוּ'. עַיִן שָׁם וַיַּעֲרֵב לְנַפְשָׁךְ מְאֹד.

עַד כֹּה עֲזַרְנִי ה' לְדַבֵּר וּלְרַמֵּז וּלְכַבֵּר קָצַת בְּפֹה שְׂרָאִיתִי
 וְשִׁמְעַתִּי מִדְּבָרֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים. וְהֵן אֲמַנָּם שֶׁהֲלוֹאֵי שְׂאִבִּין
 וְאִדַּע עַל-כָּל-פְּנִיִם עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים שָׁנָה לְאַחַר הַתְּתִיחָה דְּבִוּר
 אֶחָד מִדְּבָרָיו הַנּוֹרָאִים כְּפִי שִׁיּוּדַע אוֹתוֹ אֲדַמּוּר וְ"ל עוֹד

בְּזֶה הָעוֹלָם, אֲכַל עִם כָּל זֶה מִחֲמַת שְׂאֵדְמוֹ"ר וְ"ל בְּעֶצְמוֹ
הַזֹּהִיר לְכַמָּה וְכַמָּה שִׁישִׁתְּדָלוּ לְחַדֵּשׁ בְּתוֹרָתוֹ (כְּמוֹכָא בְּלִקְוִטֵי
תַנְיָנָא סִימָן ק"ה וְעֵין שֵׁם מָה שְׂאֵמֵר לְאַחַד בְּפֵרוּשׁ שְׂאֵם יִזְכֶּה לְכַוֵּן אֶל
תִּכְן כְּוִנָתוֹ בְּתוֹרָתוֹ מָה טוֹב עֵין שֵׁם). מִזֶּה מוֹבֵן שֶׁהִיָּה לוֹ גַּם כַּמָּה
כְּוִנּוֹת בְּדַבְרָיו הַנּוֹרָאִים שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ נוֹכַל לִידַע וּלְהִבִין בָּהֶם
קִצְתָּ. כֵּן נִזְכֶּה לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל
דְּבָרֵי תוֹרָתוֹ בְּאַהֲבָה וּבְשִׁמְחָה כְּרִצּוֹנוֹ הַטוֹב אָמֵן:

תָּם וְנִשְׁלָם שְׂבַח לְבוֹרֵא עוֹלָם

נִי נִחַ נִחְמֵי נִחְמֵן מֵאוֹמֵן

שְׁוִיתִי ה' לְעֵדֵי תְמוּדָה

נ נח נחמ נחמן מאומן

סֵפֶר

סְפוּרִים נִפְלְאִים

והוא ספורים נפלאים ונוראים ממעלת כבוד
קדשת רבנו הקדוש והנורא, נחל נובע מקור
חכמה רבנו נחמן מברסלב, נ נח נחמ נחמן
מאומן, זכר צדיק וקדוש לברכה זכותו יגן
עלינו ועל כל ישראל

ונלזה לזה ספורי מעשיות ומשלים שספר רבנו
הקדוש והנורא ז"ל. ונלזה לזה צואת הרב הנאון וכו'
מורנו הרב רבי נחמן אב בית דין דקהלת קדוש
משערי צ"ל בעל המכתב ומלקט ספר לשון
חסידים ודרך חסידים ולקומי עצות הקדוש ולקומי
עצות מהדורא בתרא. ופרפראות לחכמה ונחת
השלחן וזמרת הארץ ויקרא דשבתא ושאר ספרים
שעדן הם בכתובים.

ספורים נפלאים מרבנו ז"ל

התנהגות אדמו"ר זצ"ל עם האריסתוקרטיין שבאומין

בשנסע רבנו ז"ל מזלאטיפאלע לברסלב דרך אומין (כי כן הדרך) שבת באומין, ואז היה המעשה שנסע דרך הבית החיים הישן ואמר פה טוב להקבר. "דא איז גוט צו ליגן", ואז היו באומין שלשה אפיקורסים גדולים מאד, האחד שמו חייקיל ושני חתניו אחד שמו הירש בער, והוא היה האפיקורס היותר גדול שבמימי מצח הנחש ממש, והשני שמו לאנדא הוא היה רופא באומין גם-כן אפיקורס גדול אבל לא כהירש בער וכו'. והם היו חשובים וקרובים למלכות. והיה להם הרב של זהב מתנה מהמלך, כי היו חכמים גדולים ונודעו לשם בכל ארץ רוסיא, וגם בשאר ארצות ממש בכל העולם. ודרבם היה כשבא צדיק מפרסם לאומין, הלכו אצלו לשחק ממנו, ואם באמת הוא חכם לדבר אתו. ופעם אחת כשהרב הצדיק מבארדיטשוב רצה להיות רב באומין הם לא הניחו. וכן הרב משיפישיווקא וכו'. וכמו שכתבנו, רבנו שבת שם כנ"ל. אמר חייקיל הנ"ל אני אלך לתהות על קנקנו ואתם תישנו, ואם יש עם מי לדבר אז תלכו גם-כן. ובא חייקיל הנ"ל לבית רבנו, ושאל אותו רבנו ז"ל מה רוצה? וואס וויל א יهود? (מה רוצה יהודי?)

עָנָה וְאָמַר: שְׁמַעְתִּי שִׁבְעָא אָדָם גְּדוּל וּבָאֵתִי לְקַבֵּל פְּנָיו. עָנָה רַבְּנּוּ ז"ל וְאָמַר: הֲלֵא אָדָם גְּדוּל יֵשׁ מְמוּלֵי (כִּי מוּל בֵּית שְׁהַתְּאֲכִסֵּן שָׁם רַבְּנּוּ ז"ל הִתְּאֲכִסֵּן גַּם־בֶּן שֵׁר אֶחָד גְּעַנְיָרְאֵל), מִדּוּעַ לֹא תֵלֵךְ לְקַבֵּל פְּנָיו. וְהָיָה זֶה כְּמוֹ סְטִירָה בְּפָנָיו וְשִׁתְק. וְאַחֲר־כֵּךְ הֵלֵךְ לְבֵיתוֹ. עָנָה וְאָמַר לָהֶם: אַף שְׁדַבְּרֵתִי עִמּוֹ דְּבָרִים מְעֻטִים וְהוּא נִתֵּן לִי בְּזִיוּן קֶצֶת, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֲנִי רוֹאֶה שֵׁישׁ עִם מִי לְדַבֵּר, עַל כֵּן תִּישְׁנּוּ קֶצֶת וְתִלְכוּ וְיִהְיֶה בְּאַמְצַע סְעֻדָתוֹ. וְכֵן הָיָה וּבָאוּ בְּאַמְצַע הַסְּעֻדָה, וְרַבְּנּוּ ז"ל אָמַר אָז תּוֹרָה. וּכְשֶׁנִּכְנְסוּ הַפְּסִיק וְסַבֵּב בְּחֻכְמָתוֹ שִׁבְעָא מְזַה הַתּוֹרָה לְאִיזָה חֲשֻׁבּוֹן עִמָּךְ (בְּנִרְאָה מִהֲנִמְרָא בְּסִכָּה כָּל אִמְתָּא בְּרַבּוּעָא אִמְתָּא וְכוּ' וּמְבִיא רִש"י: לֹא דָק) וְהֵם כְּשִׁמְעִים אָמְרוּ זֶה לָזֶה דָּאִם מִיִּנְט עַר גִּיט זִיִּנְע חֲסִידִים, דָּאִם מִיִּנְט עַר אוֹנֵז (בְּזֶה אֵינֹז מִתְּכַנֵּן לְחֲסִידִיו, בְּזֶה הוּא מִתְּכַנֵּן אֲלֵינוּ). וְהֵם הֶעֱמִיקוּ בְּהַחֲשֻׁבּוֹן וְלֹא יָדְעוּ אוֹתוֹ. וַיֹּאמְרוּ אֲלָיו בִּיּוֹן שְׂאֵתֶם יוֹדְעִים הַחֲשֻׁבּוֹן תֹּאמְרוּ אוֹתוֹ לָנֹ. וְאָמַר לָהֶם. וּמְאֹד מְצָא חֵן בְּעֵינֵיהֶם וַיַּחֲשֻׁבוּהוּ לְחֻכְמָתוֹ גְּדוּל, וַיִּבְקְשׁוּ מִמֶּנּוּ שֵׁישְׁאָר בְּאוּמִין. וַיֹּאמַר לָהֶם בְּשִׁישְׁלָחוּ לוֹ הַסֵּפֶר "יִין לְבָנוּן" וְכוּ'. וְנָסַע לְבִרְסֻלָּב וְהָיָה שָׁם שְׁמוֹנָה שָׁנִים. וּבְלִיל שַׁבָּת שֶׁהִיְתָה הַשְּׂרַפָּה וְאָמַר רַבְּנּוּ ז"ל שׁוֹיֵן שׁוֹיֵן (בְּבֵר בְּבֵר) כְּמוּבָא בְּהִימֵי מוֹהֲרַנְ"ת. וּבְיוֹם אֶחָד בָּא מֵהֶם שְׁלִיחַ מִיְחָד עִם הַסֵּפֶר הַנ"ל וְשִׁמְבֻקְשִׁים אוֹתוֹ שְׁיָבֵא

לְאוֹמִין וְכֵן הָיָה, כְּמוֹכָא שָׁם בְּהִימֵי מוֹהֲרַנְ"ת. וְהֵם
 הָאֶפִיקוֹרְסִים הַנ"ל עָשׂוּ בִינֵיהֶם קָשָׁר עִם שְׁבוּעָה מְכַבֵּר
 מִכַּמָּה שָׁנִים שְׁלֹא יִזְכִּירוּ שֵׁם ה', הֵינּוּ שְׁלֹא יָבֵא לָהֶם שׁוּם
 סִפֵּק בְּמַחְשָׁבָה אִם יֵשׁ ה' חֵם וְשָׁלוֹם וְכוּ', כִּי דָרָךְ הַמְחַקְרִים
 וְחוֹשְׁבֵי הַמַּחְשְׁבוֹת שֶׁפַּעַם אַחַת הֵם גּוֹמְרִים בְּמַחְשְׁבָתָם
 שֶׁכֵּן הָאֱמֶת, וְאַחַר־כֵּן בָּא לָהֶם מַחְשָׁבָה שְׁפוֹתֶרֶת כָּל
 הַרְאִשׁוֹנוֹת שֶׁהָאֱמֶת הוּא דוֹקָא לְהַפּוֹד, וְהֵם תִּקְרוּ כַּמָּה
 וְכַמָּה שָׁנִים וְכוּ', עַל כֵּן גָּמְרוּ בְּשְׁבוּעָה כַּנ"ל שְׁלֹא יִגִּיחוּ
 לְכַנֵּס בְּמַחֵם שׁוּם מַחְשָׁבָה אַחֲרֵת, וְגַם בְּדַבּוּר לֹא יִדְבְּרוּ כִּי
 אוֹמְרִים שֶׁדָּבָר הַרְגִיל בְּלִשׁוֹן הָאָדָם הוּא הַכֶּרֶחַ הַמְצִיאוֹת,
 עַל־כֵּן הִסְכִּימוּ שְׁלֹא יִדְבְּרוּ מֵה' וְכוּ'. וְכֹאֲשֶׁר בָּאוּ אֶל רַבֵּנוּ
 ז"ל, וְהָיוּ אֶצְלוֹ אִיזוֹ שְׁעוֹת, וּבְכֹל פַּעַם בָּא לָהֶם בְּפִיהֶם שֵׁם
 ה' וְהֵם אָמְרוּ כֵּךְ שֶׁהִסְכִּימוּ וְכוּ' וְכֹאֲשֶׁר בָּאִים לְרַבֵּנוּ ז"ל
 רִיִּסְט מֵעַן מִיָּד בִּי דֵי פְּאֵלִים, הִירֵשׁ בְּעַר עִם אִיזוֹ דָּא אַ
 גָּאֵט אוֹיף דְּעַר וּוְעֵלְט (מוֹשְׁכִים לִי בְּשׁוּלֵי בְּגָדִי, הִירֵשׁ בְּעַר יֵשׁ
 אֱלֹקִים בְּעוֹלָם). וְרַבֵּנוּ ז"ל הָיָה נִזְהָר מְלוֹמֵר לְפָנֵיהֶם תּוֹרָה,
 וְכִשְׁבָּאוּ בְּאַמְצַע הָיָה מְסַבֵּב לְדָבָר אַחֵר, וְלִרְבִּי נִפְתָּלִי
 אָמַר שֶׁהוּא יִדְבֵּר רַק עִם לֹאֲנָדָא, וְעִם הִירֵשׁ בְּעַר כָּלֵל וְכָלֵל
 לֹא, וְלִר' נֶתָן ז"ל אָמַר שֶׁהוּא יִדְבֵּר עִם הִירֵשׁ בְּעַר. וּפַעַם
 אַחַת אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ ז"ל שִׁיסְפֵּר לָהֶם מַעֲשֵׂה מִהַבְּעַל שֵׁם טוֹב
 ז"ל. וְנִתְפַּלֵּא מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל בְּלִבּוֹ הֵלֵא שָׁמַע מֵרַבֵּנוּ ז"ל

שִׁיזְהָרוּ מְלוֹמֵר תּוֹרָה לְפָנֵיהֶם. עֲנֵה רַבֵּנוּ ז"ל וְאָמַר, וּוְאֵם
הָאֵב אִיךָ גִּיזְאָנְט (מָה אָמַרְתִּי) "סִפְרוּ בְּגוֹיִם אֶת כְּבוֹדִי".
וּבִתְחִלַּת בִּיאַת רַבֵּנוּ ז"ל לְאוּמִין חָשְׁבוּ אוֹתוֹ לְחֶכֶם אֲבָל
לֹא כָרָבָם "וּוִיזְעַל", וְאַחֲר־כֵּן חָשְׁבוּהוּ שֶׁהוּא חֶכֶם כְּמוֹהוּ.
וְאַחֲר־כֵּן כְּשֶׁנִּזְכְּחוּ לְדַעַת שֶׁהוּא יוֹתֵר חֶכֶם מִמֶּנּוּ. וְהָיָה
לָהֶם קִשְׁיָא מִרָבָם הַנ"ל, וְלֹא יָדְעוּ תַרְוִיץ, וְהִלְכוּ אוֹדוֹת זֶה
לְרַבֵּנוּ ז"ל לְשֶׁאֵל מִמֶּנּוּ. וְתַכְרָף כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לְבֵיתוֹ הִקְשָׁה רַבֵּנוּ
ז"ל זֹאת הַקִּשְׁיָא וְעָנָה לָהֶם תַרְוִיץ גָּבוֹן. וְנִתְפַלְאוּ מְאֹד וְנִשְׁקוּ
אֶת רַגְלֵי רַבֵּנוּ ז"ל וְאָמְרוּ לוֹ, מִיֵּלָא זֹאת אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים
שֶׁאַתֶּם יוֹתֵר חֶכֶם מִוִּיזְעַל, שֶׁהוּא לֹא יָדַע תַרְוִיץ וְאַתֶּם
יוֹדְעִים תַרְוִיץ, אֲבָל מֵאִיפָּה יָדַעְתֶּם הַמַּחֲשָׁבָה שְׁלָנוּ. עֲנֵה
וְהִסְבִּיר לָהֶם שֶׁזֶה מַחֲמַת חֶכְמָה, כִּי מִי שֵׁיִשׁ לוֹ מִחַ נְקִי וְנָךְ,
יְכוּל לְהַבִּיר הַמַּחֲשָׁבָה עַל־יְדֵי הַשְׁעָרוֹת. וְנִתְקַבַּל אֶצְלָם.
אֲבָל אַחֲר־כֵּן כְּשֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ הִתְפַלְאוּ עוֹד יוֹתֵר וְאָמְרוּ:
אוֹתָנוּ! חֶכְמִים כְּמוֹנוּ יְכוּל לְהַתְעוֹת כָּל־כֵּן, הֲלֹא זֶה אִי
אֶפְשָׁר בְּשֶׁכַל אֲנוּשֵׁי בְּשׁוּם אֶפֶן וְכוּ'.

וּפַעַם אַחַת בָּא רַבֵּנוּ ז"ל אֶצְלָם וְהָיָה לָהֶם סִפּוֹר בְּלִשׁוֹן יוֹן
(גְּרִיכִישׁ בּוֹד) וְשֶׁאֵל אוֹתָם רַבֵּנוּ ז"ל מָה זֹאת? וַיַּעֲנוּ אוֹתוֹ
כְּלֵאחֲרֵי יָד, זֶה אֵינוֹ בְּשִׁבְלֵכֶם. כֵּן הָיָה אֵיזוֹ פְּעָמִים שֶׁשֶׁאֵל
אוֹתָם וְהֵם עָנוּ לוֹ כַּנ"ל. וְלָקַח בְּיָדוֹ וְאָחַז מִסְפֵּר שֶׁל אֵיזוֹ
דְּפִים מִהַסְפֵּר וְאָמַר לָהֶם בְּעַל פִּה מָה שֶׁכְּתוּב שָׁם גַּם הַדָּרָךְ

והשורה, ונתפלאו מאוד. הכלל, שהם נתקשרו אליו מאד ונכנסם אהבתו בלבם מאד מחמת גדל חכמתו ז"ל, והיו רגילין לכנס אצלו והיה נחשב מאד בעיניהם. ופעם אחת דברו ממשית, ענו ואמרו אנחנו רוצים אתכם למשית. ופעם אחת אמרו לו שאם היה הקיסר הזקן חי היה לוקח הגזר והכתר מלכות מראשו, ומכתיר אתכם מחמת חכמתכם הנוראה, אבל מה נעשה שזה המלך הוא טפש וכו'.

פעם אחת שחקו אצל רבנו ז"ל במשחק השאח והדרך שבעת המשחק שוכחים את חרדת הכבוד (און מווערט היימיש) ולא היה להם כל-כף חרדת הכבוד ממנו ז"ל, ובאמצע באו הר' נתן והר' נפתלי אל הבית באימה וביראה בנהוג, וכשראו את זאת נפל להם חלישות הדעת. ענה ואמר להם רבנו ז"ל: אתם אינכם מהחיל שלי. וספר להם מעשה, שמלך אחד לקח פעם אחת את ידידו לחדר מיחד ושחק עמו בהשאת, והדרך וכו' כנ"ל. ושכח המלך שהוא מלך, וכן הידיד שכח שהוא שוחק עם המלך ושחקו כשני אנשים פשוטים, פעם נצח המלך ופעם נצח הידיד וכו', ושכח מעט היראה. ובעת הזאת היו נצרכים להמלך איזו שרי המלוכה, ונכנסו אליו באימה וביראה בנהוג. והתחיל הידיד להביט על עצמו הלא הוא שוחק עם המלך,

ולא שחק בטוב מפיון שלא ינצח את המלך. ויאמר לו המלך מה זה? זה אין ענין שלך, עמם אני מנהיג מדינות, ואתך אני שוחק בשאח מיט זיי פיר איך לענדער און מיט דיר שפיעל איך שאח. וכן הראה רבנו ז"ל בגידיו על מוהרנ"ת ורבי נפתלי ז"ל ואמר, עמם אני מנהיג מדינות, ואתכם אני שוחק בהשאח. הכלל שיש הרבה לספר והמון יריעות יקצרו ממה שעסק עמם וכו'. והסוף היה שפראש השנה האחרון באומין שנת תקע"א, התפללו יחד בקבוץ רבנו ז"ל, ובאה שפחת הירש בער לקרא לו שילך לשנות קאוה וכו', ענה ואמר לה: זה לא, הינו קדם תקיעת שופר איני הולך לשנות. וגם התחיל להניח לצמת מעט זקן, וגם מוהרנ"ת ז"ל חזר את התורה ח' לקושי תנינא "תקעו תוכחה" עם הירש בער הנ"ל, כי היה דחק בבית, ומוהרנ"ת רק האזנים היו פונים לרבנו ז"ל, אבל שאר הגוף היה עליו דחק אנשים, ואת הירש בער לא דחקו כי יראו ממנו מחמת שהיה קרוב למלכות וכו', על-כן שמע היטב את התורה וכו' ואחר הסתלקות רבנו ז"ל ומוהרנ"ת בכה והתאוונן מאד כידוע, ענו ואמרו אליו איך פעהלט דער רבי? אונז פעהלט דער רבי, ווען דער רבי זאל לעבין וואלטען מיר גיווארין בעלי תשובה וצדיקים גמורים (לך חסר הרבי? לנו חסר הרבי, אם הרבי היה בחיים היינו גהפכים לבעלי תשובה וצדיקים גמורים).

ועוד הִיָּה מַעֲשֵׂה שְׂאֵתֶר הַסְּתַלְקוֹת רַבְּנוּ ז"ל הָיוּ חֲלוּקֵי דַעוֹת אִיפֹה יִנְיָחוּ אֶת רַבְּנוּ ז"ל, כִּי אֲנָשֵׁי הַחֲבָרָא קִדְיָשָׁא לֹא רָצוּ שְׂיִנְיָחוּ אֶת רַבְּנוּ ז"ל רַק עַל בֵּית הַחַיִּים הַחֲדָשׁ, מִחֲמַת שְׁעַל הַיָּשָׁן כָּבֵר לֹא הִנְיָחוּ מִזְמַן רַב, וְאֲנָשֵׁי שְׁלוּמְנוּ מִטַּעֲפְלִיק רָצוּ דְּוָקָא לְקַח אֶת רַבְּנוּ ז"ל לְטַעֲפְלִיק, וְאֲנָשֵׁי שְׁלוּמְנוּ מִטַּהֲרָאוּיָצָא רָצוּ לְקַח אוֹתוֹ לְטַהֲרָאוּיָצָא, וְרַק הָרִי נָתַן הִיָּה הָאֶחָד שְׁצַעֲק שֶׁהוּא יוֹדֵעַ אֲשֶׁר רַבְּנוּ ז"ל רָצָה דְּוָקָא לְנוּחַ עַל בֵּית הַחַיִּים הַיָּשָׁן הַזֶּה. וּמוֹכֵן אֲשֶׁר הָרַב ר' נָתַן הִיָּה מִתְבַּטֵּל בְּדַעְתּוֹ מִחֲמַת שֶׁהוּא הִיָּה רַק אֶחָד, אֲבָל תְּכַף בָּא הִירֵשׁ בְּעַר אֵל מוֹהֲרַנְ"ת וְשָׂאֵל אוֹתוֹ אִם אַתָּם יוֹדְעִים שְׂרָצוֹן רַבְּנוּ ז"ל הִיָּה לְנוּחַ עַל בֵּית הַחַיִּים הַיָּשָׁן, אִז תַּחֲכוּ מַעֲט וְתִגְמְרוּ חֲפְצֵיכֶם. וְהַלֵּךְ תְּכַף אֵל הָאִיסְפְּרָאוּנִיק וְלְקַח רִשְׁיוֹן בְּשָׁבִיל שְׁנֵי קְבָרִים, עַל־כֵּן יִכְלוּ עוֹד לַעֲשׂוֹת אִיזָה בֵּית קָטָן. (וְזֶה הַבֵּית נִתְעוֹרְרָה אֲשֶׁת רַבְּנוּ ז"ל הַשְּׁנֵיָה (שְׁלֹא הִיָּה לָהּ עִמּוֹ שׁוּם שְׂיָכוֹת כְּלָל, וְאִמְרָה עָלָיו "אִסְפְּרָה כְּבוֹדְךָ וְלֹא רִאִיתִיךָ אֲדַמְךָ אֲכַנְךָ וְלֹא יוֹדַעְתִּיךָ") שְׂעִיעֲשׂוּהוּ מִמְּמוֹנָה וְכֵן הָוּה. (וְרַמְזוּ הָרַב ר' אַבְרָהָם עַל זֶה "בֵּיתוֹ זוֹ אֲשֶׁתוֹ").

וְאַחֲרֵי פְטִירַת רַבְּנוּ ז"ל הָיוּ יְדִידִים אֶהוּבִים לְאֲנָשֵׁי שְׁלוּמְנוּ וּמִכָּל שְׂכָן לְמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל. וּמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל הִיָּה לוֹ צוּי מִרַבְּנוּ ז"ל שְׂיִדְבַר עִמָּם. עַל־כֵּן בְּכָל פַּעַם שֶׁהָיָה בְּאוּמִין הִיָּה לוֹ וּוִיזִיט (בְּקוֹר) אֲצֻלָּם וְדַבַּר עִמָּם. וּפַעַם אַחַת נִכְנַס עִמָּם

בחקירות גדולות כל-כף עד שצעק ואמר, מה רצה רבנו ז"ל ממנו. וגם פעם אחת היה אחד אצל רבנו ז"ל, ושאלו רבנו ז"ל במה מחזק את עצמו בנפילתו מעבודת השם יתברך, ענה ואמר עם דף גמרא. ענה רבנו ז"ל ואמר אליו אני דר בעיר גדולה ויש בה אפיקורסים גדולים, ואני מחיה את עצמי ב'ברוך הוא שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים' וכו'. ויש אומרים שזה אחד מהטעמים (נסח אחר שנסע) שכתר רבנו ז"ל באומין כדי שישא את ראש הר' נתן ורר' נפתלי שהיה לבם נשבר מאד, ופה כשיראו שיש אפיקורסים כאלו יחיו את עצמם על שהם מאמינים בה' וכו'.

פעם אחת בא מוהרנ"ת אצלם ושאלו אותו איזה חשבון עמך, אשר כמר אחד חכם גדול יגע את עצמו במה שנים עליו, ובקש שיתנו לו חדר מיוחד ושחה שם ערך שעה וחצי ועמד רגלו אחת על הספסל והשניה על הארץ וסתם את עיניו ועמך את מחו ואמר להם. ויספרו לו שזה הכמר יגע את עצמו במה שנים, וכשעמד עליו עשה יום טוב וסעדה. ולקח מוהרנ"ת ז"ל וצרף לזה החשבון איזה מספר, ואמר להם כי עכשו אפלו יגע את עצמו במה שנים לא יעמד עליו. ואלו האפיקורסים הנ"ל, היה מוהרנ"ת ז"ל חשוב אצלם מאד מחמת שראו צדקו וישרנותו ומסירותו בכל

לֵב וְנִפְּשׁ אֶל רַבְּנוּ ז"ל, וַיִּישַׁר בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד. וּבָעֵת
הַמַּחֲלָקֶת הַגָּדוֹל עָלָיו, אָמַר הִירֵשׁ בְּעַר לְמוֹהֲרַנ"ת ז"ל אִם
תִּסְכְּימוּ אֲזִי אֶכְתֹּב בְּקִשָּׁה לְהַקְיֶסר בְּעַצְמוֹ, וְאִזְ עַד עֶשְׂרִים
וְאַרְבַּע שָׁעוֹת לֹא יִשָּׂאָר שְׂרִיד וּפְלִיט מִן הַמַּתְנַגְּדִים. וַיַּעַן
מוֹהֲרַנ"ת ז"ל וְאָמַר אֵלָיו: רֵאשִׁית אֵינִי רוֹצֵה חֵם וְשָׁלוֹם
שְׂיִתְנַגֵּר הַהֲתַנַּגְּדוֹת יוֹתֵר: וְהַשְּׁנִית אֵינִי רוֹצֵה שְׂיִהְיוּ הֵם
הַנִּרְדָּפִים וְאֵנִי הַרוֹדָף, אֲנִי אֵין לִי עֲצָה אַחֲרֵת רַק תִּפְּלָה.

וּפְעַם אַחַת דִּבֶּר הִירֵשׁ בְּעַר עִם מוֹהֲרַנ"ת ז"ל מַעֲנִין מְצִיאוֹת
הַוִּיה: עָנָה וְאָמַר אֵלָיו: וּוְאִם רַעַדְסְטוּ מִיט מִיר פּוֹן גָּאט אֵיךְ
זָאג דִּיר "וְאַרְאֶה אֶת ה'", אֵיךְ הָאֵב גִּיזְעֵהֶן גָּאט (מָה אַתָּה
מְדַבֵּר אֵתִי מְאַלְקִים? אֲנִי אוֹמֵר לָךְ "וְאַרְאֶה אֶת ה'" אֲנִי רֵאִיתִי אֶת
הָאֲלֹקִים) וְהֵאֱמִין לוֹ.

פְּעַם אַחַת כְּשֶׁבָא לֵאנְדַע מִבְּאַרְדִּיטְשׁוּב הִבִּיא לְבֵיתוֹ
מַתְנֹת הַרְבֵּה וְכוּ', וְתַכֵּף כְּשֶׁשָּׁמַע שְׁמוֹהֲרַנ"ת ז"ל בְּאוֹמֵן,
אִזְ קָדַם שֶׁהִלֵּךְ לְבֵיתוֹ הִלֵּךְ אֵלָיו. וְדִבֶּר מוֹהֲרַנ"ת ז"ל עִמָּהֶם
מִהַתְכַּלִּית שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה אֵינוֹ כְּלוּם וְכוּ', וְהָעוֹלָם הוּא מְלֵא
יְגוֹנוֹת וְכוּ'. וְהָיָה לְפָלֵא בְּעֵינֵיהֶם בְּמַחְשַׁבְתָּם הִלֵּא אֲנִי
בְּאַתִּי עֲכָשׁוּ מִבְּאַרְדִּיטְשׁוּב וַיֵּשׁ לִי כָּל טוֹב וְכוּ'. עָנָה
מוֹהֲרַנ"ת וְאָמַר, יְכוֹל אַחַד לָבֵא מִבְּאַרְדִּיטְשׁוּב עִם מַתְנֹת
הַרְבֵּה, וַיְבִיא לְאַשְׁתּוֹ טַבַּעַת זָהָב וְלֹא תִישַׁר בְּעֵינֶיהָ וַיְהִיָּה
נַעֲשֶׂה מַחֲלָקֶת עַד שְׂיִהְיָה אֶצְלוֹ טוֹב מִחַיִּים. וְכֵן הָוָה

תכף עם לאנדא, שְהַלֵּךְ לְבֵיתוֹ וְנָתַן לְאִשְׁתּוֹ הַטַּבַּעַת שֶׁל
הַזֶּהָב, וְלֹא יִשָּׂר בְּעֵינֶיהָ וְנַעֲשֶׂה מַחֲלָקֶת עַד שֶׁהִיא אֲצִלוֹ
מִמֶּשׁ טוֹב מְוֹת מַחֲיִים, וְהִלֵּךְ תַּכְּפֵּה אֶל מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל וְאָמַר:
אֲוִי הָאֵט אֵיחֶר גּוֹט צוֹגִיטְרַאפֿן (אוי, נחשתם נכון).

וּבַעַת הַמַּחֲלָקֶת עַל מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל נָתַנוּ לוֹ הַתְּחִזְקוֹת שֶׁלֹּא
יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ. וְסִפְרוּ לוֹ אֵיזָה מַעֲשֶׂה שֶׁהִיא בְּעוֹלָם, שֶׁהִיא
רוֹפֵא וְהִיא לוֹ תַלְמִיד הָעוֹזֵר לוֹ. וּבְרַבּוֹת הַיָּמִים הִהְמוֹן עִם
הַתְּחִילוֹ לַעֲשׂוֹת עֶסֶק וּפְרָסוֹם מִהָעוֹזֵר יוֹתֵר מִהָרוֹפֵא, עַד
שֶׁהוּא נִתְפָּרֵס בְּעוֹלָם וְנִתְכַבֵּד יוֹתֵר. וּפַעַם אַחַת עָשָׂה
הַמֶּלֶךְ סַעֲדָה (פּאָל) וַיֵּשְׁבוּ כָּל אֶחָד לְפִי כְבוֹדוֹ וַיֵּשֶׁב
הַתַּלְמִיד הָעוֹזֵר קֵדָם וְאַחֲרֵי כֵן הָרוֹפֵא. עָנָה הָרוֹפֵא וְאָמַר
לְהָעוֹזֵר הֵן וַיִּיָּסֵט דָּאָךְ יָא דְעַם חִלּוֹק פִּין מִיר בִּיז דִּיר (אָתָּה
הָרִי בֶן יוֹדֵעַ אֵת הַחִלּוֹק בֵּינִי לְבֵינְךָ). עָנָה וְאָמַר אֵלָיו, אַל תִּפֹּל
בְּדַעְתְּךָ וְאַל יִהְיֶה לְךָ חֲלִישַׁת הַדַּעַת, כִּי כֵן מְנַהֵג הָעוֹלָם
שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר, תִּשְׁעִים וּשְׂמוֹנֶה אַחֲזוּ אֵינָם יוֹדְעִים מִן
הָאֲמֵת, וְהַשְּׁנַיִ אַחֲזוּ יוֹדְעִים, וְכֵן עֲנִין מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל. וְאַחֲרֵי
פְטִירַת מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל נָסַע הִירֶשׁ בְּעַר לְאֲמֵרִיקָא וְהִיא כּוֹתֵב
מִכְּתָבֵי יְדִידוֹת לְהָר' נַחֲמָן טוֹלְטְשִׁינְעֵר ז"ל. וּכְשֶׁנִּפְטַר שָׁם
כָּתְבוּ בְּנָיו לְהָר' נַחֲמָן הַזֶּה לְבְּאֵרֵיכּוֹת מִפְטִירַתּוֹ, וְכִי נִפְטַר
בְּתִשְׁבּוּבָה, וְלֹא פָּסַק מִפְּנֵי אֲוִי דְעַר רַבִּי דְעַר רַבִּי וְכו' (אוי
הַרְבֵּי, אֲוִי הַרְבֵּי).

פֶּעַם בְּעֶרְב שַׁבַּת קָדַשׁ בְּנִסְע רַבְּנוּ ז"ל לְבְרֶסְלָב וְעוֹד הַיּוֹם
הָיָה גָדוֹל אָמַר לְאַנְשָׁיו כַּמְדַּמְנֵי שְׂכַשְׁנֹבֹא לְבְרֶסְלָב יִהְיֶה
נֶאֱדָר דָּעַר בָּאֵד (אַחֲרֵי הַמֶּרְחֵץ) וְכֵן בְּשִׁבְאוֹ לְבְרֶסְלָב כְּבָר
נִשְׁרַף בְּיוֹם זֶה בֵּית הַמֶּרְחֵץ.

אֹדוֹת הָרַע עֵינַי שְׂבַח־שִׁיחוֹת, שְׁהַמְשֵׁרַת קָבַל לְפָנָיו ז"ל
שְׂבַקְשׁ מִמֶּנּוּ שְׁיִתֵּן לוֹ מִשְׁנֵי סוּסִים סוּס אֶחָד וְלֹא רָצָה,
אָמַר לוֹ רַבְּנוּ ז"ל אִם בֶּן אֵינְךָ לוֹ רַק סוּס אֶחָד. בְּקִשְׁתִּי שְׁיִתֵּן
לִי אֶת הַקַּעֲלָבִיל (הַעֲגֵל), וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ ז"ל אִם בֶּן אֵינְךָ לוֹ
קַעֲלָבִיל, כְּשִׁחְזַר הַמְשֵׁרַת אֶצֶל הָאִישׁ הַזֶּה מִצָּא שְׂמַת סוּס
אֶחָד וְנִשְׁאַר רַק אֶחָד, וְגַם הַקַּעֲלָבִיל מֵת.

מֹשֶׁה חִינְקַעִם סִפֵּר שְׁפַעִם בְּבִקְרַת הַשָּׁכֵם שְׁהִלְךְ לַמִּקְוָה
וְהִדְרִךְ הָיָה דְרִיךְ בֵּית רַבְּנוּ ז"ל, וּבְכֵן נִסָּה אֹז לְהַשְׁקִיף לְבֵית
רַבְּנוּ ז"ל בְּעַד סְדָקֵי הַלְּאֲדִין (הַתְּרִיסִים) לְרֹאוֹת מָה עוֹשֶׂה
רַבְּנוּ ז"ל, וְרָאָה אֶת רַבְּנוּ ז"ל מֵאַחֲזָרָיו וּפָנָיו אֶל הַכֶּתֶל,
בְּצַהָרִים הָיָה עוֹד הַפַּעַם אֶצֶל רַבְּנוּ ז"ל וּפָתָאם אָמַר לוֹ
רַבְּנוּ ז"ל שְׁצַר־יָבִין לְסִתָּם וּלְהַטִּיחַ אֶת הַסְּדָקִים בְּשִׁבִיל
שְׂרָאָיָה אֶחָד מֵהַסְּדָקִים אֵיזֵן קוֹק פּוֹן אֲשַׁפְּעִרִנְעֵ אִיו מִיָּד
אוּיָד מְבַלְבֵּל גַּם־בֶּן מְבַלְבֵּל אוֹתִי.

פֶּעַם אַחַת בָּאוּ לְרַבְּנוּ ז"ל אִישׁ וְאִשָּׁה שְׁיִתְּפַלֵּל עֲלֵיהֶם עֲבוּר
בָּנִים. אָמַר לָהֶם רַבְּנוּ ז"ל בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: אִיָּהֵר וְעַט בַּא מִיר

גַּעְהָאֲלָפִין וְעֵרִין צְוויִשְׁעֵן טַאג און נאַכט (אתם תושעו אצל
 בין יום ללילה) וְזֶה הָאִישׁ הַנִּלְ הָיָה דָר בְּכַפֵּר אַחַד סְמוּךְ
 לְאוּמִין, וּפְעַם אַחַת אַחַר הַסְתַּלְקוֹת רַבְּנֵנוּ ז"ל בָּא הָאִישׁ
 הַנִּלְ וְאִשְׁתּוֹ לְאוּמִין בְּשָׂבִיל טְבִילַת מַצּוּה, וּכְשֶׁהֲלָכוּ מִשָּׁם
 הָיָה בֵּין הַשְּׂמִשׁוֹת, וְהֲלָכוּ דֶרֶךְ צִיּוֹנוֹ הַקְּדוֹשׁ וְהִתְפַּלְלוּ שָׁם
 בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ. וְחִזְרוּ מִשָּׁם וְנָסְעוּ לְבֵיתֵם, וְנִפְקְדוּ בַשָּׁנָה
 הַזֹּאת בְּבֶן זָכָר וְקָרְאוּ אוֹתוֹ נַחֲמָן עַל שֵׁם רַבְּנֵנוּ ז"ל. לְאַחַר
 זְמַן כְּשֶׁנִּתְגַּדַּל בְּנָם נַחֲמָן, בְּאוֹתוֹ זְמַן יֵצְאָה הַגְּזֵרָה שֶׁל
 נְעַקְרִיטִין (לְקִיחַת יְהוּדִים לְצַבָּא) עַל הָעוֹלָם, וְהַבְּחוֹר נַחֲמָן
 הַנִּלְ הָיָה גַם־כֵּן צָרִיךְ לְעַמּוֹד לְהַפְרִיזוֹ (לְרֵאיוֹן הַתְּצַבּוֹת),
 וּכְשֶׁבָּא עִתּוֹ לְעַמּוֹד הַלֵּךְ מִקֵּדָם עַל צִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ שֶׁל רַבְּנֵנוּ ז"ל
 וּבָכָה שָׁם הַרְבֵּה. וּכְשֶׁבָּאוּ אָבִיו וְאִמּוֹ אֶצְלוֹ סִפֵּר לָהֶם
 שְׁחָלָם לוֹ שָׂבָא אֱלִיּוֹ אֲבִרְךָ שְׂצוֹרְתּוֹ כָּךְ וְכָךְ (וְהַכִּירוּ שׁוּזָה
 צִוֵּרַת רַבִּיז"ל) וְאָמַר לוֹ הֲלֹא נִקְרָאתָ בְּשֵׁמִי, לֹא תַעֲבֹד אֶצְלָם.
 וְנַעֲשֶׂה לוֹ גַם וַיֵּצֵא צָרַעַת עַל גּוֹפּוֹ וּמִזֶּה יֵצֵא חֲפָשִׁי מֵעֲבוֹדַת
 הַצַּבָּא, וְלְאַחַר זְמַן קָצַת נִתְרַפָּא וְנַעֲשֶׂה בְּרִיא בְּמִקְדָם.

מַעֲשֶׂה שְׁחָלָה אַחַד פְּתָאם בְּלִילָהּ וּבָאוּ הַקְּרוּבִים שֶׁל
 הַחוּלָה לְרַבְּנֵנוּ ז"ל וְהִתְחִיל רַבְּנֵנוּ ז"ל לְדַחוֹת אוֹתָם קָצַת,
 וְהֵם הִתְחִילוּ לְהִתְעַקֵּשׁ עִם רַבְּנֵנוּ ז"ל. אָמַר לָהֶם רַבְּנֵנוּ ז"ל
 הֲבִיאוּ לִי שְׁנֵי מְאוֹת רוּבֵל בְּסָף וּבָהֶם יִהְיֶה כָּל מִינֵי מְעוֹת.
 וְהִתְחִילוּ לְחַפֵּשׂ אַחַר מְעוֹת וּמִסְתַּמָּא הָיָה קָשָׁה לְמִצָּא

בְּלִילָהּ. וְהִלָּךְ זְמַן רַב עַד שֶׁהָיוּ מוֹצְאִים הַמַּעוֹת, אֵדָּךְ מִצְאוֹ
הַמַּטְבְּעוֹת. וּמִטְבַּע אֶחָד שֶׁל חֲמִשָּׁה רוּבֵל חִפְשׂוּ עַד
שֶׁהַחוֹלָה מֵת רַח"ל, וְנַעֲשֶׂה יוֹם. וְאִזּוֹ מִצְאוֹ הַמַּסְפֵּר חֲמִשׁ
רוּבֵל בְּכֶסֶף בְּכִיסוֹ שֶׁל הַחוֹלָה.

פַּעַם אַחַת בָּא אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ (הוּא ר' טַעֲבִיעַ קִרְיַיִמֵר
מִטִּירוֹוִיץ) לְרַבְּנוֹ ז"ל וְדִבֵּר עִמּוֹ רַבְּנוֹ ז"ל כִּי בְּיָדָאֵי טוֹב
לְאָדָם לֵהֵיוֹת עֲנִי חָס וְשְׁלוֹם מִלְּמוֹת חָס וְשְׁלוֹם (כִּי בְּשִׁלּוֹקְחִין
הַמַּעוֹת מִהָאָדָם בְּיָדָאֵי טוֹב יוֹתֵר מִשְׁלּוֹקְחִין הָאָדָם מִהַמַּעוֹת וְכוּ'). כִּי
הָאָדָם בְּשֵׁהוּא חַי יְכוֹל הַשֵּׁם וְתַבְרַךְ לְתַנן לוֹ כָּל טוֹב וְכוּ'
וְהָאִישׁ הַנַּ"ל הַסְּפִים עִם רַבְּנוֹ ז"ל. וְרַבְּנוֹ ז"ל סִיִּים אִזּוֹ אֶפְלוּ
נַחֲמָן נָתַן הָיָה מְרַצָּה לֵהֵיוֹת עֲנִי וְלֹא לֵהֵיוֹת מִנְּחַ תַּחַת צָרוֹר
עָפָר. וְנָסַע הָאִישׁ הַנַּ"ל לְבֵיתוֹ וּבִדְרֹךְ שָׁמַע שֶׁנִּשְׂרַף בֵּיתוֹ
וּרְכוּשׁוֹ וְהַנְּפִשׁוֹת הִצִּילוּ. וְגַם שָׁמַע שֶׁנַּחֲמָן נָתַן נָסַע בְּדֶרֶךְ
מִפְּטַעַר בּוֹרֵג עִם שֶׁק מְלֵא זְהוּבִים, וּפְתָאֵם נַעֲשֶׂה לוֹ לֹא טוֹב
וְלֹא הַסְּפִיק לְסַע לְעִיר עַד שֶׁנִּגְנַע בְּדֶרֶךְ וְנִקְבַר רַחֲמָנָא
לְצִלָּן, כִּי הָיָה מִסְרִיחַ מְאֹד וְכוּ'. וְאִזּוֹ רָאָה הָאִישׁ הַנַּ"ל הָרוּחַ
הַקֹּדֶשׁ שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל.

כְּשֶׁשָּׁמַע הָרַב ר' נָתַן ז"ל מִרַבְּנוֹ ז"ל שֶׁטוֹב שִׁיחֵיהָ לְכָל אֶחָד
חֶדֶר מִיָּחָד לְהִתְבּוֹדְדוֹת וּלְכָל פְּרָטֵי עֲבוֹדַת הַשֵּׁם הַתְּחִיל
לְהִתְנַעֲנַע אַחֵר זֶה. וְעָלָה עַל דַּעְתּוֹ לְבָנוֹת לוֹ אֵיבָעַר שְׁטִיבֵל
וְכוּ', וּכְמוֹ שֶׁמוּבָא גַם בְּסֵפֶר הַמְּדוּת שֶׁלְדוֹר בַּעֲלֵיהָ טוֹב

לעבודת הבורא. אבל מרב ענייתו חשב כמה זמן שצריך לבלות על זה לקבל מעות ולבנות בנין, ואמר בזה הלשון ויפעל תורה און תפלה איך דארף צוא ליב דעם אנווערין (כמה תורה ותפלה צריך אני להפסיד בגלל זה). ובכן לעת עתה מצא עצה להסתפק בזה שעשה לו מהצה בהדר שדר בו איבער גיצאמט, ובאלו הארבע אמות זכה לחבר כל ספר התפלות שהשאיר אחריו ברכה, ועם הזמן זכה לאיבער שטיבל כמה שנים קדם הסתלקותו וצ"ל.

מה שמזכר במכתבי מוהרנ"ת אודות נחיצות ההתחזקות ובלעדה הסכנה גדולה והראיה מהרב מפלפור וכו', זה היה מעשה שהיה רב גאון וגדול בתורה ובחכמה והיה צדיק, ומחמת שלא היה לו התחזקות בעת נפילתו זה גרם לו שלבסוף נפל לגמרי מיהדותו רחמנא לצלן.

מעשה ממוהרנ"ת שנתקיים בו "ואתן אדם תחתיך" שנגזר עליו וכו' ואז נפלו בלילה זה בבית איש כשר אחד שמו ר' נתן אפטייקר (עין במכתבי מוהרנ"ת) והרגו אותו וכל בני ביתו. ובלילה הזאת שמע השמש מבית הקברות רעש גדול מהקבר של אביו, ובבקר כששמע שהרגו בנו ר' נתן הנ"ל והבינו שזה היה הרעש שרצה להצילו ולא היה יכול. וזה היה נגזר על מוהרנ"ת ז"ל ונתחלף על איש הנ"ל ששמו

רַבֵּנוּ ז"ל אָמַר לְר' לִיפָא קוֹק מִיָּד אֵין (תַּסְתַּכֵּל עָלַי) וּמַה שְּׂאִינִי
 אוֹמֵר זֹאת לָהֶם (וְהִרְאָה בְּיָדוֹ עַל ר' נִתָּן וּרְבִי נִפְתָּלִי ז"ל) כִּי הֵם
 רוֹאִים אוֹתִי בְּכָל פֶּעַם. עוֹד אָמַר לוֹ דָּאָם זַעֲהֶסְטוּ מִיָּד
 אֵינְצִטְעֵר זַאֲלֶסְטוּ מִיָּד זַעֲהֵן רֵאשׁ הַשָּׁנָה (אִתָּה רוֹאָה אוֹתִי עִתָּה,
 תִּרְאָה אוֹתִי בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה) וְכוּ'. בְּפִרוּשׁ אָמַר שֶׁהַלְמוּד בְּחַבּוּרֵי
 הוּא אֶתְחַלְתָּא דְגֵאֲלָה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

רָאָה עוֹד מִצְאָתִי כְּתוּב בְּכַרְדָּ אֶחָד שֶׁהָיָה אֶעֱל רְבִי נִפְתָּלִי ז"ל.

(א) אָנֹכִי אֶדְרִשׁ מֵעֵמוּ בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא כְּמוֹ הַב"ד.

(ב) מַה שֶּׁהָעוֹלָם נוֹהֵגִין לוֹמַר בְּשָׂבִיל עֵינַי הֲרַע רֹקֵקִין בּוֹ,
 מְרַמֵּז בְּדַבְרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל בְּחִנּוּנָא מִישָׂאֵל וְעִזְרִיָּה לְהִיכֵן
 אֶזְלוּ, חַד אָמַר בְּעֵין הֲרַע מִתּוֹ, וְחַד אָמַר בְּרַק נִטְבָּעוּ, הֵינּוּ
 רְמֵז הַנִּלְשָׁה מִתִּירָאִין מֵעֵין הֲרַע וְרַקֵּק בָּהֶם וּמִתּוֹ בְּרַק.

(ג) יֵשׁ לוֹ מַעֲרֶכֶת הַשָּׁמַיִם וְזֶה לְבַד יִהְיֶה לוֹ מַפְלָה.

(ד) מִתְפָּאֵר בְּחֶרֶף כִּי חֶרֶף מַעֲרֶכֶת אֱלֹקִים חַיִּים, אֲבָל דָּוִד
 לֹא נִתְיָרָא מִמֶּנּוּ כָּלֵל וְאָמַר שֶׁכֶּבֶד הָיָה לוֹ מַעֲשֶׂה עִם ז'
 וְהַחֲזִיק אוֹתוֹ בְּזָקֵן שְׁלוֹ, כִּי בָּא הָאָרִי וְכוּ' וְהַחֲזִיקְתִּי בְּזָקֵנוּ,
 שֶׁהַחֲזִיק אוֹתוֹ בְּזָקֵנוּ וְהַכִּיתִי וְהַמַּתִּי אוֹתוֹ, כֵּן יָקוּם,

(אָמַר הַמַּעֲתִיק: רָאָה יֵשׁ לוֹ מַעֲרֶכֶת. עַד כָּאֵן נֶאֱמָרוּ לְעֵגִין וְכוּ' שֶׁסְפָרוּ
 לְפָנָיו וְכוּ' שִׁיְהִיָּה חֶרֶף חֲזָק).

אלו המעשיות נכתבו בכרך הנ"ל שהיה אצל רבי נפתלי:

מעשה ממלך קטן שכבש אותו מלך גדול כמו שנדפס
בספרי מעשיות חדשים.

א

מעשה בעני אחד שהיה יושב בבית המדרש ולומר. פעם אחת בא חוזה בפוכבים שקורין (ראש בית) אל העיר ורצו כל העיר אליו, והעני יושב בבית המדרש ולא הלך אליו. באתה אשתו אליו לתוך הבית המדרש, ולא מצאה שם שום אדם כי אם בעלה, כי כלם הלכו אל החוזה. וצעקה עליו אתה עני עצל רע מזל מדוע אין אתה הולך אל החוזה בפוכבים, ולא רצה לילך, והפצירה בו עוד עד שהכרח לילך אליו. ובא אל החוזה בפוכבים ואמר לו שמזלו הוא שיהיה נגב. ושב לבית המדרש אל למודו, ובאתה אשתו ואמרה לו מה אמר לך אמר לה הוא אמר לי קבצן נשאר קבצן. לערב בא לביתו ואכל סעדתו הגדולה הינו חתיכת לחם. בתוך שהיה אוכל התחיל לשחק מעט, ושאלה אותו אשתו מה אתה שוחק בנדאי אתה יודע איזה דבר ואין אתה רוצה להגיד לי. אמר לה לאו, לא אמר לי כלום, סתם אני שוחק. ואכל יותר, שוב שנית התחיל לשחק, ושאלה אותו הנ"ל והשיב לה כנ"ל. בתוך כך נתמלא פיו שחוק

וְשַׁחַק מְאֹד עַד שֶׁיֵּצֵא רֵיחַ מִפִּי. אָמְרָה לוֹ עוֹד, רְאֵה בְּיָדַי
 אֶתְּהָ יוֹדַע דְּבָר, אָמַר לָהּ שֶׁהַחֲזוּהָ בְּבֹכָבַיִם אָמַר לוֹ שֶׁמְזֹלוֹ
 הוּא שִׁיחִיהָ גִּנְבּ, הַשִּׁיבָה שְׂאִינָה רוּצָה שִׁיחִיהָ גִּנְבּ, וְטוֹב
 שֶׁנִּהְיָה עֲנִיִּים אִיךָ שִׁיחִיהָ כִּפְאֶשֶׁר יִתֵּן ה' וְלֹא תִהְיֶה גִּנְבּ.

אֲחֵר־כֶּף הַגִּיעַ שַׁבַּת מִן הַסֶּתֶם הָיָה לָהֶם כָּל הַשַּׁבָּת יָפָה
 כִּפְסָדָר דִּהְיָנוּ חֲלָה שֶׁל לָחֶם דָּגָן וְשֶׁאֵר הַסֶּדֶר כְּרֵאוּי. וַיֵּשְׁבוּ
 לֶאֱכֹל, וְהָיָה לוֹ מִן הַסֶּתֶם אַרְבַּע חֲמֵשׁ בְּנֹת וְחֲטָפוּ זֶה מִזֶּה
 חֲתִיכַת לָחֶם, כִּי גַם הַלֶּחֶם הַנִּזְ"ל לֹא הָיָה לוֹ דֵּי סְפוּקוֹ.
 וְעֲנָתָה אֲשֶׁתוֹ וְאָמְרָה רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם כֶּכֶר נִמְאָס לִי מְאֹד
 הָעֲנִיּוֹת עַד שֶׁהִיִּיתִי רוּצָה שֶׁתִּהְיֶה גִּנְבּ וְלֹא נִסְכָּל דַּחַק הַזֶּה.
 וְהִכְרַח לְמַלְאוֹת רְצוּנָה יֵא גִיוּוֹאֵלְט אֹן גִּיט גִיוּוֹאֵלְט אִין
 פֶּאָרַט גִּנְאֵנְגֵעֵן (כִּן רְצָה אוֹ לֹא רְצָה וּבְכָל זֹאת הַלֶּךְ). וְכֵן בְּכָל
 פַּעַם אָמַר רְבוּנוֹ בְּזֶה הַלְשׁוֹן:

וְהַלֶּךְ לְגִנְבּ וַיֵּשֶׁב עֲצָמוֹ לִילֶךְ לְגִנְבּ אֶל הַנְּגִיד הַגְּדוֹל
 שְׁבָעִיר. וְהַלֶּךְ לְגִנְבּ וּמִצָּא הַשׁוֹמְרִים יִשְׁנִים וְאִין שׁוֹאֵל אוֹתוֹ
 כְּלָל, וְהַלֶּךְ אֶל הַחֲנוּת וְהָיָה הַמְּנַעֵל פְּתוּחַ כִּי כֵן הָיָה מְזֹלוֹ,
 וְכֵן הַלֶּךְ אֶל הַתְּבָה וּמִצָּא מְנַעֵלָה פְּתוּחַ גַּם־כֵּן. וְלִקַּח לוֹ
 אַרְבָּעָה חֲמֵשׁ אַדְמִים רַק כְּדֵי לְהַתְּפָרְנֵם. וְהִבִּיא לְאִשְׁתּוֹ
 וְאָמַר לָהּ, רְאֵי שְׂמֵלֵאֲתִי רְצוּנָה וְתִתְּפָרְנְסִי מִזֶּה, כִּי לֹא
 אוֹסִיף עוֹד לְגִנְבּ. הַשִּׁיבָה לוֹ כִּי בְּיָדַי גַּם הִיא אִינָה רוּצָה
 בְּזֶה רַק שֶׁהִכְרַח לְזֶה מִחֲמַת הַדַּחַק.

אחר־כֵּן פֶּעַם אַחַת הִתְחִילָה לְצַעֵק עָלָיו קַבְצָן רַע מְזֵל הֵייתָ
 בַּחֲנוּת מִדּוּעַ לֹא לָקַחְתָּ לִּי עַל יוֹפָא (בְּגַד עֲלִיזוֹן) וְהִכְרַח לִילְדָךְ
 עוֹד לְגַנֵּב הַלֶּךְ אֶל הַחֲנוּת וּמִצָּא שְׁעוּמֵד שֵׁם גַּנֵּב אֶחָד וְשָׂאֵל
 אוֹתוֹ מִי אַתָּה, וְאָמַר לוֹ אֲנִי גַנֵּב, וְכֵן שָׂאֵל הוּא אוֹתוֹ וְאָמַר
 גַּם־כֵּן שְׂהוּא גַנֵּב. אָמַר לוֹ הָעֲנִי הַנַּ"ל נִשְׁתַּתֵּף עוֹד בַּגְּנֵבוֹת
 אֲנִי בַר מְזֵל לְזֶה וְנִתְרַצָּה לְזֶה. אָמַר הָעֲנִי בְדַעְתּוֹ אִם גַּנֵּב
 כָּאֵן נַעֲמִיד עָנִי אֶת הַבַּעַל הַבַּיִת כִּי אֲנִי לְבַדִּי הֵייתִי גַנֵּב
 רַק מָה שֶׁהֵייתִי צָרִיךְ עַל יוֹפָא, אֲכַל עֲכָשׁוֹ יִגְנֵב הַרְבֵּה
 וַיִּשְׂאֵר הַבַּעַל בַּיִת רִיקָם. וְאָמַר לְהַגְנֵב לְמָה לָנוּ לְהַפְסִיד
 אֶת יִשְׂרָאֵל טוֹב יוֹתֵר שְׁנִלְךָ לְגַנֵּב אֲצֵל עַבּוּדִים. וְנִתְרַצָּה לְזֶה
 וְנִתְיָשְׁבוּ לִילְדָךְ לְגַנֵּב אֲצֵל הַמֶּלֶךְ (שֶׁהָיָה דַר בְּעִיר הַזֹּאת) כִּי
 בּוֹדָאֵי יוֹכַל לְגַנֵּב שֵׁם כִּי מְזֵלוֹ כֵּן כַּנַּ"ל. וְאָמַר הַגַּנֵּב טוֹב
 שְׁנִגְנֵב הַזּוּג בְּגָדִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ שְׂהוּא לְבוּשׁ בָּהֶם בָּעַת
 שְׁמִכְתִּירִין אוֹתוֹ, וּבּוֹדָאֵי יִהְיֶה דֵי לָנוּ לְדוּרֵי דוֹרוֹת כִּי אֲנִי
 יוֹדַע הֵיכֵן הֵם מְנַחִים. וְהַסְּכִים הָעֲנִי כִּי בּוֹדָאֵי יוֹכַל לְגַנֵּבֶם
 כִּי מְזֵלוֹ כֵּן, וְהִלְכוּ לְשֵׁם וְהִלְכוּ לְחֹדֵר לְפָנִים מִחֹדֵר וּמִצָּאוּ
 הַבְּגָדִים וְהָיָה הַכִּיסִים שֶׁל הַבְּגָדִים יָקָר מְאֹד, וְלָקְחוּ אוֹתָם.
 אַחֲר־כֵּן הִתְחִילוּ לְהִתְקוּשֵׁט בִּינֵיהֶם כִּי הָיָה בְּגַד אֶחָד גָּדוֹל
 וּבְגַד אֶחָד קָטָן. הַגַּנֵּב אָמַר אֲשֶׁר לוֹ מַגִּיעַ הַגָּדוֹל כִּי הוּא
 הָיָה יוֹדַע מָהֶם. וְהָעֲנִי אָמַר אֲשֶׁר לוֹ מַגִּיעַ הַגָּדוֹל כִּי הוּא
 הוּא הַבַּר מְזֵל וּבְמְזֵלוֹ גַּנֵּבֶם, אָמַר הָעֲנִי שְׂיִלְךָ לְשָׂאֵל אֶת

המלך. אמר הנגב איך אפשר, אמר לו אף-על-פי-כן אלך ואשאל אותו. אמר הנגב אם תוכל זאת שתלך ותשאל את המלך אז אני בעצמי אתן לך את הבגד הגדול. הלך עמו אל המלך, והיה שוכב שם אצל המלך אחד שהיה מספר למלך מעשיות בדי שיישן. ובאו ואחזו שניהם בהמטה של המלך שהיה ישן שם ונשאו המטה עם המלך לחדר אחד. בתוך כך הקיץ המלך וסבור שהוא על מקומו, והתחיל זה הנגב וספר לו המעשה הנ"ל משני נגבים הנ"ל, ושאל את המלך למי מגיע הבגד הגדול. תרה עליו המלך מה אתה שואל אותי בודאי מגיע לעני כי במזלו נגבם. טוב שתספר לי מעשה, וספר לו מעשה וישן המלך, עמדו ונשאו את המטה וחרו אותו לחדר הראשון.

בבקר נודע שנגנבו בגדי מלך הנ"ל ונזכר המלך שהשוכב אצלו ספר לו המעשה הנ"ל, ושאל למי מגיע הבגד הגדול. ואמר שבודאי הוא יודע מהנגבה. והבו אותו ואמר שאינו יודע, והרבו להכות אותו ולענות אותו מאד, והוא טוען איני יודע. שלח המלך אל שר הפומרים הנקרא ארחיריגא לשאל על המעשה הנ"ל, אם הוא אפשר שאף-על-פי-כן לא נגבם האיש הנ"ל. ואמר הכמר שאפשר שלא ידע, ואמר הכמר שהוא שטות מהמלך שפסק שמגיע הבגד הגדול להעני, ותרה להמלך מאד על הכמר על שהוא

מתחזקו לשוטה והיה רוצה לעשות לו דבר ולא היה יכול. והיו מחפשים מאד אחרי הגנבה ולא מצאו. צוה המלך להכריז שכל מי שגנב יבא ויודיע כי בודאי לא יעשו לו שום דבר, כי חפץ המלך לידע איך אפשר לגנב בגדים אלו, והיו מסבבים סבוב של אנשים והיו מספרים מזה.

ובא העני הנ"ל ושאל אותם מה זה אתם מספרים והודיעו לו. ענה ואמר מה רעש, מי שגנב יחזיר, וצעקו עליו. וכן בא עוד ושאל וצעקו עליו קבצן הלא אתה מחיב ראשך כי יאמרו עליך שאתה יודע מהגנבה, אמר בן אני יודע מהגנבה, אמרו לו אם אתה יודע לך ותגיד, אמר אנני. ובא העני להמלך ואמר אני יודע מהגנבה, אמר המלך שחפץ מאד לראות את הגנב, השיב אני הוא, ונשקו המלך, ושאל לו איך גנבת, וספר לו כל המעשה הנ"ל ובקשו את הגנב והחזירו גם הבגד השני שהיה אצלו. אמר המלך להעני עשה תחבולות להשר הכומרים הנ"ל כי אני ברגז עליו, אמר בן אעשה, וצוה העני לעשות לו זוג בגדים כמו שר הכומרים שלבוש בעת שעורף תפלתם, ושיצודו לו שרצני דגים הרבה (שקורין ראקיס), ושיתנו לו גרות הרבה, והלך ולבש עצמו בהבגדים הנ"ל, ודבק גר לכל שרץ ושרץ, והדליק הנרות הנ"ל, והניח השרצים הנ"ל לרוץ

וּלְפָרַח בְּתוֹךְ הַבַּיִת תִּפְלְתוּ, וְהוּא עֹמֵד עַל הַמָּקוֹם שְׁמַעְרִיכִין שָׁם, וְהִתְחִיל לְצַעֵק וּנְתַקְבְּצוּ וּבָאוּ כֻלָּם לְשָׁם, וּבָא גַם הַכֹּמֵר הַגָּזֵל וּנְבַהֵל מְאֹד כִּי רָאָה שְׁלֵהֶבֶת וְקוֹל קוֹרָא וְלֹא יָדַע מַה זֶה. אָמַר הוּא אֶל הַכֹּמֵר שְׁנַתְנַגְּלָה עִבּוּרוֹ כִּי הוּא רוֹצֵה לְהַכְנִיסוֹ מִיַּד אֶל גֵּן עֵדֶן. וְנִפְּל הַכֹּמֵר עַל פְּנָיו וְאָמַר לוֹ הָעֲנִי שְׁבִטְרָם שְׁיִכְנַס לְגֵן עֵדֶן הוּא צָרִיף לִילָף מִקֵּדָם קֶצֶת אֶל הַגִּיהֶנָּם וְאַחֲר־כֵּן יִכְנִיסוֹ לְגֵן עֵדֶן. וְצוּה לְהַכְמֹר שְׁיִכְנַס לְתוֹךְ הַשֶּׁק, וּנְכַנַּס. הִלָּף וּקְשַׁר אוֹתוֹ וּנְשָׂאוֹ לְהַמְלִיף וּתְלָאוֹ לִפְנֵי חֲצַר הַמְּלָךְ וְהוֹדִיעֵנו. וַיֵּצְאוּ הָעוֹלָם וְרָאוּ אֶחָד תְּלָוִי בְּשֶׁק וְלֹא יָדְעוּ מַה זֶה, וְהִתְחִילוּ לְזַרֵּק בּוֹ אֲבָנִים וְזָרְקוּ בּוֹ הַרְבֵּה מְאֹד עַד שֶׁהִכּוּ אוֹתוֹ הִכָּה וּפְצוּעַ וּשְׁבָרוּ כָּל שְׁנָיו. וְהַכֹּמֵר לֹא יָדַע מַה זֶה אִם זֶה הוּא הַגִּיהֶנָּם שְׁאָמַר לוֹ שְׁצָרִיף לִילָף מִקֵּדָם אוֹ שְׁזָהוּ עֲרֻמָּה. אַחֲר־כֵּן כִּשְׁהִכּוּ אוֹתוֹ אָמַר הַמְּלָךְ לְהַשְׁלִיף אוֹתוֹ, וְהַשְׁלִיכוּ אוֹתוֹ וְהִתִּירוּ אֶת הַשֶּׁק וַיֵּצֵא מִשָּׁם בְּחֶרְפָּה רַבָּה.

(וּבְנִסָּח אַחַר שְׁמַעְתִּי שֶׁהַסּוּף הָיָה שֶׁהוֹלִיכּוּהוּ לְתַלְיָה כִּי סוּף גָּנַב לְתַלְיָה, וּבָעַת הַהִלִּיכָה הִלָּף אֶחָד (הַפֶּעַל דָּבָר) עִם שֶׁק גַּעְלִים וְאָמַר לוֹ כָּל־כֵּן יִגִּיעוֹת יִגִּיעֵתִי וְכָל־כֵּן גַּעְלִים קָרַעְתִּי עַד שֶׁהִבְאִתִּי לְיַדִּי כֵּן וְכוּ') (

(אָמַר הַמַּעֲתִיק כִּי בֵן דָּרָךְ הַפֶּעַל דָּבָר לְפַתּוֹת וְאַחֲר־כֵּן רִיבֵצַט עַר זִיף (הוּא מִתְנַגֵּד) כְּמוֹבָא בְּסַפּוּרֵי מַעֲשִׂוֹת מַעֲנִין הַרְבֵּ וּבֵן יַחִיד וְכוּ'): (

מה שמוכא בשיחות הר"ן שאמר עם דבר אחד העליתי ועל ידי זה זכיתי למה שזכיתי, ואמר בזה הלשון: מיט איין זאך איז מיר געראטין ולא נתפרש שם מהו הדבר, ושמעתי שאמר כי איתא בדברי המקבלים אשר אדם הראשון בעת שאכל מעץ הדעת טעמו כל הנשמות, אבל נשמתו הקדושה זכתה שלא טעמה כלל מעץ הדעת.

ב

מעשה שספר רבנו ז"ל. מעשה בעני אחד שהתפרנס עצמו מחפירת טיט למכור. פעם אחת חפר טיט, ומצא במקום שחפר אבן טוב שהיה שויו הון רב מאד, ולא ידע שויו. והלך לאמן שיאמיד אותה בשויו, וענה לו שאין בזה המדינה שיוכל לשלם שויו, וצריך לסע ללונדון לעיר המלוכה. אבל הוא היה עני ולא היה לו כסף לסע. והלך ומכר כל אשר לו, והלך מבית לבית בשביל הנדבות, עד שהספיק לו לסע עד היום. ורצה לעלות על הספינה ולא היה לו מעות, והלך להקאפיטאן (רב החובל) והראה לו המרגליות. ולקח אותו תכף הקאפיטאן על הספינה בכבוד גדול ואמר לו אתה בטוח גדול. ונתן לו תדר מיוחד ערשטע קלאס (מחלקה ראשונה) ובכל התענוגים כאחד מהנגידים הגדולים. והתדר שלו היה לו חלון לתוך הים, והוא היה תמיד מתעלם

ומשמה נפשו עם הדימענט (היהלום), ובפרט בעת האכילה,
 שעל ידי השמחה והרחבת הלב טוב ורפואה שיתעבל
 המאכל בנקל. ופעם אחת ישב לאכל והדימענט היה מנח
 על השלחן להתעלם בו וישן. בינתיים בא המשרת ולקח
 המפה והפרורים ולא ידע מהדימענט והשליך הכל לים.
 וכשהקיץ מהשנה והבין כל זה היה לו צער גדול, כמעט
 שיצא מהדעת ומה יעשה, והקפיטאן הוא גזלן שיהרג אותו
 בעד מחיר נסיעת הספינה. על-כן עשה את עצמו שמח
 כאלו לא ידע. ודרך הקפיטאן היה בכל יום לדבר אתו איזה
 שעות, וכן בא ביום הזה והוא עשה את עצמו שמח עד שלא
 הכיר בו שום שנוי. ואמר לו הקאפיטאן, הלא אני יודע
 שאתה חכם וישר לב, ואני רוצה לקנות תבואה הרבה
 למכור בלונדון, ואוכל להרויח הרבה ואני ירא שלא יאמרו
 שאני גונב מאוצר המלך, על-כן יהיה הקנין על שמך, ואני
 אשלם לך במיטב. והוטב בעיניו ועשו כן. תכר כשבאו
 ללונדון, מת הקפיטאן ונשאר הכל אצל זה האיש, והיה
 כפל בפלים מהשויון של הדימענט. וסים רבנו ז"ל
 שהדימענט לא היה שלו, והא ראיה שנאבד ממנו.
 והתבואה היה שלו, והא ראיה שנשאר אצלו. און וואס ער
 איז געקומען צו זיין זאך איז נאר וויל ער האט זיך דער
 האלטין (וכל מה שהגיע לענינו, הוא רק כי החזיק מעמד) וכו'.

מעשה שספר אדמו"ר מקאפצין פאשא

ג

פעם אחת היה אצל המלך התונר איש אחד מאחינו בני ישראל שהיה חשוב בעיניו מאד מכל שרי המלוכה אשר לו, ויאהבהו אהבה גדולה ועצומה מאד יותר מכל שרי המלוכה אשר לו. ובכל יום ויום היה קורא אותו לביתו להשתעשע עמו יחד. ויקנאו בו שרי המלוכה, וחשבו מחשבות להעליל עליו לפני המלך ויאבדוהו מן העולם. והיה ביניהם פאשא אחד שהיה נקרא קאפצין פאשא, ששנאתו להישראל הזה היתה גדולה יותר מכל השרים. ולפני הישראל הראה עצמו באוהב לו, ובכל יום חשב מחשבות חפצו שיצליח בידו למצא עליו איזה עלילה לפני המלך.

פעם אחת בא הפאשא הנ"ל להישראל הנ"ל, והתחיל לדבר עמו בערמה, ויספר לו באשר שהיה אצל המלך, ושמע מפיו איך שהוא אוהב אותך, אך יש לו יסורים מדבר אחד, כי בשאתה בא לפניו לדבר אתו אינו יכול לסבל ריח פיך, כי הוא מרגיש ריח רע גורף מפיך, והוא אינו יכול להיות בלעדיך, ויש לו יסורים גדולים מזה, לזאת

עצתי כי בכל עת שתבוא לפני המלך, תאחז מטפחת עם בשמים לפני פיך, כדי שלא ירגיש המלך הריח הרע מפיך, כי הבשמים יבטלו הריח רע למען לא תבאש בעיני המלך. והישראל הנ"ל מחמת תמימותו האמין לדבריו, ונסכם בדעתו לעשות כן.

אחר-כך הלך הפאשא הנ"ל אל המלך ויספר לו כי שמע מהישראל הנ"ל, שאמר שיש לו יסורים גדולים, כי בכל עת שמדבר עם המלך מרגיש ריח רע יוצא מפי המלך, על כן נסכם עצתו כשיבוא לדבר עמו, אדוני המלך, יאחז מטפחת עם בשמים נגד פיו כדי שלא ירגיש ריח רע מפי המלך, וזה לך האות כי בנים דברי, כי למחר כבאשר יבא לדבר עמו תראה בעיניך שיאחז את המטפחת נגד פיו. כששמע זאת המלך נתפעם מאד, ואמר לו כשאראה אשר בנים דבריו אז אאבד אותו מן העולם.

והנה הישראל הנ"ל בא ביום מחר לפני המלך, ויאחז המטפחת נגד פיו כבאשר יעין לו הפאשא, כי האמין לדבריו. והמלך כשאראה זאת וינכח לדעת כי בנים הם דברי הפאשא, תכף כתב מכתב בדברים האלה, "כבאשר יבא האיש המוסר כתב זה לפניכם תשליכו אותו ותכף לכבשן האש אשר כל חיבי מיתות נשרפים שם". והמלך

חתם את המכתב בחותמו, ואמר לזה האיש, אבקש ממך
 שאתה בעצמך תביא את המכתב הזה להאיש שנכתב על
 האדרעם (הכתבת) שהוא במקום פלוני. והישראלי הנ"ל לקח
 המכתב, והבטיח למלך אשר יעשה בדבריו. ולא ידע מה
 כתוב בו והלך לביתו. והנה זה האיש ישראל הנ"ל, היה
 מחזיק מאד במצוה למול ילדי ישראל, ובכל עת ששבדוהו
 במצות התוך, לא פנה אל שום מניעה שהיה לו כי המצוה
 היתה יקרה בעיניו מאד. ואז באותו היום שהיה צריך לגסע
 למסר המכתב מהמלך למקום אשר נשלח, וה' אשר חפץ
 להציל ידידו הנאמן, סבב שבא אחד מכפר אחד וכברו
 שיסע עמו להכפר ולמול את בנו. ומחמת כי דרכו היה לבלי
 להניח את המצוה הזאת בשום אופן, התחיל לחשב מה
 אעשה לצווי המלך בדבר מכתבו. וסבב ה' שבא לנגדו
 הפאשא הנ"ל. ויספר להפאשא שהיה אצל המלך, והמלך
 מסר לו מכתב שימסרהו להאיש שנשלח לו, והיום הזמין לו
 ה' מצות התוך, ודרכי לבלי להניח את המצוה הזאת בשום
 אופן, על-בן אני מבקש ממך שתקח את המכתב ותוליך
 אותו לשם. והנה הפאשא הנ"ל שמח מאד, כי עתה יוכל
 להלשין עליו עוד לפני המלך, כי לא עשה רצון המלך עם
 המכתב. ויקח הפאשא המכתב מידו ומסרו לזה האיש
 שנשלח אליו. וזה היה ממנה לשרף החיבי מיתות של המלך

וְתַכְּף הַטַּף אֶת הַפֶּאֱשָׁא הַנַּ"ל וַיִּזְרַק אוֹתוֹ לְתוֹךְ כְּבֹשֶׁן הָאֵשׁ
 וַנִּשְׂרַף, בְּאֲשֶׁר מוֹגִיעַ מִשְׁפָּטוֹ עַל פִּי ה' מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה.
 וְהִנֵּה הַיִּשְׂרָאֵלִי לֹא יָדַע כָּלֵל מִהַנַּ"ל שֶׁנַּעֲשֶׂה לוֹ, לְמַחֵר חֲזוֹר
 וּבֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וּבְשִׂרְאָה אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ תָּמַח מְאֹד, וְאָמַר לוֹ
 הַעוֹד לֹא מְסִרְתָּ אֶת הַמְּכֻתָּב שֶׁנִּתְּתִי בְיָדְךָ לְהָאִישׁ הַנַּ"ל.
 הַשִּׁיב לוֹ אֲדוּנִי הַמֶּלֶךְ אֶת הַמְּכֻתָּב מְסִרְתִּי לְקַאֲפָצִין פֶּאֱשָׁא
 הַנַּ"ל, שֶׁהוּא יִמְסִרְנָה לְהָאִישׁ, יַעַן כִּי הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ הַזְּמִין לִי
 מַצּוֹת חַתוּךְ, וְדַרְכֵי לְבָלִי לְהַנִּיחַ אֶת הַמַּצּוֹה הַזֹּאת. אִזּוּ הַבִּין
 הַמֶּלֶךְ הֵלֵא דְבַר הוּא שִׁישְׂרַף זֶה הַפֶּאֱשָׁא שֶׁהִלְשִׁין עָלָיו
 לְפָנָיו. וְשָׁאַל הַמֶּלֶךְ תַּכְּף אֶת הָאִישׁ, מַה זֶה שְׂאֵתָה אוֹחֹזוּ
 מִטְּפַחַת עִם בְּשָׂמִים נֶגֶד פִּיךָ בְּעַת שְׂאֵתָה מְדַבֵּר עִמִּי.
 הַשִּׁיב לוֹ שֶׁהַפֶּאֱשָׁא נָתַן לוֹ עֲצָה הַזֹּאת, כִּי אָמַר לִי שֶׁשָּׁמַע
 מִמֶּךָ שְׂאִינְךָ יָכוֹל לְסַבֵּל רִיחַ פִּי. אִזּוּ סִפֵּר לוֹ הַמֶּלֶךְ אֵיךְ
 שֶׁהַפֶּאֱשָׁא הִלְשִׁין עָלָיו לְפָנָיו שְׂאֵמְרַת לֹא שְׂאִינְךָ יָכוֹל לְסַבֵּל
 רִיחַ פִּי, וְעַל כֵּן תֵּאָחֲזוּ מִטְּפַחַת עִם בְּשָׂמִים שְׂלֵא תִרְגִּישׁ רִיחַ
 רַע מִפִּי. וַיִּסְפֵּר לוֹ הַמֶּלֶךְ מַה שֶׁהִיָּה כְּתוּב בְּהַמְּכֻתָּב שֶׁנִּתְּנָה
 לוֹ, וְאָמַר לוֹ עֲתָה אֲנִי יוֹדַע אֲשֶׁר ה' הַשְּׁלִיט בְּאַרְצֵךְ אֲשֶׁר
 מַצִּיל יְדִידָיו מִכָּל רַע, וְלְהַפֶּאֱשָׁא הַנַּ"ל בְּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת
 בְּךָ, כֵּן נַעֲשֶׂה לוֹ, וַיֵּשֶׁב לוֹ ה' גְּמוּלוֹ בְּרֵאשׁוֹ. וּמֵאִזּוּ וְהִלָּאָה
 נִתְגַּדֵּל בְּחַשְׁיבוֹתוֹ בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ יוֹתֵר מִכָּל הַשָּׁרִים אֲשֶׁר
 אִתּוֹ, וְהִיָּה חָשׁוּב וַיִּקָּר בְּעֵינָיו מְאֹד מְאֹד.

ד

מעשה ממטר, מענין שהשם יתברך יכבש המלחמה רק עם הפשוטים אומרי תהלים בפשיטות וכו' ולא עם ההולכים בהכמות. ספר רבנו ז"ל משל ממלך שהלך לצוד חיות (נאוולאוי) ונסע לבוש באיש פשוט, כדי שיהיה נקל להצחוק. ובאמצע פתאם ירד מטר גדול ממש מבול מים, וכל השרי מלוכה נתפזרו אחד לאחד וכו'. והמלך היה בסכנה גדולה, והפשע עד שמצא בית כפרי אחד. והיה שם איש כפרי, ולקח את המלך והלבישו, ונתן לו אכילה שלו גריץ (מרק גריסים) וכו', והסיק את התנור, והניחו לישן על הפיעקליק (סמוך לתנור) וכו'. וכל כף היה ערב ומתוק להמלך, שמעולם לא טעם טעם ערב כזה, כי היה עיף ויגע וכו'. והשרי מלוכה חפשו את המלך עד שבאו לשם, וראו שהוא ישן. ורצו שייחזר המלך לביתו עמהם. ואמר להם, כיון שאתם לא הצלתם אותי וכל אחד נתפזר להציל את עצמו, וזה הציל אותי, ופה טעמתי טעם מתוק כזה, על-כן הוא יביא אותי בעגלה שלו ובאלו המלבושים, והוא יושיב אותי על כסא המלוכה.

וסים על זה רבנו ז"ל באשר מוכא שבעקבות משיחא יהיה מבול "מען וועט שייסען מיט אפיקורסות" (יירו עם אפיקורסות)

לֹא שֶׁל מַיִם, רַק שֶׁל מַחְשָׁבוֹת זְרוֹת. וַיִּכְסּוּ כָּל הַהָרִים
הַגְּבוּהִים, וַאֲפֹלוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא הָיָה מַבּוּל, רַק מַחְמַת
שֶׁהִלְךְ בְּכַח נִתְּנוּ שָׁם הַמַּיִם, דָּאֵס הֵיִסְט עִם וּועט אַרְיִין
שֶׁפְּרִיִצֵּעַן אָפֵלוּ אִין דֵּי בְּשַׁרְיָה הַעֲרָצֵער (הֵינּוּ שְׁיֵתִיו גַּם בְּתוֹךְ
הַלְבָּבוֹת הַכְּשָׁרִים). וְעַם חֻכְמוֹת לֹא יוֹכְלוּ לִתֵּן עֲצָה, וְכָל שְׂרֵי
הַמְּלוּכָה נִתְּפוּזוּ וְכָל הַמְּלוּכָה לֹא יִתְחַזַּק עַל עַמְדוֹ, וּועט זײַךְ
נִיט דֵּער הַאֲלֵטִין נָאר (לֹא יִחַזְקוּ מַעֲמֵד רַק) פֿשׁוּטֵי יִשְׂרָאֵל
שֶׁאֹמְרִים תְּהִלִּים בְּפִשְׁטוֹת וְכוּ'. עַל-בֵּן שֶׁכְּשִׁיבּוֹא מְשִׁיחַ
הֵם יִתְּנוּ הַכֶּתֶר מְלוּכָה בְּרֵאשׁוּ.

* * * *

מִשָּׁל מוֹעֲרָדָא, שֶׁסֵּפֶר רַבְּנוּ ז"ל שְׂאִישׁ אֶחָד נָסַע עִם בַּעַל
עֲגָלָה (לְבַעֲרֵלִין אוֹ שְׂאָר עִירוֹת הַגְּדוּלוֹת), וְהָאִישׁ הִלְךְ לַעֲשׂוֹת
צָרְכָיו, וְנִשְׂאָר הַבַּעַל עֲגָלָה שֶׁשָּׂמוּ יוּאָן (הַמְּנַשֵּׁם בְּלֵי הַרְגֵּשׁ)
עִם הָעֲגָלָה בְּאִמְצַע הַשּׁוּק. וְהִלְךְ אֵלָיו אִישׁ חֵיל (שׁוֹמֵר)
וְשָׂאֵלוּ מִדּוּעַ עוֹמֵד שָׁם, וְאָמַר לוֹ וּוערְדָא (מִי כָּאן). וְהוּא
חוֹשֵׁב שֶׁשׂוֹאֵלוֹ אֵת שָׂמוֹ וְאֹמֵר לוֹ יוּאָן, וְהוּא מִכָּה אוֹתוֹ
וְאֹמֵר וּוערְדָא, וְהוּא צוֹעֵק יוּאָן, וְהוּא מִכָּה אוֹתוֹ וְצוֹעֵק
וּוערְדָא עַד שֶׁלְקָחוּ עִם הָעֲגָלָה לְאִיזָה רְחוֹב מִן הַצַּד.
וְכִשְׁבָּא הָאִישׁ חֲפָשׁוֹ עַד שֶׁמְצָאוּ, וְאֹמֵר לוֹ יוּאָן וְכוּ', הוּא
עוֹנֶה לוֹ בְּלַחֵשׁ וּבְפַחַד אֵל תֹּאמֵר יוּאָן אֵלָּא וּוערְדָא, וְכִיּוֹן
שֶׁיִצָּא מִהָעִיר הוּא אֹמֵר לוֹ עֲכָשׁוּ אֶתְּהָ יִכּוֹל לְקַרֵּא אוֹתִי

יוואן. שם נקרא ווערדא ושם נקרא יוואן. וסים רבנו ז"ל בא מיר איז ווערדא (אצלי הוא ווערדא) בלומר "מי הוא" שיודע פחיתותו וגם גזדבך הגוף (היוואן) ונקרא בבחינת מי ומה ווערדא אין מען גייט ארויס פין מיר איז ווידער יוואן (ובשייזאים ממני חוזר להיות יוואן). החומר הוא חמר.

* * * *

מעשה ממרור שספר רבנו ז"ל. שפעם אחת הלכו יהודי וגרמני יחד נדוד, ולמד היהודי את הגרמני שיעשה את עצמו כמו יהודי (כיון שהלשון הוא אחד), והיהודים רתמנים וירחמו עליו. וכיון שבא סמוך לפסח למדו איד שייתנהג (שיקרא אותו בעל הבית לבית על הסדר) בכל הסדר, שעושים קדוש, ורוחצים ידים, רק שכח לאמר לו שאוכלים מרור. וכיון שבא להסדר רעב מכל היום, ומצפה שיאכל הדברים טובים שאמר לו היהודי, אבל נותנים לו תתיכת ברפס במי מלח, ושאר הדברים הנוהגים בסדר, ואומרים החגדה. וכבר הוא בעינים צופיות להאכילה, והוא שמת כבר שאוכלים כבר המצה. פתאם נותנים לו מרור, ונעשה לו מר בפיו, והוא חשב שזהו הסעדה שרק זה יאכלו. פרח תכף במרירות ורעבון, וחשב אל עצמו יהודים ארוכים, אחר כל הצערמניא (טקס) נותנים זה לאכל. ובא לבית המדרש וישן, ואחר כך בא היהודי בפנים שמחות, שבע

מאכילה ושתיה, ושאלו איך היה לך הסדר, ספר לו בכעס.
אמר לו הוי גרמני שוטה, אם היית מחכה עוד מעט, היית
אוכל כל טוב כמוני.

כן הוא בענין רבנו (עבודת ה') שאחר כל היגיעות והמרחות
עד שבאים, ונתקרבם לרבנו או לעבודת ה' לזבד הגוף
נותנים מעט מרור מרירות, כי זבד הגוף בא במרירות,
אבל האיש חושב שתמיד יהיה רק המרירות, אך זהו הכל
רק המרירות וכו' על-כן בורח תבף. אבל כיון שמחכה
מעט וסובל זה המרירות מעט מזבד הגוף, אז מרגיש
אחר-כך כל מיני חיות ותענוג (ואלו המשלים יכולים ללמד מהם
עצות לכל עניני עבודת ה'). כן הוא בענין זה של עבודת השם,
שמקדם עובר המרירות של זבד הגוף, אבל אחר-כך
מרגישים החיות וכו'.

* * * *

מעשה שספר מהאוצר שתחת הגשר. שפעם אחת חלם
לאיש אחד מאיזה עיר שבוינה תחת הגשר יש שם אוצר,
על-כן נסע לשם ועומד אצל הגשר ומחפש עצות איך
לעשות, כי ביום אינו יכול מחמת האנשים, ועבר שם איש
חיל ואמר לו מה אתה עומד וחושב. חשב בדעתו שטוב
שיאמר לו כדי שהוא יסיעו ויתחלקו, וספר לו כל הענין.
ענה ואמר לו איי יהודי נאר קוקט אויף א חלום, אלא מאי

מיר האט זיך אויך גיחולקמת אז דא אין דא בא דעם אין דעם (והזכיר העיר של האיש ושמו של האיש הזה) אין מאקאזאן אין דא איין אוצער וועל איך פארין ציא יענום? ונסע האיש לביתו וחפר בהמקאזאן שלו ומצא האוצר. ואמר אחר-כך איצט וויים איך שוין "דער אוצער איז בא מיר, נאר וויסען פום דעם אוצער מוז מען פארין קיין וויין" (הוי יהודי שם לב לחלום אלא מאי גם אני חלמתי שבמקום פלוני אצל פלוני במחסן יש אוצר, האסע לשם. ונסע האיש לביתו וחפר במחסן שלו ומצא האוצר. ואמר אחר-כך, "עתה ידעתי: האוצר הוא אצלי אכל כדי לדעת מזה עלי לנסע עד וינה"). כך בענין עבודת השם, שהאוצר הוא אצל כל אחד בעצמו, רק לידע מהאוצר מכרח לסע להצדיק.

* * * *

המשל מההינדיק (תרנגול הדור). שפעם אחת בן המלך נפל לשגעון שהוא עוף הנקרא הינדיק, וצריך לישב ערם תחת השלחן ולגרר חתיכות לחם ועצמות כמו הינדיק. וכל הרופאים נואשו מלעזר לו ולרפאותו מזה, והמלך היה בצער גדול מזה. עד שבא חכם אחד ואמר אני מקבל על עצמי לרפאותו, והפשיט גס-בן את עצמו ערם וישב תחת השלחן אצל בן המלך הנ"ל, וגס-בן גרר פרורים ועצמות. ושאלו בן המלך מי אתה ומה עושה פה?, והשיב לו

ומה אתה עושה פה?, אמר לו אני הינדיק, אמר לו אני גם כן הינדיק. וישבו שניהם יחד כף איזה זמן עד שנעשו רגילים זה עם זה. ואז רמו החכם והשליכו להם פתנת, ואמר החכם ההינדיק להבן מלך אתה חושב שהינדיק אינו יכול לילך עם פתנת, יכולים להיות לבוש פתנת ואף-על-פי-כן יהא הינדיק, ולבשו שניהם הפתנת. ואחר איזה זמן רמו והשליכו להם מכנסים. ואמר לו גם-כן כנ"ל, אתה חושב שעם מכנסים לא יכולים להיות הינדיק וכו' עד שלבשו המכנסים וכן עם שאר הבגדים. ואחר-כך רמו והשליכו להם מאכלי אדם מהשלחן ואמר לו, אתה חושב שאם אוכלים מאכלים טובים אזו מען שוין קיין הינדיק ניט, מען קען עסין און אויף זיין הינדיק (כבר לא נקראים הינדיק, אפשר לאכל ולהמשיך להיות הינדיק) ואכלו. ואחר-כך אמר לו אתה חושב שהינדיק מכרח להיות דוקא תחת השלחן, יכולים להיות הינדיק ולהיות אצל השלחן. וכן התנהג עמו עד שרפא אותו לגמרי. והנמשל מובן למבינים.

(אמר המעתיק: יכולים לומר שהאדם רוצה להתקרב לעבודת השם הלא הוא הינדיק מלבש בחמירות וכו'. ובדרך זה יכולים מעט מעט לקרב את עצמו לעבודת השם עד שנכנסים לגמרי. וכן בהתקרבות אנשים על דרך זה. ודי לחכימא).

הַמֶּשֶׁל מֵהַתְּבוּאָה. שִׁפְעַם אַחַת אָמַר הַמֶּלֶךְ לְאַהֲבוּבוּ הַשֵּׁנִי
 לַמֶּלֶךְ בְּאֲשֶׁר אָנִי חוֹזֶה בְּבוֹכָבִים, רוֹאֶה אָנִי שֶׁכֵּל הַתְּבוּאָה
 שִׁיגְדֵל בְּשָׁנָה זֹאת, מִי שִׁיאֲכַל מִמֶּנָּה יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מִשְׁנָע,
 אִם בֶּן יִטְכַּס עֲצָה. וְעָנָה לוֹ, שֶׁעַל־בֶּן יָכִינוּ בַּעֲדָם תְּבוּאָה
 שְׁלֵא יִצְטָרְכוּ לְאֲכֹל מֵתְבוּאָה הַזֶּה. וְעָנָה לוֹ הַמֶּלֶךְ אִם־בֶּן
 כְּשֶׁאֲנַחְנוּ לְבַד לֹא נִהְיֶה מִשְׁנָעִים, וְכָל הָעוֹלָם יִהְיֶה מִשְׁנָע,
 אִזּוּ יִהְיֶה לְהַפְדֹּךְ שְׁאֲנַחְנוּ יִהְיוּ הַמִּשְׁנָעִים, (וּלְהַכִּין בְּשִׁבִיל
 כָּלֵם אִי אֶפְשָׁר), עַל־כֵּן בְּוַדַּי נִצְטָרְךָ גַּם־בֶּן לְאֲכֹל
 מֵהַתְּבוּאָה, אָבֵל רַק זֶה שְׁנִסְמָן סִימָן עַל מִצְחָנוּ שְׁנַדַּע
 עַל־כָּל־פָּנִים שְׁאֲנַחְנוּ מִשְׁנָע. שְׂאֵם אֶהְיֶה מִסְתַּכֵּל עַל מִצְחֶךָ
 וְכֵן כְּשֶׁתִּסְתַּכֵּל עַל מִצְחֵי גֵדַע מֵהַסִּימָן שְׁאֲנַחְנוּ מִשְׁנָע.

הַמֶּשֶׁל מִמֶּלֶךְ שָׂרֵץ אַחַר צְבִי וְלֹא יָכַל לְהַשִּׁיגוֹ, וְהַעֲמִידוֹ אֶת
 עַצְמּוֹ הַיִּשְׂרָאֵלִי מְלוּכָה וְאָמְרוּ אֲדוֹנֵנוּ הַמֶּלֶךְ נַחֲזֹר וְכוּ', עָנָה
 הַמֶּלֶךְ וְאָמַר אָנִי אֶת הַצְּבִי מִכְּרַח לְצוּד וּמִי שְׂרוּצָה לְחֹזֵר
 יִחֹזֵר וְכוּ'.

* * * *

עוֹד מַעֲשֶׂה שֶׁסִּפֵּר רַבֵּנוּ ז"ל. שֶׁהָיָה מֶלֶךְ אֶחָד וְהָיָה חוֹזֶה
 בְּבוֹכָבִים, וְרָאָה שְׂאֵם לֹא יִקְצְרוּ הַתְּבוּאָה בְּשָׁנָה זוֹ עַד זֶה
 הַזְּמַן, יֵהָא נִתְקַלְקַל כָּל הַתְּבוּאָה וְכוּ', וְהַזְּמַן הָיָה קָצֵר.
 וְנִתְנַעַץ לְקַח קוֹצְרִים וְלָתֵן לָהֶם כָּל הַתְּעַנּוּגִים וְכָל צָרְכָם
 כְּדִי שִׁיְהִיָּה לָהֶם הַרְחַבַת הַדַּעַת לְעַבֵּד בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה,

וַיִּסְפְּקוּ לְקָצֵר קָדָם הַזְּמַן הַנִּזְכָּר. וְהֵם אֲדָרְבָּא הַתַּעֲנִיג וְשִׁכְחוּ, וְעַבְרַת הַזְּמַן הַנִּזְכָּר וְלֹא קָצְרוּ הַתְּבוּאָה. וְנִתְקַלְקְלָה כָּל הַתְּבוּאָה. וְלֹא יָדְעוּ מַה לַּעֲשׂוֹת שֶׁהַמֶּלֶךְ יִכְעַס אֲלֵיהֶם. וְאָמַר לָהֶם חֲכָם אֶחָד עָצָה, אִיךָ שֶׁהַמֶּלֶךְ אוֹהֵב אֵיזָה צְפוּר, וּבִזְוָה שֶׁיָּבִיאוּ לוֹ זֶה הַצְּפוּר, אִזְ עַל־יְדֵי הַנְּחִת רוּחַ וְהַתַּעֲנִיג מִזֶּה יִכְפֹּר עַל הַכֹּל. אָבָל קָשָׁה מְאֹד לְהַשִּׁיג הַצְּפוּר, כִּי הוּא בְּאֹרֶת בְּמִקּוֹם גְּבוּהָ וְאִין לָהֶם סֵלֶם, וְהַזְּמַן קָצֵר. וְנָתַן לָהֶם הַחֲכָם עָצָה, כְּמוֹ שֶׁהֵם כְּמֹה אֲנָשִׁים, אִזְ יַעֲמִידוּ אֶת עַצְמָם אֶחָד עַל חֲבֵרוֹ לְמַעַלָּה מֵעַלָּה עַד שֶׁיִּגְיֵעוּ לְהַצְּפוּר. אָבָל הֵם רָבוּ זֶה עִם זֶה כִּי כָּל אֶחָד רָצָה שֶׁהוּא יִהְיֶה לְמַעַלָּה וְחֲבֵרוֹ תַּחְתָּיו. וְעַל־יְדֵי מְרִיבָתָם הִתְרַשְּׁלוּ וְהַצְּפוּר פָּרַח. וְעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁאָר לָהֶם הַכֶּעַס מִהַמֶּלֶךְ עַל הַתְּרַשְׁלוּתָם מִקְצִירַת הַתְּבוּאָה כַּנִּזְכָּר.

וְהַתַּעֲנִיג הוּא שֶׁהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ בְּרָא הָאָדָם וְנָתַן לוֹ כָּל הַתַּעֲנִיגִים וְהַכֹּל שֶׁיִּקְצְרוּ הַתְּבוּאָה קָדָם שֶׁיִּקְלַקְלַק בְּפָנֵם הַבְּרִית, וְלַעֲבֹד הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ וְכוּ' בְּמַחֲזִין גִּקְיִים. אָבָל הוּא מִתְרַשֵּׁל עַל־יְדֵי הַתַּעֲנִיגִים, עַד שֶׁנִּכְשַׁל בְּהַתְּבוּאָה שֶׁכָּבַר נִתְקַלְקַל וְנִפְגַּם הַמַּחֲזִין מַעֲוֹנוֹת רַחֲמָנָא לְצַלֵּן. אָבָל עַדִּין הָיָה עָצָה עַל־יְדֵי הַצְּפוּר שֶׁהוּא הַצְּדִיק שֶׁבִּזְוָה הָיָה נִתְכַּפֵּר הַכֹּל. אָבָל עַל־יְדֵי הַמַּחֲלָקַת וְהַקְּנָאָה שֶׁכָּל אֶחָד רוּצָה לְהִיּוֹת לְמַעַלָּה, מִזֶּה מִתְרַחֲקִין וְלֹא מִתְקַשְּׂרִין לְהַצְּדִיק וְכוּ'. וְדִי לְחַבְיָמָא.

נמצא במגלת סתרים זה המעשה, מעגנו ספר אלים. והוא ספר יקר מאד שחברו איש אלקים רבי יוסף קאנדיא ז"ל.

בימיו נתקבצו חמש מאות תלמידים מפלגי תורה, והתחילו ללמד בספרי חקירה ובמורה נבוכים עד שנתפקרו וכפרו באלקים חיים ואמרו שהעולם וכו' ואין השגחת אלקים על העולם חס ושלום. ויבאו כל התלמידים הנ"ל להצדיק רבי יוסף קאנדיא ז"ל שגם הוא יסכים עמהם על הדבר הרע הזה. והצדיק הנ"ל כששמע הדבר הזה אחזתו פלצות. והתחילו להראות ראיות ולהתנבח עמו, ולא היה יכול להשיבם מדבר הזה. ויען ויאמר להם תנו לי איזה זמן ואשיב אתכם. ויתנו לו איזה זמן והלכו להם.

והצדיק הנ"ל שלח אנרות לכל הרבנים הגדולים שביבאו אליו מהרה. ויבואו אליו. ויספר להם הדבר הנ"ל, ויתפללו כלם אל ה' ויצומו לילה ויום, וגם הצדיק הנ"ל נפל על פניו ארצה שלשה ימים ושלש לילות להם לא אכל ומים לא שתה. אחר השלשה ימים ויקם מהרה מעל הארץ, ויאמר: "עת לעשות לה' הפרו תורתך", ויקח עט סופר בידו ויכתב בלי מרגוע לא אכל ולא שתה לא למד ולא התפלל רק כתב בעט סופר, ויחבר את הספר הנ"ל הנקרא ספר אלים, ואחר כך בשבאו כל התלמידים ויקח את הספר

הנ"ל ויתן בידם. ועם הספר הזה נצח אותם, כי שם יש כל החכמות וראו חכמתו ואף-על-פי-כן מאמין בן נראה לי. ונעשו כלם צדיקים גמורים.

* * * *

המהרש"א ז"ל היה רב באיזה קהלה והיה יושב ולומד עם הישיבה שלו כל היום כלו. והיה אז רב דמדינה באותו האיקלים (אזור) שהיה המהרש"א ז"ל תחת ממשלת אותו הרב דמדינה, והיו מכרחים כל הרבנים של הקהלות ששייכים להרב דמדינה לבוא לפני הרב דמדינה לקבל פניו ולטל ממנו רשות, בנהוג בדורות ש לפנינו. וכן היה, שבאו כל הרבנים כלם של כל הקהלות להרב דמדינה לקבל פניו. והרב המהרש"א ז"ל לא בא אליו רק היה יושב ולומד תמיד. ודן אותו הרב דמדינה לכף זכות ואמר, אולי מחמת שטרוד בגרסה על בן לא בא אל שלחן המלך. ונתישב הרב דמדינה ונסע אצלו אל המקום אשר היה חונה שם הרב הקדוש המהרש"א ז"ל, ובא אל העיר ויחרדו כל העיר לקראתו בנהוג, ובאו כלם לקבל פניו, והרב המהרש"א ז"ל לא אבה לקחת אליו. ודנו הרב דמדינה גם כן לכף זכות, ותלה גם זאת בבטול תורה שאינו רוצה לבטל מלמודו. ואמר הרב דמדינה אני אלה

אליו, ועמד הרב דמדינה והלך אל בית הכנסת שהיה יושב שם המהרש"א ז"ל עם תלמידיו, ובא אל הבית הכנסת. והרב המהרש"א לא זז ממקומו ולא הפסיק מלמודו, ולא נתן לו שלום כלל. אף-על-פי-כן דנו לכה זכות גם עכשו, ואמר אולי גם זה מחמת שאינו רוצה לפסק פומה מגרסה.

בתוך כך בא בחור אחד יפה עינים לבית הכנסת, ומיד חרד המהרש"א לקראתו וקם מלפניו מלא קומתו וחלק לו כבוד, ודבר עמו הרבה מאד. אז קצף הרב דמדינה מאד על המהרש"א ז"ל וכעס עליו מאד ובזה אותו, ואמר, בתחלה בשלא באתם אלי למקומי דנתי אתכם לכה זכות. ותליתי בבטול תורה; אחר-כך בשבאתי למקומכם ולא באתם אלי, דנתי אתכם גם-כן לכה זכות, ותליתי גם-כן בבטול תורה. אחר-כך בשבאתי לבית הכנסת ולא נתתם לי שלום, דנתי גם-כן לכה זכות, ותליתי גם-כן בבטול תורה, שאין אתם רוצים להפסיק מן התורה כלל. עכשו אני רואה ששקר הוא כי הלא את הבחור כבדתם ודברתם עמו הרבה באמצע הלמוד. וכעס עליו מאד.

ואמר המרש"א לאות ולמופת שהבחור הזה בעוד שתי שעות יהרג, ולא רצה הרב להאמין ולקח את הבחור הנ"ל והלך עמו אחת הנה ואחת הנה, ודבר עמו הרבה הרבה

לבל יניחנו להתעלם מן העין עד עבר השתי שעות
 להכחיש דברי המרש"א ז"ל. ויהי מדי עברם בעיר וחלף
 וחלף אצלם איזה אדון, והיה מושך בקנה שרפה (רוכה) לפי
 תמו לירות איזה עוף וכיוצא בדרךכם, ויך את הבחור הנ"ל
 ונהרג אחר שתי שעות מיד כדברי המרש"א ז"ל, לא נפל
 דבר. ורץ הרב דמדינה הנ"ל ובא אל המהרש"א ז"ל ואמר
 לו המרש"א ז"ל שבסמוך יביאו הרוג לפה. בתוך כך שהיו
 מדברים נשמע מיד שהביאו איזה הרוג אל העיר. אז
 נתבהל הרב דמדינה הנ"ל, ושאל להמהרש"א מה זאת. אז
 ספר המרש"א וגלה לו כל הענין, היות שזה הבחור היה
 גלגול אחאב מלך ישראל ומחמת זה חלק לו כבוד כל-כך.
 ומחמת שאחאב מלך ישראל נהרג היה מכרח זה הבחור
 להיות נהרג גם-כן. ותכף שיצא לעולם זה הבחור אזי תכף
 נברא משחית אחד בשביל להרג את אותו הבחור הנ"ל
 והיה עומד במקום ההוא והינו סמוך לעיר הזאת והיה
 מצפה עד שיגיע זמנו של זה הבחור הנ"ל שיהיה נהרג
 על-ידו. ומחמת שאתם עבבתם אותו כנ"ל, עד שנהרג
 בכאן על-ידי האדון הנ"ל, על-ידי זה היו מכרחים לתן
 להמשחית הנ"ל איש אחר במקומו, וזה ההרוג שנהרג
 על-ידו. על-כן צריכים אתם לקבל תשובה, כי על-ידיכם
 נהרג זה ההרוג, כי אתם סבבתם זאת על-ידי העפוב

שְׁעַבְבְּתֶם אֶת הַבְּחֹר פַּה בְּנִ"ל. אִזּוּ נִפְל הַרְבּ דְּמַדִּינָה לְפָנַי
 רַגְלֵי הַמְרִשָּׁא וּפָיִם אוֹתוֹ וְהַתְחַנֵּן לְפָנָיו שְׂיִמְחֵל לוֹ. וּבִקְשׁ
 אוֹתוֹ שְׂיִתֵּן לוֹ תְּשׁוּבָה. וְאָמַר לוֹ הַמְרִשָּׁא, שְׂתִּשׁוּבְתֶךָ
 שְׂתִּסְלַק מִיָּדְךָ אֶת בְּתֵר הַרְבָּנוֹת וְתִהְיֶה בְּעַל עֲגָלָה. וְקִבַּל
 עַל עֲצָמוֹ כָּד, וְנַעֲשֶׂה בְּעַל עֲגָלָה: וְדַבֵּר אֱלֹהֵינוּ יְקוּם לְעוֹלָם.

* * * *

מַעֲשֶׂה שְׁנַי מֵהַמְרִשָּׁא ז"ל. בְּאוֹסְטְרָה מְקוּם הַמְרִשָּׁא ז"ל
 הָיָה טַמְאָה לְהַגּוֹיִים, כְּשֶׁהָיוּ הַיְהוּדִים צְרִיכִים לִילָךְ עִם
 נִפְטָר דְּרָךְ הַמְקוּם הַזֶּה (כִּי לֹא הָיָה לָהֶם דְּרָךְ אַחֲרֵת) אִזּוּ הָיוּ
 מַצְלִצְלִים וְכוּ', וְכָל מִי שֶׁהִלָּךְ דְּרָךְ שָׁם הַמִּיר דָּתוֹ רַחֲמָנָא
 לְצַלָּן. וְצוּה הַמְרִשָּׁא ז"ל, שְׂכַאֲשֶׁר יִהְיֶה נִפְטָר מֵהָעוֹלָם
 וַיִּשְׂאֵהוּ דְרָךְ שָׁם, יְנִיחוּ עָלָיו חַבּוּר הַמַּהְרִשָּׁא שְׁעֵשָׂה. וְעָשׂוּ
 כֵּן. וְשָׁם הִתְאַסְּפוּ כָּל הַכּוֹמְרִים וְהַתְּחִילוּ לְצַלְצֵל. וְהַעֲמִידוּ
 אֶת מִטָּתוֹ, וַיּוֹשֶׁב הַמַּהְרִשָּׁא ז"ל אֶת עֲצָמוֹ וְהַתְּחִיל לְדַפְדֹּף
 אֶת הַדְּפִים, וְהַתְּחִילָה הַטַּמְאָה עִם הָאֲנָשִׁים לְהַבְלַע בְּאַרְיָן,
 וְנִבְלְעוּ בְּלֵם בְּאַרְיָן. וְעַד הַיּוֹם יֵשׁ סִימָן מִזֶּה שֶׁנִּבְלְעָה בְּאַרְיָן.

* * * *

מַעֲשֶׂה שְׁלִישִׁי מֵהַמְרִשָּׁא ז"ל. בְּעֵת שֶׁבָּנוּ בֵּית הַכְּנֶסֶת
 בְּאוֹסְטְרָה וְהָיוּ צְרִיכִים כֶּסֶף רַב לְבְנוֹתוֹ, וְעַל־כֵּן עָשׂוּ הַנְּחֹת
 אֶבֶן הַפְּנֵה בְּקָהֶל רַב. וְהַכְרִיזוּ לְמַכּוֹר אֶת הַנְּחֹת אֶבֶן הַפְּנֵה,

עד שגביר אחד קנה את זה בשק מלא זהובים. ואחר-כך כבד את המהרש"א ו"ל שהוא יניח את האבן. ואמר לו המהרש"א שיבקש ממנו איזה דבר בשביל זה ובקש שיהיה לו בן כהמרש"א, וענה לו המהרש"א שזה קשה מאד ושיבקש דבר אחר, והוא התעקש דוקא בזה הדבר. ואמר לו המהרש"א אם-כן כשתהר אשתך תמות אתה, וכשתלד תמות היא גם-כן. ואני אקבל את הילד ואגדלו אצלי. והסכימו על זה. וכן הוה, ונתגדל אצל המהרש"א ו"ל. והיה נסתר, שלא ראו אצלו שום גדלות. ולפני פטירת המהרש"א צוה שהוא ימלא מקומו, וכן הוה. והרב הזה לא יצא לשום לוויה מחשובי העיר, והיה קשה בעיני הקהל והוכיחו אותו על זה. ואמר להמשמש באשר יהיה לויה מראשי הקהל יקרא אותו, וכן הוה, ויצא הרב ונטה במפה על המטה, וראו כלם איך המלאכי חבלה חטפו את הנפטר מהמטה וכו'. ואמר להם אם-כן הוא מהחשובים שלכם, איך אתם רוצים שאלך ללוותם. ומאז הכירו כלם גדלתו שהוא ראוי להיות במקום המהרש"א ו"ל.

* * * *

המעשה שספר רבנו ו"ל שבזמן הבעל שם טוב ו"ל היה מנגן (כלעומר) אחד שהיה עור, והיה מנגן על החתנות וזה

היתה פרנסתו, ואחר פטירתו נתודעו שלא היה עוד כלל והיה לו עינים טובות, ורק כדי שלא יסתכל בנשים עשה עצמו כל ימי חייו בעור וכל העולם חשבוהו לעור.

ועוד היה איש אחד גביר גדול, שהיה קמצן גדול שלא נתן אפלו פרוסת לחם לצדקה, והיה נבזה בעיני כלם בשביל זה, והיה אז אחד בעל צדקה גדול, שהיה מחזיק כל העניים באכילה ושתיה וכל מחסורם וכו'. והנה באשר נפטר הגביר הנ"ל, שכלם בזו אותו מחמת קמצנותו. ולמחרתו בשתלכו העניים להבעל צדקה הנ"ל שיפרנסם, ענה להם שעכשו אין לו מה לתן להם, שהכל מה שנתן להם כל הזמן, היה רק של זה הגביר הקמצן שמת, ולא רצה להנות מהכבוד שיתנו לו על נדיבות לבו, ושיהיה המצוה נקיה בלי פניות לכן היה נותן את הצדקות לאיש הזה שיחלקם, ואותו חשבו כלם לקמצן גדול. ועכשו שמת אין מי שיתן, ואז ידעו כלם גרלתו.

ואמר הבעל שם טוב ז"ל, ששניהם המנגן העור הנ"ל והגביר הקמצן הזה שניהם הם במדרגה אחת. וזכו למה שזכו, אשרי להם.

המעשה שספר רבנו ז"ל מהטענדע ורענדע (מלבוש של כמר). שפעם אחת היה רב אחד שהלך לקבץ נדבות (עבור פדיון שבויים או הכנסת כלה יתומה), והיה צריך איזה מאות אדמים וקא לגביר אחד ותבעו. ואמר לו הגביר באשר יש אצלך (טענדא ורענדא) מלבוש של כמר שאם ילבש אותה, וילך כל הרחובות של העיר לבוש כך, אז יתן לו כל הכסף הנצרך לו לצדקה הנ"ל. והסכים על זה ועשה כך. ולקח ממנו הכסף הנצרך להצדקה. ואחר-כך בקש ממנו שיתן לו במתנה (הטענדא ורענדא) המלבוש הנ"ל ונתן לו. וקדם פטירת הרב הניח צוואה שמזה המלבוש (הטענדא ורענדא) יעשו לו התכריכין. וכן עשו לו, ונשאר חתיכה קטנה מהרגל שלא הספיק המלבוש הזה, ועשו החתיכה מדבר אחר. ולאחר הרבה שנים היה סבה שהכריחו לפנות את קברו, ומצאו שכל הגוף היה שלם ולא שלטה בו רמה, מלבד החתיכה קטנה של הרגל שלא היה מלבש מהטענדע ורענדא.

המעשה הזה ספר אחד מאנשי שלומנו מורנו הרב ר' פינחס קיבליצער בשם רבנו ז"ל. ואמר ר' אברהם ז"ל אף-על-פי שלא שמע זאת מאביו הרב ר' נחמן מטולשין ז"ל אך ביון שר' פינחס ז"ל ספר זאת, זה אמת.

משלים מרבי אברהם ז"ל לענין שטות הבלי עולם הזה
והתכלית:

איש אחד שנחרץ משפטו, וכבר נמסר להוציא לפעל, והאדם נמסר להמוציאים לפעל, וישבו אותו בעגלה עם סוסים עם התלין המוציא לפעל את המשפט. והאדם הנחרץ למשפט יודע כי אין כבר שום מנוס ומפלט להנצל מהמשפט ורואה איך העגלה עם הסוסים הולכים הלוך וקרוב למקום התליה ואינם עומדים בהרף עין ואפלו רגע אחד אינם עומדים, וכל פסיעה הוא מתקרב למקום ההריגה. ורק שאינו יודע כמה זמן ישעה הנסיעה למקום ההריגה אם שנה או יום או שעה וכו' ורק רואה שהולך ומתקרב בודאי אם היה רואה איזה קאמפדיא (משחק של צחוק) בודאי לא היה משים לבו לזה. בן הוא אצל כל אדם שכל אדם יודע שסוף כל סוף מכרח למות, והשני סוסים הם היום והלילה הרצים ושטים ופורחים ואינם עומדים בהרף עין, ורק הנחמה שלו שאינו יודע אם קרוב יומו, או עוד יש לו יותר לחיות. ועל-כל-פנים הולך וקרוב, על-בן בודאי צריך להיות לו במחו להכין צדה לדרך ולא יבלבלו בקאמדיעם והשטותים של התאוה מלשכת מלהכין את עצמו צדה לדרך.

הַאִישׁ הָאֵמֶת הַצַּדִּיק רוֹאֵה וּמְבִיט אֶת הָעוֹלָם הָאֲנָשִׁים
הַמְּלַבְּשִׁים בְּגָשְׁמִיּוֹת וְגוֹפְנִיּוֹת וּבִזְוָה הֵם מְבַלִּים זְמַנָּם וַיִּגִיעַ
בָּמוֹ לְמִשְׁלַל שְׁחָרְצוּ מִשִּׁפְט עַל אֲנָשִׁים וְנָתַנו אוֹתָם בְּבוֹר
עֵמֶק מְקוּף בְּמַחְצוֹת, וְלֹא יִכּוּלִים לְהַבִּיט אֶל הָעוֹלָם הַרְחֵב
וְהַיָּפֵה, וּמְזוֹנָוֹתָם שְׁנוֹתָנִים לָהֶם הוּא מֵה שְׂיוֹצֵא (בְּהַקְנָאָה)
בְּמֵי שׁוֹפְכִים שְׂיוֹצֵאִים חוּץ לְעִיר מֵהַמּוֹתְרוֹת שֶׁל פְּלִטִין
הַמְּלֶךְ. וְהֵם מַחְפְּשִׁים וּמוֹצֵאִים שֵׁם חֲתִיכוֹת בְּשֵׁר קַטְנִים
קִישְׁקַעְלִיד (מַעֲשִׂים) וּבְדוּמָה. אַחַד מְצָא חֲתִיכָה יוֹתֵר גְּדוּלָּה,
וְזֶה מְקַנָּא אֶת זֶה שֶׁהוּא מְצָא חֲתִיכָה יוֹתֵר קַטְנָה, אֲזַי
פֶּאֶר קְלַעֲמֵט דְּעַר פּוֹן (וְהוּא מְדָבָא) מְזַה שְׂיֵשׁ לוֹ חֲתִיכָה
גְּדוּלָּה. וְהַצַּדִּיק מְבִיט עֲלֵיהֶם בְּרַחֲמָנוֹת עַל זֶה אִיד שֶׁהֵם
מִשְׁפָּלִים בְּזוּה, וְהֵם חוֹשְׁבִים שְׂאִין יוֹתֵר טוֹב מְזַה, וְאִינָם
רוֹאִים וְטוֹעֲמִים הַטּוֹב שְׂיֵשׁ בְּפִלְטִין הַמְּלֶךְ. וְהַצַּדִּיק מַחְפֵּשׁ
עֲצוֹת אִיד לְהוֹצִיאֹו מְזַה, וְלְהַטְעִימוֹ מִטּוֹב עֵדֶן הַתְּעַנּוּגִים
שְׂיֵשׁ וְשִׁיכּוּלִים לְזִכּוֹת בְּזוּה הָעוֹלָם.

לְעַנּוּן הַסְּכָנָה שֶׁל זֶה הָעוֹלָם. לְמִשְׁלַל בָּמוֹ שְׁעוּמְדִים
בְּמַלְחָמָה, וְהוּא רוֹאֵה שֶׁבְּכָל פַּעַם נוֹפֵל עוֹד אִישׁ אֶצְלוֹ
מֵהַחֲצִים, עַד שֶׁמָּשׂ הַחֲצִים אֶצְלוֹ מִמָּשׂ, וְאִין יוֹדְעִים אִיד
לְמַלֵּט אֶת עַצְמוֹ. וּמִמָּשׂ אִין בְּכַחוֹ לְהַחְזִיק הַחֶרֶב לְלַחֵם,
מַחֲמַת פֶּחַד וְחִלְשׁוֹת דַּעַת, שְׂאֵז הַחֲזִלִים מְחֻזְקִים זֶה אֶת זֶה
לְבִלִי לְפַל, וְלַחֲזֹק עַצְמוֹ לְהִגֵּן אֶת עַצְמוֹ אִין נִיט נֶאֱדָר גִּיבְעֵן

דעם שונא (ולא לותר לשונא) שׁיבא למבקשו לנמרי. וכן צריך התעוררות מהסכנה שבזה העולם, שבכל פעם הפעל דבר תופש וכו' וכו' עד שנופלים. ואין עצה רק להחזיק את עצמו על-כּל-פּנים להגן על עצמו, ניט אפ לאזין הענדה און פים (לא להרפות ידים ורגלים), ולאחז כלי זין וללחם עמו ולא להכניע את עצמו תחת השונא שרוצה להכריתו משני עולמות חס ושלום, רק להחזיק נגדו ולהמלט ממנו מה שׁיכול.

אמר המעתיק:

שמעתי מאנשי שלומנו ששמעו מרבי אברהם ז"ל בשם מוהרנ"ת ז"ל ששאלו אותו בענין הגאולה, איך יכול הדבר להיות שבזמן הדורות הקודמים וכמו בדור רבנו הקדוש לא בא הגאולה, ובדורות האחרונים אשר הולכים מטה מטה יבא הגאולה. והסביר על פי משל, שהיה בעולם כרך גדול, וסביבה חומה בצורה ותוקה עד להפליא. וכל המלכים רצו לכבשה והניחו כל בחותיהם, ותקנותם נשאר מעל. כי כל התילים שלהם נפלו מהחצים שזרקו משם. ואחר-כך היה מלך אחד חכם מאד, שהלך סביב החומה והביט ונדמה בדעתו שבעת יקח כל הגבורים מחילותיו ויבנו על החומה עד שיכבשנה. ועשה כן ונפלו כל חילותיו, ונשאר רק הוא לבדו. והלך סביב החומה לראות מה פעל שם, וראה בתקמתו שבעת (שכבר החומה מבפנים בלה ועזוע רק מבחוץ לא נכר), אפלו בזקנים ובחולים וילדים וכבשה. ועשה כן, וקבץ כל השאר נשים וילדים וחולים מה שנשאר לו, והלך וכבש והרס החומה כליל. וכעת מי כבש החומה, אם האחרונים החלושים הלא אפלו יעבדו בכל בחותם אף אלפים שנה לא היו עושים אפלו רשם, ורק הכח של הגבורים

הראשונים שזעזעו את החומה עד להריסה. ואם הראשונים הלא לא כבשו, רק האחרונים נמרו וכבשו. וכן הוא לענין הגאולה, שהראשונים כמו הצדיקי אמת ואנשיהם, כמו משה רבנו עליו השלום, רבי שמעון בר יוחאי עליו השלום, האר"י הקדוש, הבעל שם טוב הקדוש, ורבנו הקדוש ושאר הצדיקים זרקו חצים להנחש להסמרא אחרא הס"מ וסיעתו, וכבר זעזעו כל-כך הסמרא אחרא עד שאפלו יהיה מי שיהיה מדורות האחרונים, יוכלו לכבש את הסמרא אחרא ולגמר הברור שיבא הגאולה.

ובאמת זה המשל מועיל מאד לעבודת ה' בכל האפנים, בהתחזקות לענין עבודת ה' תפלה והתבודדות, ובענין שבירות תאות ומדות שאף-על-פי שזה בפה שנים, ועשה מה שעשה ונדמה לו שעדין לא פעל כלום, אף-על-פי-כן יתחזק ויתחזק לעשות את שלו עד שיגמר. וכן בענין דרך ארץ כמו שאמרו חכמינו ז"ל שלשה דברים צריכין חזק וכו'. ודי לחכימא כי המשל הנ"ל הוא לכל הענינים.

אמר המעתיק:

שמעתי מהרב הגאון רבי מרדכי מורה צדק דקהלת קדש סאקלוב ששמע מאת בעל המחבר רבי אברהם ז"ל בענין שאלת הגאולה הנ"ל, שהלא אנו רואים שכל דור ודור מתדלדל בתורה ועבודה ויראת שמים, ואיך תבא הגאולה בימיהם שלא באה בדורות הראשונים שהיו צדיקים נוראים עובדי ה' באמת. והשיב ז"ל בזה הלשון כי הלא קשה לכאורה על דברי חכמינו ז"ל במסכת סוטה פרק ט', משחרב בית

המקדש בושו חברים וכו' על מי לנו להשען על אבינו שבשמים. משתרב בית המקדש וכו' וכו' שרו חבימא וכו' על מי להשען וכו' וכו', בעקבות משיחא וכו' על מי לנו להשען וכו'. וכי מה מודיעים לנו בזה (כי תרף הוא להודיע העצה ואיזה עצה היא), והלא זה אנו יודעים גם כן כי אין על מי להשען וכו'. אבל הענין כך כי יש אתערותא דלעלא מאת השם יתברך בעצמו ברחמנותו, וכמובא בלקושי מותר"ן תורה ב' עין שם, ויש אתערותא דלתתא מעבודה שלנו מתורה ויראת שמים וכו', ובאמת אנחנו (בשר ודם) הולכים בכל פעם משה משה, וכל דור גרוע מהדור הקודם, אבל השם יתברך הולך בכל פעם גדול יותר, כי זה עקר גדלתו (כי גדלה זה חסד וכמובא בדברי רבותינו ז"ל), וכמו שמובא בהשיחות שהשם יתברך מנהיג את העולם בכל פעם יותר יפה (שעניר). ועל כן מספר בהמשניות האלו איך שהדורות הולכים ומתמעטים בעונותינו הרבים, אבל העצה שלענין זה האתערותא דלעלא (רחמנות השם יתברך הולך וגדול, ובפרט אדרבא כל מה שהדור יותר גרוע הרחמנות יותר גדול וכו' ודי לחכימא) מסים על מי לנו להשען (כי הלא האתערותא דלתתא שלנו הולך וקטן) על אבינו שבשמים (על אתערותא דלעלא של רחמנותו יתברך שהולך וגדול וכל מה שיותר גרוע ויותר חולה הרחמנות יותר גדול עליו). וכמו למשל שראה השם יתברך הרחמנות שעל העולם בימי דור המבול ושלח להם את נח. ואחר כך שלח את אברהם אבינו וכו', ובמצרים שהיו במדרגה התחתונה במ"ט שערי טמאה נכמרו רחמיו ושלח להם רועה נאמן משה רבנו עליו השלום לנאלם. וכן אחר כך בחרבן בית המקדש נכמרו רחמיו, ושלח להם עזרא הסופר שראוי היה וכו' אלמלא משה קדמו. ובחרבן בית שני דחמיר לו, העמיד לנו בוצינא קדישא "רבי שמעון בר יוחאי" זכותו יגן עלינו אמן וכו'.

ואַחֲרֵי־כֵן הִתְחִיל נִיצוּץ מְשִׁיחַ הָאָרְצִי הַקָּדוֹשׁ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אָמֵן.
 וְאַחֲרֵי־כֵן נִכְמְרוּ רַחֲמָיו עַל הַדּוֹרוֹת שֶׁהוֹלְכִים וּמִתְמַעְמָטִים וְהַעֲמִיד אֶת
 הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ וְהַחֲבָרְיָא. וְאַחֲרֵי־כֵן שֶׁהִלְכוּ וּנְתַמְעָטוּ הַלְכָבוֹת
 עוֹד בִּימֵי רַבְנֵנוּ שֶׁהִתְחִיל אֹר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב לְשַׁקֵּעַ, נִכְמְרוּ רַחֲמֵי הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ מְאֹד, וְשָׁלַח אֶת רַבְנֵנוּ הַקָּדוֹשׁ, שְׂכָבֵר הַכִּין עַד מְשִׁיחַ צְדָקְנּוּ.
 וּבִאֲמַת שִׁיחֵי הַדּוֹרוֹת גְּרוּעִים וְשֹׁפְלִים מְאֹד, וְכִמְרוּ רַחֲמָיו מְאֹד מְאֹד
 וַיִּשְׁלַח לָנוּ מְשִׁיחַ צְדָקְנּוּ בַעֲצָמוֹ וַיְהִי גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ
 אָמֵן.

וּבִאֲמַת זֶה עֲנִין נִפְלֵא לְהִתְחַזְקוֹת לְגְּאֻלָּה פְּרָטִית שֶׁל הָאָדָם
 בַּעֲצָמוֹ לְגְּאֻלַּת נַפְשׁוֹ (וְכֵן לְגְּאֻלַּת גּוּפוֹ וְרַחֲמָנוּתוֹ) שֶׁהָאָדָם רוֹאֶה
 שְׂבָבָל פַּעַם הוֹלֵךְ מִטָּה מִטָּה, יָדַע וַיֵּאֱמִין שְׂבָבָל מַה שֶׁהוּא
 עוֹשֶׂה אֶת שְׁלוֹ לְקָרֵב אֶת עַצְמוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וַאֲיֵנוּ רוֹאֶה
 חֵם וְשְׁלוֹם תּוֹעֵלֶת וְאֶדְרָבָא וְכוּ', אֲזִי הִרְחַמְנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ עָלָיו יוֹתֵר וְיוֹתֵר עַד שֶׁבִּאֲמַת שְׁלַפְעָמִים בְּשֶׁהָאָדָם
 בְּדִיּוּטָא הִתְחַתְּנָה אֲזִי הִרְחַמְנוֹת גְּדוֹל עַד שֶׁתְּחַלֵּת
 הַמַּחְשָׁבָה וְסוּף הַמַּעֲשֶׂה קְשׁוּרִים זֶה בְּזֶה. וְזֶהוּ עֲנִין חֲצוֹת,
 וְעֲנִין הַלְבָּנָה כְּשֶׁהִיא בְּמַעוּטָה שְׂאִין מַעוּט יוֹתֵר אֲזִי דִיקָא
 נוֹלָדָה מִחֲדָשׁ וְכֵן גְּרַעִין כְּשֶׁנִּתְּבַלָּה בַּעֲפָר אֲזִי דִיקָא יִצִּין
 וַיִּפְרָח. (עֵין בְּלִקוּטֵי הַלְכוֹת אֶרַח חַיִּים הַלְכָה א', וְדִי לַחֲכִימָא).

נציג פרוש השומר אמת לעולם על פי משל ממוהרנ"ת ז"ל:

ספר מוהרנ"ת, איך שבהתנברות המחלקת שגבר השקר מאד והצליח, והאמת משלף כל-כף ארצה, עד שכמעט אין להאמין בקיומו, וגם הכתוב מעיד על זה "ותשלף אמת ארצה". וכל זה התעורר בקרבנו פעם בבקר קדם התפלה עד שמחמת זה לא היה ביכלתו להתפלל כמו שצריכים להתפלל. ובן בקטנות מחין אלו התחיל להתפלל עד שהגיע לפסוקי דזמרה, וכמעט שהיה לאחר יאוש בתפלה זו לבוא בגדלות המחין. אמנם כשהגיע להפסוק "השומר אמת לעולם", פתאם זכה להתנוצצות התרוממות המחין ושמחה בלבו. ובאר לעצמו הפסוק על פי משל. לדכס אחד היה לו גן נפלא, שבו נמצאו ונדלו כל מיני חלקי הצומח שבעולם, לבד מין אחד, שחלפו שנים הרבה ולא נמצא בהגן הזה מחמת שהוא יקר המציאות. עד שהגיע הזמן והשיג גרעין אחד ממין הצומח הזה והזריע אותו בגנו. ומחמת שהגרעין הזה היה יחיד מיחד ומיחס בגנו, ודוקא על גרעין כמוהו, הסכנה מרחפת ביותר עד שרואין אותו מגדל, הן מצד המכשירים לגדולו שצריכים להיות מכונים בשעה שהוא צריך להם, ובמדה מצמצמת לא פחות ולא יותר, והן מצד הצפרים האורבים על הגרעינים, ובכן

הפקיד על גרעין זה שומר־יִשְׁעוֹת מִיְחָדִים שְׁתִּמִּיד יִשְׁגִּיחוּ
 על גרעין זה בְּעֵינָא פְּקִיחָא, לא יסירו עין מעליו אף רגע
 אחד. בן עם האמת יקר המציאות ומשִׁלֵּךְ ארצה ועובר
 עליו מה שעובר, אבל אין לפחד על האמת המשִׁלֵּךְ אמת
 ארצה, והוא בעצמו "השומר אמת לעולם" עיניו עליו
 תמיד, עדי אמת מארץ תצמח תגדל ותצליח ותעשה פרי
 ושפת אמת תבון לעד. ואחרי זה היתה תפלתו תפלת
 צדיקים, בגיליה רגיה דיציה וחדויה.

אחד התאונן לפני מוהרנ"ת ז"ל אודות עבודת ה' ונחם
 אותו בזה שאמר לו בזה הלשון: טוסט א קוק איך בין שוין
 א גראווער יהוד, אין בענק אויך צו זיין איין הערליכער
 יהוד (תסתכל אני כבר יהודי עם זקן אפור ואני עוד מתגעגע להיות
 יהודי בשר).

עוד אמר, מען דארף אין דער יונגענד אסאך הארעווען מען
 זאל הערשט אויף דער עלטער זיין אפראסטער הערליכער
 יהוד (בימי הנעורים צריכים לעמל הרבה כדי שבימי הזקנה יהיו
 לפחות יהודי בשר פשוט).

צוֹאת הָרֵב מִטְשַׁעְהָרִין

יום א' ד'תנ"גה תרנ"ג

לְהַדְלִיק נֵר הַנִּגְבָּה גִּימְטְרִיא תְקִיחַ. וְכֵן עַל מִקְרָא מְגִלָּה גִּימְטְרִיא תְקִיט. נְחֻמָּן בֶּן צְבִי אֲרִיָּה גִּימְטְרִיא תְקִיחַ. חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בְנַעֲמִים גַּם־בֶּן גִּימְטְרִיא תְקִיחַ. וְרֵאשִׁי תְבוֹת שֶׁל הַפְּסוּק חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בְנַעֲמִים נְחֻמָּן בֶּן תִּיָּה לְאָהָה (כָּל זֶה נִעְתַּק מִכְּתָב יְדוּ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הָרֵב הַקְּדוּשׁ מִטְשַׁעְרִין ז"ל). וְכֵן הַסֵּפֶר "לְשׁוֹן חֲסִידִים" שֶׁלִּי גִּימְטְרִיא גַם־בֶּן תְקִיחַ. וְכֵן הַסֵּפֶר לְקוּטֵי עֲצוֹת הַתְּדֹשׁ שֶׁלְקַט הָרֵב הַקְּדוּשׁ, הוּא קָרָא אוֹתוֹ בְּשֵׁם "אוֹצֵר הַיְרָאָה" גַם־בֶּן גִּימְטְרִיא תְקִיחַ. וְשֵׁם כְּזֶה נָאָה לוֹ, כִּי כָּל דְּבָרֵי הַסֵּפֶר הַקְּדוּשׁ הַזֶּה נוֹבְעִים מֵהַנְּחִיל נוֹבֵעַ מִקּוֹר חֲכָמָה שֶׁאָמַר עַל עֲצֻמוֹ אֲנִי אוֹצֵר שֶׁל יִרְאֵת שָׁמַיִם, כְּמִבְאֵר בְּסֵפֶר "חַי מוֹהֵר" אֵדָּ לְמִרוֹת רְצוֹנוֹ נִשְׁתַּנָּה שֵׁם הַסֵּפֶר עַל־יְדֵי הַמְּבִיא לְבֵית הַדְּפוּס לְשֵׁם לְקוּטֵי עֲצוֹת תְּדֹשׁ. וְהַסֵּפֶר הַזֶּה הַתְּחִיל בְּאוֹת אָמֶת עִם הַפְּסוּק "הוֹרְנִי ה' דְּרַכְךָ אֶחְלָד בְּאִמְתְּךָ". נִקּוּד עַל תְּבַת 'אֶחְלָד בְּאִמְתְּךָ' גַם־בֶּן גִּימְטְרִיא תְקִיט. וְכֵן אַחֲר־כֵּן בְּאוֹת אָמוֹנָה הַתְּחִיל עִם הַפְּסוּק "אֶהְבּוּ אֶת ה' כָּל חֲסִידָיו אֲמֵנִים נִצֵּר ה'" נִקּוּד עַל תְּבוֹת 'אֲמֵנִים נִצֵּר ה'" גַם־בֶּן גִּימְטְרִיא תְקִיט שְׁמוֹ עִם הַכּוֹלָל.

הַעֲתַקַת צוֹאָה מֵהַרְבּ הַקְדוֹשׁ מִטְשֵׁעֵהֲרִין וְצִ"ל

שְׁכַתְבָּהּ בַּשָּׁנָת תַּרל"ט, וְנִפְּל לְמִשְׁכָּב עַל עֵרֶשׁ דְּוֵי בִימֵי
חֲנֻכָּה הַקְדוֹשִׁים, וְנִסְתַּלַּק אוֹר לְיוֹם ד' תַּעֲנִית אֲסֵתֶר שָׁנָת
תַּרנ"ד לַפ"ק בְּעִיר טְשֵׁעֵהֲרִין. וּמִזֶּה תִּבְיִן שְׁרוּחַ הַקְדוֹשׁ נִזְרָקָה
בּוּ בַּמָּה שֶׁחִבֵּר בַּשָּׁנָת תַּרנ"ג אֲשֶׁר לְהַדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה וְכֵן עַל
מִקְרָא מְגִלָּה גִימַטְרִיא מְנִינ שְׁמוֹ הַקְדוֹשׁ כַּמְבָּאָר לְעִיל.

צוֹאת שְׂכִיב מֵרַע בְּכַתוּבִין וּכְמוֹסוֹרִין דְּמִי

מִצְוָה לְקַיֵּם דְּבָרֵי הַמֵּת

א

כְּשִׁירָאוּ שְׂיִכְבַּד הַחֲלִי רַחֲמָנָא לְצִלָּן לֹא יִנְיָחוּ אוֹתִי לְבִדִּי
אֲפִלוּ רַנַּע אַחַת, רַק יִהְיוּ יוֹשְׁבִים בְּחֵדֶר מִשְׁכְּבֵי שָׁנִים, אוּ
אֶחָד עַל-כָּל-פָּנִים, שְׂיַעֲסֵק בַּתּוֹרָה אוּ בְאַמִּירַת תְּהֵלִים.
וַיַּחֲלִיפוּ הַמִּשְׁמֵרוֹת בְּכִדֵי שְׂיִהְיֶה הָעֵסֵק בְּזֶה בַּתְּמִידוֹת יוֹמָם
וְלַיְלָה, עַד אַחֵר הַהוֹצָאָה מֵהַבַּיִת. וְלֹא יִסִּירוּ מִמְּנֵי הַטְּלִית
קָטָן עִם הַצִּיצִית כְּשֵׁרִים כָּל יְמֵי חֲלָי רַחֲמָנָא לְצִלָּן, אַף
שְׁלֹא אֶהְיֶה שְׁפוּי חֵם וְשָׁלוֹם. וְלִמְעַן הַשֵּׁם לְזַרוּ אוֹתִי לוֹמֵר
וְדוּי וְשָׁמַע יִשְׂרָאֵל וְכו', (עֵין מַעֲבֵר יִבְכּ פָּרָק ז' דָּף מ"ג, עַד דָּף מ"ח.
וּבְדָף ס"ז, וְדוּי הַרְמַב"ן פָּרָק ט', עֵין שָׁם הֵיטֵב), וְלִבְקֹשׁ מַחִילָה
מֵהַכֵּל, הֵן עַל עֵסְקֵי צַעַר הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף שֶׁצַּעַרְתִּי לְאַחֵרִים, הֵן
עַל עֵסְקֵי מָמוֹן אֲשֶׁר לֹא נָתַן לְהַשְׁבוֹן בְּשָׁלְמוֹת כְּרָאוּי.

ב

בהתחלת הגסיסה יתקבצו מנין עשרה, ויאמרו תהלים וכל
 המבאר במעבר יבק מן דף מ"ח, ולהלן בפרק ז'. וקצת מהם
 יאמרו שמות הצדיקים. ויבקשו רחמים עלי בזכות הצדיקים
 הקדושים, ואפלו בלשון אשכנז, רק בכונת הלב באמת
 ובתמימות. ויזרוז ויזהירו אותי ונפשי ורוחי ונשמתי לזכר
 היטב בזכות קדשת אבותינו הקדושים אברהם יצחק
 ויעקב, וכל השבטים הקדושים והאמהות הקדושות וכל
 השבעה רועים, וכן בכל הצדיקים שהיו מימות עולם, ושהיו
 עד סוף כל הדורות ובכללם קדשת הפעל שם טוב ותלמידיו
 הקדושים ז"ל, וקדשת רבנו הקדוש הרב רבי נחמן מברסלב
 ותלמידיו הקדושים, אשר שמם הקדוש נקרא עלינו ומפיהם
 אנו חיים, ולהתקשר עם קדשתם בקשר אמין כל ינתק
 לעולם. ואם איני כדאי לזה מחמת מעשי, אף-על-פי-כן
 אבטח ואתחזק בזה בבטחון חזק, ועל רב מדת טובם וחסדם
 ורחמים גדולים שהיה להם על כל נפש מישראל גם בחיים
 חיותם, ומכל שכן כעת אחר פטירתן, כי גדולים צדיקים
 במיתתם יותר מבחייהם כמאמר חכמינו ז"ל: ולהזהיר אותי
 על זה באזהרה רבה בכמה פעמים, עד אחר שיסתם הגולל
 וישוב העפר אל הארץ כשהיה וכו': ויזהירו אותי היטב

לְבִלִי לְהַסִּיחַ דַּעְתִּי מִזֶּה בְּרַנֵּעַ, רַק לְדַבֵּק מִחֲשַׁבְתִּי בְּהַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ וּבְהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וּבְכֻלָּל קִדְשַׁת יִשְׂרָאֵל. כִּי קִדְשָׁא
 בְּרִידָה הוּא וְאוֹרֵיתָא וְיִשְׂרָאֵל כְּלָה חַד: וּבְכֻלָּל קִדְשַׁת הַצְּדִיקֵי
 אָמֶת שֶׁהֵיוּ בְּכָל דּוֹר כִּי צְדִיקָא אֲנִפִי שְׁכִינְתָא. וַיִּבְקְשׁוּ
 רַחֲמִים עָלַי הֲרַבְּהָ שְׁלָא יִגְרַמוּ עֲוֹנוֹתַי חֵם וְשָׁלוֹם לְשַׁכַּח בְּזֶה
 אוֹ לְהַסִּיחַ דַּעְתִּי מִזֶּה חֵם וְשָׁלוֹם. גַּם לְהַזְכִּיר אוֹתִי הַיֵּטֵב
 כַּמָּה פְּעָמִים מִקְּרָא שְׁכֵתוֹב: "גַּם כִּי אֵלֶיךָ בָּגִיא צַלְמוֹת לֹא
 אִירָא" וְכוּ.

ג

בְּשַׁעַת גְּסִיסָה יִפְזְרוּ בְּנֵי בֵיתִי לְצַדִּיקָה בְּעֵבוּרֵי, אִם מַעֲט
 וְאִם הֲרַבְּהָ כְּפִי מִסֵּת יָדָם. וַיִּבְקְשׁוּ עָלַי רַחֲמִים שְׁלָא אֶצְטַעַר
 הֲרַבְּהָ חֵם וְשָׁלוֹם, וְתִהְיֶה מִיתַתִּי בַּפֶּרֶה שְׁלָמָה עַל כָּל
 עֲוֹנוֹתַי, וְאֶצֵּא מִהָעוֹלָם הַזֶּה בְּשָׁלוֹם וְאֵלֶיךָ בְּשָׁלוֹם. "נִפְשֵׁי
 יִשׁוּבֵב" וְכוּ. וַיִּקְרָא בִּי מִקְּרָא שְׁכֵתוֹב "בְּהַתְּהַלְכְּךָ תִּנְחָה
 אוֹתְךָ בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ" וְכוּ וְכִמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל,
 וְנֶאֱמַר "יָבֵא שָׁלוֹם יְנוּחוֹ עַל מִשְׁכְּבוֹתֵם" וְכוּ. וְאִשְׁתִּי וְשׁוֹם
 אַחַד מִזְרַעֵי לֹא יִבְכוּ אַחַר פְּטִירַתִּי בַּחֲדָר שְׁאֵשְׁבֵב שָׁם. וְלֹא
 יִלוּ אוֹתִי רַק הֲרַחוּקִים. וּבַעֲת יְצִיאַת הַנֶּפֶשׁ יִשְׁגִּיחוּ שְׁלָא
 אוֹצִיא שׁוֹם אֶבֶר חוּץ לְמַטְתִּי, וְעַל־כֵּן יַעֲמִידוּ כְּסֹאוֹת סְבִיב
 לְמַטָּה בְּכַדֵּי שְׁלָא יֵצֵא שׁוֹם אֶבֶר לַחוּץ.

ד

בּוֹדְאֵי רְצוֹנֵי שְׁסֻמוּךְ לְגִסְיָהּ יִתְאַסְפוּ עַל־כָּל־פָּנִים עֲשָׂרָה
 אֲנָשִׁים בְּשָׂרִים, וַיֹּאמְרוּ הַפְּסוּקִים שְׁבַמְעַבְרָ יִבַּק כְּנִ"ל
 בְּאוֹת ב' וּמְזֻמְרֵי תַהֲלִים וּשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים. וּבָאֵם יִהְיֶה
 אֵיזָה טְנוּף בַּמָּטָה אִזּוּ יִכְסּוּ כְּרָאוּי וַיִּרְחִיקוּ מִמְּקוֹם שְׁכָלָהּ
 הַרִיחַ אַרְבַּע אַמּוֹת. וּבָאֵם יִהְיֶה דַחֵק בְּבֵית מִשְׁכְּבֵי
 מִהָאֲנָשִׁים הַמִּתְקַבְּצִים, בְּקִשְׁתִּי שְׁיַעֲמְדוּ מִרְחוֹק מִמִּטְתִּי
 לְפַחֲתוֹת אַרְבַּע אַמּוֹת, שְׁלֹא יִרְבֶּה הַהֶבֶל וְהַחֵם שְׁגוֹרֵם קְרוֹב
 מִיָּתֶה חֵם וְשָׁלוֹם וְהוּא צֶעַר לַחֻלָּה. עַל־כֵּן יוֹתֵר טוֹב
 שְׁיַעֲמְדוּ מִרְחוֹק וְאִפְלוּ בַחֲדָר הַסְּמוּךְ, לְבַד מֵאֵיזָה אֲנָשִׁים
 שְׁיִהְיֶה לְהַמְטִיחַ צַרְף בָּהֶם. וְגַם אִזּוּ אֲשֶׁתִּי וְזָרְעִי לֹא יִהְיוּ
 בְּבֵית מִשְׁכְּבֵי שְׁלֹא יַצְעֲרוּ אוֹתִי בְּקוֹל בְּכִיָּתָם.

ה

לְעֵנֵין הַמְּסִירַת מוֹדְעָה וְכו', הִנְנִי אוֹמֵר מֵעַכְשָׁיו בְּפָנֵי הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ הַגְּדוֹל כְּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינְתִּיהָ, וּבְפָנֵי בַיִת דִּין
 שֶׁל מַעְלָה וּבְפָנֵי בַיִת דִּין שֶׁל מַטָּה, שֶׁהִנְנִי מוֹסֵר מוֹדְעָה,
 אִם חֵם וְשָׁלוֹם שְׂאֵתֶרְהָר אֵיזָה מִחֲשָׁבָה שֶׁהוּא כִּנְגַד רְצוֹנוֹ
 יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אוֹ שְׂאֵדְבֵר אֵיזָה דְבוּר שֶׁהוּא שְׁלֹא כְּרְצוֹנוֹ
 בְּאֵיזָה רְנַע מִכָּל יָמֵי חַיָּי, וּבְכָלֵל זֶה גַם־כֵּן סְמוּךְ לְעַת
 פְּטִירַתִּי מִן הָעוֹלָם לְשָׁלוֹם, אֲנִי מְנַלֶּה דַעְתִּי וְרְצוֹנֵי בְּפָה

מלא, שכל מחשבות ודבורים אלו יהיו בטליו ומבטליו לא שרירין ולא קימין, ואין בהם שום ממש. והדבורים של עכשו הן קימין ושרירין וחזקין בכל מיני קיום וחזק גמור, כאשר אני מקבל על עצמי אלהותו יתברך ועל מלכותו ואמונתו יתברך ואמונת כל תורתנו הקדושה השלמה והתמימה שבכתב ושבעל פה, הינו תורה נביאים כתובים, משנה, גמרא, תוספתא, ספרא. ספרי, מכילתות, בריתות, וכל המדרשים כלם, וכל ספרי הזהר הקדוש ותקוני הזהר, וכל דברי החכמים והצדיקים הקדושים שנתקדשו על דבוריהם הקדושים, ובכלל זה בכל דברי המפרשים והפוסקים ובעלי מוסר, ובכל דברי המקבלים הקדושים והנאמנים, ובכל הדבורים הקדושים שנתגלו על ידי האר"י ז"ל הקדוש ותלמידיו הקדושים, וישנתגלו על ידי רבי ישראל בעל שם טוב הקדוש וזכר צדיק וקדוש לברכה, ועל ידי תלמידיו הקדושים זצ"ל ובכל הדבורים הקדושים שנתגלו על ידי רבינו הקדוש הרב רבי נחמן מברסלב וזכר צדיק וקדוש לברכה, ועל ידי תלמידיו הקדושים וזכר צדיקים לברכה, וכן בכל מה שנתחדש ונתגלה על ידי החכמים וצדיקי אמת שמיומות עולם בכל דור עד עכשו, ובכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש. בכל הדבורים האלו אני מאמין באמונה שלמה וישרה ותמימה ונאמנה. ואין

אני מהרהר אחר שום דבר מכל הנזכר אף בקוצו של יוד. ואם חס ושלום עבר עלי מעולם באיזה עת ורגע, שום מחשבה שהיא קצת כנגד איזה פרט מכל הנ"ל. או אם חס ושלום יעלה עלי מעבשו איזה מחשבה כנגד זה, ומכל שכן אם אדבר חס ושלום איזה דבור כנגד דבורים הנזכרים, אזי יהיה כל זה בטל ומבטל ואין בו שום ממש, וכל הדבורים שהזכרתי עבשו הן קימין מעבשו ולעולמי עולמים.

כאשר אני מקבל על עצמי אלהותו יתברך, ומעיד אני שהקדוש ברוך הוא הוא מסבב כל הסבות ומנהיג כל ההוויות, והוא יתברך נצחי ראשון לראשונים ואחרון לתאחרונים. שמע ישראל ה' אלהינו וכו' ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. משה אמת ותורתו אמת. וכל דברי הנביאים וחכמים הקדושים וצדיקים אמתיים, אמת ויציב ונכון וקיים וישר וכו' עד והמליכו ואמרו ה' ימלך לעולם ועד, וכן כל שאר הפרטים ופרטי פרטים הכוללים בשלמות אמונתנו הקדושה, אמונת בני ישראל הקדושים, הן והן הדבורים שאני מקבל עלי מעבשו ולעולמי עולמים.

ומדאגה בדבר שלא יתבלבל דעתי חס ושלום, או שיהיה הדבור קשה עלי חס ושלום סמוך לפטירתו לדבר אז כל הנ"ל, ולכפר בפה מלא בכל מיני עבודה זרה ואמונות

כְּזִבִּיּוֹת וּבְכָל הַדְּבוּרִים שְׁאֵסוּר לְהֵאֱמִין בָּהֶם עַל פִּי דִינֵי
 תּוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה, שֶׁכָּל הַכּוֹפֵר בְּעִבּוּדָה זָרָה כְּמוּדָה בְּכָל
 הַתּוֹרָה בְּלֵה. וְכֵן לְהַפְּדֵי לְקַבֵּל עָלַי אִזּוּ בְּפֶה מְלֵא עַל מַלְכוּת
 שָׁמַיִם בְּאַהֲבָה וּבְמִסִּירַת נֶפֶשׁ עֲצוּם, בְּעִבּוּר קְדֻשַׁת אֲמַתַּת
 אֲמוּנַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה בְּכָל־לִיּוֹת וּבַפְּרָטִיּוֹת, כְּרָאוּי לְכָל אִישׁ
 יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל עָלָיו כָּל זֹאת בְּכָל רִגַע וּרְגַע מִימֵי חַיָּו
 וּבַפְּרָט סְמוּךְ לְפִטְיָרְתּוֹ. בְּכֵן הִנְנִי נוֹתֵן פֶּה וְהַרְשָׁאָה
 לְהַעֲוֹמְדִים עָלַי אִזּוּ, שֶׁהֵמָּה יַעֲשׂוּ כָּל אֵלֶּה בְּעִבּוּרֵי לְמִסֵּר
 מוֹדָעָה וְלִכְפֹּר בְּכָל מַה שְּׁצָרִיכִין לְכַפֵּר עַל פִּי דַת תּוֹרַתְנוּ
 הַקְּדוּשָׁה, וְלְקַבֵּל עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם אֲמַתַּת אֲמוּנַתְנוּ
 הַקְּדוּשָׁה בְּכָל־לִיּוֹת וּבַפְּרָטִיּוֹת, וְאֶפְלוּ בְּמִסִּירַת נֶפֶשׁ וְגוֹף
 וּמְמוֹן בְּפַעַל מִכָּשׁ בְּעִבּוּרֵי (כִּי לִפְנֵי מוֹתֵי בּוֹדָאֵי אֲנִי מְרַצָּה לָזֶה
 בְּכָל לְבָבִי, מִי יִתֵּן וְהָיָה שְׂאוּכָה לָזֶה). וְתַהֲיֶיהָ עֲשִׂיתֶם כְּעֲשִׂיתִי
 וּדְבוּרֵם כְּדְבוּרֵי. אֵךְ לְטוֹבָה וְלִקְדֻשָׁה נְאֻמָּנָה כְּרִצּוֹנוֹ
 יִתְבָּרַךְ וּכְרִצּוֹן יִרְאִיו הַקְּדוּשִׁים, וְלֹא לְאִיזָה הַפֶּדָה וּפְגָם, נֶגֶד
 רִצּוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ חֵם וְשָׁלוֹם. כִּי כּוֹנְנֵתִי רַק לְטוֹבָה, וְלַעֲשׂוֹת
 רִצּוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, עֲשִׂיתִי אוֹתָם לְשְׁלוּחִים נְאֻמָּנִים בְּעִבּוּרֵי וְלֹא
 לְהַפְּוֹד חֵם וְשָׁלוֹם. וְלִתְקוּנֵי שְׂדֵרְתִים וְלֹא לְעוֹתֵי. וּמַעֲתָה
 אִין כִּי כַח לְהַפְּדֵי אַף חֲצֵי דְבָר וּלְכַטֵּל הַרְשָׁאָה זֶה אוֹ אֶפְלוּ
 מִקְצַת מִמּוֹנָה כָּל יְמֵי חַיֵּי הַבְּלִי רַק הוּא שְׂרִירָא וּקְיָמָא. וְכָל
 הַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַרְהוּרִים וְקַל וְחֹמֶר אִיזָה דְבוּר וּמַעֲשָׂה שִׁיחִיָּה

נִגְדַד זֶה חֲלִילָהּ. כָּלֶם בְּטָלִים וּמִבְטָלִים לֹא שְׁרִירִין וְלֹא קְנִיִּין
רַק הַרְשָׁאָה זֶה בְּקִיּוּמָה עֹמְדַת כָּל יְמֵי עוֹלָם.

וְאִם חֵם וְשָׁלוֹם שְׁלֵא יְהֵא שׁוֹם אָדָם אֲצִלִּי סְמוּד לְפִטְרִתִּי,
בְּכֵן הַנְּנִי מִבְּקָשׁ מִעֲבָשׁוֹ בְּבִקְשָׁה עֲצוּמָה וְגִדּוּלָהּ וּבְרִשׁוֹת
וְרִצּוֹן הַקְּדוּשָׁא בְּרִידָה הוּא וְשִׁכְנִיתָהּ שְׁיִבְאוּ אֵלַי אִיזָה
נְשָׁמוֹת קְדוּשׁוֹת מְקֻרְבֵי וּמִמְשַׁפְּחֹתֵי הַבְּשָׂרִים וְהַנְּאֻמָּנִים,
וְכֵן מִמְּלֻאָכִים הַקְּדוּשִׁים מִלְּאֲבֵי רַחֲמִים, וְשָׂאֵר דְּבָרִים
רוּחָנִיִּים הַקְּדוּשִׁים הָעֹמְדִים עַל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל לְמַחְסָה
וְלִשְׁמִירָה, בְּבִקְשָׁה מֵהֶם אֵל יַעֲזֹבוּנִי גַם אֲזִי. הֵנָּה כִּי מַעֲשֵׂי
אִינָם עוֹלִים יָפָה כָּלֶל וּבִדְאִי בְּסִתָּהּ כְּלָמָה פָּנִי לְעַמּוּד
בְּמַחְצָתָם, אַרְף־עַל־פִּי־כֵן הֵלֵא בְּכָלֶל קְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל אֲנִי.
יְכִי אִין לָךְ אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל שְׂאִין לוֹ גּוֹאֵל. וּבְטוֹחַ אֲנִי בְּגִדְל
רַחֲמָיו וְחֶסְדָּיו יִתְבַּרְךָ שְׂיִתֵּן לָהֶם רִשׁוֹת לְבֵא אֵלַי אֲזִי, עַל כֵּן
הַנְּנִי נוֹתֵן לָהֶם רִשׁוֹת וְכֹחַ וְהַרְשָׁאָה מִעֲבָשׁוֹ, שְׁהֵמָה יַעֲשׂוּ
כָּל הַנְּנִי בְּעֵבּוּרִי, לְמִסַּר מוֹדְעָה זֶה כְּרָאוּי בְּכָל הַשְּׁלֵמוֹת
וּלְקַבֵּל עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּעֵבּוּרִי בְּאַהֲבָה גְּדוּלָהּ וּמְסִירוֹת
נְפֶשׁ עֲצוּם. וְתִהְיֶה עֲשִׂיתָם וְדַבְּרָם בְּרוּחָנִיּוֹת, כְּעֲשִׂיתִי
וְדַבְּרִי כָּל זֹאת בְּדַבּוּר פֶּה וּבְמַעֲשֵׂה נְכוּנָה וְקְדוּשָׁה בְּפַעַל
מִמֶּשׁ בְּרִצּוֹנִי יִתְבַּרְךָ וּכְכֹל הַגְּזֵפֶר לְעִיל.

ו

בענין שמירת הנפטר יזהרו מאד. ואם יצטרכו להלין אותי, אזי מה טוב שיהיו שומרים אנשים לומדים וכשרים. ויאמרו תהלים, ולא ידברו שם שום דברים בטלים רק מזמורי תהלים וכיוצא ועניני המת. ואם יצטרכו לישן יחליפו המשמרות.

ז

ט"ם יניחו אותי על גבי קרקע, יקחו את גלמי אנשים כשרים ויהיה ערם ממש, ויכסו את הגלם רק קצת מלפניו טפח, ויחזיקו אותו בגובה האויר קצת למעלה מגימל טפחים, ואחר-כך יניחו אותו מיידם, באפן שיפול מעצמו על הקרקע ממש בלי הפסק שום דבר. וככה יאמרו: "אם נתחייב זה הנפש הנפטר סקילה, יהי רצון מלפניו יתברך שיהיה נחשב כאלו נסקל בבית דין הגדול שבירושלים". ויניחו אבן כבד קצת על לבי. ואחר-כך יגביהו הגלם עוד הפעם ויניחו אותו שוב על הקרקע ממש, וישימו האבן על לבי ויאמרו "אם נתחייב הנפטר שרפה יחשב זה במקום שרפה". כי מי שנתחייב בשתי מיתות נדון בחמורה. וסקילה חמורה משרפה, דקימא לן ברבנן נגד רבי שמעון דאמר שרפה חמורה, ואף-על-פי-כן יקחו איזה גר ויחזיקו

השלהבת קצת תחת זרועותי וכן כנגד לבי זכר לשרפה
ממש. ועין בצוואת כנסת יחזקאל, מבאר שלמעלה הלכה
ברבי שמעון דשרפה חמורה, על בן יעשו כהנ"ל. ואחר-כך
יגביהו אותי שוב כנ"ל ויניחו אותי על הקרקע וישימו
האבן על לבי, ויאמרו "אם נתתיב זה הנפטר הרג תהא
סקילה זו במקום הרג" כי סקילה חמורה מהרג, ורצוני הנה
שיקחו סבין חד ויחתכו קצת מעור הצואר זכר להרג, אך
חושש אני לאיזה עלילה חס ושלום, על בן על-כל-פנים
יקחו סבין שאינו חד ויעבירו על צוארי זכר להרג.
ואחר-כך יגביהו את הגלם עוד הפעם כנ"ל, ויניחו אותו
ע"פ על הקרקע ממש כנ"ל וישימו האבן על לבי ויאמרו
"אם נתתיב זה הנפטר חנק תהא סקילה זו במקום חנק" כי
סקילה חמורה מחנק אלבא דכלי עלמא. ויקחו חבל או
איזה חפץ אחר ויקשרו סביב צוארי, וימשכו אותו זה לצד
זה וזה לצד זה זכר לחנק. ובקשתי מאד לקיים כל הנ"ל
בפשיטות. ולבקש רחמים עלי שיהיה באמת נחשב לפני
השם יתברך כאלו נתקיים בי כל הארבע מיתות בית דין
בחיים חיותי בפעל ממש, ויתפפרו כל עונותי בפרה גמורה
ויתקנו כל הפגמים שפגמתי בשמות הקדושים. ואם אזהר,
בטוח אני ברחמי הגדולים שבכל פעם שיקימו בי כל
הנזכר, אז ארגיש ממש זה הצער שהיה להנהרג בהמיתות

הַנְּל, וְזֶה בְּעֵצְמוֹ יִהְיֶה לִי לְנַחַת גְּדוֹל וְלִשְׂמַחַת לֵב וְנִפְשׁ.
 וְאֵל יִלְעִיגוּ עָלַי בָּזָה, מֵאַחַר שְׁמָצִינוּ בְּצְוֹאת הָרֵב הַקְּדוֹשׁ
 רַבִּי נִפְתָּלִי הַכֹּהֵן זַצ"ל שְׁצִוָּה לְקַיֵּם בּוֹ כְּכֹל הַנְּזָכָר, וּמָה
 נֵאמַר וּמָה נִדְבָר מִלְּאִים חֲטָא וְעוֹן וּפְשַׁע כְּמוֹנִי, רַק שְׂאֵנִי
 הוֹסַפְתִּי קָצֵת עַל דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּעֵינַי זֶה. בְּאֲשֶׁר יִרְאֶה
 הַמְּעִיז שֵׁם וְכֹאן.

וְשָׁמַעְתִּי בְּשֵׁם הָרֵב הַקְּדוֹשׁ וְכוּ' בַּעַל הַמַּחְבֵּר סֵפֶר יְסוֹד
 וְשֵׁרֵשׁ הָעֵבוּדָה, שְׁצִוָּה גַּם־כֵּן לְקַיֵּם בּוֹ אַחַר פְּטִירְתּוֹ כְּמוֹ
 עֵינַי סְקִילָה מִפֶּשַׁע, שִׁיפִילוּ אוֹתוֹ מִמְּקוֹם גְּבוּהַ קָצֵת. וְהִבְטִיחַ
 לָהֶם שֶׁבְּאֲשֶׁר יִקְיֻמוּ דְבָרָיו, יַעֲמִד לָהֶם לְעֹזְרָה לְאַחַר
 פְּטִירְתּוֹ בְּעַת דְּחֻקָּם, וְכֵן הָיָה וְנִתְקַיֵּם וְהָיָה בָּזָה מַעֲשֵׂה
 נוֹרָאָה מְאֹד, וְעַל בֶּן רֵאוּי וְנִבּוֹן לְאִישׁ כְּעֶרְכִּי בּוֹדְאֵי לְצִוּוֹת
 עַל זֶה. וְהִלּוּאֵי שִׁיִּקְיֻמוּ דְבָרֵי, בּוֹדְאֵי יִהְיֶה גַּם לָהֶם לְזִכּוֹת,
 בְּפָרֶט כִּי מִצְוָה לְקַיֵּם דְּבָרֵי הַמֵּת אֶת אֲשֶׁר צִוָּה בְּחַיָּיו.
 וְאוּלַי יִהְיֶה מִזֶּה אֵיזָה טוֹבָה וְהַצְּלָה לְנַפְשִׁי. וְאַחֲרֵי־כֵן
 יִנְבְּיֵחוּ אוֹתִי מְעַט בְּאוֹיֵר כְּפִי זְקִיפַת קוֹמְתֵי רֵאשֵׁי לְמַעְלָה
 וְרִגְלֵי לְאֶרֶץ בְּאֵלוֹ קִיֻּמוּ בִּי מִצְוֹת תְּלִיָּה, כִּי כָּל הַנְּסַקְלִין
 נִתְּלִין. וְאַחֲרֵי־כֵן יִנְיֵחוּ אוֹתִי עַל הַקְּרַקַּע כְּדָרְךָ כָּל הָאֶרֶץ.
 וְכֵן מְבֹאָר בְּצְוֹאת הָרֵב נִפְתָּלִי הַכֹּהֵן זַצ"ל. וּבְכָל פֶּעַם שִׁיעֲשׂוּ
 כַּנְּל יִפְרִישׂוּ לְצִדְקָה בְּעֵבוֹר תְּקוּן נִשְׁמַתִּי. וְיִתְּפִלְלוּ עָלַי
 הַתְּפִלָּה הַקְּצָרָה שֶׁל 'אֵל מְלֵא רַחֲמִים' וְכוּ'. וַיֹּאמְרוּ בְּכּוֹנֵת

הַלֵּב כְּרֹאֵי לְהַרְגִישׁ בְּאַמֶּת, גִּדְל עֵצִים הִרְחַמְנוֹת שְׂיֵשׁ עַל
נֶפֶשׁ הַדָּל הַנִּפְטָר שְׂאֵי אֶפְשָׁר לוֹ עוֹד לְעַסֵּק בְּעֵצְמוֹ בְּתַקוּן
נֶפֶשׁוֹ, וּמִצָּפָה רַק שְׂיַעֲסֵקוּ אַחֵרִים בְּתַקוּנוֹ וּלְעוֹרֵר רַחֲמֵי
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָלָיו וְשִׁיתֵן רַחֲמִים בְּלֵב הַצְּדִיקֵי אֱמֶת הַחַיִּים
וְהַנִּפְטָרִים שְׂיִשְׁתַּדְּלוּ בְּתַקוּן נֶפֶשׁוֹ בְּשִׁלְמוֹת. גַּם בְּשָׁעָה
שְׂיִשְׁפְּכוּ הָעֶפֶר לְקִבְרֵי יְכוֹנֵי לְסַקֵּל הָאָרוֹן כְּדֵי לְכַפֵּר עַל עוֹן
סְקִילָה. וַיֹּאמְרוּ פְּסוּק: "וְהוּא רַחוּם" כְּמָה פְּעָמִים. וְלִפּוֹף
שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים פְּסוּק: "וְסָר עוֹנֶךָ וַחֲטָאתֶךָ תִּכַּפֵּר".

ח

בְּשָׁעַת הַשְּׂכִיבָה עַל הָאָרֶץ יִסּוּבּוּ אוֹתֵי כְּמָה אֲנָשִׁים
לוֹמְדִים וּכְשָׂרִים, וְאִם אֶפְשָׁר יִטְבְּלוּ מִקֶּדֶם, וַיִּלְמְדוּ מִשְׁנֵנוֹת
הַפְּרָקִים הַמִּתְחִילִין בְּאוֹתֵיּוֹת שָׁמַי, וַיִּגִּידוּ מִזְמוֹרֵי תְהִלִּים
הַמִּתְחִילִין בְּאוֹתֵיּוֹת נְשָׁמָה וּבְאוֹתֵיּוֹת שָׁמַי (וּבְסוֹף הַקְּנֻטְרִם
יְהִיָּה רְשׁוּם אִם יִרְצֶה ה' כָּל מִזְמוֹרֵי תְהִלִּים עַל פִּי אוֹתֵיּוֹת
א"ב וכו') (אָמַר הַמַּעֲתִיק: הִנְנִי לְהַעֲתִיק פֹּה מַה שְּׂכַתְּבֵ לִי מִחוֹתְנֵי
הַנִּבְכָּד יִרְא וְשָׁלֵם ר' מִיכָל גֵּרוֹ יֹאִיר מְטוֹלְטְשִׁין אוֹדוֹת מַה שְּׂמִזְמוֹרֵי
תְהִלִּים מוֹעֲלִין לְנִשְׁמוֹת הַמַּתִּים מְרוֹמֵז בְּתְהִלִּים בְּפֶסֶק "הַלְּמַתִּים
תַּעֲשֶׂה פְּלֵא", תְהִלִּים אוֹתֵיּוֹת הַלְּמַתִּים וְהַמֵּם בְּתַבָּה זֹאת כְּתוּב
בְּמִלּוּאָה, וְגַם תְהִלִּים גִּימְטְרִיא תַפָּה רֹאשֵׁי תְבוֹת הַלְּמַתִּים תַּעֲשֶׂה
פְּלֵא. וְמַה שְּׂכַתְּוֵב בְּהַא הַתְּמִיָּה כְּכָר נוֹדַע לְהַמְדַקְדְּקִים יֵשׁ תְּמִיָּהוֹת
שְׁהֵן קִימוֹת וְדַבְּרֵי פִי חֲכָם חֵן). וַיִּבְקְשׁוּ רַחֲמִים עָלַי שְׁלֵא אֲשַׁבַּח

חֵם וְשָׁלוֹם אֶת שְׁמִי בְּשִׁישְׂאָלוֹ אוֹתִי בְּעֶלְמָא דְקָשׁוֹמ, וַיְהִיָּה
 שְׁמִי רְגִיל עַל לְשׁוֹנִי שְׁלֵא אֲבוּשׁ וְלֹא אֶפְלֵם, לְאֹמְרוֹ תִכְפֵּה.
 גַּם יִכְוְנוּ לְתַקֵּן אֶת שְׁמִי וְנִשְׁמַתִּי. וְאִם יְהִיָּה בְּאֶפְשָׁר
 לְהֶאֱרִיךְ קִצֵּת בְּקִשְׁתִּי לֹמֵר מִזְמוּרֵי תְהִלִּים הַמִּתְחִילִין
 בְּאוֹתִיּוֹת הַשְּׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים אֱהִי הוּי אֲדַנְי. וְאִם אֶפְשָׁר
 לְשַׁלֵּב הָאוֹתִיּוֹת מַה טּוֹב, הִינּוּ לֹמֵר מִזְמוֹר הַמִּתְחִיל בְּאוֹת
 א' כְּנֶגֶד אֶלֶף שֶׁל שֵׁם אֱהִיָּה וְאַחַר כֶּךָ מִזְמוֹר הַמִּתְחִיל בְּיֹוד
 כְּנֶגֶד יוֹד שֶׁל שֵׁם הוּי"ה. וְאַחַר־כֶּךָ מִזְמוֹר הַמִּתְחִיל בְּא' נֶגֶד
 הָא' שֶׁל שֵׁם אֲדַנְי. וְאַחַר־כֶּךָ מִזְמוֹר הַמִּתְחִיל בְּנו"ן נֶגֶד נוּן
 שֶׁל נִשְׁמָה וְאַחַר־כֶּךָ מִזְמוֹר הַמִּתְחִיל בְּנוּן נֶגֶד אוֹת הַרְאִשׁוֹן
 שֶׁל שְׁמִי. וַיִּכְוְנוּ בְּלִבָּם וַיִּבְקְשׁוּ רַחֲמִים עָלַי שִׁיתְקַנּוּ כָּל
 הַפְּנָמִים שֶׁפָּנַמְתִּי בְּעֹנֹתַי בְּאוֹתִיּוֹת הַקְּדוּשׁוֹת הָאֵלוֹ שֶׁל
 הַשְּׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים הָאֵלוֹ, וְכֵן בְּשֶׁאֵר שְׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים, וְכֵן
 מַה שֶׁפָּנַמְתִּי בְּאוֹת הַרְאִשׁוֹן שֶׁל אוֹתִיּוֹת נִשְׁמָה, וּבְאוֹת
 רִאשׁוֹן שֶׁל שְׁמִי. וְאַחַר־כֶּךָ יֹאמְרוּ מִזְמוּרֵים הַמִּתְחִילִים
 בְּאוֹתִיּוֹת שְׁנִיּוֹת שֶׁל הַשְּׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים הַנְּזָכְרִים. וּבְאוֹתִיּוֹת
 שֶׁל נִשְׁמָה וְשֶׁל שְׁמִי, וְכֵן עוֹד אַחַר־כֶּךָ כְּנֶגֶד אוֹתִיּוֹת
 שְׁלִישִׁיּוֹת וְרַב־עִיּוֹת מְכַל הַנְּל, וּבְכָל פַּעַם יִכְוְנוּ אֶת לִבָּם
 וַיִּבְקְשׁוּ רַחֲמִים כְּנ"ל אֶף בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֶנּוּ. וְאִם יְהִיָּה בְּלִתִּי
 אֶפְשָׁר לְהֶאֱרִיךְ כָּל־כֶּךָ יֹאמְרוּ עַל־כָּל־פָּנִים כְּפִי סֵדֵר הַנְּל
 מְאוֹתִיּוֹת הָא"ב שֶׁבְּמִזְמוֹר קי"ט אֲשֶׁרֵי תְמִימֵי דְרָךְ וְכוּ'

ואחר-כך יאמרו הפסוקים שבמזמור הנ"ל נגד אותיות שדי קרע שטן. ויכונו להמתיק כל הדינים מעלי, ולבטל כל המקטרגים והמשיינים מעל גופי ונפשי ורוחי ונשמתתי. וגופי ינוח על משכבו בשלום ונפשי ורוחי ונשמתתי יעלו בשלום למקום קדשתם. ותהיינה צרורות בצרור החיים וכו' ולחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו. ואחר-כך יאמרו התפלה של 'אל מלא רחמים' וכו'.

ט

בשעת רחיצת מי טהרה, יאמרו "מזמור הבו לה' בני אלים" שהם שבועה קולות שאמר דוד על המים, ולכוון בתפלה להקל מעלי הדינים של שבועה עדנים החולפים על האדם. וישפכו על גופי תשעה קבין בפעם אחת וכן יעשו ארבעה פעמים ויכונו לתקן הפגמים שפגמתי בארבע אותיות של שמות הקדושים הנ"ל שהם אהי"ה הוי"ה אדנ"י, ובארבע אותיות נשמה, ובארבע אותיות של שמי. ובשעת רחיצה וכן בשעת לבישה, ובשעת הכנסה לקבר יאמרו הפסוקים שבסוף מעבר יבק. ואם אפשר שיתעסקו בי טבולי יום בודאי מה טוב. אך על-כל-פנים יתודו כלם. ויהרהרו בתשובה באמת. ועל דרך שאמרו חכמינו ז"ל יבא זכאי ויכפר על החיב.

,

באשר שהמנהג פה לעשות ארון שלם. בקשתי שיעשו אותו מנסרים דקים. ויעשו בהם נקבים הרבה וגדולים קצת, באפן שייכנס בהם עפר הארץ ברוח בכדי שיתעבל הבשר במהרה. ואם ידעתי שאין קפידא לשנות המנהג בזה, הייתי מצוה שלא להניח הקרש התחתונה כלל רק מן הצדדין והגולל, וגם הם יהיו מנקבים הרבה כנ"ל. ועל-כל-פנים יעשו בקרש התחתונה שבועה נקבים. שלשה מהם יהיה כל אחד טפח על טפח מרבעין. וארבע יהיו כל אחד אצבעים על אצבעים כמבאר בצואת כנסת יחזקאל. ויזהרו שלא יהיה בתמונת שתי וערב חס ושלום כנדפס שם בטעות.

יא

בשעת לוויה ובשעת הכנסה לקבר יתנו לצדקה כפי היכלת ויבקשו רחמים. גם בקשתי מבני ביתי לשלם בעד מקום קבורה וכן להמתעסקים בזה, באפן שיהיה הכל באהבה וברצון טוב ובכבוד ולא בקנטור ומחלקת חס ושלום. גם כל הדבורים בענין זה הכל יהיה בדברי נחת ותחנונים, באפן שיתרצו כלם ברצון טוב לקבל מידם את אשר יתנו כפי יכלתם ומסת ידם.

יב

עַל עֲלִית בֵּיתִי מִנְּחָ כָּעֵת שְׁנֵי טָאָרְבִּילִיד (שְׁקִיקִים) עִם עֶפֶר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וַיֵּשׁ בָּהֶם עֶפֶר פָּשׁוּט וְנִשְׁחָק, וְעֶפֶר לָבֵן וְקִשָּׁה כְּאֶבֶן. עַל־כֵּן יִכְתִּישׁוּ זֶה הָעֶפֶר לָבֵן גַּם־כֵּן, וַיִּפְזְרוּ הֵיטֵב מִזֶּה הָעֶפֶר שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל גּוֹפֵי הַרְבֵּה, וְעַל כָּל אֲבָרֵי וּבְפֹרֵט עַל בְּרִית קִדְשׁ, וַיֹּאמְרוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים הַפְּסוּק "כִּי דָם עֲבָדֶיךָ יִקּוּם וְכוּ' וְכִפֹּר אֲדָמָתוֹ עִמּוֹ". וְכֹל זֶה יִהְיֶה בְּשַׁעַת הַהִנָּחָה לְקַבֵּר.

וּמִגִּדְל חֲבֵת אֲדָמָת קִדְשׁ לְכֹל יִשְׂרָאֵל עַל־כֵּן יִשְׁאִירוּ קֶצֶת מִהָעֶפֶר הַלָּבֵן שֶׁלֹּא נִשְׁחָק אֲצֵל בְּנֵי בֵּיתִי לְקִיּוֹם: "כִּי רָצוּ עֲבָדֶיךָ אֶת אֲבֻנֶיהָ" וְכוּ', וְלִהְיוֹת לָהֶם לְזִכָּר עוֹלָם שְׁזִכִּיתִי בְּעוֹלָם הַזֶּה לִהְיוֹת בְּחַיִּים חַיִּיתִי בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה, וְלִנְשָׁק אֶת אֲדָמָתָהּ אֲדָמָת קִדְשׁ. וְעַל־יְדֵי כָּל זֹאת יִתְעוֹרֵר הַתְּשׁוּבָה גַם אֲצֵלֶם לְזִכּוֹת לָזֶה. וְאוּלַי אֲזַכֵּה עוֹד אֲנִי וְהֵם, אוֹ עַל־כָּל־פָּנִים הֵם לְבָדֵם לִישִׁיבַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלְקַבֵּעַ דִּירְתָם שָׁם, בְּיַד־אֵלֶּי אֲשֶׁרֵי לָהֶם וְאֲשֶׁרֵי חֶלְקָם. מִי יִתֵּן שְׂאֵזֻכָּה לָזֶה בְּחַיֵּי גַם אֲנִי וְכֹל בְּנֵי בֵּיתִי שְׂיַחֲיוּ.

יג

בְּשַׁעַת הַהִכָּנְסָה לְקַבֵּר יַעֲמֵדוּ שְׁבַע־הָאֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים מֵאוֹהֲבֵי בְּאֲמָת, וְאִם עֲשָׂרָה מֵה מְטוֹב. וַיֹּאמְרוּ שְׁבַע־הָפְעָמִים

"וַיְהִי נָעַם" עַד גְּמִירָא. וַיִּבְקְשׁוּ רַחֲמִים בְּעַדִּי לְהַצִּילֵנוּ מֵעַנְשֵׁי קָשִׁים וּמִכָּל מִיַּי הַמַּעֲיֹת וְעַקְמִימוֹת שֶׁבִּלְבַב וּבִלְבוּלֵי הַדַּעַת שְׁיֻכַּל לְהִיּוֹת גַּם אִז חָס וְשָׁלוֹם בְּיָדוֹעַ. וּבְכָל יְמֵי הַשְּׁלֵשִׁים עַל־כָּל־פָּנִים יִלְמְדוּ בְּכָל יוֹם עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים בְּשָׂרִים עֲבוּר זְכוֹת נִשְׁמָתִי, וְאַחֲרֵי־כֵן יִתְּנוּ בָּלֵם לְצַדִּיקָה מִה שְׁיִתְּנוּ. וּבָלֵם יִבְקְשׁוּ רַחֲמִים בְּעַדִּי כַּנְּ"ל, וְאִם מִהֲצַרְךָ לְשָׁלֵם לָהֶם בְּעַד זֶה יִתְּנוּ מִבֵּיתִי בְּאַהֲבָה וּבְכַבּוּד, וְהַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ יִמְלֵא לָבָם בְּרוּחַ. וּבְכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּשָׁנָה רִאשׁוֹנָה יִדְּלִיקוּ נֵרוֹת בְּשִׁבְלֵי בְּתֵי מִדְּרָשׁוֹת. וּבְכָל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ לְלַמֵּד מִשְׁנֵיּוֹת וְלִתֵּן צַדִּיקָה כָּל מַה דְּאֶפְשָׁר, וּלְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עָלַי אַף לְאַחַר שָׁנָה רִאשׁוֹנָה. וּבְכָל יוֹם וַיּוֹם מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה אוֹ בְּכָל שָׁבוּעַ עַל־כָּל־פָּנִים, וּבִפְרָט בְּשַׁבַּת קִדְשׁ. יִתְּנוּ דַּעְתָּם לְהַזְכִּיר אֶת שְׁמִי לְמוֹזָבָה, וְלַחֲזוֹר וְלוֹמַר אֵיזָה דְבוּר טוֹב וְכִשֶׁר מִדְּבוּרֵי אֱמֶת וְאַמוּנָה שֶׁשָּׁמְעוּ מִפִּי. אַף־עַל־פִּי שְׁלֵא אִמְרָתִי אוֹתוֹ מִדַּעְתִּי, רַק בְּשֵׁם אֲבוֹתַי וְרַבּוֹתַי אוֹ מִפִּי סוֹפְרִים וְסוֹפְרִים.

וְאִם אֶפְשָׁר לְקַיֵּם זֹאת גַּם לְאַחַר שָׁנָה רִאשׁוֹנָה, מַה טוֹב. וּבְכָל יְמֵים נוֹרָאִים תִּתְּנוּ לְצַדִּיקָה בְּעֲבוּר נִשְׁמָתִי וַיִּבְקְשׁוּ רַחֲמִים עָלַי. וְכֵן בְּכָל זְמַן אִמִּירַת יִזְכֹּר וְכוּ' תֹאמְרוּ בְּהַתְעוֹרְרוֹת גְּדוֹל מַעֲמַק הַלֵּב, כִּי צָרִיךְ אֲנִי רַחֲמִים גְּדוֹלִים וְנִפְלְאִים מְאֹד. וְכֵן בְּכָל עֶרֶב שַׁבַּת קִדְשׁ בַּעַת אִמִּירַת

מְזִמּוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, שְׂאֵז עוֹסְקִים הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים
 בְּנֵי עֲלִיָּה גַם אַחַר פְּטִירָתָם בְּצוֹתָא חֲדָא עִם מִשָּׁה רַבְּנֵי
 עֲלִיו הַשְּׁלוֹם, לְהַעֲלוֹת הַנְּשָׁמוֹת שֶׁנִּפְּלוּ לְעַמְקֵי הַשָּׂאוֹל
 תַּחְתִּיּוֹת כְּיָדוּעַ. עַל־כֵּן בְּקִשְׁתִּי מְאֹד שֶׁתִּהְרָרוּ אֲזִי
 בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְתִבְקְשׁוּ רַחֲמִים שִׁיעֲלוּ גַם נֶפֶשׁ רוּחַ
 וְנִשְׁמָה שְׁלָכֶם מֵעַמְקֵי נִפְּלִיתְכֶם וְשִׁתְּזַכּוּ לְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה,
 וְלִהְרַבּוֹת בְּמַעֲשֵׂים טוֹבִים כָּל יְמֵי חַיֵּיכֶם. וְתִקְשְׁרוּ עֲצַמְכֶם
 אֲזִי בְּלִבְבְּכֶם וּמַחְשְׁבוֹתֵיכֶם בְּהַתְקַשְׁרוֹת חֲזָק לַהֲשִׂים
 יְתִבְרַךְ, וְלִנְשַׁמַּת מִשָּׁה רַבְּנֵי עֲלִיו הַשְּׁלוֹם וְלִנְשַׁמַּת שְׂאֵר
 הַצַּדִּיקִים שֶׁעִמּוֹ שְׁעוֹסְקִין אֲזִי בְּתַקּוֹן נִפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל. וְאֲזִי
 תִבְקְשׁוּ רַחֲמִים בְּפִיכֶם אוֹ עַל־כָּל־פְּנִים בְּמַחְשְׁבוֹתֵיכֶם, גַּם
 עַל נֶפֶשׁ רוּחַ נִשְׁמָה שְׁלִי, וְכֵן עַל כָּל נִיצוּצוֹת הַקְּדוּשִׁים
 הַשְּׂיָכִים לָהֶם שִׁיעֲלוּ מֵעַמְקֵי נִפְּלִיתָם וְשִׁיתְּתַקְּנוּ בְּתַקּוֹן שְׁלֵם
 בְּאַמֶּת וְכָל מַה שֶׁתִּבְקְשׁוּ עָלַי, רְשׁוֹת בְּיַדְכֶם לֹא מֵרֵגַם
 בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֵנִי שְׁאֵנִי מְדַבְּרִים בּוֹ, וּבִלְבָד שִׁיחִיָּה בְּכּוֹנֵת
 הַלֵּב כְּרָאוּי לְפִי מְדַרְגָּתָם. וּבְכָל פַּעַם שֶׁתִּבְקְשׁוּ עָלַי רַחֲמִים
 תִּזְכְּרוּ זְכוֹת שֶׁל הַצַּדִּיקֵי אֲמֶת שֶׁבְּדוֹרֵנוּ וְשֶׁל הַצַּדִּיקִים
 שׁוֹכְנֵי עִפְרָי. וּבְכָלֵלֶם בְּזְכוֹת רַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה וְהַנּוֹרָא רַבֵּי
 יִשְׂרָאֵל בְּעַל שֵׁם טוֹב וְתִלְמִידָיו הַקְּדוּשִׁים ז"ל וּבְזְכוֹת רַבְּנֵי
 הַקְּדוּשָׁה וְהַנּוֹרָא רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלָב וְתִלְמִידָיו הַקְּדוּשִׁים ז"ל.
 וְתִבְקְשׁוּ רַחֲמִים הַרְבֵּה עָלַי שְׂאֵזְפָה גַם אֲנִי לְהַתְקַשֵּׁר הַיָּטִב

לְאוֹר זְכוּת קִדְשָׁתָם. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִזְכְּנוּ לְהַאֲרִיךְ יָמֵים
 וְשָׁנִים בְּתוֹרָה וְעִבּוּדַת ה' בְּטוֹב וּבִנְעִימִים וְלֹא יִמוּשׁוּ
 דְבָרֵיהֶם מִפִּינוּ וּמִפִּי זָרְעֵנוּ וְכֹל יוֹצְאֵי חֲלָצֵינוּ עַד עוֹלָם.
 וּנְזַכֶּה לְהִתְקַשֵּׁר עִמָּהֶם בְּאַמֶּת כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ לְעוֹלָם בְּעוֹלָם
 הַזֶּה, וְלִהְיוֹת עִמָּהֶם גַּם בְּעוֹלָם הַבָּא אָמֵן בֶּן יְהִי רָצוֹן.

יד

בְּקִשְׁתִּי מְאֹד שְׁלֹא יִשְׁבְּחוּנִי בְּשׁוֹם תֵּאֵר וְשָׁבַת. לֹא צָדִיק
 וְלֹא חָסִיד וְלֹא לְמִדָּן וְלֹא בְּעַל מַדּוֹת טוֹבוֹת, וְכִיּוֹצֵא
 בְּשִׁבְחִים כְּאֵלוּ שְׁאִין בִּי אֶפְלוּ הַמְקַצֵּת מֵהֶם כִּי הַכֹּל
 בְּטָעוֹת. בְּפָרֹט "כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לְעֵינָיִם וְה' יִרְאֶה לְלֵבָב".
 נִמְצָא בִּי כָּל הַמוֹסִיף גּוֹרֵעַ, וְאִדְרָבָא לְחַרְפָּה וְלִכְלָמָה
 יִחַשֵׁב. כִּי אֹי לֹו לְמִי שֶׁהָעוֹלָם טוֹעִין בּוֹ, בְּפָרֹט לְאַחַר
 הַפְּטִירָה, שֶׁכֹּל תִּקְוֹתֵי לְהִנָּצֵל מְאֹד אֵז עַל-כָּל-פָּנִים מִכָּל
 הַהֶבְלִים וְהַשְּׁקָרִים וְהַטְּעִיּוֹת שֶׁבְּזֶה הָעוֹלָם, וְלִהְיוֹת בְּקַ
 בְּאַמֶּת בְּנִקְדַת הָאֱמֶת דְּקִדְשָׁה, וְלִזְכוּת לְאִיזָה הַתְּנוּצָצוֹת
 מִזִּוֵּי נְעִימַת קִדְשַׁת אוֹר פְּנֵי מִלְךְ תַּיִים. וְלָמָּה לִּי אֵז כָּל
 הַשִּׁבְחִים שֶׁל שְׁקָר וְטָעוֹת. וְגַם עַל הַמַּצָּבָה לֹא יִחְקְקוּ שׁוֹם
 שָׁבַת, רַק הָרַב וְכוּ' מוֹרָה צָדֵק לְעֵדְתוֹ כִּמְהָ שָׁנִים בְּקַהֲלַת
 קִדְשׁ טְשִׁעֵרִין. וְלִקְטַ וְקַבֵּץ סֵפֶר לְשׁוֹן חֲסִידִים וְסֵפֶר דֶּרֶךְ
 חֲסִידִים וְשִׁאֵר סֵפָרִים. בֶּן הָרַב וְכוּ' שֶׁהִיא מוֹרָה צָדֵק כִּמְהָ

שָׁנִים בְּקִהְלֵת קִדְשׁ בְּרִסְלָב וַיִּכְתֹּב גַּם־בֵּן הַפְּרִט שֶׁל הַיּוֹם
וַהֲחֻדַּשׁ וְהַשָּׁנָה.

טו

הַגַּם כִּי פִּה אֵין הַמְּנַהֵג לִשְׂאָה עַל מִטָּה רַק מוֹלִיכִין בַּעֲנָלָה,
בְּקִשְׁתִּי לִשְׂאָה אוֹתִי עַל מִטָּה. וְאִם אֶפְשֶׁר שְׂיִהְיוּ נוֹשְׂאִים
כֻּלָּם טְבוּלֵי יוֹם מַה טּוֹב. וְאִם יִצְטָרְכוּ לְשֵׁלֶם לְהֵם שְׂכָר, וְגַם
לְחַמֵּם הַמְּקוּהָ בְּשִׁבְלֵם בְּוֹדָאֵי בְּדָאֵי וְרָאוּי. וְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ
יִמְלֵא לָכֶם כִּי אִם לֹא עֲבָשׁוּ, אֵימְתִי יַעֲשֶׂה עוֹד עִמָּדֵי חֶסֶד
שֶׁל אֲמַת בְּזוּה. "וְהַחִי יִתֵּן אֶל לְבוֹ", כִּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל.
וְנוֹשְׂאֵי הַמִּטָּה יֹאמְרוּ שִׁיר שֶׁל פְּגָעִים, הֵינּוּ וַיְהִי נָעַם וַיּוֹשֵׁב
בְּסִתְר. וְעַל־כָּל־פָּנִים יַעֲמִידוּ הַמִּטָּה שְׁבַע־פַּעֲמִים וּבְכָל
פַּעַם יֹאמְרוּ שִׁיר שֶׁל פְּגָעִים כַּנִּל.

וְהִנְנִי מְבַקֵּשׁ מְזוּנָתִי וְכָל בְּנֵי בֵיתִי שְׂיִחְיוּ שְׁלֵא יִלוּנֵי אַחַר
מִטָּתִי. וְגַם אַחַר שְׂיִנְיַחוּנִי בְּקִבְר שְׂאֵז יִבְאֵוּ לֹמַר קִדְיֵשׁ
יַעֲמָדוּ מְרַחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת. וְרַצוּנִי שְׁלֵא יִבְאֵ שׁוּם אָדָם עַל
קִבְרִי גַם אֵיזָה שָׁנִים אַחַר פְּטִירָתִי, כִּי יִדְעֵתִי אֶת מְכַאוּבֵי,
אִם לֹא מִבְּנֵי וַיּוֹצֵאֵי חֲלָצֵי אִם יִרְצוּ. וְגַם זֶה לְאַחַר י"ב חֻדַּשׁ
וּבְאַפֵּן שְׂיִהְיוּ טְהוּרִים טְבוּלֵי יוֹם. וְגַם בְּזוּה לֹא נִיחָא לִי
כָּל־בְּדָ. וְזוּה שְׂאֵנִי מְבַקֵּשׁ שְׂיִהְיוּ טְהוּרִים דִּיקָא, לֹא בְּגִין
רְמוֹת רוּחָא וְהַתְּפָאָרוֹת בְּטְהַרְת קִדְשֵׁת קִבְרִי חַס וְשְׁלוֹם,

רַק אֲדַרְבָּא מִגְדֵּל שְׁכָרוֹן לְבִי וְשִׁפְלוֹת מְדַרְגוֹתֵי בְּעוֹלָם הַזֶּה
 חוֹשֵׁשׁ אֲנִי בְּיֹתֵר שְׂיִהְיוּ מְהוֹרִים דִּיקָא. וְגַם נִקְבוֹת
 מִיּוֹצְאֵי חִלְצֵי אִם יִרְצוּ לְהִתְפַּלֵּל עַל קְבָרֵי לֹא יָבֹאוּ רַק בְּעַת
 מְהֻרָתָם, וְגַם אִזּוּ בְּקִשְׁתִּי שְׂיַעֲמְדוּ מְרַחוֹק אַרְבַּע אַמּוֹת.

טז

בֵּין פְּטִירָה לְקַבּוּרָה יִחְלְקוּ בְּנֵי בֵּיתִי לְצַדִּיקָה שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים
 כְּמִנְיַן שְׁמֵי מַאיִזוּ מִטְּבַע שְׂיִרְצוּ בְּפִי יִכְלְתֶם וּמַתַּת יָדָם,
 וַיְכַוְּנוּ בְּלִבָּם וַיִּבְקְשׂוּ רַחֲמִים עָלַי לְפָדוֹת אֶת נַפְשִׁי בְּזֶה מְכַל
 צָרָה בְּבַחֲיִנַת "נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ" בְּיָדוּעַ. גַּם יִכְרִיזוּ בְּפֹהַ
 פְּעָמִים בְּקוֹל הֵן בְּהִיוֹתִי עַדִּין בְּבֵיתִי וְהֵן בִּיְצִיאָתִי מִן הַבַּיִת
 בְּשַׁעַת לְוָיָה, וְהֵן קָדָם הַהִכְנָסָה לְקָבֵר, שְׂאֲנִי מִבְּקִשׁ מַחִילָה
 מְכַל מִי שְׂצַעֲרָתִי אוֹתוֹ אוֹ שְׂפִגְמָתִי בְּכַבּוּדוֹ, אוֹ בְּאִיזָה דְבָר
 שְׂעָשִׂיתִי נִגְדוּ שְׁלֹא בְּשׁוּרָה, וְאַפְלוּ בְּשׁוּגַג אוֹ בְּאַנְס, עַל
 כָּלֵם אֲנִי מִבְּקִשׁ בְּבִקְשָׁה גְדוּלָה, וַיְהִיָּה דוּמָה בְּעִינֵיהֶם
 כְּאֵלוּ אֲנִי מִשְׁתַּטַּח אַרְצָה לְפָנֵיהֶם בְּהִכְנָעָה גְדוּלָה
 וְאַמְתִּיית, וּמִבְּקִשׁ מֵהֶם שְׂיִרְחֲמוּ עָלַי וַיִּמְחַלוּ לִי מַחִילָה
 גְּמוּרָה בְּאַמֶּת בְּכָל לֵב, כֹּל מִי שְׂהַעֲוִיתִי נִגְדוּ, יְהִיָּה מִי
 שְׂיִהְיָה, הֵן יַחֲדֵי הֵן רַבִּים, זְכָרִים אוֹ נְקִבוֹת, קְטַנִּים אוֹ
 גְּדוּלִים, מְכַלֵּם אֲנִי מִבְּקִשׁ מַחִילָה גְּמוּרָה בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים.
 וְאַפְלוּ אִם פִּגְמָתִי נִגְדָם וְגִרְמָתִי לָהֶם צַעַר בְּגוֹף חַס וְשְׁלוֹם

או באיזה עניני ממון שגֵרמתי להם, בקשתי מהם שימחלו לי, בפרט כי הם דברים שאינם ידועים לי, רק אף־על־פי־כן למיחש מיהא בעי, ומה בצע שינטרו שנאה ותעומות בלבם עלי, בדבר אשר לא נתן להשבון, ורק על צד הספק. ויותר קרוב להיות שהכל הוא בתנם ועל לא דבר. יותר טוב וכשר הדבר גם לפניהם ולטובת נפשם, שיעבירו על מדתם וירחמו עלי וימחלו לי כלם בכל לבם. וכן אני במחילה גמורה לכלם ולכל מי שגֵרם לי צער מעודי עד היום הזה. ולא יענש שום אדם על ידי חס ושלום. ולא מבני אדם לבד מה שפגמתי נגדם בגשמיות אני מבקש מחילה. רק אפלו על מה שגֵרמתי להם איזה צער ברוחניות על־ידי עונותי הרבים שהכריעו את העולם חס ושלום וכו' כמו שדרשו חכמינו ז"ל. וכן אני מבקש מחילה מכל הנבראים שבעולם. דומם צומח חי מדבר. על מה שהעויתי נגדם וצערתי אותם. הן בגשמיות ממש או ברוחניות, בכל הנזכר. וכן מכל הנשמות של החיים והמתים. ומכל ברואי מעלה הרוחניים. מפרגה ובחינה התחתונה שבתחתונות כביכול, עד מדרגה העליונה שבעליונות כביכול, מכלם אני מבקש בבקשה גדולה שירחמו עלי וימחלו לי במחילה גמורה בחסד וברחמים, כל מה שחטאתי והעויתי נגדם, וגרמתי להם חס ושלום

איזה בחינת צער ופגם בבכּוּל. ומכלם אני מבקש שאדרבא לא די שלא יקטרגו עלי ולא יזכירו את עונותי והפגמים שפגמתי, רק אדרבא ימליצו טוב בעדי ויכריעוני לבף זכות. ויבקשו רחמים מלפני השם יתברך שימחל לי על הכל ובצל כנפיו יסתירנו. ויעלני ממעלה למעלה בקדשה עליונה שאזכה לבא לתכלית השלמות, אשר בשביל זה נאצלו נפש רוח ונשמה שלי מתחלת אצילות המחשבה העליונה יתברך שמו. גם בקשתי מכלם לעורר רחמים אצל הצדיקי אמת אשר נשמתם בגנוי מרומים, ובכללם אצל נשמת רבנו ז"ל הרב רבי נחמן מברסלב וצ"ל. שיעסקו הם בטובת גופי ונפשי ורוחי ונשמת. באפן שאזכה להנצל מכל מיני ענשים רחמנא לצלן. ובכללם מענש הגלגול אשר הוא אחריות גדול, בפרט לאיש כמוני. ושאזכה לבא תכף לתכלית שלמות מנוחתי בקדשה עליונה כי רבים רחמיו יתברך כנ"ל כמה פעמים, והעקר שהעוסקים בזה יבקשו רחמים עלי בכל לבם. והשם יתברך ישמע לתפלתם כי הוא יתברך שומע לתפלת כל פה וכו'.

כל ימי השבעה לאחר התפלה שיתפללו בביתי, ילמדו

קצת משנייות וקצת מספֶר הזהר הקדוש, וגם יאמרו איזה מזמורי תהלים במגן, ויבקשו רחמים עלי. וכל השנה בלה בקשתי מבני ובני ביתי שיחיו, שילמדו משנייות וזהר הקדוש ותקונים. גם יאמרו תהלים בכל יום, ויכוננו גם לתקון נפש רוח נשמה שלי. ואם יבקשו רחמים עלי על זה בפה מלא, בודאי מה טוב. ואם יזכו ללמד ולגמר גם שאר ספרים קדושים עוד בשנה הזאת מה טוב, ועל-כל-פנים ספרי רבנו ז"ל בלם. ואם אפשר גם להשתדל אצל אחרים שילמדו בעבורי אף בשכר מה טוב. וממילא מוכן כי על בני ויוצאי חלצני, בודאי מטל לעסק בשנה ראשונה בהתמדה גדולה ביותר גם בלמוד הקבוע שלהם, הינו בש"ס ופוסקים. ובקשתי מהם מאד לבל יסichו דעתם ממני. ולא ישכחו בי בכל מה דאפשר בשנה ראשונה על-כל-פנים. רק בכל פעם יזכרו בי, בגדל הרחמנות שיש עלי, ויבקשו עלי רחמים לפני השם יתברך שיעמד בעזרתי, ויבצל כנפיו יסתרני מכל רע, ויזבני לכל טוב, ויעלה נפש רוח נשמה שלי למעלה בקדשה העליונה, בכל רגע ורגע למעלה עליונה ביותר. ויקים בי מקרא שכתוב: "ילכו מחיל אל חיל" וכו'. וכבר מבאר לעיל שיש לכם רשות להתפלל עלי גם תפלה קצרה, ובלשון אשכנז שאנו מדברים בו, כי הקדוש-ברוך-הוא שומע תפלת כל פה. אך

בוכבי צואת הרב מטשעהרין אור

אף-על-פי-כן אני מזהיר אותם לבל יכפו וידאגו עלי ביותר. עצבות היא מדה מגנה, וצריכין להתרחק ממנה מאד. ומי יתן שאזכה גם אני בעצמי לשמחה תמידית הקדשה כל ימי חיי, וכן גם אחר פטירתתי, ויגים בי מקרא שכתוב: "יעלו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם". ונאמר "תודיעני ארח חיים שבע שמחות את פניך נעימות בימיך נצח".

ועתה הנני להעתיק מה שכתב הרב מטשעהרין ז"ל יחוס משפחתו.

בצואת ר' שפעטיל ז"ל הזהיר שכל אחד ירשם יחוסו למען יהיה למשמרת לזרעו ולזרע זרעו וכו'. לכן אמרתי לרשם מענין משפחתנו:

אבי ז"ל שמו הרב רבי צבי אריה דין בכרסלב ואחריו מלא מקומו אחי הוא הרב רבי חיים ז"ל. ואבי אבי ז"ל הוא הרב רבי אהרן ז"ל נתמנה לראב"ד בכרסלב ברצון ובפקדת רבנו ז"ל אור האורות וכו' הוא רבנו הר' נחמן זכר צדיק וקדוש לברכה מברסלב, בעל המחבר ספר לקוטי מוהר"ן הקדוש ושאר ספרים קדושים הרבה במפרסם. ורבנו זצ"ל היה לו השתדלות גדול בענין זה של התמנות הרבנות של אבי אבי ז"ל בכרסלב. ויש בענין זה כמה ספורים נפלאים הרבה ואין כאן מקומו. אביו של אדוני

אָבִי זְקֵנִי רַבִּי אֶהְרֵן ז"ל, הוּא הָרַב רַבֵּי מֹשֶׁה שֶׁהָיָה רַאֲב"ד
בְּקֵאֲרֵסִין וְנִסְתַּלַּק וְנִקְבַּר שָׁם שְׁנַת תַּקפ"ז לַפ"ק זְקֵן וְשָׁבַע
יָמִים. וְזָכָה לְקַבֵּל פָּנָיו שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב ז"ל שְׁנֵי פַעַמִּים
בְּיָמָיו נְעוּרָיו, וְהָיָה אִישׁ צַדִּיק וְכָשֶׁר מְאֹד. וְכֵן אֲשַׁתּוֹ ז"ל
הָיְתָה אִשָּׁה בְּשָׂרָה וְצַנוּעָה בְּנִשְׁמָע קִצְתַּת מְשֻׁבָּחִים מִפִּי רַבְּנֵינוּ
ז"ל. וְשָׁמַעְתִּי מִפִּי אֲדוֹנֵי אָבִי ז"ל שֶׁאָמַר שֶׁרַבֵּי מֹשֶׁה הַגַּז"ל
וְאָחִיו רַבִּי אֲבִילֵי ז"ל נִשְׁאַרוּ יְתוּמִים קְטַנִּים, וְנִתְרַחֲקוּ
מֵאַרְצֵי מוֹלְדָתָם וּמִמְקוֹר מְשֻׁפְּחָתָם, וְנִתְגַּדְלוּ בְּבֵית הָרַב
הַצַּדִּיק הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אֲבִילֵי מִשְׁדָּה לְבָן שֶׁהָיוּ קְרוּבִים
וְשָׂאֲרִים. וְכֵן הָיָה בְּשִׁדְּהָ לְבָן גְּאוֹן אֶחָד וְצַדִּיק גְּדוֹל וְהָיָה
נִקְרָא הַר' אֶהְרֵן פְּשוּט, מִחֲמַת שְׁלֵא הָיָה מִסְכֵּים לְהַחְלוֹקִים
בְּחֲרִיפּוֹת גְּדוֹל שְׁנַת־פֶּשְׁטוֹ בְּיָמָיו בְּיוֹתֵר, רַק הָיָה אוֹהֵב
לְלַמֵּד בְּמִתּוֹן בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁיטוֹת. וְכִשְׁבָּא הָרַב הַגְּאוֹן
רַבִּי זְלָמָן לְשִׁדְּהָ לְבָן וְאָמַר אֵיזָה חֲלוּק וּפְלִפּוּל בְּחֲרִיפּוֹת
גְּדוֹל, אַחֲר־כֵּן הָיָה חוֹקֵר וְדוֹרֵשׁ אֵיךְ לְמַד הַר' אֶהְרֵן
הַקְּדוֹשׁ זֶה הָעֵנִין, וְכִשְׁנִדְּעָ לוֹ אֵיךְ שֶׁלְמַד הַקְּדוֹשׁ זֶה הָעֵנִין
בְּלִמּוּדוֹ הַפְּשׁוּט גְּתִישְׁבוּ מִמִּילָא כָּל הַשְּׂאֵלוֹת וְהַקְּשִׁיּוֹת
שֶׁהָיָה לְהַגְּאוֹן הַר' זְלָמָן בְּזֶה, וְנִתְבַטַּל כָּל הַחֲלוּק וְהַפְּלִפּוּל.
וְהָיָה עוֹשֶׂה מוֹפְתִים גְּדוֹלִים וַיִּשׁוּעוֹת נִפְלְאוֹת עִם לִמּוּדוֹ
הַפְּשׁוּט. וְכִפִּי הַנִּרְאָה הָיָה הַשֵּׁם שֶׁל אָבִי אָבִי ז"ל רַבִּי
אֶהְרֵן, עַל שֵׁם רַבִּי אֶהְרֵן הַגַּז"ל, כִּי הָיָה גַם־כֵּן מִשְׁאַרְנוּ

וממשפחתנו. וענין יחוס משפחתנו לא נודע לאבי אבי ז"ל
 בפרטיות, מחמת שאביו הרב רבי משה נתרחק מקטנותו
 מארץ מולדתו וממקור משפחתו. אך בכלל נודע לו
 שהם מגזע הרב הגאון ועדיק נפלא ראב"ד דקהלת
 קדש בוטשאטש. כפי הנראה שהיה רב ואב בית דין
 במאה החמישית. ופעם אחת נחלק עם איזה גדול אודות
 איזה פרי איד לברך עליה. ואמר שהסימן יהיה מן השמים
 לדעתו הקדושה שיהיה על קברו מין פרי כזה, וכן היה.

ועוד נודע לי שהיה מאבותם עדיק אחד קדוש וגאון נפלא,
 ונקרא בשמו רבי ר' אחיעזר. וספרו ממנו ענין נפלא של
 תחית המתים ממש. ועוד היה מאבותם דער גרוסער
 (הגדול) רבי אברהם יהושע העשיל המפרסם שמו בעולם.
 וכפי הנראה היה הרב הקדוש מאפטא וממעזבוז נקרא על
 שמו ז"ל, והוא היה גם-כן משארנו. וקנתי אשת הרב רבי
 אהרן הג"ל היתה אשה פשרה וצנועה מאד במפרסם,
 ושמה שרה בת הרב ר' ניסן. והוא היה עשיר גדול ונכבד
 מאד ונשתדף עם גדולי הדור, הינו עם הרב הקדוש רבי
 חיים מקראסנע ז"ל ועם הרב הקדוש מחמעלניק ז"ל ועוד
 כדומה. ושמעתי ממנה שמקור משפחתה היה מאוסטרא
 ואליק, מגזע קדש של עשירים ומיחסים גדולים, והרב
 המגיד ממעזריטש ז"ל היה גם-כן משפחתה, וכן הרב

הקדוש רבי ליפער מבארדיטשוב, ועוד כמה גדולים. והרב
הקדוש הר' גדליה מליניץ הפליג מאד בשבח משפחתה,
ואמר שהיה יודע ומכיר בהם יותר מעשרים רבנים גדולים,
ועוד פיוצא בדברים האלה. אמי ז"ל מרת חיה לאה ז"ל
היא בת הר' חיים מברסלב והיה איש פשוט מאד ומקרב
לרבנו ז"ל רבי נחמן מברסלב ז"ל, ויש בזה ספורים הרבה
ואין כאן מקומם. והיה מתענה שני פעמים משבת לשבת
בכל שנה, הינו פרושה כי תצא ופרושה כי תבא בפקודת
רבנו ז"ל שנים הרבה, ובמסירות נפש עצום מאד. ומענין
האחרון ופטרותו יש ספור נפלא ואיך שראה רבנו בחלום
וכו': אם אמי חנה בת ר' דב ז"ל גם כן אשה צנועה וכשרה
משפחת רבנים וגדולים, ומקור משפחתי שמעתי ממנה
שמצד אמה מרת רבקה היא מאוסטרא משפחת עשירים
וגדולים מימי קדם קצת: אשתי הראשונה מרת משארנא
בת הר' יצחק ז"ל מצד אביה הוא ר' יצחק בן ר' אברהם
מבויניצא הנקרא ר' אבריימל סאנים, איש פשוט ונכבד
ולמדן. ומצד אמה מקור משפחתה מגזע בעל המחבר ספר
תבואות שור ז"ל. אשתי השניה מרת פיגא תחיה מצד
אביה הוא רבי יואל לאדיזשונסקע מקרימענטשאק
משפחת עשירים ונכבדים בימי קדם, קצת יבנו בשם
ברעגיר על שם מסחרם אצל הברעג. ומקור משפחתה

מלאדיןזשין ממשפחת לומדים וכשרים. ומהם היה גם הרב ר' דוד דין בלאדיןזשין, שהיה מקרב לרבנו ז"ל, ומצד אמה לא נודע לי מקור משפחתה כי היה ממדינת ליטא ורייסין. ר' אבילי אחיו של אבי אבי ז"ל רבי משה הנ"ל, נתגדל בשדה לבן ונקרא בשם ר' אבילי דעם האזנם ולא ידעתי הטעם ואולי היה הוא חתן של ראב"ז דשם והיה איש נכבד מאד. ושם בניו האחד נקרא ר' מיכל זאסלאווער. והשני גביר אחד בזיטאמיר ולא נודע לי שמו. והיה לו גם-כן בנות אחת שמה מרים ואחת שמה העלקא. ורב המשפחה מיוצאי חלציו בשדה לבן.

ואל יעלה בדעתכם כי רשמתי קצת יחוס משפחתנו להתפאר ולהתנאה בזה חס ושלוש כי מה אני ומה חיי, כי כסתה בלמה פני בזכרי איך רחוק מעשי מעשה אבותי תקדושים הנ"ל. ואם רבותינו ז"ל התפללו על זה שלא נבוש מאבותינו, מה נאמר ומה נדבר אנחנו. אך זה בעצמו גם-כן קצת ממטרת פונתי ברשמי זאת, למען נזכר זאת בכל עת כי ממקור קדש נחצבנו ולא יאות לנו לעזוב קדשת דרכי אבותינו, ולילך בדרך תועים חס ושלוש, כי מה לתבן את הבר. ולעולם יאמר אדם מתי יגיעו מעשי לידי מעשה אבותי וכו', וכמו שאמרו רבותינו ז"ל שזכות אבותם מסיעתם וכו', ואמרו חכמינו ז"ל לא ימוש מפיה וכו' התורה מתורת על אכסניה שלה. ועלינו החיוב יותר לחזק את לבנו בהשם יתברך ולהיות בה' מבטחיו ולהתפלל ולהרבות תחנונים לפני השם יתברך לקרב אותנו לעבודתו יתברך למען יחלצון ידידי הושיעה ימינה וענני. אמן כן יהי רצון.

שְׁוִיתִי ה' לְעֵדֵי תְמוּדָה

נְחֵם נְחֵם נְחֵם מְאוּמָן

סֵפֶר

שִׁיחֹת וְסִפּוּרִים

וְהוּא מְעִשִׂיּוֹת וְהוֹדָעוֹת נְחוּצוֹת. אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי
מִצְרוּפֵי וּפְלִפּוּלֵי דְבָרֵי אֲדָמוֹר אֹר הָאֲזוּרוֹת
רַבְּנֵנוּ נְחֵם מִבְּרִסְלָב זְכָר עֲדִיק וְקָרוֹשׁ לְבָרְכָה
וְתַלְמִידוֹ מוֹרְנוּ הָר' נִתָּן זַ"ל בְּכַתֵּב וּבְעַל פֶּה
הַמְּרַכְבִּים בְּדַבְרֵי הָאֲר"י ז"ל וְהוֹזֵהר הַקָּרוֹשׁ

הַפְּרֹד הָרֵאשׁוֹן גְּדַפְס פֶּה עִיר הַקִּדְשׁ בְּשָׁנַת
כָּאֵיל תַּעֲר"ג עַל-יְדֵי הַמְּחַבֵּר בְּעֶצְמוֹ הָרַב
הַנָּאֻז אִישׁ אֱלֹקֵי נוֹרָא מְאֹד מוֹרְנוּ הָרַב ר'
אֲבָרְהָם ז"ל בֶּן רַבִּי נְחֵם מִסּוּלְטָשִׁין זַ"ל

נֶאֱסַף וְנִתְקַבֵּץ גַּם שְׂאֵר הַפְּרָכִים מִהַכְּתָב יָד
עַל-יְדֵי שְׂמוּאֵל הַלְוֵי הוֹרְוּיץ. וְהוֹצֵא לְאֹר עַל
יָדוֹ בְּשָׁנַת תַּרצ"ג

שיחות וספורים

א

כפי המבאר מדברי רבנו ז"ל, שאף-על-פי שעצם המעשיות שספר גבהו ונעלמו בתעלומות לאין חקר, אבל ברב הלבשותם במדרגה למטה ממדרגה, עד גשמיות זה העולם השפל, יש ללמד מאתם מוסר השכל אפלו בפשיטות (להבין משל ומליצה), נפלאותי קצת בראותי ספור המעשה מהחכם והתם, אשר נהפך הדבר כל-כך שהחכם בחכמתו נלכד ונשקע ביון מצולה, וכנגדו התם הרחוק מהחכמה, אשר גם מלאכת תפירת המנעלים לא היה ביכולתו ללמוד פראוי, נתעלה ונתרומם מאד כמבאר שם. כי למה באמת יהיה בן, הלא כל עצם החכמה ואור המוח אשר בקרב האדם, הוא מנשמת ורוח הפורא בעצמו יתברך, אשר נפח באפו מתחלת הבריאה, ולפי זה ממילא מבאר, שכל אשר יאיר בו יותר זה האור, היה לו להתעלות ולהתרומם, ולא התם ברחוקו מהחכמה. והנה עוד ראה ראיתי כי גם בזאת הפליאה בעצמה, יש להתפלא במאמר המשנה (אבות פ"ק ג') 'כל שחכמתו מרבה ממעשיו למה הוא דומה לאילן שענפיו מרבין ושרשיו

מַעֲטִין וְהָרוּחַ בָּא וְעוֹקְרָתוֹ וְהוֹפְכָתוֹ עַל פְּנֵיו וְכוּ'.
 ומהחלמת לשון המשנה בסתם, נראה שהיא סובבת גם על
 חכמת התורה. ואשר לפי זה מכרח לפרש, שגם כל שבה
 החכם הנזכר בספר משלי, לא תסובב רק על החכם
 האמתי המקדים יראת הטאו ומרבה במעשים טובים
 וכלשון הכתוב (איוב, כח) "יראת ה' היא חכמה" וכו'. וגם
 מפה לפה שמעתי מאבי מורי ששמע ממורנ"ת בשם רבנו
 ז"ל, שדבר מזה בפרטיות לענין גדולי החכמים בחכמת
 התורה שהיו בזמיו, וגם היו פשרים והחזיקו בדרך התורה
 ככל ההמון הבילתי חכמים כל-כך. ואמר עליהם רבנו ז"ל
 שבכל זאת אם לא ירבו ויגדילו את מעשיהם על זולתם.
 כפי המכרח למדרגת חכמתם תזיק להם חכמתם, כפי
 המבאר מלשון המשנה הנ"ל. ותתחזק לפי כל זה הפליאה
 הנ"ל, אשר למה באמת יהיה בן. ואולם בסבת הפליאה
 הזאת, הפשתי ומצאתי מפלפולי צרופי דברי רבנו ז"ל, כי
 אין הפונה בדרך החסרון שנמצא במדת החכמה כנ"ל,
 שהיא מצד עצמה רעה חס ושלום. כי אדרבא כל חסרון
 מדת החכמה היא מרב הטוב שנמצא בה, כי מחמת זה
 בעצמו שהחכמה והמת הוא מאור זריחת הנורא האין סוף
 בעצמו יתברך, אין ביכלת האדם המגביל לבא בה, אם לא
 בעצמו האמונה והיראה כנ"ל. וככל אשר בארתי מדברי

רַבְּנוּ ז"ל בְּלִקְוֵי א' סִימָן ה' (על הכתוב בַּחֲצוּצוֹת וכו') בְּמִשְׁלַל וּדְגָמָא מִמִּימֵי הַיָּם אֲשֶׁר סָגַלְתֶּם לְרַפָּאוֹת מֵהַרְבֵּה מִחִלּוֹת, אֲבָל כָּל הַרְפּוּאָה וְהַחַיִּים אֲשֶׁר בָּהֶם, לֹא יִהְיֶה רַק אִם הָרוּחִין בָּהֶם שׁוֹמֵר אֶת רִגְלָיו וְאֶת פְּסִיעוֹתָיו מִלְּבוֹא בָּהֶם יוֹתֵר מִכִּפֵּי מִדְתּוֹ. וְכֵן בְּדַבַּר הַתּוֹעֵלֶת הַמְּגִיעַ מִמִּימֵי הַיָּם לְשׁוֹט וּלְבוֹא בָּהֶם מִמְּדִינָה לְמְדִינָה בְּמִסְתָּרָם זֶה עִם זֶה, שְׁגָם זֶה לֹא יִהְיֶה רַק בְּכָלִי הַסְּפִינָה שֶׁהִיא כְּעֵין הַצְּמִצּוֹם הַמְּכַרְח לְמִימֵי הַיָּם, שְׁזוֹלֶת זֶה הַצְּמִצּוֹם נִמְכָּרִים וְנִשְׁקָעִים בָּהֶם לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם. וְזֶה כָּל מַעֲלַת הַתָּם בְּתַמִּימוֹתוֹ הַנִּלְאֵי אֲשֶׁר גַּם בְּבוֹאוֹ לְהַחֲכִמָּה כְּנֹזֵךְ בְּמַעֲשֵׂה הַנִּלְאֵי, לֹא רָצָה לְסוּר מִדְרָכֵי הַתַּמִּימוֹת וְהַאֲמוּנָה וְהִירָאָה שֶׁהַקָּדִים לָזֶה, כִּי גַם אִזּוֹ הַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ בְּמִדְרַגַּת הַתַּמִּימוֹת. וּמַחֲמַת זֶה לְבַד הַעֲלָה אוֹתוֹ מִלְּבוֹ שֶׁל עוֹלָם בְּרַב הַמְּשָׁרָה וְהַמְּשָׁלָה עַל כָּל הַשָּׂרִים (כְּמוֹכֵן בְּזֶה מִצְרוּפֵי דְבָרָיו הַקְּדוּשִׁים עִם הַשִּׁיחוֹת הַמוֹבָאוֹת אַחַר הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה).

ב

מוֹהַרַנ"ת ז"ל יֵצֵא פֶּעַם אַחַת מִטְּבִילָתוֹ בְּמַיִם, וְנִהְיֶה אִזּוֹ מְאֹד מֵהַמַּיִם. וְאָמַר אִזּוֹ לְאָבִי שֶׁמַּחֲמַת שֶׁהַמַּיִם נִמְשָׁכִים מִמָּקוֹם עֲלִיּוֹן לְאִין עֲרֵךְ בְּרוּחָנִיּוֹת (כְּמוֹכֵן מִזֶּה בְּכַתְבֵי הָאָר"י ז"ל), עַל-כֵּן גַּם בְּגִשְׁמִיּוֹת יִגִּיעַ מֵהֶם טוֹבָה וְעִנְג לְהַאָדָם.

ואף-על-פי שֶההוֹדָעָה הזאת מהמִשְׁכַּחַת הַגְּשָׁמִיּוֹת
 מהרוח־הַנִּיּוֹת, נִדְרָע וּמִבְאָר גַּם בְּלִי זֶה מִסְפָּרֵי אֱמֶת, אֲבָל
 בְּרַב לְהֵבֶת שְׁלֵהֶבֶת כָּל דְּבוּר שֶׁיֵּצֵא מִפִּי הַקְּדוֹשׁ,
 נִתְחַדְּשָׁה אֲצִלִּי זֹאת הַהוֹדָעָה. וְרֹאֵה רְאִיתִי כִּי הִיא נְחוּצָה
 וּמְכַרְחַת בְּכֹמָה דְּבָרִים. כִּי אֶף-עַל-פִּי שֶׁכָּל קִיּוּם הַתּוֹרָה
 כְּפִי הָאֱמוּנָה בְּטַעֲמִים הָרוּחָנִיִּים שְׂבֵהָ כְּפִי חַיִּיב דַּעַת
 הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ לְאִין סוּף (כַּאֲשֶׁר נִכְתַּב מִזֶּה לְקַמּוֹן), אֲבָל מֵאֵלֶּה
 הַטַּעֲמִים הָרוּחָנִים בְּעֵצָמָם, נִמְשָׁכִים בְּרַב הַמִּצְוֹת גַּם
 טַעֲמִים בְּגִשְׁמִיּוֹת, וּכְפִי שֶׁאֲבֹאֵר לְקַמּוֹן. תּוֹפֵס אֲנִי לְדַגְמָא
 מִלֵּת זֶךְ שֶׁנִּזְכָּר בְּשִׁמּוֹן הַמְּנוּרָה שֶׁנִּמְצָא גַּם בְּפִשְׁטוֹת שְׁנֵי
 טַעֲמִים בְּהִכְרַח הַדָּבָר. טַעַם אֶחָד, הוּא שְׁלֵא יִכְבֶּה אֶפְלוּ נֵר
 אֶחָד (וְאֶפְלוּ בְּלִילֵי טַבַּת הָאֲרָכִים) בְּסִבַּת הַפְּסֻלָּת וְהַשְּׁמָרִים
 הַנִּמְצָאִים בְּהַשְּׁמָן הַבְּלֵתִי מִזְכָּךְ. טַעַם הַשְּׁנִי, שְׁלֵא יִגְרַמוּ
 שְׁבַעַת הַנְּרוֹת שׁוּם עֵשׂוֹן וְשַׁחְרוּת חֵם וְשְׁלוּם לְכַתְלֵי וְתַקְרַת
 הַהִיכָל, אִם לֹא יֵהָא מִזְכָּךְ הַשְּׁמָן בְּתַכְלִית הַזְּכוּךְ (כִּידוּעַ
 לְהַבְקִיאִים בְּמִלְאָכָה הַזֹּאת). וְתַפְסְתִּי זֹאת לְדַגְמָא כְּדֵי לְהוֹדִיעַ
 אֲנִי אֹרְחָא לְאֲנָשֵׁי שְׁלוּמֵנוּ, כִּי מְאֹד מְאֹד הֵם מְכַרְחִים
 לְהַזְהֵר בְּהַדְלָקַת הַנֵּר תְּמִיד שְׁבַבִּית צִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל (וּכְנֵהוּג בֵּן
 בְּכֹמָה צַדִּיקִים), שְׁלֵא יִבִּיאוּ עַל זֶה מִשְּׁמָן הַפְּסֻלָּת וְהַשְּׁמָרִים
 אֲשֶׁר יַעֲשֶׂן וַיִּשְׁחִיר אֶת הַתַּקְרָה וְהַכְּתָלִים מִבֵּית צִיּוֹנוּ
 הַקְּדוֹשׁ. וּכְמָה פְּעַמִּים נִדְרָמֵן בְּתַחֲלַת הַלֵּילָה, אוּ בְּאֲמֻצַּע

הַלִּילָה שֶׁנִּכְבְּה לְגַמְרִי, וְלֹא יֵאִיר כָּלֵל אֹרֹו הַנִּפְלֵא וְהַמְכָּרָח
 כָּל-כֶּף בְּסַגְלָתוֹ לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגוֹף וּבְנַפְשׁוֹ, כַּמְבֹאֵר בְּזֶה
 מִהַדְבָּרִים בְּעַל פֶּה שֶׁשָּׁמַעְתִּי מֵאָבִי וּמֹרִי שֶׁשָּׁמַע מִמֹּרֵנִ"ת
 ז"ל. וּבָרַב שֶׁקִּידַת אָבִי עַל דַּלְתֵי תְּמִידוֹת הַנֵּר הַקְּדוֹשׁ
 וְהַנּוֹרָא הַזֶּה, חָקַר וְדָרַשׁ גַּם בְּדַבַּר הַפְּתִילָה אֵיךְ לַעֲשׂוֹתָהּ,
 וְאוֹדוֹת הַכְּלִי שֶׁלֹּא תִהְיֶה רְחֻבָּה יוֹתֵר מִכְּפִי שֶׁנִּסְפָּה וּבָחַן
 לְכָל זֶה (כִּי בַמַּעוֹט רְחֻבָּה נִתּוּסַף בְּכָל שְׁעָה נִקְדָּה חֲדָשָׁה מִהַפְּתִילָה
 בְּנוֹדַע לְהַבְקִי בָּזֶה). וְגַם שֶׁלֹּא תִהְיֶה הַכְּלִי קֶצֶרָה יוֹתֵר מִדְּאִי.

ג

וְלִדְעָתִי יֵשׁ הַכֶּרֶחַ גָּדוֹל לְהוֹדִיעַ כָּל זֶה, כִּי מִי יוֹדַע כַּפֹּה
 יִתְאַרְכוּ עוֹד חֵם וְשְׁלוֹם יְמֵי הַגְּלוּת, וְאַף-עַל-פִּי שֶׁיֵּצֵא מִפִּי
 הַקְּדוֹשׁ (בְּלִשׁוֹן זְשַׁרְגָּאן) (אִידִישׁ מְדַבֶּרֶת) מִיֵּין פִּייעֶרֶל וְעַט
 שׁוֹיֵן טְלוֹאִין בִּיז מְשִׁיחַ וְעַט קוֹמַעַן (הָאֵשׁ שְׁלִי תוֹקֵד עַד בִּיאַת
 הַמְּשִׁיחַ), מְכָרַח בְּכָל זֹאת לְכָל אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְהַמְצִיא
 לָזֶה אֶתְעָרוֹתָא דְלִתְתָא בְּכָל יְמֵי חַיָּו. כִּי כְּפִי עֵצֶם פְּרוּשׁ
 טְלוֹאִין בְּלִשׁוֹנֵנוּ, יֵשׁ בָּזֶה לְצַדֵּד בְּפְרוּשִׁים שׁוֹנִים, כִּי גַם אִם
 לֹא נִשְׂאָר מִהַתְּבַעְרָה וְהַמוֹקְדָּה, רַק נִיצוּצוֹת קְטַנּוֹת וּמַעֲטוֹת
 נִקְרָא זֹאת בְּלִשׁוֹנֵנוּ בְּשֵׁם טְלוֹאִין.

ד

וּבְדַבֵּר אֲסַפְתָּנוּ בִּימֵי רֵאשִׁי הַשָּׁנָה, מִבְּאֵר מַדְבְּרֵי מוֹהֲרַנ"ת
 זָכַר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לְבָרְכָהּ (שְׁשֻׁמְעֵתִי מֵאֲבִי וּמוֹרֵי שְׁשֻׁמְעַם מִפִּי בְּנוּ
 ר' יִצְחָק מִפּוֹלֵטְשִׁין שְׁשֻׁמְעַם מִפּוֹי הַקָּדוֹשׁ) שְׁאֵף-עַל-פִּי שְׁלֻכְבוּ
 הִיְתָה תְּזוּקָה בְּבִטְחוֹן וּמִבְטָח שֶׁתִּתְקַיֵּם הָאֲסֵפָה הַזֹּאת עַד
 בִּיאַת הַגּוֹאֵל צֶדֶק, אֲבָל גַּם זֶה לֹא נֶאֱמַר רַק בְּדִיּוֹק הַמְדַרְשׁ
 מֵהַכְּתוּב "וְצַדִּיק כִּכְפִיר יִבְטַח" (וְלֹא כֹאֲרֵי שְׂאִין מִתִּירָא בְּלָל),
 כִּי בְּכָל זֹאת לֹא הִיְתָה בִּיכְלָתוֹ לְבַרֵּר בְּזֶה יְדִיעָה בְּרוּרָה
 וּמַחְלָטָת. וְאִין רְצוֹנִי לְהֶאֱרִיךְ בְּזֶה שְׁכַתְּבִי וְכֵן סֵפֶר פְּעַם
 אַחַת בְּשֵׁם רַבְּנוּ ז"ל, שִׁצְצָא מִפּוֹי הַקָּדוֹשׁ בְּזֶה הַלְשׁוֹן, אֲזַיִּיא
 טִישׁ וּוִיא בִּיִיא מִיר וְוַעַט שׁוִין גִּישׁ זִיין בִּיז מְשִׁיחַ וְוַעַט קוֹמְעַן
 (בְּזֶה שְׁלַחַן כְּמוֹ אֲצֵלִי כְּבָר לֹא יְהִיָּה עַד בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ),
 וּכְאֲשֶׁר דִּבֶּר מוֹהֲרַנ"ת ז"ל מִקְיֹום זֶה הַמְּאָמֵר מִיּוֹם
 הַסֵּתֶלְקוֹתוֹ וְהִלָּאָה. הוֹסִיף בְּזֶה מַעְצָמוֹ וְאָמַר אֲזַיִּיא טִישׁ
 וּוִיא בִּיִיא מִיר, וְוַעַט שׁוִין אוֹיף גִּישְׁט זִיין בִּיז מְשִׁיחַ וְוַעַט
 קוֹמְעַן (בְּזֶה שְׁלַחַן כְּמוֹ אֲצֵלִי כְּבָר גַּם לֹא יְהִיָּה עַד בִּיאַת
 הַמְּשִׁיחַ). (וְגַם זֹאת הַהוֹסְפָה אִם לֹא בְּפִרוּשׁ אֶתְמַר מִכְּלָלָא אֶתְמַר,
 כְּפִי הַמוֹכֵן בְּזֶה מַדְבְּרֵי רַבְּנוּ ז"ל בְּעַל פִּה). וְאֵף-עַל-פִּי-כֵן הַבֵּין
 וְהַשְׁכִּיל גַּם זֶה מַדְבְּרֵי הַקָּדוֹשִׁים שֶׁבְּכָל זֹאת יְהִיָּה נִמְצָא
 מִפְּלִטַת הַשְּׂאֲרָתוֹ עַד בִּיאַת הַגּוֹאֵל. וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן, דָּא

וועלין זיך שאשקען עטליכע מענטשין, אין דא וועלין זיך שאשקען עטליכע מענטשין (פה יתלחשו כמה אנשים ופה יתלחשו כמה אנשים). וכלשון הכתוב במלאכי "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו" וכו'. וכן מרגלא בפומה דרשת חכמינו ז"ל במדרש להכתוב "הקיצותי" וכו' באתי עד קץ כל הדורות ועודי עמך.

וארח צדיקים, כאור נגה: הולך ואור, עד-נכון היום. וכן אמר פעם אחת שסובב על רבנו ז"ל, בעין הנסח שגזבר בברכת ההפטרה. "כי בשם קדשך נשבעת לו שלא יכבה גרו לעולם ועד". גם אמר פעם אחת שהוא מקנה ומיחל שיקים בזה הנה, מאמר הכתוב "וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד-נכון היום". וכן דבר פעם אחת מהפלגת השטף מים רבים הנמצאים בזה העולם, תאות רעות, ומדות רעות, שאלות ומבוכות, אמונות בזביות וכדומה, ואמר שבעל זאת יקים כמובא ברש"י פרשת וישב במשל הפחמי וכו' ניצוץ אחד יוצא מיוסף שמכלה ושורף את הכל. והנראה מכתלי מאמריו הנ"ל במשל האגוז (שגמ' שלים בו נפשות ישראל כמובא בזהר הקדוש בענין הכתוב: "אל גנת אגוז ירדתי") שבעמר הבשול נמצא בתוכו פרי יקר ויפה למאכל בני אדם, אשר זאת הפרי צמחה וגדלה מיום ליום בלי הפסק, ובעין זה נמצא צמיחת האמת מדור לדור (כמובא

בדברי מוהרנ"ת בשם האר"י ז"ל) ושעל זה אנהנו מברכים בכל יום: "מצמיח קרן ישועה". ואף-על-פי שפנגד זה גם הקלפות המסבבות אותה צומחים וגדלים מיום ליום להסתירה מעיני בני אדם בכל עת ועת יותר ויותר, כי לעיני בני אדם וחושיהם לא נראה ונרגש רק הקלפה שבחוץ, והפרי גנוזה וצפונה בתוכה שלא נראה כלל, ועליו נאמר: "וירא אלקים את האור כי טוב", כי טוב לגנו. אבל סוף כל סוף "יצא הטר מגוע ישי" אשר ישבר ויעביר רוח הטמאה מן הארץ, ובהתגלות הפרי יראו עין בעין כי בכל ימי הגדול נמצא הכרח גם בהקלפות המסתירות אותה, להצילה ולשמרה דיקא על-ידי זה (וכענין המובא בדבריו הקדושים בענין הכתוב "צופה רשע לצדיק" וכו'). ויש בכל זה הרבה לבאר, ואם יהיה אלקים עמדי אבאר במקום אחר. גם עין לקמן בהרמזים אשר מצאתי בהמעשה הזבוב ועכביש, אשר ספר רבנו ז"ל, שהן הן רדיפות כח הרע והנגדי מקלפת עשו ועמלק ימח שמם הנקרא בשם שממית (ממין עכביש בנודע) כמובא בפרוש רש"י בספר משלי (ל, כח) בדבר הכתוב "שממית בידים תתפש" שזה עשו. והוא שנאמר עליו הכתוב בעובדיה "בזוי אתה מאד", כי הוא המבזה מכל השקצים שנמשכים מקלפת עשו (כמובא בלקוטי הלכות הלכות תולעים בשם ספר הפנונת). וכאשר תתפש בהיכל

מִלֶּדֶד הָעֲלִיּוֹן יִתְבַּרַךְ, וַיִּגִּיעַ עִם עַקְבִּיבִי' וְרָגְלוֹ עַל הַדָּף (שְׁכָתוֹב בּוֹ שֵׁם ה', כְּמוֹכֵן מֵהַשִּׁיחוֹת שְׂאֵחַר הַמַּעֲשֶׂה) תִּתְחִיל לִירֵד מִטָּה עַד שִׁיחָה נִמְחָה זָכְרוּ לְגַמְרֵי, וּכְמִבְאֵר מִלְּשׁוֹן חֲכָמֵינוּ ז"ל וּמוֹבָא בְּפִרוּשׁ רַש"י פְּרָשַׁת תּוֹלְדוֹת עַל אוֹדוֹת הַכְּתוּב "וַיְדוּ אוֹחֹזֹת בְּעַקְבִּיב' עֵשׂוֹ", שֶׁלֹּא יִסְפִּיק זֶה לְגַמֵּר מִלְּכוֹתוֹ עַד שֶׁבֹא זֶה וְנוֹמְלָה הַיָּמָנוּ. וְכַלְשׁוֹן הַכְּתוּב שֵׁם בְּעוֹבְדֵיהוּ "אִם תִּגְבִּיחַ בְּנֶשֶׁר" וכו'.

וּפַעַם אַחַת עָמַד מוֹהַרנ"ת ז"ל בְּדַבְּרֵיו הַקְּדוּשִׁים בְּנִגְדַת הַנְּבוֹכִים שֶׁהָיוּ בְּאוֹמִין, אֲשֶׁר הִתְפָּאְרוּ בְּרַב הַשְׁתַּדְּלוּתָם שִׁיגְמְרוּ כְּרִצּוֹנָם (לְהַשְׁבִּיחַ שֵׁם יִשְׂרָאֵל וְהַבְּדִלוֹ מִן הָעַמִּים), וּכְאֲשֶׁר עָמְדוּ בְּנִגְדוֹ בְּרֵאיוֹתֵיהֶם מִמֶּה שֶׁכָּבַר גָּמְרוּ בְּזֶה הַרְבֵּה גַם בְּיָמָיו בְּמַדִּינוֹת הַרְחוֹקוֹת כְּנוֹדַע, עָנָה וְאָמַר: זֹאת בְּרוּר לְדַעְתִּי שֶׁאִם תִּגְמְרוּ כְּרִצּוֹנְכֶם יִחְזֹר הָעוֹלָם לְתֵהוּ וְכֵהוּ, כִּי לֹא לְאֵלֶּה הַתְּהַפּוּכוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. וַיֵּשׁ בְּזֶה לְהַאֲרִיךְ קִצַּת כְּפֵי הַמִּבְאֵר מִצְרוּפֵי וּפְלִפּוּלֵי דְבָרָיו הַקְּדוּשִׁים בְּכַתְּבֵי וּבִפְהַ עַל אוֹדוֹת אֲשֶׁר הָאִין סוֹף יִתְבַּרַךְ בְּאַחַדוֹתוֹ הַפְּשׁוּט בְּעֵצְמוֹ הַמְּצִיא כְּבִיכּוֹל הַשְׁתַּנּוֹת בֵּין מַדּוּתָיו הָעֲלִיּוֹנוֹת, זֶה לְדִין וְזֶה לְחֶסֶד, אֲשֶׁר אֵלּוֹ וְאֵלּוֹ דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים, וְאַחַדוֹתָם בְּכַתְּבֵי הַשְּׁלִישִׁי גְבוּהַ מֵעַל גְּבוּהַ. וְאֲשֶׁר בְּזֶה נִתְּנָסַח אֲבָרְהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם בְּעַת הָעִקְדָּה, אֲשֶׁר בְּתַחֲלָה שָׁמַע חֲסָדֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ וּמֵאַמְרוֹ, "כִּי בִיִּצְחָק יִקְרָא לְךָ

זרע", ואחר-כך בשמעו ממדת הדין להעלות אותו לעולה, לא הכריע ברצונו הגופני וחבת בנו לסמך על הדבור הראשון "כי ביצחק" וכו', אבל בפל את עצמו ורצונו בתכלית הפטול להשם יתברך, עד שהשם יתברך בעצמו הכריע מדת הדין למדת הרחמים ואמר לו "אל תשלח ידך" וכו'. וכן מרדכי ידע את כל אשר נעשה בגזר דין להשמיד וכו' שנגזר גם למעלה במבאר מדברי חכמינו ז"ל. ולכאורה לא היה לו להתירא כלל, כי הלא כנגד זה היינו מחיבים להאמין בדברי הנביא ירמיה ממדת רחמי השם יתברך ומאמרו: "לקץ שבעים שנה אפקד אתכם" (פחיובנו בזה הגלות להאמין בדברי הנביאים על ביאת הגואל שאנו מחכים אליו), ואולם ברוממות ההכרעה הנ"ל נתירא ונפחד עד אשר הרבה לזעק וזעקה גדולה ומרה, עד שיצא אל הפעל מאמר הכתוב הנ"ל "לקץ שבעים שנה" וכו'. (פי גם מתחלה ידע השם יתברך שיתעורר הצדיק מרדכי ויבטל גזרותיו, וידעת השם יתברך לא תבטל כח הבחירה, במבאר מזה במקום אחר). וכל המלחמה הזאת למעלה ולמטה שהתנגדה בסוף גלות בבל הוא ענין המבאר מדברי רבנו ז"ל בדבר הכתוב: "לפתח חטאת רובץ". שפשהאדם סמוך לפתח ושער הקדשה מתגבר עליו יותר כח המסית, כמשל הנאבקים זה עם זה. (שמוכא בשיחותיו הקדושות שאחר הספורי מעשיות)

ומהפֿרט לְמַד מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל עַל הַכָּלָל, וְהוֹדִיעֵנו מֵרְחוֹק
 בְּעֵצִים הַמְלַחֲמָה לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה שְׁנִמְצָא כָּעֵת בְּעִקְבוֹת
 מְשִׁיחָא, בְּפִתְחַ הַגְּאֻלָּה נִצְחִיית שְׁאֲנוּ מִחֲבִים אֵלֶיהָ, כִּי
 בְּהַתְנַבְּרוֹת הַהֶסְתוּת וְהַפְתוּיִים לְמַטָּה לְנַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל
 שְׁיִסּוּרוֹ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הַתְנַבְּרוֹת הַסְּתוּת מִדַּת הַדִּין
 לְמַעֲלָה בְּקַטְרוּנִים לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁיִסִּיר מִנַּפְשׁוֹת
 יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁמִידֵם חֵם וְשָׁלוֹם, וְכָל הָעוֹלָם הָיָה חוֹזֵר לְתֵהוּ
 וְבָהוּ עַל־יְדֵי זֶה. (וְעֵינֵי לְקַמֵּן בְּהַרְמוּזִים אֲשֶׁר הוּצְאתִי מִצְרׁוּפֵי דְבָרֵי
 רַבְּנוּ בְּמַעֲשֵׂה הַזְּבוּב הַנִּ"ל), וְכֵן מִבְּאֵר מִצְרׁוּפֵי דְבָרֵי מוֹהֲרַנְ"ת
 בְּפִרוּשׁ הַמַּעֲשֵׂה מֵהַבְּעַל תְּפִלָּה (שְׁבַסְפָּר סְפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת), אֲשֶׁר
 מִדַּת הַגְּבוּרָה (שֶׁהוּא מִדַּת הַדִּין הַנִּמְצָא לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתוֹרָתוֹ
 בְּתוֹכָהּ וּקְלָלוֹת) תִּתְקַרֵּב בְּכָל עֵת יוֹתֵר לְהַחְרִיב אֶת הָעוֹלָם
 הַנִּקְרָא בְּשֵׁם מִדַּת תְּאֻנּוֹת מָמוֹן, (וְעַקֵּר רִצּוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּמִדַּת
 גְּבוּרָתוֹ הַנִּ"ל הוּא הַכְּנָעָה וְהַבְּטוּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ כְּלִשׁוֹן רַבְּנוּ ז"ל בְּסִפּוּר
 הַמַּעֲשֵׂה הַנִּ"ל. שֶׁהוּא לִשׁוֹן הַכְּתוּב בְּתוֹכָהּ: "אוֹ אֲזִי יִכְנַע לְכַבְּסִי" וְגַם
 אִם קוֹמַת מִדַּת הַתְּפִלָּה (שְׁנִקְרָא בְּשֵׁם בְּעַל תְּפִלָּה) וּמִדַּת
 הַמְּמֻנָּה שֶׁהִיא הַצְּדָקָה מַעֲבִירִין אֶת רַע הַגְּזֵרָה, לֹא יִהְיֶה
 עֵקֶר הָעֲבָרְתָם וּפְיוּסָם לְמִדַּת הַדִּין וְהַגְּבוּרָה הַנִּ"ל. רַק בְּדַחְיָה
 וְעֵכוּב לְזִמּוֹן קְצוּב, אֲבָל בְּטוּל הַגְּזֵרָה לְגִמְרֵי הוּא בְּתִשׁוּבָה
 לְבַד (שֶׁהוּא שְׁלֵמוֹת הַהַכְּנָעָה וְהַבְּטוּל הַנִּ"ל) שְׁיִזְכּוּ נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל
 בְּעֵת גְּאֻלָּתָם. וּמָה נִכּוֹן וְנִפְלָא לְפִי זֶה מְלִיצַת הַנְּבִיא

מִלְאָכֵי בְהִתְנוּב "הִנֵּה אֲנֹכִי שׁוֹלַח לְכֶם אֶת אֱלֹהֵי" וְכוּ'
 (אֲשֶׁר אֵין לָנוּ נִחְמָה יוֹתֵר מִזֶּה) וְאַחֲרֵי כֵן בְּסוֹף מִסִּים וְאוֹמֵר "פֶּן
 אָבֹא וְהִפִּיתִי אֶת הָאָרֶץ חֲרָם" (כִּי אִם חֵם וְשָׁלוֹם לֹא יֵצֵא אֶל
 הַפְּעַל הַכְרַעַת מִדַּת הַרְחֻמִּים. יֵצֵא חֵם וְשָׁלוֹם אֶל הַפְּעַל תְּכֵלִית הַהִפְּךָ
 כַּנִּ"ל) וְגַם לְמִרְחוֹק תִּבְיִן בְּכָל זֶה מַה גָּדְלוֹ זְכוּיֹת הָאֶחָד בְּעִיר
 וּשְׁנַיִם בְּמִשְׁפָּחָה הַמִּתְרַחֲקִים גַּם הַיּוֹם מִמְּבוּכוֹת הַנְּבוּכִים
 וְלִצְנִיָּהֶם וְהוֹלְכִים בְּעֵקֶבּוֹת אֲבוֹתֵינוּ.

ו

וְהִנֵּה בְּעֵינֵי הַיּוֹדְעֵת חֲכָמֵינוּ ז"ל זֶה סְמוּךְ לְשִׁמוּנָה עֶשֶׂר
 מֵאוֹת שָׁנָה (בְּקִבְלָתָם אִישׁ מִפִּי אִישׁ עַד הַדּוֹרוֹת הַנְּבִיאִים)
 שֶׁבְּעֵקֶבּוֹת מִשִּׁיחָא חֲצֵפָא יִסְגִּי וְכוּ' (וְחֲכָמָתָם אֲשֶׁר קָרְאוּהָ
 בְּשֵׁם) חֲכָמַת סוֹפְרִים תִּסְרַח יִרְאֵי חֲטָא יִמְאַסוּ, כְּכֹר הוֹדִיעֵנוּ
 רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁלֹּא הֵיְתָה בּוֹנְתָם רַק עַל הַתְּנַבְרוֹת
 הָאֶפִּיקוֹרְסוֹת וְחֶסְרוֹן אַמוּנָה שֶׁבְּאַלְהַ הַדּוֹרוֹת, כִּי רַק זֶה
 עֶקֶר אֲבֵי אֲבוֹת כָּל הַטְּמְאוֹת שֶׁבְּעוֹלָם דָּדָא בַּהּ כְּלָא בַּהּ. כִּי
 אֶפְלוּ הָעֵבְרוֹת שֶׁבִּין אָדָם לְחֵבְרוּ, גְּנֵבָה גְּזֵלָה רְצִיחָה אִם
 לֹא נִשְׁמַר מֵהֶם הָאָדָם רַק עַל פִּי דַעַת הָאֲנוּשֵׁי הַמְּסַכְּמַת
 לָזֶה, אֵין בָּזֶה שׁוֹם מִמֶּשׁ כְּלָל. כִּי דַעַת הָאֲנוּשֵׁי לֹא נִמְצָא
 תָּמִיד בְּמִשְׁקַל אֶחָד, וְלִפְעָמִים מוֹגִיעִים לְהָאָדָם סְבָרוֹת
 וְרֵאיוֹת עַד שֶׁתְּחִיב דַּעַתוֹ בְּאֶפֶן אַחֵר. וְכֹאֲשֶׁר עֵינֵינוּ
 הַרְוֹאוֹת בְּאַלְהַ הַדּוֹרוֹת, שֶׁבְּדַעַת הָאֲנוּשֵׁי מִהֶפְכִּים

בתכלית ההפך, שחיוב גדול לגול מהעשירים את ממונם, להשוות כל הכיסים (וכמה פעמים נדמה להם על אחד שהוא עשיר, והאמת כל ממונו הוא ממון אחרים שגולה מהם למשא ומתן במנהג העולם, ובגזלתם, לבד שגוזלים מאתו, הם נחשבים להורגים אותו. וכמה פעמים רוצחים והורגים את העשירים בידים ממש כנודע) ונחזור לדברי רבנו ז"ל הנ"ל שזאת היתה מטרת חכמינו ז"ל בדבריהם הנ"ל בעקבות משיחא וכו'. כי כל זה מחבר ומצרף לראית הכתוב הנ"ל לפתח חטאת וכו'. וסיום דברי חכמינו ז"ל על מי לנו להשען על אבינו שבשמים, הוא בענין ירידה תכלית העליה כמובא בדברי רבנו ז"ל במקום אחר. כי גם כל אלה המים הידונים אשר באלה הימים, לא יוכלו לכבות לגמרי נקודת האמונה המשרשת גם עתה ברבם ככלם מנפשות ישראל (פאשר נדבר מזה לקמן באות ח), ואדרבא על-ידי כל אלה המים הידונים, גדול ועצום כפלי כפלים רוממות כל נקדה ושערה טובה שנמצא ברבם ככלם. וכאשר יצא אז מפי רבנו ז"ל בזה הלשון, עוד יהיה זמן שמי שיהיה איש בשר פשוט אז ער וועט זיך וואשען צום עסין (שיטול ידיו קדם האכל) יהיה חדוש גדול כמו הבעל שם טוב עד כאן לשונו. ולא בלשון גזמא והפלגה אמר זאת, כי באמת הוא כן ורק בזכות אלה הנקודות טובות יצמח בן דוד, לגלות האמת לעיני כל.

ז

ועוד לאלוז מליון בדבר האמונה. והנני להציע תחלה שלש הצעות:
הצעה ראשונה הוא בהכרת האמונה, כי גם חוץ ההכרת
שהזכרתי לעיל, כדי לעמוד על-ידה בהנסיונות שנתנסה
האדם בזה העולם, עוד נמצא בה הכרת גדול לחיי עד. כי
בזאת לבד התקשר הנשמה במקורה (בכסא כבודו ותברך)
אשר נחצבה משם. כי זה השער לה, אשר בדורות
הראשונים זכו הצדיקים להשפעת הנבואה על-ידי
האמונה. ומהרנ"ת ז"ל מצא עבור זה רמז נפלא בראשי
תבות הפתוב: "נפתחו השמים ואראה מראות אלקים"
(אותיות אמונ"ה).

הצעה שנייה הוא המבאר בצרופי דברי רבנו ז"ל,
שהאמונה בלב האדם הוא מצד ההולדה ומצד המעשים.
כי הנולד בקדשה בראוי, וגם את מעשיו לא קלקל (וככל
אשר אכתב מזה לקמן באות י' עין שם), נאמן לבבו באמונה
שלמה בה' ובעבדיו האמתיים, עד שגם אם מדברים לפניו
כל מיני כפירות ומבוכות, אינם נכנסים כלל בלבבו ממש
כמו שמדברים לפני הסרים מתאות משגל.

ח

הצעה שלישית הוא מה שנראה מצרופי דברי רבנו ז"ל
 שהשני הפכים הנמצאים בהידיעה והבחירה, נחשבים
 ועומדים אלה השני הפכים גם בדברי הנשמה והבחירה.
 כי אף-על-פי שגם צד הנשמה והידיעה אמת ויציב, אבל
 בזה העולם יש לנו לסלק את דעתנו ולבנו מלבוא כָּלֵל
 בדבר הנשמה והידיעה, ואין לנו לשום אל לבנו רק צד
 הבחירה. כי באמת האמתי נמצא יכלת בכל אדם
 להתקנא בהצדיקים האמתיים, ולבחר בטוב ולסור מרע
 עד שיזכה גם-כן לתכלית מדרגה העליונה, ומחמת זה
 מגיע ענין לחוטאים. וכבר הבאתי בכלל השנים עשר
 שבהקדמת ספרי באור הלקוטים. שמבאר מדברי רבנו
 ומהרנ"ת ז"ל שנמצאים הרבה דברים הנראים לדעתנו
 האנושה בשני הפכים בנושא אחד, ולהעדר גבול חכמת
 ודעת הבורא יתברך לבלתי הפכים יחשבו. ומכל זה נבוא
 בדבר האמונה הנ"ל. כי פעם אחת אמר מהרנ"ת ז"ל בזה
 הלשון, אני מאמין בכל אדם מישראל, ואם איני שומע
 מפיו דברים רעים בודאי אני מאמין, רק אפלו אם אני
 שומע באזני דברים רעים יוצאים מפיו, אני מאמין שלא
 נמצאים בלבבו ככל אשר הם יוצאים מפיו. עד כאן לשונו.

וַיֵּשׁ לְזֶה עוֹד שִׁיחוֹת נְחוּצוֹת אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי מִדְּבָרָיו, כִּי
 לֹא הַשְּׂרֵשֶׁת נִקְדַּת הָאֱמוּנָה בְּלִב נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, לֹא הָיוּ
 עוֹמְדִים רַבִּם כְּכֹלֵם בְּנִסְיוֹנוֹת רְדִיפָתָם מֵהָאֱמוּנוֹת וּבְנִסְיוֹנוֹת
 יִצִּיאת נַפְשָׁם מִמָּוֶה, שְׁנַתְּנִסּוּ מֵאִז הָיוּ לְגוֹי. וְשִׁקְר וְכֹזֵב בְּפִי
 כָּל הַבּוֹדִים מִלְּבָבָם פְּרוּשִׁים עַל זֶה. אֲבָל הָאֱמֶת הוּא שְׁנֵם
 כָּל הַהֲשָׂרָשָׁה הוּא בְּהֶעָלֵם נִפְלָא וּמְכַל שֶׁכֶּן וְכָל שֶׁכֶּן בְּאֵלֶּה
 הַדּוֹרוֹת אֲשֶׁר גָּבְרוּ יוֹתֵר הַהֶעָלֵם וְהַהִסְתָּרָה. עַד שֶׁהֵם
 בְּעֶצְמָם אֵינָם מְבִינִים וְאֵינָם יוֹדְעִים כָּלֵל מַה שְׁנִמְצָא בָּהֶם.
 וְכַמְבָּאָר מִשִּׁיחוֹת רַבֵּנוּ ז"ל שְׂאֵחֵר הַסְּפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת,
 שְׁהֲרִשְׁעִים הֵם מְלֵאֵי חַרְמוֹת (וְכֹנְנָתוֹ עַל רִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל כַּמְבָּאָר
 מִזֶּה בְּדַבְּרֵי מוֹהַרְנ"ט בְּמָקוֹם אַחֵר), וְשֶׁהֵם בְּעֶצְמָם אֵינָם יוֹדְעִים
 מִזֶּה כִּי גַם כָּל אֲשֶׁר יִתְנַבְּרוּ בְּרִשְׁעָתָם, הוּא מִחֲמַת הַחֲרָטָה
 שְׁנִשְׂרֵשׁ בָּהֶם וְשִׁנְסָתָר וְנֶעְלָם בְּקִרְבָּם. וְכַמְשָׁל הַנְּאֻבָּקִים
 וְהַנְּלַחֲמִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, שְׁכַשְׂאֵחֵד רוּאָה שֶׁחִבְרוּ מִתְנַבֵּר
 יוֹתֵר, כְּמוֹ בֵּן מִמָּוֶה כְּשֶׁהֲרַע רוּאָה שְׁמִתְחִיל אֵיזָה טוֹב
 לְהִתְעוֹרֵר אֲזִי הוּא מִתְנַבֵּר יוֹתֵר, עֵינֵי שָׁם. וְגַם לְפִי זֶה אֵין
 מָקוֹם כָּלֵל לְשִׂאלַת הַנְּבוּכִים וְתִמְיָהָתָם מֵהִיכֵן יִזְכּוּ לְאֱמוּנָה
 אֲפֹלוּ אִם יִרְצוּ. וַיֵּשׁ מֵהֶם שְׁנִבְכוּ כָּל־כָּד עַד שְׁנִדְמָה לָהֶם
 גַּם עַל זוּלָתָם וְכוּ'. וְאֵין לְהֲאָרִיךְ בְּדַבְּרֵיהֶם הַמְּטָעִים
 וְהַמְּתָעִים כִּי הָאֱמֶת הוּא בְּתַכְלִית הַהֶפֶךְ, שְׁכָּל הַנְּשָׂמוֹת
 הַנְּמַצָּאוֹת בְּזַרְע יַעֲקֹב, חוּט הַמְּשָׁלֵשׁ בְּאַבְרָהָם וַיִּצְחָק שְׁיִצְאָ

מהם, יוצאים ונמשכים משלשת השמות הנמצאות בהכתוב שמע ישראל. י' א' י' (א' בָּרָהֶם י' צָחַק י' עֶקֶב) העומדים בסוד השלשה רגלים שבכסא כבודו יתברך (כמבאר כל זה מצרופי דברי רבנו ז"ל), שמחמת זה אין שום אפן כלל שלא יהיה נמצא בהם איזה נקדה מהאמונה האמתית, ובזאת הנקדה יש ביכלתם לבוא להשלמת האמונה, באפן שתתגלה בלבבם. ויש להאריך בזה קצת. והגני לכתב מזה לקמן. כי אנב אורחא אמרתי להפסיק את הענין, ולהציע לפני המעיין הסגנון השני הנמצא בלקוטי א' אודות החרטות הנמצאות בהרשעים (שזה בעצמו שהם מתגברים וכו' כנ"ל), כי בלקוטי א' סימן רע"ד מאריך יותר בדבר ההתגברות שהרשעים מתגברים ברשעתם, ושיש מהם שעובדים ויגעים כל ימיהם, כדי לעקר את עצמן מהשם יתברך ומתורתו לגמרי, כי הנקדה הקדושה של קדשת ישראל שיש עדין בתוכם היא מבלבלת אותם ומביאה בהם הרחורי תשובה ויראה מאימת הדין. ומחמת זה אין להם תענוג מהעבירות והתאות שלהם. ושעל-פן הם מתאווים ויגעים שייגעו לכפירה גמורה בדעתם חס ושלום, באפן שלא יהיה להם עוד צד ספק לנטות אל האמת. אבל צריכים לזה יגיעה גדולה מאוד מאוד כמה וכמה שנים (רחמנא לצלן) כי היתהדות שבהם אינה מנחת אותם

ומבלבלת אותם תמיד. גם מבאר שם, שיש מהם שכתמיניעים ובאים למה שהתאוו, דהינו לכפירה גמורה חס ושלום בלי שום נטייה אל האמת, אזי תכרם ומיד מתים ויוצאים מן העולם (ויש לבאר שזה מחמת שכל עצם נשמת ישראל נמשכת מנשמת האבות שבנעצם האמונה פאשר אכתב מזה לקמן). ובעקירת האמונה מהאדם נעקר מאתו ממילא גם הנשמה. כי נפשות ישראל אפלו אם נופלים לעבודה זרה ממש, נקראים על-כל-פנים בשם פושעי ישראל (אף-על-פי שחטא ישראל הוא, כנודע מדברי חכמינו ז"ל).

ט

ועתה נחזר לענין ראשון אשר כתבנו ברוממות נפשות ישראל, ולהקדים תחלה את המבין היוצא מהכלל הרביעי שבהקדמת ספרי "באור הלקוטים" (ומהדגמאות אשר הבאתי מהכתובים שבפרשת ואהבת וכו' אשר תבין משם) על אודות השני יחודים, שמע ישראל, וברוך שם. שבהודעתם את האמונה נמצאים הם עצמם בעקר האמונה. ומכל שכן וכל שכן השלשה שמות הנ"ל הנזכרות בהכתוב שמע ישראל: ונפש אברהם אבינו שנמשך משם עומד בראש המאמינים במציאות הבורא יתברך ונתקיים בו הפסוק הנ"ל, "נפתחו השמים ואראה" וכו', אבל מחמת שלא היתה עדין הולדתו בקדשה, נתעלה עליו בנו יצחק אבינו שנולד בקדשה

מאברהם ושרה. כי ברב אמונתו בהתמלאות כל הארץ מכבוד המלך העליון יתברך נתירא ונפתח מפחדו ויראתו, עד שעמד במדת היראה פנוּדע, כי האמונה הזאת היא מפלגת יותר מהאמונה סתם שבמציאותו יתברך הנ"ל (כי דבר האמונה הזאת שמלא כל הארץ כבודו, אף-על-פי שבאמת אינה מקום כבודו. נמצאים שאלות ותרוצים לאין תכלית אשר לא יתגלה רק בעולם הנצחי. כמבאר בזה מדברי רבנו ז"ל במקום אחר). ואחר-כך גבוה מעל גבוה נתעלה גם עליו בנו יעקב אבינו בחיר שבאבות, (חוט המשלש כנ"ל) אשר בו נתיחדה האמונה עם האמת (שהיא חכמה פנוּדע), וברב זה היחוד והשלמת האמונה שזכה לא נקרא אצלו האמונה רק בשם אמת. אף-על-פי שלכאורה יש לפרש מדברי רבנו שבסימן ז' בלקוטי א' שבתחלה יש להקדים את האמת. אבל כפי המבאר עוד מדבריו הקדושים בכמה מקומות, וגם מהדברים שבעל פה שעל ברחף דבריו הקדושים שבסימן זה הנ"ל אומרים פרושונני, שהאמונה והאמת מקשרים זה לזה, ושכל זה "תבואי תשורי מראש אמנה", שזה לבד כל הראש וההתחלה. רק שבעצם קשריהם זה לזה מברח מיד להשתמש גם במדת האמת (שהוא חכמה פנוּדע) כדי להנצל ולהשמר מאמונות פזביות. ויעקב אבינו בעצם השלמתו כנ"ל, היתה מטתו שלמה, אשר מספר בניו מכון

ממש כמספר התבות שבשמע וברוך שם, וגם מספר האותיות שבשמותיהם מכון ממש למספר האותיות שבשמע וברוך שם. וגם על ידם בעצמם נתגלה זה היחוד שהם אמרו שמע ישראל וכו' כמובא בדברי חכמינו ז"ל במסכת פסחים. ועבור זה התפאר עצמו השם יתברך לפני נפשות ישראל על ידי הנביא ירמיה בהכתוב: "ואנכי נטעתיך שורק בלה זרע אמת" ופרש רש"י שם בכונת הכתוב על אשר נולדו ויצאו מהאבות. וממילא מוכן שהעקר הוא מה שיצאו מיעקב בנ"ל. ובכח נקדת האמונה שגשרש בהעלם בלב נפש הישראלי, יש בכחו לבא בקיום התורה עד שיוזכה על ידי זה בעצמו לשלמות האמונה. כי על ידי זה יסובבו כל התרי"ג מצוות שנתנו מהאור אין סוף יתברך. והזהר הקדוש קורא אותם בשם תרי"ג עטין. וכמשל הרופא החכם והבקי בהפלאות הכחות הנמצאות בחלקי הבריאה ובבאו להחולה מועץ ומודיע לו את כל הדברים המזיקים שהוא צריך להשמר מהם שלא יקלקלו וימנעו מאתו את הרפואה, וגם מוסיף ליעץ ולהודיע להחולה את הדברים הטובים לרפואתו, כן יודיענו האור אין סוף יתברך על ידי עבדיו הנאמנים שפפי הטבעיות הרוחניות אשר הטביע והלביש באמצעות חלקי הבריאה (והטבעיות הנשמיות הנמשכות מהם) יש לנו להתירא מכל חטא

ועון ופֶשַׁע הגורמים הזקות ומונעים גדולים להנפש מהאמונה והדבקות במקור החיים הנצחיים. ויש מהם שהם גורמים להנפש כרת וכריתה לגמרי מהאמונה (ולהיות נאבד לגמרי חס ושלום). ובתכלית ההפך נמצאים סגלות נפלאות ונעלמות בכל רמ"ח מצות עשה, אשר על ידם נתרפא האדם ויתעלה על ידם להאמונה והחיים הנצחיים. ומצוה גוררת מצוה, כי כל אשר יזכה האדם יותר להגדיל בלבבו את האמונה, יסור יותר על-ידיה בעצמו מהרע אל הטוב (ועוד יש בזה שיחות נחוצות, ואם יהיה אלקים עמדי יבארו במקום אחר).

,

והנה העקר שבכל המעשים המרחקים מהאדם את המבוכות ומביאים בלבבו את האמונה, הוא מה שגורמו בסמיכת הכתוב אחרי לבבכם וכו' כפי דרשת חכמינו ז"ל "אחרי לבבכם" זהו מינות, "ואחרי עיניכם" זהו גאוף. כי הקדשה והטהרה מוזאת התאוה נקרא בשם תקון הכללי. ויש בזה רבבות רבבות מדרגות. ומרחוק תבין לפי זה ברוממות והתעלות יוסף על כל אחיו, כי בירידתו לערות מצרים והתנסותו שם בתקף רתיחת הדמים, "ותשב באיתן קשתו" נתעלה גם ברוחניות למדרגת פי שנים ברוח אביו בעצמו (כמובא מזה במקום אחר). כי "בית יעקב

אש, ובית יוסף להבה". ומהולדתו השניה אשר קרא בשם אפרים, נשתלשל גם משיח בן יוסף כנודע. וגם משה ודוד נתאחדו אתו בהסתלקותם ברעוא דרעוין. ובאחדותם יחדו עומדים עם בנו אפרים ברנל הרביעי מהפסא, שהוא תבה הרביעית והמצרפת לשלשה שמות הנ"ל, "א" "א' אחד. גם מבאר מצרופי דברי מוהרנ"ת המיסדים גם בדברי האר"י ז"ל בפרי עין חיים, שהשני שמות יעקב יוסף עולים י"ג פעמים הויה. כי יעקב עולה שבעה פעמים הויה, המכונים לשבעה לילות הנגבה, ובליל שמיני באשר יאיר מספר שם הויו' שבשם יוסף (אף-על-פי שבצרוף שמו נמשכים המספרים עד י"ג כנ"ל) מכרח לעמוד ואי אפשר להדליק יותר. כי הוא הלהבה בפני החמה שלעתיד. ובשם יוסף מוסיף והולך להאיר מעצמו מיום ליום. ונסח האר"י ז"ל בברכת הנרות להדליק גיר הנגבה שבזה סובב גם-כן על הנח"ל הנובע ומוסיף לשפך מימי הדעת והחכמה מיום ליום כנ"ל (הנמשכים ויוצאים ממקור החכמה שלמעלה). וברב רוממותו נעלם ונסתר הוא גם מדעת אחיו הקדושים והצדיקים בהסתרה והעלמה כנ"ל, עד שבתכלית ההפך אמרו איש אל אחיו לכו ונהרננו' (אין מקרא יוצא מידי פשוטו). ובאמת הוא השליט והראש לכל נשמות ישראל אשר ברוחניות, ובהעלם נפלא יוצאים ונמשכים מאתו כל הדורות (כמוכן

מוֹדְבָרִי רַבְּנוּ ז"ל עַל אוֹדוֹת הַכְּתוּב "קוֹרָא הַדּוֹרוֹת מְרַאשׁ"
 וּבְהַמְשָׁכְתָם מֵאִתּוֹ אֵינן בִּיכְלֵת הָרַע לְבַלְעֵ אוֹתָם בְּשׁוּם אִפֵּן
 בְּעוֹלָם כָּלָל. וְכֵן אֲשֶׁר יַעֲמְדוּ זֶה לְעַמַּת זֶה כֹּל הַשְּׁבָעָה
 מוֹדְרֵגוֹת הָרַעוֹת לְבַלְעֵ לְנַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁלֹּא יוֹדַע כִּי
 בָּאוּ אֵל קַרְבָּנָהּ, וְלֹא יִזְכֵּר שֵׁם יִשְׂרָאֵל עוֹד. בֵּן בְּתַכְלִית
 הַחֶפֶץ יוֹתֵר יִקְיֵאוּ אוֹתָם עַד שִׁיּוֹסִיפוּ לְהַקְיֵא גַם עֲצָמוֹת
 חַיּוֹתָם (כְּמוֹבָא מְזַה בְּמָקוֹם אַחֵר בְּדַבְרֵי מוֹהֲרַנְ"ת עַל אוֹדוֹת תְּשׁוּבָה
 כְּפַל אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה תַּחַת הַשּׁוֹר) וְכֵן אֲשֶׁר הוּא בְּעַצְמוֹ נִתְעַלָּה
 וַיֵּצֵא (בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה) מִחֻשְׁדֵּי לְאוֹר. בֵּן בְּכַחוֹ כִּי עוֹ וּגְבוּרָתוֹ, כִּי
 קָשְׁתָהּ מִיָּם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת תְּבַעֲרַת לֵב נַפְשׁוֹת
 יִשְׂרָאֵל הַנִּמְשָׁכִים מֵאִתּוֹ עַד עַת קֵץ. וְדִי לְחַפְיָא בְּרַמְיָה.
 וּבְדַבַּר הַי"ג פְּעָמִים מְסַפֵּר הוּיָה שְׁכַתְּבָתִּי לְעֵיל מוֹדְבָרִי
 מוֹהֲרַנְ"ת שֶׁבִּשְׁם הָאֲר"י ז"ל נִדְבַר לְקַמֵּן בְּפִרוּשׁ הַדְּבַר,
 אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי בְּבִאוּרֵי אֶת הַמַּאֲמָר רְאִיתִי מְנוֹרֵת זֶהָב
 שֶׁבְּלִקוּטֵי א' סִימָן ח'.

יא

כְּבָר הוֹדִיעֵנו רַבְּנוּ ז"ל, שְׁגַם הַמַּצּוֹת שֵׁישׁ עֲלֵיהֶם מְעַמִּים
 הַגְּשָׁמִיִּים, יֵשׁ לְהֵאֱמִין שֶׁהַעֲקָר הוּא מְעַמִּים הָרוֹחֲנִיִּים לְאֵין
 סוּף שֶׁנִּמְצָא בָּהּ, כִּי אוֹרִיתָא וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כֹּלָא חַד
 (וּכְבָר הַזְּבָרִי מְזַה לְהַעֲנִין אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי בְּאוֹת ב' הַנ"ל). וְכֵן בְּמַצּוֹת
 תְּלָמוּד תוֹרָה הָעוֹלָה עַל כָּל הַמַּצּוֹת (כְּמוֹבָא מְזַה גַם בְּסֵפֶר

המדות בנה הלשון הרגל הלמוד עולה על קיום כל המצות) אף-על-פי שבפשיטות כל טעם הנגלה היא למען דעת איך להתנהג בכל דבר, את הדרך אשר נלך בה ואת המעשה וכו'. אבל גם בזה כל עקר המצוה הוא בלשון סגולה להצלחת הנפש, כפי טעמים הרוחניים אשר בה. (ועני בספר המדות בזה הלשון כל ידיעה במשפטי התורה וכו' הידיעה הזאת בעצמה היא הצלחת הנפש) וכן מבאר מדברי חכמינו ז"ל מסכת זבחים, לענין הלמוד שבהלכות קדשים שהוא הלקתא למשיחא, אבל דרש וקבל ש"כר.

והנה באשר יצא מפי רבנו ז"ל במה דברים נוראים בהכרח למוד ספרו, כי גם מיום התגלות הסתרי תורה שבזהר הקדוש תהיה בזה לבד הסגולה להצלחת הנפש כמבאר בזה מדברי האר"י ז"ל. גם לענין הלמוד בכל חכמת הקבלה שנתגלה על-ידו (רק שלא כל אחד ראוי לזה הלמוד שבקבלת האר"י ז"ל מלשונות ההגשמה אשר בה. ולהבלתי ראוי מגיע קלקול חס ושלום כמובא מזה בספר תני מוהר"ן, אבל להראויים לזה מאד מאד מכרחים דבריו והשגותיו הקדושים). ורבנו ז"ל קרא פעם אחת לספר עין החיים בשם ספר מוסר, ואמר בזה הלשון: סע א טייער מוסר ספר סע איז (איזה ספר מוסר יקר הוא), והפליג מאד ביקר מעלתו. ועתה כפי המובן ברוממות רבנו ז"ל. יש גם מזה בעצמו להבין מרחוק מרוממות למוד

תורתו והצלחת הנפש שזוכים על-ידי כל דבור ודבור שבה. ואנב אורחא הנני להזכיר מה שמוכא מזה קצת בהשיחות שאחר הספורי מעשיות (וגם בלקוטי הלכות מוכא מזה) שרבנו ז"ל הפליג מאד לפני מוהרנ"ת בעצם כח התורה להוציא את האדם מכל מיני טנפת. ואמר לו בזה הלשון: גלייך דיא וויסט דעם כח פון דער תורה (וכי אתה יודע הכח של התורה?). ומאמר רבנו ז"ל (שמוכא בתי מוהר"ן סימן של"ב) אני נהר המטהר וכו', מבאר גם-כן מדברי מוהרנ"ת שסובב העקר על דברי תורתו הקדושה. ובספר המדות באות צדקה, מבאר מעלת יקר הלמוד, כי התורה והמעשר והשבת נותנים חיים גשמים גם-כן. ועוד הנני לספר אשר ראיתי בבית אבי איש זקן אשר בימי נעוריו התחיל לנסע לרבנו ז"ל עם דודו שהיה מאנשי רבנו ז"ל, ודודו שבח אותו קצת לפני רבנו ז"ל, שהוא בר אורין. והתחיל רבנו ז"ל לעוררו על התמדת הלמוד, ואמר לו בזה הלשון: דיא ליפען זאלין דיר ניט צו שטיין (שהשפתים לא יעמדו) (כי עדין היה סמוך על שלחן חותנו). גם אמר לו רבנו בזה הלשון: דיא תורה וועט דיך קוויקען, דיא תורה וועט דיך שטארקען (התורה תחיה אותך, התורה תחזק אותך), ועוד כמה שבחים חשב אז. ובסוף הרים את קולו ואמר לו בזה הלשון: דיא תורה מאכט רייך (התורה מעשירה). גם מבאר מדברי רבנו

ז"ל לענין הצדיקים יחידי הדורות, שנקדם ירידת הצדיקים לזה העולם, יש ביכלת להיות איש פשר ועובד את ה', גם זולת זה הצדיק ותורתו, ומשפא לזה העולם אין ביכלת כלל לזכות זולתו וזולת תורתו למה שצריך לזכות. וכפי הנראה מדבריו הקדושים שזה נמשך מדרכי השם יתברך בהנהגת העולם זה לעמת זה. ובירידת הצדיק הרופא נפשות לזה העולם, ברפואות ותחבושות יקרות ונפלאות שלא נתגלו עדין מעולם, נתחדשים כנגד זה מחלות ומכאובים חדשים שלא היו עדין בעולם, ושאין ביכלת לעמד כלל כנגדם, אם לא בסגלות ורפואות הצדיק שנתחדשו וירדו כנגדם באלה העתים, והבלתי מתרפא בהם אבדה תקותו חס ושלום. ולפי כל זה תבין ותתבונן ברב ועצם חיוב והכרח הלמוד בתורה שבנסתר שזכינו על-ידי רבנו ז"ל. כי הן המה התבלין המכרחים להיצר הרע שבעת הזאת. שעל זה אמרו חכמינו ז"ל 'בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין' (מסכת קדושין דף ל' ע"ב). והעקר הוא למוד העיון שבה, כמבאר מדבריו הקדושים בלקוטי א' סימן ק"א, שזה הוא הלמוד המסגל להנצל על-ידו מהתאוות והמדות הרעות.

ובספר המדות באות סוד. מבאר שבעיון עמוק בסודות התורה, יכולים לפקד עקרונות ולרפאות חולאת חזק (שגם

מזה מוכן גדל ועצם מעלת זה הלמוד, וכאשר נקראים בשם סודות התורה כל דברי רבי שמעון בר יוחאי בהזרה הקדוש והתקונים שנפתחו ויצאו ממקור החכמה דעתיקא סתימאה. כן גם כל דברי הנחל הנזכר משם על ידי רבנו ז"ל. שמחמת זה מבאר מדבריו הקדושים, שגם הקובע לעצמו בכל יום שעור הלמוד בספריו הקדושים, לא יסתפק את עצמו בשעור למוד הפשוט, אבל יחלק את העתים ויוסיף לקבוע לעצמו שעור למוד העיון בספריו הקדושים.

יב

והנה בימי נעורי, חלפו ועברו אצלי כמה שנים שנפלאתי קצת בפרוש מלת העיון שהזכיר רבנו ז"ל לענין הלמוד שבספריו הקדושים. כי לכאורה אין יכולת כלל שיכפל זה הלמוד לפשוט ועיון. כי בתורה שבגגלה, תלמוד בבלי וירושלמי, גם אם נמצא בהם למוד אחד פשוט (להבין על-כל-פנים בפשיטות מאמר הנמרא, כי בלי זה לא נקרא בשם למוד כלל) נמצא בכל זה למוד העיון, אשר הלומדים בהם ישימו עיניהם לענין ולהעמיק יותר בפלפולים שונים (ולא בדרש, כי הדרש הוא ענין אחר בנודע), אבל בלמוד בזה לכאורה לא נמצא כלל יותר מפרוש הפשוט, עד שבאמת נמצאים גדולים מאנשי שלומנו (ומהם רבי יחיאל מענדיל בהקדמת המפתחות)

המְפָרְשִׁים מַחֲמַת זֶה פְּנוֹת הַמֵּאֲמֵר הַנִּזְלָל עַל פְּרוּשׁ הַדְּרָשׁ.
אֲבָל בְּהַמְשָׁךְ הַזְּמַן מֵדִי שֶׁקָּדִי עַל דִּלְתִי סִפְרֵי מוֹהֲרַנְ"ת,
אֲשֶׁר עָלָיו סֵמֶךְ רַבְּנֵנוּ ז"ל אֶת יָדָיו לְמַלְא אוֹתוֹ בְּרוּחַ אֱלֹקִים
לְקוֹם לְדַרְשׁ בְּדַבְרָיו הַקְּדוּשִׁים, עַד שֶׁגַם כָּל דְּרָשׁוֹתָיו בְּנִים
וְאִמְתִּיִּים (וּבְלִי שׁוּם תַּעֲרוּבוֹת חֵס וְשְׁלוֹם מִבְּלָבוֹל הַמְדַמָּה בְּתַכְלִית
הַהַפָּךְ שֶׁהוֹכִיר מִזֶּה רַבְּנֵנוּ ז"ל בְּלִקּוּטֵי א' סִימָן נ"ד עֵינ שָׁם) רָאָה
רְאִיתִי שֶׁבְּאֲמֻצְעוֹת הַדְּרָשׁ חָתַר וּמָצָא מְסֻלוֹת נִפְלְאוֹת
בְּלִמּוֹד תּוֹרַת רַבְּנֵנוּ ז"ל גַּם בְּפִשְׁיטוֹת, וְלְהוֹסְפוֹת הֵם
נִחְשָׁבִים עַל הַרְמוֹז וְהַדְּרָשׁ אֲשֶׁר יִדְרָשׁ בָּהֶם בְּעֵשֶׂר דְּבָרֵי
רַבְּנֵנוּ ז"ל מִמְּקוֹמוֹת אַחֲרִים בְּתוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב וּבְעַל פֶּה (או
מִמֵּאֲמָרִים אַחֲרִים שֶׁבְּסֵפֶר רַבְּנֵנוּ ז"ל בְּעֵצְמוֹ, שֶׁגַם זֶה נִקְרָא בְּשֵׁם דְּרָשׁ
וְעוֹשֶׂר מִמָּקוֹם אַחֵר). כִּי עוֹד בְּהוֹסְפָה וְתוֹסְפוֹת עַל כָּל זֶה מָצָא
פְּרוּשִׁים נִחְמָדִים בְּקֻצַּת מֵאֲמָרֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל, (וְהֵם מְבַלְעִים
וּמְבַלְלִים בְּאֲמֻצְעוֹת דְּרָשָׁיו הַנִּזְלָל עַד שֶׁשָּׁקְשָׁה וּכְבֵד לְהַבְחִין כָּלֵל בָּהֶם.
וְאִם יִהְיֶה אֱלֹקִים עִמָּדֵי הַנְּנִי לִיחַד עַל זֶה בְּסִפְרֵי דְבוּרִים מִיַּחֲדִים)
שֶׁבְּכָל מֵאֲמֵר וּמֵאֲמֵר יִפְרָשׁ מִנֵּה וּבֵה כָּפִי הַכָּלֵל הָרֵאשׁוֹן
(וְהַעֲקָרִי) לְכָל הַכָּלֵלִים אֲשֶׁר כְּתִבְתִּי בְּהַקְדַּמַת סִפְרֵי בְּאוֹר
הַלְקוּטִים. שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ רַבְּנֵנוּ ז"ל לְפָרֵשׁ בְּכָל מֵאֲמֵר וּמֵאֲמֵר
מִנֵּה וּבֵה תִּחְלְתוּ מְסוּפּוֹ וְסוּפּוֹ מִתְחַלְתוּ. וּבְאִפְּן שְׂאִין נִרְאָה
כָּלֵל רַק לְמִי שֶׁחֹתֵר וּמַעֲמִיק בָּהֶם, וּכְאֲשֶׁר יִרְמֹז מוֹהֲרַנְ"ת
זֶה הַכָּלֵל בְּהַקְדַּמוֹתָיו אֲשֶׁר כְּתִב לְלִקּוּטֵי הָרֵאשׁוֹן וְלִקּוּטֵי

תננינא. (ועינן שם מה שכתב שפכי עצם העמק היה צריך לכתב בכל דבור ודבור, ודוק או והבן היטב).

וגם אנב אורחא ראה ראיתי שלפי זה מפרש שיחת רבנו ז"ל, שבשיחות הר"ן סימן קצ"ח. שאין מי שיבין את תורתו רק מי שיכול לאמרה פנים ואחור עד כאן לשונו. כי בשחזור הקורא לאחוריו מסוף המאמר לתחלתו מבין יותר כונת רבנו ז"ל. ושגם לפי זה מבאר מה שכתב מוהר"נת בסוף הקדמתו לספר לקוטי הלכות (פרד הראשון והאחרון) שהוא בעין באור על ספר רבנו ז"ל. ולכאורה יש להתפלא על זה, כי הלא מהדרש לבד אשר ידרש בהם אין ראיה כל-כך על יתרון דברי רבנו ז"ל ורוממותם (במבאר לכל בקי בספרי הדרשות שאין מזה ראיה כל-כך), אבל כפי הדלאותיו את החספא אשר הדלה לנו בספריו הקדושים למעא את הכלל הראשון הנ"ל, וגם שאר הכללים אשר כתבתי בהקדמת ספר באורי הנ"ל, נחשבים ספריו הקדושים לבאור ופרוש ממש ללקוטיו הקדושים. ואדברה בתורתו נגד מלכים ולא אבוש. ונתעוררתי מכל זה להציג בזה הספר כמה מאמרים מהלקוטי מוהר"ן עם הבאורים כפי המסלה והכלל הנ"ל, ולהרביבם ולבללם עם אלה השיחות והספורים. ובראשונה הנני להציג פה קצת מהדורא בתרא לבאור המאמר שבסימן ח' שבלקוטי א' על הכתוב ראיתי

"והנה מנורת זהב". כי מחמת שלא כתבתי אותה פעם
 כתיבתי לבאור המאמרים שאחרי זה (בתחלה ישר וכסדר,
 ואחר כך שלא בסדר ענין שם) וגם קצרותי בה יותר מדאי, קשה
 וכבד מאד להתבונן בה. ועתה הנני לכתבה שלא בקצרה
 כל-כך וגם לצרף לה קצת ראשי פרקים מנוף המאמר
 שבלקוטי מוהר"ן כדי להקל על הקורא, ובכל מקום
 שדלגתי כתבתי שלש נקודות בזה... לסימן ואות שדלגתי
 שם:

ראשי פרקים מהמאמר בלקוטי א' סימן ח' על הכתוב ראיתי וכו'
 (זכריה ד' והוא הפסוק שבת הנבה)

א

ראיתי והנה מנורת זהב בלה. ונגלה על ראשה וכו'. הנה
 יקר גנזתי... מאיש ישראלי. כי היא שלמות החסרונות כי
 על-ידי... הרוח חיים נברא העולם כמו שכתוב "וברוח פיו
 כל צבאם"... והוא גם-כן חיות האדם... כל אשר נשמת רוח
 חיים באפיו וכשיש חסרון באיזה דבר, עקר החסרון הוא
 בבחינת החיות... הרוח חיים של אותו הדבר... והאנחה
 הוא אריכות הנשימה והוא בבחינת ארך אפים, דהינו
 מאריך רוחה. ועל-כן בשמתאנח על החסרון ומאריך
 רוחה, הוא ממשיך הרוח חיים להחסרון... ועל-כן האנחה
 משלים החסרון:

ב

אך מאין מקבלין הרוח חיים. דע שעקר הרוח חיים מקבלין מהצדיק והרב שבדור. כי עקר הרוח חיים הוא בהתורה... והצדיקים דבקים בהתורה. ועל-כן עקר הרוח חיים הוא אצלם. וכשהוא מקשר להצדיק והרב שבדור, כשהוא מתאנה ומאריך רוחה, ממשיך רוח חיים מהצדיק שבדור שהוא דבוק בהתורה אשר שם הרוח. וזהו שנקרא הצדיק איש אשר רוח בו, שיודע להלך נגד רוחו של כל אחד... וזה בחינת רוח צפונית המנשבת בכנור של דוד... חמש נימין כנגד חמשה חמשי תורה... ורוח צפון... הוא בחינת רוח הצפון בלבו של אדם, שהוא בחינת הרוח חיים, כי צפון חסר... ועקר הרוח חיים הוא בלב וכמו שכתוב בתקוני זהר... והחסרון הוא הסתלקות הרוח שמקומו בלב. ועל-כן נרנש החסרון בלב, ועל-כן כשנתמלא החסרון... נאמר "ויתן לך משאלות לבך, ימלא ה'" וכו'...

ג

אך רשעים... דע שיש רב דקלפה שהוא בחינת עשו... יש לי רב. והוא בחינת "אלופי עשו" וכמו שמתרגם אונקלוס 'רַבְרְבֵי עֵשׂו'... ומהם מקבלין הרשעים הרוח. והוא בחינת רוח הטמאה בחינת רוח סערה, כמו שכתוב "הן עשו אחי

אִישׁ שְׁעִיר" ... כִּמוֹ רוּחַ סַעְרָה שֶׁהוּא גָדוֹל בְּשַׁעְתּוֹ... אֵךְ שְׂאִין
לוֹ קִיּוּם כָּלֵל... וּמִסַּעַר גּוֹפֵה וְנִשְׁמָתָהּ:

ד

וְעַל־כֵּן "וְאִישׁ חָכֵם יִכְפַּרְנָה". כִּי הַחֶסֶד הוּא מַחֲמַת עֲוֹנוֹת...
הַמְּשִׁיךְ הָרוּחַ חַיִּים, וּמְשַׁלֵּם הַחֶסֶד מְכַפֵּר הָעוֹן. וְהוּא
מַגְדֵּל רַחֲמָנוּת וְחִנּוּנוֹת מִהַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁצִּמְצַם עֲצֻמוֹ
לְהִיּוֹת הָרוּחַ אֲצֵל הַצְּדִיקִים... וְזֶה בְּחִינַת שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת,
ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן אֲרֵךְ אַפַּיִם... וְרַב חֶסֶד... הַפֶּךָ עֲשׂוֹ
רַב דְּקִלְפָּה, שֶׁהוּא אֲדַמּוּנֵי תַקְוָה הַדִּין... "תּוֹרַת אֱמֶת הִיִּתְהַ
בְּפִיהוּ" ... נוֹצֵר וּמְמַתִּיק אֶלּוֹפֵי עֲשׂוֹ... "נוֹשֵׂא עוֹן וְפֹשֵׁעַ":

ה

וְהִנֵּה בְּשִׁמְתָאֲנָח מְמַשִּׁיךְ הָרוּחַ חַיִּים... אֵךְ לְהַתְגַּרְוֹת
בְּרָשָׁעִים אִי אֶפְשָׁר. כִּי בְּשִׁמְתַגְרָה בְּהַרְשָׁע וְהוּא מִתְאַנָּח...
אִם לֹא מִי שֶׁהוּא צְדִיק גָּמוּר... לֹא יֵאָנֵחַ לְצְדִיק כָּל אָוֶן.
וְהַעֲנִין כִּי יֵשׁ אַרְבַּעַת יְסוּדוֹת... וְלִמְעַלָּה בְּשָׂרָשָׁם הֵם אַרְבַּע
אוֹתוֹת הוּיָה וְלִמְטָה הֵם מְעַרְבִים טוֹב וְרָע. וְהַצְּדִיק גָּמוּר
שֶׁהַבְּדִיל וְהַפְרִישׁ הָרָע מִן הַטוֹב לְגַמְרֵי... מִתָּר לְהַתְגַּרְוֹת
בְּרָשָׁעִים. וְהַעֲנִין כִּי כָּל רָשָׁע הַהִכְרַח שִׁיחִיָּה לוֹ צְנוּר
שִׁיקְבַל דְּרָךְ שֶׁם הָרוּחַ שָׁלוֹ לְהַשְׁלִים הַחֶסֶד, וְהַצְּנוּר הוּא
דְּרָךְ הַמְּדִדָה רָעָה מִהָאֲרַבְעָה יְסוּדוֹת שֶׁהַמְּשִׁיךְ וְהַגְּבִיר עַל

עצמו, הוא הדרך... וכשהצדיק רוצה להשפילו, הוא מכרח לירד להמדה רעה והיא שהגביר עליו הרשע להכניעה, ולקלקל הצנור שהוא של הרשע שמקבל דרך שם החיות שלו. ועל-בן מכרח שיהיה זה הצדיק צדיק גמור שאין בו שום רע, למען לא יהיה בח להרוח סערה... לשלט ולהזיק חס ושלום להצדיק... כי אין להרשע שום תפיסא בו... מה שאין בן צדיק שאינו גמור... הרע עדין בכה... אבל צדיק גמור אינו בולע... הצדיק גמור וכל הגלויים אליו מתרים להתגרות ברשעים.

ו

ולבא לזה להפריש ולהבדיל ולברר הרע מהטוב הוא על-ידי תורה ותפלה. ולמוד התורה יהיה לזון לעמקה של הלכה... כי יש בהתורה אחיזת הטוב והרע שנאחזין מבחינת אסור והתר טמא וטהור בשר ופסול שיש בהתורה. וכל זמן שאינו מברר ההלכה, הוא מערב... אך לזכות לזה השכל... הוא על-ידי תפלה כי משם נמשך השכל:

ז

והענין כמו שכתוב בתקוני זהר, גן דא אורייתא, ונשמות ישראל המעינים ומבינים בהתורה, הם בחינת עשבין ודשאין דאתרביאו בגן. ומאין הם גדלים, הוא מפעין

החכמה כמו שכתוב "מעין ננים". "ומעין מבית ה' יצא" הוא התפלה, כמו שכתוב: "כי ביתי בית תפלה". והוא בחינת מביא מבח אל הפעל. כי תפלה הוא בחינת חדוש העולם... והוא בחינת בריאה בכח. כמו שכתוב: "כלם בחכמה עשית", שהוא בחינת התפלה שמשם יוצא מעין החכמה. והתורה הוא בחינת בריאה בפעל... כי בהתורה נברא העולם... וזהו שאמרו רבותינו ז"ל: 'המעין בתפלתו בא לידי כאב לב'... מאי תקנתו יעסק בתורה... נעשה בקשתו על ידי שיוצא מבח אל הפעל... ונהר היוצא מעדן... עדן הוא בחינת התפלה... כי עדן עין לא ראתה... תפלה שהוא למעלה מהטבע.. להשקות את הגן הוא התורה. ומשם יפרד, כי על ידי זה נפרד הרע מהארבעה יסודות ולא נשאר רק הטוב. והיה לארבעה ראשים, הם ארבע אותיות הויה שהם שרש הטוב של הארבעה יסודות...

ח

...מארבע רוחות ... ציצית הוא מלשון שער (בשין שמאלית) כי על ידם נכנע עשו איש שער בחינת רוח סערה... דהו דמו כמבסמו פרוש רש"י בשתויי יין בחינת עשו אדמוני... ראיתי והנה מגורת זהב... אור הגנוז לעתיד... אילנא דחיי ואילנא דמותא הינו טוב ורע וזהו לא בחיל ולא בכח כי אם

בְּרוּחֵי וכו' מִי אַתָּה הַר הַגָּדוֹל לִפְנֵי זַרְבָּבֶל לְמִישׁוֹר... כָּלֵם
 יִתְבַטְּלוּ עַל־יְדֵי הָרוּחַ חַיִּים... גַּם דְּבַר אֲזוּ מַעֲנֵנִי י"ב שְׁעוֹת
 הַיּוֹם וְי"ב שְׁעוֹת הַלַּיְלָה שְׁשִׁישׁ בָּהֶם שָׁנִים עֶשְׂרֵי צְרוּפֵי הוּי"ה
 בְּכָל שְׁעָה צְרוּף אַחֵר, וְכָל שְׁעָה נִחְלָקֶת לַתַּר"ף חֲלָקִים וְכָל
 חֲלָק מֵהַתַּר"ף חֲלָקִים... וְהַמְשַׁפִּילִים יְבִינוּ, "רָכַב אֶחָד
 רַבְתִּים" בְּחִינַת קַבְּלַת הַתּוֹרָה שְׁמֹשֶׁם מְקַבְּלִין הָרוּחַ חַיִּים
 הַרְפָּנִים דְּקַדְשָׁה, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְבַטְּלוּ וְנִכְנָעוּ אֵלּוּפֵי עֲשׂוֹ
 רְבָרְבֵי עֲשׂוֹ, שֶׁהֵם הָרַב דְּקַלְפָּה, בְּבַחֲיַנַּת אֵלְפֵי שְׂאִינֹן:

בְּאֹר הַחֲלָקוּטִים

וּבְרוּחַ פִּיּו כִּי הָאָדָם הוּא חֲלָק אֵלָקִי בְּנוֹדַע, וּבְאֵתְעָרוּתָא
 דְּלַתְתָּא שְׂמַאֲרִיךְ אֵת רוּחוֹ, גֹּזֵרִם גַּם מְלַמְעֵלָה הַמְשַׁכֵּת הָרוּחַ
 חַיִּים מֵהַשֵּׁם יִתְבַרַךְ בְּעֶצְמוֹ, לְהַשְׁלִים לְזֶה הַחֶסְרוֹן:

מִשְׁלִים הַחֶסְרוֹן יֵשׁ לְבָאֵר בְּכּוֹנְתוֹ הַקְּדוּשָׁה, שְׁנֵים מַחֲמַת זֶה
 הַטְּבִיעַ הַבוֹרָא יִתְבַרַךְ בְּטַבַּע הָאָדָם לְהַאֲרִיךְ אֵת רוּחוֹ
 בְּגִיחָה וְאִנְחָה בְּשִׁישׁ לוֹ אֵיזָה חֶסְרוֹן, כְּדֵי שְׁעַל־יְדֵי־זֶה
 בְּעֶצְמוֹ יִגְרֵם כְּמָה פְּעָמִים הַשְׁלָמָה לְהַחֶסְרוֹן.

וְהוּא מְגַדֵּל רַחֲמָנוּת וְחֲנִינּוּת הַבוֹרָא יִתְבַרַךְ שְׂמוֹ. אֵלָה
 הַדְּבָרִים נִרְאִים לְכַאוֹרָה כְּשֹׁפֶת יֵתֵר, כִּי מִי לֹא יָדַע בְּכָל
 אֵלָה שֶׁהַשְׁלָמַת הַחֶסְרוֹן וְכַפֵּרַת הָעוֹנוֹת הוּא מִמְּדַת
 הַרַחֲמִים. וְאוּלָם בְּסֵתֵר דְּבָרָיו וְהַשְׁגָּתוֹ הַזֹּאת עַל אוֹדוֹת

הַכְנַעַת הָרַב דִּקְלָפָה שֶׁהוּא אֲדַמוּנֵי בְּתַקְףָּה הַדִּין (כּמוּבָא לְקַמּוֹן בְּפָנִים) וּמִבְּאֵר מֵהַשִּׁיחָה (שְׁבַסְפָּר חַי מוֹהֲרָ"ן) הַשְּׂיִכְתָּ לְזוֹת הַהֲשָׁנָה שֶׁבְּהַשְּׁנָתוֹ וְתוֹרָתוֹ הַזֹּאת בְּעֶצְמָהּ, הַשְּׁתַדֵּל לְהַכְנִיעַ אֶת הָרָשָׁע (הָעוֹמֵד מִצְדוֹ) שֶׁבְּתַקְףָּה הַדִּין בְּנִ"ל. יֵשׁ לְבְּאֵר שֶׁעַל זֶה טָרַח בְּפִרְטוּיּוֹת לְבְּאֵר כָּל הַמְדוּת שֶׁל רַחֲמִים, כִּי בָּהֶם לְבַד כָּל הַכְנַעַת הָרָשָׁע (שֶׁבְּתַקְףָּה הַדִּין בְּנִ"ל):

זֶה בְּחִינַת שְׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה מְדוּת וְכוּ'. כְּפִי הָעוֹלָה מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁכָּל הַמְדוּת הָעֲלִיּוֹנוֹת נִמְצְאוֹת בְּהַרְבֵּי דִקְדוּשָׁה. נִרְאֶה מִבְּאֵר כִּי הוּיָה הֵן בְּאֵתְעָרוּתָא דְלִתְתָּא שֶׁבּוֹ לְעוֹרֵר אוֹתָם לְמַעַלָּה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶצְמוֹ.

נִזְעַר וּמִמְתִּיק שֶׁהוּא נִזְעַר (וְשׁוֹמֵר) וּמִמְתִּיק אֶת הָאֵלּוּפִים שֶׁלֹּא יִזְקוּ אֶת הָעוֹלָם (כִּי לְשׁוֹן שְׁמִירָה סוֹבֵב לְפַעֲמִים עַל הַמּוֹיָק, כְּלִשׁוֹן הַפְּסוּק: "וְהוֹעֵד בְּבַעֲלֵיו וְלֹא יִשְׁמְרֵנו").

נוֹשֵׂא עוֹן וּפָשַׁע בְּהַכְרַח הָאֵתְעָרוּתָא דְלִתְתָּא הַנִּ"ל בְּדַבּוּר הַמַּתְחִיל זֶה בְּחִינַת י"ג מְדוּת. יֵשׁ לְהִתְפַּלֵּא קִצֵּת אֲשֶׁר לֹא יִסִּים בְּפִרוּשׁוֹ לְכָל הַשְּׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה מְדוּת. וְאִם בְּתַבַּת "וְחַטָּאָה" יֵשׁ לְפָרֵשׁ שֶׁאֵינּוּ צָרִיךְ לְחַשְׁבָּהּ, כִּי הִיא מְחַבֵּרַת לְתַבַּת "נוֹשֵׂא" הַנִּ"ל (שֶׁהַנְּשִׂאָה תְּסוּבֵב גַּם עַל הַחַטָּאָה). אֲבָל עַל-כֵּל-פָּנִים יֵשׁ לְהִתְפַּלֵּא אֲשֶׁר לֹא פָּרַט וְהִזְכִּיר גַּם מְדַת "וְנִקְהָה" שֶׁבְּסוֹף הַמְדוּת. אֲבָל מִרְחוֹק תִּבְיֵן שֶׁגַּם זֶה פָּרַט וְהִזְכִּיר בְּדַבְּרָיו הַנִּפְלְאִים שֶׁכְּתַב אַחֲרֵי-כֵן עַל אוֹדוֹת הָרַב

הַעֲלִיזוּן אֲשֶׁר יִנְקָה וַיִּזְכֹּךְ עֲצָמוֹ, עַד שֶׁלֹּא יֵאָנֶה אֵלָיו כָּל אֶזְרוֹ
 גַּם בְּיָדוֹ וּכְחוֹ. וּבְהַמְבָאָר שָׁם מְדַבְּרִי הַקְדוּשִׁים שֶׁבְזָה
 מִנְקָה וּמִצִּיל גַּם הַנְּלוּיִם אֵלָיו שֶׁלֹּא יִתְאַחֵז בָּהֶם הָרַע, עַד
 שֶׁגַּם הֵם לֹא יִירָאוּ וַיִּפְחָדוּ מֵהַרְשָׁע. וּמִמִּילָא נִמְצָא לְפִי זֶה
 גַּם מִדַּת "יִנְקָה" בְּרוּחַ הַרֵב לְעוֹרֵר אוֹתָהּ בְּאַתְעָרוּתָא דְלַעֲלָא
 כַּנ"ל:

וּבְאַמַּת אֵין זֶה נֶאֱמַר רַק עַל הַרֵב הַעֲלִיזוּן שֶׁהוּא בֶן דְּדוּד
 בְּעֲצָמוֹ שֶׁאֵנּוּ מְחַבִּים אֵלָיו (עֵין בְּפִרוּשׁ בְּאוּרֵי הַקּוּדֵם בְּהִנָּה עַל
 אוֹת כ"ד).

וְהַנְּלוּיִם מְכַרְח לְפָרֵשׁ עַל הַנְּלוּיִם הַמְקַשְּׂרִים אֵלָיו בְּקַשְׁרָא
 אַמַּתִּי (קַשְׁרָא אֲהֵבָה כַּמּוּבָא בְּמָקוֹם אַחֵר) בְּשִׁלְמוֹת כְּרָאוּי.

בֶּן דָּא אוֹרֵיתָא, וְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וְכוּ' דְאַתְרֵבִיאוּ בְּגִין סוּבָב
 בְּזָה לְהַמְבָאָר מִצְרוּפֵי דְבְּרִי הַקְדוּשִׁים לְעִיל בְּאוֹת א' שֶׁכָּל
 נִשְׁמַת הַחַיִּים הוּא מְרוּחַ הַחַיִּים שֶׁבְּתוֹרָה:

בְּרִיאָה בְּכַח לְפִי זֶה יֵשׁ לְבָאָר בְּכַפְלִים בְּכּוֹנְנָתוֹ הַקְדוּשָׁה
 שֶׁבְּדְבָרֵי הַנ"ל. שֶׁמְבָאָר מֵהֶם שֶׁבְּעֲלִית הַרֵב לְהַבְרִיאָה
 בְּכַח שֶׁבְּתַפְלָה, מְזוּכָר גַּם לְכַחוֹ. שֶׁגַּם בְּכַחוֹ לֹא יִתְאַחֵז בּוֹ
 הָרַע חֵם וְשָׁלוֹם (וְחוּץ זְכוּכוֹ מֵהָרַע שְׂזוּכָה בְּבִרוּר הַהִלְכָה עַל-יְדֵי
 הַשְּׂכָל שֶׁנִּמְשָׁךְ מֵהַתְּפִלָּה):

הַתּוֹרָה שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּרִיאָה בְּפִעֵל, סוּבָב בְּזָה לְהַעוֹלָה
 מִצְרוּפֵי דְבְּרִי הַקְדוּשִׁים בְּאוֹת א' וּבְאוֹת ב' שֶׁכָּל בְּרִיאַת

העולם הוא מהרוח חיים שנמצא בהתורה. ואולם בדברי הקדושים שבזה האות ז' מוסיף והולך להודיע שכל זה נמשך מהתפלה, שהוא העדן והבריאה בכת:

ונהר יוצא מעדן הינו מהתפלה וכו' להשקות את הגן הוא התורה בהודעתו הזאת שהוא מודיע ברוממות התפלה שהיא בעדן ולמעלה מגן התורה. יש לסובב עקר בנותו על תפלת האדם שהוא מתפלל על אודות התורה בעצמה שיזכה לברר ההלכה בכל דבר, באפן שיידחה מאתו כל הרע, עד שיזכה לקיום התורה (וכמבאר מדברי מוהר"ת שתפלה בזאת נקראת בשם חיי עולם יותר מעצם התורה. ונגם כאשר יתפלל האדם על דבר גשמי וחיי שעה, מוכרח על-כל-פנים שיהיה בנות האדם כדי לזכות להתורה). ומביתלי דבריו הקדושים בדבר הכתוב ראיתי וכו' אור הגנוז וכו' יש לבאר עוד שזה מחמת שהתפלה והעדן הוא ממדרגת הנסתר שבתורה, וזה ענין ההסתרה (עין לא ראתה) שהזכיר בדבר העדן (וכמובא מזה במקום אחר). גם יש לבאר בטעם בריאת הגן (והשקאתו מהעדן) שזה מחמת שהעדן אין לו גבול וסוף, כי הוא העדן והענג בסתרי תורת האין סוף יתברך, אשר לא נמצא כלל יכלת ואפשרות בהאדם המגבל לבא בו. ולא כן הגן (שהוא בתורה שבנגלה) שהוא העומד במדרגת הפלים המכשירים והמכרחים, לקבלת אור העדן והבאותיו

בגבולים וצמצומים (כי מה שנאמר בשבח התורה: "ארצה מארץ מדה" הוא מצד הנסתר שבה ומוצד הדרש והרמז והאגדה, שגם הם נחשבים בעין הנסתר שבה). אבל ההלכות אשר בתורה שבגגלה, יתצמצמו בבוא בן דוד כל פלפולי הפוסקים בספר הלכה ברורה אשר יתבר וכמוכן בזה מדברי רבנו ז"ל במקום אחר).

ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים בפרוש הפשוט מהכתוב סובב הפרוד על התחלקות הארבע נהרות (מאחדותם שבנהר העדן) זה מזה. ובפרוש הדרש מרבנו ז"ל יסובב הפרוד על הרע לבד שנפרד ונזפל מאתם. ובכלל אחד עשר (הנזכר בהקדמת ספר באורי הקודם) שגרב המקראות שרבנו ז"ל מפרש בהם בפרוש הדרש, נראה אותם בעמק הפלאת המסלה שבלמודיו, שמחבר אותם בפרוש הפשוט שבהם, יש ללמוד מהמפרש אל הסתום, שגם בזה הכתוב כוננת רבנו בדבר הפרוד לשני הפרושים הנז"ל (בעין המבאר במקום אחר מדברי מוהרנ"ת בשם הארי ז"ל) כי כדי להפריד ולחלק את הרע מאחיותו בהארבע אותיות מכרח להפריד ולחלק את האותיות בעצמם, שלא יהיו באחדות ודבקות לגמרי, באחדותם בהעדן והנהר שמאותו. גם כפי העולה מדבריו הקדושים שהארבע אותיות הנפרדים בהגן והפעל נמצאים גם כן בכתב ובעדן שמתאחדים שם בנהר אחד. מבאר בזה אנכי אורחא לפרוש הי"ג מדות שמתחילים בשני שמות הוי"ה:

והיה לארבעה ראשים בהעולה מאלה צרופי הדברים
 שבסימן ה' וסימן ז', שגם כל התהוות הגופים בגשמיים
 בבנין ארבעה יסודות נמשך ויוצא מארבע אותיות השם
 (ארבעה ראשים) שבנין התורה (וכן גדולי הנשמות כנ"ל בדבור
 המתחיל דא אורייתא וכו') סובב גם כן להעולה מצרופי דבריו
 הקדושים הנ"ל שבסימן א"ב, שכל בריאת העולם הוא
 מהרוח חיים שנמצא בהתורה. אבל בדבריו הקדושים
 שבזה הסימן ז' מוסרף והולך להודיע שכל זה נמשך מהתפלה
 שהוא העדן והבריאה בכת:

מעדן להשקות את הגן בדבר העדן הנ"ל הגדול ועצום
 לאין ערך ממדרגת הגן, וגם כל חיות הגן והרוח שבו נמשך
 ונשקה מהעדן. וממילא יבאר לפי זה שבמו כן זה הרוח
 שבעדן, גדול ועצום לאין ערך מהרוח שבנין התורה עד
 שגשגב כנגדו לשער וסערה בפלי בפלים לאין ערך. תבין
 ותתבונן לפי זה בהמבאר מדבריו הקדושים באות ח'
 שנמצא סערה דקדשה (שער הציצית) שהוא העומד בקדשה
 זה לעמת זה להכניע את הסער ואיש השער בסערתו (עין
 שם היטב באות ח'). וגם לפי זה מבאר בשני טעמים למציאות
 הפח והגבורה בהרב העולה להעדן להכניע ולכלות את
 האדמוני. טעם אחד מפרש בדבריו הקדושים, שעל ידי זה
 יש ביכלת הרב לכנס לתוך צנור הרשע כדי לשברו. טעם

השני מבאר גם-כן למעמיק בדבריו הנ"ל, שזה מחמת
 שבאמת יוצא ולוחם בנגדו זה הרב בסערה חזקה בפלי
 בפלים. כי לפי הנ"ל תבין מרחוק שזה שאין ביכלת סערת
 הרשע להתקיים, הוא מחמת שאין לו כלל כלי התורה הנ"ל
 המכרחים לקבלת הטוב מסערת העדן כי הוא רחוק
 מהתורה ומכל המדות טובות שבה. רק מצד הנסיון
 שמכרח שיהיה בזה העולם (עין לקמן בהשיחות והספורים באות ב'),
 מכרח בכיכול השם יתברך לשנות את דרכיו (רשע וטוב לו)
 בהשפעת העדן ואור הגנוז הנ"ל (שגם משה רבנו עליו השלום
 עדן לא עלה לשם להשיגו) ולהשפיע גם לרשע, בעשו בכביתו
 ואנחתו. אבל בחסרון והעדר הפלים שלו נהפך לו זאת
 הסערה בתכלית ההפך, ומסער גופה ונשמתה. ולא כן
 הרב העליון (כגון דוד בעצמו שאנו מחכים אליו) בעליתו לשם
 ברב ועצם הפלים הנפלאים הנתהוים ברב ועצם הנסיונות
 שיעמד בהם בכל גלגול שיתגלגל בהם באריכות הגלות
 (כמוכן בזה מדברי מורנו הרב רבי חיים ויטאל בשם הארי"ל). וגם
 ממילא מוכן שברב הפלים יש ביכלתו לקבל משם סערה
 גדולה וחזקה כפל בפלים כפי שנמצא להרב דקלפה,
 ושאתר-כך לא יהיה נחשב אצלו גם זאת הסערה רק לרוח
 סתם מרב הפלים כנ"ל:

מי אתה הר הגדול את הפרוש מזה הכתוב הציג מוהרנ"ת ז"ל בין שני חצאי עגול. יען אשר לא יצא בזה הלשון מפי רבנו ז"ל, ולא בפרוש אתמר אלא מכלל אתמר. שהוא כלל החמישי שבהקדמת ספר באורי הקודם, שכל מקרא או מאמר חכמינו ז"ל שרבנו ז"ל מזכיר קצת מאתו לאיזה ענין, נכנס ונתבאר כל המקרא והמאמר חכמינו ז"ל בזה הענין:

דבר אז... רוח החיים שבהדפק שמעתי מאבי ומורי ששמע ממורנ"ת שנראה מדברי רבנו ז"ל, שהדפק הדופק ונוקש בהאדם בכל חלק, יוצא ונמשך מהחלק אשר מצרוף (ארבע אותיות) השם. שמכונן לזה החלק מהאלף פ"א חלקים הנמצאים בזאת השעה (כי הארבע אותיות הן הן הארבע רוחות כנ"ל):

ועוד יש להאריך קצת בכל זה ולשוב להכתוב הנ"ל. ונהר יוצא מעדן וכו' שאף-על-פי שבבאורינו הנ"ל בדבריו הקדושים, לא תהיה מדת ונקה" רק במדרגת התפלה והעדן ולא במדרגת הגן והתורה. אבל עוד יש לבאר בדבריו הקדושים, שבאמצעות הנקה הנמשך מזה לזה, יש שמצטרפים לתן בזה את האמור בזה, ותחשב התפלה בכל הי"ג מדות שתתקבל בהם. וכן תחשב התורה בכל הי"ג מדות שמכרחים להדרש בהם. ויען אשר בכל זאת

נחשבים הגן והעדן לשני מדרגות אשר לא ראי זה כראי זה. ובמדת "ונקה" (תכלית הזכוד) לבד, פרט רבנו ז"ל ואמר שמכרח לעלות לעדן התפלה, יש לבאר (כמוכן במקום אחר) שבאפן אחד מצרף אותם, ובאפן אחד מבדיל ביניהם, ושכל ההבדל הוא למדה האחרונה הזאת, שאף-על-פי שנוגע בה גם הצרף כנ"ל, נבדלת בכל זאת ונחשבת (מחמת ההבדל) ברוממות העדן יותר מכלם (וגם כאשר תתבונן בדבריו הקדושים וכפי באורנו הנ"ל, תבין מרחוק שהצרף וההבדל שניהם מכרחים. כי הצרף מכרח להשפעת העדן להגן, ולכלליות מדותיהם זה מזה כנ"ל. וההבדל מכרח להיות לצמצום והגבלה להגן, באפן שלא יהיה רק במדרגת הכלים כנ"ל. ועין בבאורי הקודם באות כ"ו שהוספתי שם לבאר בהכרח ההבדל למדת ונקה יותר מכלם כנ"ל). וגם אנב אורחא נוסף ונבוא מכל זה לדבריו הנ"ל, כי בהעולה מדבריו הנ"ל שכפי ההבדל שביניהם לא נמצא במדרגת הגן יותר מי"ב מדות ובאמצעות הארבעה (ראשים) אותיות הויה שפרט בו, ואשר לפי זה יש לבאר שבכל מדה ומדה מהגן נמצא בו אלה הארבע אותיות, ושם שנויי המדות זה מזה. גם שנויי הצרופים (שהם הארבע אותיות) זה מזה, ושמן הן י"ב צרופי הוי"ה שהזכיר בזה הענין. וגם מחמת שבכל זאת נמצאים אלה הארבעה ראשים (בי"ב צרופיהם) גם בשרשם שבעדן (ואחדות הנקר כנ"ל)

ושם האור נגזו ונסתר עד שממילא נקרא בשם השף, ותכלית ההפך מהאור (וכמוכן מזה גם במקום אחר, שההשף הנשמי מקשר להשף הרוחני שבמעמק המשגג). תבין ותתבונן כמו כן בי"ב צרופי הוי"ה שבלילה וחשך שדבר לענין זה. גם לפי זה תראה אנב אורחא נפלאות גם בפשיטות פרוש הכתוב: "ונקה לא ינקה" וכו', אשר בפשיטות דעתנו יש לפרש אותו במדת הדין ותכלית ההפך ממדת הרחמים. ולפליאה גדולה נחשב זאת, כי הלא בכל זה המקרא חושב ממדה למדה בדבר הרחמים והטוב, ובסוף וסיום דבריו מהפך ומדבר בתכלית ההפך ומדת הדין, אשר לא זה בלבד כי נקה לא ינקה, עוד פוקד עון אבות על בנים ובני בנים על שלשים ועל רבעים, וגם אפלו לפרוש חכמינו ז"ל כי מלת "ונקה" סובב למעלה, החליטו אותו בסיומו "לא ינקה", לשני בתובים המכחישים זה את זה. ואולם בהסתרת ונגיזת האור שבעדן והתמשכותו לחשך ותכלית ההפך אשר בארתי לעיל בדבריו הקדושים. שף לעיל (שהארבע אותיות הנפרדים בהגן והפעל הנ"ל נמצאים כמו כן גם בכת ובעדן שמתאחדים שם בנקה, אשר מכאן בזה אנב אורחא לפי הי"ג מדות שמתחילים בשני שמות הוי"ה. ולדעת האר"י ז"ל אינם נחשבים אלה שני שמות במספר הי"ג מדות). יש לבאר עוד שגם מחמת זה נגזו ונסתר אור הרחמים שבו ונחשב ונראה

בְּתַכְלִית הַהֶפֶד לְמִדַּת הַדִּין. וּבַאֲמַת הוּא נִהְפֵד חֵם וְשִׁלּוּם
 לְהַבְלִתִי שְׂבִים עַל-כָּל-פָּנִים אַחַר הַחֲטָא. לְשׁוּב עַל-כָּל-פָּנִים
 מֵעֵתָה לְכִלֵי הַתּוֹרָה הַמְכַרְחִים לָהֶם כַּנ"ל:

"רַכֵּב אֱלֹקִים רַבּוֹתִים" בְּחִינַת קַבְּלַת הַתּוֹרָה שְׁמִשָּׁם
 מְקַבְּלִין הָרוּחַ חַיִּים הַרְבֵּנִים דְּקַדְשָׁה. לְבָאֵר קֶצֶת בְּזוֹה, שׁוּב
 נָשׁוּב לְדַבֵּר י"ב הַמְדוֹת וְהַצְרוּפִים מִשָּׁם ה' שֶׁהַזְכָּרְנוּ לְעִיל
 בְּדַבּוֹר הַמַּתְחִיל דְּבַר אֵז וְכו'. כִּי אַף-עַל-פִּי שֶׁהַזְכָּרְתִּי שָׁם
 מֵאֲלֹה הִי"ב צְרוּפִים שְׁנַמְצָאִים גַּם בְּשֶׁרֶשֶׁם שְׁבַעֲדָן, אֲבָל
 עוֹד יֵשׁ לְבָאֵר שְׁבַרְבַּ הַתְּאֻחָדוֹת כָּל הָאֲרַבְעָה נְהֻרוֹת
 (וְהַאוֹתִיּוֹת) שְׁבַעֲדָן לְהִיּוֹת לְנֶהַר אֶחָד, כֵּן גַּם י"ב הַצְרוּפִים
 שְׁבַאֲלָה (אוֹתִיּוֹת) הַנְּהֻרוֹת שְׁעֲלִיהֶם עוֹמְדִים י"ב הַמְדוֹת
 נְכַלְלִים שָׁם כָּלֶם בְּמַדָּה אַחַת, וּמְמִילָא מוּכָן שֶׁהִיא מִדַּת
 "וְנִקְהָה". כִּי הַתְּחִתּוֹן נְכַלֵּל בְּעֲלִיּוֹן וְרוּמּוֹתָהּ גְּדֻלָּה וְעֲצֻמָּה
 עַל כָּלֶם. כַּנֶּזְכָּר בְּבֵאוּרֵי הַקּוּדֵם בְּאוֹת כ"ו עֵין שָׁם:

(וְהוּא הָרֵאשׁ וְהַמְקוֹר שֶׁל כָּל הַמְדוֹת הַרְחֻמִּים הַנִּמְצָאִים
 (כַּהֲנָז) הַנִּמְשָׁד מֵאֲתוֹ וְזוֹ אֲנֵב אוֹרְחָא יִשְׁמַע חֲכָם יוֹסֵף לְקַח
 בְּדַבֵּר הַמַּתְחִלְקַת שְׁנַמְצָא בֵּין תַּנְאִים וְאַמּוֹרָאִים שֶׁזוֹה אוֹסֵר
 וְזוֹה מַתִּיר, לְפִי הַנ"ל מַה גּוֹרָא וְנִפְלָא הַפְּלֵאת חַז"ל אֲשֶׁר
 הִחְלִיטוּ וְאָמְרוּ 'אֵלוּ וְאֵלוּ דְבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים' כִּי מֵאֲלִיד
 תְּבִין שְׁבְרוּמּוֹת הַתַּנָּא לֹא נַחֲשָׁב לוֹ זֶה הָרַע (שְׁמַצַּד

ההסתרה) לרע ממש חס ושלום, אדרבא בתכלית ההפך נהפך לו זה בעצמו לבלו טוב. וגם בהעולה מדבריו הקדושים שבדי לברר את ההלכה מכרחים למדת העדן והתפלה הנ"ל, יש לבאר לפי הנ"ל בכפלים לתושיה, כי גם מחמת זה נמצא בה הכרח לברור ההלכה מחמת שזאת המדה שבסוף מספר השלש עשרה מדות, מכוננת ומצרפת לסוף מספר השלש עשרה שבמדות התורה. בכתוב השלישי המכריע בין שני כתובים המכחישים (וסותרים) זה את זה שהיא בעין סתירת דברי התנאים הנ"ל זה לזה).

והנה כפי הנודע בדבר המדות, שאף-על-פי שכל מדה כלולה מכל המדות, נחלקה בכל זאת כל אחת להיות למדה בפני עצמה, יש לבאר שמחמת זה גם משיגי המדות (שהמדות נמצאים בהם) שהם הרבנים דקדשה, אף-על-פי שכל רב ורב זוכה להמדות הנ"ל, נתחלק בכל זאת כל רב ורב במדה בפני עצמה. וממילא מובן שהרב העולה על כלם הוא העולה למדה השלש עשרה כנ"ל. ולפי זה ראה תראה נפלאות כי מכון ממש המספר לרב רבי ישראל (בתרגום האלופים רב רבי המובא בפנים בן 'זה לעמת זה' בקדשה תרגום הנשיאים: "רב רבי") שנים עשר אשר על פרכתם בבית ה' הנ"ל סובבת זאת ההפטרדה שבכתוב "ראיתי" וכו' (הגרשם בתחלת המאמר), ועליהם מדת השלש עשרה שבכתוב

"וּבָבֵא מֹשֶׁה" וכו' (שהוא הכתוב השלישי המכריע כמוֹבֵא שֵׁם בְּרִשִׁי) שֶׁהוּא מִדַּת הָרַב הַשְּׁלֵשׁ עֲשָׂרָה הַנִּלְ, שֶׁשְּׁלוֹ יָפָה מִשְׁלָהֶם.

ועוד זה כֵּל עֵצִים פְּרוּשׁ הַכְּתוּב גַּם לְפִי פְּשׁוּטוֹ. וּבִזְה מְכָרָה לְהֶאָרִיךְ קֶצֶת וּלְהַצִּיעַ לְכָל זֶה שְׁלֵשׁ הַצְּעוֹת:

הַצְּעָה רִאשׁוֹנָה: כִּי בְּכָל הַנִּלְ תַּבִּין מֵרְחוֹק כִּי לֹא דָבָר רִיב הוּא רוּמְמוֹת עֲצָתוֹ לְהִתְנַרְוֹת עִם הָאֲדָמוּנִי. וְגַם מִמִּילָא מוּבָן שֶׁכְּמוֹ שֶׁכָּל נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל מְכָרְחִים לְהִתְקַשֵּׁר לְהָרַב דְּקִדְשָׁה לְקַבֵּל אֶת הַרוּחַ הַיִּיִם, כְּמוֹ כֵּן כָּל הַרְבֵּנִים בְּעֵצָמָם מְכָרְחִים לְהִתְקַשֵּׁר לְרַב הָעֲלִיּוֹן הַנִּלְ שֶׁמֵּאֲתוֹ לְבַד נִמְשָׁךְ כָּל הַתְּקוּן, וְשָׁנָם בְּדַבְרֵי הָרַב בְּעֵצָמוֹ נִמְצָאִים מְדַרְגּוֹת לְמַעְלָה מִמְּדַרְגּוֹת. כִּי גַם אֲהֲרֹן שֶׁמֵּאֲתוֹ כָּל מְנוֹרַת (תּוֹרַת) זֶהָב (הַמּוּבָא שֵׁם בְּפְרוּשׁ הַכְּתוּב "רִאִיתִי" וכו'), לֹא הִגִּיעַ בְּמְדַרְגָּתוֹ לְמְדַרְגַּת מֹשֶׁה רַבְּנוֹ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (שֶׁלֹּא קָם כְּמוֹהוֹ) אֲשֶׁר אֵלָיו לְבַד נִתְנָלוּ כָּל הַשְּׁלֵשׁ עֲשָׂרָה מִדּוֹת בְּתַפְלָתוֹ. וְשָׁנָם הוּא עֲדִין לֹא נִתְעַלָּה בְּעֲלִיתוֹ שְׁלֵעֲתִידָה, בְּהִתְלַבְּשׁוֹתוֹ בְּכֵן דְּוֹד (שֶׁבְּעֵצָם הַתְּפִלָּה) לְהִתְנַרְוֹת עִם הָאֲדָמוּנִי וּלְמַחֹת זְכָר הָאֱלוֹהִים עִמָּלְק כְּאֲשֶׁר נִבְאָר לְקַמּוֹן.

הַצְּעָה שְׁנִיָּה: הוּא בְּהַנִּלְ. שֶׁכָּל חֲלָקֵי הַתּוֹרָה וְהַגֵּן הֵן הֵן חֲבָלִים הַמְכָרְחִים וְהַמְכָּשְׂרִים לְקַבֵּל בָּהֶם מְדַרְגַּת הָעֲדָן

והתפלה (כי התורה והתפלה תלויים זה בזה כנזכר בספר באורי הקודם באות י). וכפי המבאר מדבריו הקדושים שנשמות ישראל הם העשבים והדשאים שבחלקי הגן. נראה מבאר שגם להרב העליון בעצמו לא נתן גדלת העדן רק בשביל רב רבי הקדשה עם כל נפשות ישראל הנלוים אליו. כי בלתי הכלים לא יתקבל כלל בקדשה.

הצעה שלישית: בענין בית ה' (שמשם יציאת המעין), שבפרוש רבנו ז"ל סובב זאת על עדן (עין לא ראתה כפירוש), ובאחדותו לפרוש הפשוט (כנזכר בהכללים שבבאורי הקודם), ממילא מוכן שעקר נקדת העדן הוזה (עין לא ראתה כנ"ל) היא בקדש הקדשים. אשר גם כל כלליות הכלים שבחלקי המקדש והמשכן הוזה באפן שתתקבל בהם הארת עצם לעדן הוזה. ויש לבאר לפי זה שגם הם נחשבים כנגד עצם נקדת העדן הוזה לכלי הגן והתורה שבנשיאי ישראל (שמהם הרוחות והנשמות לכל נפשות ישראל כנ"ל) אשר בהם תתקבל הארת זה העדן והרב העולה לשם כנ"ל:

ועתה שוב נשוב מכל זה להכתוב הנ"ל "ובבא משה" וכו'. כי לבאורה נחשב קצת לפליאה סמיכות זה הכתוב בסוף הפרשה הזאת, אשר לא תספר כלל בעצם בנין המשכן, שיהיה שיף אחר-כך לספר נפלאות זה הבנין והמשכן, ששם זכה משה רבנו עליו השלום שנשמע אליו קול השם

יתְבַרְךָ. כִּי הֲלֹא בְּתַחֲלַת הַפְּרָשָׁה מְבֹאֵר שְׂכָבָר כְּלָה מֹשֶׁה
 לְהַקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן, וְכֹל זֹאת הַפְּרָשָׁה לֹא תִדְבֵּר רַק
 בַּעֲבוּדַת הַנְּשִׂאִים וְקַרְבָּנוֹתֵיהֶם שֶׁהִקְרִיבוּ מִיּוֹם כְּלוּת
 הַקָּמַת הַמִּשְׁכָּן וְהִלְאָה. וְרַשׁ"י (בְּשֵׁם רַבּוֹתֵינוּ ז"ל) מְפָרֵשׁ טַעַם
 נִפְלָא וְנִכּוֹן עַל אֲשֶׁר נִסְמְכָה פְּרִשְׁת הַמְּנוּרָה לְקַרְבָּנוֹת
 הַנְּשִׂאִים, וְעֵתָה לְמָה יֵבֵא זֶה הַכְּתוּב (וּבְבֹא מֹשֶׁה וְכוּ')
 בְּתַכְלִית הַהֶפְדָּה לְהַפְסִיק בֵּינֵיהֶם. אַבְל כְּפִי אִמְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל
 הַנִּלְוֵה וְהַמּוּבָאִים פֹּה, מְאֹד מְאֹד מְחַבֵּר זֶה הַכְּתוּב לְהַעֲנִין
 וְאִינוּ נִחְשָׁב לְהַפְסֵק כְּלָל. כִּי כְּפִי כֹל הַנִּלְוֵה תָּבִין וְתִתְבּוֹנֵן כִּי
 אֵךְ וְרַק בְּבֹא הַנְּשִׂאִים אֶל מֹשֶׁה וְהַצְטַרְפוּתָם אֵלָיו בְּחֻלְקֵי
 עֲבוּדָתָם יֵצֵא אֶל הַפַּעַל הַכְּתוּב וּבְבֹא מֹשֶׁה וְכוּ', שֶׁשָּׁמַע
 וְקִבַּל קוֹל חֻכְמַת הָעֶדֶן לְאִין סוּף יִתְבַרְךָ הַשׁוֹכֵן בֵּין שְׁנֵי
 הַכְּרוּבִים לְבִרְוֵר הַתּוֹרָה. גַּם מְבֹאֵר מִצְרוּפֵי דְבָרָיו
 הַקְּדוּשִׁים שֶׁבָּא אֲשֶׁר הַתְּחִיל לַעֲסֵק בְּאֵלֶּה הַתְּקוּנִים בְּעַת
 אִמְרָתוֹ וְהַשְּׁגָתוֹ זֶה הַמְּאָמֵר (כַּנִּלְוֵה בְּדַבּוּר הַמְּתַחִיל: וְהוּא מְגִדֵּל
 רַחֲמָנוּתוֹ), כִּן גַּם מֵאֵז וְהִלְאָה בְּחַיָּו וּלְאַחַר הַסְתַּלְקוּתוֹ לֹא
 יָנוּחַ וְלֹא יִשְׁקַט מִלַּעֲסֵק בָּזֶה, עַל-כָּל-פְּנִימִים עַל-יְדֵי הַנְּלוּיִם
 אֵלָיו, כְּפִי הַשְּׁעֵרוֹת טוֹבוֹת שְׁמוּצָא בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִתּוֹרָה
 וְתַפְלָה וְרִצְיָנוֹת עַל-כָּל-פְּנִימִים, לְהַתְגַּלּוֹת הַרֵב הָעֵלְיוֹן
 שְׁמֵאֲמִינִים וּמְחַכִּים עָלָיו. וְגַם רַב תּוֹדָה לְאֵל-חַי אֲשֶׁר זָכִינוּ
 לְרֹאשׁ תְּלֻמִּידָיו וְהַנְּלוּיִם אֵלָיו מוֹהֲרֵנִית ז"ל. כִּי הוּא אֲשֶׁר

הרבה לגלל את האבן מעל פי הבאר בהלכותיו הקדושות, והודיענו על-כל-פנים מזה. גם נראה לעניות דעתי מכתלי וצרופי דבריו הקדושים בכתב ובפה שזה לעמת זה אלוף עמלק הנ"ל, גרוע ברשעתו יותר מכל שנים עשר רב רבי בני עשו שהיו בימיו. והנני להציגם פה בשמותיהם שהם מזכרים בפרשת וישלח ותרגום אונקלוס שמביא בזה רבנו ז"ל מתרגם על כל אחד ואחד בשם רבא. (א) רבא תימן. (ב) רבא אומר. (ג) רבא צפון. (ד) רבא קנז. (ה) רבא קרח. (ו) רבא געתם. והשביעי רבא עמלק. והוא המכון לאמצעי וממצע ביניהם. כי הוא באמת אלוף השלשה עשר שבסמרא אחרא, כנ"ל דנחשבים ועומדים ששה בעד זה וגם ששה מצד זה ואלו הן. (א) רבא נחת. (ב) רבא זרח. (ג) רבא שמה. (ד) רבא מזה. (ה) רבא יעוש. (ו) רבא יעלם. וקרח השני אין לחשב כי זה הוא בעצמו קרח הראשון, כמבאר שם מקדם מפרוש רש"י, שאף-על-פי שנחשב מבני עשו, ובאמת היה בן בנו אליפו שבא על אשת עשו, ונחשב מחמת זה פעם ראשון מבני אליפו. ובדבר אלופי שעיר החורי נמצא עוד קצת דברים שאין רצוני להרחיב בזה שלא לצאת מהענין. והאלופים הנזכרים בסוף הסדרה אף-על-פי שנקראו גם-כן בשם אלופי עשו אבל לא היו כלל בעת הזאת, רק אחר בלות מלביהם בימי דוד כמובא,

אבל אלופי בני עשו ובני בניו שנחשבים גם-כן לבנים, מכוונים ממש למספר שנים עשר חוץ השלש עשרה האמצעי והעקרי אלוף עמלק (שעליו אמר עשו "יש לי רב" כמובא בפנים) וההכרח להאריך בזה עוד. כי בתחלת אות ה' שכתב שם בזה הלשון: 'והנה בשמתאנח ממשוך רוח החיים אל החסרון ומשלים אותו, אך להתנרות ברשעים אי אפשר, כי בשמתנרה בהרשע והוא מתאנח' וכו' עד כאן לשונו. יש להתפלא בזה קצת, כי לכאורה מאחר שיש ביכלתנו להמשיך רוח החיים מרבותינו הקדושים עד שלא יהיה לנו שום חסרון כלל, וגם התמאים (שמהם החסרונות כמובא בפנים) יתכפרו על-ידי-זה, למה לנו להתנרות כלל בהרשע, ומה אכפת לנו כלל שהרשע יש לו גם-כן כל טוב. ואדרבא מבאר מדבריו הקדושים שגם אם לא נתנרה אתו משלם השם יתברך לשונאיו אל פניו להאבידו ולהשמידו על-ידי-זה הטוב בעצמו שמקבלים מרבביהם. ועתה למה נבקש כלל עצה להתנרות עם הרשע ולהשמידו מיד. ואולם אם נשים את לבנו להכלל "זה לעמת זה" הנזכר בהקדמת באורי הקודם, נבין ונתבונן שאף-על-פי שפפרת העונות הוא על-ידי הרב רבי דקדשה, והעקר על-ידי הרב העליון הנ"ל בעליתו לעצם נקדת ערן בית ה' כנ"ל, אבל בהקדם הקלפה לפרי עומד כנגד זה רבא עמלק (עם כל

רב־רבֵּיָא המְקַבְּלִים מֵאֵתוֹ כְּנ"ל) לְרַחֵק וּלְהִרְחִיק מִזֶּה הַרֵב
 דְּקַדְדָּשָׁה וְכָל הַנְּלוּיִם אֵלָיו, עַד שְׁמִמְיָלָא מִתְנַבֵּר בְּכָל אֶחָד
 וְאֶחָד יֵצֵר מִחֲשֵׁבֶת הַלֵּב רַק רַע' כָּל הַיּוֹם בְּחֻטָּאִים וְעוֹנוֹת,
 שְׁמָהֶם נִתְחַדְּשִׁים חֲסֵרוֹנוֹתֵיהֶם מִיּוֹם לְיוֹם. וְאִם כִּי בִיכָלְתָנוּ
 לְהִתְנַרְוֹת אֵתוֹ וּלְהַחְרִימוֹ וּלְמַחֲוֹתוֹ, כְּבָר הָיוּ נְחַרְמִים
 וְנִתְבְּטְלִים עַל־יְדֵי זֶה מִנְפְּשׁוֹת יִשְׂרָאֵל כָּל הַחֻטָּאִים שְׁלֵא
 יִחְטְאוּ כָּלָל (כַּלְשׁוֹן הַכְּתוּב: "לֵךְ וְהִחְרַמְתָּ אֶת הַחֻטָּאִים" וְכו') וְהַחֻטָּאִים
 לֹא כְּתִיב). וּמִדּוֹר לְדּוֹר נִמְצָא כְּזֶה מִלְחָמָה גְּדוֹלָה, כִּי הוּא
 שָׂרָצָה לְהִתְנַבֵּר עַל יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעֲתוֹ וְיוֹמוֹ שְׁבַמְדַת הַשְּׁלֵשׁ
 עֶשְׂרֵה, זֶה לְעַמַּת זֶה הַנ"ל. וּבְהַחֲדָשׁ שְׁבַשְׁנַת דִּין וְעֵבוֹר יִגִּיעַ
 גַּם־כֵּן לְמִסְפַּר הַשְּׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה. וְאִף־עַל־פִּי־כֵן זֹכִים בְּכָל
 זֹאת נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל בְּכַח הַרֵב דְּקַדְדָּשָׁה לְכַנֵּס לְצִנּוֹר יְמֵי
 עֲשִׂית עֲשׂוֹ בְּעֶצְמָם, לְהַכְנִיעַ וּלְהַפִּיךְ אוֹתָהּ לְיָמִים טוֹבִים
 כְּמוֹ בְּתַקּוּנֵי הַנְּגָה הַנ"ל. וְגַם אֲנִי אֹרְחָא תְּרָאָה נִפְלְאוֹת
 בְּסִמְיֻכוֹת הַכְּתוּב (לְסוֹף פְּרֻשַׁת הָאֱלוֹפִים הַנ"ל) "אֵלֶּה תוֹלְדוֹת"
 (כְּמוּבָא כְּעִין זֶה בְּרִש"י עִין שָׁם) יַעַן אֲשֶׁר בְּיוֹסֵף לְבַד וְהִתְחַלְקוֹתוֹ
 לְשָׁנִים נִתְנַבֵּר יַעֲקֹב אָבִינוּ שְׁיַעֲלוּ וְיַעֲמְדוּ תוֹלְדוֹתָיו וּבְנָיו
 בְּמִסְפַּר הַשְּׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל מִסְפַּר הַשְּׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה
 שְׁבַכְנֵי עֲשׂוֹ הַנ"ל. וְשָׁנָם לְפִי זֶה נִתְיָשֵׁב פְּלִיאַת מֵאֲמַר
 הָאֲר"י ז"ל שֶׁהֵבִיא מוֹהֲרַנ"ת בְּמָקוֹם אַחֵר (וְהוֹפְרֵתִי מִזֶּה לְעִיל
 בְּהַשִּׁיחוֹת וְהַסְּפוּרִים אוֹת י"א), שְׁבַתְּקוּנֵי הַנְּגָה הַנ"ל נִמְשָׁכִים

שֶׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה פְּעָמִים מִסְפָּר שֵׁם הוּיָה שְׁנַמְצָאִים בְּמִסְפָּר
הַשְּׁנַיִ שְׁמוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. וְכִפִּי הַנּוֹדֵעַ בְּשֵׁם הָעֵצָם שֶׁהוּא
בְּאַחַדוֹת הַמַּחֲלָט יֵשׁ לְהַתְּפִילָא בְּזוֹה, כִּי לְמָה בְּאַמֶּת יִתְכַפֵּל
זֶה הַשֵּׁם בְּכַפְלֵי כַפְלִים עַל שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה, הֲלֹא גַם עַל כַּפֵּל
אַחַד הִכְרַחוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל לְפָרֵשׁ בּוֹ שְׁזוֹה יֹאמֵר קָדָם שְׁיִחְטָא
הָאָדָם וְכוּ'. וְהַזֶּהר הַקְּדוּשׁ פִּירֵשׁ בּוֹ בְּעֵנִין אַחֵר: 'קְדַמָּא
שְׁלִים' וְכוּ' וְעַתָּה אֵיךְ שִׁיךְ לְהוֹסִיף עוֹד וּלְשַׁלְּשׁוֹ וּלְרַבְּעוֹ וְכוּ'
עַד שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. אָבֵל מָה נִמְלְצוּ לַחֵף אֱלֹהֵי אִמְרוֹתָיו, כִּפִּי
הָעוֹלָה בְּתַקּוּנֵי חֲנֻכָּה הַנ"ל (שְׁמִבְּאָר רַבְּנוּ ז"ל בְּזוֹה הַמַּאמָּר),
שְׁאֵר-עַל-פִּי שְׁיוּצָא מִהָעֵדֶן רַק כְּלוֹ אַחַדוֹת (וְנִהְיָ אַחֵד), אָבֵל
בְּהַכְרַח הַבְּרִיאָה יִפְרֹד וְיִהְיֶה לְאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת ה'. אֲשֶׁר
יִצְטָרְפוּ וְיַעֲמְדוּ עַל-יְדֵי זֶה בְּשָׁנִים עֶשְׂרֵה שְׁמוֹת הַנְּמַצָּאִים
בְּהַגֵּן, כָּל שֵׁם וְשֵׁם בְּצִרוּף אַחֵר (שֶׁהֵם שְׁנַיִם עֶשְׂרֵה צִרוּפִים הַנ"ל).
וּבְהַתְּחַשְׁבוֹת זֶה הַשֵּׁם גַּם בְּאַחַדוֹת נִהַר הָעֵדֶן, יִצְטָרְף
לְאַלֶּה הַשְּׁנַיִם עֶשְׂרֵה גַם מִסְפָּר הַשְּׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵה. וְכֹל זֹאת
הָעֲלִיָּה זוֹכִים גַּם-בֶּן עַל-יְדֵי יוֹסֵף כַּנ"ל. וְנִיּוּצוֹן אַחֵד יוּצָא
מִיוֹסֵף, אֲשֶׁר יִכְלֶה וְיִבְטֹל גַּם הַמְּבַחֵר שְׁבִאֲלוּפֵי עֲשׂוֹ שֶׁהוּא
אַלוּף עֲמֶלֶק הַנ"ל. כִּי זֶה הַמַּעֲיָן הַנ"ל הַיּוּצָא מִבֵּית ה' הוּא
הַנְּחַל וְהַנְּהַר הַיּוּצָא מִהָעֵדֶן כַּמְבָּאָר בְּפָנִים מִדְּבָרָיו
הַקְּדוּשִׁים. וְכִבֵּר הִבְאֵתִי לְעֵיל (בְּהַשִּׁיחוֹת וְסִפּוּרִים שְׁבִאוֹת י"א
הַנ"ל) נִסַּח הָאָר"י ז"ל לְהַדְלִיק גִּיר חֲנֻכָּה לְרַבּוֹ עַל זֶה

הנִיחֵל' אֲשֶׁר יוֹסֵף וְהוֹלֵךְ בְּנִבְעוֹ לְשַׁפֵּךְ מִימֵי הַדַּעַת מִיּוֹם לְיוֹם וּבִיּוֹם וְלִילָה הָאֲחֵרוֹנָה שְׁמַדְלִיקִין וּמְאִירִין מִסְפַּר שָׁם אֶחָד שְׁנַמְצָא בְיוֹסֵף (עֵין שָׁם בְּדַבְרֵי מוֹהֲרַנ"ת), וְגַם בְּפֶרֶשֶׁת הַנְּשִׂאִים הַנ"ל, בְּשִׁמּוֹנִיעִים לְנְשִׂאֵי שְׁבִטֵי יוֹסֵף מְכָרְחִים לְעַמּוֹד עֵין שָׁם.

וְאִם יִהְיֶה אֱלֹקִים עִמָּדֵי הַנְּנִי לְהַדְפִּים גַּם שְׁאֵר הַמַּהְדוּרָא בְתָרָא אֲשֶׁר לְזוֹה הַמַּאמֵר וְעֵתָה נָשׁוּב מִכָּל זֶה לְהַשִּׁיחוֹת וְהַסְפּוּרִים הַנ"ל:

י

מִבְּאֵר מִצְרוּפֵי דְבָרֵי מוֹהֲרַנ"ת בְּכֶתֶב וּבְפֶה (שְׁשִׁמְעֵתִי מֵאֲבִי ז"ל) שְׁבָרַב הַפְּלָאוֹת הַסְּפָרוֹת דְּבָרֵי רַבְּנּוּ ז"ל שִׁיתְגַּלוּ בְּהַעֲבַרְת רֹחַ הַטְּמָאָה יָקִים עַל יָדָם מֵאֵמֶר הַכְּתוּב: "כִּי עֵין בְּעֵין יִרְאוּ בְּשׁוּב" וְכוּ' וְהַמּוֹבֵן בְּדַבְרֵי מוֹהֲרַנ"ת בְּפָרוּשׁ קְרִיאַת הַלּוּחֹת בְּשֵׁם 'עֵדוּת', שְׁנֵם לְעֵדוּת נִפְלָא תַחֲשַׁב תּוֹרַת רַבְּנּוּ ז"ל אֲשֶׁר תַּעֲיִד עַל אִמְתָּתוֹ וְאִמְתָּת כָּל הַצְּדִיקִים שְׁהִיָּה מַעוֹלָם, בְּלִי הַכְּרַח כָּלֵל לְאוֹתוֹת וּמוֹפְתִים:

טו

כְּפִי הַזְּמַן לְאִין תַּכְלִית בְּאֶרֶךְ הַגְּאֻלָּה שְׁאֲנּוּ מְחַכִּים אֵלֶיהָ, אִין לְהַתְּפִלָּא עַל רַב הָעֶרֶב וְחֹשֶׁךְ הַגְּלוּת שְׁנִתְקַדֵּם לָזוּה. כִּי עַל-כָּל-פָּנִים לְעֵינֵי בְּנֵי אָדָם מְכָרַח (זֶה לְעַמַּת זֶה) שְׁהִיָּה גַּם הַחֹשֶׁךְ הַקּוֹדֵם לָזוּה נֶחֱשָׁב וְנִדְמָה לְאִין תַּכְלִית:

טז

כָּל יְחִידֵי סִגְלָה שֶׁהָיוּ בְּדוֹרוֹת הַסְּמוּכִים כְּמוֹ הָאֲרָ"י ז"ל וְהַבַּעַל שֵׁם טוֹב ז"ל וּמוֹהֲרָ"ן ז"ל, בְּלֵם נְחָשִׁים וְעוֹמְדִים מִצַּד מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. כִּי כָּל הַכְּרַח מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף הוּא מִהַכְּרַח הַצַּדִּיקִים שֶׁנִּסְתַּלְקוּ, כִּי גְדוּלִים צַדִּיקִים בְּמִיתָתָם יוֹתֵר מִבְּחֵייהֶם. כִּי גַם בְּנֵאֻלָּתָנוּ מִמְּצָרִים הַכְּרַח מוֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם לָקַח אֶתוֹ אֶת עֲצֻמוֹת יוֹסֵף, שֶׁעַל-יָדָי זֶה נִתְקַשֵּׁר אֶתוֹ, וְכָל נַפְשוֹת יִשְׂרָאֵל נִתְקַשְׁרוּ אֵלָיו בְּאֲמָצְעוֹת מוֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (כִּי יוֹסֵף לֹא הִשְׁבִּיעַ אֶת אָחָיו לְקַבְּרוֹ עִם אֲבוֹתָיו, וּבְהִשְׁבַּעְתּוֹ אוֹתָם לְהַעֲלוֹת עֲצֻמוֹתָיו, הִיָּתָה כּוֹנֵתוֹ מִכַּפְלֵת בְּשְׁנֵי טַעֲמִים, טַעַם אֶחָד כְּדֵי לְהַקְבֵּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְטַעַם הַשֵּׁנִי כְּדֵי שִׁיתְקַשְׁרוּ אֵלָיו עַל-יָדָיֶהָ).

גַּם בְּכָל הַסֵּפֶר "בְּאוֹר הַלְקוּטִים" (שֶׁל הַמְּשֶׁה מֵאֲמָרִים בְּלִקוּטֵי מוֹהֲרָ"ן) אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי בְּתַכְלִית הַקְּצוּר, רָאִה רְאִיתִי שְׁנַם זוֹלַת הַקְּצוּר, עוֹד רַבּוֹ הַטְּעוֹתִים שֶׁנִּתְּהוּ בְּהַעֲתַקַּת וְהַדְּפָסַת זֶה הַסֵּפֶר, וַיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנִּחְסַר בָּהֶם תְּבוּת שְׁלֵמוֹת עַד שְׁאִין יִכְלַת וְאִפֵּן כָּלֵל לַעֲמֹד בָּהֶם עַל הַמְּכוּן. וַיֵּשׁ שְׁנַם עָלַי בְּעֲצָמֵי קִשָּׁה לְזִכֵּר מַה שֶׁכְּתַבְתִּי בָּהֶם, וּבְפָרֵט בְּבֵאוֹר מֵאֲמָר הָרֵאשׁוֹן עַל הַכְּתוּב רְאִיתִי וְכוּ' שֶׁנִּכְתַּב שְׁלֵא בְּסֵדֶר. נִמְצָא בּוֹ עַל-יָדָיֶהָ זֶה הַרְבֵּה יוֹתֵר עֲנִינִים שֶׁקִּשָּׁה לַעֲמֹד בָּהֶם

על המכוון. ונתעוררתי לכתב לעת עתה קצת מהדורה
בתרא הנ"ל ואם יהיה השם עמדי, הנני להוסיף מהדורה
בתרא על כל הבאר שמוזה המאמר.

יז

השמחה בהלולא דרבי שמעון בר יוחאי אם כבר היא
מקבלת, ונודע מהאר"י ז"ל ושאר גדולים שהוא דבר גדול
מאד, עוד מבאר בזה טעם נפלא מצרופי דברי רבנו ז"ל,
שזה מחמת שבאמת היו צריכים כל נפשות ישראל (שהם
חלק אלקי ממעל) להיות קדושים בקדש קדשתו עד שתופיע
להם השנת תורתו שבנסתר שזכה לשאב מהמעין והנחל
הנובע ויוצא מקדש הקדשים (וכאשר נכתב מזה לקמן). אבל
מחמת שלאו כל אדם זוכה, ועל רבם ככלם שוטף ועובר
תכלית ההפך חס ושלום, שאין להאריך בזה, מכרחים
על-כל-פנים לקיים מצות "ובו תדבק" כפרוש חכמינו ז"ל
'הדבק בחכמים' וכו'. וכל הדבקות והקשר בהצדיק הוא
על-ידי מדות האהבה שממשיך האדם על עצמו כמבאר
בדברי רבנו ז"ל (מהכתוב "ונפשו קשורה בנפשו". ותרגומו:
'חביבא לה בנפשה'). והאהבה היא הגורמת השמחה בלב
(כמבאר גם בזה מדבריו הקדושים), ובפרט ביום עלייתו בכל
שנה לתורה והשנה תדשה, שזה נקרא יום מתנתו (מתנה

והלולא כביכול) עם התורה שנקראה בשם פלה בנודע. וכפי השמחה וההתקשרות בו שזוכה כל אחד, כן יזכה גם-כן למה שיזכה.

יח

ועל יום ההלולא מרבנו ז"ל שהוא הנחל בעצמו (כמבאר גם בזה מדבריו הקדושים) כגון השם יתברך (בתורתו שבעל פה) שיהיה באמצעות שמחת בית השואבה (וכל שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו) שהיא על שם הכתוב: "ושאבתם מים בששון מפעני הישועה", ותרגום יונתן: "ותקבלון אולפן חדת בחדוה מבחירי צדיקיא", כאשר שמעתי בזה מאבי (ששמע ממורג"ת), וזה מכון ממש גם לפרשת השבוע (וזאת הפרכה) בדבר הכתוב: "וימת שם משה" וכו'. והקורא (העולה) בענין זה הכתוב, נזהגים כל ישראל לקראו בשם 'חתן-תורה', כי אף-על-פי שאינם נביאים בני נביאים הם. ואף על גב דאינהו לא חזי מזלייהו חזי:

יט

גם כפי המבאר מדברי המקבילים שהתחלת עלית הנפש ביום השנה (יארצייט) הוא מתחלת ראש החדש (באמצעות עלית העולמות והנבראים אשר בהם, כאשר נכתב בזה לקמן).

מבאר ונראה שזה מה שגם בחיינו הקדושים אמר פעם אחת: 'כל הענין שלי הוא ראש השנה' גאר מיין זאך איז ראש השנה. ורבנו ז"ל היה מאריך מאד בתפלת ערבית שבליל ראשון בראש השנה. ואמר פעם אחת שזה מחמת שהוא מזדרז להמשיך מיד כל התקונים הנמשכים בכל זה החדש. וכפי הנודע מדברי חכמינו ז"ל ועל פי האר"י ז"ל שבתחלה נמשך הכתיבה והמשכתה עד יום הכפורים, שאז מתחיל החתימה. ונמר החתימה הוא בהושענה רבה ושמיני עצרת. ובמאמר רבנו ז"ל הנ"ל נראה מבאר, שזה מה שאמרו חכמינו ז"ל צדיקים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים:

ב

בדבר מדת הדין המתגבר יותר בסוף הגלות בהסתות וקטרונים למעלה ומגיעות ההסתות למטה, אשר הבאתי מזה לעיל באות ה', שקצת מענין זה נמצא גם בסוף גלות בבל עין שם. עוד אמר פעם אחת לענין סוף גלות בבל, שאף-על-פי שגמר השם יתברך במדת רחמיו לבטל מדת הדין וגזרות בליה שהיתה למעלה ולמטה, וגם נהפך הוא להמשיך לדורות בכל שנה ושנה הארת פורים ומחית עמלק ימח שמו, באלה הימים, אין זה רק בכלליות

ישראל, אבל בפרטיות האנשי בליעל והפושעים אשר בפשעיהם נגזרה הגזרה הזאת (אשר בכבוד התשובה לא יכו גם אחר-כך לשוב), יכול להיות שעד היום לא נפסק מהם העניש (כי "תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה"). ושכמו כן בזה הגלות והתגברות מדת הדין הנ"ל, אף-על-פי שבכלליות ישראל יגמר השם יתברך במדת רחמיו, כי עד עת קץ לא יהיה נפסק מישראל אנשים תמימים וישרים הבלתי חפצים כלל במבוכותיהם ובכבתותיהם (הנרמזים בהמעשה של הבעל תפלה), ובחרים בדרך התמימות והפשיטות שדרךנו בו אבותינו מעולם, "והנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו" והכל יתהפך לטובה. אבל בפרטיות ישראל כל אשר שקעו וצללו בקלפות החרופים והלצנות (עין לקמן) יעבר עליהם מה שיעבר. וכפי שנכתב לקמן בבאור המעשיות, נמצא לזה רמז בסוף המעשה מהבערגיר, שהקיסר הזקן גם אחר-כך לא היה לו גדלה, יען אשר על-ידו עבר כל זה:

כא

שמעתי מאבי ז"ל ששמע מהאיש שנשלח מהרב הקדוש רבי שלום מפראבישטש ז"ל לשבות אצל רבנו ז"ל, והעיד ששמע בזה הלשון מפי רבנו ז"ל מיין מוסר ספר איז תנ"ך (הספר מוסר שלי הוא תנ"ך) (תורה נביאים וכתובים). ומותרנ"ת ז"ל

הַאֲרִיךְ בָּזֶה וְאָמַר שְׁצַעֲקַת וּנְבוֹאָת כָּל נְבִיא סוֹכְבַת לְנַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל גַּם עִתָּהּ. (כְּעִנְיַן הַפְּתוּב בִּישְׁעֵיהּ "וְעִתָּהּ אֵל תִּתְּלוּצְצוּ פֶן יִחְזְקוּ מוֹסְרֵיכֶם כִּי כָלָה" וכו'). שְׁעַל זֶה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל 'קִשָּׁה לְצַנּוֹת שְׁתַּחֲלֹתָן יִסּוּרִים וְסוֹפֵן כְּלָיָהּ. וְמָה שְׁתַּפְּסֵתִי לְדַגְמָא זֶה הַפְּתוּב, כִּי לְבִי אֹמֵר לִי מִכְתְּלֵי צְרוּפֵי עוֹד כִּמְה דְדְבָרִים בְּעַל פֶּה. כִּי גִזְרַת הַכְּלָיָה שְׁנִמְצָא כְּעַת לְמַעְלָה (וְרַמְזוֹתֵי מִזָּה לְעֵיל בְּאוֹת ה' עֵינ שָׁם) הוּא שְׁנִגְזְרָה כְּעַת יְצִיאַת קְלַפַּת הַלְּצוֹן וְכו'... וְדִי לְחַפְּיָא בְּרַמְיָא, כִּי אֵין בִּיכְלַת לְהֲאֲרִיךְ אֵלֶּה הַדְּבָרִים בְּכֶתֶב).

כב

מְאֹד מְאֹד הַקְּפִיד אָבִי ז"ל בְּשֵׁם מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל עַל הַפּוֹגְמִים בְּדְבָרֵיהֶם כְּנֶגֶד הַמְּמַשְׁלָה. כִּי "פְּלִגֵּי מַיִם לֵב מְלֶךְ בְּיַד ה'" וכו', וְכָל הַגִּזְרוֹת הַמְּצִיּוֹת לְנַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל לֹא יֵצְאוּ רַק מְלַמְעָלָה, כְּמֵאֲמַר הַפְּתוּב: "אֲשׁוּר שְׁכַט אֲפִי", וּפְרוּשׁ הַפְּתוּב "וְאֶהְבֵּת לְרַעַד" כִּי "כְּמוֹד" וְכו', שְׁמוּבָא בְּלִקוּטֵי א' סוֹכְבַת זֶה הַפְּרוּשׁ גַּם עַל הַכְּלָל:

כג

פְּעַם אַחַת שָׁמַעְתִּי מֵאָבִי ז"ל, שֶׁהַקְּפִיד מְאֹד מְאֹד עַל הַחוּטָאִים בְּדְבָרֵיהֶם לְהִרְהַר אַחַר מִדַּת הַדִּין. וְאָמַר אֲז אֶת הַפְּתוּב בִּישְׁעֵיהּ "וְהָעַם לֹא יָשָׁב עַד הַמַּכְהוּ". כִּי יֵשׁ לָנוּ לְהֶאֱמִין שְׂאִין הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בָּא בְּטְרוּנְיָא עִם בְּרִיּוֹתָיו. וְכְמֵאֲמַר רַבְּנֵנוּ ז"ל שְׂאִין הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹלֵחַ מְנִיעָה

שְׂאִין בְּיַכְלֵת לְעִמּוּד בָּהּ, כִּי גַם עֵתָה יֵשׁ בְּיַכְלֵת שֶׁל כָּל
 אֶחָד לְעִמּוּד בְּכָל הַנְּסִיווֹת. וְעַל-כֵּל-פָּנִים לֹא יִהְרַהֵר אַחֵר
 מִדַּת הַדִּין חֵם וְשְׁלוֹם כְּשֶׂאִינוּ עוֹמְדִים בְּנִסְיוֹן, וְלֹא יִשְׁאַל
 וַיֹּאמֶר לָמָּה אֲשַׁתְּנֶה מְזוּלָתוֹ. וּבְתַכְלִית הַקְצוֹר יֵאָמֵר שְׂאִין
 קָשָׁה כָּלֵל:

כד

וּמִזֶּה רָנִית ז"ל כְּשֶׁעָמְדוּ עָלָיו הַרוֹדְפִים בְּשָׁנַת תַּקְצ"ה,
 וְרָדְפוּהוּ וְהִתְנַפְּלוּ עָלָיו לְהַמִּיתוֹ, אוֹתוֹ וְאֵת כָּל אֲנָשָׁיו,
 בְּחָגֶם עַל לֹא חָמָס בְּכַפּוֹ, לֹא הִרְהֵר אַחֵר מִדַּת הַדִּין חֵם
 וְשְׁלוֹם, וְעַל תַּעֲלֹמוֹת דְּרָכֵי הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר פּוֹעֵלֵי
 שֶׁקֶר עָשׂוּ חֵיל וְעֵשֶׁר. וְהִבִּיא זֹאת גַּם בְּלֵב אֲנָשָׁיו לְהֵאָמֵן
 בְּאַמוּנָה שְׁלֵמָה כִּי אֵין זֶה רַק לְהַשְׁמִידֵם עַדִּי עַד מַחֲיִים
 הַנְּצַחִיִּים, ו"לְהַגִּיד כִּי יִשְׂרָאֵל ה'" וכו':

כה

כְּמוֹ בְּדַבַּר הַפְּרָצוּפִים וּפְעֻלוֹתֵיהֶם הַנְּזַכְרִים בְּכַתְבֵי הָאֵר"י
 ז"ל אֵין לְדַעַתְנוּ הַמְּגֻשָּׁמָה שׁוּם תְּפִיסָה כָּלֵל, וְאִף-עַל-פִּי-כֵן
 בְּנִים וְאִמֹתִים כָּל דְּבָרָיו בְּלֵי שׁוּם דְּפִי חֵם וְשְׁלוֹם, כֵּן גְּבוּהָ
 מֵעַל גְּבוּהָ נִמְצָאִים עוֹלָמוֹת לְמַעְלָה מֵעוֹלָמוֹת (רוּחַנִיּוֹת
 וְנַעֲלָמוֹת שְׂאִין לְדַעַתְנוּ שׁוּם תְּפִיסָה בָּהֶם כָּלֵל) בְּפְעֻלוֹת וְהַנְּהַגוֹת
 וּמַעֲשֵׂיוֹת נִפְלְאוֹת שֶׁגַּם בָּהֶם בְּעֵצָמָם נִשְׁתַּלְשְׁלִים כָּל

הפעלות והמעשים הנמצאים בזה העולם הנשמי, רק שבסבת ההשתלשלות מעולם לעולם נאחזים היכלי התמורות להמיר ולהחליף כל פעלה וכל מעשה, ובתמורות וחלופים שונים מהור לדור. ובדרך כלל אמת ונכון כל דבור ודבור שיצא מפי רבנו ז"ל בספור המעשיות (למשל בשמספר שפעם אחת היה מלך וכו'), אף-על-פי שבאמת לית מחשבה תפיסא בהם כלל כו'. כל זה שמעתי והבנתי מדברי מוהר"ת ז"ל בעל-פה, וגם בכתב מוכא קצת מעין זה, שכל מעשה נעשה במקום שנעשה.

כו

בלקוטי תננא סימן י"ב בפרושו להכתוב "ואיה השעה לעולה" אשר נראה שם מדבריו הקדושים שכל עצת החפוש והשאלה והבקשה איה' וכו', שמיעין שם הוא למי שיורד ונופל לספקות, אשר בזאת הירידה יורדים לתחתיות המדרגות אשר לשם לא נשפע החיות רק מהמאמר סתום, יש להתפלא בפרוש העצה הזאת ומה כונתו בזה בפשימות לעבדא ולמעשה. כי זאת ידענו שרבנו ז"ל כבר אמר ונתפאר (במוכא בספר חיי מוהר"ן) אני קנזן חדש מלא ישן. וכל העצות והעבודות אשר ידענו בספריו הקדושים, לא לתורה חדשה יחשבו. כי כל עסקי

רַבְּנוּ ז"ל בְּדַבְרֵיו הַקְדוּשִׁים לֹא יָהִיהַ רַק לְחַדֵּשׁ אֶת הַתּוֹרָה
 הַיְשָׁנָה בְּכַתָּב וּבְפֶה אֲשֶׁר הוֹרִישׁוּ לָנוּ אֲבוֹתֵינוּ הַקְדוּשִׁים
 (כִּי הַהִתְחַדְּשוֹת לֹא דָבָר רִיב הוּא, וְאִין דָּבָר גְּדוֹל מִזֶּה. וְאִין בִּיכְלַת
 לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה שְׁלֵא לְהַפְסִיק אֶת הָעֵינָן), וְעַתָּה הֵיכָן מְצִינוּ עֲצָה
 וְעִבְדָּא כְּזֹאת. וְאִין לְפָרֵשׁ מִצְרוּפוֹ לָזֶה מַלְת בְּקִשָּׁה הַנַּ"ל,
 שְׁכַוְנָתוֹ עַל תְּפִלָּה שְׁנַקְרָאָה גַם בְּשֵׁם בְּקִשָּׁה, כִּי לְפִי זֶה
 תִּהְיֶה מְכָרָח לְפָרֵשׁ גַם בְּמַלְת הַחֲפוּשׁ הַנַּ"ל שְׁכַוְנָתוֹ עַל
 תְּפִלָּה. וְאִין זֶה רַק דְּחַק גְּדוֹל לְפָרֵשׁ בֶּן, וְגַם אַחֵר הַדְּחַק לֹא
 תִמְצָא לְפִי זֶה פְּרוּשׁ לְכָל־לְיוֹת דְּבָרֵיו הַקְדוּשִׁים שְׁבַפְרוּשׁ
 הַכְּתוּב וְאִיָּה וְכוּ' הַנַּ"ל. כִּי הֲלֹא עֲצַת הַתְּפִלָּה הִיא עֲצָה
 הַבְּלָלִיּוֹת אֲצֵלוֹ לְכָל מִינֵי יִשׁוּעוֹת, וּמִמִּילָא נִכְלָל בָּזֶה גַם
 הַיִּשׁוּעָה בְּבִרּוּר הַסְּפָקוֹת. וְלֹא כֵן נִרְאֶה מְבֹאֵר מִזֶּה הַמַּאֲמָר
 לְמַעֲמִיק בּוֹ. כִּי מִזֶּה הַמַּאֲמָר נִרְאֶה מְבֹאֵר שְׁמַצָּא רַבְּנוּ ז"ל
 עֲצָה נִפְלְאָה וּמִיְחַדָּת לְאַלֶּה הַסְּפָקוֹת, אֲשֶׁר לֹא יוֹעִילוּ כָּלֵל
 שְׂאָר הָעֲצוֹת הַמוֹעִילוֹת בְּהַמְדַּרְגּוֹת שְׁלַמְעֵלָה מִזֶּה. וְטָרַם
 נִבְא לְבֹאֵר בְּזֶה, הַנְּנִי לְהַקְדִּים מַה שְׁמְבֹאֵר מִשָּׁם שְׁגַם
 גְּדוּלֵי גְדוּלִים קָדָם שְׁמִחְדָּשִׁים חֲדוּשֵׁי תּוֹרָה, מְכַרְחִים לְבֹא
 בְּסִפְקוֹת שְׁבַקְלָפוֹת נִגְהָ וְעִין הַדַּעַת טוֹב וְרַע, עַד שְׁגַם הֵם
 מְכַרְחִים אֲזִי לְעֲצוֹת הַחֲפוּשׁ וְהַדְרִישָׁה אִיָּה וְכוּ' הַנַּ"ל. וְכִפִּי
 הַנִּרְאֶה בְּפְרוּשׁ הַפְּשוּט מִזֶּה הַמַּאֲמָר לְקִיוֹם וְלְמַעֲשָׂה. כִּי
 מַלְת אִיָּה הוּא מִשְׁרָשׁ אַחַד עִם מַלְת אִיָּכָה שְׁנַזְכָּר בְּהַקִּינּוֹת

(ועם מלת איכה שבפרשת בראשית). ומכּוּן לְפִי זֶה מָה שֶׁשָׁמַעְתִּי
 מֵאָבִי מִזְרֵי ז'ל בְּשֵׁם מוֹהַר־נ"ת ז'ל עַל אֹדוֹת אֲשֶׁר נִחְלַשׁ
 דַּעְתּוֹ בְּרֵאוֹתוֹ כַּמָּה פַּעַמִּים שָׁנָם בְּעַסְקֵי הַנֶּפֶשׁ נִתְקַיֵּם
 הַכֶּתוּב: "גַּם כִּי אֲזַעַק וְאֲשׁוּעַ שְׁתֵּם תִּפְלְתִי". וְאָמַר בְּזוֹ
 הַלְשׁוֹן: אֵיךְ קָעַן מִיר מְעֵרִיר נִיט קִילְעַן דָּאס הָאָרֶץ, נָאֵר
 תִּשְׁעָה בְּאָב וּבֵין הַמְּצָרִים בִּיֵּיא דִיא קִינּוֹת, אִין אַגְאָנִין
 יֵאָהֵר בִּיֵּיא תִפְלַת חַצוֹת. הָאֲטִישׁ קְלֵאָנְעַן אוֹיֵף דַּעַם הַרְבֵּן
 (בֵּית הַמַּחֲיִן בְּכִלְלִיּוֹת וּבִפְרָטִיּוֹת) וְוֵאָס מְעֵ אִיז נִיט אֲזוּי וְוֵיא מְעַן
 דְּאָרְף צוּא זֵיין (אִינְנִי יִכּוּל עוֹד לְקַרֵּר אֶת לְבִי רַק בְּתִשְׁעָה בְּאָב וּבֵין
 הַמְּצָרִים בְּקִנּוֹת, וּבְכָל הַשָּׁנָה בְּתִפְלַת חַצוֹת. וְלוֹ רַק לְבָבוֹת עַל הַחֶרֶץ
 שֶׁאִינְנוּ מִתְנַהֲגִים בְּרֵאוּי). וּבְצִרּוֹף הַמְּבֹאֵר מִדְּבָרֵי הַקְּדוּשִׁים
 בְּפִרוּשׁ הַמַּעֲשֶׂה מִהַשְׁבָּעָה בְּעַמְלֵעֵרַם עַל אֹדוֹת הַשְּׁתֵי
 צַפְרִים הַנִּזְכָּרוֹת שֵׁם בְּסִפּוֹר יוֹם הַרְבִּיעִי. שְׁהֵם בְּעֵין הַשְּׁנִי
 כְּרוּבִים שְׁהִיּוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר בָּא בְּסוּד קִדְשָׁא בְּרִיד
 הוּא וְשְׁכִינְתָּהּ (בְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּנוֹדַע). וּבְזִמָּן שֶׁאִין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין
 רְצוֹנּוֹ שֶׁל מְקוֹם שְׁזָה עֲנִין אֲבֵדָה שְׁנֵאֲבֵדַת (וּמַחֲזֵר פָּנִים)
 מֵאֵתוֹ. גּוֹרְמִים כְּמוֹ כֵּן שָׁנָם הוּא מַחֲזִיר מֵהֵם אֶת פָּנָיו וּכְעֵין
 אֲבֵדָה ("אֲסוּר בְּזֻקִים" בְּכִיכּוֹל) שֶׁכְּכִיכּוֹל אִין בִּיכְלָתוֹ לְמַצְאָם
 (מֵאֲחֵדוֹתוֹ בְּמִדּוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו), וְאִז "קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי
 תִמְרוּרִים רַחַל מְבַכָּה" וְכוּ', וּכְנִגְדָּה "ה' מִמְרוֹם יִשְׁאֵג" וְכוּ'
 'עַל נְוָה דִּילָה וְיִקְרָא' וְכוּ'. וְאֶף-עַל-פִּי שֶׁבְּכָל בְּקָר

מתנחמים בנחמה ושמחה (וקול פסוקי דזמרה) שסוף כל סוף נגמר התקון, אבל זה הקול לא נשמע כל-כך למרחוק, והעקר מה שנשמע הקול למרחוק מאוד הוא הקול יללה הנ"ל שבלילה עין שם. וכל עצת השושבין העוסק בהתקון הוא לזרק ולהמציא אלה הקולות בעצמם מזה לזה, עד שעל-ידי זה לבד יהיו כל התקרבותם ומציאותיהם זה לזה, ובצרוף המבאר מדבריו הקדושים שכמו כן גם לגאלת הנפש בפרטיות מכרה גם לאלה העצות בעצמם, לקים את הכתוב: "קומי רני בלילה וכו' שפכי במים לבך" וכו'. (והעקר הוא בעצות בנודע) וכן מכרה אחר-כך לבלי להשאיר ולהאריך יותר מדאי בדבר הקינות והיללה, כי כל זאת היללה אשר בלילה היא מההכרח המתקת הדין בשרשו בעצמו, ובבא האדם לשרש הדין (שמשם גם שרש היצר הרע והקלפה שנקראה על שם זאת היללה), יש שמתגבר עליו יותר על-ידי זה בעצמו קלפת העצבות והיללה (כי נמצא בזה מלחמה גדולה כמבאר כל זה גם במקום אחר) מכרה מאוד להזהר "ברן יחד כוכבי בקר", להתחזק בקול רנה ושמחה, שיש תקווה לאחריתנו (ו"באחרית הימים נכון יהיה" וכו'), עד שעל-ידי זה בעצמו עוסק בתקונו (נשמת משה) השושבין הנ"ל לקרב אותו גם עתה בהכרח והשגת אלקותו ותורתו וצדיקיו האמתיים.

כז

עוד בענין הנ"ל. שמעתי מאבי ז"ל ששמע ממורנ"ת ז"ל,
 שעקר שבירת לבבו בחצות ובקנינות, הוא בהרגשתו מלת
 איכה (איכה נחרב וכו'). וגם מדברי הקדושים בלקוטי הלכות
 שזאת היתה עצת ירמיה הנביא בעת הגלות והחרבן
 לפתח באיכה בכל השלשה קינות שחבר בתחלה (במבאר
 בדברי רבנו ז"ל) שהוא מלשון איכה פידוע. והכף הוא מכבודו
 בעצמו יתברך במבאר גם זה מדברי רבנו ומוהרנ"ת ז"ל.
 והנראה מכל זה שזה ענין העצה הנ"ל לחפש ולבקש "איה
 מקום כבודו". וממילא מובן שהעקר הזמן לזה הוא בחצות
 (ועל-כל-פנים איה שעה או שתיים קדם אור הבקר במבואר לקמן).
 ואף-על-פי שגם זה נקרא בשם תפלה, מבאר בכל זה
 מדברי רבנו הקדוש שמעלתה גדולה כל-כך עד שלפעמים
 לא יקראה כלל בשם תפלה, רק בשם צעקת הלב, שעל זה
 יסובב הכתוב "צעק לבם" וכו' הנסמך להכתוב הנ"ל "קומי
 רנני" וכו' (והוא שגם בעת שהתפללות אינם נתקבלים, יש ביבולתה
 להועיל ולהתקבל):

כח

עוד יש לפרש שגם זה כל ענין ודוי דברים שהאדם מתיב
 על פי התורה במאמר הכתוב: "והתודו את עונם". כי גם
 בדברי הודוי האדם מילל ומקונן על עצמו בהרשתו אשמונו

בְּגִדְנוֹ וְכוּ', וּבְנִסַּח אֲנָשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָה שֶׁכּוֹנְנוּ לְסִים בְּזֶה תְּעִינּוּ תַעֲתַעְנוּ, (וְכֵנ"ל בְּדַבַּר הַצְּפָרִים וְהַכְּרוּבִים שֶׁנִּתְּעוּ וְנִכּוּ זֶה מִזֶּה). וְזֶה כָּל הַהִתְחַלָּה בְּתַקוּן הַצּוֹת שֶׁעַל פִּי הָאָר"י ז"ל. כִּי גַם כָּל אֲשֶׁר הוֹסִיף רַבְּנוּ ז"ל עַל הַשְּׁלִשָּׁה תְּפִלוֹת בַּיּוֹם, וְהוֹדִיר לְמַקְרָבֵיו לְשִׁיחַ וּלְסֵפֶר לְפָנָי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ בְּכָל יוֹם כָּל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו נִכְנָס לְסוּג תְּפִלַּת הַצּוֹת, אֲשֶׁר לְדַעַת הָאָר"י ז"ל יֵשׁ בָּהּ הַכֶּרֶחַ וְנִחְיָצוֹת גְּדוֹל מְאֹד. כִּי גַם הָאֲפֵלָה וְהַחֲשֵׁךְ הָרוּחָנִי אֲשֶׁר בְּלֵב הָאָדָם הוּא מֵתְאַחֵד עִם הָאֲפֵלָה וְהַחֲשֵׁךְ הַנְּשָׂמִי כְּמוֹכֵן מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים. וְהַנְּתַעֲזֵר מֵאֲמָצְעוֹת הָאֲפֵלָה וְהַחֲשֵׁךְ הַזֶּה לְקוֹנֵן וּלְבַקֵּשׁ לְפָנָי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ נִקְרָא גַם-כֵּן בְּשֵׁם תְּפִלַּת הַצּוֹת. רַק מִחֲמַת זֶה בְּעֲצֻמוֹ שֶׁהֵם מֵתְאַחֲדִים זֶה בְּזֶה, מְסַגֵּל יוֹתֵר לְכוּן זֹאת הַתְּפִלָּה בְּחַצוֹת לִילָה מִמֶּשֶׁ. וְכֵן מְבַאֵר מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁעַקֵּר אֲמִירַת תַּקוּן הַצּוֹת הוּא עַל מָה שֶׁנַּעֲשֶׂה עִכְשָׁו עִם הָאָדָם, וְשִׁישׁ לְפָרֵשׁ בְּזֶה אֵת שִׁיחָתוֹ לְפָנָי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ בְּכָל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ. וַיַּעַן אֲשֶׁר בְּכָל זֶה מְבַאֵר מִצְרוּפֵי דְבָרָיו הַקְּדוּשִׁים, שֶׁגַם בְּאֲשֶׁר יִתְבּוֹרֵד הָאָדָם לְהַתְּוֹדוֹת וּלְקוֹנֵן כְּנ"ל, יִבְקֵשׁ וַיִּתְפַּלֵּל בְּפִרְטִיּוֹת עַל כָּל דָּבָר (וּמִדְּבָרֵי מוֹתֵרֵנִית ז"ל מְבַאֵר שִׁישׁ לְצַרֵּף לְזֹאת הַתְּפִלָּה גַם תְּהִלָּה וְתוֹדָה עַל הָעֵבֶר), יֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּעֵנִיּוֹת דַּעְתִּי לְפִי הַנ"ל שֶׁזֶה מָה שֶׁנִּחְלַק גַּם תְּפִלַּת הַצּוֹת לְשָׁנַיִם, תַּקוּן רַחֵל וְתַקוּן לָאָה. כִּי עַקֵּר

הקנינות הוא בתקון רחל (ובימים שאין אומרים בהם תחנון מדלגים אותו) ולא תקון לאה כנודע.

כט

כפי הנ"ל נראה מבאר, שהוא ההכרח על פי התורה להספיד ולקונן על נפש הנפטר (שזה ענין אבדה כמובן מדבריו הקדושים במקום אחר), ושזה מה שמבאר מדברי מוהרנ"ת ז"ל שעל-ידי זה חוזרים ומוצאים את הארתו ביורשיו (ומכל שכן בזרעו), ושזה מה שאסרו חכמינו ז"ל להאריך בבכי והספד יותר מהזמן שקצבו לזה (שבעה לבכי וכו') שלא יתגבר יותר על-ידי זה מדת הדין והאבלות חס ושלום (וכנ"ל באות ז' עין שם), ושיש להאבל לקבל את הנחומים שמנחמים אותו. וכענין החיוב בכלליות ישראל להפטיר אחר תשעה באב ז' דנחמתא.

ל

מה שהזכרתי לעיל שעל-כל-פנים יקום כל אדם שעשה או שיתים קדם אור הבקר (ובקנין על-כל-פנים בהשקמה בכל האפשרות), שמעתי מאבי ז"ל בשם מוהרנ"ת ז"ל שזה מה שזנבר בפרק שירה שבעה קולות מהתרנגול, אשר המציא בטבעו הבורא יתברך לעורר בני אדם מהשנה. וכאשר יעוררם בחצות לילה עוד יכפל וישלש וכו' לעורר בכל

שְׁעָה עַד הַבֶּקֶר. שָׁאם לֹא יתְעוֹרֵר הָאָדָם בְּחֻצוֹת יְקוּם
 עַל-כָּל-פָּנִים אַחֲר־כֵּךְ בְּכָל אַפְשָׁרוֹתָו לְהִקְדִּים. כִּי אִם לֹא
 נִתְעוֹרֵר לְקוּם גַּם בַּשְּׁעָה הַשְּׁנִיית שְׂאֲחֵר חֻצוֹת, יְקוּם
 עַל-כָּל-פָּנִים בַּשְּׁעָה שְׁלִישִׁית וְכֵן לְהִלָּךְ. וְזֶה הַכָּלֵל נִמְצָא
 לְמוֹהַרְנַ"ת ז"ל גַּם מִשְׁאֵר עֲבֹדוֹת, כַּאֲשֶׁר נִסְפָּר וּנְבָאָר בְּזֶה
 אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְקַמּוֹ:

לא

בְּדַבַּר הַמֵּאמְרִים הַפְּלִיאִים וְסוֹתְרִים זֶה לָזֶה הַנִּמְצָאִים
 בְּאֲגֻדוֹת חֲכָמֵינוּ ז"ל. נִרְאֶה וּמְבֹאָר מִצְרוּפֵי דְבָרָיו
 הַקְּדוּשִׁים וּמִשְׁאֵר סִפְרֵי אֲמֵת שֶׁכִּמוֹ בְּדַבַּר הַהִלְכָה יֵשׁ מִי
 שְׂאוֹמֵר לַעֲבֹדָא וּלְמַעֲשֵׂה בְּנִגְלָה וּבַפְּשִׁיטוֹת דַּעֲתָנוּ וְיֵשׁ מִי
 שְׂדַבְּרָיו בְּתַכְלִית הַהֶפְךָ (כִּי זֶה אוֹסֵר וְזֶה מֵתִיר), וְאַף-עַל-פִּי
 שְׁגַם דְּבָרָיו דְּבָרֵי אֱלֹקִים חַיִּים, אָבֵל "רַעַם גְּבוּרוֹתָיו מִי
 יִתְבוּזֵן", כִּי בַפְּשִׁיטוֹת לְתַבּוּנָתָנוּ וְדַעֲתָנוּ שֶׁבְּנִגְלָה אֵין
 הִלְכָה כְּמוֹתוֹ. כֵּן גַּם בְּאֲגֻדוֹת חֲכָמֵינוּ ז"ל. וְיֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר
 וּמֵאמְרָיו בְּנִים וּנְכוֹנִים בְּנִגְלָה וּבַפְּשִׁיטוֹת דַּעֲתָנוּ, וְיֵשׁ מִי
 שְׂמֵאמְרָיו גַּם-כֵּן בְּנִים וְאֲמֵתִיִּים (וְדַבְּרֵי אֱלֹקִים חַיִּים כְּנִ"ל) אָבֵל
 לֹא בַפְּשִׁיטוֹת דַּעֲתָנוּ, גַּם מְבֹאָר מִדְּבָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל בְּלִקוּטֵי א' א'
 סִימָן ר', שֶׁהַצְּדִיקִים שֶׁבְּזִמָּן הַזֶּה הֵם הַם הַצְּדִיקִים שֶׁהָיוּ
 בְּזִמָּנִים הַקּוֹדְמִים בְּסוֹד הַגְּלָגוּל. וּבְמָקוֹם אַחֵר מְבֹאָר

מִדְבָּרָיו הַקְדוּשִׁים, שֶׁהוּא מְשַׁנֵּת רַב נַחֲמָן הַנּוֹכַר בְּדַבְּרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל. אֲשֶׁר עָלָיו כָּפְלוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל אֶת דְּבָרֵיהֶם, הֵלְכָה כָּרַב נַחֲמָן וְהֵלְכָה כָּרַב נַחֲמָן. וַיֵּשׁ לְלַמֵּד מִדְבָּרָיו הַקְדוּשִׁים בְּרוּרִים וְחֻלְטִים בְּאַגְדוֹת חֲכָמֵינוּ ז"ל:

לב

מִדֵּי דַבְּרֵי בְּדַבְּרֵי הָאֱמוּנָה הַקְדוּשָׁה אֲשֶׁר הוּצֵאתִי מִדְּבַר רַבְּנוּ ז"ל וּמוֹהַרְנ"ת ז"ל, הַנְּגִי לְהַזְכִּיר גַּם מַה שֶּׁמִּבְּאֵר מִדְּבָרֵי מוֹהַרְנ"ת ז"ל עַל אוֹדוֹת אֲשֶׁר בְּדוֹרוֹת הַנְּבוּאָה אֲשֶׁר הִמְצִיא אֹז הַבוּרָא יִתְבָּרַךְ הַשְּׁפָעַת הַנְּבוּאָה לְהוֹזִכִּים בָּהּ, נִשְׁפָּע קֶצֶת מִחֶמֶת זֶה גַּם לְאֲמוֹת הָעוֹלָם, כְּמוֹ לֶבֶן וּבִלְעָם, וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ לְפִי זֶה שֶׁכְּמוֹ בֵּן בְּדַבַּר הַמְּרָאוֹת וְחִזְיוֹנוֹת שֶׁגַּם הַיּוֹם זוֹכִים לָהֶם הַצַּדִּיקִים הָאֱמִתִּיִּם, כְּמוֹבָא בְּלִקוּטֵי א' סִימָן רנ"ד. מַגִּיעַ לְפַעֲמִים דְּפַעֲמִים קֶצֶת מִזֶּה גַּם לְהַבְלִיתִי זוֹכִים:

לג

מֵאֲמַר רַבְּנוּ ז"ל שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵינוֹ עוֹשֶׂה שְׁנֵי פְעָמִים דְּבַר אֶחָד (שְׁמוּבָא מִזֶּה בְּהַשִּׁיחוֹת שְׂאֵחַר הַסְּפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת), מְצַרְרָף לְהַמוּבָא בְּהַשִּׁיחוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְנַהִיג עִתָּה הָעוֹלָם יִפְּהָ יוֹתֵר מִקֵּדָם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פִּירְטָה הֵינְטָה שֶׁעֲנַעַר דִּיא וְוַעֲלָמְ, וְאַף־עַל־פִּי שְׁכוּתָב שֵׁם זֹאת לְעֵנִין גְּשָׁמִיּוֹת, מִמִּילָא מוּבָן

שָׁכְמוּ כֵן גַּם בְּרוּחַנִיּוֹת. וַיֵּשׁ בְּזֶה לְהַאֲרִיךְ בְּעֵנִיּוֹת דַּעְתִּי כִּי
 זֶה עֲנִין מַה שְּׁנָם גְּאֻלְתָּנוּ מִמַּצְרַיִם וּגְאֻלְתָּנוּ מִבָּבֶל לֹא
 נִשְׁתַּוּוּ זֶה לְזֶה. כִּי אַף־עַל־פִּי שֶׁבֶרֶב הַחַטָּא בְּגֻאֲלָהּ הַשְּׁנִיָּה
 (בְּעֲנִין מְכַשׁוּל הַנְּשִׁים נִכְרִיּוֹת) לֹא זָכִינוּ לַעֲלוֹת בְּאוֹתוֹת
 וּמוֹפְתִים כְּמוֹ בְּגֻאֲלָהּ הָרֵאשׁוֹנָה, בְּכֹל זֶה הִפְלִינוּ חֲכָמֵינוּ
 ז"ל בְּקִדְשָׁהּ שְׁנִיָּה (כָּל מְקוֹם שֶׁכָּבְשׁוּ עוֹלֵי בָּבֶל) שֶׁהוּא קִדְשָׁה
 לְשַׁעֲתָהּ וְקִדְשָׁה גַּם לְעֵתִיד לְבֹא. וְעִין לְקָמֹן:

לד

פַּעַם אַחַת אָמַר מוֹהֲרַנ"ת ז"ל בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: הֶעֱקַר מַה
 שֶׁחִבְרַתִּי אֶת רַבְּנוּ ז"ל, הֵיטָה מְשִׁיחוֹתָיו הַקְּדוּשׁוֹת אֲשֶׁר
 בָּחַל (כְּפִי אֲשֶׁר בְּכַמָּה עֵתִים וַיָּמִים לֹא מָשׂ מִתּוֹךְ אֶהְלוֹ, וְשָׁקַד עַל
 דְּלִתוֹתָיו יוֹם יוֹם, וּבְהִלְבָּשֵׁת רַבְּנוּ ז"ל אוֹר תּוֹרָתוֹ וְהוֹדַעַת גְּדֻלָּתוֹ
 בְּשִׁיחוֹתָיו הַקְּדוּשׁוֹת אֲשֶׁר בָּחַל וְנִקְרְאוּ אֲצִלוֹ בְּשֵׁם שִׁיחוֹת חֲלִין).

לה

וְכֵן הִבְנֵתִי גַּם מֵאַבִּי ז"ל, שֶׁעָקַר הַכְּרַתוֹ בְּגְדֻלַּת וְרוּמָמוֹת
 מוֹהֲרַנ"ת ז"ל וַיְדִיעוֹתָיו שְׁזָכָה עַל־יָדוֹ לִידַע מְגֻדֻלַּת
 וְרוּמָמוֹת רַבְּנוּ ז"ל, הֵיטָה גַּם־כֵּן בְּרַב שְׁקִידָתוֹ עַל דְּלִתֵּי
 מוֹהֲרַנ"ת ז"ל, וְנִסְיַעוֹתָיו הַתְּמִידִיּוֹת שְׁנֵי פְעָמִים בְּכֹל הַדָּשׁ
 שֶׁבֶת אֶחָד בְּבֵיתוֹ בְּטוֹלְטָשִׁין, וְשֶׁבֶת אֶחָד בְּבֵית מוֹהֲרַנ"ת
 ז"ל עִם קָצֵת יָמִים קִדְּם הַשְּׁבֶת וְכֵן לְאַחֲרָיו. וְחוּץ נִסְיַעוֹתָיו

אֲשֶׁר נָסַע אֶתוֹ לְשִׁמְשׁוֹ לְעֵת זְקִנְתּוֹ, וְהִנְסִיעָה נְתַאֲרָכָה כָּל
פַּעַם הֵן בְּקִיּוֹן וְהֵן בַּחֲרָף:

לו

הַעֲתִיקָה מִסְפָּרֵי בּוֹכְבֵי אֹר חֶלֶק ג' הַנִּקְרָא בְּשֵׁם הַכְּמָה
וּבִינָהּ, וּבְשִׁנּוּי לְשׁוֹן קָצֵת. מוֹדַעַת זֹאת בְּדַבְרֵי הָאֲר"י ו"ל
אֲשֶׁר יִבְאֵר לְקַמֵּן, כִּי אֲמַנָּם אֲשֶׁר לֹא קָם נְבִיא עוֹד
בְּיִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁחָה, אֲבָל הוּא בְּעַצְמוֹ עוֹד יָקוּם לְנַאֲלָנוּ גַם
מִהַגְלוֹת הַזֶּה. כִּי מְשִׁיחַ הוּא מִשְׁחָה וּמֵה שְׁהִיָּה הוּא בְּעַצְמוֹ
שְׁהִיָּה בְּיִתְר שְׁאֵת. (וְאִם מִדַּבְרֵי הָאֲר"ח ו"ל לֹא מִשְׁמַע הַכִּי. אֲבָל
כָּבֵר נֹדַע שְׂכָל הַיִּרְאִים וְהַחֲרָדִים לְדַבֵּר ה' תְּפָסוּ בְּעַנְיָנִים כְּאֵלֶּה לְעַקֵּר
גְּדוֹל וְעִצּוֹם דַּבְרֵי הָאֲר"י ו"ל, אֲשֶׁר קִבַּל תּוֹרָה מִפִּי אֱלֹהֵיו וְזָכַר לִטּוֹב)
כִּי בֹא יָבֵא גַם בְּשַׁעַר הַחַמְשִׁים, וַיִּשְׁיֵג אוֹתוֹ בְּשִׁלְמוֹת עִצּוֹם
וְנִשְׁגָּב עַד שֶׁלֹּא יֵרֵד עוֹד מֵאֲתָנוּ. (וְעַל אוֹדוֹת שְׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ ו"ל
"שְׁלַח נָא" וְכוּ' שְׁאִינוּ גּוֹאֲלִים לְעֵתִיד, הַבֵּט נָא וַיִּרְאֵה מַה שְׁמוּכָא
בְּשִׁיחוֹת הָר"ן בְּסִימָן ג"ד בְּעַנְיָן גְּלִגּוּלִים, וּמוּכָא גַם בְּשַׁאֲר סְפָרֵי אֲמֵת,
שְׁאִין הַנְּשַׁמָּה מִתְגַּלְגַּלֵּת כְּמוֹ שְׁהִיָּתָה, רַק זֶה הַנְּפֶשׁ עִם זֶה הָרוּחַ וְכוּ'. כִּי
כְּזֶה תִּבְיֵן שֶׁלֹּא סִתְרוּ זֶה אֶת זֶה מֵאֲמָרֵי חֲכָמֵינוּ ו"ל הָאֵלֶּה). וְעֵתָה
כְּפִי אֲשֶׁר נֹדַע הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר רַבֵּנוּ ו"ל בְּעֵת שְׁגִלָּה אֶת
הַמֵּאֲמָר שְׂבָלְקוּטֵי תַנְיִנָא סִימָן כ"ח, דַּע שְׁיֵשׁ חֲלוּקִים בֵּין
הַתּוֹרוֹת וְכוּ'. וּמוֹתְרַנִּית ו"ל מַעֲצָם הָרַגְשׁוֹ בְּזַבּוֹת לְכָבוֹ אֶת
עַמְּךָ נוֹרְאוֹת דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים, עַד כִּי בְּעָרוּ בְּקָרְבוֹ כְּלֵהֶבֶת

שְׁלֵהֶבֶת מִמֶּשׁ, לֹא יָכֹל לְהִתְאַפֵּק, וְנָתַן אֶת קוּלוֹ בְּפָנַי כָּל
הַנְּצָבִים עָלָיו, אוֹלֵי כֶּךָ הוּא הַפְּרוּשׁ מִה שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל
'אֵין בֶּן דָּוִד בָּא אֶלָּא בְּהִסָּח הַדַּעַת', הֵינּוּ שְׂיֵהִיָּה בְּעוֹלָם וְלֹא
יָדְעוּ כִּי כִּבְר הוּא. (ובבאור יותר שְׁמַעְתִּי מֵאָבִי ז"ל שְׁאָמַר בְּזֶה
הַלְשׁוֹן: מַע וְעַט שְׁמִיסָעֵן מְשִׁיחַ מְשִׁיחַ, צוּם סוּף הָאֵט אִיז עַר (וישוחחו
מְשִׁיחַ מְשִׁיחַ, וְלִבְסוּף הַנְּהָ הוּא)). וְרַבֵּנוּ ז"ל גִּלָּה אֶת עֵינָיו וְהִרְאָה
לוֹ כִּי גַם רַב נִחְמָן אָמַר בֶּן, אִי מִן חַיִּי אָנָּא (בְּסִנְהֶדְרִין פֶּרֶק
חֶלֶק אֵיתָא 'בְּגוֹן אָנָּא', אֲבָל בְּמַדְבָּה לִי מֵאֲשֶׁר שְׁמַעְתִּי מֵאָבִי ז"ל
שֶׁרַבְנוּ ז"ל סִיּוּם אִז אָנָּא הוּא). וְעַיִן בְּחַיִּי מוֹהֲרִין בְּשִׂיחוֹת
הַשִּׁיכִים לְהַתּוֹרוֹת שְׁיֵשׁ צַדִּיק שֶׁהוּא כָּלוּל מִתְּרִין מְשִׁיחִין
יַחְדּוֹ. וּכְפִי הַנִּרְאָה וּמְבֹאָר מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים בְּעַל פִּה
שְׁאֵלָה הַדְּבָרִים סָבְבוּ עַל רַבְנוּ ז"ל בְּעֶצְמוֹ. וְשִׂאֵף-עַל-פִּי
שֶׁנִּמְצָא בּוֹ גַם מִנְשֻׁמַּת בֶּן דָּוִד, הִיָּה הָעֵקֶר מִצַּד מְשִׁיחַ בֶּן
יוֹסֵף. וְשִׂאֵף-עַל-פִּי שְׁגַם הָאֶרֶץ ז"ל וְעוֹד מִיַּחֲדֵי הַדּוֹרוֹת
הָיוּ מִצַּד מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, אֲבָל בּוֹ נִתְקַּים מֵאָמַר הַכָּתוּב
(שְׁבַשְׁבַּח הַתְּלִמִּיד הַכֵּם שְׁנִקְרָא בְּשֵׁם אֲשֶׁת-חֵיל) "רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ
חֵיל וְאֵת עֲלִית עַל כְּלָנָה".

לו

גַּם מְבֹאָר מִצְרוּפֵי דְבָרֵי מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל שֶׁבְּהִכְרַח הַשְּׁנוּיִים
הַנִּזְכָּר לְעֵיל בְּאוֹת ל"ג. נִשְׁתַּנָּה כְּמוֹ בֶּן הַכְּרַח הַתְּקַשְׁרוֹת
נִפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל לְעֶצְמוֹת יוֹסֵף. כִּי בְּנֵאֻלָּה הַרְאָה שׁוֹנָה הִיָּתָה

התקשרותם אליו על-ידי קיחת עצמותיו (פנ"ל), ועתה יזכו מדור לדור אלפים נפשות ישראל להתקשר לעצמותיו על-ידי ההשתטחות על קבורת עצמותיו. ושזה מה שהבטיח רבנו ז"ל בהבטחה גדולה לכל הבאים על קברו הקדוש, כי גם זה מעקרי אתחלתא דגאולה:

לח

והנה כבר מובן מדברי מוהרנ"ת ז"ל היוצאים מדברי רבנו ז"ל המצרפים לדברי הוזהר הקדוש וכתבי הארי ז"ל שעקר רעת הגלות ולהפך טובת הגאולה הוא ברוחניות להכרת החיים נצחיים בדבקות המהין בענג התורה שבנסתר המיסדת על התורה שבנגלה. ושמתמת זה לא היתה כלל השלמה בגאולתנו ממצרים קדם קבלת התורה. וגם אחר-כך מקבלתה על-כל-פנים בנגלה נתקלקל מתמת הטא העגל, שלא זכינו אחר-כך לקבל את הנסתר שבה (שבזה היינו זוכים לחרות ממלאך המות). וכאשר בארתי מדברי רבנו ז"ל בסימן כ"ב לקושי א' חותם בתוך חותם עין שם. ועתה בירידתנו לזה הגלות האחרון בהרבן בית שני דחמיר לן, להשתקע בשער הנון ושבר היס דסטרא אחרא, יותר ויותר הקדים השם יתברך רפואה למכה, שנתעורר רבי עקיבא בערך עשרה שנים קדם החרבן ללמד וללמד,

עד שהיה ראוי שתנתן התורה על-ידו, עד שנתתה בו אחר-כך תלמידו רבי שמעון בר יוחאי, שנמצא בו פי שנים ברוחו. כי הוא שנתן לו רשות להוציא על פני תבל תורה שבנסתר (שהיא מצד שער הנון ודקדשה. כי היה בו מנשמת משה, ועתה עלה יותר והתפאר בהאדרא... בלשון הכתוב: "ומשה לא ידע" וכו', ואנא ידענא). ואף-על-פי שמרב קלקולי הדורות נסתתרה אחר-כך תורתו בעצמה כמה מאות שנים, אבל בכל זאת גמר השם יתברך להוציאה שנית מתערה והסתרתה, עד שבאה וירדה אחר-כך נשמתו ברבנו האר"י ז"ל להתחיל ולגלות יותר תורה שבנסתר (ועין לקמן). וזאת אשר העתקתי מספר של"ה מפרשת ואתחנן וזה לשונו, ומשה עלה אל האלקים שהיא הבינה, והשיג אף שער החמשים עד כאן לשונו. ועוד מבאר שם בתחלת הענין מה שמצא כתוב בשם המקבל מורנו הרב ר' חיים, תלמיד מבהק של האר"י ז"ל... בכל דור בא משה בסוד העבור... וקדם שחטאו ישראל היה משה בתכלית השלמות והיה משיג שער החמשים... וכשחטאו ישראל נעלם ממנו, וזה שאמר ה' "לך רד" כנ"ל רד ממנין לך. וזה שאמרו רבותינו ז"ל 'חמשים שערי בינה נבראו בעולם ונתנו למשה חסר אחד' פרוש, מעקרא כלם נתנו לו, ואחר-כך חסרו אחד. וזה שכתוב: "ותחסרו מעט

מאלקים" ... "ויעל מערבות מואב אל הר נבו" נ' בו. ונכנס
הנון בשמו ונעשה נשמה, וידוע כי נשמה בבינה.. וזה נרמז
בפסוק "נביא אקים להם מקרב אחיהם... הנה ישכיל
עבדי", הוא משה והוא משיח, ואמרו רבותינו ז"ל 'בגואל
הראשון כד גואל האחרון'. וכן הדור שהולך הוא הדור
שבא... ואמר "הנה ישכיל" וכו' כי המעלות יהיו בהדרגה,
בתחלה ישכיל ואחר כך ירום ואחר כך "ונשא" ואחר כך
"ונבה" וכו' והולך הפסוק ומגלה מה שיעבר עליו באלו
הדורות. עד שבשביל כך ראוי לעלות לכל אותה מעלה.
ואמר (ישעיה נב) "כאשר שממו עליך רבים בן משחת מאיש
מראהו ותארו" ועליו מדברת כל הפרשה. ואמר "מי האמין
וכו' וזרוע ה' על מי נגלתה" עד כאן לשונו. והנה בדבר
הפסוק הנ"ל המגלה מה שיעבר עליו באלו הדורות, וענין
כל הפרשה הנ"ל הסובבת עליו, כל אשר יעין בהם היטב
יראה בעיניו שמבאר מהם כל אשר עבר על רבנו ז"ל
מענין המריבה והמחלקת. ולעתיד בהתגלות האמת, יאמר
כל אחד לחברו מי האמין לשמועתנו וכו'. ויעל ביונק לפניו
וכשרש מארץ ציה. לא תאר לו ולא הדר, ונראהו ולא
מראה ונהמדהו. נבזה וחדל אישים, איש מכאובות וידוע
חלי. וכמסתר פנים ממנו... ואנחנו חשבנוהו נגוע וכו'. גם
אם תוסיף לעין שם בשל"ה אשר יסובב עליו גם הכתוב

שְׂבִסוּף הַפְּרָשָׁה הַנ"ל, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: לְכֵן אֶחָלַק לוֹ בְּרָבִים, רָצָה לוֹמַר שְׂיִקַּח שָׂכָר כְּנֶגֶד בָּלֶם... וְאֵת עֲצוּמִים יִחַלַּק פְּרוּשׁ הוּא יִקְבַּל חֶלְקוֹ מֵהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִמֶּשֶׁ. וְשָׂאֵר הַצְּדִיקִים יִקְבְּלוּ עַל יָדָיו. וְתִרְאֶה בְּעֵינֶיךָ שְׂיִשׁ לְבֹאֵר שְׂזֶה זֶה מֵאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל שְׂיִשׁ לוֹ נִגּוֹן לְשִׁיר, אֲשֶׁר יִהְיֶה הַעוֹלָם הַבָּא שֶׁל כָּל הַצְּדִיקִים וְחַסִּידִים (וְשְׂזֶה עֲנִין מֵה שְׂאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל שֶׁר לֹא נֵאמַר אֵלָּא יִשִּׁיר) כִּי כָּבֵד נוֹדָע וּמוֹבֵן... שֶׁכָּל שָׂכָר הַמְּקֻנָּה לְהַצְּדִיקִים הוּא בְּאִמְצָעוֹת הַנִּגּוֹן שְׂיִתְעַר לְעֵתִיד. גַּם מִכָּל דְּבָרֵי הַשְּׁלֵ"ה הַנ"ל וּבִשְׁם הָאֵר"י ז"ל נִרְאֶה מְבֹאֵר גַּם-כֵּן בְּפְרוּשׁ הַכְּתוּב "וְלֹא קָם" וְכוּ', כִּנ"ל שֶׁכָּל דוֹר (הוֹלֵךְ שְׂהוּא דוֹר שְׂבָא עַד כָּל הַשָּׂשִׁים רַבּוֹא נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל) לֹא נִמְצָא וְלֹא קָם עוֹד מִיִּשְׂרָאֵל כְּמוֹשָׁה, אֲבָל הוּא בְּעֲצָמוֹ נִתְעַלָּה מִדוֹר לְדוֹר יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִמְּדֻרְגָּה לְמְדֻרְגָּה (וְאֵם חֶסֶד).

וְאֵנִי אֹרְחָא הַנְּנִי לְפָרֵשׁ קֶצֶת דְּבָרֵי הַשְּׁלֵ"ה הַמְּרַבִּים בְּדְבָרֵי מוֹרְנוּ הַרְבַּ ר' חַיִּים וַיִּטְאַל וְהָאֵרִיז"ל בְּעֲנִין הַשֵּׁם אֱלֹקִים הַנְּזָכָר בְּהַכְּתוּב הַנ"ל (וּמִשָּׁה וְכוּ') שְׂהִיא הַבִּינָה (שְׂנִמְצָא בָּהּ חֲמִשִּׁים שְׂעָרִים כִּנ"ל). כִּי זֶה מְבֹאֵר מִדְּבָרֵי חוֹז"ל בְּעֲצָמָם בְּעֲנִין הַכְּתוּב "וְתַחֲסִרְהוּ" וְכוּ' אֲשֶׁר פָּרְשׁוּ וְסָבְבוּ אֶת הַשֵּׁם אֱלֹקִים עַל הַבִּינָה (הַנִּתְחַלְקֶת לְנֹון שְׂעָרִים כִּנ"ל) אֲשֶׁר מִזֶּה לְמִדּוֹ שְׂנַחֲסַר קֶצֶת מִמוֹשָׁה.

לט

בְּדַבַּר הַמַּחְלֶקֶת הַנִּלְשָׁה לְשִׁהֲיֹתָהּ עָלָיו. עֵינַי בְּזֶהֱרַת הַקְּדוּשָׁה
פָּרִשְׁתָּ בְּרֵאשִׁית שְׂכָתְךָ שֵׁם לְעֵנָן מִשָּׁה: 'וְאָדָם אֵיתְךָ
אִיֵּהוּ. וּבְגִינָה אֶתְמַר בְּגִלּוֹתָא בְּתַרְרָאָה, וְלֹאֲדָם לֹא מִצָּא עֵזֶר
אֶלָּא בְּלָחוּ בְּנִגְדוֹ'. וְכֹאֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּי הַקְּדוּשָׁה עַל כָּלִּיּוֹת
הַצְּדִיקִים שֶׁהָיוּ בְּיָמָיו: אֲזוּי וְוִי דִּיא וְוִאם קְרִינְעֵן אֲוִיָּף מִיר
וְוִיִּסְעֵן גִּיט פֿון מִיר, אֲזוּי דִּיא וְוִאם הַאֲלֵטְעֵן פֿון מִיר וְוִיִּסְעֵן
אֲוִיָּף גִּיט פֿון מִיר (כְּמוֹ שֶׁאֵלּוֹ שְׁחֻלְקִים עָלַי אֵינָם יוֹדְעִים מִמֶּנִּי, כִּד
אֵלּוֹ שְׁאֲוֹחִזִים מִמֶּנִּי לֹא יוֹדְעִים מִמֶּנִּי).

מ

גַּם כְּבָר כְּתִבְתִּי בְּמָקוֹם אַחֵר, שְׂכָפִי הַמְּבֹאֵר בְּדַבְרֵי הָאֶרֶץ
ז"ל שְׂכָפֵל שְׁעַר (מִהַחֲמִשִּׁים שְׁעָרִים הַנִּלְשָׁה) גַּחֲשֵׁב וְנִקְרָא בְּשֵׁם מִח
מִיָּחַד בְּבִינָה (וְהַשְּׂנָה בְּאֵלְקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ) אוֹתִיּוֹת בּוֹלְטוֹת
וּמְצַטְרְפוֹת בְּשֵׁמוֹ הַקְּדוּשָׁה נ' מ'ח'ן' (אוֹתִיּוֹת הַנִּרְגָּשׁוֹת בְּמִבְטָא)
אוּ בְּדַרְךְ זֶה מ'ח' גִּי' שֶׁהֵנּוּן כְּפּוֹלָה בְּנִגְדָּה, וּבְהִתְאַחֲדוֹתוֹ
עִם מִשָּׁה מִמִּילָא מְבֹאֵר שֶׁהוּא הַיְצִי' שְׂמ'ה' שְׂבִכְלִיּוֹת
הָעוֹלָם אֲשֶׁר הָעֶקֶר שְׂבָהֶם הִיא כָּלִּיּוֹת יִשְׂרָאֵל וְהַצְּדִיקִים
אֲשֶׁר בָּהֶם:

מא

וְהִנֵּה כְּבָר הִבְאֵתִי לְעֵיל מְשִׁיחוֹת רַבְּנֵנוּ ז"ל (שְׂאֵחַר הַסְּפוּרֵי

מעשיות) שפגלגולי הנשמות מדור לדור מחליף השם יתברך
 צרופי הנפש רוח ונשמה שלא היו בצרופ הראשון לבא
 באיש אחד כנ"ל. כי כאשר תרד הנפש באיש אחד, נצטרף
 לה הרוח מאיש אחר. וכפי הנראה לעניות דעתי מצרופי
 דברי רבנו ז"ל בכתב ובפה, שאף-על-פי שגם רבנו ישראל
 הבעל שם טוב זכר צדיק וקדוש לברכה נחשב בין הידי
 הדורות ברבי שמעון בר יוחאי והאר"י ז"ל הנ"ל, אבל בו
 נמצא עקר גדול מנשמת יעקב אבינו, שנקרא אחר-כך
 בשם 'ישראל'. וכאשר זכה תחלה בעבודתו להמשיך בעולם
 נשמת יוסף ואחר-כך נשמת משה רבנו עליו השלום שאחר
 כמה דורות נצטרף להם דוד אשר על-ידו פידה' ה' את
 יעקב בפדיון העליון שברעוא דרעוין וגאלו וכו'. כי בבנין
 בית דוד האירו יותר המחין שביציאת מצרים וקבלת
 התורה הנ"ל, בן גם עתה שנפשות ישראל מוכנים לקיום
 הכתוב "כי פדה וכו' וגאלו" וכו' בגאלה נצחית, הקדים לנו
 השם יתברך נשמת ישראל סבא כנ"ל, להמשיך בעבודתו
 ומזרעו הקדוש נשמת מוהר"ן זכר צדיק וקדוש לברכה (בנין
 מחין מן גון הנ"ל) המכרח והעקר בנשמה הכלליות שבמ'שה'
 הנ"ל. כי תורותיו ומעשיותיו הן הן סתרי תורה ופנימיותיו
 הנמצאים מצד הגון (כאשר הבאתי במקום אחר) והמכרחים
 לגאלתנו הנצחית:

מב

ויען אשר מחמת זה נקרא גם כן בשם פודה וגואל, יש לבאר שזה מה שמוכא בספר בסא מלך, בפרושו על התקונים (בהקדמת התקונים) בזה הלשון, ויתער פרקנא וכו' בשנת ה' תק"ל ולא יעבר מחזור רצ"ב הנשלים בשנת ה' תקמ"ט עד שייבא בן דוד. כי כפי ששמעתי מאבי ז"ל ששמע מפיו מוהרנ"ת ז"ל מכון יותר הנרסא המוכא בספר חיי מוהר"ן, שהיתה הלקדת רבנו ז"ל בשנת תקל"א בהדש ניסן. ואשר לפי זה היתה הורדת נשמתו לזה העולם בסוף שנת תק"ל הנ"ל. ותחלת פרסומו והתגלותו בעולם היתה אחר כך בשנת תקמ"ט מכון ממש (וכבר כתבתי לעיל שהוא נקרא גם בשם בן דוד. ואם לא עצת הס"מ להעמיד עליו עלילות בהנם על לא דבר, היתה גאלה שלמה בימיו).

מג

גם כפי הנודע בספרי אמת שנגשמת משיח הוא בסוד השכינה, יש לבאר שזה מה שמבאר בסוד יעב"ץ בפתרון תלומות, שהרואה אדם שנגמצא בשמו נון, ויש אומרים דוקא שתי נונין, באלו ראה פני השכינה. וזה הפתרון מתיחס בקבלתו מיוסף הצדיק בעצמו (כנרשם בו לסימן השני אותיות י"ה שהם ראשי תבות יוסף הצדיק כמבאר שם בהקדמת הפתרון). גם שמעתי מאבי ז"ל שזה מה שיצא מפיו

יַעֲקֹב אֲבִינוּ בְּתַרְעֻמָּתוֹ עַל הַשִּׁבְטִים (אֲשֶׁר הֵם הָיוּ בְּלָלוּת צַדִּיקֵי הַדּוֹר שֶׁבְּאַלֶּה הַיָּמִים) וְהַתַּרְעוּמוֹת הַיְתָה עַל מְכִירַת יוֹסֵף (כַּמּוּבָן מִמָּה שֶׁקִּנְטֵר אַחֲרֵיכֶם שִׁמְעוֹן וְלוֹי שֶׁהָיוּ הַעֲקָרָיִים בְּזוּה) וְאָמַר לָהֶם "הֲאִסְפוּ וְאִגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים". כִּי גַם אִזּוּ בְּהַתְנַלּוֹת יוֹסֵף (הוֹסֵף וְהוֹלֵךְ נַחַל נוֹבַע וּמִתְחַדֵּשׁ וְכוּ') בְּלָכֶם תִּרְיֹבוּ עָלָיו, כִּי גַם אִזּוּ אַף־עַל־פִּי שָׂרֵק שִׁמְעוֹן וְלוֹי אָמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו "לָכֹּה וְנַהַרְגֵהוּ". אֲבָל מֵהַחֲלֻטַּת הַכָּתוּב בְּלִשׁוֹן סֵתֶם הַכּוֹלֵל אֶת כָּלָם, וְגַם מִדְּבָרֵי יְהוּדָה שֶׁלֹּא אָמַר (בַּעֲצַתוֹ עַל הַמְּכִירָה) רַק "וַיִּדְּוֵנוּ אֶל תְּהִי בּוֹ" (כִּי בַּעֲבוּדָתוֹ בְּבֵית הַפְּרָאִים הָעֲרָבִים מִמִּילָא קְרוּב הַדְּבָר בְּתַבְעֵרַת חֲרוֹן אַפָּם עַל אֵיזָה מִשְׁנָה, שִׁיכּוּ אוֹתוֹ עַד שֶׁתִּצָּא נַפְשׁוֹ. רַק שְׁעַל־כָּל־פָּנִים יְדִיהֶם בַּעֲצָמָם אֵל יִשְׁכְּכוּ אֶת דָּמוֹ) וּבְאַמַּת הָאֲמַתִּי הַיְתָה מַעֲלַת יוֹסֵף נַעֲלָה וְנִשְׁגַּב עַל כָּלָם, כִּי רַק הוּא נִחְשָׁב בֵּין הַשִּׁבְעָה רוּעִים, וְעוֹד בְּשֵׁין הָאֲרָבַע רְאִשִׁים הַמּוֹרִים עַל הַפּוֹדִים וְהַגּוֹאֲלִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל. כִּי עַל־יְדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְעַצְמוֹת יוֹסֵף (כַּנִּ"ל) יִצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם. וְגַם עֵתָה מְזַה הַגְּלוּת בְּצִאתָנוּ עַל־יְדֵי בֶן דָּוִד, נִמְצָא הַכֶּרֶחַ גָּדוֹל בַּעֲצָמוֹתוֹ כַּנִּ"ל.

הָרֵב ז"ל מִטְּשָׁעֵרִין שֶׁשָּׁמַע מֵאֲבִי אָבִיו הָרֵב רַבִּי אַהֲרֹן ז"ל מִבְּרֶסֶלֶב, שֶׁנִּכְנַס פַּעַם אַחַת לְרֵבְנוּ ז"ל וְאָמַר לוֹ (קִצַּת בְּלִשׁוֹן תּוֹכְחָה), לָמָּה לֹא תִקַּח אֶת סִפְרֵי וְתַעֲזֵן בּוֹ הַיֵּטֵב עַד שִׁיעֲלָה עַל דַּעְתְּךָ אֵיזָה קִשְׂיָא, וְאַחֲרֵיכֶם תּוֹסִיף וְתַעֲזֵן בּוֹ עַד שֶׁתִּבְּרִין

וְתַדַּע אֶת הַתְּרוּץ שְׁעַל זֶה. וְכִשְׁמַע הָרַב אֶת דְּבָרָיו חֲזַר
 לְבֵיתוֹ וּפָתַח אֶת הַסֵּפֶר לְקוֹמֵי מוֹהֲרָ"ן וְהִתְחִיל לְעֵין בּוֹ, עַד
 שְׁעָלָה עַל דַּעְתּוֹ קִשְׁיָא וּפְלִיאָה בְּדְבָרָיו, וְאַחֲר־כֵּן הוֹסִיף
 לְלַמֵּד וּלְעֵין בּוֹ עַד שְׁעָלָה עַל דַּעְתּוֹ הַתְּרוּץ וְהִתְשׁוּבָה שְׁעַל
 הַקִּשְׁיָא הַזֶּה. וְחֲזַר אַחֲר־כֵּן לְרַבְּנוּ ז"ל וְאָמַר לְפָנָיו אֶת
 הַקִּשְׁיָא וְהַתְּרוּץ וְהוֹטְבוּ דְבָרָיו בְּעֵינַי רַבְּנוּ ז"ל. וְאָמַר לוֹ אֲנִי
 יוֹדֵעַ מֵאַחַד שְׁחֵבֵר פְּרוּשׁ עַל הַזֵּהר וְלֹא בְּרוּחַ הַקִּדּוּשׁ,
 וְאַף־עַל־פִּי־בֵן כּוֹן אֶל הָאֱמֶת. (כִּל זֶה שָׁמַעְתִּי מֵאִישׁ אֶחָד שְׁשָׁמַע
 זֹאת מִפִּי הָרַב ז"ל מִטְּשָׁעֵרִין וּבְצִרוּף כֹּל זֶה וְהִנְנִי בְּאוֹת י"ב תְּבִין
 גַּם־בֶּן גְּרַב הַהֲכָרֵת וְחַיִּיב וְהַסְגְּלָה שֶׁבְלִמּוּד הָעֵינִין אֲשֶׁר בְּתוֹרָתוֹ, וְגַם
 בְּפִשְׁיֻמוֹת לֹא בְּדֶרֶךְ דְּרִשׁ):

בְּרֶךְ שְׁלִישִׁי

לְקַצֵּת מַעֲשִׂיּוֹת וְהוֹדְעוֹת נְחוּצוֹת אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי מִצְרוּפֵי
 דְּבָרֵי מוֹהֲרָ"ן וּמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל בְּכֶתֶב וּבְעַל־פִּי (וְהַפְּלֹפּוּלִים אֲשֶׁר
 בָּהֶם) הַמְּכַרְחִים בְּדְבָרֵי הָאֲר"י ז"ל וְהַזֵּהר הַקִּדּוּשׁ. וּבְתַחֲלָתָם
 הוֹסֵפְתִי לְהַצִּיג גַּם הַפְּאוּרִים:

וְעוֹד הַבֵּאתִי בְּזֶה הַבְּרֶךְ גַּם בְּמָה מַעֲשִׂיּוֹת מֵאַנְשֵׁי מוֹהֲרַנְ"ת
 ז"ל אֲשֶׁר כֹּל יָמֵי גְּדֻלָּתִי בִּינִיהֶם.

מִד

וְעַתָּה נָשׁוּב עוֹד הַפְּעַם לְהַשִּׁיחוֹת וְהַסְפּוּרִים הַנִּלְבָּטִים בְּעֵינֵינוּ
 הַשְּׁנָת מִשָּׁה לְאַחַר הַסְתַּלְקוֹתוֹ הַנִּלְבָּטִים. וּמִמִּילָא מוֹבֵן שְׁגַם

פְּנֵי מֹשֶׁה בְּחַיֵּיו, שְׂבֻגָאֵלָה הָרֵאשׁוֹנָה נֶחֱשֵׁב כְּפְנֵי חַמָּה, לֹא נֶחֱשֵׁב כְּלָל כִּנְגַד פְּנֵי הַחַמָּה שְׂבֻעָתִים וְכוּ', שְׂזֻכָּה כְּעַת בְּהַכְנֵתוֹ אֶת עֲצָמוֹ לְגֵאֵלָה הָאֲחֵרוֹנָה שֶׁהוּא פְּנֵי הַחַמָּה שְׂלֻעָתִיד, אֲשֶׁר נִבְּא עַל זֶה יִשְׁעִיהַ בְּהַכְּתוּב "וְהָיָה אֹר הַלְּבָנָה" וְכוּ', וְשֻׁזָּה מַה שֶּׁאָמַר שִׁילְמוֹד לְעֵתִיד תּוֹרָה עִם כָּל הַשְּׂבֻעָה רוּעִים (אֲשֶׁר גַּם מֹשֶׁה בְּכֻלָּן). מִמִּילָא מוּכָן לְפִי זֶה גַם בְּגִדְלַת מוֹהֲרַנ"ת ז"ל שֶׁאֲרָף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא נֶחֱשֵׁב כִּנְגַד רַבְּנֵי ז"ל רַק לְפְנֵי הַלְּבָנָה (בְּמִבְּאֵר מֵהַתּוֹרָה שְׂבֻסִימָן ו' לְקוּטֵי א' שֶׁאָמַר רַבְּנֵי ז"ל בְּהַתְּקַרְבוֹתוֹ, וּמֵהַתּוֹרָה שְׂבֻסִימָן ז' לְקוּטֵי תַנְיִנָא, שֶׁאָמַר בְּסֻמִּיכְתּוֹ שְׂלֻפְנֵי הַסֵּתִלְקוֹתוֹ). אָבֵל אֵין דּוֹמָה כְּלָל אֹר פְּנֵי הַלְּבָנָה שְׂזֻכָּה זֶה הַתְּלֻמִּיד בְּגֵאֵלָה הָרֵאשׁוֹנָה בְּקַבְּלָתוֹ מִפְּנֵי הַחַמָּה שְׂבֻעוּלָם הַזֶּה (שְׂאִין זֶה רַק בְּמַדַּת הַנְּצִחַ כִּנְדוּעַ) לְאֹר פְּנֵי הַלְּבָנָה שְׂזֻכָּה כְּעַת בְּקַבְּלָתוֹ מִפְּנֵי הַחַמָּה שְׂלֻעָתִיד. וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ שְׂכַפֵּי רַב הָאֹר לְאִין עֲרָךְ שְׂבֻפְנֵי הַחַמָּה הַזֹּאת, נֶחֱשֵׁב גַם אֹר פְּנֵי הַלְּבָנָה שְׂמַקְבֵּל מֵאֲתוֹ כְּאֹר פְּנֵי הַחַמָּה שְׂבֻעוּלָם הַזֶּה שֶׁהוּא מְדַרְגֵּת פְּנֵי מֹשֶׁה בְּעֲצָמוֹ. וַיִּבְאֵר לְפִי זֶה גַם מַה שֶּׁיֵּצֵא מִפִּי מוֹהֲרַנ"ת ז"ל קִדְּם הַסֵּתִלְקוֹתוֹ בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: אִז עֲזָרָא הַסּוֹפֵר גֵּיִיט אַוּועק (שְׂעֻזָּא הַסּוֹפֵר הוֹלֵךְ). כִּי כְּבָר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (בְּמַסְכַּת הוֹרֵיֹת) 'רְאוּי הָיָה עֲזָרָא שְׂתַנְתֵּן תּוֹרָה עַל־יְדוֹ אֶלְמִילָא קִדְּמוֹ מֹשֶׁה' (וַעֲזֵן לְקַמְּן). וְגַם לְפִי זֶה נִתְעוֹרְרְתִי לְהַכִּיר וּלְהַתְּבוּנָן בְּגִדְלַת אָבִי הָרַב ר'

נחמן ז"ל מטאלטשין, כי הוא אשר אמר עליו מוהרנ"ת ז"ל
 (בפני רבי אהרן בן ר' אברהם חיים מאומין) בזה הלשון, אני מכין
 את הכל עם העט, ואחר-כך יהיה יכלת גם לר' נחמן
 מטאלטשין להנהיג (המון אנשי שלומנו אשר בנה אותם אז בשם)
 הנגלגל (ובלשון אשכנז בזה הלשון, איך גרייט צוא אלדינג מיט דער
 פּען, דער נאך וועט נחמן טאלטשינר אויך קענען פירען עם רעדיל). כי
 אף-על-פי שמחמת שהיה יתום בלא אב ואם, לא עלה
 כל-כך במעלת הלמוד, אבל גם הוא קרא ושנה הרבה
 מחמת שהעקר הוא השמוש והשקידה תמיד על דלתי
 הרב, ולא נמצא כלל בכל אנשי מוהרנ"ת ז"ל שוקד על
 דלתותיו כמוהו בערך ארבעה עשר שנים. כי אפלו ר'
 משה ואחיו ר' זיינוועל כל ימי היותם בברסלב לא היו
 באים למוהרנ"ת ז"ל רק בשבת בסוף הסעדה שבליילה ויום
 השבת ובסעדה שלישית ומוצאי שבת קדש, ואחר-כך
 נתרחקו להתישב בטשעהרין ולא זכו לעמד לפניו רק
 בקצת הזמן שנתעבב בטשעהרין, שבוע או שתים בתרף,
 ואחר-כך בקיץ שבוע או שתים ובימי ראש השנה באומין,
 ושתי פעמים או יותר נסע אתו יחד גם ר' משה הנ"ל ז"ל,
 אבל אין זה עולה כלל בנגד הדבקות והשמוש ורבו
 העמידה לפניו שזכה אבי ז"ל.

והשם יתברך סבב נפלאותיו להושיבו בטולטשין, אשר לא רחוקה היא מברסלב כְּעֶרְךָ רחוק העיר נעמרוב מברסלב. כפי המובן מדברי רבנו ז"ל, שהיתה בזה פונה נפלאה מה שנתישב בברסלב סמוך למוהרנ"ת ז"ל שישב בנעמירוב, ולא עם מוהרנ"ת בעיר אחת. כי מוהרנ"ת ז"ל רצה פעם אחת בחיי רבנו ז"ל להתישב גם־כן בברסלב ולא הסכים על זה רבנו ז"ל (ברב הכרח המניעות אשר על־ידם כל התהוות הפלים לקבל), אבל מחמת שעל־כל־פנים לא יבאו מניעות רק במשקל ובמדה מאת השם יתברך שיצא רבנו ז"ל להתישב בברסלב, ולא נמצא מברסלב לנעמרוב אפלו שני פרסאות (ריסויאות) בנודע. וכן סבב אחר־כך השם יתברך ברחוק אבי מוהרנ"ת ז"ל, זה בברסלב וזה בטולטשין, שגם ביניהם לא נמצא רחוק אפלו שני פרסאות כנ"ל.

מה

גם אם נבא בעמק דברי רבנו ז"ל שבלקוטי תנינא סימן ז' 'כי מרחמם' וכו' הנ"ל, ונביט ונראה ברב נפלאות הבן אליעזר והתלמיד יהושע, המובא שם, ונבין ונתבונן כמו כן בשנווייהם זה מזה, כי אליעזר על שם העזר, ויהושע על שם הישועה. והחלוק וההבדל שבפרושים הוא מה ששם עזר

אין שׂיף רק אם האדם בעצמו משתדל ועובד בְּרָאוּי, רק שאף-על-פי-כן מכרח על-כל-פנים שיעשה לו השם יתברך עזר (באפן שיגיע אל המכון שבכל עבדא בענין הכתוב "אעשה לו עזר" שנאמר על האשה, ועקר העבדה על-ידי האיש בלשון החכמים בהפתיחה 'אפלה ואוקיר' וכו'), ולא כן פרוש הלשון ישועה, שזה נאמר על דלית מנרמה כלום, עד שמכרח לו לגמרי הישועה מהשם יתברך. ואם נוסף להביט ולהתבונן בהם, נבין ונראה שזה זה החלוק וההבדל בבניכול שבין שני השמות של השם יתברך הנמצאות באלה השמות אליעזר ויהושע, כפי דברי רבנו ז"ל בסימן ז' שבלקוטי תנ"י (פי מרחם וכו') הנ"ל. כי מבאר שם מדברי רבנו ז"ל שנמצאות מהם בהמקיפים עין שם, ש"ע נהורין (שני פעמים הקף עין שם) ומפרש בזה מלת מעשה מ'ה ש"ע, ושמשם כל קבלת המלכות (ועין היטב בהפאורים אשר בארתי בהם) אשר נודע על-פי האר"י ז"ל שהוא האחרונה של השם הוי' יתברך. וממילא יעלה לנו לפי זה במלת יהושע, כל הארבע אותיות שבשם הוי' יתברך (כי לפי זה ממילא מובן שזאת ההאחרונה שהוא המלכות שמאירים בה אלה הש"ע. נקראה מחמת זה כל פעם גם היא בעצמה על שם הש"ע). וכבר נודע שזה השם הוא במדת הרחמים הגדול לאין ערך מהחסד סתם, שבשם אל' שהוא בשם אליעזר כנ"ל. כי לפי הנ"ל

ממילא יש לפרש שזה מחמת שהבן אליעזר אשר אין צריך רק לעזר (לא לישועה לגמרי) די והותר לפניו החסד סתם שבשם אל הנמצא בשמו, ולא בן התלמיד שהוא המכרה לישועה לגמרי, הוא המכרה למדת הרחמים לגמרי שבשם הויה בעצמו יתברך בנודע.

מו

ולוא דמסתפינא מלהפליג יותר בעמק הדבר, הייתי אומר שזה מה שנסתלק יהושע ביום כ"ו ניסן שהוא מספרי השם הויה יתברך בנודע. וכפי אשר בארתי לעיל ברוממות מוהרנ"ת ז"ל, שכנגד רבנו ז"ל נקרא גם-כן בשם התלמיד יהושע דלית לה מגרמה כלום, אבל כנגד כלליות נפשות ישראל עלה ונתעלה גם-כן למדרגות פני משה רבנו עליו השלום בעצמו, שהוא פני עזרא כנ"ל מדברי חכמינו ז"ל (ועי' לקמן). וממילא מבאר גם לראש תלמידיו ומשרתיו ומשמשי, שהוא אבי הרב ר' נחמן ז"ל מטאלטשין שכנגדנו וכלליות הנפשות, נקרא גם-כן בשם יהושע, וזה מה שגם הסתלקותו היתה מכון ביום הזה כ"ו ניסן (זה הרמז שמעתי בשם איש אחד מאנשי שלומנו). ועי' לקמן שאוסיף לדבר בענין אבי ז"ל.

מו

ואם הייתי זוכה בימי חייו הקדושים להכיר ולידע כל־כֶּךָ
 מחשיבותו ומעלתו, באשר שמתי אל לבבי זה ערך שלשה
 שנים, יודע אני ברור שלא היו עוברים עלי התלאות
 המשנות ועניינות ודחקות כזה אשר עד היום לא יצאתי
 מהם. כי הנה שמתי אל לבבי בדבר הכתובים שבענין
 יהושע בן־נון, ואשר מאלינו נבין שגם זולת השבח שנאמר
 עליו "לא משה וכו', היה עובד ה' ובורה מן החטא.
 ואף־על־פי־כן, אם גם גדלה עבודתו בכפלי כפלים, ולא
 להדבק כל־כֶּךָ למשה רבנו עליו השלום, נראה מדברי
 חכמינו ז"ל שלא היה זוכה אחר־כֶּךָ למלאות את מקומו
 ולקבל מאתו סמיכות ידיו במעלה מפלגת כל־כֶּךָ. וגם
 עינינו הרואות שבהרבה מקומות קראה אותו התורה בשם
 משרת למשה רבנו עליו השלום. כי בפרשת פי תשא
 ובמשפטים בסופה נזכר בלשון הכתוב "ומשרתו" וכו',
 ובפרשת בהעלתך בהכתוב "ויען וכו' משרת משה", וגם
 בתחלת ספר יהושע מתחיל הכתוב "ויהי אחרי" וכו',
 משרת משה". וכפי רוממות מוהרנ"ת הנ"ל אשר זכה בכח
 רבנו לפני משה בעצמו, הלא דבר הוא מה שהזכרתי לעיל
 שבכל אנשי מוהרנ"ת ז"ל לא נמצא משרת ומשמש ודבוק

לְמוֹהֲרַנ"ת כְּמוֹהוּ, וּמִקְבֵּל מֵאֲתוֹ כָּל הַדְּבוּרִים מִפֶּה לְפֶה, הַמְּכַרְחִים לְהַדְּבוּרִים בְּכֶתֶב. וּבְרַב הַרְגֵּשְׁתוּ אֶת דְּבַרֵי מוֹהֲרַנ"ת, הַפְּקִיר אֶת עֲצָמוֹ מִנְּעוּרָיו שֶׁלֹּא רָצָה לְחַשֵּׁב כָּלֵל בְּעַסְקֵי מְלֹאכָה וְעִבּוּדָה גְּשָׁמִיּוֹת, וְהִלָּךְ אֵלָיו רַגְלֵי שְׁנֵי פְעָמִים בְּכָל חֹדֶשׁ כְּדֵי לְשָׁמַע מִפִּי הַקְּדוֹשׁ דְּבַרֵי אֱלֹקִים חַיִּים שֶׁקֵּבֵל מֵרַבְּנֵנוּ ז"ל, וְאֲשֶׁר חֹדֶשׁ בָּהֶם בְּסַמִּיכְתּוֹ מִיַּד רַבְּנֵנוּ ז"ל (כְּמוֹכָא וּמִבְּן מִזָּה בְּמָקוֹם אַחֵר) אֲשֶׁר הֵן הֵן סְפָרֵי לְקוּטֵי הַלְכוֹת אֲשֶׁר בְּכָר זְכוּ אֶת הַרְבִּים לְאִין עֵרֶךְ כְּנֹדַע וּמְפָרְסָם בְּכָל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּמִכָּל שֶׁבֶן שְׂאִינֵנו דּוֹמָה הָרוּאָה אוֹתָם בְּסִפְרָ לְהַשׁוֹמַע אוֹתָם מִפִּי הַקְּדוֹשׁ (כְּמוֹכָא גַם מִזָּה בְּדְבַרֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל). וּבְרַב הַרְגֵּשְׁתָּ אָבִי ז"ל שֶׁזָּכָה לְהַרְגִּישׁ בָּהֶם, קֵבֵל עַל עֲצָמוֹ עֲנִיּוֹת מִפְּלֶגַע וְעֲצוּם כַּמָּה שָׁנִים, וְטָרַח וַיִּנְעַע לְהַעֲתִיק כָּל הַשְּׂשָׁה בְּרָכִים בְּאִפְּן שְׂיָהִיו רְאוּיִים לְהַדְפִּים מֵהֶם (כִּי מִכְּתִיבַת מוֹהֲרַנ"ת ז"ל בְּרַב מְהִירוֹתוֹ נִדְּבְקוּ הַרְבֵּה מִהֶאֱוִיתוֹת זֶה לְזֶה עַד שֶׁהָיָה קָשָׁה לְהַדְפִּים מֵהֶם). וְלֹא קֵבֵל עַל זֶה פָּרַס וּמַעוֹת מִמוֹהֲרַנ"ת ז"ל אֲפֹלוּ פְּרוּטָה אַחַת. וּמֵאֲמַר רַבְּנֵנוּ ז"ל לְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ עַל מוֹהֲרַנ"ת ז"ל שֶׁיֵּשׁ לָהֶם לְהַחְזִיק לוֹ טוֹבָה כִּי לוֹלֵא הוּא לֹא הָיָה לָהֶם אֲפֹלוּ דָף אֶחָד, סִבֵּב אַחֲרֵי-כֵן זֶה הַמֵּאֲמַר גַּם עַל אָבִי ז"ל בְּשִׁקִּידְתּוֹ וַיִּנְעִיעוּתָיו לְהוֹצִיא לְאוֹר סְפָרֵי מוֹהֲרַנ"ת ז"ל. וְשָׁמַעְתִּי מֵאֲתוֹ שֶׁבַעַת גָּמְרוּ אֶת כְּתִיבַת סְפָרֵי לְקוּטֵי הַלְכוֹת שֶׁאֵל אוֹתוֹ פְּעַם אַחַת מוֹהֲרַנ"ת

ז"ל, ההרגשתך בספרי התנוצצות אלקות. ובלשון אשכנזי בזה הלשון: האסט דו געפילט אין מיינע ספרים התנוצצות אלקות. והשיב לו הן. (והיה מבאר מדבריו שכמה פעמים ברב הרגשתו והתנוצצות אלקות שזרח עליו, מחמת זה הכרח להנניח את הקלמוס מתוך ידו ולפסק לגמרי מהכתיבה). ואחר-כך חגר מתניו להדפיס על-כל-פנים את הכרך הראשון (ארח חיים חלק א). אבל על זה נתעורר מוהרנ"ת ז"ל לתן לו קצת על הוצאות הדרך לעיר יאס שבמדינות וואלאכייא (רומניה). וזוגתו כששמעה בטאלטשין שנסע למדינת וואלאכייא, נסעה לברסלב להודיע למוהרנ"ת ז"ל שאם לא יספיקה על-כל-פנים בלחם צר ומים לחץ, תגוע חס ושלום ברעב היא וזרעה. והכרח מוהרנ"ת לכתוב לבנו ר' יצחק ז"ל מטאלטשין לתן לה בכל שבוע איזה סכום באופן שתתפרנס על-כל-פנים בצמצום. ואבי ז"ל בעצמו בכל משך הדרך הרבה מאוד לצמצם ולמעט בהוצאות וגם בתחלת הדרך הלך רגלי כמה פעמים. כי גם הוצאות הדפוס בעצמה היתה קשה וכבד על מוהרנ"ת ז"ל כפי עצם עניותו והסתרתו מאנשי תבל:

מח

ומדי עסקי לכתוב ולהודיע לדורות חשיבות ומעלות אבי ז"ל, הנני להודיע מה שזכה פעם אחת בליל שבת קדש

פָּרַשְׁתָּ בְשַׁלַּח (שִׁנְקְרָא שְׁבַת שִׁירָה) שְׁנַתְחַבֵּר אִז עִם מוֹהֲרַנ"ת ז"ל בְּנִסְיַעְתּוֹ לְלִיפְיוּעֵץ, וְלִילָךְ אֲתוּ שָׁם עַל שְׂמַחַת בֵּן זָכַר בְּבֵית אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ הַפְּרוּת עִם מוֹהֲרַנ"ת ז"ל. אָבֵל נִמְצָא אִז בּוֹזֵאת הַבַּיִת חֲזַן אֶחָד אֲשֶׁר מוֹהֲרַנ"ת ז"ל בְּקִשׁ מְזַה חֲחֲזַן לְנִגּוֹן לְכַבוֹד שְׂמַחַת שְׁבַת הַנִּז"ל, וְזֶה הַחֲזַן הָיָה מִצַּד הַמַּתְנַגְּדִים, וְכַדִּי לְהַכְעִים לְמוֹהֲרַנ"ת ז"ל לֹא רָצָה בְּשׁוּם אַפֵּן לְנִגּוֹן. וְעָנָה וְאָמַר מוֹהֲרַנ"ת לְאָבִי ז"ל נִגַּן אֶתְּהָ (וַיִּגַּד דִּיא). וְהִתְחִיל אָבִי ז"ל לְנִגּוֹן וּלְשׁוֹרֵר אֶת הַשִּׁירָה בְּנְעִימָה נִפְלְאָה לְכָל אֲזוֹן הַשׁוֹמֵעַ. וּמוֹהֲרַנ"ת ז"ל אָמַר לוֹ אַחֲרֵי־כֵן לֹא יָדַעְתִּי כָּלֵל, הֲלֹא יֵשׁ בִּיכְלֶתֶךָ לְנִגּוֹן. וְהַחֲזַן הַנִּז"ל נִתְבַּיֵּשׁ אַחֲרֵי־כֵן לְפָנָי כָּל הָעוֹמְדִים שָׁם. וְהָרַב ז"ל מִטְּשֵׁעְהָרִין אָמַר פַּעַם אַחַת שֶׁשָּׁמַע מֵאַנְשֵׁים הַבְּקִיָּאִים בְּאָבִי בִימֵי בְּחָרוּתוֹ, שֶׁבְּאַמַּת לֹא הָיָה לוֹ כָּלֵל בְּתַחֲלַת יָמָיו קוֹל נְגִינָה נִפְלְאָה כְּזֶה. וּמֵאִז וְהִלְאָה הַתְּחִיל לְנִגּוֹן לְפָנָי מוֹהֲרַנ"ת ז"ל בְּסַעֲדַת שְׁבַת קָדֵשׁ וְכַדוּמָה. וּלְפָנָי הָעֵמוּד נִתְיָרָא מוֹהֲרַנ"ת ז"ל לְהַעֲמִידוֹ יַעַן אֲשֶׁר יָדַע שֶׁבְּרַב תְּבַעֲרַת לְכַבוֹ וְהָרַגְשׁוֹ דְּבוּרֵי הַתְּפִלָּה, וּבְתוֹסְפוֹת אֵימָתָא דְּצַפּוּרָא יָכוֹל לְהַגְבִּיַה אֶת קוּלוֹ עַד שֶׁיְהִיָּה נִזּוֹק חָס וְשָׁלוֹם בְּהִרְאָה (כְּמוֹ שֶׁנִּזְדַּמְּן לְפַעְמִים בֵּין הַחֲזַנִּים). וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אַחַר פְּטִירַת מוֹהֲרַנ"ת ז"ל נִתְעוֹרְרוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנו לְהַעֲמִידוֹ לְפָנָי הָעֵמוּד בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה וַיּוֹם הַכְּפוּרִים. וְהִתְעוֹרְרוּת הַצַּבּוֹר מִתְּפִלָּתוֹ קָשָׁה וְכַבֵּד

לְבָאֵר בְּכֶתֶב. וְהַגְבִּיר רַבִּי אֲבָא ז"ל מְטַשְׁעֵהְרִין הוֹכִיחַ פְּעַם
 אַחַת לַחֲתָנוּ אַבְרָהָם יִיבִין אֲשֶׁר לֹא נָסַע לְאוּמִין עַל רֹאשׁ
 הַשָּׁנָה, וְאָמַר לוֹ שָׂאֵם לֹא הָיִינוּ זוֹכִים בְּאוּמִין רַק לְשִׁמְעַ
 תְּפִלַּת רַבִּי נַחֲמָן שְׁבַמוֹסָף רֹאשׁ הַשָּׁנָה גַּם־כֵּן כְּדָאֵ
 לְגַסַּע. וְכָל אֲנָשֵׁי אוּמִין, אֶפְלוּ הַמִּתְנַגְּדִים, הָיוּ גִבְהָלִים
 וּמִשְׁתוּמָּמִים בְּשִׁמְעָם אֶת נְגִינְתוֹ וְתִפְלָתוֹ.

מט

וְמָה מְאֹד נִפְלְאִים דְּרַכֵּי הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ וְסִבּוֹתָיו אֲשֶׁר סָבַב
 שְׁהִיְתָה גַם שָׂם כְּנוּיָו (פְּאִמְעֵלִיעַ שָׂם מִשְׁפָּחָה) חֲזוֹן, וְגַם לוֹי
 (אֲשֶׁר הִנְגִּינָה מִסְטָרָא דְלוֹאֵי).

וְגַם נִשְׁמַע פְּעַם אֶחָד מִרַבְּנֵנוּ ז"ל בְּעֶצְמוֹ שְׁהִיָּה מְצַפָּה עַל
 שְׁלֹשָׁה דְבָרִים.

(א) טְלִית נְאֻה וְחֻזֵק (אֲשֶׁר לֹא נִמְצָא עַדִּין בִּימֵיהֶם רַק כְּמוֹ טְלִיתִים
 הַיִּשְׁמַעְאֵלִים שָׂאִין בְּהֶם נוֹי כָּלֵל),

וְהַדְּבָר הַשְּׁנִי הוּא, שְׁתִּהְיֶה הַסֵּפֶר תּוֹרָה כְּתוּבָה בְּסֵדֶר, וְלֹא
 בְּתַקּוֹן הַגָּה שְׂאֲחֵר־כָּדָ, (וּכְעֵין תְּפִלִּין וּמוֹזוֹת שֶׁהֵם פְּסוּלִים לְגַמְרֵי
 כְּשֶׁנִּכְתְּבִים שְׁלֵא בְּסֵדֶרִין).

וְהַדְּבָר הַשְּׁלִישִׁי, הוּא שְׁיִהְיֶה קוֹל הַחֲזוֹן נְעִים וּמִתְקַבֵּל
 לְמַטָּה וּלְמַעְלָה (וּכְפִי הַנִּרְאָה לְעֵנִיּוֹת דְּעֵתִי מִצְרוּפֵי דְבָרֵיו הַקְּדוּשִׁים
 שְׁהַעֲקָר כּוֹנְנָתוֹ הָיְתָה עַל תְּפִלַּת הַחֲזוֹן, וְשׂוּה מַחֲמַת שְׁגָם קוֹל הַתְּפִלָּה
 בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה מְכַרְחַת לְהִיּוֹת כְּעֵין קוֹל הַשׁוֹפָר לְעוֹרֵר לְמַטָּה מֵהַשָּׁנָה,

ונם לעורר כביכול למעלה מהשנה והדורמיטא המוכא בכתיבי האר"י ז"ל, ושזה מה שנקרא ראש השנה בשם יום הזכרון. כי כפי הנ"ל בסמיכות אבי ממורנ"ת ז"ל נראה ומבאר לעניות דעתי שהיתה פונתו על אבי ז"ל:

ג

ועין לקמן באות שאחר זה (ובאות שנוסיף לדבר בענין אבי ז"ל) והנה גם רבם ככלם משאר אנשי מוהרנ"ת ז"ל היו מפלגים במעלה לאין ערף. והנני לפרט קצת דקצת בפרטיות שמותיהם ושבתיהם:

בנו ר' יצחק ז"ל מטאלטשין, אשר אליו נכתבו רבם ככלם מהמכתבים שבספר 'עלים לתרופה', ובספר מכתבי מוהרנ"ת ז"ל, אף-על-פי שקרא אותו פעם אחת מוהרנ"ת ז"ל אותו ואת ר' אפרים ז"ל בשם אנשי שוק (עין אשר ידע בהם שיש ביכלתם להתעלות בכפל כפלים), אבל בתוך השוק בעצמו הרבו לקים קביעת עתים לתורה ולתפלה וברב האמונה אשר במשאם ומתנם הרבו לקדש ה' ברבים. ועל אודות המכתבים הנ"ל ממורנ"ת שגשגחו לר' יצחק הנ"ל, אמר פעם אחת מוהרנ"ת ז"ל שברצונותיו וכסופיו הוציאם מאתו. ואף-על-פי-כן עקר ההשתדלות לקבצם ולחברם להעתיקם היתה על-ידי אבי ז"ל. ומוהרנ"ת לא צוה על זה בפרוש (רק כתב ובקש קצת פעמים במכתביו שיהיה גנוזים), אבל

אָבִי ז"ל עָשָׂה זֹאת מִדַּעַת עֲצָמוֹ לְחֻבְרָם בְּחִבּוּר שְׁלָם כַּנִּל. וְעַל אֲשֶׁר מִחַמַּת זֶה יֵשׁ לְחֻשְׁבוֹ בְּחִבּוּרוֹ בְּעֲצָמוֹ, וְכַפִּי הִנְנִי לְבַמְסַפֵּר כִּי נִסְּן יֵשׁ לְפָרֵשׁ שְׂמִחַמַּת זֶה גַם הַמְּכַתֵּב הֶרְאִישׁוֹן שְׁבַשְׁנַת תַּקִּפ"ב הַנִּמְצָא שָׁם נִכְתָּב גַּם-כֵּן מִכּוּן מִמֶּשׁ בְּזֶה הַיּוֹם כִּי נִסְּן (וְעַיֵן לְקַמּוֹ).

נא

ר' עוזר מאומין (הנזכר בספרי בוכבי אור עין שם) הִיָּה מֵהַמְּקַרְבִּים הֶרְאִישׁוֹנִים אֲשֶׁר לְמוֹהֲרַנִּת ז"ל. וּבְהִיּוֹתוֹ בֵּין הַמְּתַנַּגְדִּים וְהַמְּחַרְפִּים הִרְבָּה לְמַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ גַם עַל עֲצָם הַתְּקַרְבוֹת, וּמִכָּל שָׁכַן עַל תְּהַלּוּכוֹתָיו רִגְלֵי לְמוֹהֲרַנִּת ז"ל. וְהִרְבָּה בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה וְלִבְלִי לְהַבִּיט עַל הַשּׁוֹחֲקִים וְהַלְצִים. וּמוֹהֲרַנִּת ז"ל הֵעִיד עָלָיו לְאַחַר פְּטִירָתוֹ שֶׁהוּא אֲשֶׁר קָיָם בְּשִׁלְמוֹת מְאֹמֵר חֻבְמִינּוֹ ז"ל עַל הַכְּתוּב "אִם נִבְלַת" וְכוּ', 'כָּל הַמִּנְבֵּל עֲצָמוֹ עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה' וְכוּ'. וּבַתְּחִלַּת הַתְּקַרְבוֹתוֹ רָצָה דוֹדוֹ (מַחְסִידֵי...) לְהַרְגּוֹ, וּבְנִסִּים גְּדוּלִּים נִמְלַט מֵאִתּוֹ.

נב

ר' מענדיל מלאדיזען הִנְנִי, הִיָּה בְּתוֹלְדוֹתוֹ וּמִנְעוּרָיו מִצַּד הַמְּתַנַּגְדִּים. וּנְתַקֵּרֵב לְמוֹהֲרַנִּת ז"ל עַל-יְדֵי רַבִּי יִצְחָק חַזָּן מִבְּרֶסֶלֶב, שֶׁנִּתְוַעַד אִתּוֹ בְּכַפֵּר בְּמָקוֹם לְמוֹדוֹ עִם נְעָרִים אֲשֶׁר נִשְׁכַּר לָהֶם לְצָרְכֵי פְּרִנְסָתוֹ. וְרַבִּי יִצְחָק הִיָּה דִּרְכוֹ

לומר דברי צחות (ווערמליך) בכל עת. ובהתוודעו עם ר' מענדיל הנ"ל ואמר איזה דברי צחות, וענה ואמר לו ר' יצחק, אתה חכם, אבל בברסלב נמצא איש חכם יותר ממך. ושאל אותו מי הוא והשיב לו, רבי נתן. ונכנס זה הדבור באזני ר' מענדיל וען אשר ראה והבין בזה האיש ר' יצחק שגם הוא איש חכם ונבון. והתחיל לכסף לנסע לברסלב למוהרנ"ת ז"ל. אבל לא היה יכול לנסע באמצע הזמן שגשבר בו ללמד עם הנערים הנ"ל, וזה היה בהרף, אשר הכרח להמתין עד קדם פסח שתזר לביתו לטאלטשין. ובחל המועד פסח נתועד אתו בשוק ר' מאיר יהודה (שישב אז בטאלטשין), בעת שרצה לנסע למוהרנ"ת ז"ל על ימים אחרונים של פסח. ונתעורר עוד הפעם על ידי ר' מאיר יהודה הנ"ל, עד ששכר אתו ביחד את העגלה. ובא לפני מוהרנ"ת ז"ל, וספר לפניו את כל לבבו בדבר מבוכותיו מספרי החקירות אשר נטעה ונתעה בהם קדם התקרבותו. ומוהרנ"ת ז"ל ידע מה להשיבו, עד שנהפך לאיש כשר בכל ימי חייו, וכאשר נספר לקמן (כל זה שמעתי מאבי ז"ל):

נג

ומר' נתן בן ר' לייבלי ראובן ז"ל שמעתי שראה אותו פעם אחת בבית המדרש בעת לבישת הטלית שהיה שמח

מאד, וספר לו שפיוס התועדותו עם ר' יצחק (כנ"ל) מכון
 ממש מרם שנתועד אתו נכנס בלבבו (כפי עצם מבוכותיו
 כנ"ל) שיפסק לגמרי מללבש טלית ותפלין. אבל מיד
 בשמעו שבחי מוהרנ"ת ז"ל מפי ר' יצחק הנ"ל, חשב
 בדתו להמתין על-פלפנים עד שידבר תחלה עם
 מוהרנ"ת. וכן היה שזכה מוהרנ"ת בעזרת השם יתברך
 להוציא מלבבו כל מבוכותיו עד שנהפך לאיש כשר
 ומאמין כנ"ל. והיה שמח וישש על זה בכל ימי חייו כמוצא
 ששלל רב.

ור' מענדיל הנ"ל, ור' חיים נחום מזווינוראדקא אשר למדו
 את עצמם קצת מלאכת סדור אותיות, כדי לזכות את
 הרבים בהדפסת הספרים לקוטי מוהר"ן ולקוטי תפלות
 בבית מוהרנ"ת ז"ל, ובלי שום קבלת פרס ממוהרנ"ת ז"ל,
 רק אנשי שלומנו נתעוררו מעצמם לנדב קצת על פרנסתם
 בתורת נדבה. והיו מפלגים במעלה מאד. גם ר' אייזיק ועוד
 איזה אנשים מלאדיזין שנתקרבו אל מוהרנ"ת ז"ל בלם היו
 עובדי ה' בתורה ותפלה, ומפלגים במעלה כנ"ל:

ר' אברהם צבי מברסלב הרבה לקים קביעת עתים לתורה
 ולתפלה. (ואבי ז"ל היה רגיל לדבר ממנו כמה פעמים בפרטיות).
 והיה רגיל לקים בפקודת רבנו ז"ל בלקוטי א' סימן נ"ב על
 המשנה: הנעור בלילה וכו'. ומוהרנ"ת ז"ל אמר עליו,

שְׂבָקִיּוֹם זֹאת הַפְקָדָה, הוּא חֲדוּשׁ נִפְלָא בֵּין כָּל אֲנָשֵׁי וּמְקַרְבָּיו.

נד

וּפַעַם אַחַת שָׁמַעְתִּי מֵאָבִי ז"ל סְפוֹר בְּגִזְן הַבַּיִת הַכְּנֻסָּת אֲשֶׁר בְּאוּמִין (שִׁשְׁמַע אָבִי מִפִּי מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל), כִּי בַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה שְׁאַחַר הַסְּתַלְקוֹת רַבְּנוּ ז"ל, לֹא נִמְצָא יוֹתֵר מִשְׁשִׁים אֲנָשִׁים (שְׂבָאוּ לְהַשְׁתַּטַּח עַל קְבָרוֹ הַקְּדוּשׁ בְּעָרֵב רֵאשׁ הַשָּׁנָה), וְגַם זֶה הַמְסָפֵר הָרִים מְאֹד אֶת הַבְּטָחוֹן בְּלֵב מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל שֶׁתִּהְיֶה נִקְבָּעָה זֹאת הָאִסְפָּה לְדוֹרוֹת (כְּנֶהוּג עַד הַיּוֹם). כִּי בַתְּחִלָּה לֹא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ כָּלֵל שְׂוִיתֵעוֹרֵר גַּם זֶה הַמְסָפֵר לְנִסְעֵ לְרַבְּנוּ ז"ל עַל רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְאַחַר הַסְּתַלְקוֹתוֹ כְּמוֹ בִּימֵי חַיָּו (וְאֲשֶׁר יִסְפֵּר לְקִמּוֹן בְּחֶלֶק רְבִיעִי). וּבְעָרֵב רֵאשׁ הַשָּׁנָה נִסְכַּם בְּלֵב ר' יוֹדִיל וְר' שְׂמוּאֵל אֵיזִיק ז"ל וְעוֹד מְגִדוּלֵי תַלְמִידֵי רַבְּנוּ ז"ל לְהַתְּפַלֵּל עַל זֶה הַמְּקוֹם שֶׁהִתְּפַלֵּל בּוֹ רַבְּנוּ ז"ל בְּעֶצְמוֹ בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה הָאַחֲרוֹן שֶׁקָּדַם הַסְּתַלְקוֹתוֹ (שְׁנִקְרָא בְּשֵׁם הָאִמְבָּאר כְּמוֹבָא בְּסִפְרֵ חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן). אֲבָל מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל נִתְעַקֵּשׁ וְעָמַד בְּנִגְדָם בְּטַעֲנָתוֹ שִׁשְׁמַע מִפִּי רַבְּנוּ ז"ל שֶׁאָמַר פַּעַם אַחַת אֵלָיו וּלְחִבְרֵי רַבֵּי נִפְתְּלֵי ז"ל אֲנִי רוֹצֵה שֶׁתִּהְיוּ מְעַרְבִים עִם הָעוֹלָם (וּבְלִשׁוֹן הַמְּרַגֵּל בְּזֶה הַלִּשׁוֹן אֵיךְ ווִיל אִיר זְאֵלֵט זֵיין אוֹיס גַּעמִישְׁט מִיט דְּעֵר וועלט). וְרוֹצֵה מִחַמַּת זֶה שְׂוִיתֵפְלְלוּ כָּל

הצבור בבית הכנסת שנקרא בשם 'שומרים לבקר', שהוא
 נבנה אז בסמוך על ידי איש אחד שרצה וחשק שאנשי
 שלומנו יתפללו שם. וגם כל אנשי הצבור התמידי שפנה
 הבית הכנסת הסכימו על זה. (כי המחלקת שהיתה בחיי רבנו
 ז"ל, נשקט ונשתקע אחר פטירת רבנו ז"ל מלב רבם ככלם של אנשי
 העיר. ונתמהמה זה ההשקט עד תחלת שנת תקצ"ה, שעמד מי שעמד
 כאשר נספר לקמן. ועד זאת השנה היו רגילים אנשי העיר לבקש
 אורחים מאנשי שלומנו לסעד אצלם בסעדת ראש השנה). אבל
 מחמת ששאר תלמידי רבנו ז"ל עמדו בזה כנגד מוהרנ"ת
 ז"ל, נסבם הדבר להתפלל בהאמבר הנ"ל (שהתפלל בו רבנו
 ז"ל כנ"ל). ולפנות ערב כשנתאספו לתפלת המנחה נתעורר
 לאין ערוך תבערת לב מוהרנ"ת ז"ל בצער ויסורים על
 עברם על דברי רבנו ז"ל (להיות מערב עם שאר נפשות ישראל
 כנ"ל). עד שחזר ונתלבש במלבוש העליון, לילך אל החוץ
 ולבא להבית המדרש הנ"ל ולבלי להתפלל כלל עם
 תלמידי רבנו ז"ל. ורבי נפתלי בראות כן ממוהרנ"ת ז"ל,
 נתעורר גם כן לילך אל הבית המדרש הנ"ל, ועד
 שנתעוררו גם שאר התלמידים לילך אל הבית המדרש
 הנ"ל. ואנשי הבית המדרש הנ"ל קבלו אותם ברוב כבוד,
 והתפללו עמם יחד עד עשרה שנים. אבל מחמת שמשנה
 לשנה נתוסף הצבור הנוסעים לאומין על ראש השנה. ראו

אחר־כֵּן בְּסוֹף הָעֶשְׂרֵה שָׁנִים שָׁאִין שׁוּם אִפֶּן וַיְכַלֵּת כָּלֵל
 לְסַבֵּל אֶת הַדַּחֲק בְּזֶה הַבַּיִת הַכְּנֻסָּת, וַחֲזָרוּ לָזֶה הַמָּקוֹם
 הַנִּזְכָּר (הַאֲמַבְאָר שֶׁהִתְפַּלֵּל שָׁם רַבְּנּוּ ז"ל). וְאַחֲר־כֵּן בְּמִשְׁךְ שָׁנָה
 אוֹ שְׁנָתַיִם נִתְקַלְקַל וְנִחְרַב קִצֵּת עַל־פִּי אֵיזָה סִבָּה זֶה
 הַאֲמַבְאָר, עַד שָׁנָם שָׁם לֹא הָיָה בְּאִפְשָׁר לְהִתְפַּלֵּל. וְהִתְחִיל
 מוֹהֲרַנְ"ת לְשֹׁכֵר אֵיזָה חֶדֶר גָּדוֹל אֲשֶׁר חִפְּשׁ וּמָצָא בְּכָל
 שָׁנָה שֶׁיְהִיָּה בַּיְכָלֵת שֶׁיִּכְנָסוּ שָׁם כָּל הַצְּבוּר לְהִתְפַּלֵּל
 בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. אָבֵל אַחֲר־כֵּן סָבַב הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּקִצֵּת
 הַשָּׁנִים שֶׁהָיָה קִשָּׁה וְכַבֵּד לְאִין עֶרְךָ לְמָצָא חֶדֶר כְּזֶה
 לְשֹׁכְרוֹ. וְרָאָה מוֹהֲרַנְ"ת שֶׁאֵם לֹא יִשְׁתַּדֵּל לְבָנוֹת עֲבוּר זֶה
 בַּיִת הַכְּנֻסָּת מִיְחָד לְהִתְפַּלֵּל שָׁם בְּאַסְפַּת הַקְּבוּץ בְּרֹאשׁ
 הַשָּׁנָה לֹא תִתְקַיֵּם כָּלֵל אֲסַפַּת הַקְּבוּץ, כִּי בְּלִי סִפְק יְהִיָּה
 נִמְצָא לְפַעֲמִים שָׁנָה אַחַת שְׁלֹא יְהִיָּה לְשֹׁכֵר חֶדֶר כְּזֶה,
 וְתִתְבַטֵּל הָאַסְפָּה לְגַמְרֵי חֵס וְשָׁלוֹם מִחַמַּת זֶה. וְנִתְעוֹרַר
 בְּאַמְצַע הַשָּׁנָה לְסַבֵּב בְּכָל הָעִירוֹת שְׁנוּסְעִים מֵהֶם לְאוּמִין
 לִימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה כַּנִּזְכָּר וְלְהַצִּיעַ לְפָנָי אֲנִשֵּׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּכָל עִיר
 וְעִיר לְהִתְנַדֵּב מְעוֹת לְצַרְכֵי זֶה הַבְּגִינָן. וְנִסְעַ תְּחִלָּה
 לְלֹאֲדִיזִין, שְׁנִמְצָא שָׁם בְּעַת הַזֹּאת קִצֵּת מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ
 וְהַצִּיעַ לְפָנֵיהֶם דְּבָרֵי הַתְּעוֹרְרוֹת כְּפִי רוּמְמוֹת רַבְּנּוּ ז"ל,
 וְכִפִּי גְדֻלַּת וְנוֹרְאוֹת הָאַסְפָּה עַל שְׁמוֹ בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה
 הַקְּדוּשִׁים. וְרַבֵּי מִנְחֵם מְעַנְדִּיל הַנִּזְכָּר (בְּאוֹת נ"ג) הָיָה בְּעַת

הזאת מתושבי לאדיזין מתפרנס ממעשה ידיו, אבל עניותו ודחקו היה גדול ועצום בעת הזאת, אבל מכון ממש ביום בוא מוהרנ"ת כנ"ל נמצא תחת ידו שני רוביל אשר זאת היתה כל רכושו ולא יותר. וברב להבת לבבו בשמעו דברי מוהרנ"ת, רץ לביתו וחטף את אלה השני רוביל כסף והביאם למוהרנ"ת לצרף הבגין. ולא רצה תחלה מוהרנ"ת לקבל אותם כלל מידו (כי אף-על-פי שמובא בספרים שבשביל תשובה מתר להפריז יותר מחמש, אבל בכל זה כפי עצם עניותו לא רצה מוהרנ"ת בשום אופן לקבלה), מחמת הרחמנות אשר עליו מעצם עניותו והתחיל רבי מענדיל ז"ל לבקש ולהתחנן ממוהרנ"ת לרחם עליו בתכלית ההפך ולזכות אותו בזכות נזרא ועצום כזה, עד שעלה על דעת מוהרנ"ת ז"ל שבאמת אין ביכלת לידע באיזה אופן גדול ביותר הרחמנות, עד שקבלם מאתו. כי כפי שמסר את נפשו כל-כך על הנדבה הזאת שיהיה לו חלק הראשון בבגין הזה, ידע והאמין שזה יהיה אם ירצה ה' יסוד גדול וחזק לזה הבגין באופן שיהיה ביכלתו לגמרו:

ג

ר' יהודה אליעזר שנסע עם מוהרנ"ת לארץ ישראל נתקרב תחלה לרבנו ז"ל בסוף ימיו, והתחיל להתודות לפני רבנו ז"ל. ובאותו העת לא היה נוהג עוד רבנו ז"ל לשמע ודוי

דְּבָרִים מִהַטְעָמִים הַכְמוּסִים אֹתוֹ. אֲבָל ר' יְהוּדָה אֱלִיעֶזֶר הַנ"ל לֹא יָדַע מִזֶּה וְהִתְחִיל לְהִתְוֹדֹת, וְהִפְסִיק אוֹתוֹ רַבְּנֵנוּ ז"ל וְהוֹדִיעוּ שֶׁאֵין נוֹהֵג כְּעַת בְּזֹאת הַהִנְהָגָה. רַק שֶׁכִּבְרֵה הִתְחִיל קֶצֶת לְהִתְוֹדֹת, אָמַר לוֹ קֶצֶת תִּקְוֹנִים. וְעַל הַשָּׂאָר צִוָּה עָלָיו לְדַבֵּר עִם מוֹהֲרַנ"ת ז"ל (וּבְדֶרֶךְ כָּלֵל וְלֹא לִפְרֹט לִפְנֵי אֶת הַחֲטָאִים). וְהַשָּׂעָה הַזֹּאת שֶׁנִּתְנַעַד עִם רַבְּנֵנוּ ז"ל הִיְתָה קֹדֶם סְעֻדָתוֹ. וְצִוָּה עָלָיו רַבְּנֵנוּ ז"ל שֶׁיִּסְעַד אִתּוֹ יַחְדָּו. וְאָמַר לוֹ רַבְּנֵנוּ ז"ל בְּכָל הַבְּטָה וְהַבְּטָה שֶׁאֵבִיט עָלֶיךָ אֵיטִיב עִמָּךְ וְעַל אֵיךְ דִּיר א'טוֹבָה טָאן. (וְעוֹד יֵשׁ בְּזֶה קֶצֶת דְּבוּרִים וּמֵאֲהַבֵּת הַקְּצוּר קִצְרֵתִי).

ג

ר' יצחק אייזיק יוסף ז"ל (אביו של ר' פינחס יהושע ז"ל מטשעוהרין מהמקורבים הראשונים אשר למוהרנ"ת) מאוד מאוד היה מפלג במעלה, ופעם אחת ביום הפורים בעת השתיה התפאר לפני מוהרנ"ת שאין מתירא עוד מפני היצר הרע. ואחר הפורים למחרתו נכנס עוד הפעם למוהרנ"ת ז"ל. ושאל אותו מוהרנ"ת אם הוא זוכר מה שהתפאר אתמול בעת השתיה. והשיב לו, גם היום אני אומר כן. ושמעתי מר' פינחס יהושע ז"ל, שאמר לו פעם אחת מוהרנ"ת אביך היה צדיק דיין טאטע איז גיווען א צדיק. (אמר הפעתיק מכתבי רבי אברהם ז"ל על-ידי ר' מאיר אנשין) קדם התקרבותו בכרסלב.

פעם אחת בליל יום כפור הלך מוהרנ"ת ז"ל בדרך הבית המדרש וראה בעד החלון את הר' יצחק אייזיק יוסף סופר (הנ"ל) עומד וגומר תהלים בקול רם ובהתלהבות עצומה. ונתנדע עוד, שזה גומר עתה פעם שני תהלים (כמנין כפר), ובעת גמר הפעם השני עדין בהתעוררות והתלהבות עצום כמו בהתחלת פעם הראשון. ובכן ראה מוהרנ"ת ז"ל שנפש יקרה זו ראוי לאנשי שלומנו לקרבו. ובכן התחיל לעסק עמו לקרבו, אבל לא היה כל־כך באתגליא עד פורים שנה זו, שהיה מעט מבשם, בא בעצמו למוהרנ"ת ז"ל ועמד על פתחו וצעק דער רבי, דער רבי, זיין גרויסקייט (הרבי! הרבי! גדלתו!). קדם פורים היה צריך להיות בטולטשין, ובשביל שהיה עני בדרך הסופרים, הלך רגלי. ובחזירתו לברסלב נודמן לו נסיון גדול ועמד בנסיון. ומה מאד שבה מוהרנ"ת ז"ל את כתיבת תפלין שלו, ותפין היה שכל אנשי שלומנו יתפללו בתפלין כתב־ידו. וכן פעם אחר פטירת הסופר הנ"ל, שהיה אצל אחד תפלו ונתנם לסופר לבדקן, כשפתח הסופר את התפלין וראה את הנחת הפרשיות איך שמנחים בבתים מכון בהלכה בכל הפרטים ודקדוקים והכתיבה. אמר עדות היא על צדקת הסופר, ותפלין כאלו אין צריכין בדיקה.

אמר המעתיק: (העתק מכתב-יד מוהרנ"ת ז"ל)

ביום ג' תצוה, י"א אדר תקפ"ח לפ"ק, נפטר ר' יצחק אייזיק יוסף סופר זצ"ל. בין המצרים תקפ"ז לפ"ק נפטר ר' ישראל, ורמ"ע זעליג גיסו ז"ל. ביום א' ערב שביעי של פסח שנת תקצ"א, נפטר ר' מענדיל ז"ל מלאדיזין על-ידי חולאת החלירע, שהיתה בשנה הזאת. גם מקדם נפטר בביתו על-ידי חולאת הנ"ל ר' שמואל מנעמרוב. ואחר-כך באותו החורף נפטר ר' אברהם הירש כהן ז"ל. בשנת תק"צ לפ"ק נפטר בטעפליק ר' שואל ז"ל.

ר' שואל מטעפליק היה חדוש נפלא בתבערת לבבו וריצתו לקיים בעצת רבנו ז"ל, על-פי המשנה 'הנעור בלי'לה' וכו' וכו' (עין לקוטי מוהר"ן חלק א סימן נ"ב), וכל תפלתו ותורתו היתה בהתלהבות גדולה. ועל-ידו נתעורר ונתקרר גם ר' מאיר ז"ל מטעפליק. ושמעתי מאבי ז"ל ששמע מר' מאיר ז"ל דרבו של ר' שואל הנ"ל, שכאשר באו אליו בני הנעורים בבית המדרש ושאלו מאתו בנמרא או בתוספות וכו' איזה דברים שהיה קשה להולמם, והשיב להם שיניד להם לאחר שעה, ובתוך כך נכנס לחלק השני מהבית המדרש (שהנשים מתפלים שם בבקר) והשתטח ובקש מהשם יתברך "גל עיני" וכו', עד שנתגלה לו הפרוש. ואף-על-פי-כן שמעתי מאבי ז"ל שמרב הכרח הנפילות (המגיעים

מלמעלה כמובא במקום אחר) אמר לו פעם אחת מוהרנ"ת ז"ל בזה הלשון, שואל! עדין אין לי הנאה ממך, ושאר על-פי-כן אם הייתי רואה שאתה נופל ונתחזקת ונשארת על עמדך אז הייתי נהנה שואל! איך האב נאך פון דיר קיין הנאה ניט, איך זאל זייען ווי הוא פאלסט אראפ אין דער נאך זאל איך זעהין ווי די דער האלסט זיך, וואלט איך פון דיר הנאה געהאט. גם שמעתי פעם אחת בשם ר' מאיר הנ"ל, שהבין מדברי מוהרנ"ת, שמחמת זה לא האריך ימים, ונתקם בו הכתוב בתנוד, "ואיננו כי לקח אותו אלקים". מחמת שידע בו השם יתברך שיפל ולא יתחזק באפן שישוב ויתעלה.

נה

ור' מאיר ז"ל בעצמו עלה ונתעלה אחר-כך על-ידי מוהרנ"ת ז"ל בהדרגה.

הסוף והכרך רביעי וחמישי נאבדו לכשיעזר ה' שימעאז

ידפסו

(אמר המעתיק, מכתבי ר' אברהם אצל ר' מאיר אנשין ז"ל) בסוף ימיו של מוהרנ"ת ז"ל שאלו אותו אנשי שלומנו מי ימלא מקומו, ענה להם, דער וואס טראגט בא מיר

פְּעַמֵינִי צָעַם (זה שסוּחַב אֶצְלִי אֶת עֵבִיטִי הַשׁוֹפְכִין). וְכֵן הָיָה, שְׁהָרַ' נַחְמֵן מִטְּאֵלְמִישִׁין זַצ"ל שֶׁהוּא הָיָה מְשַׁמְשׁוֹ וְלֹא מִשׁ מִתּוֹךְ אֶהְלוֹ הוּא הָיָה כָּל הַמְּמַלֵּא מְקוֹם, הוּא דֶר בְּאוּמִין סָמוּךְ לְהַקְלוּזִי בְּתוֹר גַּבְאִי וְחֲזֵן גַּם מְשַׁנֵּיחַ עַל הַנֶּר תְּמִיד עַל צִיּוֹן רַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה. וּמֵרַב עֲנֻתָנּוֹתוֹ הָיָה מְרַגֵּל בְּפִי כָּל לְקָרְאוֹ רַק בְּשֵׁם שְׁמֵשׁ דְּקְלוּזִי. וְכֵן חָתַם אֶת עֲצָמוֹ "נַחְמֵן שְׁמֵשׁ דְּקְלוּזִי". וְהוּא הָיָה כָּל הַעוֹסֵק בְּהַעֲתֵקֶת וְהַדְּפֵסֶת סְפָרֵי מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל.

וּפְעַם בְּשִׁנְתֵּי עוֹרֵר מִחֻלְקַת מַאֲנִשֵׁי טִירְאוּצֶעַ עֲלוּי, וּבְעֵת הַקְּבוּצָה שֶׁהָיוּ בְּהַקְלוּזִי כָּל אַנְשֵׁי טִירוּוִיצֶעַ, וְגַם הָרַ' מַאִיר טֶעֶפְלִיקֶעֶר הַנ"ל גַּם-כֵּן הָיָה כְּנֶהוּג. וּבְמִכְּנֵן הַתְּחִילוֹ לְדַבֵּר אֹדוֹת הָרַב ר' נַחְמֵן טוֹלְשִׁינְעֶר לְשִׁמְעַ מַה שֵׁיאֵמַר ר' מַאִיר הַנ"ל. בְּשִׁנְתֵּי עוֹרֵר ר' מַאִיר לְהַשִּׁיב דְּבַר, לֹא עָנָה כְּלוּם. כִּי אִם הַתְּחִיל לְצַעֵק בְּקוֹל, הָרַ' נַחְמֵן הָרַ' נַחְמֵן, אַתֶּם יוֹדְעִים מִי הוּא ר' נַחְמֵן, ר' נַחְמֵן הָאֵט בֵּא ר' נְתָן גַּעַמְרַאֲגִין דִּי פֶּאֲמֵינִי צָעַם (ר' נַחְמֵן אֶצְלִי ר' נְתָן סָחַב אֶת עֵבִיטִי הַשׁוֹפְכִין):

בְּרֵךְ שֵׁשִׁי

כָּל הַנֶּזְכָּר בְּסֵפֶר שִׁיחוֹת וְסִפּוּרִים אֹדוֹת סְגֻלַּת הַקְּרִיאָה בְּדַבְרֵי רַבְּנֵי ז"ל, סוֹכְבִים גַּם עַל הַמַּעֲשִׂיּוֹת, וּבְאִפְסָן אֶחָד יוֹתֵר:

הקדמה לקצת רמזים במעשיות שבספר הספורי מעשיות, הוא מה שכתבתי לעיל בכרך שני אות כ"ה, שהבנתי מדברי מוהרנ"ת ז"ל שכל מעשה נעשה במקום שנעשה. ושמם נמשכים ונשתלשלים גם כל המעשיות שבתורה וביאים וכתובים. ושהשתלשלותם באמצעות היכל התמורות נמורים ונחלפים מעולם לעולם בשנויים שונים:

א

במעשה הראשונה מאבדת בת מלך. כבר כתבתי קצת רמזים בבאור המאמר שבלקוטי א' סימן ס' (פתח רבי שמעון) ועין שם:

ב

במעשה השלישית מהחגור, בדבר הרמז שיצא מפי רבנו ז"ל בעצמו, בענין הכתוב: "והיה בעין שתול וכו' אשר פריו וכו' ועלהו וכו' וכל אשר יעשה יצליח", שזה מרמז על העין והאילן שספרה השמש לפני הירח. ובקשרי דבריו הקדושים הנזכרים בספר לקוטי מוהר"ן כפי מסלתי אשר בארתי בספר באור הנ"ל, יש לבאר גם כן שזה זה הוא האילן שהזכיר אחר כך שבהשקאתו נתבטלים כל הקלפות והשדים, שלפי זה נבא במאמר ירח אל השמש: 'אתה דואג דאגות אחרות ואני אספר לך דאגה שלי,

אֲשֶׁר דַּאֲנָתָה מֵהַשְּׂדִים הַיּוֹנְקִים מֵאֲתָתָה. וּלְפִי הַנַּ"ל עַל
כְּרִתְךָ דְבָרָיו אוֹמְרִים פְּרִשׁוֹנֵי בְכוּנַת הַיָּרֵחַ שְׁזָה בְעַצְמוֹ
מִדְאָנָה שְׁלָה, כִּי מֵאַחַר שֶׁהָאֵילָן אֵינוֹ נִשְׁקָה וְגַם הוֹלֵךְ
וַיֵּבֶשׁ, מִמִּילָא מוּבָן מִשָּׁם כְּפִי סְפוּרוֹ הַקְּדוּשׁ, שֶׁבְזָה הוֹלְכִים
וּמִתְנַבְרִים בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר הַקְּלָפוֹת וְהַשְּׂדִים לֵינֵק יוֹתֵר
מִרְגְּלֵי הַיָּרֵחַ. (שְׁמֵהֲרַגְלֵי עַקֵּר הַיִּנְיָקָה כִּמּוּבָן מִזֶּה גַם מִסְפָּרוֹ לְקוּטֵי
תַנְיָנָא) וְגַם כְּפִי סְפוּרוֹ שֶׁם נִרְאָה מְבֹאֵר שְׁזָה זֶה מֵה שְׁצָוָה
הַחֲכָם לְבָנָיו שֶׁעַקֵּר פְּרִנְסָתָם יִהְיֶה מֵהַשְּׁקָאת אֵילָנוֹת. וְעוֹד
יֵשׁ לְפִי זֶה לְפָרֵשׁ שֶׁכֵּלָם הָיוּ בְּדַבַּר הַיָּרֵחַ, אֲשֶׁר הַשְּׁקָאת
הָאֵילָן מְסַגְּלֵת לָהּ כִּמּוּבָא בְּפָנִים, וְכְפִי שֶׁיֵּצֵא מִפִּיו הַקְּדוּשׁ
בְּדַבַּר הַמְּזֻמּוֹר הָרֵאשׁוֹן שֶׁבִּתְהִלִּים, נִרְאָה מְבֹאֵר שֶׁהַמְּבַחֵר
שֶׁבְּבָנָיו שֶׁעֲמַד בְּדַבַּר הַיָּרֵחַ הַנַּ"ל, הוּא הָאִישׁ אֲשֶׁר בִּתְחִלָּה
לֹא הֵלֵךְ וְאַחֲרֵי־כֵן לֹא עָמַד. וּבִתְכֵלִית הַהֶפְדָּה מֵהַמוֹשֵׁב
לְעִים מֵהַקְּלָפוֹת הַנַּ"ל, וְהוּא אֲשֶׁר זָכָה עַל־יְדֵי הָאָבִן טוֹב
הַמוּבָא שֶׁם לְעַמַּד בְּיַחּוּד הַשְּׁמֵשׁ וְהַיָּרֵחַ. וְשֶׁאֵז דִּיקָא
בְּהִיוֹתוֹ גַּם הוּא עִמָּהֶם בְּיַחּוּדָם, הִיָּתָה סְפוּרָם וְהוֹדְעָתָם
הַנַּ"ל זֶה לְזֶה, עֵינֵי שֶׁם הַיָּטֵב. (וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ שְׁזָה מַחֲמַת שְׁגָם הוּא
הַכֶּרֶחַ לָהֶם בְּיַחּוּדָם וְסְפוּרֵיהֶם הַנַּ"ל) וְשֶׁמַּחֲמַת זֶה זָכָה הוּא
בְעַצְמוֹ לְרִפּוּאת הַרְגָלִים עַל־יְדֵי הָאָבִק אֲשֶׁר הוֹדִיעָה
הַשְּׁמֵשׁ כִּי עַקֵּר הַשְּׁלֵמַת הַיָּרֵחַ, וְזֶה הָאִישׁ שֶׁעֲמַד בְּמִדְרַגְתָּה
הוּא מֵהַשְּׁמֵשׁ (כִּמּוּבָן מִזֶּה בְּמָקוֹם אַחֵר), וְאֵז בְּרִפּוּאתוֹ בִּיעַר

תחלה את הרשעים הגזלנים שגזרו לנו התגברות הלשון הרגלים כמובא. ואחר-כך בהשגחתו בהלצים הנזכר שם, היתה סבת השקאת האילן ברעידת הארץ, עד שנתבטלו הקלפות לגמרי. ויש להוסיף ולבאר שגם מחמת זה היתה כל התחלת דוד המלך עליו השלום את ספרו בזה המזמור, כי הוא בעצמו במדרגת הירח בנודע, ושעל-ידו יתבטלו כל הקלפות בנודע. ולעבדא ולמעשה תבין ותתבונן לפי כל זה עד היכן גדול ונפלא מעלת העסק באמירת תהלים, שכל בטול הקלפות הוא על-ידי זה, וכמובן גם בספרו הקדוש לקוטי תנינא, שכל בטול התגברות הקלפות המונעים מלבא בשערי תשובה, הוא ברב הסגלה הנמצאת באמירת תהלים עין שם:

ג

מעשה הזכוב ועבביש ספר רבנו ז"ל בשבא מנסיעתו לנורייטש הנזכר בספר חיי מוהר"ן. ובנסיעתו לקח עמו איש עשיר ונכבד וירא אלקים ר' שמואל מטעפליק שהיתה פרנסתו בחנות (מאנאפאקטור) אשר גם זוגתו בעצמה היתה ביכלת להשגיח על החנות, ועם ר' שמואל לקח בתחלה את רבי נפתלי מנעמירוב לנסע אתו עד ליפיוועץ. ובליפיוועץ הכרח להחזיר את רבי נפתלי לביתו, כי היה

איש חלוש ולא היה ביכולתו להיות נע ונדר בדרך רחוק כזה, ומכּוּן בימי הקר והחרף אשר מחצי סבת והלאה. ולקח בליפיוועין במקום רבי נפתלי ז"ל את ר' אייזיק יוסף מליפיוועין. והוא ור' שמואל הנ"ל הן הן השני אנשים הנרמזים במעשה הנ"ל (כי אף-על-פי שגם זאת היא מהמעשיות שבשנים קדמוניות, אבל בהשתלשלותם אשר הזכרתי בכרך שני עין שם, ועד זה העולם הנשמי, נמצא מעין זה גם בנסיעה הזאת מרבנו ז"ל, כי 'מאן מלכי רבנו'). ושנה את לבושיו בתחלת הנסיעה להיות נדמה בסוחר, והזהיר מאד את שני האנשים הנ"ל שלא יודיעו בשום מקום מי הוא. וקדם הנסיעה לקח רבנו ז"ל שלשים רענדליך ונתן לר' שמואל הנ"ל, וקנה בעד זה עגלה עם סוסים וגם שכר איש אחד שיהיה מיוחד להוליך את הסוסים. ואלה האנשים לא ידעו כלל להיכן הם נוסעים, רק בכל פרשת הרכים שאלו את רבנו ז"ל באיזה דרך לנסע והראה להם. והיה לר' שמואל ולר' אייזיק יוסף הנ"ל כמה ספורים מזאת הנסיעה. ואלה שני הספורים שמעתי מאבי ז"ל ששמע אותה מפיו ר' שמואל הנ"ל, הינו מה שעמדו פעם אחת עם העגלה אצל אכסניא, ורבנו ז"ל ור' שמואל נכנסו להאכסניא ומצאו שם את בעל הבית שנשא בחיקו תינוק בערך שתי שנים. ומיד בכניסת רבנו ז"ל ראה ר' שמואל שזה התינוק מראה לאביו על רבנו ז"ל,

וְאָמַר לוֹ בְּזֶה הַלְשׁוֹן: הָאֵט גּוֹטְעַר יוֹד (הִנֵּה יְהוּדֵי טוֹב, אַדְמו"ר).
וְאָבִיו הִבְעֵל הַבַּיִת הַזֶּה לְבָרַב מְרַדְתּוֹ בְּמַכִּירַת הַי"י ש'
לְהַעֲרֵלִים שְׁנַמְצָאִים שָׁם לֹא הִבִּיט וְלֹא הִטָּה כָּלֵל אֶת אֲזִנּוֹ
לְדַבְרֵי הַתִּינוּק. וְר' שְׁמוּאֵל נִבְהַל מְאֹד בְּשָׁמְעוֹ זֹאת מִפִּי
הַתִּינוּק, כִּי בְּכָל הָאֲלָפִים אֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִתְּוֲדָעוּ עִמָּהֶם
בְּדַרְכָּם הָרְחוּק לֹא נִמְצָא שׁוֹם אִישׁ שֶׁיֵּדַע וַיִּכִּיר בְּפָנָיו רַבְּנּוּ
ז"ל כִּי רַב וְגָדוֹל הוּא בְּיִשְׂרָאֵל (שֶׁנִּקְרָא בְּלִשׁוֹנֵנוּ גּוֹטְעַר יוֹד)
מֵרַב הַתְּדַמּוֹתָיו בְּאִישׁ סוֹחֵר כְּנ"ל. וְאוּלָם מַחֲמַת שְׁגָם ר'
שְׁמוּאֵל עָמַד בְּסֻמוֹךְ לְרַבְּנּוּ ז"ל, חָשַׁשׁ ר' שְׁמוּאֵל פֶּן עָלְיוֹ
בְּעֵצְמוֹ הִרְאָה הַתִּינוּק בְּיָדוֹ לְאָבִיו (כִּי הִיָּה בַעַל צוּרָה כְּמוֹ
אַדְמו"ר גָּדוֹל). וְהוֹצִיא ר' שְׁמוּאֵל מִטַּבַּע מַכִּיסוֹ וְהִלָּךְ לְהַתִּינוּק
וְנָתַן לוֹ, וְאָמַר לוֹ אַ יָא אִיךְ בֵּין אַ גּוֹטְעַר יוֹד? (נִכּוֹן אֲנִי הוּא
הָאַדְמו"ר?) וְהִשִּׁיב הַתִּינוּק לֹא. וְהִרְאָה לוֹ עוֹד הַפַּעַם בְּיָדוֹ עַל
רַבְּנּוּ ז"ל בְּעֵצְמוֹ וְאָמַר לוֹ זֶה הוּא גּוֹטְעַר יוֹד (אַדְמו"ר). וְרַבְּנּוּ
ז"ל יָצָא מִיָּד אֶל הַחוּץ וַיֵּשֶׁב עַל הָעֵגְלָה. וּבְגִסְעֵתָם הִתְחִיל
ר' שְׁמוּאֵל לְתַמּוֹה עַל דְּבַרֵי הַתִּינוּק, וְעָנָה רַבְּנּוּ ז"ל וְאָמַר,
ווער דען זאל זיין באַלֶּה הַיָּמִים אַ מַבִּיין? (וכי מי יִהְיֶה בַיָּמִים
אלו מביין?):

ד

וְהִנֵּה בְּגִסְעֵתָם אֲשֶׁר בְּכָל פְּרִשְׁת דְּרָכִים הִרְאָה לָהֶם רַבְּנּוּ
ז"ל לְהִיכֵן לְנִסְעַ כְּנ"ל, נִזְדַּמָּן קָצַת פְּעָמִים שֶׁהָיוּ נוֹסְעִים עַל

הדרך שֶׁכָּבַר נִסְעוּ בוֹ פַּעַם אַחַת. וְכִמָּה יָמִים אַחַר מַעֲשֵׂה
הַתֵּינוּק הַנִּלְ גִּזְדָּמָן גַּם־כֵּן שָׁנְסְעוּ עוֹד הַפַּעַם בְּדֶרֶךְ
הָאֲכַסְנִיָּא הַנִּלְ שֶׁהָיָה שָׁם זֶה הַתֵּינוּק. וְכֹאֲשֶׁר רָאָה ר' **ר'**
שְׂמוּאֵל שְׂזוּאֵת הִיא הָאֲכַסְנִיָּא, בִּקְשׁ מִהַמּוֹלִיךְ אֶת הָעֲגָלָה
שִׁיעַמַד שָׁם, וְנִכְנַס לְהָאֲכַסְנִיָּא בְּדִי לְרֹאוֹת עוֹד הַפַּעַם אֶת
הַתֵּינוּק הַנִּלְ. וּמִצָּא לְהַבְעֵל הַבַּיִת יוֹשֵׁב עַל הָאָרֶץ בְּאַבְלוֹת
אַחַר הַתֵּינוּק הַנִּלְ:

ה

סְפוֹר הַשָּׁנִי, שָׁלְנוּ פַּעַם אַחַת בְּבַיִת הַמְּלוֹן שָׁנְמִצָּא שָׁם
הַרְבֵּה אוֹרְחִים מִהַעֲיֵרוֹת הַסְּמוּכוֹת אֲשֶׁר הִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה.
וְכָל נְסִיעַתָם הָיְתָה בְּמַדִּינַת פְּאֵלִיסַע אֲשֶׁר עֶקֶר הַמְּסַחְרִים
הוּא בְּכָל הַיּוֹצֵא מִהַעֲרוֹת וְהַחֲרָשִׁים הַגְּדוֹלִים הַנִּמְצָאִים
שָׁם עֲצִים, קָרָשִׁים, גְּלָגְלִים, זָפֶת וְכַדוּמָה. וּבִזְמַן הַחֲרָף הַנִּלְ
שֶׁהֲלִילוֹת אַרְבוֹת יָשְׁבוּ סוֹחְרִים רַבִּים סְבִיב הַשְּׁלַחַן הַגְּדוֹל
שֶׁעַמַד שָׁם בְּאַמְצַע הַבַּיִת, וְדָבְרוּ זֶה עִם זֶה בְּמַסְחָרֵיהֶם
בְּדֶרֶךְ הַסּוֹחְרִים. וְרַבְּנוּ ז"ל יָשַׁב בִּינֵיהֶם וְהִרְכִּיב אֶת דְּבָרָיו
גַּם־כֵּן בְּאַמְצַעוֹת דְּבָרֵיהֶם וּבִפְרָטֵי מַסְפְּרֵי הַסְּכוּמִים
שֶׁבִקְנִינֵיהֶם, וְשִׁמּוֹת הָאֲדוּנִים שֶׁסָּחְרוּ עִמָּהֶם כְּמִי שֶׁכָּבַר
נִמְצָא בִּינֵיהֶם מִזְמַן רַב. וְר' שְׂמוּאֵל הַנִּלְ עַמַד מֵאַחֲרָיו
וּמִשְׁתוּמִם וְנִתְפְּלָא מְאֹד בְּשִׁמְעוֹ וּבְהַבִּיטוֹ עַל כָּל זֶה. וְגַם

הרבה להתפלא על אשר לא שאלו ודרשו מאתו הסוחרים מי הוא ומאיזה מקום הוא, הבקי כל־כף בפרטי מסחריהם כנ"ל. ואחר־כך בערך שעה או שתיים, נתפרדו הסוחרים כל אחד למקומו שרצה לישן שם. ולא נשאר אצל השלחן רק רבנו ז"ל ועוד איש אחד מהסוחרים שעדין נתעבב בישיבתו אצל השלחן. וזה הסוחר התחיל להביט בפני רבנו ז"ל ואמר לרבנו ז"ל אתם נודעים לי מאד איר זענט מיר זייער קענטליך. והשיב לו רבנו ז"ל אתם סוברים שאני פלוני זה והזכיר לו שם הפלוני, וכונן לדעת הסוחר שבאמת היתה עליו כוננתו. וכאשר ראה הסוחר שעדין לא נודע לו, ענה ואמר שנית לרבנו ז"ל, אני יודע איך וויים שוין. והשיב לו רבנו ז"ל עוד הפעם אתם סוברים שאני פלוני והזכיר אותו עוד הפעם בשמו. וכונן גם־כן עוד הפעם לשם זה האיש אשר עליו נדמה להסוחר על רבנו ז"ל שזה הוא, ובתוך כך פנה זה הסוחר גם־כן למקומו. והשגחה נפלאה, לא עלה כלל על דעתו של הסוחר לתמוה ולהתפלא עד שיעמד על זה, וירצה דוקא לחקר ולידע מי הוא זה האיש המכונן כל־כף לדעתו, הבקי כל־כף במסחרי שאר הסוחרים כנ"ל. וקדם אור היום השכים רבנו ז"ל ונסע לדרכו כנ"ל:

ו

ויען אשר יצאתי להודיע קצת מעשיות מרבנו ז"ל הנני
 אנב אורחא לספר גם מה ששמעתי מר' יחיאל מענדיל
 ז"ל, ששמע מהרב ר' שמואל יצחק ז"ל ממשעהרין. שנסע
 עם רבנו ז"ל לוואלמשיסק (בעת הנשואין של בתו מרים ז"ל).
 באמצע הדרך פעם אחת בתחלת הלילה, צוה עליו רבנו
 ז"ל שישב אתו על העגלה, ושיצוה להערל הבעל עגלה
 שיקשר את החבלים מהסוסים להעגלה בעצמה (ולא שיאחו
 אותם בתוך ידו) ולהניח את הסוסים שילכו מעצמם. ומיד
 נתכפל עליהם אפלות וחשכת הלילה בכפל כפול ומכפל
 כזה, עד שבישיבתו סמוך לרבנו ז"ל על העגלה, ולא היה
 ביכולתו לראות את רבנו ז"ל. ונתעכב הדבר עד ערך שעה
 או שתים. והעגלה עם הסוסים הגיעו ובאו לעיר אשר
 בתחלה לא ידע כלל הרב הנ"ל שם העיר. והסוסים עמדו
 מעצמן אצל בית אכסניא שלא היה נג על הבית. ורבנו ז"ל
 ירד עמו מהעגלה ונכנסו אל הבית. ונמצא שם בהבית
 איש משרת אשר הכין מיד לרבנו ז"ל חדר מיוחד ושכב
 שם לישן. והרב ר' שמואל יצחק הנ"ל ישב שם בבית
 הגדול עם המשרת בחד. וקדם ששכב רבנו ז"ל בחד
 הנ"ל, צוה להכין עבורו תבשיל לסעדת הלילה. ורבנו ז"ל

שָׁכַב שֵׁם בְּחֶרֶד הַנָּ"ל עַד שֶׁנִּגְמַר הַבְּשׂוּל מִהַתְּבַשִּׁיל הַנָּ"ל. אַחַר שֶׁאִמְרָה הַמְּשֻׁרֶתֶת לְהַמְּשֻׁרֶת שֶׁנִּגְמַר הַבְּשׂוּל מִהַתְּבַשִּׁיל, אָמַר הַמְּשֻׁרֶת לְהֵרֵב הַנָּ"ל לְהַקְיִין לְרַבְּנוּ ז"ל מִהַשָּׁנָה (כִּי הַמְּשֻׁרֶת לֹא יָדַע כָּלֵל מִי הוּא, וְהֵרֵב ר' שְׁמוּאֵל יִצְחָק הַבֵּין מַעֲצָמוֹ שֶׁכֵּן רָצוֹן רַבְּנוּ ז"ל שֶׁלֹּא יִגְלֶה מִי הוּא). וְלֹא רָצָה הֵרֵב לְהַקְיִין בְּעַצְמוֹ לְרַבְּנוּ ז"ל, וְעָנָה לְהַמְּשֻׁרֶת, אִם אַתָּה רוֹצֵה לֵךְ וְהַקְיָצוּ בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: יוֹד יוֹד שְׁמִיטָה אוֹיֵף עֹסֵעַ וְעַטְשֵׁעֶרֶע (יְהוּדֵי יְהוּדֵי, קוֹם בְּשָׁבִיל לֶאֱכֹל אֲרוּחַת־עָרֵב). וְנִתְעוֹרֵר רַבְּנוּ ז"ל, אֵךְ לֹא רָצָה לֶאֱכֹל, אֲבָל צָוָה שָׁנָם בְּלִי זֶה יִשְׁלַם בְּעַד הַתְּבַשִּׁיל בְּנֵהוּג. וְחֹזֵר וְעֹלָה עִמּוֹ מְיָד עוֹד הַפֶּעַם עַל הָעֵגְלָה וְצוּהָ עוֹד הַפֶּעַם שֶׁהָעָרֵל יִקְשֹׁר אֶת הַחֲבָלִים מֵעַל הַסּוּסִים לְהָעֵגְלָה שֶׁיִּלְכוּ וְיִרוּצוּ הַסּוּסִים מַעֲצָמָם כַּנָּ"ל. עַד שֶׁחֲזְרוּ וּבָאוּ לְתוֹךְ הָעִיר וְהַבַּיִת מְלוֹן שֶׁנִּסְעוּ מִשָּׁם בְּתַחֲלַת הַלֵּילָה כַּנָּ"ל. וּבָעֵת יָשִׁיבַת הֵרֵב עִם הַמְּשֻׁרֶת כַּנָּ"ל, שָׂאֵל מִהַמְּשֻׁרֶת שֵׁם הָעִיר הַנָּ"ל וְהַשִּׁיב לוֹ. וַיִּדַע וְהַבֵּין הֵרֵב שֶׁזֹּאת הָעִיר הוּא בְּעָרֵךְ כַּמָּה מֵאוֹת פְּרָסָאוֹת מִמְּקוֹם הָעִיר וְהַבַּיִת מְלוֹן הַנָּ"ל שֶׁנִּסְעוּ מִשָּׁם וְחֲזְרוּ לְשָׁם, וּבְאִמְצַע חֲזָרְתָם כַּנָּ"ל אָמַר רַבְּנוּ ז"ל שֶׁהוּא מַחֲזִיק מוֹכָה לְהַמְּשֻׁרֶת שֶׁהַקְיִין אוֹתוֹ. וְעוֹד מַעֲשֵׂה אַחַת שֶׁמַּעֲתִי מִר' יַחֲיָאֵל מַעֲנֵדִיל הַנָּ"ל שֶׁשָּׁמַע מִהֵרֵב ר' שְׁמוּאֵל יִצְחָק הַנָּ"ל מִטְּשַׁעֲהָרִין. שֶׁפֶּעַם אֶחָד נָסַע לְרַבְּנוּ ז"ל לְבֵרֶסְלָב וְלָן בְּבֵיתוֹ הַגָּדוֹל שֶׁהָיָה מְקוֹם

האורחים. ומתדר רבנו ז"ל לא נמצא שום פתח אל החוץ רק לזאת הבית, ומהבית נמצא פתח אל החוץ מצד מערב. ופתאום באמצע הלילה שמע הרב הנ"ל קול רעש מתדר רבנו ז"ל, כמו מכמה אלפים אנשים, והרב ידע ברור שלא נמצא שם בהתדר שום אדם חוץ רבנו ז"ל, יען אשר לא נמצא כלל מזה התדר הקטן שום פתח אל החוץ רק דרך זאת הבית ששכב שם הרב כנ"ל, והבית היתה סגורה מבפנים בלילה כנהוג (וגם חדר רבנו היה קטן מהכיל כלל הרבה אנשים ומכל שכן וכל שכן אלפים אנשים כפי הרעש הנ"ל שיצא משם). ונפל על הרב פחד ורעד גדול ועצום מקול הרעש הזה, עד שמרב הרעד והתדרה שחרדו בו כל אבריו נפל מהמשכב על הארץ, וגם נתירא אחר-כך מלהזיז את עצמו ולקום מהארץ עד שנשקע הרעש. ויקם אחר-כך מהארץ ויצא אל החוץ, ונתעכב שם בחוץ עד שהאיר היום. וגם אחר-כך נתביש ונתירא מרבנו ז"ל לשאל מאתו מה זה ועל מה זה, כי הבין שאין זה רצונו שישאלנו:

ז

ונחזור לעניננו מה שנראה לי רמזים ממשעה הזכוב וכו' כנ"ל מספורי מעשיותיו עין שם. כי כפי הנזכר בסוף המאמר שבלקוטי א' סימן כ' (תשעה תקונין וכו') בזה הלשון: 'קדם שבא לבהינת ארץ ישראל אזי אל יתהלל חוגר

במפתח. אבל אחר-כך בשנוצת, אז נקרא איש מלחמה' (וממילא מובן שאין זה רק מי שבא לארץ ישראל באמצעות התשעה תקונים הנזכרים שם, ושאין זה רק מי שנגלה זאת) כי מכל זה בא נבא בהנזכר בנסיעת רבנו ז"ל לארץ ישראל שמכון ממש לימי ראש השנה נכנס בעיר חיפה (ועין שם בספור הנסיעה כרב שמחתו שהיתה בזאת הלילה), כי לפי הנ"ל יש לבאר שזה מה שקבע מאז והלאה לכל אנשיו את יום אספתם אליו בראש השנה. ומה שקתב שם שבאספת כל השרים שנמצא שם היו עושים עניני צחוק, יש לבאר שזה מה שמבאר מדברי הוזהר הקדוש והאר"י ז"ל, שכל ענין ראש השנה הוא בסוד יצחק (שנקרא על שם "צחוק עשה לי" וכו'). ומה שבהצחוק מכל האמות תפס לדגמא את ישמעאל יש לבאר שזה מה שנזכר ישמעאל בקריאת הספר הנזכר שם. והזבוב הנזכר שם יש לבאר שזה ענין החלושי כח שב' ישראל הנרדפים מקלפת עשו עמלק ימח שמם הנמשל לשממית (שהוא ממין עכביש כנודע). כמובן מרש"י בשם המדרש, שהוא שנשאר עליו הכתוב (בעובדיה שנבא עליו) "בזוי אתה מאד", כי הוא מבזה יותר מכל השקצים (כאשר כבר הזכרתי מעין זה בשיחות וספורים שבפרד הראשון עין שם). שאחר שבבר הטפה את עצמה ברנל אחד על הדף וכו' נשארה מטה מטה עד שלא נשאר ממנה כלום. שזה

שְׁמוּכָא בְּרִישׁׁי בְּשֵׁם הַמְדַרְשׁ, עַל הַכְּתוּב "וַיְדוּ אוֹהֲזוֹת
 בַּעֲקֵב עֵשׂוֹ" וְכוּ', שְׁלֵא יִסְפִּיק זֶה לְגַמֵּר מַלְכוּתוֹ עַד שֶׁבָּא זֶה
 וְנוֹטְלָה הַיְמָנוּ. וְהֵינּוּ כַּנִּל, שְׁדִיקָא כְּשֶׁחֲגִיעַ הָעֶכְבִּישׁ בַּעֲקֵבוֹ
 וְרָגְלוֹ עַל הַדָּף, עַד שֶׁנִּדְמָה שְׁאֵפֶס תַּקְוָה לְהַזְבוּב. כִּי בְּלִי
 סִפְק תַּשְׁחַת חֵם וְשָׁלוֹם לְגַמְרֵי מִקְלַפֵּת הָעֶכְבִּישׁ כַּנִּל. וְאִז
 דְּוָקָא הִתְחִיל הָעֶכְבִּישׁ לִירֵד מִטָּה מִטָּה עַד שֶׁנִּמְחָה לְגַמְרֵי.
 וְגַם מִמִּילָא מוּכָן יוֹתֵר לְפִי זֶה (מָה שְׁמוּכָא גַם בְּשֵׁם ר' שְׁמִשׁוֹן
 מֵאוֹסְטְרִיפָאלי) שֶׁהַזְבוּב הוּא מְרָמוֹ בְּרֵאשֵׁי תְבוּת, "וַיִּכְרוֹן
 בִּסְפָר וַיִּשִׁים בְּאַזְנֵי" וְכוּ' שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרֶשֶׁת עֲמַלְק יִמַח שְׁמוֹ.
 כִּי גַם מָה שֶׁנִּתְנַמְנֵם הַמְלֶךְ וַיִּשֵׁן עַד שֶׁהָיָה קָשָׁה לְהַקִּיצוֹ, עֵינַי
 שָׁם, יֵשׁ לְבָאֵר שְׁזָה עֵינַי מָה שְׁמִבְּאֵר מִצְרוּפֵי דְבְרֵי הָאֵר"י
 ז"ל וְדְבְרֵי רַבְּנּוּ ז"ל (בְּסִימָן נ"ד שְׁבַלְקוּטֵי א') שֶׁבְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה
 מִתְנַגֵּב בַּח הַמְדָמָה שְׁבַשְׁנָה, לְבַלְעַ וּלְהַעֲלִים אֶת הַזְכָּרוֹן
 בְּסִפְרֵי הַנִּל. וְשֶׁכֵּל הַתְּקוּן וְהַבְּרוּר הוּא עַל־יְדֵי יוֹסֵף שֶׁהוּא
 בֶּן פּוֹרְתֵי וּפּוֹרְתֵי תְלוּם הַפְּרִיזוֹת (שְׁבַרֵאשׁ הַשָּׁנָה כְּנוֹדַע),
 שְׁבַהֲתַנְגְּרוֹת הַמְדָמָה (שְׁנוֹכֵר בְּלִקוּטֵי א' סִימָן נ"ד הַנִּל) הַסּוּמְךְ
 בְּכָל עֵת לְבַלְעַ אֶת הַטּוֹב, וְלֹא יוֹדַע כִּי בָּאוּ אֵל קַרְבְּנָה.
 וְהַתְּקוּן הוּא עַל־יְדֵי יוֹסֵף, כִּי אֶף־עַל־פִּי שָׁגַם הוּא נִבְלַע
 תַּחֲלָה בְּבֵית הָאֲסוּרִים, וְגַם עָלָיו סוּבֵב הַכְּתוּב "רַבִּים קָמִים
 עָלָי" (כַּמּוּכָן מֵהַמְזֻמּוֹר שְׁרָמוֹ בּוֹ רַבְּנּוּ ז"ל אֶת הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה) רַבִּים
 וְגִדּוּלִים בַּתּוֹרָה וְכוּ' שְׁבִטֵי י"ה בְּעֶצְמָם. וְהוּא כְּבֵאוּ זָכָה

לְבָרַר גַּם חֵלוֹם פְּרַעַה שֶׁבְּלִיל רֵאשׁ הַשָּׁנָה, עַד שִׁינְאָ מִבֵּית
הָאֲסוּרִים, וַיִּבְאוּ אֹחֵי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ, כִּי עַל-יָדוֹ לִבְד
יִהְיֶה עֵקֶר הַתִּקּוֹן. וּבִפְרָט בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, "מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה'
וְכוּ' נָקִי כַפַּיִם וְכִר לִכְב" בל"ב שָׁנִים (כַּמּוֹכֵן מִזֶּה בְּדַבְרֵי
מוֹתֵרנִית ו'ל). גַּם אִם נִדְקָדֵק בְּסִפּוּר הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה הַזֹּאת בְּעֵנִין
הַמְּלֻךְ שֶׁכֹּאֲשֶׁר הִבִּין אֶת הָאֱמֶת. וְרָצָה לְהַחְזִיר לְמוֹטֵב אֶת
כָּל הָעוֹלָם, נִסְכֵּם בְּדַעְתּוֹ שִׁיִּסַּע וַיַּחֲפֹשׂ אֶת הַחֲכָם וְהַנְּבוֹן
שִׁיפְתֹּר לוֹ אֶת הַחֵלוֹם, וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַתְּפִילָא בְּזֶה. כִּי מָה
עֵנִין הַפְּתָרוֹן לְהַחְזֹרֶת הָעוֹלָם לְמוֹטֵב. וְאוֹלָם כְּפִי הַנַּ"ל תְּבִין
מִרְחוֹק שֶׁהַפְּתָרוֹן נוֹגֵעַ לְבְרוּר הַטּוֹב מִהֲרַע הָעוֹסֵק לְבַלַּע
אֶת כָּל הָעוֹלָם. גַּם בְּעֵנִין הַשְּׁבוּיִים שֶׁלָּקַח בַּשְּׂבִיָּה שֶׁנִּמְצָא
בִּינֵיהֶם יִפֹּת תֹּאֵר וְכוּ' יֵשׁ לְרַמֵּז גַּם-כֵּן בְּדַבַּר הַמְּזוּמָּר הַנַּ"ל
שֶׁאָמַר דָּוִד בְּבִרְחוֹ מִפְּנֵי אֲבִשְׁלוֹם שֶׁהָיָה בֵּן יִפֹּת תֹּאֵר
כַּמּוֹבָא בְּדַבְרֵי חֲכָמֵינוּ ו'ל, וּמִמִּילָא מוֹכֵן לְפִי זֶה שִׁידַע דָּוִד
שֶׁנִּמְצָא בּוֹ נֶפֶשׁ יָקָר מֵצַד הַזְּכוּרֹן הַנַּ"ל רַק מִחֲמַת שֶׁנִּבְלַע
בְּרַע הַמְּדַמָּה בְּתַכְלִית הַהֶפֶךְ (עֵין שָׁם בְּסִימָן נ"ד הַנַּ"ל):

בְּמַעֲשֵׂה הַחֲכָם וְתָם. מְבֹאֵר מִשִּׁיחוֹת רַבְּנֵנוּ שֶׁמוֹבָא שָׁם אַחַר
הַמַּעֲשֵׂה, בְּעֵנִין עֲמָלֵק שֶׁהָיָה חוֹקֵר וְכוֹפֵר, וְכֹאֲשֶׁר נוֹדַע
מִסְּפָרֵי אֱמֶת שֶׁהוּא קָלַפֶּת עִשׂוֹ שִׁינְאָ מֵאֲתוֹ, יֵשׁ לְבֹאֵר בְּזֶה
שֶׁנִּתְגַּדַּל עִשׂוֹ עִם יַעֲקֹב אִישׁ תָּם. וַיַּעַן אֲשֶׁר זֶה לַעֲמַת זֶה
נִמְצָאִים גַּם חֲלָקֵי נֶפֶשׁ יַעֲקֹב בְּזָרְעוֹ אַחֲרָיו. וְדוֹר הוֹלֵךְ הוּא

דור שָׁבָא, וכפי שֶׁסֶפֶר רַבְנוּ ז"ל סָדַר הָאֲכִילָה וְהַשְׁתִּיָּה
 וְהַמְלָבוּשִׁים שֶׁל הַתָּם וְכוּ', יֵשׁ לְבָאֵר שְׁזֵה שֶׁסֶפֶרָה הַתּוֹרָה
 בְּפָרְשַׁת בְּשַׁלַּח אֵת דְּבַר הָעֲנָנִים אֲשֶׁר מִבְּאֵר מִדְּבָרֵי רַבְנוּ
 ז"ל בְּלִקּוּטֵי א' סִימָן ג"ח שְׁזֵה עֲנִין הַמְלָבוּשִׁים וְשִׁמְרָמוֹז זֹאת
 בְּהִכְתוּב "בְּשִׁים עֲנִין לְבוּשׁוֹ". וְגַם נִרְאֶה מִהִכְתוּב בְּפָרְשַׁת
 עֲקֵב, "שִׁמְלַתְדָּ" וְכוּ' שֶׁלֹּא הֶעֱטָרְכוּ כָּלֵל לְהַחֲלִיף אֵת
 הַמְלָבוּשִׁים בְּכָל מַשָּׁד הַלִּיכְתָּם עִם הָעֲנָנִים. וְגַם שָׁם
 בְּפָרְשַׁת בְּשַׁלַּח סֶפֶרָה הַתּוֹרָה בְּדַבַּר הַלֶּחֶם (מִן הַשָּׁמַיִם)
 שֶׁהִרְגִּישׁוּ בּוֹ טַעַם כָּל הַמַּאֲכָלִים, וְגַם שָׁם בְּפָרְשַׁת בְּשַׁלַּח
 סֶפֶרָה הַתּוֹרָה בְּדַבַּר הַבָּאֵר אֲשֶׁר נֹדַע בְּסִפְרֵי אֱמֶת שְׁנַם
 בְּמִימֵי הַבָּאֵר הִרְגִּישׁוּ טַעַם כָּל הַמַּשְׁקָאוֹת, שׁוּב מוּבָן מִכָּל
 זֶה לְעֲנִין הַמַּעֲשֵׂה הַנ"ל שֶׁאַחַר שֶׁסֶפֶר רַבְנוּ ז"ל בְּדַבַּר
 הָאֲכִילָה וְהַשְׁתִּיָּה וְהַמְלָבוּשִׁים שֶׁל הַתָּם, עָנָה וְאָמַר בְּתוֹךְ
 כֶּךָ נַעֲשֶׂה רַעֲשׁ שֶׁהִחָכַם נוֹסַע וּבָא. וַיֵּשׁ לְבָאֵר שִׁמּוֹזֵאת
 הַמַּעֲשֵׂה שֶׁבְּשָׁנִים קָדְמוֹנִיּוֹת נִשְׁתַּלְשַׁל אַחֲר־כֶּךָ בִּימֵי מֹשֶׁה
 רַבְנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם שֶׁאַחַר כָּל סִפּוּר עֲנִין הָאֲכִילָה וְהַשְׁתִּיָּה
 וְהַמְלָבוּשִׁים (שֶׁכָּל זֶה זָכוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם הֵם הָאִישׁ תָּם הַנ"ל) סוּבֵב
 הִכְתוּב בְּסוֹף פָּרְשַׁת בְּשַׁלַּח "וַיָּבֵא עִמָּלֵק". וְאַהֲבַת הַחָכָם
 לְהַתָּם יֵשׁ לְבָאֵר (כַּמּוּבָן מִדְּבָרֵי רַבְנוּ ז"ל בְּמָקוֹם אַחֵר) שֶׁהוּא גְרוּעָה
 מִשְׁנָאָה מֵרַב הַלְצוֹן וְהַשְּׁחוּק שֶׁשָּׁחַק מֵאֲתוֹ, כִּי גַם עֲתָה
 נִקְרָא זֹאת בְּשֵׁם מְלַחֲמַת עִמָּלֵק כַּמּוּבָן מִדְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים:

והנה אחר כל זה סמכה התורה פְּרִשְׁת יִתְרוּ שְׁמִשָּׁם מִבְּאֵר
 שְׁשֵׁלַח הַמֶּלֶךְ עֲלִיּוֹן יִתְבָּרֵךְ לְכָלֵּל יִשְׂרָאֵל (שְׁנִקְרָאִים בְּשֵׁם תָּם
 כְּנ"ל) מִכְּתַב אֱלֹקִים, וְהֵם עָנוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע קִדָּם שְׁקִרְאוּ
 כָּלֵּל בְּהַמְּכָתֵב. וְזוֹרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ" שָׁגַם לְבַנֵּי עֲשׂוּ שֵׁלַח אֶת
 הַמְּכָתֵב אֲבָל חָקְרוּ כָּל־כֶּךָ עַד שֶׁלֹּא נִתְקַרְבוּ כָּלֵּל לְהַמְּלֹךְ
 עֲלִיּוֹן יִתְבָּרֵךְ. וְאִף־עַל־פִּי־כֵן סוּף סוּף יִתְבָּרַר גַּם מֵהֵם
 חֲלָקֵי נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל לְהִתְתַּקֵּן עַל־יְדֵי הַתָּם וְהַבַּעַל שֵׁם
 טוֹב. כִּי גַם מִבְּנֵי בְּנֵי שָׁל הָמֶן לְמַדּוּ תוֹרָה וְכוּ'. יֵשׁ שֶׁהֵם רַע
 לְגַמְרֵי לְהַמְּחֹת עַד־י עַד:

אָמַר מוֹהֲרַנ"ת ז"ל הֵיכֵן שְׁמֵתִקְבָּצִים עֲשָׂרָה מֵאֲנָשֵׁי
 שְׁלוֹמֵנו, רְאוּי לִסַּע אֶת כָּל קִצְוֵי הָעוֹלָם לְתַחַב אֶת רֵאשׁוֹ
 בִּינֵיהֶם, וְדַבֵּר אִזְ לְעִנְיָן רֵאשׁ הַשָּׁנָה כְּשֶׁנֶּאֱסָפִין כָּל הַקְּבוּץ
 הַקְּדוֹשׁ כִּמְהָ גְדוֹל הוּא מְאֹד:

הוֹסְפוֹת הַשִּׁיבִים לְסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיֹת

מִכְּתַב־יַד הַמְּחַבֵּר זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ אָמֵן

א

רֵאשֵׁי פָּרְקִים לְבֵאוֹר הַמַּעֲשֶׂה מֵהַשְּׁתֵי צִפְּרִים שְׁבִיּוֹם ה'
 שְׁבַמְעֵשָׂה הַשְּׁבָעָה בְּעַמְלִירִם. "קוֹל דְּוִדֵי דוֹפֵק וְכוּ' יוֹנְתֵי
 תַּמְתִּי" (שֶׁהִיא תַּמָּה לְבַת זוּגָה הַעוֹמֶדֶת לְמִינְהוּ בַּנּוֹדָע) "וְדוֹדֵי חֶמֶק
 עֵבֶר וְכוּ' בַּקְּשָׁתִיהוּ וְלֹא מִצְּאֵתִיהוּ" וְכוּ', וְהוּא עִנְיָן הַחֲרָבָן,

כְּנוֹדַע שְׁנִפְרְדוּ (כְּעֵין אַבְדָּה) שְׁנֵי הַכְּרוּכִים וְהַצְּפָרִים הַנִּלְזָה
מִזֶּה עַד יוֹם הַבְּנִיין, שְׂאֵז יִשׁוּבוּ וַיִּמְצְאוּ זֶה אֶת זֶה לְהַתְּחַבֵּר
"כְּמַעַר אִישׁ וְלוֹתוֹ".

שִׁיר לְמַעֲשֵׂה הַבְּעֵרְגִיר:

ב

גַּם בְּהַמְעֵשֶׂה הַבְּעֵרְגִיר וְהַעֲנִי נָבֵא לְרַמֵּז קָצֵת לְפִי הַנִּלְזָה. כִּי
לְכַאוֹרָה יֵשׁ לְהַתְּפַלֵּא עַל אוֹדוֹת הַכְּנִיסָה לְפִרְדָּם וּמְקוֹם
הַיִּפְתַּת תַּאֲר, שְׁגַם לְפִי שְׁעָה זֶה הַצִּיין וְנִפְגַּע וְזֶה הַצִּיין
וְנִתְעַלֵּף (כְּנִגּוּעַ וּמַת) מַעֲצָם בְּהִירוֹת אוֹר פְּנִיָּה עֵין שָׁם.
וְלְכַאוֹרָה גַּם אִם הִיְתָה רְצוּנָה וְהוּטַב בְּעֵינֶיהָ הַבְּחוֹר
וְהַנְּבָחַר מִכָּלֵם בְּכַתֵּב הָעֵדוֹת שֶׁל הַשְּׁבָעָה מִימּוֹת הַמוֹבָא
שָׁם, אֲבָל גַּם הוּא בְּעַצְמוֹ לֹא הָיָה לוֹ שׁוּם יִכְלַת לָזֶה. כִּי
אִיֶּה וְאִיֶּפֶה הָעֵצָה וְהַתְּקַנָּה לְהִיּוֹת נִכְנָם וַיּוֹצֵא כָּלֵל בְּמְקוֹם
הַנּוֹרָא וְהַנְּשָׁבֵב שְׁבַנְפְּלָאוֹת אוֹר הַפְּנִים הַנִּלְזָה. וְאוּלָם מְרַחוֹק
תָּבִין לְפִי הַנִּלְזָה בְּתַעְלוּמוֹת וְנַעֲלָמוֹת דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים עַל
אוֹדוֹת הַנְּסִיוֹנוֹת שֶׁבְּשָׁבָעָה מִימּוֹת הַנִּלְזָה, אֲשֶׁר גַּם בְּתַחֲלָה
עַל-יָדָם לְבַד יִצְאָה אֶל הַפַּעַל פְּקַדַת הַלְּדָתָם כְּמוֹבָא שָׁם.

וּמִמָּה שֶׁהַשּׁוּה אֲדַמּוֹר ז"ל שְׁבָעַת הַקּוֹלוֹת (שֶׁל הַלְּדָת הַמַּחִין
וְשְׁבָעַת הַמַּדּוֹת שֶׁלֹּהֲבָאָתָם לְפָנִים) לְסוֹבֵב עַל שְׁנֵיהֶם בְּדַבְּרֵי
הַכְּתוּב "תְּפַלֵּם שְׁבָעָה יָמִים". וְכִפִּי שִׁישׁ לְבָאָר בְּעֵנִיוֹת

דעתי שמה שהזכיר לענין הקולות תורה ותפלה, הוא מחמת שכל בחינה כלול מכל הבחינות. אבל בדרך כלל יהיה עקר הע' קלין בהתפלה הנ"ל, בהבאת והתגלות המחין של התורה באור הפנים, שהוא על-פי עמודי מצותיה ומדותיה שבכלליות, הצצה וחלקה אותם בתקוני שבעה מדותיה ונרותיה הנ"ל. מהמוב"פ:

במעשה האונס:

ג

שהיא מרמות במזמור "למה רגשו וכו', וגם מלשונו הקדוש בבאור הכתוב (שבימין קנ"ה) ויקוד וכו' (פיקוד אש) ארץ אפים ראה, תבין מרחוק בבאורו מעשה האונס שבמזמור "למה רגשו וכו' פן יאנגף ותאבדו דרך פי יבער כמעט אפוי". כי אף-על-פי שכל הדרכים הנאבדים יהיה ממלאך האף והפעם שממנה על כל המשחיתים והדינים, אבל דרך האש והתבערה הוא מעקר האף והמדת הדין הנ"ל ובתכלית בטולו שבציון הר קדשו (שבארץ ישראל), נתבטל מדת הדין שלמעלה ונהפך ליקוד אש. וגם ממילא מבאר שביקוד האש דקדשה לציון הר קדשו (הנזכר שם) נתבטל הדין ואש הגיהנם מעל האדם:

שִׁיף לְהַמְעֵשֶׂה מֵהַבְּנִים שֶׁנֶחְלָפוּ עַל־פִּי הַתּוֹרָה 'תִּקְעוּ
מִמִּשְׁלַח'

ד

על אודות מה שזכה משה רבנו עליו השלום לאחיותו בכסאו (שבתו יתברך) ועל הכסא והגן (שכלו אחד כמוכא שם) "דמות כמראה אדם" וכו'. אשר על-ידו לבד נצול מרדיפות המתקנאים במי ששיף אליו הממשלה והמלכות (ועין שם בהבאור שכתבתי על התורה הזאת). כי גם לפי זה תבין מרחוק במה שאמרו חכמינו ז"ל על אודות (הכניסה לפירס) התגלות המרכבה שמכרח להיות חכם ומבין מדעתו, (ומעצמו דבר מתוך דבר) ושמתמת זה לא היה אפשר גם למשה להתעלות בזה עד שזכה תחלה להבין (להוסיף) מדעתו, כי כל העם מכרחים לעמד מרחוק פן יחרסו ויגיעו לשם בהעדר כלי התבונה הזאת, "סקול יסקל או ירה יירה" וכו'. ועל זה באמת כל תקותנו הוא לחפשו וכו' (לפי מעשה הזיכוב "מי יעלה בהר" וכו'):

להספור מהאילן ביום החמישי שבמעשה השבעה בעטלערס:

ה

כי במה שכתב שהאילן למעלה מהמקום, מבאר ומפרש גם במה שלא נמצא שום חיה ועוף שלא יהיה לו שם מקום הראוי לו (מאחר שהוא בלי גבול). גם נראה מבאר שמחמת זה נמצא האילן במדת הענוה והאמת (שבתכלית האחדות ולמעלה מהמקום כמובא במקום אחר), והאמונה והיראה יהיה בעקרי הפלים המכרחים לזה. וגם מחמת זה יושב כל איש תחתיו, ויתרחק מלבוא במקום חברו, מאחר שהוא למעלה מהמקום:

שיף להמעשה הזבוב ועפביש ומחבר לה...

ו

לכאורה יש להתפלא בהמבאר מדבריו להתנזרת העולם למוטב נסכמה עצתו לפתור החלום, כי מה ענין הפתרון להתנזרה למוטב (ועינינו הרואות שגם בספורי מעשיות ספר ודבר בלשון בני אדם). אבל בבאורנו הנ"ל תבין מרחוק שגם שנת המלך והתעוררותו שבפתיחת ספרו (בראש השנה) הנ"ל, יהיה גם בעצם הפעולות הסובבות ביום הזה כנודע. כי

המלכות הוא בסוף ותכלית כל המדרגות והמחנות, ומחלישותה וחסרון כחה דלית לה מנרמה כלום נחשבת בזבז ממש. וזה שהבין במראה (הזבז ורודפה) הנ"ל שעליו בעצמו היא סובבת. וגם בסבת הרדיפה הזאת בעצמה נפלה עליו תרדמה. והנה אימה גדולה נופלת עליו בהביטו וראותו לעצם ורב רדיפותיו מהמלכות דספרא אחרא שבעקרום היא קלפת עשו (הוא אדום) הנ"ל, אשר כל כחה ליניקתה והתגבורתה היא בעלותה דרך השנה והמדה שבתערבת הטוב והרע (כמוכן בסימן י"ט שבלקוסי א), והיא קלפת גנה שנקראה עבור זה בשם "ראש מסכי (כמוכא בסימן י"ט הנ"ל).

ז

והנה בכל הנ"ל תבין מרחוק בנפלאות דבוריו הקדושים לכנות ולקרא לכת הרודף הנ"ל בשם "ראש מסכי". ובכל הנ"ל תבין מרחוק למה שזכה בהתעוררותו להבחנת האמת הוא ברבת האמונה שנתחדשה אצלו לבקר התעוררות הזאת. ולשלמות התקון הכרח גם אחר-כך לגסע ולדרש ולחפש איה מקום כבוד הברור הקבלי (ונודע ונתגלה לו אחר-כך באחד עשר סימני תקמרת שמעשנים לתקון הברור והפתרון הנ"ל).

ח

שָׂאם נְשִׁימָה נָא אֶת לְבַבְנוּ לְפָרוּשׁ הַמְדָּמָה הַנִּלְ שֶׁהוּא
 בְּרָבוֹת דְּמִיּוּנֵי הַמְחַשְׁבוֹת הַמְעַרְבוֹת בְּלֵב הָאִישׁ בְּעֵצוֹת
 רְעוֹת וּמְהַפְכוֹת מִן הָאֲמֵת, אֲשֶׁר עַל זֶה הַזְּהִיר מְאֹד לְבַקְשַׁת
 הַתְּקוּן וּבִרְוֵר עֵצַת ה' לְבַד (לְהַקְיִמָּה לְנֶצַח וּלְרוּמָמָה מִשְׁפְּלוּתָהּ),
 תְּבִין מְרַחוֹק וְתִתְבּוֹנֵן בְּצַחוֹת דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים עַל אוֹדוֹת
 הַרוּדָף הַנִּלְ "רְבוֹת מְחַשְׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ":

ט

שָׂגַם בְּכָל הַנִּלְ תְּבִין מְרַחוֹק בְּחִלּוּם הַמְלֶךְ וּפְתָרוֹנוֹ בְּיוֹסֵף
 שְׁבָרָאֵשׁ הַשָּׁנָה הַנִּלְ, וְכָל עֲנִין הַחִלּוּם הוּא בְּהַתְנַבְּרוֹת
 הָרַע לְהַבְלִיעַ לְטוֹב הַשָּׁבַע שְׁנַתְעָרֵב, עַד שֶׁלֹּא יוֹדַע עוֹד בּוֹ
 אֲבָל עֵצַת ה' לְעוֹלָם תַּעֲמֹד וְתַעֲלֶה וְכוּ' (וְכַמוֹכַן מְכַל זֶה בְּסִמָּן
 נִדְ שְׁבַלְקוּטֵי מוֹהֲרֵן עֵין שָׂם):

,

שָׂגַם בְּכָל הַנִּלְ מְבַאֵר יוֹתֵר מֵה שְׁפַתְבְּתֵי (בְּסֵפֶר כּוֹכְבֵי אוֹר
 חֶלֶק ג') עַל אוֹדוֹת הַשֵּׁם הַשְּׁמִינִי שְׁקָרָא לְהַיֻּצֵר הָרַע כַּח
 הַמְדָּמָה, שֶׁהוּא שְׁנַתְנַבֵּר זֶה לְעַמַּת זֶה בְּיוֹם שֶׁעָלָה אֲדָמוֹר
 ז"ל לְתִבּוֹנָתוֹ מֵעֲצָמוֹ דְּבַר מֵתוּךְ דְּבַר שְׁפַמְדָּה הַשְּׁמִינִית עֵין
 שָׂם.

וְעֵינַי הַצְּחוּק שְׁמַדְמִים אֶת עֲצָמִים בְּקוֹף בְּפָנַי אָדָם הוּא עֶקֶר
קִלְפַת הַמְדַמָּה.

וְגַם בְּהַמּוֹבָא בְּסִימָן ח' לְקוּטֵי תַנְיָנָא וּבְסִימָן ח' לְקוּטֵי א'.
נִרְאָה מְבֹאָר שְׁבִיד וְכַח הַמְלָךְ מִהַעֲלָה הַמַּגֵּן עָלָיו לְבִלְתִּי
לְבָלְעוֹ בְּשׁוּם אַפֵּן חֵם וְשָׁלוֹם, הוֹזֵר קִלְפַת הָעֵשׂוֹ (אֲשֶׁר צִיד
בְּפִיו) לְהַקִּיא וְלִהְיוֹצִיא גַם מֵעֲצָמוֹת חֵיוֹתוֹ שֶׁהֵן הֵן הַשְּׁבוּיִים
וְהַגֵּרִים הַגְּזוּרִים בְּהַמְעֵשֶׂה וְהַתּוֹרָה שְׁבְּסִימָן ח' לְקוּטֵי
תַנְיָנָא הַנִּ"ל. וּמַחֲמַת שְׁלַפְעָמִים הוֹזֵר הַקִּלְפָּה לְבָלְעֵ אוֹתָם
(כְּמִבְּאָר בְּדַבְרֵי מוֹהַרְנ"ת שֶׁעַל הַתּוֹרָה הַזֹּאת), וּמִמִּילָא מוּבָן שְׁבִיזָה
נְהַפְכִים חֵם וְשָׁלוֹם לְמַהוּת הַמְבֻלָּעִים וְאוֹכְלֵם, וְלִרְדֵף גַּם-כֵּן
לְזוּבּוּב הַמְלָכוֹת, תְּבִין מִרְחוּק גַּם בְּדַבַּר אֲבִשְׁלוֹם (שְׁבַמְזוֹר
הַנִּ"ל) שֶׁהוּא מִהִיפַת תֵּאָר שְׁבִשְׁבִית דְּוֹד הַמְלָךְ כְּמוֹבָא
בְּדַבְרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל:

כתב־יד הרב מטשעהרין ז"ל

העתקה מכתב־יד הרב החסיד הירא הנעלה מאנשי
שלוֹמנו האמתיים מורנו הרב שמואל העשיל בן רבי
אברהם צבי פרידמן ז"ל נפטר בעיר הקדש יפו שנת תרע"ח
י"ד בסלו תנצב"ה.

העתקה מכתב־יד הרב הגאון החסיד וכו' מורנו הרב ר'
נחמן ז"ל אב בית דין ודקהלת קדש מטשעהרין.

שמעתי מר' דוד צבי ששמע מזקנו הרב ר' ישעיה שֶׁלום
ז"ל, שפעם אחת ספר רבנו ז"ל בזה הלשון, אני הייתי
במקום אחר, ושם נתנו לי ליינען (מטלה לקרא), הינו שאמר
הצורפי אותיות מכל התורה מ"בראשית" עד "לעיני כל
ישראל". (ומזה יכולים להבין מעט גדלת רבנו ז"ל, כי התפאר עצמו
בשיחותיו הקדושים (אות ר"ג) בזה הלשון התורה שלי גבוה מאד ובכל
מקום שאני משתמש עם צורפי אותיות היא גדולה ביותר וכו')
ואמרתי את הליינען, ואחר־כך נתנו לי עוד הפעם ליינען
שאמר הצורפי אותיות בבחינת תשר"ק מן לעיני כל
ישראל עד בראשית, ואמרתי גם זאת הליינען. ואחר־כך
חלקו את התורה לשני חלקים, והעמידו את החלק האחרון
מן התורה בראשונה, והחלק הראשון באחרונה, ואמרו לי

שֶׁאָמַר הַצְּרוּפִי אוֹתִיּוֹת וְלֹא יִכְלָתִי. וְהָיָה לִי בּוֹשָׁה גְדוֹלָה
 אִזּוֹ וְיִיָּא מֵעַן גִּיט אֲגוּט יוֹנְנֶעֱל א לִיִּינֶעֱן און עַר קֶעֱן נִיט, און
 סַע שְׂטִיין דַּער בִּיָּא מְעַנְט־שִׁין הָאָט עַר בּוֹשָׁה. הָאָב אִיךְ
 מִיךְ דַּעֲר־מֵאַנְט וְיִיָּא בְּאֵלֶּד חֶסְרוֹן אִיז זײַךְ אַחֲסָרוֹן הֵן
 בְּגַשְׁמִיּוֹת וְהֵן בְּרוּחָנִיּוֹת, וְזֵהוּ וְתַחֲסָרְהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים,
 הָאָב אִיךְ גִּיט גִּיקֵּאֲנֵט דִּינֶעֱן לְהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשִׁמְחָה. הָאָב
 אִיךְ זײַךְ מְיִשָּׁב גִּיּוּעֶן וְעַר בֵּינ אִיךְ (כְּמוֹ שְׁנֹתָנִים לְיֶלֶד טוֹב
 לְקָרָא, וְהוּא לֹא יוֹדֵעַ, וְעוֹמְדִים שָׁם אֲנָשִׁים וְיֵשׁ לוֹ בּוֹשָׁה. אִז נִזְכַּרְתִּי
 הַיּוֹת וְחֶסְרוֹן הוּא הִרִי חֶסְרוֹן בְּגַשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת, וְזֵהוּ וְתַחֲסָרְהוּ מְעַט
 מֵאֱלֹקִים, לֹא יִכְלָתִי לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשִׁמְחָה. הַתִּישְׁבְּתִי
 בְּדַעְתִּי מִי אֲנִי) שֶׁהֶמְלִיךְ בְּעַצְמוֹ יִסְפֵּר לוֹ הַחֶסְרוֹן שְׁלוֹ כְּבִיכּוֹל,
 הַיֵּשׁ כְּבוֹד גְּדוֹל מִזֶּה. וּמִזֶּה בְּעַצְמוֹ בָּאתִי לְשִׁמְחָה גְּדוֹלָה,
 וְזֵהוּ "וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעֲטֶרְהוּ", וּבְמַחֲזֵן תְּדַשִּׁים. וְאִז אָמַרְתִּי
 הַלִּיִּנֶעֱן הַזֹּאת (וְעֵינ לְקוּטִי מוֹהֲרִין חֶלֶק א' סִימָן פ"ט):

שְׁמַעְתִּי שְׂאֶחָד מֵאֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוֹ נָסַע לְאִיזָה מְחוּז וּבָא לְאִיזָה
 עִיר בְּמִרְחָקִים, וְלֹא הִיָּתָה לוֹ שׁוּם הַפְּרוּת עִם שׁוּם אִישׁ. וַיִּלְךְ
 לְבֵית הָרַב לְהִתְאַכְסֵן אֶצְלוֹ, כִּי הִפְּלִיגוּ לוֹ בְּשִׁבְחַת הָרַב הַגָּזַל
 כִּי הוּא אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְלִמְדֵן גְּדוֹל וּמְקַבֵּל, עַל־כֵּן בָּא אֵלָיו.
 וּכְשָׁבָא לְבֵיתוֹ רָאָה הַסֵּפֶר לְקוּטִי מוֹהֲרִין מְנַח עַל שְׁלַחְנוֹ,
 וְתַקַּף שָׂאֵל לְהָרַב מֵאַיִן לָכֶם זֶה הַסֵּפֶר, הַשִּׁיב הָרַב, וְכִי גַם
 אַתֶּם יֹדְעֶתֶם אוֹתוֹ וּמִי מִחֲבָרוֹ, עָנָה לְהָרַב הֲלֹא אֲנִי מְכִיר גַם

את המִּחְבֵּר בְּעֵצְמוֹ וְגַם אֲנִי מִקְרֵב אֵלָיו (בְּרִסְלֵב חֲסִיד).
הַשִּׁיב הָרַב אָמְרוּ בְּאֵמַת יֵשׁ לָכֶם אֵיזָה תְּפִיסָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה,
אָמַר הָאִישׁ לְפִי מִדְּרַגְתִּי אֲנִי תוֹפֵס. הַשִּׁיב הָרַב אֲדַמָּה כִּי
אֵין שׁוּם אָדָם תוֹפֵס גְּדֵלֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה. וְאָמַר עוֹד הֲלֹא תִּרְאוּ
בְּעֵינֵיכֶם שֶׁבְּתַחֲלַת הַסֵּפֶר תִּכְרַף אַחֵר הַשִּׁיר, נִכְתַּב הַמֵּאֲמָר
מִרְבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי, וּמָה שְׁיִכּוֹת לְכַתְּבוּ בְּתַחֲלַת הַסֵּפֶר
הַיָּקָר הַזֶּה. אָמַר הָאִישׁ הַנַּ"ל אֲדַרְבָּא אָמְרוּ אַתֶּם, אָמַר לוֹ
גְּרָאָה שְׂרַבְנוּ ז"ל רַמּוּ שְׁיֵשׁ בּוֹ נִשְׁמַת רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי,
כִּי רַבִּי "שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי" גִּימַטְרִיא רַבִּי "נַחֲמָן בֶּן שְׁמֹחָה".
יְהִי רְצוֹן שְׁנִזְכֹּה לְהַבִּין הַשִּׁיחוֹת חֲלִין שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל בְּגַן עֵדֶן
אָמֵן סְלָה. (אָמַר הַמַּעֲתִיק, עֵינֵי בַחַי מוֹהֲרֵ"ן מַה שְׂרַבְנוּ ז"ל אָמַר
לְהָרַב מְבַרְסֵלֵב הֲלֹא אֲנִי אוֹהֵב אוֹתָךְ מְאֹד וְאֲנִי מִבְּרַךְךָ שֶׁתִּזְכֶּה לְהַבִּין
בְּעוֹלָם הַבָּא שִׁיחוֹת חֲלִין שְׁלִי וְזֶה הָיָה קִדְּם שֶׁהָיָה בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל):

שְׁמַעְתִּי מִר' יח"ד שְׁשָׁמַע מִרְבִּי נִפְתָּלִי ז"ל וְכו' וְכו':

שְׁמַעְתִּי מֵאָבִי שְׁשָׁמַע מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוּמְנוּ הַמִּקְרָבִים אֵלָיו ז"ל.
שְׁפַעַם אַחַת בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה אָמַר רַבְּנוּ ז"ל לְאֲנָשִׁים, מָה אַתֶּם
נוֹסְעִים אֵלָי, מָה אַתֶּם רוֹצִים מִמֶּנִּי, הֲלֹא אִם לֹא הָיִיתֶם
אֲצִלֵּי הָיִיתִי יָשׁוּן, וּכְשֶׁהָיוּ תוֹקְעִין בְּשׁוֹפָר הָיִיתִי גְּעוֹר וּבְלִשׁוֹן
אֲשַׁבְּנוּ: וְוֹאֵלֵט אֵיךְ מִיר גְּעַשְׁלָאֲפִין מַע וְוֹאֵלֵט אַ בְּלָאוּ
גְּעַטְאָהֵן מִיט דַּעַם שׁוֹפָר וְוֹאֵלֵט אֵיךְ מִיךְ אוֹרֵף גְּעַחְאָפֵט
וְהַמְשָׁכִיל יִבִּין עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים:

שְׁמַעְתִּי שְׁסֵפֶר ר' נִיסָן קֵאָלִיר (וְהוּא הָיָה מְגֹדְלֵי הַחֲשׂוּבִים שֶׁל
הַרֵב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי בְרוּךְ ז"ל, וְהוּא הָיָה עֵינֵל אֶצְלוֹ בְּלֹא בַר) לְפָנַי הַרֵב
הַמְּגִיד מִטִּירֵהוּוֹצֵעַ אֵיךְ שֶׁבֹא פֶעַם אַחַת לְחֹדֶר שֶׁל הַרֵב ר'
בְרוּךְ ז"ל, וְרָאָה אוֹתוֹ בְּעֶצְבוֹת מְאֹד וְכו' (בַּנְּדָפִס בְּחַיֵּי מוֹהֲרָ"ן
שְׁנַדְפִּס מִחֹדֶשׁ):

שְׁמַעְתִּי מֵאָבִי שֶׁשָּׁמַע מִפִּי ר' יִצְחָק חֲתַן הַמְּגִיד מִטִּירֵהוּוֹצֵעַ
וְכו' וְכו':

שְׁמַעְתִּי מֵאָבִי שֶׁרַבְנוּ ז"ל צִוָּה לְקַצֵּת מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ
שֶׁנִּתְקַרְבוּ אֵלָיו בְּמַעֲדוֹדָאוּוֹקַע, וּלְפִי שְׁעָה צִוָּה עֲלֵיהֶם
בְּתַחֲלַת הַתְּקַרְבוֹת לְלַמֵּד סֵפֶר מְסֵלַת יִשְׂרָאֵל:

שְׁמַעְתִּי מֵאָבִי שֶׁפֶעַם אַחַת נִתְקַרְבוּ אֲנָשִׁים חֲדָשִׁים אֵלָיו
ז"ל, וְהָיָה אוֹמֵר לְפָנֵיהֶם תּוֹרַה גְּבוּרָה בְּדַרְכּוֹ ז"ל. אַחֲרֵי-כֵן
סִפְרוּ לְפָנָיו עַל אֵלוֹ הָאֲנָשִׁים שֶׁאוֹמְרִים שֶׁאֵינָם מְבִינִים
תּוֹרָתוֹ, כִּי מֵאֵי גִפְקָא מֵינָה לָהֶם בְּתוֹרָתוֹ הַגְּבוּרָה, כִּי הֵם
צְרִיכִים תּוֹרַה פְּשוּטָה וְדַבְרֵי מוֹסֵר פְּשׁוּטִים כְּפִי מְדַרְגָּתָם
הַפְּשׁוּטָה וְהַנְּמוּכָה. וְחָרָה לוֹ ז"ל עֲלֵיהֶם וְאָמַר אֲזַי מִי שֶׁאוֹמֵר
שֶׁאֵינּוּ יָכוֹל לְמַצֵּא עֲצָמוֹ בְּדַבְרֵי תּוֹרָתוֹ, הוּא אֶפִּיקוֹרוּס. כִּי
בְּאֵמַת תּוֹרָתוֹ הֵיא בְּלָלוּת גְּדוֹל מֵרִישׁ כָּל דְּרָגִין עַד סוּף
כָּל דְּרָגִין:

שִׁמְעֵתִי מִר' יִשְׁעִיָּה שְׁלוֹם שֶׁשָּׁמַע מֵאֲבִיו שֶׁפָּעַם אֶחָת סִפֵּר
 רַבְּנוּ ז"ל עִמָּהֶם מֵעֲנִין עוֹלָם הִתְחַוּ. וְאָז אָמַר עֲצָה לָזֶה
 שִׁישְׁבַע בְּנִקִּימַת חֶפְצֵי כֶּשֶׁר שֶׁכָּל יָמֵי חַיָּיו לֹא יַעֲבֹר עָלָיו
 אֶחָד מִשְׁלֹשָׁה זְמָנִים הַקְּבוּעִים לִהְיוֹת אֶצְלוֹ. הֵינּוּ עַל רֹאשׁ
 הַשָּׁנָה וְעַל שְׁבוּעוֹת וְעַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה, כִּי אִזּוֹ הָיָה זְמַן קַהֲלָה
 לְכָל. וְהַשְּׁנַיִ זְמָנִים אֲחֵרִים הָיָה הַחַיִּיב רַק עַל אוֹתָם שְׂאִינָם
 רַחוּקִים מִמָּקוֹמוֹ בְּלִי כָּד.

וְהַרְחֻקִים הָיָה לָהֶם זְמָנִים אֲחֵרִים, הֵינּוּ שַׁבַּת שִׁירָה, וְשַׁבַּת
 נְחֻמוֹ כִּי אִזּוֹ הָיָה ז"ל נוֹסֵעַ אֲלֵיהֶם. וְגַם לְשַׁבַּע שֶׁתַּכָּף אַחֵר
 הַמֵּיתָה וְהַהִסְתַּלְקוֹת הוּא מְכַרְח לְבֵא אֵלָיו ז"ל, וְאִזּוֹ יִהְיֶה
 הַכֹּל עַל נְכוּן. וְסִפֵּר לְעֲנִין זֶה מֵעֲשֵׂה (בְּמִדְוָה שֶׁאָמַר שֶׁכְּתוּב
 בְּאִיזָה פָּנָקִים) שֶׁבְּעִיר אֶחָת הָיָה שֵׁם אִיזָה רַב שֶׁהָיָה לוֹ אֶהְבָּה
 גְּדוֹלָה עִם בַּעַל הַבַּיִת אֶחָד מִהָעִיר. פָּעַם אֶחָת נִתְקַשְּׁרוּ
 בְּתַקִּיעַת כַּף שֶׁכָּל מִי שִׁיִּסְתַּלֵּק קִדָּם יָבֹוא וְיִסְפֵּר לְחֵבְרוֹ
 מִהֲנַעֲשֵׂה עִמוֹ. וְנִסְתַּלֵּק הָרַב מִקִּדָּם וְנִשְׁתַּהַּ הַדָּבָר עֲשֵׂר
 שָׁנִים.

וְהִגִּיעַ עַת הַסְתַּלְקוֹת הַבַּעַל הַבַּיִת הַזֶּה ל, וְסִפֵּר אֶת הַדָּבָר
 לְבָנוֹ וּמָסַר לוֹ כַּח הַתַּקִּיעַת כַּף, וְנִשְׁתַּהַּ עוֹד עֲשָׂרָה שָׁנִים,
 וְנִסְתַּלֵּק גַּם הַבֵּן וּמָסַר הַתַּקִּיעַת כַּף לְבָנוֹ וְנִשְׁתַּהַּ עוֹד
 שְׁמוֹנָה שָׁנִים, וּבֵא הָרַב הַזֶּה לְבַח לְבָנוֹ הַזֶּה לְסִפֵּר לוֹ

מה שְׁעָבַר עָלָיו. בַּעַת שֶׁהִנִּיחוּ אוֹתוֹ בְּקֶבֶר נִדְמָה לוֹ שֶׁהוּא חָזַק וּבְרִיא עַל כָּל אֲבָרָיו, וּמֵה זֹאת שִׁיעֲשׂו עוֹל בְּזֶה לִקְח אָדָם חַי וּבְרִיא וּלְקַבְרוּ בְּחַיָּיו, רַק מֵה לַעֲשׂוֹת, אַחֲר־כֵּךְ בָּא עַל דַּעְתוֹ לְנַסּוֹת אֶת עַצְמוֹ אוֹלֵי יוֹכֵל לַעֲלוֹת מִקְבְּרוֹ. וְנִדְמָה לוֹ שֶׁהָרִים אֶת הַגּוֹלֵל עִם עֵפֶר הַקֶּבֶר וַיֵּצֵא מִקְבְּרוֹ. רַק אִיךְ אֲפֹשֶׁר לְכַנֵּס לְעִיר הַלֵּא הוּא מְלַבֵּשׁ בְּתַכְרִיכֵינִי שֶׁל מֵתִים. וְהִיךְ בְּדַעְתוֹ לְהַמְתִּין עַד חֲשֻׁכַת לַיְלָה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְאִזּו יִכְנֵס לְבֵיתוֹ, וּמִרְחוֹק הַסֵּתֶפֶל עַל הָעִיר וְהַכִּיר אֶת הַבָּתִּים, וְגַם אֶת בֵּיתוֹ הַכִּיר. אַחֲר־כֵּךְ בָּא עַל דַּעְתוֹ כִּי אֵי אֲפֹשֶׁר לוֹ לְכַנֵּס כֵּךְ אֶף לְבֵיתוֹ, כִּי יִפְחָדוּ בְנֵי בֵיתוֹ.

בְּתוֹךְ כֵּךְ נִדְמָה לוֹ שֶׁהוֹלֵךְ סָרְסוֹר (טַעֲנִדְלֵעַר) וְנוֹשֵׂא מְלַבּוֹשִׁים, וַיֵּשׁ לוֹ גַם מְלַבּוֹשִׁים שִׁשְׁיָכִים לוֹ כְּמְלַבּוֹשֵׁי הַרְבָּנִים. וְדָבַר עִמּוֹ אוֹלֵי יַעֲשֶׂה עִמּוֹ חִלוּף עַל הַתַּכְרִיכִים כִּי הֵם מוֹבִים וְחֻדְשִׁים עֲדִין, וְזֶה יוֹם אֶחָד שֶׁלְבָשָׁם. וְהַסְכִּים הַפְּרָסוֹר וְנָתַן לוֹ הַמְלַבּוֹשִׁים וְנִכְנֵס לְעִיר. כְּשֶׁנִּכְנֵס רָאָה שְׂאִין זֶה הָעִיר שָׁלוֹ, כִּי יֵשׁ שָׁם בָּתִּים אַחֲרִים. וְסָבַר בְּדַעְתוֹ אוֹלֵי מַעַה וְנִתְעָה לְאִיזָה עִיר אַחֲרַת קְרוֹבָה. בְּתוֹךְ כֵּךְ נִשְׁתַּתְּקָה קֶצֶת לְתוֹךְ הַלַּיְלָה וּבְכָל בֵּית הָעִיר כִּבּוּ אֶת הַנְּרוֹת כַּנְּהוּג, רַק בְּבֵית אֶחָד הָאִיר עֲדִין. וְנִכְנֵס לְבֵית זֶה וְהוּא רָעַב מְאֹד כְּשֶׁנִּכְנֵס רָאָה שְׁשָׁם הוּא (נְאֲרָקֵעַד) בֵּית תַּבְּשִׁיל.

ושאל יש כאן מה לאכל והשיבו לו יש, אבל יש לך מעות
 השיב אין לי. אמרו לו בכאן אין אכל בלי מעות כי הוא
 גארקעך, ויצא בפחי נפש. בתוך כך האיר היום, כי אז היה
 לילות הקיץ וראה מרחוק שני אנשים ויש להם איזה דין
 ודברים ביניהם. ונתקרב אליהם ופסק להם דין תורה
 אמתי (כך ספר ז"ל), ונתן לו אחד שני זהב ונכנס לגארקעך
 וצוה לתת לו אכל ומזגו לו קצת יי"ש ורצה לשותות. בתוך
 כך באו שני שליחים ואמרו הבית דין שלח אחריך לילך
 תכף ומכרח לילך עמהם. כשפא אל הבית דין, נתרגזו עליו
 הבית דין מאד ושאלו אותו מדוע באת לכאן איש זר
 לפסק בכאן דין תורה אמתי. כמה זמן ממתינים אנחנו לזה
 שיבוא לפנינו דין תורה אמתי, ועכשו באת לכאן ופסקת
 דין תורה אמתי. וצוו לחפש אותו אולי לקח שחד והפשו
 אצלו ומצאו שני זהובים הנ"ל ופסקו הבית דין עליו
 להעביר ולהפשיט מעליו כל המלבושים ולדחף אותו לחוץ
 ערם, ועשו כך.

והיה לו להרב הנ"ל צער גדול מזה ואמר בדעתו שטוב
 לפניו לילך ולחזור אל קברו כי מתיים באלו טוב מהם
 המות. אבל איך חוזרים אל הקבר הלא אין לו תכריכים,
 בתוך כך התחיל אחד לטען בשבילו עד מתי יצערו אותו

כָּל-כֶּךָ, יִקְחוּ אוֹתוֹ לְמִשְׁפָּט וַיִּקְבַּל אֶת דִּינֹו וַיִּפְטַר (וְאָמַר
 רַבְנוּ ז"ל מִסֵּתְמָא הַזְּכוּיֹת שְׁלוֹ טַעְנֹו כֶּךָ בְּשִׁבְלֹו), וְהַשִּׁיבוּ כִּי אִי
 אֶפְשָׁר לְקָרֵב אוֹתוֹ עֲדִין אֶל הַמִּשְׁפָּט מִחֲמַת הַתְּקִיעַת כֶּרֶךְ
 שְׁנַתְּנִן בְּזֶה הָעוֹלָם, וּמִכָּרֵחַ מִקְּדָם לִילָדָה וְלַהוֹדִיעַ וְלַהֲפָטֵר
 מִהַתְּקִיעַת כֶּרֶךְ. וְאִזּוֹ הַלָּדָה וְהוֹדִיעַ לְבֵן בְּנוֹ אַחֵר עֲשָׂרִים
 וּשְׁמוֹנֶה שָׁנִים כַּנ"ל.

אָמַר הַמוֹצִיא לְאוֹר:

שָׁמַעְתִּי בְּאוֹמְרֵי מֵאֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוֹ, שֶׁרַבְנוּ ז"ל סִיִּם כֶּךָ, אֲבָל
 מִי שְׁזָכָה לְהִיּוֹת אֲצִלִּי הַשְּׁלֵשָׁה פְּעָמִים בְּשָׁנָה, הֵינֹו רֹאשׁ
 הַשָּׁנָה שְׁבוּעוֹת שֶׁבֶת חֲנֻכָּה יִנְצַל מֵעוֹלָם הַתְּהוֹ. ה' יִצִּילֵנוּ
 אָמֵן:

שְׁוִיתִי ה' לְעֵדֵי תְּמִיד

נ נח נחמ נחמן מאומן

סֵפֶר

אֲבֵי"ה בְּרִזְל

בו יספר התקרבות מוהרנ"ת לאדמו"ר זצוק"ל
באריכות קצת מהדברים שלא נזכרו בכוכבי
אור ומעט מזעיר שיחות וספורים מרפנו הקדוש
נחל גזיע מקור חכמה רפנו נחמן מברסלב
זצוק"ל

הברו תלמידי הרב הנאון איש אלקים ותיק וחסיד
מורנו הרב אברהם ז"ל בן רבי נחמן מטולמטשין זצ"ל
ששמעו מפיו הקדוש ומפי תלמידו המבהק האברהם
הנעלה ירא אלקים ועובד ה' מורנו הרב ישראל פהן
ז"ל שנהרג על קדוש השם

הוצא לאור בשנת תרצ"ה

על ידי הרב ר' שמואל הלוי הורוויץ ז"ל

הקדמת המוציא לאור

הנה באשר זכנו השם ותברך להיות על ציון רבנו הקדוש באומין ביחד עם תלמידי רבי אברהם ז"ל וכו', נתעוררו על ידי תלמידי רבי אברהם ז"ל, ובפרט הרב ר' לוי יצחק ז"ל, והרב ר' משה גלידמן מטשענסטחוב ז"ל, והרב ר' משה שמואל ז"ל והרב ר' אליהו חיים רוזין ז"ל, והרב ר' יוחנן בן ר' ברוך מבארדיטשוב גלנט ז"ל, וכתבנו כל יום שעה או יותר ערך שני חדשים השיחות והספורים המובא בזה הספר, ששמעו מפי רבי אברהם ז"ל. והתקרבות מוהרנ"ת ששמעו מפי רבי אברהם ז"ל באריכות. ושספר גם רבי ישראל כהן (ויזנפלד) ז"ל אחר פטירת רבי אברהם ז"ל, ומאד נהנו והתלהבו מזה הרב ר' געצי ז"ל ושאר אנשי שלומנו הגדולים העובדים מאומן. והנה באשר ידוע גדלת וצדקת הרב אברהם ז"ל ועבודתו הנלהבה במסירות נפש בעבודת השם, עד שאנשי שלומנו אמרו עליו אחד היה אברהם, וכן עבודתו הנלהבה של תלמידו המבוק מורנו הרב ר' ישראל כהן (ויזנפלד) ז"ל אשר ממש לאו כל מהא סביל להשיג עבודתם, ואשרי עין ראתה אותם, הלא למשמע און דאבה נפשו, ושניהם נפטרו בשם טוב וזכר אחריהם הניחו רק בתלמידיהם ובספוריהם ודבריהם הקדושים, על-כן קראנו הספר הזה על שם אבנ"ה ברזל ראשי תבות אברהם בן רבי נחמן ישראל הכהן, ברזל, שהיו מתדיין בעבודת השם כברזל. וכותם יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

אבני"ה ברזל

התקרבות מוהרנ"ת לאדמו"ר זצוק"ל באריכות קצת מהדברים שלא נזכרו ב"כוכבי אור" שספר הרב ר' ישראל בהן ז"ל, ששמע מפי רבי אברהם ז"ל.

א

בשהיה תינוק עדין, נכנס בלבו יום המיתה. כי היה רגיל לישב עם זקנו הרב ר' יצחק דאנציג ז"ל במזרח, והיה מכיר היטב כל הזקנים שישבו במזרח, והיו רגילים להשתעשע עמו, ופעם אחת מת אחד מהזקנים הנ"ל, והיה קשה לו איפה הזקן הנ"ל וישאל את זקנו הנ"ל, והשיב לו שמת, ושאל מה זה מת והשיב לו וכו' וישאל מה נעשה עמו, והשיב לו שמטמינים אותו בארץ ומכסין אותו בעפר. ומאז היה קשה לו מה זה, והו התכלית של כל העולם הזה אט דאם איז דער תכלית פון דער וועלט ומאז התחיל לבער בלבו והתחיל לחפש מהו התכלית וכו', ואמר מוהרנ"ת שמאז היה קשה לו קשיא, ועדין קשה לו "הוהו התכלית של כל עניני עולם הזה? וכי זה הוא העולם?", וגם מקטנותו התנהג בתמימות ובפשיטות, וכשהתנסה לפני המלמד

בתלמודו ושאר הילדים היו מחפשיין קשיות ותרועים, ומוהרנ"ת זצ"ל אמר בפשיטות, ואמר: מה אעשה שאין לי קשיות. והשאר חפשו קשיות עד שקלקלו הפשט, והיה המלמד אומר ששוב לו יותר אמירת הפשט של מוהרנ"ת מהקשיות של האחרים.

אחר-כך נתגדל בדרך הלומדים ונשא לשאר יגראד עם בת הגאון הצדיק רבי דוד צבי ז"ל אב בית דין דשם, וכל הגלילות. ואביו היה מתנגד על כלליות החסידים וגם חותנו היה מתנגד גדול, מאחר שבתחלה רצה להתקרב לכת החסידים, ונסע להרב הצדיק הרב ר' פינחס מקאריץ זצ"ל ונראה ישר בעיניו, אך שמע שמדברים מאד על הרב הצדיק הרב ר' מיכלי זצ"ל מזלאטשוב. ואחר-כך נסע להרב ר' מיכלי מזלאטשוב, וגם הוא ישר בעיניו אך מזה נפל ששמע שגם הם מדברים על הרב ר' פינחס הנ"ל ואנשיו דער איז ביא דעם אפ גפאסקיט ער מיט זיינע מענטשין אין דער בא דעם (הוא כבר נפסק, מפרך אצלו, וכן השני אצל הראשון). ואמר אני מאמין ששניהם אמת, מה שזה מדבר על זה, וזה מדבר על זה פלו אמת. ומחמת זה נתרחק מבלם והיה רגיל לקבוע לו שעור בכל יום במכון לדבר על החסידים בכדי להתרחק מהם. ואף-על-פי שהיה צדיק גדול כמו שאמר רבנו זצ"ל למוהרנ"ת, "דיין שנוער

איו א צדיק (חמיד הוא צדיק), והיה קשה למוהרנ"ת קצת יען שהיה מתנגד, ואמר אליו וואס מיינסטו, עהר וועט האפין מיט עטלובע שמיין מעהר פין אנדערע צדיקים (מה אתה חושב, הוא יחטף קצת יותר מכות משאר הצדיקים). ומוהרנ"ת וצ"ל אומר כי קדם שנתקרב לרבנו וצ"ל, לא היה מבין מעלתו וצדקתו של משה רבנו יותר מחמיו. כי ארבעים שנה לא שכב על מטתו לישן מפני שהיה מתירא מפנים הברית, רק סמך את עצמו על השלחן. וכשישן אצל השלחן היה אוהזו גר בידו, ובשהגיע האש על-ידו הכרח להקיץ וחזר ולמד. וכל השבוע לא נטל ידיו לאכילת קבע מחמת חמרות נטילת ידים, רק אכל פת כסנין. אך בשבת היה נוטל ידיו לאכילה בחמרות גדולות. והוא נשאר יתום בקטנותו, ובא אליו אביו אחר הסתלקותו ללמד עמו תורה. וכשהתחיל הדבר להתנדע בין אנשים לא בא עוד. (ובענין הדבור הנ"ל ממשוה רבנו, אמר פעם אחת מוהרנ"ת קדם שנתקרבתי לרבנו וצ"ל לא זבלתי לציר במחי איד אפשר שהיה משה רבנו אדם כמו שאר אנשים, אך אחר-כך שנתקרבתי לרבנו וצונק"ל וראיתי גדלתו וצונק"ל, ואף-על-פי-כן ראיתי שהוא אדם, אז הבנתי שגם משה רבנו היה אדם). ובענין חמיו אמר שאחר-כך כשנתקרבתי להצדיקים מתלמידי המגיד זכר צדיקים לברכה, הבין אשר חלוק גדול יש בין חמיו ובין הצדיקים המתנהגים בדרך הפעל

שם טוב. כי חמיו אף-על-פי שהיה צדיק כנ"ל, אכל כל עבודתו לא היתה בהתלהבות כדרך הצדיקים הנ"ל. ופעם אחת אמר מוהרנ"ת זצ"ל שזה החלוק בין חסיד למתנגד כמו החלוק שיש בין בניז"ש (מין תבשיל) קר לחם, אף-על-פי שכל המינים שיש בזה ישנם בזה, רק זה מחמת שהוא חם יש בו טעם יותר מזה שהוא קר, וכיון שהוא קר אין בו כל-כך טעם כמו בהחם (וכמו שהפליא פעם אחת הרב ר' נחמן סולמשינער בשהיה במדינת קיר"ה ואכל אצל אחד בשבת ונתנו לו המרק לאכל. ואמר לו הפעל הבית אכלו אכלו כי הוא חם, וכפל זה כמה פעמים. ואמר הרב ר' נחמן סולמשינער כי אף-על-פי שהיה המרק בחוש, אף-על-פי-כן מחמת שהיה חם היה טוב, כן גם בדרכי הנהרות, איך שהוא מאחר שהוא חם הוא טוב. והרב ר' אברהם ז"ל אמר שזה מבאר בהתורה ס' 'יש בני אדם שישנים' וכו').

ב

ומוהרנ"ת ז"ל מאחר שהיה בין מתנגדים, היה קשה לו להתקרב להחסידים. אך אחר שתי שנים שאכל מזונות על שלחן חותנו, חזר לאכל מזונות על שלחן אביו ואז נתחבר עם ר' ליפא והתנכח עמו ר' ליפא, ומען כי החסידים אנשי אמת וראוי להתקרב אליהם ולהתחבר עמהם. ופעם אחת בא איש מהאניפאליע (אשר הרב ר' זושא זצ"ל היה שם) לנעמירוב, וקימו בו הכנסת אורחים, ונטל ידיו לאכילה

וברך ברכת נטילת ידים וברכת המוציא בכונה, ונראה
 ישר מאד בעיניהם. וישאלו אותו האם אתם מכירים את
 הר' זושא, וענה בודאי אני מכירו, וגם אני רגיל לכנס
 אצלו, וכל ההתעוררות לעבודת ה' קבלתי ממנו. וספר
 להם קצת מסדר עבודתו, וכי בחצות הלילה מפיל עצמו
 ממטתו וצועק: זושא זושא הייב זיך שוין אויף, די רעשט
 וועסטו שוין דער שלאפין אין קבר (זושא זושא, תרים את עצמך
 כבר, את השאר כבר תישן בקבר), ועוד שאר עבודות. ונתעוררו
 מאד לנסע לאנשי הבעל שם טוב, כי ראו שהם אנשים
 כשרים, וזה היה שש שנים קדם ההתקרבות לרבנו ז"ל, ואז
 נשתנה לטובה כי ראה שהאמת עם החסידים. ומאז
 התחיל לנסע אל הצדיקים ההולכים בדרך הבעל שם טוב,
 להרב ר' מרדכי מקרעמעמניץ ולהרב הצדיק
 מבארדיטשוב ושאר צדיקים. והיה למוהרנ"ת יסורים
 גדולים מחמת מניעות אביו וחותרו ואשתו, ואף-על-פי-כן
 אם היה מרגיש שיש לו טובה גדולה בעבודת ה' לא היה
 מסתכל עליהם כלל. אך כיון שלא היה לו עדין טובה
 שלמה כי אם מעט, על-כן לא היה חזק כל-כך בזה:

פעם אחת ישב עם החסידים תלמידי הרב מבארדיטשוב

בסעדת מְלוּוה מְלוּוה, וְהַפִּילוּ גּוֹרֵל אֶת מִי לְשַׁלַּח לְקִנּוֹת
 בְּיִיגִיל, וְנִפְּל הַגּוֹרֵל עַל הָרַב ר' נִתָּן זצ"ל, וְהִלֵּךְ. וּבְאֲמָצַע
 הַדֶּרֶךְ נָפַל עָלָיו מְרִירוֹת מַעֲנִין הַעֲלִיּוֹת וְהִרְיָדוֹת שֶׁהָיָה
 רָגִיל בָּהֶם אֲפֵלוּ אַחֵר הַתְּקַרְבוֹתוֹ לַחֲסִידִים, וְנִכְנָסוּ בּוֹ
 הַרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה, וְכִי עַל זֶה נִבְרָא לִילֵךְ לְקִנּוֹת בְּיִיגִיל, וְהָיָה
 קָשָׁה עָלָיו לְהִתְחַזֵּק עֲצָמוֹ. וְאִזּוֹ הִתְחִיל לְשַׁקֵּעַ קֶצֶת אוֹר
 הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, וּמוֹהַרֲנֵ"ת עָלָה וְיָרַד בְּמָה פְּעָמִים וְלֹא יָדַע
 עֲצָה לָזֶה. וְקָנָא מְאֹד שְׂרָאָה אֲנָשִׁים זְקֵנִים בְּנַעֲמִירוֹב
 שְׂאוּמְרִים שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם בְּאֲמַת, וְאִזּוֹ הִלֵּךְ לְעִזְרַת נָשִׁים שֶׁל
 הַבֵּית הַמְּדֻרָשׁ וְהִתְחִיל לֹאמַר תְּהִלִּים וְאָמַר עַד קַפִּיטֵל נו"ן,
 וּבְכָל פְּסוּק הַתְּגוּלָּל עֲצָמוֹ בְּאַרְצָן מְרַב הַצַּעַר, עַד שֶׁיִּגַּע וְנִפְּל
 לְאַרְצָן. וַיִּישָׁן וַיִּחַלֵּם וְהִנֵּה סֵלֶם מַצֵּב אֲרָצָה וְרֹאשׁוֹ מִגִּיעַ
 הַשְּׂמַיְמָה, וְהִתְחִיל לְעֵלוֹת וְעָלָה קֶצֶת וְנִפְּל, וְעָלָה עוֹד קֶצֶת
 וְחָזַר וְנִפְּל, וְכֵן עוֹד הַפְּעַם, וּבְכָל פְּעַם כָּל מָה שֶׁעָלָה יוֹתֵר,
 הַנְּפִילָה הֵיטָה יוֹתֵר גְּדוּלָה, וְשׁוּב עָלָה עַד לְרוֹם הַמְּדֻרָגוֹת,
 וְאִזּוֹ נָפַל וְלֹא יָכַל לְעֵלוֹת עוֹד, וּבָא אֶחָד וְאָמַר לוֹ דְּרֹאפֶּע
 זײַך און האַלט זײַך (טפּס וְהַחֲזוֹק מַעֲמָד). וְזֶה הָיָה עֶרְךָ שְׁנָה קָדָם
 הַתְּקַרְבוֹתוֹ לְרַבְּנוֹ זְצוֹק"ל. וְאַחֲרֵיכֵן בְּשֵׁבַע אֶל רַבְּנוֹ
 זְצוֹק"ל, הַפִּיר בּוֹ, שֶׁזְּהוּ הָאִישׁ הַנַּ"ל שֶׁאָמַר לוֹ דְּרֹאפֶּע זײַך

און האַלט זײַך (טפּס וְהַחֲזוֹק מַעֲמָד):

ד

אח־ר־כֶּךָ כְּשֶׁהִכְרַח שׁוֹב לֵאכֹל עַל שְׁלַחַן חַמּוּז, וְהִבִּינוּ
הַחֲסִידִים שֶׁהָיוּ נוֹסְעִים לְהַמְפּוֹרְסָמִים שְׂאֵצֵל חוֹתְנּוֹ לֹא
יֻכַל לְהִיּוֹת חֲסִיד, וַיַּעֲצוּ אוֹתוֹ שֶׁהוּא לֹא יִסַּע עִם בְּנֵי בֵּיתוֹ
אֶל חַמּוּז, רַק הִיא תִּסַּע לְבִדְהָ. וְאִזּוֹ נָתַן ה' בְּרַעֲיוֹנוֹתָיו שֶׁלֹּא
לְצִיַּת לָהֶם. וְנָתַן תְּמִיד שִׁבַּח וְהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא
שָׁמַע אֲלֵיהֶם, כִּי אִם הָיָה פֶּלַג גּוֹף לֹא הָיָה לוֹ כְּלִים
אח־ר־כֶּךָ לְקַבֵּל דַּעַת רַבֵּנוֹ זְצוּק"ל. כִּי עַל־יְדֵי פְּנֵם הַבְּרִית
נִתְקַלְקְלִין הַמַּחֲזִין רַחֲמָנָא לְעַלְוֵן. וְאִזּוֹ מָסַר לוֹ אֶחָד אֲנָרַת
שִׁמְסֻרוֹהוּ לְיַד הַרַב ר' מְרֻדְכֵי מְקַרְעֵמִינִין. וּמוֹהֲרַנ"ת
מַחֲמַת שֶׁהָיָה יָרָא מַחֲמּוּז שֶׁלֹּא יִרְגִישׁ עַל שִׁנְעֵשָׂה חֲסִיד, לֹא
נִכְנַס לְבֵית הַרַב ר' מְרֻדְכֵי זְצ"ל עַד הַפֶּסַח שֶׁאִזּוֹ יוֹשֵׁב כָּל
אֶחָד בְּבֵיתוֹ וְלֹא יִרְגִישׁ שׁוֹם אָדָם, וְאִזּוֹ נִכְנַס לְר' מְרֻדְכֵי
וְתַמָּה עַל זֶה שֶׁהִזְמַן שֶׁל הָאֲנָרַת הָיָה מִיָּמִים כְּבִירִים:

ה

כְּשֶׁנִּכְנַס רַבֵּנוֹ זְצוּק"ל לְבִרְסָלָב. אִזּוֹ אָמַר מוֹהֲרַנ"ת זְצ"ל אָט
אֲצִינָד קָאן זֵיין אַז אײַךְ וועל ווערײַן אײַן עַרְלִיכֶר יוּד (הִנֵּה עָתָה
יְכוּל לְהִיּוֹת שְׂאֵנִי אֶהְיָה יְהוּדֵי כְּשֶׁר). וְגַם רַבֵּנוֹ זְצוּק"ל אָמַר אִזּוֹ:
אײַךְ זַעֲה אַ נְשָׁמָה אוֹיֵף דְּעֵר אוֹקְרִיִינַע סְמוּךְ לְבִרְסָלָב
(שְׂאֵנִי רוֹאֶה נְשָׁמָה עַל אוֹקְרִיִינַע סְמוּךְ לְבִרְסָלָב). וְאָמַר זֹאת לְרַבֵּי

יודיל, וְשִׁבַּח מְאֹד אֶת הַנְּשֻׁמָּה. וּמַחֲמַת רַבּוּי הַשְּׂבָחִים לֹא רָצָה רַבִּי יוֹדִיל לְהֶאֱמִין שֶׁרַבְּנֵנו זְצוּק"ל בְּזֶן עַל ר' נֶתָן. אִךְ אַחֵר הִסְתַּלְּקוֹת רַבְּנֵנו זְצוּק"ל, אִזּוּ הִבִּין שֶׁרַבְּנֵנו זְצוּק"ל בְּזֶן עַל מוֹהֲרַנ"ת. וְעַל-בֵּן שְׁלַח בְּנָיו לְמוֹהֲרַנ"ת זְצוּק"ל, וְאָמַר שְׁלַסְחָר עִם נְעָרִים הֵינּוּ לְעֶסֶק עִם בְּנֵי הַנְּעָרִים בְּעֵינֵי יִרְאֵת שָׁמַיִם, זֹאת מָסַר רַבְּנֵנו זְצוּק"ל לְמוֹהֲרַנ"ת זְצוּק"ל. וְאִזּוּ בְּשִׁנְכָנְס רַבְּנֵנו זְצוּק"ל לְבִרְסָלָב אָמַר מוֹהֲרַנ"ת זְצוּק"ל עִכְשָׁו אֲנִי נוֹסֵעַ לְבִרְסָלָב. וְאִזּוּ הָיוּ אוֹמְרִים אֲפִיטְקַע אֲנוּטְטַעַר יוֹד הֵינּוּ בְּעַד פִּיטְאֲקִיל יְכוּלִין לִסַּע לְרַבְּנֵנו זְצוּק"ל כִּי בְּרַחוּק הָיָה קָשָׁה לִסַּע מַחֲמַת מְנִיעַת אָבִיו וְחֲמִיו וְאֲשֵׁתוֹ, וְגַם מַחֲמַת מְנִיעַת הַמַּחַ הֵינּוּ שְׁאִינֹו מְרַגִּישׁ טוֹבָה שְׁלֵמָה בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲבָל עֲתָה מַחֲמַת שֶׁהוּא קָרוֹב יִתְבַּטְּלוּ קִצַּת הַמְּנִיעוֹת:

ו

רַבְּנֵנו זְצוּק"ל בָּא לְבִרְסָלָב בְּיוֹם ג' וְאִזּוּ הָיָה יוֹם הַשּׁוּק (בְּרִיד), וּבָאוּ אֲנָשִׁים וְסִפְרוּ עֵינֵי רַבְּנֵנו זְצוּק"ל שֶׁהוּא מְמַאֵם בְּמִנְהַגֵי הַמְּפָרְסָמִים, הֵינּוּ שֶׁעֲשׂוּ הַהֲתַאֲסָפוֹת שֶׁל אֲכִילָה וְשִׁתְיָה עֶקֶר בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ (וּפַעַם אַחַת אָמַר רַבְּנֵנו זְצוּק"ל אִךְ קָאן שׁוִין גִּיט אוֹיִם שְׁמִיין זִיעַרַע פְּרַאזְנִיקַעס (אִינִי יְכוּל לְסַבּוֹל אֶת הַחֲגִיגוֹת שְׁלֵחָם)), אֲבָל רַבְּנֵנו זְצוּק"ל אִינֹו מְדַבֵּר אֶלָּא מִתּוֹרָה

ותפלה, והוא מצוה להתודות לפניו. ואחד ששמו וואלטישי
נתנאלים, אמר על אחד מאנשי רבנו זצוק"ל אני ראיתי
וידייניק. וכל זה ספר לגנאי בדרך לצנות. וכאשר שמע
זאת רבי נפתלי, בזה את וואלטישי נתנאלים הנ"ל וקלל
אותו באביו ואמר, את זה אתה מבזה, זאת הפצי ורצוני
דיקא. ורבי ליפא נסע לרבנו זצוק"ל על שבת. ואז היו משך
ימי הסליחות ארכים, ובא הר' ליפא בחזרה מרבנו זצוק"ל
לביתו. ובמוצאי שבת קדש עמד תחת הריבע (תנור הרף)
ואמר סליחות ועננו בכונה גדולה ובקול חזק. וישר בעיני
מוהרנ"ת ורבי נפתלי זצוק"ל אמירתו מאד. כי הוא היה
כבר קצת חסיד ישן, ואף-על-פי-כן נתחמם ונתחדש, אם
כן זהו חדוש. על-כן נסעו גם הם תכף. והלכו הר' נתן והר'
נפתלי לשוק לשכר עגלה לברסלב ופגעו בר' ליבוש
שרצה לסע לאיזה מקום גם-כן דרך ברסלב. ויאמר להם
שגם הוא יסע עמם לרבנו זצוק"ל. ויסעו יחדו ובאו לבית
רבי בעריל דוברישים. ויראו את בית ר' בעריל דוברישים
שהוא מלא מעשיות ומופתים מרבנו זצוק"ל. וספר
מוהרנ"ת בזה הלשון: האב איך געזען אז די שטוב איז שוין
פול מיט דעם רעבין (ראיתי שהבית היה כבר מלא מרבנו).
ואחר-כך נכנסו לרבנו זצ"ל, וסדר כל אחד את יחושו
מאבותיו כי גם רבי נפתלי היה יחסן נכד הרב מסקאהל,

וגם הר' ליבוש היה יחסן וענה רבנו זצ"ל ואמר גאלע גוטע יודין (בלם יהודים טובים). ואחר-כך אמר מוהרנ"ת זצ"ל שהוא קרוב קצת עם רבנו זצ"ל מחמת מחתנות מחמיו עם הרב רבי נחמן מהארידענקע. ואז אמר רבנו זצוק"ל אצינד בין איך שוין ניט עלינט (עכשיו אני כבר לא בודד). ואמר רבנו זצוק"ל מיר קאנען זיך שוין פון לאנג, נאר מיר האבן זיך שוין א צייט ניט געזעהן (אנחנו כבר מכירים מזמן, רק זה זמן שלא התראינו) ואז ספר רבנו זצוק"ל שלשה מעשיות.

מעשה ראשון מהרב מורנו הרב מרדכי מנעסקין, שפעם אחת בא אליו אחד מאנשיו והתנצל לפניו בענין פרנסה ומעות דירה וכו', ואמר לו הרב הנ"ל אני רוצה שכל הבית שאתה דר בה יהא שלך. והאיש הנ"ל היה בדירה גדולה שדרו עמו שכנים הרבה וגם אכסניא היה שם, וכשנכנס האיש לביתו ואחר-כך מת הבעל הבית ונפל בירשה להיורשים ונפל הבית מהצלחתו כי (עם האהט זיך אריין געהאפט די ניט גיטס) היה שם רוחות וכו' ומתו בה כמה אנשים שקנו הבית הנ"ל, ונעשה מזה שם רע על הדירה, ועל-כן פסקו ממנה העוברי דרכים לאכסניא. וגם השכנים יצאו ועשו הכרזה למכרה, ולא היה עליה שום קונה מחמת השם רע, ועל-כן בכל פעם פחתו ממחירה עד שעלה מחירה מעט מעות. ואז נכנס בלב האיש הנ"ל דברי רבו

מנעסכיו ז"ל הנ"ל והלך וקנה אותה, ומאז התחיל לחזר
 ההצלחה של כל הבית והתחילו לעבר בה עובדי דרכים
 הרבה ונעשה עשיר. ואחר כך נסע לרבו הנ"ל, בשרצה
 שוב לנסע לביתו נכנס לטל רשות מרבו לסע לביתו. והבין
 מתנועותיו שאינו נותן לו רשות בלב שלם כמו שהיה רגיל
 תמיד. ויירא לסע וכן היה כמה פעמים שבכל פעם שנכנס
 לטל רשות וכו' כנ"ל ועל כן נתמהמה שם שלש עשרה
 שנים. ואמר רבנו ז"ל שכשהיה שם בעת שחזר מארץ
 ישראל עוד מצא שם האיש הנ"ל (והפחד היה שלא ימות כמו
 שמתו הפעלי בית הקודמים, ואחר החמשה ימים שהיה שם רבנו ז"ל
 ונפטר הרב הנ"ל ונסע לביתו ונפטר תכף) ובזה המעשה רמוז להם
 רבנו ז"ל שיתנו מאד את לבכם לכל דבור ודבור שיוצא
 מפיו הקדוש אפלו במלי דעלמא (ואפלו על תנועותיו)
 ולבל ידמו בנפשם שעל פי פשוט הוא מדבר את דבריו
 חליקה.

מעשה שני מהרב רבי שניאור זלמן מלאדי ז"ל שהיה לו
 תלמיד שאמר שמונה שנים תורה על תורה אחת מהרב
 ובזה רמוז מיד על מותרנות ז"ל שירבה מאד לחדש
 בתורתו הקדושה.

מעשה שלישי מהתקרבות רבי מיכל מזלאטשוב ז"ל
 להבעל שם טוב ז"ל, ובעת שנכנס ר' מיכל להבעל שם טוב

נָפַל עָלָיו יִרְאֶה מִהַבֶּעַל שֵׁם טוֹב, וְאַחֲר־כֵּן נָפַל מִהִירָאָה מִהַבֶּעַל שֵׁם טוֹב, וְעָלָה בְּדַעְתּוֹ שֶׁל הָרַ' מִיכָל ז"ל אוֹלֵי הוּא עִם הָאָרֶץ. וּמִפְּנֵי כֵּן נָפַל הַבֶּעַל שֵׁם טוֹב ז"ל בְּעֵינָיו כְּמוֹ שְׂמוּבָא בַּגְּמָרָא 'עִם הָאָרֶץ בְּתַחֲלָה הַתְּלָמִיד חָכֵם הוֹמָה עָלָיו בְּכָלֵי זָהָב וְכוּ' וְאַחֲר־כֵּן בְּכָלֵי חָרָס, כִּיּוֹן שֶׁנִּשְׁבַּר אֵין לוֹ תַקְנָה. וְאִז אַחַז אוֹתוֹ הַבֶּעַל שֵׁם טוֹב ז"ל וְאָמַר לוֹ: מִיכָלֵי בִיסַט אַ עִם הָאָרֶץ (מִיכָלֵי אַתָּה עִם הָאָרֶץ). וּבְאוֹתוֹ הַעֵת כְּשֶׁבָא מוֹהֲרַנְ"ת לְרַבְּנּוּ ז"ל, הָיָה גַם־כֵּן כְּנַ"ל. וְנָפַל בְּדַעְתּוֹ גַם־כֵּן עַנְיָן הַנַּ"ל, וְסִפֵּר לוֹ רַבְּנּוּ ז"ל זֹאת הַמַּעֲשֶׂה, וְאַחַז אוֹתוֹ בְּיָדוֹ וְאָמַר לוֹ מִיכָל בִיסַט אַ עִם הָאָרֶץ (מִיכָלֵי אַתָּה עִם הָאָרֶץ), וּבְזֶה כְּוִן לוֹ מִחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁחֲשַׁב אִז, וְנִתְבַּהֵל וְנִשְׁתַּוְּמַם מְאֹד בְּרֵאוֹתוֹ בְּעֵינָיו כִּי לֹא נֶעְלַם מֵאֵתוֹ כָּל מִחֲשַׁבּוֹתָיו וְרַעֲיוֹנוֹתָיו הָעוֹלָם עַל לְבָבוֹ. וּמֵאִז נִמְשְׁכוּ אֵלָיו בְּהַתְקַרְבוֹת גְּדוֹל מְאֹד וְכוּ' כְּמוֹבָא בְּסִפֵּר "בוֹכְבֵי אֹר" חֵלֶק אֲנָשֵׁי מוֹהֲרַנְ"ן סִימָן ג':

ז

וְאַחֲר־כֵּן מִחֲמַת שְׁתַּכַּף שָׁמְעוּ אֲשֶׁר אֶצֶל רַבְּנּוּ ז"ל הָעֵקֶר הוּא לְהִיּוֹת אֶצֶלוֹ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְכוּ', הִבִּינוּ שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהִיּוֹת שֵׁם שְׂמוּנָה יָמִים רְצוּפִים, וְלִהְיוֹת מְהֵמָה עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. עַל־כֵּן נָסְעוּ תַכַּף לְבֵיתָם וּבָאוּ בְּחֻזְרָה עַל רֹאשׁ

תעג **אור** אבנ"ה ברזל **בוכבי**

השנה. וכמדומה שאז היה גם-כן מעשה שרמו רבנו ז"ל למוהרנ"ת זצוק"ל שיאכל עמו ביחד ונתביש לאכל עמו. ואחר-כך נתחרט על זה כל ימי חייו. (והרב ר' אברהם ז"ל הסביר את זה על-פי התורה ס"ב ויסב, 'תקדושתא מלכא במלכא' על-ידי אכילה):

ח

ובשפא מוהרנ"ת ז"ל על ראש השנה, ראה שיש אנשים שמתפללים בראוי והתקנא בהם מאד, כי הוא לא היה יכול אז להתפלל בכונה בראוי. ואחר-כך שמע מרבנו ז"ל התורה בתעוצרות סימן ה'. ואמר שלא היה לו שום השגה בהתורה הנ"ל אלא היה נראה לו הפשט של הפסוק "אזן שומעת תוכחת חיים" וכו', כי זאת היה נצרך לו מאד כדי שיתרץ לו עקר הקשיא של חותנו הרב ר' דוד צבי ז"ל, מה שהחסידים חולקים זה על זה. ובראש השנה הנ"ל לקח מוהרנ"ת ז"ל עמו את רבי זלמן הקטן שהוא גם-כן לא היה מסכים עם השתנית יין שרף, ואמר לו מוהרנ"ת ז"ל אתה שיד אצלנו. ומקדם זה זמן רב היה מעשה שבעם מוהרנ"ת ז"ל על הרב ר' זלמן על שהיה בבעם על החסידים על שמשבנו התפלין שלהם על יין שרף. ואחר-כך הבין מוהרנ"ת ז"ל שצדקו דבריו של הרב ר' זלמן הקטן הנ"ל:

ט

אַחֲר־כֵּךְ בַּעֲשֶׂרֶת יָמֵי תְּשׁוּבָה נִכְנָס לְרַבְּנּוּ זְצוּק"ל, וְסִפֵּר
 לְפָנָיו כָּל לְבוֹ. וְאָז אָמַר לוֹ רַבְּנּוּ ז"ל אֲנִי וְוִיִּטְעַר אִיזוּ גוֹט אִזו
 מִירַעַט זִיד אֹוִים וְכו' (וּמַעֲתָה זֶה טוֹב שְׁמִפְרָשִׁים כָּל שִׁיחָתָם וְכו').
 וְאָז בְּשֵׁבֶת תְּשׁוּבָה אָמַר רַבְּנּוּ ז"ל הַתּוֹרָה ו', קָרָא אֶת
 יְהוֹשֻׁעַ, וְאָז הָיָה לוֹ הַרְגָּשָׁה גְּדוּלָּה בְּמִבְּאֵר בְּחַיֵּי מוֹהֲרַנ"ן.
 וּבַעֲשֶׂרֶת יָמֵי תְּשׁוּבָה נָתַן לוֹ רַבְּנּוּ ז"ל הַנְּהֻגוֹת לְפִי שְׂרָשׁ
 נְשִׁמְתוֹ, ח"י פְּרָקִים מִשְׁנֵיּוֹת בְּכָל יוֹם, וּמַעֲתָ לָעֵת בְּשָׁבוּעַ
 לֹא יֵאָכֵל דָּבָר מִן הַחַי, וַיְהִיָּה נֶעוֹר פַּעַם אַחַת שְׁנֵי יָמִים
 וְלִילָה אֶחָד רְצוּפִים. וְאַחֲר־כֵּךְ נָסַע לְבֵיתוֹ, וּבְשִׁמְחַת תּוֹרָה
 נִתְקַבְּצוּ כַּמָּה אֲנָשִׁים מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ אֶצֶל מוֹהֲרַנ"ת ז"ל
 לְשִׁמְחָה בְּשִׁמְחַת יוֹם טוֹב וְנִזְכְּרוּ בְּגִדְלַת רַבְּנּוּ זְצוּק"ל
 וּבְהִזְמִירוֹת שָׁלוֹ. הָאֲבִין זִי זִיד גִּידְרַפֶּעַט אוֹיף דִּי וועַנְט (וְהֵם
 סָפְסוּ עַל הַקִּירוֹת) מִגְּדָל הַדְּבָקוֹת וְהַנְּעֻגוּעִים, וְהָיָה לָהֶם חֲרָטָה
 גְּדוּלָּה עַל מַה שְּׁלֹא נָסְעוּ כָּל יָמֵי הַחֵג לְרַבְּנּוּ זְצוּק"ל. וְעַל-בֵּן
 הַסְּכִימוּ בְּדַעְתָּם לִסַּע תַּכְּף בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב אַחַר הַבְּדִלָּה.
 וּבְאוֹתוֹ הָעֵת שָׁהִיוּ אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ בְּבֵית מוֹהֲרַנ"ת זְצוּק"ל,
 הָיָה רָגִיל מוֹהֲרַנ"ת זְצוּק"ל לְכַנֵּס בְּכָל פַּעַם לְחַדְרוֹ בְּכַדֵּי
 לְהַשְׁלִים חַח"י פְּרָקִים מִשְׁנֵיּוֹת. וּבְכִרְאוֹת אָבִיו אֶת זֹאת
 נִתְפַּלֵּא עַל זֶה שֶׁבְּכָל פַּעַם הוּא בּוֹרַח מִן הָאֲנָשִׁים לְחַדְרוֹ,

ואין זה הַדָּרֶךְ כְּבוֹד. וְשָׁאֵל עַל זֶה אֶת הַמְּשֻׁרֵת בְּבֵית, וְאָמַר
 לוֹ שֶׁהוּא לֹמֵד בְּעַת הַזֹּאת הַחַיִּי פְּרָקִים מְשֻׁנִּיּוֹת שֶׁצֹּוּה עָלָיו
 רַבְּנוּ זְצוּק"ל, וְעוֹד סֵפֶר לוֹ שְׁנִסְכֶּם בִּינֵיהֶם לְסַע תַּכְרַף
 בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב אֶל רַבְּנוּ זְצוּק"ל. וְאָז חָרָה אַפּוֹ מְאֹד עַל
 זֶה, כִּי לִבְנוֹ שֶׁהוּא לְמַדָּן גְּדוֹל כָּזֶה נָתַן רַבְּנוּ זְצוּק"ל תַּקּוּן
 חַיִּי פְּרָקִים מְשֻׁנִּיּוֹת, וְעוֹד מִפְּנֵי הַנְּסִיעָה. וְאָמַר לְמוֹהֲרַנ"ת
 זְצוּק"ל בְּכֵן לֹא תָבוֹא עוֹד אֶל בֵּיתִי. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן נָסַע
 מוֹהֲרַנ"ת זְצוּק"ל עִם אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב. וּמִצְאוּ
 עוֹד אֶת רַבְּנוּ זְצוּק"ל יוֹשֵׁב עַל הַשְּׁלֶחֶן עִם הַבְּעָלִי בָתַיִם,
 שֶׁהָיָה רָגִיל לֵיֻשֵׁב בְּשִׁמְחַת תּוֹרָה עִם הַבְּעָלִי בָתַיִם לְבַד
 אַף־עַל־פִּי שֶׁהָיוּ אָז עוֹד נִסְכֵּן הָרַ' שְׁמוּאֵל אֵיזִיק וְר' יוֹדִיל
 שְׁלֹא נָסְעוּ לְבֵיתָם מִפְּנֵי רַחוּק הַדָּרֶךְ. וְאָז זָמְרוּ אֲנָשֵׁי
 שְׁלוֹמְנוּ בְּשׁוּק "צַהֲלֵי וְרָנִי יוֹשֶׁבֶת בְּרִסְלָב". וְאָז אָמַר רַבְּנוּ
 זְצוּק"ל הַתּוֹרָה מ"ח, 'עַל אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בִּי'. וְהוּא פָּלֵא כִּי
 הִיא תּוֹרָה שֶׁל סְכוּת, אֲךָ רַבְּנוּ זְצוּק"ל הִמְתִּיץ עִם הַתּוֹרָה
 כִּי הָיָה רוּצָה בְּעֶקֶר שִׁישְׁמַע מוֹהֲרַנ"ת זְצוּק"ל:

,

אַחֲר־כֵּן נָסַע מוֹהֲרַנ"ת זְצוּק"ל לְבֵיתוֹ וְלֹא הִלֵּךְ לְבֵית אָבִיו,
 רַק לְבֵית זְקֵנוּ אָבִי אָבִיו הָרַב ר' יִצְחָק ז"ל מְדַאֲנָצִיג.
 וְאַחֲר־כֵּן עָבַר שָׁם הָרַב ר' דָּוִד צְבִי חוֹתְנֹו, וְסִפְרוּ לוֹ עַל

חֲתַנּוּ מוֹהֲרֵינִי זְצוּק"ל כִּי נַעֲשֶׂה חֲסִיד. וְהָיוּ לָהֶם סַפְקוֹת
 לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ גַם פְּטוּרִין, כִּי זוּגְתוּ הֵיטָה מְרֻצָּה לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ
 גַּם, וְגַם אָבִיו הָרַב ר' נִפְתָּלִי הָעֵרִץ יַעֲזֵן אוֹתָהּ לְקַבֵּל דִּיקָא
 גַּם פְּטוּרִין. וְשָׂאֵל רַבֵּי דְדוֹד צְבִי לְעֵרִינְט עַר הָאֲמִישׁ (לוֹמֵד הוּא
 לְפָחוֹת), וַתַּעַן וַתֹּאמֶר שֶׁהוּא לוֹמֵד דְּוֹקָא הַרְבֵּה יוֹתֵר
 מִבִּתְחִלָּה, וְאָמַר אֵלֶיהָ בֵּינוֹן שְׂכָן אֲנִי אוֹמֵר שְׂלֵא לְקַבֵּל
 מִמֶּנּוּ גַם. וַתֹּאמֶר אֵלָיו "וּמֵאַיִן אָקַח פְּרִנְסָה" וַיַּעַן וַיֹּאמֶר
 אֵלֶיהָ בֵּי אֲזוּי אֲמַאֵן וּוִילְסְטוּ פְּרִנְסָה? מִיט דְּעַר נָאז
 זְאֵלְסְטוּ אַקְעֵרִין אֵין אִים גִּיבְעֵן בְּרוּיִט, (מִבְּעַל כֹּזָה אֶת רֹצֵחַ
 פְּרִנְסָה? עִם הָאָף תַּחֲרָשִׁי וַתִּתְּנִי לוֹ פְּרִנְסָה) תַּקַּח מִדַּת מְלַח
 וַתִּמְכֹּר בְּשׁוּק, וְאַתָּה תִּתֵּן לוֹ פְּרִנְסָה. אַחֲר־כֵּן נִתְּפָשְׂרוּ
 שְׂיִסְעַ לְפָרְקִים בְּשָׂבִיל מִסְחָר וְשְׂלַעַת עֵתָה לֹא יִסַּע לְרַבְּנֵי
 זְצוּק"ל עַד חֲנֻכָּה, הֵינּוּ עַל זְמַנִּים הַקְּבוּעִים. וְהוּא הֵיטָה מְכָרָה
 לְתַנּוּד עִמָּהֶם מִפְּנֵי הַשְּׁלוֹם.

יא

אַחֲר־כֵּן עָמַד פַּעַם אַחַת לְהִתְפַּלֵּל, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל
 כְּרָאוּי. וְרֻצָּה לִסַּע לְרַבְּנֵי זְצוּק"ל, אֲדָּ הָיָה יָרָא מִפְּנֵי הַצּוּוִי
 הַנִּ"ל, וְהָיָה מֵר לוֹ מְאֹד. וְהָשִׁב בְּדַעַתוֹ הֲלֹא בְּסִמּוּד
 בְּבִרְסָלָב יוֹשֵׁב אִישׁ שְׂיָכוֹל לְהָאִיר לִי וְאֲנִי אֵינְנִי יָכוֹל לְנַסַּע
 אֵלָיו, וַיִּתְּעֵז בְּנַפְשׁוֹ שֶׁבְּאֲשֶׁר יֵאָכֵל אָבִיו סַעֲדַת הַצְּהָרִים,

בתוך כך יסע לרבנו זצוק"ל, וקדם סעדת ערבית יוכל לבא
 בחזרה לביתו ולא ירגיש אביו בזה כלל. וכן עשה, ונסע.
 ובאמצע הדרך ירד גשם שוטף כביר, ובכן בא אל רבנו
 זצוק"ל בלילה ונכנס אל רבנו זצוק"ל אחר תפלת ערבית,
 ויספר לרבנו זצוק"ל את כל המניעות, ויאמר לו רבנו
 זצוק"ל אז סי איז גאר שאלעכט ציהט מען זיך צום אמת, ווי
 איז פארט דער אמת (בשזה לגמרי רע מושכים את עצמו להאמת,
 איפה בכל זאת האמת), ואז אמר לו רבנו זצוק"ל כל התורה
 קי"ב 'צהר תעשה וכו'. ויסע לביתו אל זקנו הרב ר' יצחק
 הנ"ל ויאמר אליו מה הנחת עצמך על חיי אביך, כי אביו
 היה לו מחוש של חלי מעים רחמנא לצלן ואז מחמת הכעס
 נתעורר בו החלי מעים הנ"ל רחמנא לצלן:

יב

אחר כך היה מעשה מנסיעת חנכה במבאר בתי מוהר"ן
 ובימי מוהרנ"ת. אחר כך היה מעשה שהשיא רבנו זצוק"ל
 את בתו שרה למעדודובקא עם בן הרב ר' ליב
 דאבראוונער, ושלהחא אשת רבנו זצוק"ל לנעמרוב לקנות
 לעקיף (עונה) כדי לקחו למעדודובקא. ונודע למוהרנ"ת
 זצוק"ל מזה ורצה לסע על החתנה. והבין שעתה מי יודע אם
 יניחו אותו עוד לבוא לביתו אם יסע כעת לרבנו זצוק"ל. כי

הבין שיהיה מכרה להיות שם עד אחר חג הפסח מחמת שהדרך רחוק מאד. ולקח (אתו) על-כל-פנים שטערין טיבעל (מטפחת ראש) של זונתו כדי שיהיה לו על-כל-פנים איזה חפץ יקר וחסוב. אחר-כך התייעץ עם חברו הרב ר' ליפא אודות זה ויאמר לו, שאם תקח השטערין טיבעל (מטפחת ראש) בנדאי יהיה גט, כי תתבייש שלא יהיה לה במה לילך לבית הכנסת. אלא יותר טוב שיהיה לה בטהון. וישמע לדבריו. ולא היה יודע הדרך למעדודובקא, ויישב עצמו לסע לקהלת קדש ליניץ, ושם יתודע הדרך למעדודובקא. וכן עשה ונסע לליניץ. ותכף כשנסע הרב ר' נתן, הבין אביו שמסתמא יהיה שם אצל הרב ר' גדליה מליניץ. ולכן שלח אביו שליח עם אגרת להרב ר' גדליה, שבאשר יבא בנו ר' נתן תכף ישלח אותו בחזרה בגזרת כבוד אב. ומחמת שנתעה הרב ר' נתן בדרך, על-כן בא השליח לליניץ עוד טרם שבא הר' נתן, וכאשר בא לליניץ ונכנס לבית הרב ר' גדליה ושאל אם יוכל לכנס אליו, והשיבו לו שהוא ישן כעת, ועוד ספרו לו מהשליח של אביו. ותכף נסע הרב ר' נתן למעדודובקא ונסע לרבנו זצוק"ל תכף בעוד שהר' גדליה היה ישן עוד. ובדרך פגע את הר' יודיל בכפר אחד, וקרא אז רבי יודיל את המגלה. ובתחלה היה מעין בכונות האר"י זצוק"ל בסדור של מוהרנ"ת, שהוא היה מתפלל עם

כְּנֻת הָאָרְ"י עַל־פִּי צִוְּאת רַבְּנוּ זְצוּק"ל. וּבָאוּ לְרַבְּנוּ זְצוּק"ל
 קָדָם סְעֵדַת פּוּרִים. וְתַכְּף הֶלֶךְ רַבְּנוּ זְצוּק"ל וַיֵּשֶׁב לְסַעֲדָה.
 וְאָז אָמַר לוֹ רַבְּנוּ זְצוּק"ל שׁוֹשֵׁן פּוּרִים אִיז אֵינְךָ אִיוֹם טוֹב
 (שׁוֹשֵׁן פּוּרִים זֶה גַם יוֹם טוֹב) (וְרַבִּי אֲבָרְהָם אָמַר כִּי שׁוֹשֵׁן פּוּרִים הוּא עֲנִין
 יְהוֹשֵׁעַ) וְהָיָה עַל הַחֲתָנָה, וְאָמַר אֵז רַבְּנוּ זְצוּק"ל שׁוֹמֵר אֵז נִגּוּן
 וּבָזָה הַנִּגּוּן קָרָא לְכָל הָאֲבוֹת הַקְּדוּשִׁים:

יג

וְאָז הָיָה מוֹהֲרַנ"ת פֶּסַח בְּמַעֲרֻדוֹדוּבְקָא אֲצֵל רַבְּנוּ זְצוּק"ל.
 וּמִנְהַגוֹ שָׁל רַבְּנוּ ז"ל בְּלִילֵי פֶסַח הָיָה לְהִסָּב עִם בְּנֵי בֵיתוֹ
 אֲצֵל הַשְּׁלֶחֶן לְקַיֵּם עַל־כָּל־פְּנִים פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה "וְשִׂמַּח
 אֶת" וְכוּ', וְעַל־כֵּן לֹא יֵשֶׁב אֲצֵלוֹ שׁוּם אֲזִרַח אֶל הַסֵּדֶר.
 וּמוֹהֲרַנ"ת הָיָה מִתְּפַלֵּל עִם כָּל הַמְּנִיָּן בַּחֲדָר הַפְּנִימִי. וּבַחֲדָר
 הַחִיצוֹן יֵשֶׁב רַבְּנוּ זְצוּק"ל עַל הַסֵּדֶר אֲצֵל הַשְּׁלֶחֶן. וְאָז שָׁמַע
 רַבְּנוּ זְצוּק"ל אֶת בְּרַכַּת הַהִלָּל שֶׁל מוֹהֲרַנ"ת, וְאָמַר אֲשֶׁרִי
 הָאֵם שְׂיִשׁ לָהּ בֶּן כְּזֶה! וְאָז אַחַר הַתְּפִלָּה בְּשִׁרְצָה הָרַ' נָתַן
 לְצֵאת, הִכְרַח לְצֵאת דְּרֹךְ חֲדָר שֶׁל רַבְּנוּ זְצוּק"ל. וְרַבְּנוּ
 זְצוּק"ל כְּבָר יֵשֶׁב עַל הַסֵּדֶר. וְרָאָה אֵז מוֹהֲרַנ"ת אֶת רַבְּנוּ
 זְצוּק"ל יוֹשֵׁב עַל הַסֵּדֶר, וְנִהְיָה מְאֹד וְאָמַר אֲשֶׁרִי לוֹ
 שְׁעַל־כָּל־פְּנִים זָכָה לְרֵאוֹת אֶת רַבְּנוּ זְצוּק"ל יוֹשֵׁב עַל הַסֵּדֶר
 פַּעַם אַחַת כָּל יְמֵי חַיָּיו:

יֵד

אחר הפסח בְּשָׁנָסַע בְּחֻזְרָה עִם רַבְּנֵנוּ זְצוּק"ל לְבֵיתוֹ, אִז הָיָה אֶצֶל הָרַב רַבִּי גְּדַלְיָה ז"ל. וְהִתְפַּלְלוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּקוֹל רֹם, וּבִפְרָט מוֹהֲרַנְ"ת. וַיִּשְׁאַל הָרַב ר' גְּדַלְיָה אֶת רַבְּנוּ זְצוּק"ל הֲלֹא בְּשָׁנֵיכֶנְסִין לְמַלְךְ נִכְנְסִין בְּקוֹל דְּמָמָה דְקָה, וְהַשִּׁיב לוֹ רַבְּנוּ זְצוּק"ל אִיךְ הָאֵלֶּט פּוֹן אֲמַאֲלְדִינְע חֲסִידִים וְוַאס זְעַנְען אַרְיִין גִּישְׁפְּרוֹנְנְען מִיט דַּעַם פֶּאָר־שְׁמַאֲלְצִינְעַם אַרְבִּיל אִין הֵיכַל הַמְּלָךְ אַרְיִין (אִנִּי אוֹחִז מִהַחֲסִידִים שֶׁל פֶּעַם, שְׁקַפְצוּ פְּנִימָה אֶל הֵיכַל הַמְּלָךְ עִם הַשְּׂרוּוֹל הַמְּשֻׁמֵּן).

טו

וּבְקִינֵין הָיָה מַעֲשֵׂה שְׁנָסַע הָר' נָתַן אֶל רַבְּנוּ זְצוּק"ל, וְאִז הָיָה הָר' בְּרוּךְ זְצוּק"ל בְּטוֹלְטִישִׁין, וְאִז נָסַע רַבְּנוּ זְצוּק"ל לְהָרַב ר' בְּרוּךְ. וּבִקְשׁ מוֹהֲרַנְ"ת מֵרַבְּנוּ זְצוּק"ל שְׂיִקְחָהוּ אִתּוֹ וְלֹא רָצָה רַבְּנוּ זְצוּק"ל. וְהַפְּצִיר בּוֹ עוֹד הַפֶּעַם, וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ זְצוּק"ל "פֶּאָר־שְׁטִימְט, ס'שְׁטִימְט דִּיר נִיט אָהֵן וְוִי אַזוֹי דִּיא וְוַעֲסֶט מִיר אַנְקוֹקְעֵן" (אִתָּה מִבֵּין, לֹא תוּכַל לַעֲמוֹד בְּזֶה אִיךְ שְׁתֵּרָאָה אוֹתִי). וְהִבִּין מוֹהֲרַנְ"ת זְצוּק"ל שְׂאִינּוּ צָרִיךְ לְהִתְעַקֵּשׁ עִמּוֹ. וְנָסַע רַבְּנוּ זְצוּק"ל לְבֵדוּ. וְנִהְיָה מוֹהֲרַנְ"ת מְזֶה כָּל יְמֵי חַיָּו. וּבֵא רַבְּנוּ זְצוּק"ל אֶל הָרַב ר' בְּרוּךְ, וּבְאֲשֶׁר יֵשֵׁב רַבְּנוּ זְצוּק"ל אֶצֶלוֹ הָיָה מְתַאֲנֵת. וַיֹּאמֶר לוֹ הָר' בְּרוּךְ עַל מָה אַתָּם

מתאנחים? והשיב לו רבנו זצוק"ל שאני מתנענע לבא למדרגתו. ואמר לו הרב ר' ברוך הלל אתם כבר כצדיק פלוני, והשיב לו כבר הגעתי למדרגתו. ויחשב לו כמה מדרגות של צדיקים עד שבא למדרגת הבעל שם טוב ז"ל והשיב לו רבנו זצוק"ל שגם למדרגתו הגיע, ושהגיע לזה בעת שהיה י"ג שנים. (ואז דחה אותו הרב ר' ברוך עד שכמעט נפל מן העליה, עד שבאה אמו מרת פינא ז"ל מעולם העליון ולא הניחתו לפל). ומאז התחיל המחלקת ביניהם. וקדם לזה היה מעשה ששאל הרב ר' ברוך לאחד שנסע אל רבנו זצוק"ל, מה עושה הפלימניק (האחין) שלי, והשיב לו הייתי שם בראש השנה, והיו מתפללים תפלה שמעולם לא ראיתי תפלה כזו, ואמר תורה שמעולם לא שמעתי תורה כזו. ואמר הרב ר' ברוך זצוק"ל וואסזשע איז ער, גאט (מה הוא, אלקים?).

ואחר כך כשהיה רבנו זצוק"ל בלעמבערג, היה רגיל הרב ר' ברוך לשאל מאחות רבנו זצוק"ל על בריאותו ושלומו. פעם אחד שאלה אותו מפני מה הוא חולק עליו, וספר לה שפעם אחת לא ידע פרוש באיזה מקום בזהר, וקבל על עצמו שלא יחלק עוד על רבנו זצוק"ל, ומיד נודע לו הפרוש של הזהר. ומאלו הדבורים חשבה אחות רבנו זצוק"ל שמעתה אינו חולק עליו. ועל כן בשבא רבנו זצוק"ל מלעמבערג, הפצירה מאת רבנו זצוק"ל שיסע אליו ואז

בְּיָדָי יִהְיֶה נַעֲשֶׂה שְׁלוֹם אֲמַתִּי. וְאָמַר אִזְרָבָבֶל וְצִוְקִ"ל שֶׁאֲפִלוּ יָבֹא מִלְּאָדָּךְ מִן הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לוֹ שֶׁהֲרֵב ר' בְּרֹדֶךְ דוֹדוֹ הוּא בְּשְׁלוֹם עִמּוֹ, גַּם־בֶּן לֹא יֵאֱמִין לוֹ, אֵדָּךְ מִחֲמַת שְׂאִין הֲרֵבֹ לְהִתְעַקֵּשׁ עַל שׁוֹם דְּבָר עַל־בֶּן אֲנִי מִכָּרַח לִפְעֵ, וְנִסְעֵ וְכוּ'. וּבְאֹתוֹ שֶׁבַת בְּקִיץ הִרְאִישׁוֹן שֶׁל מוֹהֲרֵנִ"ת, שֶׁנִּסְעֵ אִזְרָבָבֶל וְצִוְקִ"ל לְהֲרֵב ר' בְּרֹדֶךְ, הִיָּה אִזְרָבָבֶל מוֹהֲרֵנִ"ת אֲצֵל הָרִי יוֹדִיל, וְאֲצֵלוֹ הָיוּ כְּתָבִים מִן הַתּוֹרוֹת שֶׁנֶּאֱמָרוּ קִדְּם שֶׁנִּתְקָרַב מוֹהֲרֵנִ"ת. וְלָקַח אִזְרָבָבֶל מוֹהֲרֵנִ"ת אֵלָיו הַכְּתָבִים אֲצֵלוֹ וְהִסְתַּכַּל בָּהֶם כָּל יוֹם הַשַּׁבָּת קִדְּשׁ וְכִמְעַט כָּל הַלַּיְלָה. וְנִכְנַס אִזְרָבָבֶל בְּלִבּוֹ שֶׁכָּעַת יוּכַל לְקַיֵּם הַצְּוִי שֶׁל רַבְּנֵי וְצִוְקִ"ל שֶׁיִּהְיֶה נֶעוֹר שְׁנַיִם יָמִים וְלַיְלָה. שֶׁכָּכֵל הַלַּיְלָה הִיָּה מְעִין בְּכְתָבִים. וּמָחָר יָבֹא רַבְּנֵי וְצִוְקִ"ל לְבֵיתוֹ וְלֹא יִהְיֶה לוֹ פְּנָאֵי לִישׁוֹן, וְאַחֲר־כֵּן יִצְטָרֵךְ לִפְעֵ לְבֵיתוֹ וְגַם־בֶּן לֹא יוּכַל לִישׁוֹן. וְכֵן הִיָּה:

טז

וּבִימֵי הַקִּיץ הִנְיָל כְּשֶׁרָאוּ אֲמִין לְבָבוֹ וְכוּ', הִתְחִיל אָבִיו מִחֲדָשׁ לְהַתְפִּיֵס קִצָּת. וְעַם כָּל זֶה גָּרָה עָלָיו בְּנֵי בֵיתוֹ, וְאִזְרָבָבֶל הִיָּתָה רְגִילָה אֲשֶׁתוֹ לְשַׁלַּח אֵלָיו אֶת גִּיסוֹ לְבֵית הַמְּדַרְשׁ לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּשִׁבִיל עֶסֶק פְּרִנְסָה, כִּי בְּבֵיתוֹ לֹא הִיָּה לָהּ פְּנָאֵי לְדַבֵּר עִמּוֹ, כִּי תִכְרַךְ כְּשֶׁאֲכַל אֲכִילָתוֹ רִץ לְבֵית הַמְּדַרְשׁ לְלַמּוּדוֹ. כְּכֵן הָלַךְ גִּיסוֹ לְבֵית הַמְּדַרְשׁ וְדַבֵּר אֵתוֹ מֵהַ יִהְיֶה

אודות פרנסה? ויען לו רבי נתן: 'עם כל זה הלא מכרחין למוות. ובזה הלשון: די ביסט מאקי גירעכט נאר וואס זאהל איך פארט טהאן, מען וועט אבער פארט מווען ליגען מיט די פיס צו דער טיהר (אמנם אתה צודק, רק מה אעשה שנצטרך בכל זאת לשכב עם רגלים מול הדלת). ואחר-כך לאחר זמן ה'יה מעשה שחלה הבן-יחיד של גיסו הנ"ל. והלך גיסו אל הארון הקדוש ובכה, ואמר שהוא נותן את עצמו בשביל בנו, ונתקים בן. כי תקף ומיד התחיל בנו להתרפא והוא בעצמו נחלה ומת. וכתב אנרת להרב ר' נתן שיראה להשיג על בנו והזכיר את דברי מוהרנ"ת שאמר, הלא מכרחים למוות. ואמר: איי מיט מיר באנק, איי זענט אייך גירעכט און האט גוט צו גיטראפין אז מיוועט אמאל ליגען מיט די פיס צו דער טהיר (אוי זה מציק לי, אוי הייתם צודקים וטוב נחשתם שניצטרכו פעם לשכב עם רגלים אל הדלת). ואמר: אוי בין איך דיך מקנא (אוי אני מקנא בך). ואחר-כך התפשו עמו הרב ר' נתן כי יסע לבארדיטשוב רק לקנות סחורה אבל שאר הפרדות לא יהיו עליו כלל. ועשה בן וכו' וכמוכא באריכות בספר בוכבי אור, בחלק אנשי מוהר"ן:

ופעם אחת בתחלת ההתקרבות ראה מוהרנ"ת אצל רבנו זצוק"ל ספר שבחי האר"י ז"ל, ושאל אותו ממנו. ואחר-כך בשהחזירו שאל אותו רבנו זצוק"ל, וואס האסטו דיר עפ"י

ארויס גענעמען פון דארט (מה הוצאת ל'עצמך משהו משם?).
 ענה ואמר מה שכתוב שם שר' חיים ויטאל זצוק"ל היה ענו
 והיה בעיניו שפל מאד, וכשנכנס אל האר"י ז"ל ונתקרב
 אליו והוא התחיל לשבחו ולפארו מאד והיה אצלו פלא
 גדול מה זאת?! ואמר אליו הלא אני יודע בעצמי את
 שפלותי וכו' ומעלת כבודו מרומם ומשבח אותי כל-כף.
 ענה האר"י זצוק"ל ואמר לו, בעקבותא דמשיחא במעוט
 פעלות יגיעו למדרגת רבי עקיבא. ומה שתפס לו דוקא רבי
 עקיבא כי מבאר בכתבי האר"י ז"ל שרבי חיים ויטאל היה
 לו נשמת רבי עקיבא. ענה רבנו ז"ל ואמר לו "אט דאם
 האב איך טאקי געמיינט" (הנה לזה באמת התכונתי) כי זה
 הענין בעצמו היה גם-כן אצל מוהרנ"ת זצוק"ל שהיה
 בעיניו ענו ושפל וסבלן ממש א שטיקל בלאטע (חתיכת
 בויז). באשר רבנו זצוק"ל בעצמו העיד עליו, וכשנתקרב
 לרבנו זצוק"ל והוא שבחו ופארו וכו' והיה אצלו חדוש
 ופלא, ומזה מתרץ לו בנ"ל.

פעם אחת אמר מוהרנ"ת זצוק"ל שבתחלת התקרבותו
 לרבנו זצוק"ל אם לא היה רואה אצל רבנו זצוק"ל מנורות
 של כסף (וילבערנע לייכטער), לא היה מתקרב (כמובן בחי
 מוהר"ן סימן ר"א), שזה מה שהאנשים פשרים מלבשים וכו',

כי אָפְלוּ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּשָׂרְצָה לְתַנּוּ לָנוּ הַתּוֹרָה הַלְּבִישׁ אֶת
עַצְמוֹ בְּסַפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת. כִּי כָּל סֵפֶר בְּרֵאשִׁית וְכוּ' עֵינַי שָׁם.

וּמוֹהַרנ"ת זצ"ל הָיָה מְסַפֵּר בְּשִׁנְתֵּי קַרְבָּתִי לְרַבְּנוּ זְצוּק"ל
הָאֵב אִיךָ מִיִּין מַחֵ אֵינן גֵּאנְצֵעֵן אַוּעֵק גִּילִיִקט (הַנְּחֵתִי אֶת
מוֹחִי לְגַמְרִי) בְּאֵלוֹ אֵינן לִי שׁוֹם שְׁכָל. וּבְשִׁשְׁמַעְתִּי דְּבּוֹר מְרַבְּנוּ
זְצוּק"ל הָאֵב אִיךָ אַ שְׁטִיקֵעֵל שְׁכָל, גֵּאנְצֵעֵן אַ דְּבּוֹר גֵּאנְצֵעֵן אַ
שְׁטִיקֵעֵל שְׁכָל (יֵשׁ לִי חֲתִיבַת שְׁכָל עוֹד דְּבּוֹר עוֹד חֲתִיבַת שְׁכָל). וְכֵן
אָמְרוּ עָלָיו מְגֹדוּלֵי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שְׁזָה הַחֲלוּק בֵּינן מוֹהַרנ"ת
לְשִׂאָר תַּלְמִידֵי רַבְּנוּ זְצוּק"ל, שֶׁהֵם יָדְעוּ שֶׁרַבְּנוּ זְצוּק"ל הוּא
הָעֵקֶר. אָבֵל הֵם גַּם־כֵּן זְעֵנְעֵן אִוִּיךָ עֶפֶיס (הֵם גַּם־כֵּן מְשִׁחוּ) יֵשׁ
לָהֶם אִיזָה דְּעָה, אָבֵל מוֹהַרנ"ת ז"ל יָדַע בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא
בְּלִעְדֵי רַבְּנוּ ז"ל אֵינּוּ כְּלוּם גֵּאנְצֵעֵן גֵּיט (כְּלוּם לֹא) כְּאֵינן מְמַשׁ.
אַשְׁרֵי לוֹ:

שיחות וספורים מרבנו ז"ל

א

רבנו זצוק"ל אמר, פארבענדיוון אין עסין איז תאונת אכילה (היננו שמדקדק איזה מאכל אוהב לאכל וכו'). וכמו שמספרים מר' נחמן טולטשינער זצוק"ל, שמעולם האט ער נישט צו געזאלצען דאס עסין (הוא לא מלח את האכל):

ב

רבנו זצוק"ל דבר עם בתו שרה'קי ז"ל מענין הכנסת אורחים, ושבת מאד גדל המצוה הזאת כדי שתרגיל את עצמה בכך. והיתה דואגת איך יכולין לצאת ידי חובתה בזה, אמר לה רבנו זצוק"ל א אורח, נאך א שטיקעל בולקע און אשטיקעל טישטיך (אורח, עוד חתיבת לחמניה, עוד חתיבת מפה):

ג

בעת שדבר רבנו ז"ל, בשאדם בצער ודחק שרייט ער גאר אנדירש (צועק לגמרי אחרת) מעמקא דלבא. וספר אז, אז מ'האט אים געצוגען אבלאז דריי טאג (משכבו אותו שלשה ימים). ואמר אז: איך האב אבער דענעסמאל גישמאק גישרינגען צו הישם יתברך (אני אכל צעקתי אז במתיקות להישם יתברך):

ד

רַבְּנוּ ז"ל אָמַר אַ יוֹד בְּעֵדֵאֲרַף בְּעֵטִין עַר זָאל הָאָבֶען אַ סאַךְ קִינְדֵער ווי אַזוי זײ וועלן זײן, וואַרין אַז מְשִׁיחַ וועט קומען, און וועט פֿאַרעכְטען די גאַנצע וועלט, וועט זײן אַ תקוּן צו אַלע דורות עד אָדָם הָרֵאשׁוֹן. (יהודי צריך לבקש שיהיו לו הרבה ילדים שיהיו כמו שיהיו, כי בשמשיית יבוא ויתקן את כל העולם יהיה תקוּן לְכָל הַדּוֹרוֹת עד אָדָם הָרֵאשׁוֹן):

ה

פֿעם אַחת קָדָם פֿסח הָיוּ מְטִיחִין בְּסִיד אֶת בֵּית רַבְּנוּ זְנוּק"ל בְּבֵרֶסֶלֶב, וְהָיוּ מוֹצִיאִים אֶת כָּל כְּלֵי הַבַּיִת לַחוּץ בְּנֶהוּג. וְעַל הַכְּלִים הַנְּשָׂאָרִים הָיוּ פּוֹרְשִׁים וַיִּלְאוֹת כְּדֵי שְׁלֹא יִתְלַכְּלוּ. וּפְרָשָׁה בַת רַבְּנוּ ז"ל מֵרַת אֲדִיל עַל הַזַּיִיגֵער (הַשְּׁעוֹן) בַּפֶּת רֵאשׁ (קאַפֿין טיכעל (מטפחת ראש)). וּכְאֲשֶׁר בָּא רַבְּנוּ זְנוּק"ל אֶל הַבַּיִת וַרְאָה זֹאת, אָמַר לָהּ נִיט מִיט אַזוי אַ זאַךְ פֿאַר שְׁפָרִיט מַעַן, וואַרום עס איז פֿערהאַנדין הַיִּנְט אַזעלכע פֿאַרמישטע מחות, וואס אַפֿלו דאס איז זײ מְבַלְבֵּל (איז פּוֹרְשִׁים בְּדָבָר כּוֹה, כִּי קִימִים הַיּוֹם מוֹחוֹת כּוֹה מְבַלְבְּלִים שְׁאֵפְלוּ זֶה מְבַלְבֵּל אוֹתָם):

ו

פֶּעַם אַחַת בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, כְּשֶׁהָיוּ מִתְחִילִין לְהִתְפַּלֵּל הוֹדוּ
 בְּנֵהוּג, הִלְךְ רַבְּנּוּ זְצוּק"ל אֶל מְקוֹם רַבִּי נִפְתָּלִי שֶׁהָיָה
 מִתְפַּלֵּל גַּם-בֶּן שָׁם, וְאָמַר לוֹ 'נִפְתָּלִי, מְקוּנָה. וַיַּעַן וַיֹּאמֶר
 אֵלָיךְ אַחֵר הִתְפַּלָּה. וְאָמַר לוֹ רַבְּנּוּ זְצוּק"ל, בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ
 דְּאֶרֶץ מְעַן פְּרִיעֵר גְּיִיעַן אִין וּוּאֶסְעַר אַרְיִין (בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ
 צְרִיכִים קָדָם לְהַכְנִים לְתוֹךְ הַמַּיִם). וְתַכְרַף חֲלִיץ הָרַ' נִפְתָּלִי הַטְּלִית
 וְתַפְּלִין, וְהִלְךְ אֶל הַמְּקוּנָה:

ז

כְּשֶׁהִלְךְ רַבְּנּוּ זְצוּק"ל לְנַחֵם אֶת בֵּיתוֹ אֲדִיל, וְהָיְתָה קוֹבְלַת
 וּמִתְנַצְּלַת לְפָנָיו עַל שְׂיִישׁ לָהּ צַעַר גְּדוֹל בָּנִים הַרְבֵּה רַחֲמָנָא
 לְצַלֵּן, וְהָיָה בַּעֲלָה הָרַ' יוֹסְקֵי ז"ל יוֹשֵׁב בְּצַד אַחֵד וְהָיָה
 יֹשֵׁבָה בְּצַד הַשְּׁנַי, וְרַבְּנּוּ זְצוּק"ל יֹשֵׁב בֵּינֵיהֶם. עָנָה רַבְּנּוּ
 זְצוּק"ל וְאָמַר: גְּלִיבֵט מִיר, דִּי וּוְעֵלֵט וּוְעֵט אֵיִיךְ נֶאֱדָר מְקַנָּא
 זִיין מִיט דִּיִּינַע קִינְדֵּרֵר. דוּ וּוְעֵסֵט נֶאֱדָר דְּעַר לְעֵבִין קִינְדֵּרֵר
 (תֹּאמִינוּ לִי הַעוֹלָם עוֹד יִקְנָאוּ בְּכֶם עִם הַיְלָדִים שְׁלָךְ, אַתָּה עוֹד תִּתְּיָה
 וְתִרְאֶה יְלָדִים) (וְרַמְזוּ בְּיַדְיוֹ עַל הָרַ' יוֹסְקֵי וְהַפֵּד פְּנֵיו אֶלֶיָּהּ וְסִים) אִין
 קִינְדֵּרִם קִינְדֵּרֵר (וּבְנֵי-בָנִים) וּבֶן נִתְקַיִם. כִּי הָרַ' יוֹסְקֵי לֹא
 הָאֵרִיךְ יָמִים רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, אֵדָּ הָיָה הָאֵרִיכָה יָמִים וְזִכְתָּה
 לְרֹאוֹת בָּנִים וּבְנֵי בָנִים:

ח

בערב ראש השנה האחרון באומין אחר הזכר ברית נכנס מוהרנ"ת לרבנו זצוק"ל לחדרו. ענה רבנו ואמר לו בזה הלשון: אונזערע צרות אונזערע יסורים – טעמין גרויסע פעריל, און שרקהין קליינע פעריל (הצרות שלנו היסורים שלנו, לטעמא פנינים גדולות ולשרה פנינים קטנות). שלבתו של מפרסם פלוני קנה לה חותנה הר' ליב מדופראוונע גרויסע פעריל (פנינים גדולות) ולבתו שרה (גס-כן בלתו) קנה קליינע פעריל (פנינים קטנות):

ט

דרבו של רבנו זצוק"ל היה בהעלם גדול שאפלו לפני חותנו היה מסתיר את עצמו מאד. ובעת שנסע חותנו בחרף על הנקה הנקפא, וראה את רבנו זצוק"ל שהלך אל הנקה למוט ביחד עם הנערים הקטנים. וסבר חותנו שאינו לומד כלל. והוא היה מכניס אורח גדול, וכל הצדיקים היו רגילים להתאכסן אצלו. ופעם אחת נתאכסן אצלו אחד מתלמידי המגיד, וספר לפניו צערו שלקח לחתן נכד הבעל שם טוב, אבל אינו לומד כלל, ואפלו העברי בודאי שכת. ואמר האורח שבודאי אינו כן, כי ירא לדבר על נכד הבעל שם טוב. וחותנו של רבנו ז"ל התנפח אתו, עד שאמר לו

הָאוֹרֶחַ אִם בֵּן אֶתְנֵן לוֹ לִיַּינֵעַן (לְקֵרָא) וְהִתְחִיל לְנִסּוֹת אֶת רַבְּנֵנוּ זְצוּק"ל בְּהַמְשָׁנָה: 'הַכֶּלֶב וְהַגְּדִי שֶׁקִּפְצוּ מֵרֹאשׁ הַנֶּגַ' (בְּבִבָּא קַמָּא כֵּא): וְהִתְחִיל רַבְּנֵנוּ ז"ל וְאָמַר: 'הַכֶּלֶב וְהַגְּדִי שֶׁקִּפְצוּ מֵאֲרֵשׁ, וְנִתְבַּיֵּשׁ הָאוֹרֶחַ הַזֶּה מְאֹד. וַיֹּאמֶר לוֹ חוֹתְנֵנוּ הֲלֹא אָמַרְתִּי לָכֶם שֶׁאֲפִלוּ הָעֵבְרִי שָׁכַח. וְעַם כָּל זֶה לֹא הִקְפִיד עַל רַבְּנֵנוּ זְצוּק"ל לְפָנֵי חוֹתְנֵנוּ, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה יָרָא לַעֲשׂוֹת אֵיבָה וְשִׁנְאָה לְחוֹתְנֵנוּ עָלָיו. מִחֲמַת שֶׁהוּא מְזַרֵעַ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב. אֲבָל אַחֲר־כֵּן פָּנַע בְּרַבְּנֵנוּ זְצוּק"ל תַּחַת כַּתֵּל הַבַּיִת בְּהַצְנָע, שָׁאָלוּ 'הֵיִתְכֵן בְּזֹאת? הֲלֹא אֶתָּה נִכְדַּר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב וְנִכְדַּר רַבִּי נַחֲמָן מִהָאֲרִיזְעֵנְקָא! וְחוֹתְנֵכֶם פְּזִיר לְגִדְּן סָדַר רַב מִחֲמַת הַיְחוּס, וְאֶתָּה לֹא תִלְמָד כָּלֵל עַד שֶׁאֲפִלוּ הָעֵבְרִי שֶׁכַּחֲתָ. וּבִתּוֹךְ אֵלּוּ הַדְּבָרִים נָתַן לוֹ שְׁנֵי פַעַמַּיִם הַפְּאוֹת עַל הַלְחִי. וּרַבְּנֵנוּ ז"ל בָּכָה הִרְבָּה וְלֹא עָנָה אוֹתוֹ דְּבָר.

וְאַחֲר־כֵּן הָיָה מַעֲשֵׂה שֶׁהָאִישׁ הַזֶּה לְנִסֵּעַ בְּדֶרֶךְ דֶּרֶךְ הַיַּעַר, וְשָׁמַע קוֹל צְעָקָה. וַיֹּאמֶר לְהַבַּעַל עֲגָלָה שֵׁיטָה אֲזִנּוּ, וְהָטוּ אֲזִנֵיהֶם וְשָׁמְעוּ שֶׁהוּא קוֹל אָדָם, וְהָטָה הוּא אֲזִנּוּ יוֹתֵר וְשָׁמַע שְׁזָה קוֹל תַּפְּלָה. וַיִּרַד הָאִישׁ מִן הָעֲגָלָה וְהִלֵּךְ אַחֲרֵי הַקוֹל, וּבָא עַד מְקוֹם רַבְּנֵנוּ זְצוּק"ל וּמְצָאוּ מְעַטָּף בְּטִלְיָת וְתַפְּלִין וְצוּעַק בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת עַד לֵב הַשָּׁמַיִם, וּסְבִיבוּ הָיָה כְּמוֹ נֶהַר מִן הַדְּמָעוֹת וְהַבְּכִיּוֹת, וְהִתְפַּלֵּל הַלְלוּיּוֹת בְּפִסּוּקֵי דְזִמְרָה, וְנִתְבַּהַל מְאֹד. וְהִמְתִּין לוֹ עַד שֶׁרַבְּנֵנוּ זְצוּק"ל סִים תַּפְּלָתוֹ.

ואז התחיל לבקש ממנו שימחל לו על ההפאות והזלזולים. ויאמר אליו רבנו זצוק"ל, שלא ימחל לו עד שיבטיח לו בודאי שלא יפרסם הדבר כל ימי חיי רבנו ז"ל. אבל זאת פעל אצלו שיחזר אל חותנו ויאמר לו שלא יתערב בדבריו, ולא יפריד אותו מדרכו, כי אין אנו יודעים פשטים על נכרי הבעל שם טוב ז"ל. ומחמת שהוא האריך ימים אחר הסתלקות רבנו זצוק"ל, ספר כל המעשה הנ"ל לפני הרב ר' חייקיל אחר הסתלקותו עליו השלום:

,

רבנו זצוק"ל, אמר: אזוי ווי די וואס קריגען אויף מיר ווייסען ניט פון מיר, און אזוי די וואס האלטין פון מיר ווייסין אויף ניט פון מיר, נאר נתן און נפתלי אביסעל (כמו שאלו החולקים עלי אין יודעים ממני, כך אלו שאוחזים ממני גם לא יודעים ממני, רק נתן ונפתלי קצת):

יא

על החתנה של בתו מרים שנסע רבנו זצוק"ל עם בני ביתו להרב לזואלטשיק מחמת כבודו של הרב. ואחר כך ספר הרב את צערו לפני רבנו זצוק"ל שיש לו עינים רעים. ואמר רבנו ז"ל לאנשיו בשתיקה קצת כדי שלא ישמע הרב בזה הלשון: איך ווייס איך ווייס, דו האסט שלעכטי אויגען,

זֶאֱלֹסֵט הָאֲבִין נוֹטֵעַ אוֹיְנֵעַן וְוֹאֲלֹסֵטוּ צוּ מִיר גִּיפְאָרִין אוֹיף
 חֲתָנָה, גִּישָׁט אִיךְ צוּ דִיר (אֲנִי יוֹדֵעַ, אֲנִי יוֹדֵעַ שְׂנוֹש לְךָ עֵינִים רְעוּת,
 אִם הָיוּ לְךָ עֵינִים טוֹבוֹת הָיִיתָ נוֹסֵעַ אֵלַי לְחֲתָנָה וְלֹא אֲנִי אֶלֶיךָ):

יב

פֵּעַם אַחַת הָיָה הָרַב מִחֲמַעֲלָנִיק אֶצֶל רַבְּנֵי זְצוּק"ל בְּבֵרְסָלָב
 וְהָיוּ צָרִיכִים לְהַמְתִּין עָלָיו בְּפִסְעָדָה יַעַן שֶׁהֲלֵךְ לְצָרְכָיו. וּבִין
 כָּךְ סִפֵּר רַבְּנֵי זְצוּק"ל הַמַּעֲשֵׂה מִהֶעֱנוּל. וְאָמַר אֲזוּ רַבְּנֵי
 זְצוּק"ל אִם הוּא הָיָה צָרִיךְ לְסִפֵּר מַעֲשֵׂה כְּזֹאת, כִּמָּה הַכְּנוֹת
 הָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מִקֵּדָם:

יג

פֵּעַם אַחַת סִפֵּר רַבְּנֵי זְצוּק"ל לְבֵתוֹ אֲדִיל מִמְּפָרְסֵם אַחַד,
 שֶׁתִּשַׁע שָׁנִים הָיָה מִתְּפַלֵּל בְּהִתְלַהְבוֹת מְאֹד, יַעַן שֶׁחֲתוּל
 גָּרָרָה וְהַקִּישָׁה אֶצֶל הַדָּלֶת וְנִדְמָה לוֹ שֶׁהַחֲסִידִים דוֹחְפִים
 אֶת עַצְמָם אֶצֶל הַדָּלֶת, וְאֶחָר־כָּךְ נוֹדַע לוֹ שֶׁהוּא חֲתוּל.
 נִמְצָא שֶׁהָיָה מִתְּפַלֵּל לְשֵׁם הַחֲתוּל רַחֲמָנָא לְצַלֵּן:

יד

דְּרָבוּ שֶׁל רַבְּנֵי זְצוּק"ל בְּקִמְנוֹתוֹ הָיָה בְּהֶצְנַעַע, וְהָיָה דְרָבוּ
 לְתַן לְהַבְעֵל עֲגֻלָּה שֶׁל חוֹתְנֵנוּ אִיזוֹ סְכוּם לְנִסְעַ עִמּוֹ בְּכָל
 בִּקְרָ קָדָם אֹר הַיּוֹם בְּחֶרֶף עַל קִבְר (כַּמְדַּמְנִי) שֶׁל רַבִּי יִשְׁעִיָּה

מִיֵּאֲנָאוּעַ, וּבָא בְּחֻזְרָה עוֹד קִדְם אֹר הַיּוֹם עַד שֶׁלֹּא הִרְגִישׁ חוֹתְנֵנוּ מְאוּמָה. פֶּעַם אַחַת בָּא חוֹתְנֵנוּ וְרָאָה שֶׁהַסּוֹסִים מְלֵאִים זַעַה, וְהֵבִין שֶׁהֲלֵא דָבָר הוּא, וְשָׁאַל לְמִשְׁרְתּוֹ וְהִכְרַח לְהַגִּיד לוֹ הָאֲמֶת:

טו

רַבְּנוּ זְצוֹק"ל אָמַר לְפָנַי מוֹהֲרַנ"ת "וְהֵייתִי רְגִיל בְּנִדְרִים", שָׁאַל אוֹתוֹ מוֹהֲרַנ"ת הֲלֵא עַל-פִּי הַגְּמָרָא אֵין נְכוּן לְנִדָּר, וְהַשִּׁיב: דָּאס מֵיִינְט מְעַן אַזוֹינְע שְׁלִימְעוּזֵא לְנִיקְעַם וּוֵי אֵיִהֶר (מִתְכוּנִים לְשְׁלוּמֵיֵאִלִים כְּמוֹכֶם).

טז

אָמַר לְעִנְיֵן קַעֲסַט (הַמְנַהֵג הָיָה שֶׁהִחֲתָן הָיָה סְמוּךְ עַל שְׁלֹחַן חוֹתְנֵנוּ בְּשָׁנִים הָרֵאשׁוֹנוֹת לְאַחַר נִשׁוּאָיו), שֶׁאַפְלוּ אִם זוֹרְקִים הַכָּרִים לְחוּץ אֵךְ מְכַנִּיסִים אוֹתָם בְּחֻזְרָה לְבֵית, אִז לֹא יִרְחִיק עֲצָמוֹ מִן הַקַּעֲסַט לִילָךְ אֶל הַמִּשְׁאָ וּמִתֵּן וְלִסְחָר. וְדָבָר מוֹהֲרַנ"ת מְזֵה וְאָמַר שֶׁהֵנִי מְלִי בְּתוֹרְתוֹ אֲמֵנוֹתוֹ, אֲכַל אִם לֹמַד קֶצֶת וְהַשְׁאָר הוּא מְבַטֵּל מִלְמוּדוֹ, מְצֻוֶה לְדַבֵּר עִם הָאֲבִירָךְ הַזֶּה שִׁילָךְ לִסְחָר בְּמִשְׁאָ וּמִתֵּן וְיִקְבַע עֵתִים לְתוֹרָה:

יז

אִישׁ אֶחָד עָשָׂה סְפָה יִקְרָה וְעָלָה לוֹ בְּסִכּוּם רַב, וּבְקִשׁ אֶת רַבְּנוּ זְצוֹק"ל עַל קִדּוּשׁ לְהַסְפָּה. וְהִלָּךְ עִמוֹ מוֹהֲרַנ"ת. וְדָבָר

מוֹהֲרַנִּי"ת שֶׁהִסְפִּיחַ אֵינָהּ עַל־פִּי הַדִּין, וְרַבְּנֵנוּ זְצוּק"ל שֶׁתֵּק. וּמַחֲמַת שְׁמוֹהֲרַנִּי"ת הַסֵּתֶכֶל תָּמִיד עַל פְּנֵי רַבְּנֵנוּ זְצוּק"ל, בֵּינוֹן שֶׁרָאָה שֶׁרַבְּנֵנוּ זְצוּק"ל שֶׁתֵּק וַיִּשְׁתַּק גַּם הוּא. וּבְדֶרֶךְ בַּחֲזָרָה לְבֵיתוֹ אָמַר רַבְּנֵנוּ זְצוּק"ל לְמוֹהֲרַנִּי"ת, יְהוּדֵי שְׁמוֹנֵעַ עֲצֻמוֹ כָּל־כָּף, וּמוֹצִיא כָּל־כָּף הוֹצֵאוֹת עַל הַסֵּפָה, אֶתְּהָ רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת שְׂאֵלוֹת לְפָסְלָה מַחֲמַת חֲמֻרוֹת:

יח

כְּשֶׁהָיָה רַבְּנֵנוּ ז"ל בְּלַעַמְבֶּעֶרְגַּן בִּקְשָׁה אוֹתוֹ אֶחָד בְּעַל מַכְנִים אוֹרְחִים גָּדוֹל שֶׁהָיוּ אוֹכְלִים אֶצְלוֹ הַרְבֵּה אוֹרְחִים, וְאָמַר לוֹ רַבְּנֵנוּ זְצוּק"ל הֲלֹא יֵשׁ לָךְ בְּלֹא זֶה הַרְבֵּה אוֹרְחִים. וַיֹּאמֶר לוֹ הָאִישׁ הַזֶּה"ל אֲנִי רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת מַצָּוָה בְּכֶם. עָנָה לוֹ רַבְּנֵנוּ זְצוּק"ל, אֲנִי רוֹצֵה הַמַּצָּוָה בְּעֲצָמִי. אַף־עַל־פִּי־כֵן הַפְּצִיר בּוֹ כָּל־כָּף, עַד שֶׁהִכְרַח לְהַבְטִיחוֹ שִׁיאֲכַל אֶצְלוֹ סְעֻדָּה אַחַת וְכֵן הָיָה. אַחֲר־כֵּן אָמַר רַבְּנֵנוּ זְצוּק"ל שֶׁהוּא מְקַנָּא אוֹתוֹ שֶׁהוּא יוֹשֵׁב כְּמוֹ גִּיטָר יוֹד (כְּנוּי לְאֲדָמוֹר) עִם חֲסִידִים. וְלֹא עוֹד כָּל הַגּוֹטֵי יוֹדִין כְּשֶׁנּוֹסְעִים מֵהֶם נוֹתְנִים לָהֶם מְעוֹת, וְהוּא נָתַן לְכָל אֶחָד מְעוֹת:

יט

מוֹהֲרַנִּי"ת הָיָה לוֹ צַעַר גָּדוֹל בְּנִים רַחֲמָנָא לְצֵלָן. וְלֹא הָיָה מְסַפֵּר לְרַבְּנֵנוּ ז"ל מִפְּנֵי שֶׁהָיָה דְבוּק בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

כֹּל-כֶּף, וְזֶה הָיָה אֲצִלוֹ הַעֲקָר לְדַבֵּר עִם רַבְּנוּ זְצוּק"ל. אִךְ מִחֲמַת שֶׁהָיָה אִזְ רִגִיל לְסַפֵּר כָּל מְאֲרָעוֹתָיו לְפָנָיו זְצוּק"ל, הָיָה נִכְנָם צָעֲרוּ בְּתוֹךְ סִפּוּרוֹ. וּפְעַם אַחַת אָמַר אֵלָיו רַבְּנוּ ז"ל, שְׂנִיבְכֶם קֶצֶת בְּמַחֵי עֵינַיִן הַצָּעֵר גְּדוּל בָּנִים שְׁלָךְ, אִךְ עַל זֶה תִּתֵּן לִי מְעוֹת. וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרַנְ"ת הֵן חֲשַׁבְתִּי מִכְּבָר בְּרַעֲתִי לַעֲשׂוֹת לְכֶם שִׁשָּׁה בְּסָאוֹת (בְּיִינְקֵלֶדֶד שְׁמוּלֶעֶן). אָמַר לוֹ רַבְּנוּ זְצוּק"ל לֹא מִפְּנֵי הַהֲתַקְרָבוֹת, כִּי בִשְׁבִיל זֶה אֲנִי צָרִיךְ לִתֵּן לְךָ מְעוֹת. כִּי 'זִבְאָה מָאֵן דְּאֲחִיד בִּידָא דְּחִיבֵי'א' (אֲשֶׁרִי מִי שְׁמַחֲזִיק בְּיַד הַרְשָׁעִים). אִךְ עַל זֶה הִנְ"ל אַתָּה צָרִיךְ לִתֵּן לִי מְעוֹת, וְכֵן הָיָה. שֶׁעָשָׂה לוֹ שִׁשָּׁה בְּסָאוֹת, וְהָיָה לוֹ חֲמוּשָׁה בָּנִים וּבַת אַחַת:

ב

אַחַד עָשָׂה כֶּסֶף לְרַבְּנוּ זְצוּק"ל, וְשָׂאֵל אוֹתוֹ רַבְּנוּ ז"ל בְּכַה זְמַן עָשִׂיתָ אוֹתָהּ, עָנָה לוֹ בְּחֻצֵי שָׁנָה. וְשָׂאֵל אוֹתוֹ רַבְּנוּ זְצוּק"ל הֲאֵם כָּל הַיּוֹם עָשִׂיתָ אוֹתָהּ, עָנָה לוֹ לֹא, רַק בְּכָל יוֹם עֲבַדְתִּי שָׁעָה אַחַת (עֵן כִּי הָיָה כֶּסֶף נָאֶה וּמְצִירַת בְּצִיּוּרִים נְאִים). אָמַר לוֹ רַבְּנוּ זְצוּק"ל. אִזּוּ! הָאֵסְטוּ מִיר אֵינְ זִינְעֵן גִּיהֲאֵט אַהֲאֵלֵב יֶאֱהָר אֵלֶע טָאג אַ שָׁעָה (כֶּדִּי חֲשַׁבְתָּ עָלַי חֻצֵי שָׁנָה כָּל יוֹם שָׁעָה):

כא

פֶּעַם אַחַת בָּאוּ אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו אֶל רַבֵּנוּ זְצוּק"ל וְחָסַר אֶחָד מִהָאֲנָשִׁים שְׁלֵא הָיָה חָשׁוּב כָּל־כֶּךָ. וְשָׂאֵל רַבֵּנוּ זְצוּק"ל הֵיכֵן הוּא? וְהָיָה תַּמִּיחָא גְדוּלָּה לְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו עַל שְׂאֵלְתוֹ עָלָיו, וְאָמַר רַבֵּנוּ זְצוּק"ל מִפְּנֵי זֶה אֲנִי מִכְרַח לְנִסְעָה לְלַעֲמִפְרָג:

כב

פֶּעַם אַחַת נָסְעוּ אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו מִמְּמִירוֹב לְבְּרִסְלָב לְרַבֵּנוּ זְצוּק"ל, וְתַעֲבוּ מְאֹד בְּדֶרֶךְ וְנָסְעוּ כָּל הַלַּיְלָה, וּבְדֶרֶךְ רָאוּ שְׂבָאוֹ בַּחֲזָרָה לְנִמְרוֹב. וּכְשֶׁבָאוּ אַחֲר־כֶּךָ לְרַבֵּנוּ זְצוּק"ל וְסִפְרוּ לוֹ הַנְּסִיעָה הַזֹּאת. אָמַר הַכֹּל הוּא בְּשִׁבִיל אֶחָד שְׁלֵא רָצָה בְּלֵב שְׁלָם, וְהוּא הָיָה ר' לִיפָא, אֵיחָר זְאֵלְט גִּיּוּעוּזֵן אֵיִנְעֵם אַרְאֵפּ וּוְאֲרַפִּין (הָיָה עֲלֵיכֶם לְזַרְק אֶחָד):

כג

פֶּעַם אַחַת אָמַר רַבֵּנוּ זְצוּק"ל: וְוַאס יוֹדִין פֶּאָרְמָאגִין "אַקְדָּמוֹת" מֵיט דְּעֵם נִגּוֹן (מֵה שְׂיִהוּדִים אוֹצְרִים בְּרִכּוּשָׁם, אַקְדָּמוֹת עִם הַנִּגּוֹן):

כד

אֶחָד שָׂאֵל אֶת הַר' גְּרִשׁוֹן נֶכֶד הַמַּגִּיד מִמִּירָאוּיָעֶע זְצוּק"ל, סִפֵּר לִי אֵיזוֹ גְּדוּלוֹת מִרַבֵּנוּ זְצוּק"ל, וַיֹּאמֶר אֵלָיו שְׁלֵשׁ דְּבָרִים:

א. אם הָיָה מִסְתַּכֵּל בְּאַחַד, אָפְלוּ מֵאַחֲרָיו, תִּכְרַף הָיָה מִרְגִישׁ הָאִישׁ. ב. שֶׁכִּשְׁפָּנָיו הָיָה לִפְעָמִים מִצָּפָה בְּזָבוּבִים וְלֹא נָשָׂא יָדָיו לְהִבְרִיחַם מֵעָלָיו, ג. פֶּעַם אַחַת הוֹכִיחַ אוֹתוֹ רַבְּנוּ זְצוּק"ל עַל שֶׁאִינוּ מִתְפַּלֵּל כְּרְאוּי, וְהָיָה קָשָׁה לוֹ שֶׁהוּא הָיָה מִתְפַּלֵּל בְּהִתְלַהְבוֹת וּבְכַחוֹת גְּדוּלוֹת, וְאָמַר לְרַבְּנוּ ז"ל דַּאֲכַט זִיךְ אִזְ אִיךְ דַּאוּוֹעֵן (נִרְאָה לִי שֶׁאֲנִי מִתְפַּלֵּל), וְאָמַר אֵלָיו רַבְּנוּ זְצוּק"ל נִיט דַּאוּוִינֵעֵן אֹן מִינֵעֵן אִז מ'דַּאוּוִינֵט (לֹא לְהִתְפַּלֵּל וְלִחְשֵׁב שֶׁמִּתְפַּלְּלִים), וְהָיָה קָשָׁה לוֹ עוֹד יוֹתֵר. אַחֲרֵי-כֵן לָעֵת עָרַב כְּשֶׁנִּכְנַס עִם רַבְּנוּ זְצוּק"ל לְבֵית הַמְדָרֵשׁ עָזָה עָלָיו רַבְּנוּ זְצוּק"ל לְכַנֵּס קִדְּם, וְרַבְּנוּ זְצוּק"ל הִלְךְ אַחֲרָיו עַד מְקוֹם רַבְּנוּ ז"ל, וְהִכְרִיחַ אוֹ לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה סְמוּךְ לְרַבְּנוּ זְצוּק"ל. וְנִתְפַּעַל אוֹ מְאֹד מִתְפַּלֵּת רַבְּנוּ זְצוּק"ל וְהִרְגִישׁ אוֹ דְּבִיקוֹת, וְהִבִּין אוֹ שֶׁמְעוֹלָם לֹא הִתְפַּלֵּל. פֶּעַם אַחַד רָצָה רַבְּנוּ זְצוּק"ל לָתֵן לוֹ עֲשִׂירוֹת וְלֹא רָצָה וְכו', כַּמּוּבָא בְּאוֹתוֹת וּמוֹפְתִים:

כה

פֶּעַם אַחַת נָסַע רַבְּנוּ זְצוּק"ל בְּדֶרֶךְ, וְעָבַר דֶּרֶךְ עִיר זְשִׁירִין וְשֵׁם הָיָה אַחַד מִמְּקַרְבָּיו רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְשָׁמַע רַבְּנוּ זְצוּק"ל שֶׁמִּתְפַּלֵּל מִנְחָה וְהוֹטֵב בְּעֵינָיו מְאֹד. וְכָל מִי שֶׁבָּא אֵלָיו אָמַר לוֹ, אַה, הָאֵט מִיִּין יְהוֹשֻׁעַ'לַע גִּידַאוּוִינֵט מִנְחָה (אֵהוּ יְהוֹשֻׁעַ'לַה שְׁלֵי הִתְפַּלֵּל מִנְחָה). וּמוֹהֲרַנ"ת סִפֵּר וְלִי אָמַר אֲ שֶׁטִּיק מִנְחָה

(חֲתִיכַת מִנְחָה):

כו

פֶּעַם אַחַת אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל שְׁלֹשָׁה דְבָרִים פְּעַלְתִּי אֶצֶל הַשָּׁם
 יִתְבָּרֵךְ. (א) דָּאם גְּדֻלוֹת הָאֵב אִיךְ שׁוֹיִן פּוֹן אִיךְ צוּבְרָאכְעֵן.
 ווי אזוי איהר וועט דאווינגען וועט מען זאגען, איי ער איז
 אַבְרָאָסְלִיִּווער (אָת הַגְּדֻלוֹת כְּבָר שְׁבַרְתִּי מִכֶּם, אִיךְ שְׁתַּתְּפַלְלוּ
 נִידוּ, אִי, הוּא בְּרַסְלָכֵר). (ב) אִיִּין עֲבָרָה וועט אִיךְ קְרַעֲנִקְעֵן, עֵס
 וועט אִיךְ שׁוֹיִן נִיט בַּאֲקוּמְעֵן, אַפְלוּ אִיהֵר וועט טָאָהֵן וועט
 דָּאם זײַן אָהֵן הַעֲנֵט און אָהֵן פִּים (עֲבָרָה תִּצִּיק לָכֶם הִיא כְּבָר
 לֹא תִקְבַּל אֲתֶכֶם, אַפִּילוּ אִם תַּעֲשׂוּ, זֶה יִהְיֶה בְּלֵי יָדַיִם וּבְלֵי רַגְלַיִם).
 (ג) מְפָרְסָמִים שָׁל שְׁקָר וועט אִיהֵר זײַער פָּנִים נִיט אָן קוֹקְעֵן,
 אִיהֵר הָאט שׁוֹיִן פֶּאַרְזײַכְט אונגאַרִישְׁעֵן וויִין (מְפָרְסָמִים שָׁל
 שְׁקָר לֹא תוּכְלוּ לְהַבִּיט בְּפָרְצוּפֶם, אַתֶּם כְּבָר טַעֲמַתֶּם מִהֵינֵן הַהוֹנְגְרִיז):

כז

מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה בְּשָׁבוּעוֹת אוּ בַחֲנֻכָּה, שְׁאָמַר רַבֵּנוּ זְצוּק"ל
 בַּעַת שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב עַל הַשְּׁלַחֵן עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, ווער הָאט
 דָּאס אִין זײַךְ אַזאַ עֲזוֹת צוּ הָאָפְעֵן בְּיִי מײַן טִיש אַ הֶרְהוּר
 רַחֲמָנָא לְצַלֵּן. וְאָמַר, אִיךְ מײַן נִיט מְשַׁעֲרִינְעֵר, נִיט
 בְּרַסְלָכֵר, נִיט מְטַפְּלִיקֵר. (מִי יֵשׁ לוֹ בְּעַצְמוֹ עֲזוֹת כְּזוֹ בַשְּׁלַחֵן שְׁלִי
 שְׁהִיָּה לוֹ הֶרְהוּר, וְאָמַר אֲנִי לֹא מִתְכּוֹן לְבִנֵי מְשַׁהֲעֲרִין, לֹא מְבָרְסָלֵב
 וְלֹא מְטַפְּלִיקֵן). וְטִירָאוּוִיצְעֵר לֹא הִזְכִּיר. וְהַבִּינוּ מִי הוּא אוֹתוֹ

הָאִישׁ. כִּי הָיָה שָׁם אֶחָד מִטִּירָאוּיָצֵעַ שְׁלֵא הָיָה לוֹ שְׁלוֹם
בֵּית כְּשֵׁתֵי שָׁנִים. וְתַכְרָף קָם רַבְּנֵנוּ זְעוּק"ל מִן הַשְּׁלֶחֶן וְנִכְנָס
לְחִדְרוֹ. וְהָאִישׁ הַנַּ"ל עָמַד עַל הַפֶּתַח וּבָכָה הַרְבֵּה מְאֹד. וְגַם
אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּקִשּׁוֹ מִרַבְּנֵנוּ זְעוּק"ל בְּעֵדוֹ, וְהָאִישׁ הַבְּטִיחַ
שִׁיעֲשֶׂה תַכְרָף שְׁלוֹם עִם בְּנֵי בֵּיתוֹ:

כח

פַּעַם אֶחָד נָסַע הָרַב מִבֵּאֲרָדִיטְשׁוֹב בְּדֶרֶךְ, וּפָגַע אֶת הָרַ'
יְצָחָק חֲתָן הַמַּגִּיד מִטִּירָאוּיָצֵא וְנִתְבַּהֵל מְאֹד מִצִּוְרָתוֹ.
וְשָׂאל לְמִי הוּא מְקָרֵב. וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁהוּא מְקָרֵב לְרַבְּנֵנוּ
זְעוּק"ל. עָנָה וְאָמַר אֵהּ וּוּא אֵיךְ פָּאָר דָּאךְ אַרוֹם, זְעָה אֵיךְ
אִז וּוִי עִפְעָם רַעְכָּטָם הָאֵט עַר פֶּאֲרַכְאָפֶט (אֵיפֶה שְׁאֵנִי נֹסֵעַ
וּמִסְתַּוֵּב אֲנִי רוֹאֶה אֵיפֶה שְׁיִישׁ אֵיזָה טוֹב, הוּא כְּבָר חֲטָף זֹאת):

כט

עַל הַגְּמָרָא (חֲגִיגָה ה.) 'הָאִי צוֹרְבָא מִרַבָּנֵן וְכוּ' מִיִּסְפָּנָא לֵהּ.
וְהִקְשָׁה רַבְּנֵנוּ זְעוּק"ל, וְכִי מִלֵּאךְ הַמְּוֹת אוֹהֵב לְתַלְמִיד חָכֵם,
אֵלָא דְאִתָּא בִּיּוֹן שְׁעֵבְרוּ רַב שְׁנוֹתָיו שֶׁל אָדָם וְלֹא חָטָא
מִבְּטָח שְׁלֵא יַחְטָא, עַל-בֵּן מוֹסִיף לוֹ עוֹד שָׁנִים כְּדֵי שְׁלֵא
יְהִיוּ רַב שְׁנוֹתָיו:

ל

אֶחָד שָׂאל אֶת רַבְּנֵנוּ זְעוּק"ל מִדּוּעַ אֵין שׁוּם סֵפֶר מִכֶּם כְּמוֹ

השכחי הבעל שם טוב שיש מהבעל שם טוב זצוק"ל. והשיב לו רבנו מהיכן נעשה השכחי הבעל שם טוב. לאחר הסתלקות הבעל שם טוב נתקבצו התלמידים וספרו כל אחד מה שידע. והקבוץ היה אצל הרב ר' גדליה והוא ידע כל המעשיות מהבעל שם טוב זצוק"ל, ושוב היה אחד שהיה יודע גם כן מעשיות, ומזה נעשה השכחי בעל שם טוב. וכמדמה שהרב ר' גדליה מליניץ עשה את השכחי בעל שם טוב. אחר כך אמר רבנו זצוק"ל בזה הלשון: ס'ועט פון מיר אויך זיין וואס צו דערציילין (יהיה גם ממני מה לספר):

לא

מגלת סתרים הראשון, בעת שנסע רבנו זצוק"ל בדרך מלאדין שין לברסלב, ועברו קאזאקין. והתחיל רבנו זצ"ל לדבר ממדינת רוסיא ומה שיהיה עד ביאת הגואל, ומביאת הגואל עד תחית המתים. וישב אצל רבנו זצוק"ל הר' יוסקא חתנו עם מוהרנ"ת וחר' נפתלי זצוק"ל, ושני אנשים מטעפליק ישבו על המדרגה של העגלה מזה ומזה. אחר כך רצה מוהרנ"ת לחזור איזה דבור עם הר' יוסקי, וראה מוהרנ"ת שאינו יודע כלום, רק ספר שזאת שמע שאמר רבנו זצוק"ל לבסוף א בויים מיט גילדענע בלעטער (עין עם עלים זהובים). וגם השני אנשים מטעפליק לא שמעו

כָּלֵל, וּבְשָׂרָאוֹ הָרַ' נִתֵּן וְרַ' נִפְתְּלִי זֹאת, הִבִּינוּ שֶׁרַבְּנוּ זְצוּק"ל
רוֹצֵה שְׂיֵהִיָּה בְּסוּד וְכֵן הָיָה. וְעַל־כֵּן פָּתַח מוֹהֲרַנ"ת הַמְּגַלֵּת
סִתְרִים בְּרֵאשֵׁי תְבוּת:

לב

מְגַלֵּת סִתְרִים הַשְּׁנִי נֹאמֵר אַחַר פְּטִירַת הַיְלָד הַקְּדוּשׁ רַבִּי
שְׁלֹמֹה אֶפְרַיִם וְ"ל בְּעַת שֶׁקִּבְּלָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל רַבְּנוּ זְצוּק"ל
לְפָנָי הָרַ' נִתֵּן וְהָרַ' נִפְתְּלִי עַל רַבְּנוּ זְצוּק"ל, א. שְׂאִינוּ מִסְתַּכְּל
עַל עֲצָמוֹ. ב. מִפְּנֵי מָה הוּא מְטַלְטֵל עֲצָמוֹ בַּדְּרָכִים. ג. עַל
שֶׁהֵנִיחַ שְׂיֵסְתַּלַּק הַיְלָד. וְאָמַר רַבְּנוּ זְצוּק"ל לְהֵרֵב רַ' נִתֵּן
וְלְהֵרֵב רַ' נִפְתְּלִי אֲדַרְבְּהָ! תִּהְיוּ אַתֶּם דִּינָיִם, אִיֶּהָר אִיז
אֲשָׁאֵד דָּאֵס קִינֵד (לָהּ חֶבֶל עַל הַיְלָד), וְנִתֵּן קוּלוֹ בְּכַבִּי וּבְדַמְעוֹת
שְׁלִישׁ עַד שֶׁבְּרַחוּ הֵרֵב רַ' נִתֵּן וְהֵרֵב רַ' נִפְתְּלִי מְלַפְּנֵיו מִפְּנֵי
הַבּוּשָׁה. וְזֹאת מוֹבָא בְּתַי מוֹהֲרַ"ן וּבִימֵי מוֹהֲרַנ"ת. בְּבִקְר
הָיָה הַיָּאֵר צֵיִט שֶׁל הָאָרִ"י וְ"ל אָמַר לָהֶם רַבְּנוּ זְצוּק"ל מִפְּנֵי
מָה בְּרַחְתֶּם, אִם לֹא בְּרַחְתֶּם הֵייתִי מְסַפֵּר לָכֶם שְׂיֵינְס (דְּכָרִים
יָפִים) בְּמִבְאָר קֶצֶת. וְאָמַר אֲזוֹ הַתּוֹרָה ס"ה וְיֵאמֵר בְּעוֹ אֵל
רוּת' וְכוּ', אַחֲרֵי־כֵן קָרָא אוֹתָם וּפְתַח אֶת הַדְּלֵת שֶׁל הַבַּיִת
הַמְּדֻרָשׁ שֶׁהָיָה אֶצֶל בֵּית רַבְּנוּ וְ"ל. וְאֲזוֹ הָיָה הָרֵב מִבְּרַסְלָב
בְּבֵית הַמְּדֻרָשׁ וְלֹא רָצָה רַבְּנוּ זְצוּ"ל שְׂיֵהִיָּה בְּעַת הַסְּפּוּר,
וְכִיּוֹן שֶׁפְּתַח רַבְּנוּ וְ"ל אֶת הַדְּלֵת פְּתַח הָרֵב הַנַּ"ל אֶת הַדְּלֵת

הַשְּׁנֵיָה וַיֵּצֵא לַחֲוִיז. אִזְ הֵלֶךְ רַבֵּנוּ ז"ל תַּכְּף וּמִיד וְסָגַר אֶת
הַדְּלֶת וְסָפַר לָהֶם שְׁנֵית אֶת הַמְּגִלַּת סְתָרִים:

לג

רַבֵּנוּ זְצוּק"ל אָמַר בְּשִׁשּׁוֹכְבִים בַּעֲצִימַת עֵינַיִם הִצִּי שְׁעָה
אֶף-עַל-פִּי שְׂאִין יִשְׁנִים הִיא הַתְּחִדְשׁוֹת הַמַּחֲזִין. עוֹד אָמַר
לְאַחַד שְׁצָרִיכִין לְשֹׁמֵר אֶת הַלִּינְקַע זַיִט (הַצַּד הַשְּׂמָאֲלִי), שְׂאִם
אִין לוֹ אֶלְאֵ בַר אֶחָד יִנִּיחַ אוֹתוֹ תַּחַת הַגֶּב כִּי לְהֵרָאֵשׁ אִינוּ
מִזִּיק כָּל-כָּךְ אִם אִין לוֹ בַר. וְאָמַר שְׁצָרִיכִין לְשֹׁמֵר הַשְּׁנָה,
מִדְּאֶרְף הַיִּטִּין דְּעַם שְׁלֶאֶף. עוֹד אָמַר: אִזְ מָעַן חֵאֲפֵט זִיד
אוּיָרָ בְּדֶאֶרְף מָעַן זִיד אוּיָרָ הַיִּיבִין. אִין מִיט דְּעַם שְׁלֶאֶף
בְּעַד־אֶרְף מָעַן זִיד אֶפְ רַעֲכִינְעֵן נֶאֱדָ דְּעַם דְּאֹוֹנְעֵן
(כְּשִׁמְתְּעוֹדְרִים צָרִיכִים תִּיכְף לְקוּם, וְעַם הַשְּׁנָה לְהַתְחַשֵּׁב לְאַחַר
הַתְּפִלָּה):

לד

רַבֵּנוּ זְצוּק"ל אָמַר שְׁצָרִיכִין לְכָל יֶלֶד לְהַעֲמִיד פְּאֶקִין (חֲסוּן
אֲכַעֲבוּעוֹת) קֳדָם רַבְעֵ שְׁנָה. וְוֹארוּם אוּיָב גִּיט (שְׂאִם לֹא) הוּא
כְּמוֹ שׁוֹפֵךְ דְּמַיִם. אֶפְלוּ אִם דְּרִים הַרְחַק מִן הָעִיר וְלִסְעֵ אֶפְלוּ
בְּזִמְן שְׁהַקֵּר גְּדוּל לְהַעֲמִיד פְּאֶקִין (חֲסוּן) קֳדָם רַבְעֵ שְׁנָה:

לה

אָמַר עַל אֵינְעֶרְקַעס (מְלַפְפוּן) שְׁצָרִיכִין שְׁלֹא לְפַל קְלַפְתָּם

לְגַמְרֵי, כִּי קִלְפָתָם הִיא קִלְפַת נְגַה, וְצָרִיכִין לְבָרַר מִמֶּנּוּ הַטּוֹב. וּמִשְׁמַע שֶׁכָּבֵל דְּבַר שְׂרָאוּי לְאַכֵּל הַקִּלְפָּה שְׁלוֹ צָרִיכִים לְהַנִּיחַ קִצֵּת מִהַקִּלְפָּה כְּדֵי לְבָרַר הַטּוֹב:

לו

פַּעַם אַחַת הָיָה נֶעַר קָטָן יָשָׁן אֶצֶל רַבְּנוּ זְצוּק"ל. וְשָׁמַע שֶׁרַבְּנוּ יֵשׁ לוֹ הַתְּבוּדָדוֹת תַּחַת הַסְּדִין בְּהַתְּלַהּבוֹת עֲצוּם, וְנִתְעוֹרַר מְאֹד. וְהִלֵּךְ הַנֶּעַר אֶל רַבְּנוּ זְצוּק"ל וְנִגַּח אֶת הַסְּדִין וְאָמַר לוֹ אֲנִי רוֹצֵה לְהִיּוֹת אִישׁ כָּשֵׁר, וְאִז לְמַד אוֹתוֹ רַבְּנוּ זְצוּק"ל לְשַׁפֵּט אֶת עֲצָמוֹ אִם לְמַד בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם יִתֵּן תּוֹדָה וְיִתְפַּלֵּל שֶׁלְמַחֵר יִלְמַד יוֹתֵר, וְאִם לֹא, יִתְפַּלֵּל הֵיחָבֵן וְכוּ'. (וְהָרַ' אַבְרָהָם ז"ל אָמַר שֶׁמִּפְּנֵי זֶה נָתַן לוֹ רַבְּנוּ זְצוּק"ל הַתְּבוּדָדוֹת הַנֵּל מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּעֲצָמוֹ עֵסֵק אִז בְּזֶה בְּיוֹתֵר) וְכַמְדַּמָּה שֶׁזֶּה הַנֶּעַר הָיָה הָרַב ר' שְׁמוּאֵל יִצְחָק:

לו

זְכַנּוּ שֶׁל הָרַב מִטְשַׁעְהָרִין אָמַר עָלָיו רַבְּנוּ זְצוּק"ל שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶסֶד אֶחָד בְּעִיר בְּרַסְלָב. וּפַעַם אַחַת הִתְעַנָּה מִשִּׁבְתַּת לְשִׁבְתַּת וְאָמַר רַבְּנוּ זְצוּק"ל שֶׁהָיָה צָרִיךְ לַפְעֵל אֵיזָה דְּבַר וְהִשְׁתַּמֵּשׂ עִם עֲבוּדָה שֶׁל הָר' חַיִּים שְׂרָה'ס. וְאָמַר אִז מַה שְׁמוּבָא בְּהַשִּׁיחוֹת לֹא בְּחַנּוּם הָיָה הַפְּעֵל שֵׁם טוֹב הַפְּעֵל שֵׁם טוֹב, שֶׁהָיָה לוֹ תְּלִמִּידִים כְּאֵלוֹ:

לח

פֶּעַם אַחַת הָיָה רַבֵּנוּ זְצוּק"ל עַל חֲתָנָה וְהָיָה שָׁם בְּדַחַן
וְהַחֲלִיף אֶת בְּגָדָיו פֶּעַם עַל כֶּמֶר, וּפֶעַם עַל מְפָרָסָם (רַבִּי). אָז
אָמַר רַבֵּנוּ זְצוּק"ל, אֵט אִיז מְעַן אַ מְלֵאךְ אֵט אִיז מְעַן אַ גְּלַח
(הִנֵּה מִתְנַהֲגִים כְּמוֹ מְלֵאךְ, וְהִנֵּה כְּמוֹ כֶּמֶר):

לט

פֶּעַם אַחַת הָיָה רַבֵּנוּ זְצוּק"ל עַל חֲתָנָה, וְהָיוּ רַגִּילִים שְׁעַם
הַכְּלִי-זֶמֶר הָיָה אַחַד מִכָּה בְּתַף וְהָיָה צוּעֵק פְּרִיילִיךְ
פְּרִיילִיךְ (שְׂמֻחָה שְׂמֻחָה). וּבְתוֹךְ שְׂהִיָּה מִכָּה וְצוּעֵק הָיָה
מִתְנַמְנֵם, וְנָתַן לוֹ אַחַד הַכָּאָה עַל הַלְּחִי וְאָמַר לוֹ, קְלֵאָפּ
פְּרִיילִיךְ (דְּפוּק בְּשְׂמֻחָה) וְהָיָה בּוֹכָה קְלֵאָפּ פְּרִיילִיךְ. אָז אָמַר
רַבֵּנוּ זְצוּק"ל אַ פֶּאָטִשׁ גִּיחֶאָפֶט און פְּרִיילִיךְ גִּיקְלֵאָפֶט (סִפּג
סְטִירָה וּבְשְׂמֻחָה דְּפֶק):

מ

עַל הַחֲתָנָה שֶׁל בְּתוֹ שְׂרָה'קַע הָיָה הַמִּכָּה בְּתַף נְכָרִי, וְצוּה
רַבֵּנוּ זְצוּק"ל לְשַׁלְּחוֹ:

מא

הַשִּׁיחָה 'נוֹקָם וְנוֹטֵר כְּנַחֲשִׁי, נְאָמְרָה בְּיוֹאךְ נֶאכְט (לִילָה
שְׁלִפְנֵי הַבְּרִית) שֶׁל הַיֶּלֶד ר' יַעֲקֹב ז"ל. וְאַחַר הַבְּרִית כְּשֶׁבָּאוּ

אליו אנשי שלומנו אמר להם רבנו זצוק"ל, נאך וואס פארט איהר צו מיר, איך האב אייך פיינד (מדוע אתם נוסעים אלי אני שונא אתכם):

מב

רבנו זצוק"ל אמר, אפלו מאיז שוין א ערליכער יוד אין דעם גלגול ווער ווייסט וואס מ'האט אן גיארבעט אין יענעם גלגול (אפילו אם הוא כבר איש בשר בגלגול זה, מי יודע מה עולל בגלגול שעבר):

מג

דרבנו של רבנו זצוק"ל היה לילך אחרון של פסח לבתו הצדקת אדיל, והיא הייתה מכבדתו בשני קניידליך (כופתאות). והיא הייתה לה צער גדול בנים רחמנא לצלן. פעם אחת אמר לה רבנו זצוק"ל בשכר שני קניידליך יהיו לך שני בנים שהעולם יקנאו אותך בהם. ונתחרטה כל ימיה על שלא נתנה לו יותר, שאלו נתנה לו יותר אפשר היה לה יותר בנים:

מד

בתו מרים, הקפיד מותרנות זצוק"ל על חמיה שלא הניחה לרקד עם רבנו זצוק"ל על החתונה... ובשביל זה לא היה לה בנים. (ויש בזה הרבה לדבר על פי התורה סימן כ"א כי התורה שיכת להנ"ל):

מה

פֶּעַם אַחַת הָיָה יוֹשֵׁב רַבֵּנוּ ז"ל בְּחֶדֶר מִיָּחָד בְּשֵׁלֶשׁ סְעֻדוֹת
 בְּדַרְכוֹ תָּמִיד, וּבְבֵית הַגְּדוֹל יֵשְׁבוּ מוֹהֲרַנְ"ת וְר' נִפְתָּלִי.
 וְשָׁלַח אֲלֵיהֶם אֶת הַמְּשֻׁרֵת לֹאמַר לָהֶם שְׂיִזְמְרוּ זְמִירוֹת.
 וְתִכְףּ בְּשִׁמְעַע מוֹהֲרַנְ"ת הַתְּחִיל לִזְמֹר. אַחֲר־כֵּן שָׁאַל רַבֵּנוּ
 זְצוּק"ל רֵאשִׁית מַדּוּעַ לֹא הָיִיתֶם מְזַמְרִים, וְהַשְּׁנִית כְּשִׁצּוֹיֵתִי
 לִזְמֹר הָיָה צְרִיךְ רַבִּי נִפְתָּלִי לִזְמֹר כִּי הָיָה לוֹ קוֹל נְגִינָה.
 וּרַבֵּנוּ זְצוּק"ל הָיָה מִשְׁתַּזְקֵק שְׂיִהְיֶה תָזֵן שְׂיִוְכַל לִזְמֹר וְגַם
 יִהְיֶה אִישׁ בְּשֵׁר:

מו

בָּעֵת שֶׁהָיָה רַבֵּנוּ ז"ל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִבְטִיחַ לְהֵרֵב ר'
 אֲבָרְהָם ז"ל קְאֵלִי־סְקַעַר כִּי תִכְףּ בְּשִׂיבּוֹא לְחוּץ לְאֶרֶץ תִּכְףּ
 יִסַּע אֶל הָרֵב מִלְּאֲדֵי הָרֵב ר' שְׁנִיאֹר זְלָמָן לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּעִנְיַן
 מַעוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְקָיָם זֹאת, כִּי בָּבֶאֱוֹ לְבֵיתוֹ לֹא יֵרֵד
 מִעֲגָלָה לְכַנֵּס לְבֵיתוֹ, אֶלֹא תִכְףּ נִסַּע לְהֵרֵב מִלְּאֲדֵי. וּבָבֶאֱוֹ
 לְשֵׁם דְּבַר עִם שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁל הָרֵב מַעֲנִין חֲב"ד. וּרַבֵּנוּ
 זְצוּק"ל בִּקְשָׁ מֵהֶם שְׂיִפְרְשׁוּ לוֹ אֵיזָה עִנְיָן. אַחֲר־כֵּן בִּקְשָׁ אֶת
 רַבֵּנוּ זְצוּק"ל לֹאמַר לְפָנָיו תּוֹרָה וְלֹא רָצָה. וְאָמַר הָרֵב תּוֹרָה
 בְּעֶרְךָ שְׂמוֹנָה שָׁעוֹת, וְאָמַר רַבֵּנוּ זְצוּק"ל שְׂבַדְבַּר זֶה הָאֵט
 עַר צו גִּיטְרַאפִּין (הוא כּוֹן הִיטִיב), שְׁסִים אָז עַל הַפֶּסוּק "רַחֲמִיךָ

רבים ה", עם איז אויף דיר גאט אנרוים רחמנות (נה עליו
אלקים רחמנות גדולה). פעם אחת היה הרב זצוק"ל בברסלב
אצל רבנו זצוק"ל בעת שנסע למעזבוז. ואז היה עליו
המחלקת של הרב ר' ברוך זצוק"ל. ואז אמר רבנו זצוק"ל
לאנשים שלו על הרב: 'תנו כבוד לשר אלה'. ושאל רבנו
זצוק"ל את הרב האם אמת מה שאומרים עליכם שיש לכם
שמונים אלה חסידים. ויאמר אליו הרב, שיש לו חסידים
מלמדים, וכל אחד יש לו קפה של צדקה בשבילו, והנערים
מאחר שנותנים צדקה בשבילו מסתמא לא יהיו מתנגדים
עליו. והרב התנצל את עצמו אז לפני רבנו זצוק"ל על הרב
הר' ברוך זצוק"ל. ויאמר אליו רבנו זצוק"ל, פעטערבורג
זענט איהר איבער גיקומען, פעטער ברוך וועט איהר ניט
איבער קומען וכו' (פעטערבורג עברתם אכל פעטער-ברוך וידר-
ברוך אתם לא תעבורו):

מוז

פעם אחת היה סעדה אצל מרת אדיל בת רבנו ז"ל באומן
שכאו אליה הגבירות מהעיר, וישבו בנהוג הגברים בחדר
אחד והנשים בחדר אחר, ואנשי שלומנו דברו ביניהם
איזה זמן, וסברו הנשים שכבר ברכו אנשי שלומנו ברפת
המזון. ואמרה להם אדיל שעוד לא ברכו ברפת המזון,

ווארום מיין טאטיגס לייט אז זיי גענטשין הערט מען (פי
אנשי אבי בשמכרכים שומעים). ותקף נשמע כמו רעש מאנשי
שלומונו קול הברפת המזון וכו':

מח

פעם אחת בא הר' בער מטשערין אל רבנו זצוק"ל על שבת,
ולא על השבת שהיה לו קביעות לבוא אל רבנו זצוק"ל.
ושאל אותו רבנו זצוק"ל מדוע לא באת על שבת שאתה
רגיל לבוא. והשיב לרבנו זצוק"ל שהיה אצלו נכד הבעל שם
טוב מפני זה לא היה יכול לבוא. ויאמר לו רבנו זצוק"ל,
הצרכת לקחת מקל ולהכותו מפני שאינו יושב בביתו על
התורה ועל העבודה, ופרנסה יתן לו השם יתברך:

מט

זה הפלל שכל התורות קדם שרצה רבנו זצוק"ל לומר
תורה, צוה לאנשי שלומנו שיתפללו מנחה בכונה גדולה
כמו בערב יום כפור ויתודו. ובראש השנה היה אומר תורה
בין השמשות מיום א' לב'. בשבועות גם כן כמו בראש
השנה. ושמעתי שפעם אחת ישב רבנו זצוק"ל לומר תורה
בחג השבועות אחר מנחה בעוד שהיתה החמה זורחת,
וישבו כל הלילה אצל השלחן והתפלל ערבית בתוך
הסעודה. וישבו עד שהחמה התחילה עוד הפעם לזרח

בבקר יום השני ענה רבנו ז"ל ואמר, די זון קער זיך פאר
 חדושים, זי האט איבער גילאזט מענטשין ביים טיש, און
 האט צוריק גיפונען די אייגענע מענטשין ביים טיש (השמש
 עשויה להתפלא היא השאירה את האנשים אצל השלחן, והיא שוב
 פגשה אותם אנשים ליד השלחן). ושמעתי אשר רבנו זצוק"ל לא
 היה ישן בשבועות שני הימים והלילות. רבנו זצוק"ל אמר
 בשבועות איו דער עקר דאס אויף זיין, און הושענא רבה
 דער עקר דאס זאגין (בשבועות העקר הוא להיות ער, ובהושענא
 רבה העקר הוא האמירה):

ג

המעשה מהינוקא בעת שנסע רבנו זצוק"ל עם ר' שמואל
 יצחק, ספר הר' אברהם ז"ל ואמר כי אלו התינוקות קשה
 שיחיו, וזה היה חדוש של רבנו זצוק"ל שהיה ל"ח שנים וחצי
 שגם בן הינוקא הר' נחמן חטופא שהתנבא על משיח וכו':

נא

איתא בחיי מוהר"ן בהשיחות שר' שמעון זכה שישמש את
 רבנו זצוק"ל אחר הסתלקותו כמו ששמשו בחייו, ויש בזה
 מעשה עין שם. וזה הוא המעשה, שאחר שבא ר' שמעון
 מעבר לנהר דאן. בקש מרבנו זצוק"ל שיבטיח לו שישמשנו.
 והבין שרבנו זצוק"ל אינו רוצה, ושתק. ולאחר זמן בקש עוד

הפעם מרבנו זצוק"ל שייבטיח לו כנ"ל, והזכיר אז לרבנו זצוק"ל את המעשה שהציל אותו פעם אחת מן המיתה בעת שנסעו מכפר אוסאטין למעדרוועדווקי או להפך, שנסעו בשפוע הָהָר, והבין ר' שמעון שהעגלה תתהפך. והיו אז כלם בסכנת מות, כי הדרך הייתה מלא אבנים ותפירות. וקפץ הר' שמעון מהעגלה ועכב את העגלה והציל את כל האנשים. והשיב לו רבנו זצוק"ל אנדאי האסטו גוט גימאכט נדאי עשית טוב. ורמז לו דמשום זה לבר אינו יכול לזכות עדין לדבר גדול כזה. ושוב שתק הר' שמעון. לאחר זמן בקש עוד הפעם מרבנו זצוק"ל וספר לו רבנו זצוק"ל האיך שאמו באה אצלו בחלום מפני מה שאינו מבטיח לו על זה, ועל-כן הבטיח לו אז. וספר הר' נחמן מטולטשין שמוהרנ"ת קנא אותו מאד. ור' שמעון הנ"ל בא פעם אחת מארץ ישראל לעשות שדוד עם בנו מחוץ לארץ, והיה אז בשבועות הגדול אצל מוהרנ"ת, ואמר אז על מוהרנ"ת אה וואה, חשבתני שזה תלמיד רבנו זצוק"ל, ולבסוף הוא רבנו בעצמו דער רבי אליין, ואמר אז לחתן הפגיד מטירהאוצי הלא אני מבין על גוטיין יוד (אדמו"ר) שהשלבתי כל המפרסמים, וקרבותי את עצמי ליונגיל (לְבָחוּר) קדם החתנה, כי נתקרב לרבנו זצוק"ל קדם חפתו, זאג איך דיר אז היינט איז ער דער מנהיג הדור (אני אומר לך שהיום הוא המנהיג הדור):

נב

רַבְּנֵנוּ זְעוּק"ל אָמַר עַל רַבֵּי אֶהְרֹן זְעוּק"ל מְבַרְסָלָב אִזְ נִיט
 נָאֵר אִים דְּאַרְפֵּעַן מִיר דְּאַנְקֵעַן וּוּאָס עָר אִיז בֵּי אֹנֵז רַב,
 נָאֵר אָפֵלוּ דִּי פֶּעֶרְד וּוּאָס הָאָבִין אִיהֶם גִּיבְרָאָכְט. (שְׁלֵא רַק
 לוֹ צְרִיךְ לְהוֹדוֹת שֶׁהוּא אַזְעֲלִינוּ רַב, אֲלֵא אָפִילוּ אֶת הַסּוּסִים שֶׁהִבִּיאוּ
 אוֹתוֹ). וּפֶעַם אַחַת אָמַר עָלָיו אִיךְ הָאָב אִים גִּינְעֵבִין אַ בְּרוּר
 הַמְדְרָמָה אִין פֶּסְקִינְעַן שְׁאֵלוֹת (נִתְתִי לוֹ בְרוּר הַמְדְרָמָה לְפֶסֶק
 שְׁאֵלוֹת), וּפֶעַם אַחַת אָמַר אִז אוֹיף אַפִּינְדִיל וְעַל אִיךְ אִיהֶם
 אַקְעִינְן מְרָאגִין מְשִׁיחַ (עַל גַּם אַרְכִּיב אוֹתוֹ לְקִרְאָת מְשִׁיחַ):

נג

מַעֲשֵׂה מַבֵּת רַבְּנֵנוּ ז"ל, שְׂפָא רַבְּנֵנוּ הַקְדוּשׁ לְבֵיתָהּ וְהִיתָה
 חוֹלָה מְאֹד. וַיֵּשֶׁב רַבְּנֵנוּ בְּצַעַר גָּדוֹל וְנִרְדָּם וּבָא אֵלָיו הַבַּעַל
 שֵׁם טוֹב ז"ל וְאָמַר לוֹ מָה אַתָּה כָּל־כֶּךָ בְּצַעַר. אָמַר אֵלָיו
 הֲלֹא בָתִּי כָל־כֶּךָ חוֹלָה, אָמַר לוֹ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, הֲלֹא מָה
 שְׂכַתוֹב בְּתַהֲלִים פֶּסוּק "מִגְדִּיל יִשׁוּעוֹת מְלָכוֹ וְעוֹשֶׂה חֶסֶד
 לְמַשִּׁיחוֹ לְדוֹד וּלְזָרְעוֹ עַד עוֹלָם" (פְּרוּשׁ מִגְדִּיל יִשׁוּעוֹת מְלָכוֹ מֵאֵן
 מְלָכֵי רַבָּנָן. וְעוֹשֶׂה חֶסֶד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה חֶסֶד לְמַשִּׁיחוֹ לְמִי שֶׁמְשִׁיחַ
 וּמְסַפֵּר מֵהֶם "לְדוֹד וּלְזָרְעוֹ עַד עוֹלָם", זֶהוּ רַבְּנֵנוּ וַיּוֹצֵא חֲלָצֵי שְׂבָאִים
 מִזְרַע דְּדוֹד הַמְלִיךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם) וְסִפֵּר אִז רַבְּנֵנוּ ז"ל הַמַּעֲשֵׂה
 מִהַמְהַרְשָׁ"א לְבָתוֹ אֲדִיל וְהָיָה לָהּ רְפוּאָה. (נִרְאֶה לִּי הַמַּעֲשֵׂה

שהובילו אותו לקבורה והיה שם באוסטרה טמאה וכו' שכל מי שהלך
דרך שם המיר דתו, וכל מת וכו' ובעת שהוליכו המהרש"א דרך
שם וכו' ונבלעה הבית תפלה שלהם וכו' וסוים אז "מגדיל" וכו'.
והיא ספירה לכמה חולים והיה להם רפואה, וכן רבי נחמן
מטולטשין ז"ל גם-כן ספר והיה כן וכו':

נד

ועוד היה מעשה מאדיל בת רבנו שהיתה חולה (נראה לי
באב שנים) ונכנס אליה רבנו הקדוש ואמר לה שתציר
במחשבתה שטוב לה מקדם, וענתה לו הלא איך יכולין
להצטיר במחשבה הלא מרגישים באב גדול. ואמר לה
רבנו הקדוש הלא המחשבה יש לה כח גדול אם תציר
יהיה כן. ופעם אחת היתה חולה מאד ונכנס אליה רבנו
הקדוש ואמר לה אם תהיי בשמחה יהיה לך רפואה. וענתה
הלא איך יכולין להיות בשמחה, ואמר לה רבנו הקדוש
עוד יהיה זמן שאת תהיי בשמחה מאד. ועל-כן יהיה לך
רפואה, וכן היה. (ועין באריכות באותות ומופתים):

נה

פעם אחת אמר רבנו הקדוש אם היה לי רבי במותכם (וען
איך האב אזא רעבין) הייתי הולך ברגלי (וואלט איך צי פיס
גינאנגען). ועמד שם אחד מן הצד ושאל לרבנו הקדוש
ובחזרה מאי, ענה לו רבנו ז"ל ובחזרה הייתי רין:

נו

פעם אחת שאלו אנשי שלומנו לרבנו הקדוש ענין חצות אם יכולים להיות נעור עד חצות ולומר חצות. והשיב להם רבנו הקדוש שעקר העבודה של חצות הוא, לקום מהשנה ולומר חצות:

נז

לרבנו הקדוש היו מקרבים רבי מתתיה ליב מיפאלי ורבי יעקב בעל מגיה והם היו אחים. ורבנו הקדוש קרב יותר את רבי מתתיה הנ"ל כי היה יותר ירא שמים, והיה לרבי יעקב חלישות דעת כי הוא היה אחיו הגדול, והרגיש בזה רבנו הקדוש ואמר לו בזה הלשון: וואס איז אזוי קשה, איין מאל שטייט אין דער תורה (מה כל כך קשה א' כתוב בתורה) וואלם אחיו הקטן יגדל ממנו. און ווידער עם שטייט דאך (ועוד כתוב) ו'איש כי יהיה טהור ובדרך לא יהיה', ורבי יעקב הנ"ל היה בעל מגיה והיה דרכו על-פי רב להיות בדרך:

נה

פעם אחת אמר הבעל שם טוב ז"ל, אם היה לי זוגתי הראשונה הייתי עולה למרום באמצע היום בשוק מעובז לעיני כל ולא כמו אליהו שעלה במדבר. ופעם אחת אמר

רַבְּנוּ הַקְּרוֹשׁ אִם הֵייתִי יוֹדַע גְּדֹל הַעֲנִיָּן שֶׁל הַזּוּנֵג הֶרְאִישׁוֹן,
הֵייתִי אוֹמֵר קְרַעֲנִקִין זֶאֱלֶסְמוֹ אֹן לַעֲבִין זֶאֱלֶסְמוֹ (תַּחֲלִי אֲבָל
תַּחֲיִי), כִּי זִוְנָתוֹ הֵייתָה חוֹלָה זְמַן רַב:

נט

פַּעַם אַחַת הָיָה מְדַבֵּר מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל עִם רַבְּנוּ ז"ל מֵהַצַּדִּיק
רַבֵּי הַיֵּרֶשׁ לֵיב מֵאֱלִיק, אִז עַר הָאֵט גִּימָאֲכַט זִייעַר גּוֹט אִין
יודִישְׁקֵיט וְוֵאָרִין עַר אִיז זִייעַר פֶּרוּם (הוא עֲשָׂה טוֹב בְּיַהֲרוּת כִּי
הוא הָיָה יָרֵא). וְעָנָה רַבְּנוּ ז"ל אֶפְלוּ עַר זֶאֱל זִיין ווי אַזוֹי פֶּרוּם,
דַּעַר עַקֵּר אִיז וְוֵאֵם עַר אִיז גִּיוֹעֵן קְלוֹג (אֶפְלוּ שְׂיִהִיהַ כָּל כַּף יָרֵא,
הַעִיקֵר שֶׁהוּא הָיָה חָכָם):

ס

ר' שִׁמְעוֹן בֶּקֶשׁ אֶת רַבְּנוּ ז"ל שְׂיַעֲתִיר עֲבוּר הַיֶּלֶד שְׁלוֹ (שְׁהִיָּה
חוֹלָה מְאֹד) שְׂיִתְרַפֵּא, וְאֲדַמוּ"ר ז"ל לֹא עָנָה לוֹ כָּלֵל. וְאַחֲר־כֵּן
בְּלִילָה יִשְׁבֶּה אֲשֶׁתּוֹ אֶצֶל הַעֲרִיסָה שֶׁל הַיֶּלֶד וְהַתְּפִלָּה עַל
הַיֶּלֶד בְּדַרְךְ הַנְּשִׁים. וּבִבְקָר בָּא ר' שִׁמְעוֹן אֶל רַבְּנוּ ז"ל,
וּכְשֶׁרָאָה אוֹתוֹ רַבְּנוּ ז"ל אָמַר לוֹ בְּלִשׁוֹן תַּמְחָה הֶרְאִיתָ (גְּדֹל בַּח
הַתְּפִלָּה) שֶׁנִּחַתְּם כָּבֵר גָּזַר דִּינֵנו לְמוֹת, וְהִיא בַתְּפִלָּתָה לֹא דִי
שֶׁפַּעֲלָה שְׂיִחִיָּה, אַף פַּעֲלָה שְׂיִאֲרִיד יָמִים שֶׁהוֹעִילָה תְּפִלָּתָה
שֶׁל אֲשֶׁתְּךָ שְׂיִתְרַפֵּא וְיִהְיֶה לוֹ אֲרִיכוֹת יָמִים. וְכֵן הָיָה
שֶׁהַיֶּלֶד שָׁב לְאִיתָנוּ וְהֶאֱרִיד יָמִים הַרְבֵּה קָרוֹב לְמֵאָה שָׁנִים:

סא

הרב ר' יצחק מחרשיוואטע שְהִיָה מְקַרֵב לְרַבְּנוּ זְצוֹק"ל, הָיָה לוֹ אֶחָ וּלְקָחוּ רֵאשִׁיטֵי (מוֹכֵסִין) אֶחָד לְחֶתֶן לְכַפֵּר הַסְמוּךְ לְרֵאשִׁיטֵי שְׂיִשֵּׁב עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוּדָה, שְהִיָה בְּחוֹר מוֹב. וְהוּא כְּשִׁהְיָה שָׁם וְלֹא הָיוּ לוֹ הַחֲבֵרִים נִתְבַטֵּל מִלְּמוּדוֹ וְיִצְא מִבֵּית הַמְדַרְשׁ אֶל הַנְּהָר. וְהָיָה שָׁם נִפְחָ שְׁעֵשָׂה מְלֹאכֶתוֹ, וְהִבִּיט עַל הַנְּפֹחַ וְעַל הַדְּגִים שְׂצוּדִין שָׁם, וְעָמַד כְּךָ בְּלֵי מְלָבוּשׁ עֲלִיּוֹן וּבְלֵי חֲנוּרָה. וּפְעַם אַחַת נָסַע רַבְּנוּ זְצוֹק"ל דֶּרֶךְ שָׁם, וְרָאָה הָאֲבֵרָךְ הַנִּזְלָא אִיךָ שְׁעֵגְלָה עוֹבְרַת וְהִיא מְלֹאָה מֵאֲנָשִׁים וְעַל הַשְּׂטֵאנְעִים (הַמְדַרְגוֹת) שְׂמַבְחוּץ עוֹמְדִים אֲנָשִׁים מְכֹאֵן וּמְכֹאֵן, וְהִבִּין שְׁזָה גּוֹטְעֵר יוֹד (אֲדַמוּ"ר) וְיִסַּע דֶּרֶךְ עֲלָיו כִּי שָׁם הָיָה הַדֶּרֶךְ. וְנִתְבַּיֵּשׁ מְעַט וְהִתְחִיל לְרוּץ לְבֵיתוֹ. אֲבָל תַּכְּף רַמְזוֹ רַבְּנוּ זְצוֹק"ל (שְׁנִסַּע אִזוֹ) בְּיָדוֹ שְׂיִבּוֹא אֲצִלוֹ וְהִכְרַח לְבוֹא. וּבְקִשׁוֹ מִמֶּנּוּ שְׂיִרְאָה לָהֶם אֲכִסְנֵיָא, וְשָׂאֵל אוֹתוֹ מִי הוּא, וְעָנָה לוֹ. אָמַר רַבְּנוּ אַזוֹי מִיִּין יִצְחָקְלִים בְּרוּדְעֵר (כְּךָ אֶחָ שֵׁל יִצְחָק שְׁלִי). וְהוֹכִיחַ אוֹתוֹ וְאָמַר לוֹ מְסִתְמָא לְקַח אוֹתְךָ חוֹתְנֵךְ פֶּאֶר דְּעַם גּוֹטְעֵן קִינֵד (בְּתוֹר בְּחוֹר מוֹב) כְּדֵי שְׁתִּלְמַד וְכוּ', וְאַתָּה מְבַטֵּל וְיִצְא לְהַסְתַּבֵּל עַל הַנְּפֹחַ וְהַדְּגִים וְכוּ', עַד שְׁנִתְמַלֵּא תְּשׁוּבָה וְחֲרָטָה וּבּוֹשָׁה. וּבְכַה הַרְבֵּה מְאֹד וּמְאֹז נַעֲשָׂה מִתְמִיד גְּדוּל. וְרַבְּנוּ זְצוֹק"ל קָרַב

אותו מאד מאד. ואמר מסתמא וועסטו וועלין פארין עו
 מיר (מסתמא תרצה לנסוע אלי) ויהיה לך מניעות ותשבר
 אותם. תדע שענין שלי הוא רק ראש השנה. וכן הוה ובא
 על ראש השנה, והיה עיף והניח את עצמו לישן אצל
 השטיבל (בית התפלה) של רבנו זצוק"ל קדם הזכר ברית.
 וכשהקיץ ראה רעש שאנשים נכנסים עם פדיונות לרבנו
 ז"ל. ורצה גם כן לכנס ושאל מה עושין שם והשיבו לו
 שעושין ודוי דברים. וראה שהאנשים היו צאים, פניהם
 אדמים, מיט אויס גיוויינטע אויגין (עם עינים בכויזת), והיה לו
 חרטה על שבא, ומה היה לו לעשות. ודחף את עצמו לכנס
 עם עוד אחד, ותכף רמו רבנו זצוק"ל להאחד שיצא ויצא.
 וסגר רבנו זצוק"ל את הדלת ואמר לו נו, זאג (תגיד) מה
 שהשם יתברך ואני ואתה יודעים. ולא רצה, וענה שאין לו
 מה להתודות. ואמר לו רבנו זצוק"ל בפה פעמים אמר (הינו
 התודה) והוא ענה בכל פעם אין מה להתודות. אז אמר לו
 רבנו זצוק"ל, מיד וועסטו נארען (אותי אתה תרמה). ושמעתי
 כשאמר רבנו זצוק"ל הדברים הנ"ל הבה עם אצבעו על
 חטמו, ומשך התבות מיד וועסטו נארען (אותי אתה תרמה),
 הלא אני יודע מה שנעשה עמך גם בשכבך על משכבך.
 ודחפו רבנו זצ"ל לחוץ, ונסע אחר ראש השנה לביתו.
 ואחר איזה שנים בא עוד פעם לרבנו ז"ל, ואמר עליו רבנו

ז"ל איזה ווערטייל (בדיחה) ונעשה צחוק, ונדרחה מזוה ולא נסע יותר. ואחר-כך אחר זמן רב אחר פטירת רבנו ז"ל דבר עם ר' מאיר מטעפליק וצ"ל, ספר לו שרבנו זצוק"ל רחוק. אמר לו זהו נקרא התרחקות? ביי אזא רעבין וואלט איך (אצל כזה רבי הייתי) אפלו מניח את עצמי שיודוש עלי, ער זאל טרעטין אויף מיר. (ורבי אברהם ז"ל הסביר שרבנו ז"ל קים אז מה שמביא בספר המדות, שאם מקרבין לאדם [לעבודת השם יתברך] והוא מסרב מתר לרחפו בשתי ידים, כי רבנו קרב אותו מאד ולא רצה על-כן רחוק):

מכתב יד ר' מאיר אנשין שכתב מרבי אברהם ז"ל ורבי

אברהם הגיהם:

סב

רבנו ז"ל אמר, היצר הרע של הכשרים הוא דבוק. דער יצר הרע פון איין ערליכען יודין איז איין דבוק. עוד אמר, דער יצר הרע אז ער וויל זיך נעמין צו איין ערליכען יודין, טשעפיט ער איהם צו איין שגעון רחמנא לצלן (היצר הרע כשהוא לוקח את עצמו ליהודי כשר, הוא מדביק לו איזה שגעון רחמנא לצלן). עוד אמר רבנו ז"ל שבמה צדיקים זענין ערשט אויס גיבראכין גיוארין פון זייערע תאות עהרשט אויף די עלטער (שברו את עצמם מהתאוות לגמרי רק בעת הזקנה) (ועם זה נמשך שיחה שלי עם רבי אברהם ז"ל, שבזה ניתא מה

שְׂבָאָר אָבִיו הָר' נַחֲמָן טוֹלְטְשִׁינְר ז"ל אֶת מֵאֵמֶר חֲכָמֵינוּ ז"ל
 אוֹדוֹת זְקֵנֵי עַמֵּי הָאָרֶץ כֹּל זְמַן שְׂמֻזְקִינִים דַּעְתָּן מִטְרַפְתּוֹ וְכוּ',
 עַל-פִּי מִשָּׁל מְסוּחֵר אֶחָד שָׁנָסַע עִם בַּעַל עֵגְלָה גּוֹי שְׂבוּר,
 שֶׁבָּכַל מָקוֹם שֶׁהִגִּיעוּ לְקָרְעַטְשֻׁמַּע (לְפוֹנְדֵק) נִכְנָס הַגּוֹי לְשִׁתוֹת
 וְשָׁתָה עִם הַשְּׂבוּרִים זְמַן רַב. אַגַּב הִגִּיעוּ עִם הַדְּרֹךְ
 לְקָרְעַטְשֻׁמַּע חֲרָבָה, וְגַם אִזּוּ יָרַד הַגּוֹי מִהַעֲגָלָה אֶל הַחֲרָבָה,
 וּבְכָל חִלּוֹן פָּתַח וְהִסְתַּבֵּל וְגִנַּח. בְּשַׁעֲלָה בַחֲזָרָה עַל הַעֲגָלָה
 שֶׁאֵלּוּ הַסּוּחֵר מָה זֶה שָׁנָס אֶצֶל הַחֲרָבָה יָרַדְתָּ מִהַעֲגָלָה
 לְהִסְתַּבֵּל וְלִגְנַח. הַשִּׁיב לּוֹ הַגּוֹי, שְׁזֹאת עָשָׂה בְּזָכְרוֹ
 הֵרֵאשׁוֹנוֹת הַיָּמִים הַטּוֹבִים, פֶּה שְׁתִּיתִי עִם הַחֲבָרִים, אֶכְלָנוּ
 וְשָׂתִינוּ וְשָׁכְרָנוּ וְהִינּוּ שְׂמֵחִים, וְעַכְשָׁו אוֹי וְאֵבִי, עַל זֶה יֵשׁ
 לְקוֹנֵן. בֶּן זְקֵנֵי עַם הָאָרֶץ שְׂמֻנְעוּרִיָּהֶם הִרְגָּלוּ בַתְּאוֹתֵיהֶם וְלֹא
 הָיָה לָהֶם שׁוּם גְּעֻגוּעִים לְשִׁבְרֵי אֵיזָה תַּאֲוָה, וּבְכֵן לָעַת זְקֵנוֹתָם
 שֶׁהֵיכֵר מִתְּאוֹתֵיהֶם נִשְׂאָר, אֲבָל הַגּוֹף וְאֵיבְרֵי חֶרֶב, אֵין
 בָּמָה לְמִלְאוֹת תְּאוֹתֵיהֶם וְזוֹכְרִים אֵיךְ שֶׁבְּאֵיבְרִים אֵלוֹ עָשׂוּ
 מָה שֶׁעָשׂוּ, וְהָיָה לָהֶם תַּעֲנוּג וְעַכְשָׁו אֵינָם יְכוֹלִים לְמִלְאוֹת
 תְּאוֹתֵיהֶם, אוֹי וְאֵבִי לָהֶם. פֶּשׁוּט דַּעְתָּם מִטְרַפְתּוֹ וּמְבַלְבֵּלָת
 וּמְשַׁנְעָה מִזֶּה. אֲבָל זְקֵנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁכָּל יָמֵי נְעוּרֵיהֶם הָיוּ
 מְלֵאֵי גְעֻגוּעִים לְאֵי הַתְּמַלְאוֹת הַתַּאֲוֹת וְלִשְׁבָרָם וְלִנְתַעֲצָם,
 וְאֵךְ בִּימֵי הַנְּעוּרִים הָיוּ מְלֵאֵי צַעַר מִהַתְּאוֹת וְהַאֵיבְרִים
 הַבְּרִיאִים וְהַשְּׁלֵמִים הַמְּסֻגְלִים לָהֶם, וּבְכָל פַּעַם נָסוּ לְשִׁבָרָם

והיה להם יסורים וכו'. אמנם פשהגיעו ימי הזקנה והאיברים נחלשו כמה מסכימים לגעגועיהם, וכך דעתן מתישבת עליהם, אין להם עוד מלחמה כמו בימי נעוריהם. ועל-כך פנים בסוף ימיהם זכו למה שרצו:

סג

פעם פלפלו והתנבחו לפני רבנו ז"ל איזה אנשים באיזה באור ופרוש איזה דבר, זה אמר שכן הפשט וזה אמר שכן הפשט, וכן שלישי ורביעי אמרו פשטים אחרים. עד שאמר רבנו ז"ל על פשט אחד שהוא רוח הקדש, ופשט זה אמר האומר בשם הט"ז (הטורי זהב). וכן שבת רבנו ז"ל את הבאר היטב. (אמר הרב אברהם ז"ל שכלל הוא שבאיזה פוסק שגומר הבאר היטב דבריו, בן דעתו להלכה). ופעם אחת התנבח אחד עם מוהרנ"ת בפרוש דבר אחד במגן אברהם, והאיש היה מקרב מאד בפרוש מוהרנ"ת ז"ל, עד שמוהרנ"ת ז"ל אמר לו: ידי לך לפלפל עמי. המגן אברהם בעצמו היה אצלי ופרש לי דבר זה כמו שאני מפרש לך. ופעם אחת בא אחד לפני רבי נפתלי בתימא, איך שבעל בית פשוט באומן שהיה דרכו לבלות כל יום השבת על למוד אור החיים הקדוש, שפעם אחת היה קשה לו להבין איזה דבר באור החיים הקדוש, ועסק במחשבתו עד שעל השלחן

שְׁהִיָּה נִשְׁעַן עַל־יְדוֹ נִרְדָּם. וּבֹא אֵלָיו הָאוֹר הַחַיִּים בְּעֶצְמוֹ
וּבִיָּאֵר לוֹ הַדְּבָר הַקָּשֶׁה לוֹ. אָמַר לוֹ הָרִי נִפְתְּלֵי אֶפְשָׁר
לְהֵאֱמִין בְּזֶה מִגְדֵּל הַדְּבָקוֹת שְׁהִיָּה לוֹ עִם פְּרוּשׁ הָאוֹר הַחַיִּים:

סד

אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל, עַל מַלְאָךְ הַמְּוֹת לְהַמִּית כָּל עוֹלָם בְּגִשְׁמִיּוֹת
וּבְרוּחָנִיּוֹת יִכְבֵּד עָלָיו הַדְּבָר, וּבְכֵן הַעֲמִיד לוֹ עוֹזְרִים בְּכָל
מְקוֹם הָרוּפְאִים לְהַמִּית בְּגִשְׁמִיּוֹת, וְהַמְּפָרְסָמִים שֶׁל שְׁקָר
לְהַמִּית בְּרוּחָנִיּוֹת. (וּפְעַם אַחַת כְּשִׁהְיָה מוֹהֲרַנ"ת ז"ל
בְּטַעֲפְלִיק, וְנָפַל לְעֶרֶשׂ דָּוִי. וּבִלֹּא שְׂאֵלַת פִּיּוֹ הִבִּיאוּ לוֹ אֵת
הָרוּפֵא, כְּשָׁבָא הָרוּפֵא הַסַּב מוֹהֲרַנ"ת אֵת פָּנָיו אֶל הַקּוֹר,
וְאָמַר: הִבֵּאתֶם לִי שְׁלִיחַ הַמַּלְאָךְ הַמְּוֹת, אִיִּהָר הָאֵט מִיר
גִּיבְרַעֲנָנִט דְּעַם שְׁלִיחַ פּוֹן מַלְאָךְ הַמְּוֹת. וּפְעַם אַחַת הָיָה
נִתְחַב לְמוֹהֲרַנ"ת ז"ל מִסְמַר שֶׁל בְּרִזָּל בְּרַגְלוֹ. וְהָיָה לוֹ כְּאִב
גְּדוֹל מְזֵה, וְהִבִּיאוּ לוֹ עָלָה אֶחָד שְׁמִסְנָל לְזֶה, וְאָמְרוּ לוֹ
שְׁהוּא רַק מַצֵּד הַסְּגָלָה וְלֹא מַצֵּד רְפוּאָה וְלֹא רְצָה. עָנָה
וְאָמַר אִם יֵשׁ בְּכַחוֹ לְרְפָאוֹת יֵשׁ בְּכַחוֹ לְקַלְקֵל גַּם־כֵּן,
וְנִתְרַפֵּא בְּלִי זֶה בְּעֶזְרַת הַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ). וְעוֹד אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל:
אִז דִּי דְאִקְטוֹרִים פִּאֲרִיכְטֵעֵן יֵא אִמְאָהֵל, אִיז נִאָר ווִי מְעַן
פִּאֲרִלְאִטְעֵט אִזוֹי ווִי מְעַן לִיִּיגֵט אַ לִאִטְע (כְּשִׁהְרוּפְאִים כְּבָר כֵּן
מִתְקַנְיִם פְּעַם, זֶה כְּמוֹ שְׁמִטְלִיאִים שְׁשָׁמִים אִיזְהוּ טְלֵאִי). גַּם אָמַר:

פאר צוויי האב איך מורא, פאר איין גוי אין פאר איין פאלשין גוטין יודין, זיי וויסן גאר נישט אזוי ווייט פון זייער כח, זיי זאלין דאס וויסן, וואלט זיי גאר נאך ערגער גיווען ה' ישמרונו (משנים אני מפרח מגוי ומאדמו"ר רמאי, הם לא יודעים כלל מפתחם, אם הם רק היו יודעים הם היו עוד יותר גרועים ה' ישמרונו). רבנו ז"ל אמר אז מען איז גיוונד דארף מען טוהן און טוהן און טוהן (בעבודת השם) און אז מען ווערט נישט גיוונט איז אנוועק גילייגט שער און אייזין (בשבראים צריך לעשות ולעשות, וכשנהיים חולים צריך לעזוב את המספרים והברזלים) (נרק לעסק בעבודת השם המכרח על פי השלחן ערוך לפי מצב בריאותו) וצריכים לקיים מצות "ושמרתם את נפשותיכם" וכו'.

מכתב יד ר' נתן מטרוזיצע ז"ל

סה

ר' שמעון ז"ל רצה ללמד את עצמו שחיטה, ושאל את אדמו"ר ז"ל, השיב לו רבנו הקדוש שילמד את עצמו דאקטרייא (רפואה). אמר לו ר' שמעון אתם רוצים שאהיה רוצה? השיב אדמו"ר ז"ל: וכי אין זה רציחה שלוקחין את התרנגול מגלגול של איש זקן, והוא תופס אותו בזקנו ושוחטו? ומאז בפל מללמד להיות שוחט ובודק:

סו

ר' חייקיל ז"ל הָיָה מְנַגֵּן בְּשֵׁבֶת קֹדֶשׁ, וּבְתוֹךְ הַנְּגוּן הַזֶּה מֵן לֹ
לֹמֵר תֵּבַת אוֹי. וְאָמַר לֹ רַבְּנוּ זְצוּק"ל, בְּשֵׁבֶת אֵין אוֹמְרִים

אוֹי:

סז

שְׁמַעְתִּי מִר"נ בְּעַת שְׁאָמַר אֲדַמוּ"ר הַתּוֹרָה סִמָּן כ"ב מֵעֲנִין
תּוֹרַת ה' וְתַפְלַת ה', אָמַר שְׁצָרִיכִין לְבֹא לְבִטּוּל כְּזֶה עַד
שְׁיִזְכֶּה לְתּוֹרַת ה' וְלְתַפְלַת ה' וְשִׁיכּוֹל לֹמֵר זֶה רְצוֹן מִלְּפָנֵי.
ר' מֵאִיר ז"ל סִפֵּר אֲשֶׁר אֲבָרַךְ סִפֵּר לְפָנֵי רַבְּנוּ ז"ל שְׁסִים
מִסְכַּת גְּדָה. וְשָׂאֵל אוֹתוֹ רַבְּנוּ ז"ל אִם בֵּן אָמְרוּ לִי מִפְּנֵי מָה
בְּשֵׁיט לְאָדָם עֵין הָרַע, מְנַהֵק וּפּוֹעֵר פִּיּו דְהִינּוּ גְּעַנְעֵצִין
(מִפְּהֶק), וּבְסִמוּךְ אָמַר הַתּוֹרָה סִמָּן ג"ה בְּלִקּוּטֵי א' וְשֵׁם
מִרְמֵז עֲנִין הַזֶּה ל':

סח

בְּעַת שְׁאָמַר אֲדַמוּ"ר הַתּוֹרָה תִּשְׁעָה תְּקוּנֵין, אָמַר מוֹהֲרַנ"ת
ז"ל שְׁהַרְגִישׁ קוֹלוֹת וּבְרָקִים בְּמַחוּ:

סט

שְׁמַעְתִּי מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוּמְנוּ אֲשֶׁר רַבְּנוּ ז"ל אָמַר עַל כָּל דְּבָר
תּוֹרָה, חוּץ מִשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים: עַל מָה שְׁכָּל שְׁתִּינוּק עוֹשֶׂה

הוֹיָה חֲכָמָה, וְהַשְׁנִית מַה שְׁיִשְׁנִים מִנִּיחִים הַיָּד תַּחַת הַלְחִי,
וְהַשְׁלִישִׁי אֵינִי זֹכֵר, בְּמִדְמָה מַה שְׁנֹתָנִים שְׁלוֹם בְּיָד:

ע

שָׁמַעְתִּי מִר' נֶתָן, פַּעַם אַחַת הָיָה ר' בָּעַר מְחַתְנָה שֶׁל אָדִיל
בֵּת אַדְמוֹר ז"ל בְּטִירְהוּוּיץ. וּבְלִילָה לֹא הָיָה לוֹ אִשׁ
לְהַדְלִיק הַנֵּר, וְהִלָּךְ לְבֵית אֶחָד וְהִקְיץ הַפֶּעַל הַבַּיִת מִהַשְׁנָה
וְלָקַח אֶצְלוֹ אִשׁ לְהַדְלִיק הַנֵּר. וְרָצָה הַפֶּעַל בַּיִת לִישָׁן עוֹד.
וְאָמַר לוֹ רַבִּי דָּב ז"ל שְׂיִשׁ לוֹ קִבְלָה מִרַבְּנוֹ ז"ל כְּשִׁמְקִיעִין
אֶחָד מִהַשְׁנָה בְּלִילָה הוּא בְּוֹדָאֵי מִן הַשָּׁמַיִם וְאֵל יִנִּיחַ אֶת
עַצְמוֹ עוֹד לִישָׁן שְׁנִית. הֵר' דָּב הַנַּ"ל הָיָה לוֹ מְסָחֵר עִם
שִׁתְּפִים וְאַחֲר־כֵּךְ בָּא לוֹ יְדִיעָה אֲשֶׁר הַמְּסָחֵר לֹא טוֹב וַיִּשׁ
הִזְק בְּהַמְּסָחֵר. וּבָעֵת שֶׁקִּבַּל הַמְּכַתֵּב לֹא זָז מִמְּקוֹמוֹ וְקָרָא
לְהֵרֵב וְסָפַר לוֹ אֲשֶׁר בְּדַעְתּוֹ הָיָה לָקַח חֵלֶק בְּהַעֲסֵק, וְעָשָׂה
כֵּךְ בְּדִי שֶׁהַפֶּעַל דָּבָר לֹא יִפְתָּה אוֹתוֹ לְשָׁנוֹת מִכְּפִי שֶׁהָיָה
בְּדַעְתּוֹ בְּעֵת הַשִּׁתְּפוֹת:

עא

ר' יוֹדִיל מְוֹדָאֵשִׁיב הָיָה לוֹ בְּרִית מִיֵּלָה בְּעָרֵב שַׁבַּת קָדֵשׁ,
וְתַכְּף וּמְיָד אַחֲרֵי הַבְּרִית הַמְּזוּזֵן הִלָּךְ לְבֵיתוֹ וְסָפַר לְאַדְמוֹר
ז"ל. וְגָעַר בּוֹ אַדְמוֹר ז"ל עַל זֶה שֶׁהִלָּךְ תַּכְּף וּמְיָד לְבֵיתוֹ.
וְאָמַר הֲלֹא יְכוּלִים לָעֵת עָרֵב גַּם־כֵּן לִילָךְ לְמִקְוָה, וְאִם

הייתם עוד שם, אִפְשֶׁר הייתם מאירים להם איזה דבור או הייתם מעוררים אחד מהם לתן צדקה, והיה טובה להם ולכם. ושמעתי ממחתיני י"מ מטשעהרין שספר אשר במעודוודווקע היה אצל אברהם אחד שאשתו הייתה מקשה לילד עד למאד, וראה אשר כבר כבר מעת לעת ויותר, ועדין לא ילדה. וליל שבת קדש הלך להרב רבי יודיל ז"ל ובא בעת שאמר שלום עליכם. וכשגמר שאל אותו רבי יודיל מה אתה רוצה, השיב שאשתו מקשה לילד. ולקח הר' יודיל הפושקעלי של הטוביקע (קופסת הטבק) ואמר לו פתח הפושקע ולא היה יכול, ואמר לו, אתה שלום-מזלניק (שלומיאל), תן לי הפושקעלי. ואמר לך לביתך ובדרךך יתנו לך מזל טוב, וכן היה בדרךך אמרו לו מזל טוב שאשתו כבר ילדה, עד כאן מהכתב-יד:

עב

פעם אחת היה רבנו ז"ל אצל הדודו רבי ברוך ז"ל ואמר אז דודו ז"ל תורה, ורבנו ז"ל לא נתפעל מהתורה שלו וספרו להרב ר' ברוך ז"ל. ואמר הר' ברוך ז"ל ואם אין יכולים לומר תורה איז מען שוין קיין גוטער יוד ניט (אז הוא כבר לא אדמו"ר). הלא המגיד ז"ל ממעזריטש לא ידע מהו ענין אפר יד, איז ער שוין קיין גוטער יוד ניט גיווען (אז הוא לא היה

אָדמו"ר). שְׁמַע רַבְּנוּ ז"ל וְאָמַר אִם כֵּן נִתְּנוּ לִי לַיִּינֵעַן (לְקָרָא מְשִׁימָה) שְׁצָרִיד אָנִי לַיָּדַע מַהוּ עֲנִינ אִטְר־יָד. וּבְקָרוֹב אָמַר הַתּוֹרָה ס"ו וְשָׁם מְדַבֵּר מֵעֲנִינ אִטְר יָד:

עג

פַּעַם אַחַת דִּבֶּר רַבְּנוּ ז"ל עִם רַבֵּי חֵיִקִּיל, וְרַבֵּי חֵיִקִּיל הִסְבִּיר לְרַבְּנוּ ז"ל עַל-פִּי חֲכָמָה שְׂיִכּוּלִים לְאַחַז נָחֵשׁ בְּרֵאשׁוֹ וְלֹא זִיָּק. זָרַק רַבְּנוּ ז"ל אֶת הַמְטַפַּחַת שְׁלוֹ לְאַרְצָן וְנִעְשָׂה נָחֵשׁ, וְאָמַר לְרַבֵּי חֵיִקִּיל אַחַז אוֹתָהּ בְּיָדֶיךָ, וְאַחַז אוֹתָהּ בְּיָדֶיךָ וְאָמַר לוֹ אַחַז אוֹתָהּ בְּיָדֶיךָ נִיט וְוִיִּל אֵיךְ הֵיט דִּיר (לֹא בְּגַלל שְׂאֵנִי מִצְוֶה אוֹתָךְ), רַק מִחֲמַת חֲכָמָה, וְלֹא רָצָה:

עד

ר' שְׁמוּאֵל יִצְחָק מְטַעֲפְלִיק סִפֵּר שְׁפַעַם אַחַת בְּשֶׁהִיָּה בְּלַעֲמָבֶּרֶג עִם רַבְּנוּ ז"ל, וְרָאוּ שֶׁהִיוּ מוֹלִיכִים רֵאטֶע (גְּדוּד) אֲנָשֵׁי חֵיל. אָמַר לוֹ רַבְּנוּ ז"ל שְׂיִלְךָ וְיִסְפֵּר כָּךְ וְכָךְ שְׁוֹרוֹת וּבְשׁוֹרָה הַזֹּאת יִסְפֵּר כָּךְ וְכָךְ אֲנָשִׁים, אִין זֶאל אֵיִהֶם אַרוֹף רִיקֶען דַּעַם אַרְבִּיל (וְשִׁיִּסִּט לוֹ כְּלָפִי מַעֲלָה אֶת הַשְּׁרוּול) וְכֵן עָשָׂה. וְרָאָה שֶׁהוּא מְלַבֵּשׁ בְּתַכְרִיכִים, וְאָמַר רַבְּנוּ ז"ל שְׁפַח הַדְּרָךְ שְׁהַמְלֵאכֵי חַבְלָה מוֹלִיכִין אֶת הָאָדָם לְהַגִּיהֶנָּם, וְעוֹד סִפֵּר ר' שְׁמוּאֵל הַנ"ל, שְׁפַעַם אַחַת נָסַע עִם רַבְּנוּ ז"ל וְדָרְכוּ הִיָּה אֹז שְׁצוּהָ לְהַעֲגִלוֹן שְׂיִנִּיחַ הַסּוּסִים לִילְךָ בְּעֶצְמָם. וּפַעַם אַחַת

נִכְנְסוּ לְאִיזָה יַעַר וְר' שְׁמוּאֵל יִצְחָק רָאָה מִרְחוֹק אִיזָה בֵּית
 וְהָיוּ שָׁם חֲדָרִים רִיקִים. וְנִכְנְסוּ לְחֵדֶר אֶחָד וְהָיָה שָׁם אִישׁ
 אֶחָד יוֹשֵׁב וּמְשַׁחֵק בְּשִׁ"ךְ (שְׁחֻמֵט) עִם אִשָּׁה אַחַת. וְאָמַר לוֹ
 רַבְּנֵנוּ ז"ל אֵיךְר קָעָנְט מִיךְ (אֵתָה מִכִּיר אֹתִי), וְעָנָה שְׂאִינוּ
 מִכִּירוּ. שָׁאֵל אוֹתוֹ רַבְּנֵנוּ ז"ל הֲלֹא סְחָרְתָּ כֶּךְ וּכְךָ חֲטִים אֲעָל
 זֶה הַפְּרִיץ. עָנָה, חֲטִים סְחָרְתִּי וְאֵתְכֶם אִינְנִי מִכִּיר. וְכֵן
 הִזְכִּיר לוֹ רַבְּנֵנוּ ז"ל כְּמָה וּכְמָה סִמְנִים וְהוּא בְּאַחַת שְׂאִינוּ
 מִכִּירוּ. אַחֲר־כֶּךְ גָּתַן עֵינָיו בּוֹ וּבָזָה הַמְּשִׁיךְ אוֹתוֹ אֲעָלוּ.
 וּכְשִׁיצֵא רַבְּנֵנוּ ז"ל הֵלֶךְ אַחֲרָיו עַד שָׁר' שְׁמוּאֵל יִצְחָק הֵטָה
 אֶת עַצְמוֹ מְעַט לְצַד אַחֵר, נִגַּשׁ הוּא אֶל רַבְּנֵנוּ ז"ל. וְרַבְּנֵנוּ ז"ל
 דִּבֶּר עִמוֹ אִיזָה דְבוּרִים, וְהוּא בָּכָה הֶרְבֵּה מְאֹד בְּדַמְעוֹת
 שְׁלִישׁ. וְאַחֲר־כֶּךְ יִשְׁבוּ רַבְּנֵנוּ ז"ל וְר' שְׁמוּאֵל יִצְחָק עַל הַעֲגָלָה
 וְנִסְעוּ לְדֶרֶכָם:

עֵה

כְּשֶׁנִּסְעוּ רַבְּנֵנוּ ז"ל לְבֵרְסֶלֶב נָסַע דֶּרֶךְ אוֹמֵן וְאִז הָיָה הַמַּעֲשֵׂה
 מֵה שֶׁנִּסְעוּ עַל יַד בֵּית הַקְּבֻרוֹת הַיָּשָׁן, וְהוּטַב בְּעֵינָיו כְּמוֹכָא
 בְּחַיֵּי מוֹהֲרָ"ן וּבִימֵי מוֹהֲרַנ"ת. וְאִז כְּשֶׁהָיָה בְּאוֹמֵן הָיָה שָׁם
 שׁוֹחֵט אָדָם גָּדוֹל וְנִתְקַרַּב אֲעָלוּ, וְשָׁאֵל לְרַבְּנֵנוּ ז"ל אִם יִסַּע
 אֵלָיו עַל רֹאשׁ הַשְּׁנָה (כִּי יֵרַע שְׁעֵנִין רַבְּנֵנוּ ז"ל הוּא רַק רֹאשׁ הַשְּׁנָה)
 עַל-יָדֵי קַבְלָה מַעֲשִׂית. כִּי רַב הַיּוֹם עוֹסֵק בְּשִׁחִיטַת עוֹפוֹת,

וזה פרנסתו ומאומן לברסלב ערך מאה וויערסט (מרחק
 בלשהו). ענה לו רבנו ז"ל, לא. אצלי צריכים לפע בעגלות
 ובסוסים:

עו

בשישב רבנו ז"ל בברסלב נסע אליו על ראש השנה שנת
 תק"ע, ר' אבא שוחט מטשערין ובנו רבי שמואל. וראש
 השנה חל אז ביום שני שלישי ובאו על שבת שקדם ראש
 השנה לאומן, ובמוצאי שבת קדש שהוא ערב ראש השנה
 ירד גשם מאד עד שלא היה שום דרך הטבע שיבאו
 לברסלב על ראש השנה. והיו להם יסורים גדולים מזה.
 ובא בעל עגלה אחד ואמר להם שהוא מביאם לברסלב על
 ראש השנה, רק דרש מאתם סכום רב שלא היה להם.
 והכרחו למכר החפצים שלהם, לשלם להבעל עגלה (והיה
 להם גביע של זהב להביאו מתנה לרבנו ז"ל, והכרחו למכרו. ואמר
 רבנו ז"ל שיקח מהם השנים והעינים עבור הנביע), ונסעו ובאו
 לברסלב בערב ראש השנה לפנות ערב. וקבלו מיד שלום
 מאדמו"ר ז"ל קדם מנחה. ואחר כך בלילה בעת הסעודה
 אמר אדמו"ר ז"ל לרבי אבא הנ"ל בזה הלשון: מיט וואס
 זאל איך דיר אפ דאנקען פאר דיא נסיעה. אוף דער וועלט
 איז ניט כדאי. אין דיר שמואל גא דיר די יוד (עם מה אודה לך

על הנסיעה, בעולם הזה זה לא כדאי, ולך שמואל הגה לך המרק) ונתן לו המרק. וכשבאו לביתם נפטר רבי אבא, ובנו ר' שמואל נתעשר בכל פעם למעלה מעלה. ואז הבינו כלם דבור אדמו"ר וצוק"ל:

שיחות וספורים ממוהרנ"ת ז"ל

א

אחד קבל לפני מוהרנ"ת זצ"ל שאין לו דבורים בשעת התבודדות. ונער בו מוהרנ"ת ואמר לו, הכי אינך יכול לומר רבוננו של עולם ראטיווע מיך זאגט מען טויזינט מאל (תציל אותי אומרים אלה פעמים) רבוננו של עולם. ועל-כן בשארע פעם אחת שבא למדן גדול והיו אומרים עליו שהוא יכול אלה דף גמרא בעל פה, וענה רבי עוזר ואמר עוזר קאן טויזינט מאל זאגין רבוננו של עולם (עוזר יכול לומר אלה פעמים רבוננו של עולם):

ב

אחד שאל למוהרנ"ת שרצה להיות מקבל, ורצה לעזוב את החנות. ואמר לו מוהרנ"ת עכשו לבד בוער לעבודת השם יתברך האלסטו דער בייא (אתה אחוז בזה), ואחר-כך בשתפל מזה ההתלהבות ולא יהיה לך פרנסה, גם-כן אז

יהיה מה שיהיה, ולא הסכים לו. אלא אמר לו עשה לך שעורים קדם שתלך לחנות וגם בהחנות בעצמה תכין לך ספרים, ובעת שלא יהיה לך קונים תלמד בהם. ותשתוקק לזה שהשם יתברך יסבב סבות למזכה שתפטר לגמרי וכו'. וכן היה שהשתוקק כל־כף על זה וכו' כנ"ל במדמה שהאיש הנ"ל היה ר' חיים ליריסמן הזקן:

ג

איש אחד רצה לעשות לעצמו מלמדות, ואמר לו מוהרנ"ת השכר את עצמך להשם יתברך להתפלל בשביל פרנסה ובפרוש בשביל פרנסה כי זאת אתה מרגיש היטב, ומסתמא תתבייש ותתפלל גם על רוחניות:

ד

מוהרנ"ת היה רגיל לקח אורח הנשאר בבית המדרש אשר שום אדם לא רצה לקח אותו (מארחי פרחי) ולקח אותו הוא. ופעם אחת לקח אורח שפל בכגדים נבזים מהנ"ל, וכנו לא רצה להתקרב אל השלחן לאכל אצלו סעדת שבת מפני ביחה וניעה והוסען (והשעול) שלו, והכה אותו מוהרנ"ת. וכשבא אל רבנו זצוק"ל ודרכו היה לספר הכל לפני רבנו זצוק"ל. ואז אמר לו רבנו זצוק"ל איין מאהל וייל איך טאקע זאלסט נעמען א אורח הגון, כדי שתוכל לדבר עמו

תורה. און ווידער א קינד שלאגט מען? (ראשית אני רוצה פעם אחת שתקח באמת אורח הגון כדי שתוכל לדבר עמו תורה, ועוד לילד מכים?) בתמיהה:

ה

פעם אחת אמר מוהרנ"ת זצוק"ל די צדיקים וואס איך ווייס אז זיי זענען גיווען צדיקים, אויב זיי זענען נאך גיווען צובראכין אזוי ווי איך, ווייס איך ניט ווי עס וועט זיך גיפניען גן עדן פאר זיערט וועגן (אלו הצדיקים שאני יודע שהם היו צדיקים, אם הם היו גם שבורי לב כמוני, איני יודע איפה נמצא גן עדן בעבורם):

ו

אחד שאל למוהרנ"ת אם יקרא את שם בנו נחמן על שם רבנו זצוק"ל או אייזיק (מסתמא על שם אחד ממשפחתו ששמו היה אייזיק). ואמר לו מוהרנ"ת זצוק"ל שגם אייזיק הוא על שם רבנו זצוק"ל. שפעם אחת היה רבנו זצוק"ל בבראד והעלים את עצמו שלא יתפרסם. ונכנס בכמה בתים ובכל בית היה לו אמתלאות וסבות אחרות עד שבכל בית היה ניהא להם בניסותו ולא היה קשה להם כלל. ובכל בית קרא את עצמו שם אחר. ובבית אחד קרא את שמו אייזיק והשם אייזיק עלה על כלנה, ואמר רבנו זצוק"ל בזה הלשון

און פאר וואס האב איך מיך גירופען אייזיק (וְלִמָּה קָרָאתִי
 לְעַצְמִי אֵיזִיק) וְכוּ' וְלֹא סִיַּם. (וְהָר' אַבְרָהָם ז"ל הִסְבִּיר, כִּי כָּל אֵיזִיק
 נִקְרָא גַם-כֵּן יִצְחָק וּפְתַח יִצְחָק זֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּרְבִנּוּ זְצוּק"ל אָמַר כִּי כָּל
 עֲנִין שָׁלוּ הוּא רַק רֹאשׁ הַשָּׁנָה):

ז

מוֹהֲרַנ"ת זְצוּק"ל אָמַר לְעֲנִין הַמְתַּנַּגְדִּים, זֵי זְאֵלִין מִיר נִיט
 מְעַהָר מוֹהֵן נָאָר וּוּאָס זֵי זְעִנִין מִיר מְקַפֵּחַ פִּרְנָסָה לֹא הֵייתִי
 דוּאָג כָּלָל. וּוּאָרוּם אֵיךְ הָאָב בְּרוּךְ ה' בְּטַחֲוֹן (שֶׁהֵם לֹא יַעֲשׂוּ לִי
 רַק מַה שְּׁמַקְפָּחִים לִי פִּרְנָסָה לֹא הֵייתִי דוּאָג כָּלָל, יֵשׁ לִי בְּרוּךְ ה'
 בְּטַחֲוֹן). וְכֵךְ הָיָה שְׁהָאִישׁ שְׁהָיָה (ר' יִצְחָק מִשְׁעָרוֹעֶצֶר שְׁמוֹ)
 אֶצֶל מוֹשֶׁה חִינְקִים שְׁנַתְקָרַב לְרַבִּנּוּ זְצוּק"ל עַל-יְדֵי
 הַמַּעֲשִׂוֹת שְׁסַפֵּר לוֹ מוֹשֶׁה הַנ"ל, הָיָה נוֹתֵן לְמוֹהֲרַנ"ת קַמַּח
 בְּהַצָּנֶע, וְגַם הָיָה רְגִיל לִתֵּן לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ גְבִינָה וְחִמָּאָה,
 וְהָיוּ רְגִילִים אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לִזְמַר וּוּאָרְעִיָקָם זְעִנִין מִיר בְּרוּךְ
 ה' נִיט דְּזַעֲרָנֶע (בְּזִכּוֹתוֹ בְּרוּךְ ה' אֵינְנוּ בְּעַלֵי מַחְסוֹר). וּמוֹשֶׁה צָוָה
 שְׁאוֹתוֹ לֹא יִקְפְּחוּ פִּרְנָסָתוֹ:

ח

הָר' יִצְחָק הַנ"ל אָם כִּי לֹא הָיָה יְדוּעַ לְהַמְתַּנַּגְדִּים לְאוֹהֵב
 כָּל-כֵּךְ אֶת מוֹהֲרַנ"ת זְצוּק"ל, אֲבָל גַּם זֹאת חָרָה לָהֶם שְׁרָאוּ
 שְׁאֵינוּ מְחַרְרֵף וּמְקַלָּל אוֹתוֹ כְּמוֹהֶם. וּבְכֵן גַּסוּ לְהִסִּית אֶת

מִשָּׁה חִינְקֵעַם שִׁיפְטָרְהוּ מִן מִשְׁרְתוֹ בְּהֶרְתִּים שְׁלוֹ. אֲבָל
נִקְדָּה טוֹבָה זֶה נִשְׁאָרָה בּוֹ שְׁמֵאֵן בְּדָבָר, וּבְמִדְמָה שֶׁהִיָּה לוֹ
צַד קִרְבוֹת עִמּוֹ קָצֵת שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ:

ט

פֶּעַם אַחַת דִּבֶּר מוֹהֲרַנְ"ת מֵעֵנִין הַקְּבוּצִים שֶׁל יַיִן שָׂרָף
שֶׁהִתְחַלְּלָה הִיָּתָה מִחֲמַת שְׂרָאוֹ אִזְ הַצְּדִיקִים שְׁטוֹב
לְהִתְקַבֵּץ יַחַד בְּדֵי לְדָבָר דְּבוּרִים טוֹבִים וּבְפָרֵט מִדְּבוּרֵי
הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ שֶׁהֵאִיר אִזְ בְּעוֹלָם. וְעַל זֶה
הַכֶּרְחוֹ לְשִׁבְתָּ עַל מַעַט יַיִן שָׂרָף בְּדֵי שֶׁעַל־יָדֵי זֶה יִהְיֶה
קְבוּץ. אֲבָל אַחֲר־כֵּךְ נִתְמַעְטוּ הַלְּבָבוֹת וְנִתְרַבּוּ הַתְּאוּוֹת
וְנִשְׁאָרוּ רַק עַל הַיַּיִן שָׂרָף לְבָדוֹ. עַל־כֵּן רַבְּנּוֹ זְצוּק"ל רָאָה
אֵת זֹאת וְדָחָה זֹאת לְגַמְרֵי. וּפֶעַם אַחַת אָמַר רַבְּנּוֹ זְצוּק"ל
אִיךְ קָאֵן שׁוּיִן נִישְׁט פֶּערְטְרָאגִין (פֶּאר לִיִּדְעֵן) זֵייעֶרע
פֶּראַזְנִיקִים (אֵינִי יְכוּל לְשֹׂאת כָּבֵד אֵת הַחֲגִיגוֹת שְׁלֵהֶם) (מוֹעֲדִים).
וְאַצֵּל רַבְּנּוֹ זְצוּק"ל הִיָּה רַק קְבוּץ שֶׁל תּוֹרָה וְתַפְלָה וְשִׂיחָה
מִהַתְּכָלִית לְבָד, וְזֹאת הִיָּה גִרְאָה לְמוֹהֲרַנְ"ת זְצוּק"ל מְאֹד.
אִךְ אַחֲר־כֵּךְ בִּימֵי הַר' נַחְמָן טוֹלְטְשִׁינְעֶר הִתְחִילוּ לְהִנְהִיג
לְשִׁתוֹת תְּהָ וְאָמַר הַר' נַחְמָן זֶה הוּא מְנַהֵג יָפָה, שְׁלֵא
יִשְׁתְּכְרוּ עַל־יָדֵי־זֶה וְיֻכְלוּ לְדָבָר עַל־יָדֵי־זֶה דְּבוּרִים טוֹבִים
מִהַתְּכָלִית:

,

מוֹהֲרַנ"ת אָמַר שָׂרְבֵנוּ זְצוּק"ל חֵבֵר יַחַד הַטּוֹב מִן הַפְּרוּשִׁים
וְהַטּוֹב מִן הַחֲסִידִים. הֵינּוּ שְׁהַפְּרוּשִׁים הָעֵקֶר אֲצֵלָם הוּא
הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, אֲבָל מִהַתְּפִלָּה הֵם רְחוּקִים. וְהַחֲסִידִים
הָעֵקֶר אֲצֵלָם הוּא הַתְּפִלָּה, אֲבָל מִהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה הֵם
רְחוּקִים. וְרַבֵּנוּ זְצוּק"ל כָּלָלָם וְחִבְּרָם יַחַד וְהֵינּוּ לְעַסְק בְּתוֹרָה
וּתְפִלָּה יַחַד:

יא

מוֹהֲרַנ"ת אָמַר לְעִנְיָן מַה שְּׁמִשָּׁה חֵינְקִים אָמַר שְׂרוּצָה לְמִכּוֹר
הַצְּדָקוֹת שְׁנַתֵּן לְרַבֵּנוּ זְצוּק"ל, אָמַר מוֹהֲרַנ"ת שְׂרַבֵּנוּ זְצוּק"ל
הוּא בַּעַל כַּח גְּדוֹל, שְׂאֵף־עַל־פִּי־כֵן לֹא יוֹצֵיא מִרַבֵּנוּ זְצ"ל
הַצְּדָקוֹת. שֶׁבֶת הוּא בְּחִינַת גְּשָׁמָה לְכָל הַשָּׁבוּעַ, וְלִהְכִי
כְּלֶתֶה הַמְּלֶאכֶה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שְׂאֵז נִגְמְרָה הַנְּשָׁמָה. "וַיֹּאמֶר
אֱלֹקִים יְהִי אֹר" זֶה בְּחִינַת תְּפִלַּת ה' שְׂאֵז לֹא הָיָה שׁוֹם אָדָם
שִׁיתְּפַלֵּל, וְהִכְרַח הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ בְּעִצְמוֹ לְהַתְּפַלֵּל:

יב

פַּעַם אַחַת הָיָה הָר' נַחֲמָן מִטּוּלְטָשִׁין מִיַּגַּע אֶת עֵצְמוֹ כָּל
הַיּוֹם בְּעִשְׂוִית הַסֶּכֶה שֶׁל מוֹהֲרַנ"ת זְצוּק"ל, שֶׁהָיָה דָרְכוּ
לְאֹכַל אֲצֵל מוֹהֲרַנ"ת. וּבַעַת אֲכִילָה אָמַר הָר' נַחֲמָן

למוהרנ"ת שאם מינעין את עצמו כל היום בעשית הסכה אזי טועמין טעם אחר בהסכה. ואמר לו מוהרנ"ת זצוק"ל זאת לא טעמת עדין לצעק כל היום רבונו של עולם הטעימנו נא טעם סכה, איזה טעם שטועמין אחר-כך ב"הסכה":

יג

פעם אחת ספר מוהרנ"ת שפעם אחת בערב פורים (בתענית אסתר) צעקתי להשם יתברך "הצילני מקלפת הזן עמלק" באלו הזן עמלק עומד עלי מיט אדראנג (עם קרש):

יד

בברסלב היה איש אחד משגע ודרכו היה לצעק מיין ויידע האט גיהאט טויזינט רענדלאך (לזקני היו אלף רענדליך (סוג מטבע)) ופעם אחת כשישב מוהרנ"ת בסעדה שלישית בא המשגע הנ"ל, והתחיל לצעק כדרכו הנ"ל, ומחמת זה נתבלבל השלחן. ואז התחיל לדבר מוהרנ"ת מהמדרש שהשם יתברך יש לו אוצר של משגעים, והזכיר אז מאמר האר"י ז"ל שכל אחד מחמת העברות שלו היה ראוי להיות משגע וכמוכא בהתורה אשרי תמימי, ובתורה פי מרחמם, אך נשארו בו ניצוצי הדעת. ואמר אז בזה הלשון: די גאנצע וועלט איז משגע "און איך אויך" נאר איך האב גיקאנט א קלארין (כל העולם משגע וגם אני, רק הכרתי אחד שפוי).

לכסוף סים, אז פון א משגינעם קאן ווערין אזא שמועס
דארף מען משגעים אויך (אם ממשגע יכלה לצאת שיחה בזו,
צריך גם משגעים):

טו

פעם אחת היה ישין הר' נחמן טולטשינער בחדר מוהרנ"ת,
ושמע שמוהרנ"ת אומר אז תקון הצות, ואמר "אתה יודע רזי
עולם" (דוא וויסט דעם סוד פונים רעבין) ווי דער רבי איז א סוד
בא דער וועלט (אתה יודע את הסוד של הרבי איך שהרבי הוא סוד
אצל אנשי העולם) ואותי קרבת לרבי בזה. והתחיל לבקש
מהשם יתברך שיציית את רבנו זצוק"ל ויתקרב אליו באמת:

טז

אחד מאנשי שלומנו אומר פעם אחת שמה שמוהרנ"ת
משיג בליל ה' בעת שאוכל הפייגליך (מאכל בצק מטונן), אינו
משיג הר' מאטאלי בעת הקדוש. ורצו לדחפו מבית
המדרש. בתוך כך בא מוהרנ"ת וספרו לו ואמר להם מה
אתם רוצים לדחף אותו הלא דחפו אותי (שבשבילי אומר כך):

יז

פעם אחת שאל מוהרנ"ת את אחד מאנשי שלומנו מדוע
לא בא לסעדת שבת קדש, והשיב לו שהיה על חתנה של

אֲחֹתוֹ. וְשִׁתְּק מוֹהֲרַנ"ת, וְעֵנָה אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ בְּקוֹל
וְאָמַר: "אָמַר לְחֻכְמָה אֲחֹתִי אֵת":

יח

אָמַר, וְוַאס מִיר שְׁמוֹסְעֵן אֲדוֹרְדֵי אֵינ א פְּרַאסְטִין מִיטְוֹאָד,
וְעֵט קִיין אַנְדֶּעֶרער גּוֹטְעֶר יוֹד גִּיט מְשִׁיג זֵיין אֵינ גַּן עֵדֵן (מָה
שְׁאָנוּ מְשׁוֹחֲחִים בְּיוֹם רְבִיעֵי פֶּשׁוּמ, לֹא יִשְׁיג יְהוּדֵי מוֹב אַחַר בְּגַן עֵדֵן):

יט

פַּעַם אַחַת בָּאוּ אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ אֶל מוֹהֲרַנ"ת וְחָסַר אֶחָד
מֵהֶם. וְשָׂאל עָלָיו הֵיכֵן הוּא, וְאָמְרוּ שְׁלֹא בָּא. וְאָמַר אֲנִי
מְרַצָּה בְּךָ. וְאָמְרוּ לוֹ מָה הָיָה אֵלָיו הָיָה בָּא, אָמַר הָיִיתִי מְרַצָּה
בְּךָ:

כ

בְּשִׁרְצָה מוֹהֲרַנ"ת לִסְע לְבְרָאד כִּי הָיָה לוֹ רְמִזִּים מְרַבְּנוּ
זְיוּק"ל לִסְע לְשָׁם, וְרַצָּה לִסְע לְהִדְפִּים אֶת הַלְקוּטֵי הַלְכוֹת,
כִּי בַמְדִינַת רוֹסְיָא לֹא יָכְלוּ לְהִדְפִּים כִּי הָיָה מְשַׁבְּעָה
סְפָרִים שְׁלֹא הִנְיָחוּ לְהִדְפִּים (הֵינּוּ סֵפֶר הַזֹּהַר הַקְּדוֹשׁ וְסֵפֶרֵי הַרֵב
וְכוּ) מִטַּעַם שְׁאָמְרוּ שְׁעוֹשִׂין אֶת הָעוֹלָם עֲצַב וּמְרָה שְׁחוֹרָה
וְהַצָּרְכוּ לְנִסְע חוּץ לְמְדִינָה. וְאִז הָיָה שְׁנַת ת"ר, כִּי הָעוֹלָם
דִּבְרוּ שְׁיָבוּא מְשִׁיחַ. וְאָמַר מוֹהֲרַנ"ת שְׁלֹא יָבֹא בְּשָׁנָה זוֹ,
וְמָה שְׁכַתוֹב בְּזִהַר שְׁבַשְׁנַת ת"ר יִפְתָּחוּן תְּרַעֵי דְחֻכְמָתָא

(שערי החכמה), יכול להיות שמהיום אם יתחיל אדם דבר שבקדשה יוכל לגמר. ונתעורר אז ושאל את הר' נחמן מטולטשין אם יסע גם-כן עמו. אף-על-פי שר' נחמן לא היה לו חשק, אך אף-על-פי-כן היה ירא לעשות תנועה משנה, כי תכף לא ירצה לדבר אתו אודות זה. על-כן השיב לו מיד אבי איך וועל נאר אזכיה האבין, אז איר זאלט מיד מיט נעמין (העקר שתהיה לי זכיה שתקח אותי עמך). וכן הוה ונהנה מזה הר' נחמן מטולטשין כל ימי חייו. ויש כמה מעשיות מהנסיעה הנ"ל. ונסעו דרך בראד ללעמבערג, והיה שם מוהרנ"ת אצל קרוביו, ומשם נסעו לזאלקווי. ואז היה המרידה בפולין, והיו מחפשיין ושואלין בכל האכסניות על פאספורט (דרכון). והם לא היה להם פספורט, ושאל אותם בעל האכסניה אם יש להם פאספורט, ואמר הר' נחמן מטולטשין היום נוסעים בלי פספורט? בתמיה. והיו שם בהאכסניה ולא יצאו מפתח הבית. וכשהיו צריכים לילך למקוה, היו הולכין דרך עקלתון בהצנע. ופעם אחת הלכו דרך בית הכנסת אחד, ואמר לו מוהרנ"ת זה בית הכנסת של הר' העניף. והמעשה היה כך, כי זה הר' העניף דר בכפר אחד בקרעטשמע (בפונדק) ששכר מהאדון. וזה האדון מתה אצלו אשתו, ונשא אחרת והיה לו בן מהראשונה והיא לא יכלה לסבל

ממנו והכרח לנרשו. וזה הר' העניף לקחו לביתו למשרת, והאכילו והלבישו וכו'. פעם אחת נסע צדיק אחד דרך הכפר ההוא ונתאכסן אצל הר' העניף הנ"ל, וראה את המשרת. ואמר להר' העניף שיש לו נימוס המלכות, וישים עינו עליו. אחר איזה זמן מת אביו האדון, ובפולין היה מנהג שבכל איזו שנים נתקבצו כל האדונים לורשא ובחרו קיסר על ידי בחירות או גורל, וצוה הר' העניף למשרתו הנ"ל שישע גם-כן על מקום אביו. ונתן לו סוס טוב, והרפיבו עליו וראה מהרכיבה הראשונה שיש לו נימוס של מלכות. ונתן לו אדרעס (בתבת) שלו ונסע לורשא, ונבחר למלך על פולין. ושלח לקרא את הר' העניף וישאלהו מה בקשתך וכו', בקש ממנו שיבנה בית הכנסת על שמו, וזה הוא הבית הכנסת. והעולם מספרים שבזה הבית הכנסת למדו שני גיסים ויכו זה את זה עם הגמרות, ומוהרנ"ת ז"ל יצא מחלציהם. ורבנו זצוק"ל אמר אליו פעם אחת, שהוא יהיה תקון לאבותיו ויתקן אותם. וכן היה. ויצו מוהרנ"ת שיבשלו לו תבשיל לאכל, ונכנס לבית הכנסת וסגר את עצמו לזמן רב ועסק בתקונם. ואחר-כך התלהב ודבר מהתורה ס"ה לקוטי מוהר"ן א'. וכשהיה בלעמברג נתן לו הרב כתב שהוא למדן והראה להרב דשם. והמנהג היה שאורת למדן היה צריך לומר חלוק (פלפול) ויאמר אליו

שיאמר ולא רצה, ויאמר הרב, ולא ישר בעיני מוהרנ"ת, ואף-על-פי-כן בקשו שיאכל אצלו ולא רצה. והתפלא הר' נחמן מטולטשין הלא דרך רבנו זצוק"ל היה שלא להתעקש על שום דבר מה. וכשיצא מוהרנ"ת אמר: (משלי כג) "אל תלחם את לחם רע עין". והיה פלא יותר בעיני ר' נחמן מטולטשין, מאין יודע שהוא רע עין. והסוף היה שלא יכלו להדפיס שם, והכרחו לסע משם. ואמר אז מוהרנ"ת שפה בודאי ידפסו. ואחר-כך אחר זמן רב נתעורר ושלח את הר' נחמן מטולטשין בעצמו, (וכשנסע הרב ר' נחמן הנ"ל להדפיס הלקוטי הלקות, נסעה אשתו למוהרנ"ת אודות פרנסה. ושאל אותה כמה היא צריכה בצמצום ואמרה כך וכך, והבטיח לה שיקתב לבנו הר' יצחק שיתן לה כדי צרכה, וגם לעשות לה מלבוש טוב על חג הפסח. כי נתמהמה עם ההדפסה עד אחר הפסח, וכן הנה, ואחר-כך התפארה לפני בעלה כי לא היה לה כל ימי חייה מלבוש טוב כזה). ודבר עם המדפיסים וספר להם ממוהרנ"ת, שאמר על הרב "אל תלחם את לחם רע עין", ויתפלאו האנשים מאד מאד מאיפה ידע זאת כי באמת הוא כך וכו'. והיו אז הרב ר' נתן עם הר' נחמן טולטשין ער בכראד בשפת חזון. וכמוכא באריכות במכתבים עין שם. ובערב תשעה באב סגר מוהרנ"ת את עצמו בחדר מיוחד, והיה מסגר כל ליל תשעה באב ויזמו עד חצות. כי בן היה מנהגו תמיד אחר פטירת

רבנו זצוק"ל, שביין המצרים היה אומר תקון חצות בקעלער
 (מרתף) עמק, ובפרט בתשעה באב היה סוגר את עצמו
 כנ"ל. ופעם אחת אמר, איך קאן זיך ניש קילען דאס הארץ
 נאר תמיד בחצות, און בין המצרים און תשעה באב בא
 קינות (איני יכול לקרר את הלב כי אם תמיד בחצות וימי בין המצרים
 ותשעה באב בקינות). ואחר חצות דבר עם בני הנעורים עד
 הלילה מרבנו זצוק"ל, והיה להם תענוג גדול מדבוריו.
 ואמרו עהר האט זיי פארשטערט זייער יום טוב (הוא הפריע
 להם את החג שלהם). כי מנהגם היה לזרק זה לזה בארליך (מין
 פרי הגדל על הברזשים) אחר חצות, ועל ידי דבוריו שכחו
 באלו השטותים. והלכו להאכסניה וצוו לבשל קערה גדולה
 טיגליך וכו'. וכשנכנס מוהרנ"ת לאכל ותחב את הפך
 הראשון תקף חטפו הכל. כי חשבוהו לגוטער יוד (לאדמו"ר)
 וחטפו שירים, וחרה לו על זה ועצר בעסו. ונתן תודה
 להשם יתברך שנסע בעת זקנתו שיכול לעצר בעסו, כי
 מנעוריו לא היה יכול לעצר בעסו ולא היו מקבלים ממנו
 מעט הטוב. וכל אלו הימים היו אתו תמיד, ולא היו מניחים
 אותו כף לילה, אפלו לבית הכסא הלכו אחריו. ואמרו זה
 לזה, היה לו רבי כזה שתמיד ינק ממנו חלב ודבש.
 וכשנסע מהם לווחו שורה אנשים מפה ושורה אנשים מפה,
 חמשה ווערסט פסיעה בפסיעה. ור' נחמן מטולטשין ישב

אצל הסוסים, ומוהרנ"ת אָמר אַז התורה נ"ב הנעור בליגה
 והחזיר פָּנָיו לְהֵר' נחֲמָן מטולטֵשִׁין וְאָמר, נחֲמָן בא דיר איז
 די תורה אַלט, ביי מיר איז זיא שפּינעל נייא (נחֲמָן, אַצְלָך
 התורה הוּז יִשְׁנָה, אַצְלִי זֶה דְּבַר הַדָּשׁ וְנוֹצֵץ כְּמוֹ רֵאִי). וְשֵׁם הָיָה אַחַד
 שְׁנַתִּנְדַּע לוֹ שֶׁהוּא בַעַל הַמַּחְבֵּר הַלְקוּטֵי תַּפְלוֹת, וְנִשְׁק אֹתוֹ
 עַל רַגְלָיו, עַד שֶׁהִרְגִישׁ הַנְּשִׁיקָה וְאָמר לוֹ דָּאס איז פֶּאר
 אַיִעֲרֵי תַּפְלוֹת (זֶה בְּשִׁבִיל הַתַּפְלוֹת שְׁלָךְ). וְנַעֲשֶׂה אַז חֲבָרָה
 'הַנְּעוֹר בְּלִיגָה'. (וּבְשִׁהָיָה הֵר' נחֲמָן מטולטֵשִׁין עוֹד הַפֶּעַם מֵצֵא עוֹד
 הַחֲבָרָה הַנְּעוֹר בְּלִיגָה). וְהָיוּ שָׁם תְּסִידֵי הָרֵב הַקְּדוּשׁ ר' אֹרִי
 זְצוּק"ל מִסְטֶרְעֵלִיסק. וְסִפְרוּ שֶׁהָרֵב ר' אֹרִי זְצוּק"ל הָיָה
 אֹמֵר אֹרִי אֹרִי, וּוי קַענְסִטוּ זְאֲגִין תּוֹרָה, אַז דְּעַר לְקוּטֵי
 מוֹהֲרֵ"ן איז דָּא אויף דְּעַר וועלט (אֹרִי אֹרִי אִיד תּוּכַל לֹמַר
 תּוֹרָה, אִם יֵשׁ אֵת הַלְקוּטֵי מוֹהֲרֵ"ן בַּעֲלָם). וְאָמְרוּ, אִם הָיָה הָרֵב ר'
 אֹרִי חֵי, הָיָה נוֹשֵׂא הַפְּלִים שְׁלָכֶם לְמַרְחֵץ. אַחֲר־כֵּן
 כְּשֶׁנָּסַע הֵר' נחֲמָן מטולטֵשִׁין לְשֵׁם כְּנ"ל, הַסּוֹף הָיָה
 שֶׁהַדְּפִים שָׁם הַלְקוּטֵי הַלְכוֹת. וְרָצָה לִסַּע עִם הַסְּפָרִים עַל
 שְׁבוּעוֹת לְמוֹהֲרֵנ"ת. וּבְאִמְצַע הַדְּרֹךְ שָׁמַע שְׁמַחֲפֵשִׁין אַצְל
 הַמְּצָרִים (עוֹרְכִים בְּדִיקָה בְּגִבּוּל), וּמַחֲמַת פַּחַד נָסַע בַּתּוֹרָה עֲרֹךְ
 עֲשָׂרִים ווערסט, וְשָׁם אָכַל בְּלִיל שַׁבַּת קָדָשׁ אַצְל אַחַד
 וְדַבֵּר עִמוֹ דְּבוּרִים נְפִלְאִים, וְאָמר לוֹ שְׁזֶה מִהֲאִישׁ שֶׁחֲבַר
 אֵלוֹ הַסְּפָרִים. וְנִתְּלַהֵב הָאִישׁ וְאָמר עִם סְפָרִים כְּאֵלוֹ הָיִיתִי

הולך עמָהם המְצֵרִים אָפְלוּ בְאִמְצַע הַיּוֹם. וְנִתְעוֹרֵר הָרַ' נַחֲמָן מִטּוֹלְטָשִׁין וְנָסַע וּבָא לְשָׁלוֹם לְבֵיתוֹ, וְסִפֵּר זֹאת לְמוֹהֲרַנ"ת וְאָמַר אֵלָיו מוֹהֲרַנ"ת אַתָּה הֵייתָ צָרִיךְ לְהִישׁוּעָה אֲצֵל הַגְּבוּל, הֵייתָ צָרִיךְ לְהִיּוֹת אֲצֵל הַגְּבוּל, וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְחַכּוֹת עַל רַגַע שֶׁל הִישׁוּעָה, מִדּוּעַ בְּרַחֲתִי, הֲלֹא בְשִׁיבָא הַזְּמַן שֶׁל הִישׁוּעָה הֵייתָ רַחוּק וְכוּ'. וּבְשָׂבָא הָרַ' נַחֲמָן מִטּוֹלְטָשִׁין עִם הַלְקוּטֵי הַלְכוֹת לְבֵיתוֹ נִהְנֶה מוֹהֲרַנ"ת מְאֹד, וְגַם אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וְאָמְרוּ אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כְּעַת צָרִיכִין אָנוּ לְנַהֵג כְּבוֹד בְּהָרַ' נַחֲמָן מִטּוֹלְטָשִׁין. וְאָמַר מוֹהֲרַנ"ת בְּדַרְדָּרָה הַלְצָה וּיִים אֵיךְ וּוְאִם, נַעֲמֵט אֹן שְׂמִיִּסְט אֵיהֶם אִפּ (מַה פְּתָאוּם, קָחוּ אוֹתוֹ וְתָפוּ אוֹתוֹ). וְאָמַר כֶּךָ מִפְּנֵי שֶׁלְדָבָר רַבְּנֵי זְעוּק"ל הָיוּ צָרִיכִין לְהִיּוֹת נְקִי מִן הַקְּנָאָה וְהַתְּאֹהָ וְהַכְּבוֹד מִכָּל וְכָל לְגַמְרֵי. אֵךְ מַה יְכוּלִין לַעֲשׂוֹת אִם הוּא מְקַנָּא אוֹ נִכְשֵׁל בְּתֵאֹהָ הֲלֹא אָנוּס פַּעַם אַחַת, וְעַל־כֵּן מְקַרֵּב אוֹתוֹ רַבְּנֵי זְעוּק"ל, אֲבָל כְּשִׁרְוֹצָה עוֹד כְּבוֹד נוֹ שְׂמִיִּיזְשַׁע אֵין דְּעַר זֵיִט (נו, תַּעֲמַד בַּצַּד). וּמוֹהֲרַנ"ת ז"ל אָמַר פַּעַם אַחַת קְנָאָה תְּאֹהָ הָרַבִּי מְקַבֵּל אוֹתָךְ אֲבָל כְּבוֹד מְכַרָּח לְזֶרֶק לְגַמְרֵי. וּפַעַם אַחַת הָיָה הָרַ' נַחֲמָן מִטּוֹלְטָשִׁין בְּעִיר יָאֵם (רוֹמְנִיָּא) וּבְשִׁבְתָּ בַּבְּקָר אַחַר הַסַּעֲדָה נַעֲמָא לְשִׁתּוֹת. וְנִכְנַס אֶל הָרַב, וְנִתְּן לוֹ הָרַב שְׁלוֹם וְשָׂאֵל אוֹתוֹ מֵאֵין אַתָּם, וְנִתְּיָרָא לוֹמַר מְבַרְסָלָב וְאָמַר לוֹ מִטּוֹלְטָשִׁין. וַיִּשְׂאֵל אוֹתוֹ אֵיפֹה הִיא,

וַיֹּאמֶר לוֹ סְמוּךְ לְבָרְסֻלָּב. וַיֹּאמֶר לוֹ הָרֵב, בְּרִסְלָבוּ, אֲפֹשֶׁר
 קֹאנֵט אֵיהֶר נְתִילַע אַ בְּרִסְלָבֵר חֲסִיד (אוֹלֵי אַתֶּם מִפִּירִים
 נְתִילַע חֲסִיד בְּרִסְלָב). וְהֵבִין ר' נַחֲמָן שְׂאִינוּ מִתְנַגֵּד, וְסִפֵּר לוֹ
 שְׁנוּסַע מִמֶּנּוּ וְהוּא תִלְמִידוֹ. וְסִפֵּר הָרֵב מֵאִפְּהָ הוּא יוֹדַע
 מִמוֹהֲרַנְ"ת שְׂאֵבִיו הָיָה רֵב בְּלַעֲמִבְעֵרֵג, וְהוּא הָיָה עֲדִין
 אֲבָרָךְ. וְרַבְּנוּ ז"ל גִּתְּאֲכֶסֶן לֹא רָחוֹק מִפִּיתֶם, וְהָיָה רָגִיל
 לְכַנֵּס אֶל רַבְּנוּ זְצוֹק"ל. וְרַבְּנוּ זְצוֹק"ל לֹא הָיָה אוֹמֵר תּוֹרָה,
 וְאִפְלוּ שׁוּם דְּבוּר לֹא הָיָה מְדַבֵּר מִחֲמַת חוֹלָאת הֶרְאָה
 שְׁקֻשָּׁה לָהּ הַדְּבוּר. וְרַק כָּל הַדְּבוּרִים הָיוּ כְּלוּלִים בְּתַנּוּעוֹתָיו
 וְרַמְזָיו. וְלַפְעָמִים כְּשֶׁרָצָה לְדַבֵּר, וּבִפְרָט לְסִפֵּר מַעֲשֵׂה,
 וּבִפְרָט מַעֲשֵׂה מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, תִּכְף גִּתְּאֲכֶסֶן כָּל הָעִיר.
 וּפְעַם אַחַת בְּסַעֲדָה שְׁלִישִׁית שָׁל שְׁבַת סִפֵּר מַעֲשֵׂה מֵאֶרֶץ
 יִשְׂרָאֵל, וּבָא רַבְּנוּ זְצוֹק"ל לְדַבְּקוֹת גְּדוּל כָּל-כָּךְ עַד לְכָלוֹת
 הַנֶּפֶשׁ, וְהָיָה חֲשָׁד. וְאֲנִי הַכֶּרְתִּי וְהִרְגִּשְׁתִּי שְׁקָרוֹב לִיצִיאַת
 נְשַׁמְתּוֹ, וְהִבְאַתִּי נֵר וְנִפְסַק הַדְּבָקוֹת וְשָׁב לְחַיּוֹתוֹ. וְאַחֲרֵי-כֵן
 כְּשֶׁנִּתְּוַדַּע לְרַבְּנוּ זְצוֹק"ל נִתֵּן לִי תּוֹדָה, וְסִפֵּר לִי אֲזַי מַר' נִתֵּן,
 וְאָמַר אֵיִי הָאֵב אֵיךְ אַ נְתַלַּע (אֵי יֵשׁ לִי נְתַלַּע). וּכְשֶׁאַתָּה תִּסַּע
 אֵלַי לְבָרְסֻלָּב אַעֲשֵׂה מִמֶּךָּ חֲדוּשׁ כְּמוֹ נְתַלַּע, אֲבָל גְּשָׁמִיּוֹת
 וְחֲשֻׁכַת הָעוֹלָם הַזֶּה נִתֵּן שְׁכַחָה בְּלִבִּי וְשְׁכַחְתִּי מִלְּנַסֵּע.
 וְאָמַר פִּיסְתוֹלִין פִּיסְתוֹלִין (הֵינּוּ חֲצִים) שִׁיסְעֵן מִיר אֵין
 הָאֶרְצִין, אֲזַי אֵיךְ בֵּין אֵיךְ אוֹיף דְּעַם צִיּוֹן נִיט גִּיּוּעִזִּין (חֲצִים

הַצִּים יוֹרִים לִי בְּלֵב שְׁעוֹד לֹא הָיִיתִי עַל הַצִּיּוֹן. וְהַבֵּיט בְּהַסְפָּר
וְאָמַר עִם אֵיזוֹ דָּעַם רְבִינָם מִחַ אֹן ר' נְתָנָם מוֹיֵל. (הַמּוֹחַ שֶׁל
הַרְבִּי, וְהַפָּה שֶׁל ר' נְתָן). וּכְשָׁבָא ר' נַחֲמָן מִטּוּלְמִשִּׁין לְמוֹהֲרַנ"ת
וְסָפַר לוֹ, אָמַר אֲנִי גַם-כֵּן אֹמֵר כָּךְ (עַל הַלְקוּשֵׁי הַלְכוֹת) דָּעַם
רְבִינָם מִחַ אֹן מִיֵּן מוֹיֵל (הַמּוֹחַ שֶׁל הַרְבִּי וְהַפָּה שֶׁלִּי):

כא

רְבִי אֶפְרַיִם אָמַר לְמוֹהֲרַנ"ת מִיט אֵייעַר דְּאוּוּעַנְעֵן מֵאֲכַט
אִיהָר אַ פְּרוּשׁ אוֹיף דָּעַם דְּאוּוּנְעֵן (עַם הַתְּפִלוֹת שֶׁלְכֶם אַתֶּם
עוֹשִׂים פְּרוּשׁ לַתְּפִלָּה):

כב

כְּשֶׁהִיָּתָה זִוְגָתוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנ"ת מְעַבְרַת עִם בְּנוֹ הָר' שְׁכָנָא ז"ל
וְהָיוּ יְרֵאִים מְאֹד שְׁלֹא תִפִּיל (כִּי הָיוּ סוֹבְלִים הַרְבֵּה בְּצַעַר גְּדוֹל
בָּנִים כַּמְבָּאָר לְעִיל בְּשִׁיחוֹת רַבְּנוֹ ז"ל שֶׁעָשָׂה כְּסֵאוֹת לְרַבְּנוֹ וְשָׂרְבְּנוֹ
נַחַם אוֹתָם וְכוּ', וְאִזּוֹ הָיָה הָעֵבֹר שֶׁל רְבִי שְׁכָנָא), וְגַם הִרְגִּישָׁה אֶת
עֲצָמָה חוֹלְגִית מְאֹד וְקָרָאוּ לְרוֹפֵא, כִּי מוֹהֲרַנ"ת לֹא הָיָה
עֲדִין חֹזֵק בְּדַעְתּוֹ כֹּל-כֵּךְ בְּעֵנִין הַרוֹפְאִים וְכוּ', כִּי הָיָה כַּמְעַט
בַּתְּחִלַּת הַתְּקַרְבוֹתוֹ וְהַרוֹפֵא לֹא נִגַּשׁ אֵלָיָה רַק עָמַד מֵרַחוּק,
וְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ עֶזֶר בְּלִי עֶזֶר הַרוֹפְאִים. וְאַחֲרֵי-כֵן כְּשָׁבָא
מוֹהֲרַנ"ת אֶל רַבְּנוֹ זְצוּק"ל, וְסָפַר לוֹ כֹּל הַנֶּ"ל, הַחֲתִיָּה אוֹתוֹ
רַבְּנוֹ זְצוּק"ל, וְחֹזַק אוֹתוֹ מְאֹד בְּזֶה שְׁלֹא הִשְׁתַּמְּשָׂה עִם

הַרֹפֵא כָּלֵל. וְאָמַר אִזוּ הַתּוֹרָה "וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן" וְכוּ'
 הַדִּינִין בְּחִינַת רְצִין וְכוּ' עֵינ שָׁם. וְאָמַר רַבְּנּוּ זְצוּק"ל שֶׁהָרְצִים
 הַנְּזַכְרִים שָׁם הֵם הַרֹפֵאִים וְכוּ', וּמִפְּנֵי זֶה מְרַגֵּל בְּפִי הָעוֹלָם
 לֹאמַר צְרִיךְ לְרוֹץ אַחַר הַרֹפֵא מִעַן דַּאֲרָף לוֹיִפְעַן נֶאֱדָ א
 דַּאֲקָטְעַר וְכוּ'. וְשֵׁם בְּהַתּוֹרָה מְרַמֵּז מֵהוֹלְדָה וְכוּ' עֵינ שָׁם:

כג

פַּעַם אַחַת הָיָה מוֹהֲרַנ"ת בְּבֵרֶסְלָב בְּאַכְסֵנְיָא אַחַת עִם ר'
 דְּדוֹד מִטְּאֵלְנָא, וּמוֹהֲרַנ"ת לֹא אָכַל שָׁם, וְאַחֲר־כֵּךְ נִתְּוֹדַע
 שֶׁהַשּׁוֹחֲטִים הָיוּ רוֹצְחִים רַחֲמָנָא לְצַלֵּן. וּפַעַם אַחַת נִתְּנוּ
 הַמְּרָק עַל הַשְּׁלַחֵן וְדִבֵּר הוּא זְצוּק"ל מֵהַתּוֹרָה "כִּי מְרַחֲמִם
 יִנְהַגִּם", וּבַתּוֹךְ כֵּךְ נִתְּקַרַר הַמְּרָק וְשָׁלַם בְּעַד הַמְּרָק וְלֹא
 אָכַל. וְאַחֲר־כֵּךְ נִתְּוֹדַע שֶׁהָיָה אֵיזָה שְׂאֵלָה עָלֶיהָ:

כד

בַּעַת שֶׁאָמַר רַבְּנּוּ זְצוּק"ל הַתּוֹרָה ס"ו דִּבֵּר עִם מוֹהֲרַנ"ת
 מִעֲנִין מְעַרַת אֵלֶיהוּ ז"ל וְהַבִּין מוֹהֲרַנ"ת שֶׁלֹּא בָּא לְמִדְרַגְתּוֹ
 כִּי אִם עַל-יְדֵי הַתְּבוּדָדוֹת, וְנִתְּעוֹרַר מוֹהֲרַנ"ת וְהִלֵּךְ לְעִזְרַת
 זָשִׁים וְעַסֵּק בְּתַהֲלִים וְהַתְּבוּדָדוֹת בְּהַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹל. וּבַתּוֹךְ
 כֵּךְ הָיָה אֶחָד מֵאַנְשֵׁי הָעִיר עוֹשֶׂה תְּנָאִים וְרָצָה שְׂמוֹהֲרַנ"ת
 גַּם-כֵּן יִהְיֶה עַל הַתְּנָאִים. וְחִפְּשׂוּ אוֹתוֹ וְלֹא מָצְאוּ אוֹתוֹ,
 וְהַבִּינוּ מִסְתָּמָא הוּא עוֹסֵק בְּהַתְּבוּדָדוֹת וְהַתְּחִילוּ לְצַעֵק

בְּרַחוּבוֹת הָרַ' נָתַן, הָרַ' נָתַן, וְאִזּוּ יֵצֵא לַחֲוִין וְהִלָּךְ אֶתּוֹ עַל
הַתְּנָאִים:

כה

אֶחָד שָׁאֵל לְמוֹהֲרַנְ"ת אִם עָדִיף לְהַתְּפַלֵּל בְּמַהֲירוֹת כְּדֵי
שְׁלֵא יִהְיֶה לוֹ מַחְשָׁבוֹת זְרוֹת. עָנָה מוֹהֲרַנְ"ת וְאָמַר בְּמַהֲירוֹת
יִכּוֹלִין לְהַתְּפַלֵּל כָּל הַתְּפִלָּה בְּמַחְשָׁבָה זָרָה אַחַת, אָבֵל
בְּמַתִּינּוֹת עַל-כָּל-פָּנִים יִפְסְקוּ הַמַּחְשָׁבוֹת זְרוֹת כַּמָּה פְּעָמִים:

כו

אָמַר לְרַ' חַיִּים בַּעַל מַגִּינָה, אֵיךְ עֵר אִזָּא סוֹחֵר אִיזוּ שׁוֹיֵן
גְּלִיּוֹכֵר אִ מְלַמֵּד וְוֹאָרוֹם אִ סוֹחֵר הָאֵן הַתְּבוֹדְדוֹת אִיזוּ שׁוֹיֵן
בַּעֲסֵעַר אִ מְלַמֵּד (בְּמָקוֹם כֵּזֶה סוֹחֵר כְּבָר יוֹתֵר טוֹב מְלַמֵּד, כִּי סוֹחֵר
כְּלֵי הַתְּבוֹדְדוֹת כְּבָר יוֹתֵר טוֹב מְלַמֵּד), כִּי נִכְנָס בְּמָמוֹן חִבְרוֹ:

כז

פְּעַם אַחַת הִלָּךְ מוֹהֲרַנְ"ת זְצוּק"ל, עִם הָרַב ר' אֶפְרַיִם מִן
נְהַר דְּגִיפְעֵר, וְלֹא מְצָאוּ עֲנָלָה וְהִכְרַח לְשָׂא הַמַּשָּׂא שְׁלוֹ, וְכֵן
הָרַב ר' אֶפְרַיִם הַמַּשָּׂא שְׁלוֹ. וְהַבִּין מוֹהֲרַנְ"ת זְצוּק"ל שֵׁישׁ
לְרַבֵּי אֶפְרַיִם חֲלִישוֹת הַדַּעַת מְזוּהָ, וּבִאֲמַת כֶּף הָיָה. עָנָה
מוֹהֲרַנְ"ת זְצוּק"ל וְאָמַר אֵלָיו: גַּיִי רַעֲכַט זִיד (דֵּי וועלט זאל
וויסען) אִז דַּעַר וְוֹאִם גַּיִיט דָּא אִיז קְלוּנְפֵּער פּוֹן דַּעַר גַּאנְצֵעַר

וְעֵלֶט (לֶךְ תַּעֲרִיף, שֶׁהָעוֹלָם יֵדַע שְׁמִי שֶׁהוֹלֵךְ פֶּה הוּא יוֹתֵר חָכֵם מִכָּל הָעוֹלָם) הַמַּחֲשֵׁל שֶׁל הָעוֹלָם (דַּעַר שֶׁכָּל הַכּוֹלָל הַשֶּׁכֵּל הַכּוֹלָל) וְכוּ':

כח

מוֹהֲרַנ"ת זְצוּק"ל כָּתַב לְרַבֵּי עוֹזֵר, שְׁמַעְתִּי שֶׁר' עוֹזֵר אִיז נָאֵר פָּרוּם (הוּא רַק יֵרָא) לֹא כֶּף קַבְלָתִי מֵרַבְּנֵי זְצוּק"ל, דַּעַר עֵקֶר אִיז נָאֵר פְּרִי־לֵיד, אִוֵּן פָּרוּם אִוִּיךָ (הַעֵקֶר הוּא רַק שְׁמַחָה וַיֵּרָאָה גַם):

כט

אָמַר לְר' מִשָּׁה בְּרַסְלָבֵר, אִיךָ גֵּיב דִּיר אַרְוִים אַ תְּשׁוּבָה הוּא זְאֵלְסֵט טַאנְצִין אֵלְעֵ טַאג (אֲנִי נֹתֵן לֶךְ תְּשׁוּבָה שֶׁתִּרְקַד בְּכָל יוֹם), וְקִיִּם זֹאת אִיזָה זְמַן:

ל

לְאַחַר פְּטִירַת רַבְּנֵי זְצוּק"ל נִתְאַוָּה מְאֹד מוֹהֲרַנ"ת לְקַבֵּעַ דִּירָתוֹ בְּבֵרְסְלָב, אַךְ אִשְׁתּוֹ לֹא רָצְתָה, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְסַע בְּלִי רְצוּנָה. אַךְ אַחֲר־כֵּף הָיָה שִׁרְפָה בְּמִקוּמָה, וְהַסְפִּימָה גַם־כֵּן לְסַע לְבֵרְסְלָב. אַחֲר־כֵּף הָיָה שִׁרְפָה גַם בְּבֵרְסְלָב, וְרָצְתָה שִׁיעֵקֶר דִּירָתוֹ מִשָּׁם גַם־כֵּן. וְהִתְחִיל מוֹהֲרַנ"ת לְשֹׂא עֵינָיו לְמָרוֹם וְאָמַר אָנָּה מִפְּנֵיךְ אֶבְרַת. וּבִתְחִלָּה לֹא הָיָה לוֹ בְּבֵרְסְלָב דִּירָה מִיַּחַדָּת כִּי אִם חֶדֶר אֶצֶל נֶגֶר אַחֵד. וְאָמַר אִז מוֹהֲרַנ"ת, הוּא עוֹשֶׂה בְּמִלְאַכְתּוֹ וְאֲנִי עוֹשֶׂה בְּמִלְאַכְתִּי.

אחר-כך התחילו לכנס אצלו קצת אנשים, והתחיל להתנגע שיהיה לו דירה מיוחדת עד שעזר השם יתברך. אחר-כך התחיל להשתוקק שיהיה לו גם-כן חדר מיוחד לעבודת השם יתברך, ובפרט לכתב חדושי תורה. ואחר-כך עשה לו בהקעד (במטבח) ווענטיל (דופן) מעצים ועל-ידיה היה לו חדר מיוחד. ואז אמר אפשר שכעת אהיה איש פשוט. האט אצינד קאן זיין אז איך זאל זיין א ערליכער יוד. אף-על-פי-כן היו בני ביתו מבבלבלין אותו. והתחיל לכסוף שיהיה לו חדר מיוחד בעליה, וזה צריכין לבנות אף הבין שזה אי אפשר כעת, כי צריכין לבטל עצמו מתורה ותפלה. אחר-כך הזמין לו השם יתברך סבה על-ידי איש אחר, והבין שכעת לא יצטרך לבטל מתורה ותפלה, ואז בנה בית ועליה נבונה:

לא

ספר הר' אברהם זצוק"ל ששמע מר' אברהם דב זצוק"ל, שפעם אחת הלך בנו של ישראל נחמן סופר לבית מוהרנ"ת בבקר בעת שמוהרנ"ת הלך למקוה, ונטל כל המזוזות להגיה. וכאשר בא מוהרנ"ת זצוק"ל לביתו, ורצה לנשק המזוזות, ולא מצא שום מזוזה על פתחיו. וישאל מי היה כאן, והשיבו שבנו של ישראל נחמן הסופר היה כאן.

וְהִלֵּךְ מוֹהֲרַנְיָת אֵלָיו לְבֵית הַמְּדַרְשׁ וּמִצְאוּ בָּעֵת שֶׁהִתְפַּלֵּל
 בְּאִמְרַת וּבֹא לְצִיּוֹן. וְהִמְתִּין עַד אַחֵר שֶׁגָּמַר תְּפִלָּתוֹ. וְאָמַר
 אֵלָיו, הוּא הָאִסְט דְּאֵךְ מִיר צוּ נְעַמְעֵן דִּי שְׂטוּב (אתה הרי
 פִּרְקַת לִי אֵת הַבַּיִת). וְכִי כָּךְ מוֹגִיֵּהִין מוֹזוּזוֹת, הֲלֹא מִקְדָּם צְרִיכִין
 לְהִכִּין מִקְבַּת וִיתְדוֹת וּמוֹגִיֵּהִין מוֹזוּזָה בְּמִקְוָמָה וְקוֹבְעִין אוֹתָהּ
 תַּכְפֵּף, וְאַחֲר־כֵּן לּוֹקְחִין הַשְּׁנֵיָה וְקוֹבְעִין אוֹתָהּ וְכוּ':

לב

לְעֵנִין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (סְפָה נב). 'צַדִּיקִים נִדְמָה לָהֶם כְּהַר'
 וְכוּ' וְאָמַר מוֹהֲרַנְיָת זַ"ל, שֶׁהָאִמַּת עִם הַצַּדִּיקִים, אֲלֹא
 הָרְשָׁעִים לֹא הִבְחִינוּ אֵת עֲצָמָם, עַל־כֵּן נִדְמָה לָהֶם כְּחוּט
 הַשְּׁעֵרָה:

לג

פַּעַם אַחַת כְּשָׁבָא מוֹהֲרַנְיָת לְאוּמִין, שָׁמַע שָׂר' מִשָּׁה בֶן ר'
 אֲבָרְהָם חַיִּים מִתְּפִלָּל בְּכוּנָה. וּכְשָׁבָא מוֹהֲרַנְיָת לְבֵיתוֹ אָמַר
 בְּכָל הַמְּנִין שֶׁל הָרַב ר' נִפְתְּלִי לֹא שָׁמַעְתִּי שׁוּם אָדָם
 מִתְּפִלָּל כְּמוֹ מִשָּׁה בֶן ר' אֲבָרְהָם חַיִּים. אַחֲר־כֵּן כְּשָׁבָא
 מוֹהֲרַנְיָת פַּעַם שְׁנִית לְאוּמִין וְרָאָה שָׂר' מִשָּׁה הַנִּזְל נִתְקַרֵּר,
 אָמַר לוֹ, מִשָּׁה הוּא בִּיסַט אַרְאֵפ גִּיפְאֵלִין, פְּאֵלֵג מִיר קַעַר
 זִיךְ אוֹם, גְּלִיִּב מִיר אִיךְ הָאֵב שׁוֹיִן אַ וּוְיִיסַע בְּאַרְד, אוֹן
 הָאֵב נֵאךְ אוֹיךְ בְּדַעָה צוּ זִיִּין אַ עַרְלִיכַעַר יוֹד (מִשָּׁה, אַתָּה

נִפְלְטָה לְמִטָּה. שָׁמַע בְּקוֹלֵי חוֹזֵר בָּךְ. תִּאֲמִין לִי, יֵשׁ לִי כֶּבֶד זָקֵן לְבֹן, וַיֵּשׁ
לִי עוֹד בְּדַעַה לְהִיּוֹת אִישׁ כָּשֶׁר):

לד

אָמַר, בְּאַפְּן אֶחָד הָיָה מִחֲלֻקַּת הַבַּעַל שֵׁם טוֹב גָּדוֹל מִשְׁלָנוּ,
אֵךְ הֵם הָיוּ מִתְרִים בְּמוֹפְתִים, אָבָל אָנוּ אֲסוּרִים בְּמוֹפְתִים.
וְאָמַר שְׂיֵשׁ לוֹ יִסּוּרִים מִהֲאוֹהָבִים יוֹתֵר מִהַשּׁוֹנְאִים,
שְׁהִיְדִידִים רָצוּ לַעֲשׂוֹת לוֹ טוֹבוֹת לְדַעְתָּם לְמִסַּר אֶת
הַמִּתְנַגְּדִים לִיְדִיהֶם, וְהוּא לֹא הָיָה רָצוֹנוֹ בְּזֶה כִּי אִם בְּתַפְלָה
וּבְתַחֲנוּנִים. כָּמוֹ שֶׁפָּעַל בְּאַמַּת כִּי אִם עַל-יְדֵי תַפְלָה
וְתַחֲנוּנִים:

לה

מִעֲנִין הַמוֹפְתִים, כִּי רַבְּנוּ זְצוּק"ל לְפַעֲמִים רָאִינוּ מְכֻנוּ
מוֹפְתִים בְּגִלוּי, אָבָל מוֹהֲרַנ"ת הִתְרַחַק הַרְבֵּה מִזֶּה, רַק
לְפַעֲמִים רָאִינוּ מְכֻנוּ מוֹפְתִים, וְאָמַר, שְׂאִם הָיָה יוֹדַע אֲשֶׁר
כַּמָּה אֲנָשִׁים יַעֲמְדוּ אֲצֵלוֹ, הָיָה מְדַבֵּר עִם רַבְּנוּ זְצוּק"ל
בְּשִׁבִיל מוֹפְתִים. וּפַעַם אַחַת תָּבַע מֵאִישׁ אֶחָד בְּשִׁבִיל
הַדְּפָסָה, וְרָצָה הָאִישׁ הַנ"ל שְׂיִבְטִיחֶהוּ בְּשִׁבִיל זֶה בָּנִים, וְלֹא
רָצָה מוֹהֲרַנ"ת זְצוּק"ל. וְאַחֲרֵי-כֵן בְּשִׁהֲתַחִיל לְסַע זָרֵק הָאִישׁ
הַנ"ל אֶת הַמַּעוֹת לְמוֹהֲרַנ"ת שְׂיִקַּח הַמַּעוֹת. וּפַעַם אַחַת
עָמְדָה אִשָּׁה אַחַת עַל פֶּתַח מוֹהֲרַנ"ת, וְלֹא נָתְנָה לוֹ לִילָךְ עַד

שִׁיבְטִיחַ לָהּ בָּנִים, וְהִבְטִיחַ לָהּ. אַחֲר־כֵּן אָמַר עֲתָה אָנִי
 מִכְרַח לְהִתְפַּלֵּל עָלֶיךָ. וּפַעַם אַחַת בָּאוּ אֵלָיו גָּשִׁים בְּשָׂבִיל
 בָּנִים, וַצַּעַק מוֹהַרְנָת זְצוּק"ל "הִתְחַת אֱלֹקִים אָנִי". אַחֲר־כֵּן
 אָמַר שְׂיֵשׁ לוֹ תַרְטָה, הֲלֹא הָיָה לוֹ לֹמֵר בְּנִיחוּתָא. וּפַעַם
 אַחַת נָסַע מוֹהַרְנָת זְצוּק"ל בַּדְרֵךְ, וּפָגְעוּ בּוֹ כְּלָבִים וְנָבְחוּ
 בְּקוֹל וְעָמַד עַל רַגְלָיו וְאָמַר, פַּעַם אַחַת פָּגְעוּ כְּלָבִים בְּרַגְלֵי
 זְצוּק"ל וְנָבְחוּ, וְהִשִּׁיב לָהֶם אֵיךְ וּוִיִּים אֵיךְ וּוִיִּים (אָנִי יוֹדַע אָנִי
 יוֹדַע). וְאָנִי אוֹמֵר לָהֶם אֵיךְ וּוִיִּים נִיט, אֵיךְ וּוִיִּים נִיט. וּוּאֹזְשַׁע
 וּוְעַט זֵיִן אִז אִיהַר וּוְעַט שְׂרִייעֵן, וּוְעַל אֵיךְ זִיךְ נָאךְ מְעַר נִיט
 וּוִיִּסן (אָנִי לֹא יוֹדַע אָנִי לֹא יוֹדַע מַה כָּבַר יִהְיֶה שְׂאֲתֶם תַּצְעֲקוּ אָנִי עוֹד
 יוֹתֵר לֹא אֲדַע) וְנִשְׁתַּקֵּוּ:

לו

בְּאֲדַעַם, שְׂאֵל הָרַב אֶת מוֹהַרְנָת אֵיזָה פְּלָפּוֹל וְהִשִּׁיב
 בְּרָאוּי, וַיֹּאמֶר לוֹ הָרַב חֲשַׁבְתִּי שְׂשִׁכְחַתְּ אֶת הַלְמוֹד מִפְּנֵי
 שְׂנַעֲשִׂיתְ חֲסִיד. וּפַעַם אַחַת הָיָה מוֹהַרְנָת זְצוּק"ל
 בְּהַאֲנִיפְאֲלֵיעַ, וְהָיָה שָׁם שְׂאֵלָה מַעֲנִין עֲגוּנָה וַיַּעַן הָרַ'
 מִתְתָּיְהוּ לְהָרַב דְּשָׁם וְאָמַר לָהֶם שְׂיֵשְׂאֲלוּ אֶת מוֹהַרְנָת.
 וְשְׂאֲלוּ אוֹתוֹ וְהֵאִיר עֵינֵיהֶם. וּכְשֶׁהָיָה מוֹהַרְנָת בְּלַעַמְפְּרַג
 דְּבַר עִם הַגְּאוּנִים אֵיזָה פְּלָפּוֹל, וּכְשֶׁחָזַר לְבֵיתוֹ אָמַר לְעַרְנִין
 קְאֲנִין מִיר (לְלָמוֹד יוֹדַעִים אָנִי) וְהֵם נִקְרְאִים גְּאוּנִים וְכוּ':

לו

פעם אחת ראה מוהרנ"ת זצוק"ל את אחד שיושב ולומד אחר התפלה, אבל יש לו צער גדול מהרעבון. ואמר לו מוהרנ"ת, הער שוין אויף האבין תאנות אכילה (תפסיק בבר שיהיה לך תאנות אכילה):

לה

ר' יצחק מנאוויגערבלי נתן לאחד ספרי רבנו זצוק"ל, ונהנה מהם מאד ונתן פרישת שלום לר' נתן. אמר אחד מאנשי שלומנו להר' נתן אבל האיש הנ"ל מסתכל בכל הספרים. אמר מוהרנ"ת לר' איצ"א, הוא זאלסט אין זיינע ארבע אמות ניט שטיין (שלא תעמוד בארבע אמותיו):

לט

פעם אחת אמר מוהרנ"ת על נכדי רבי פינחס מקאריין ז"ל שנתחייבו מלקות על שהיה בידם למחות ולא מחו. אף-על-פי-כן החזיקו ידם עם אנשי שלומנו, ופעם אחת היה ר' פינחס נכד הרב ר' פינחס מקאריין על ברית מילה עם ר' מאיר מטעפליק, ונהנה מאד מהברכה שברך על המילה, שהר' מאיר הנ"ל היה מוהל, ושבח את אנשי שלומנו. ושם היה אחד שדבר על רבנו זצוק"ל, והכרח לקבל נזיפה לפני ר' פינחס הנ"ל. ושאלו אותו הלא יש

העֵתְקָה מִמְּפָרָסִם אֶחָד, וְהָשִׁיב לָהֶם הָרַ' פִּינְחָס, הָעֵתְקָה
 מִהָעֵתְקָה שְׁטַעֲלֵט אִיהָר אַקְעִינִין, קַעֲגִינִין לְקוּטִי מוֹהֲרִין
 (הָעֵתְקָה מִהָעֵתְקָה אַתֶּם מַעֲמִידִים נְגֵד, נְגֵד לְקוּטִי מוֹהֲרִין):

ב

אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ לֹא הָיָה רוֹצֵה לִילֵךְ אֶל הַשְּׁלֵשׁ סְעֻדוֹת
 שֶׁל הָרַ' נָתַן, כִּי מוֹהֲרֵינִי הָיָה רְגִיל לְדַבֵּר עִם אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ
 מִירְאֵת שְׁמַיִם, אֵךְ בְּשֵׁלֶשׁ סְעֻדוֹת לֹא הָיָה רוֹצֵה, כִּי לֹא
 רָצָה לְהִנְהִיג רַבְּנוֹת. פֶּעַם אַחַת בָּא הָאִישׁ הַזֶּה לְמוֹהֲרֵינִי
 וְרָאָה כְּתַב־יָד שֶׁל מוֹהֲרֵינִי כִּי מוֹהֲרֵינִי כְּתַב חֲלוּמוֹתָיו,
 וְכַתַּב שֶׁפֶּעַם אֶחָד חָלַם לוֹ שֶׁבָּא רַבְּנוּ זְצוּק"ל אֵלָיו, וְהוֹכִיחַ
 אוֹתוֹ עַל שֶׁמֵּרַחֵק אֲנָשִׁים מֵאִתּוֹ, אָז אָמַר הָאִישׁ שְׁמַהֲיִים
 בְּיָדָאֵי יֵשֵׁב מוֹהֲרֵינִי בְּשֵׁלֶשׁ סְעֻדוֹת:

בא

פֶּעַם אַחַת נָסַע הָרַ' נְחֻמָּן מִטּוּלְמִשִּׁין עִם מוֹהֲרֵינִי זְצוּק"ל
 בְּדֶרֶךְ, וְהוֹכִיחַ אוֹתוֹ עַל שֶׁאִינוּ לוֹמְדִים. וְכִשְׁבָּאוּ לְאַכְסֵינְיָא
 לְקַח הָרַ' נְחֻמָּן גְּמָרָא וְהִתְחִיל לְלַמֵּד. אָמַר לוֹ מוֹהֲרֵינִי דָּאִם
 הֵיִסְט בִּיזְעֵר לְמִדָּן, דְּעֵר בְּעַל שֵׁם טוֹב הָאִם גִּיזְאֲגִט דָּאִם
 עֵר אִיז גְּעֻקוּמְעֵן אוּיָף דְּעֵר וְעֵלְט אוּיָם רִיִּסְעֵן דְּעֵם בִּיזְעֵן
 לְמִדָּן (וְהַ נְקָרָא לְמִדָּן־כְּעוּס, הַבְּעַל שֵׁם טוֹב אָמַר שְׁחוּא בָּא לְעוּלָם
 לְעֻקוּר אֵת עֲנִין הַלְמִדָּן כְּעוּס), וְאָמַר אֵלָיו, אֵלָּא תִלְמִד חֲמִישׁ,

משניות, עין יעקב, שלחן ערוך, מדרש וכדומה כל הדברים הקטנים. כי הר' נחמן נתקרב למוהרנ"ת בן עשרים שנה, ולא היה אז בן-תורה, ואם היה לומד גמרא היה נשאר בלמדן ולא בצדיק, על-כן הבין מוהרנ"ת כי אי אפשר שילמד גמרא גם-כן. על-כן הרגיל אותו בדברים קטנים, ומזה נעשה גדול וכו'. ופעם אחת אמר מוהרנ"ת אני גם-כן רצוני להתפלל כותיקין אבל לא בביוזין-למדן. כי חמיו היה רגיל להתפלל ותיקין, והיה מקצר בתפלה כדי לפגוע הנ"ן:

מב

אמר מוהרנ"ת שאנשים פשרים היו אומרים שבין הפצרים יש להם ירידה:

מג

מוהרנ"ת אמר לאחד מאנשי שלומנו, בחנוני נא בזאת, אם יהיה לך ארבעים יום רצופים התבודדות, בנדאי יהיה לך שנוי לטובה. פעם אחת אמר לר' שמואל מטעפליק ער מיינט ער איז שוין פארטיג, פארנעס ניט אז די משנה זאגט (הוא חושב שהוא כבר מסדר, אל תשכח שהמשנה אומרת) כל שעסקו עם הנשים סורו רע. ור' אפרים חתנו שמע זאת, ונכנס בלבו מאד ללמד קל וחמר בעצמו, שחמיו הר' שמואל הנ"ל הוא זקן, והוא היה רך בשנים פמה הוא צריך

לירא מזה, כי הוא גס-בן היה עסקו בתכשיטי נשים. ופעם אחת מצאו לר' אפרים בן ר' נפתלי הנ"ל בעיר קיעב על היריד, כי מסחרו היה עם מרגליות ועסק בהתבודדות. כי היה אז בלבו הרהור תשובה במה הוא עוסק עתה, וכי זה הוא התכלית, וכי בשביל זה בא לעולם והיה עומד בצד ובוכה. ושאל אותו אחד מאנשי שלומנו מפני מה בוכה והשיב לו. אמר לו וכי פה המקום לבבות, הולכין לבית המדרש ושם תבכה. וענה לו רבי אפרים הנ"ל שרבנו הקדוש אמר שבמקום שמגיע לאדם הרהורי תשובה, צריך באותו המקום אפלו באמצע השוק להתבודד ולדבר דבורים לפני השם יתברך, כי עד שילך לבית המדרש ילכו מִפְּנֵי הַרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה:

מד

מוהרנ"ת ז"ל פשהיה בלעמבערג נכנס להפרופסור הזה שרבנו הקדוש היה אצלו, והיה רוצה לשמע איזה דבור מרבנו הקדוש שהיה מדבר שמה. וענה לו שהוא אינו זוכר, מהטעם שיש לו כל היום. מזה יכולין ללמוד איך צריכין לחזר לשמע דבור מרבנו הקדוש:

מה

פעם אחת אמר מוהרנ"ת ז"ל, אצדיק אז ער שטארבט

אצדיק, דאס איז דבר פלא (צדיק שהוא נפטר בצדיק, זה הוא דבר פלא). פעם אחת אמר א ויא אוווסע בארד און נאך אפרסלבר חסיד (נזן לזן ועוד חסיד ברסלב). ופעם אחת בא מוהרנ"ת ז"ל למשנה של עקביא בן מהללאל אומר הסתכל וכו' ונתלהב מאד מאד, ואמר בזה הלשון, פאר וואס איז רבי שמעון בר יוחאי גיווען רבי שמעון בר יוחאי, וויל ער האט דאס גיוויסט. פאר וואס איז גיווען דער האר"י הקדוש דער האר"י הקדוש, ווייל ער האט געוויסט. פאר וואס איז גיווען דער בעל שם טוב הקדוש, וויל ער האט געוויסט. פאר וואס איז גיווען דער הייליקער רבי דער הייליקער רבי, וויל ער האט גיוויסט. פאר וואס בין איך אויך איך, ווייל איך ווייס (מדוע הרשב"י היה רשב"י בין שידע זאת, ומדוע האר"י הקדוש היה האר"י הקדוש בין שידע זאת, ומדוע הבעש"ט היה הבעש"ט בין שידע זאת, ומדוע רבנו הקדוש היה רבנו הקדוש בין שידע זאת, ומדוע אני כמו שאני בין שאני יודע), ופעם אחת אמר מוהרנ"ת ז"ל הגם החן האמת שהיה על הבעל שם טוב הקדוש ועל רבנו הקדוש, זה החן לא נמצא בי, אכל מחן של שקר אני נקי. און איבער דעם התנוצצות אלקות וואס איז דא אין מיר איבער דעם איז מיין דאוונען אנדערש, און מיין לערנין אנדערש, און מיין עסין אנדערש, און מיין רעדין מיט מענטשין איז

אנדרעש (ובגלל ההתנוצצות אלקות שיש בי, לכן תפילתי אחרת,
למודי אחרת, אכילתי אחרת, ודבורי עם בני אדם אחרת):

מו

פעם אחת ספרו לפני מוהרנ"ת ז"ל, מה שנוהגים החסידים
שפניחים משקה המשבר תחת הכר שלהם, ובזמן שהם
מקיצים משנתם שואלים משיח עדין לא בא, שותין משקה
המשבר הזה ומשתכרים וחוזרים לשנתם. כי הם אומרים
שכל זמן שפשיח לא בא, צריך לישן היצר הרע. מען דארף
פאר שלאפין דעם יצר הרע, כי בזמן השנה אי אפשר
לחטא. ואמר להם מוהרנ"ת ז"ל שזה אין עצה, אלא
צריכים להניח תהלים מראשותיו ובזמן שמקיץ מהשנה
אם משיח לא בא צריכין מתדש (לצעק ממעמקים מעמק הלב)
לומר תהלים:

מו"ח

ר' מאיר מטעפליק היה מגדולי מקרבי מוהרנ"ת ז"ל. והיה
דרבו לקבל לפני מוהרנ"ת ז"ל שהעבודה אינו מתנהג
אצלו בסדר והוא היה מתחזק אותו. פעם אחת בא לפניו
ואמר לו שזה איזה זמן שהעבודה מתנהג אצלו בסדר. אמר
לו מוהרנ"ת בזה הלשון: איך ווייס גיט אפשר איז דיר גוט,
און איך ווייס אז כל זמן משיח איז נאך גיט געקומען, דארף

מען האלטען אין איין רייסען נאני לא יודע אולי לך טוב, אכל
אני יודע שכל זמן שמשית עוד לא בא צריך לאחוז כל הזמן בלעמול
ולעמול). אמר מוהרנ"ת ז"ל מפני מה זכיתי לשלעת זקנתי
הולך לי העבודה בסדר, מפני שהיה לי בימי נעורי
התבודדות הרבה. מוהרנ"ת ז"ל היה לו ברכה מרבנו ז"ל
אשר בעת שמניח את עצמו לישן יישן תבא. פעם אחת
ספרו לפני מוהרנ"ת על מפרסם אחד שמתפלל בחשאי,
ונתרגש מוהרנ"ת ואמר הם מדמין את עצמם לרבנו
הקדוש, נתקים אצלו שמן בחשאי כמבאר בהתורה כ"א.
ואמר בזה הלשון זאלין זיי זיך אזוי מוטשין און דאוונען
אזוי ווי איך מוטשי זיך (שהם יתנועו בתפלה כמו שאני מתנועע).
פעם אחת אמר מוהרנ"ת ז"ל לפני אנשי שלומנו את
התורה (ט"ו) של אור הגנוז המתחיל בזה הלשון, מי שרוצה
לטעם טעם אור הגנוז וכו' צריך לעסק בבחינת משפט
שהוא התבודדות. וכשסים התורה והלכו קצת אנשים
ונשארו רק אנשי שלומנו. ענה ואמר להם שהפרוש של
התורה הוא כך מי שרוצה לטעם אור רבנו הקדוש שהוא
אור הגנוז ירבה בהתבודדות:

מט

זוגתו של מוהרנ"ת הלכה לעולמה בזמן שהיה לקיחת

הנעקריטין (גיוס צעירים יהודים לצבא הצאר הרוסי) ומתה מחמת הצער הנ"ל. ואמר על זה מוהרנ"ת שצריכין לבכות על זה כמו על הגזרה הנ"ל. ר' יצחק בנו של מוהרנ"ת ז"ל היה אביו משיאו למשרקאו ולאחר החתונה היתה זוגתו ממאן אותו, וחוטנו אובהו מאד ולא רצה להניחו. וחשב בדרעתו שעכשו היא קטנה ואין לה שכל שלם, ומחמת זה ממאנת בו, ואם ישהה שנה או יותר יהיה לה דעת יותר אפשר שתרצה. ובא מוהרנ"ת ז"ל ואמר למחנתנו הנ"ל שיבחר לו מה שירצה, או שידור עמה ואם לאו יהיה גט. והוא ענה לו בנ"ל שימתין איזה שנים עד שתתגדל ויהיה לה שכל יותר, כי גט לא רצה חותנו כי אהב אותו מאד, ולדור עמו היא לא רצתה. וכשראה מוהרנ"ת ז"ל שאין לו שום עצה, ויצא לחוץ ואחו בשערות ראשו וצעק בקול גדול גיוואלד ער קויליט מיין קינד (אכה! הוא רוצת את בני). עד שנתאספו כמה אנשים והכניסו עצמם שיהיה גט. ופעם אחת היה מעשה, שר' נתן היה לו אח ושמו לייבוש. והיה לו מעט זמן קטטה עם זוגתו ופרש ממנה. ואחר כך חזרה ונתפתית ונתרצה ונעשה שלום עמה. ואמר אז מוהרנ"ת ז"ל שזה שחזר ונעשה שלום עמה, זה נעשית בכת הצדיק האמת שיש לו כח להפך משמד לרצון. ופעם אחת בימי מוהרנ"ת ז"ל היה אחד שנשא אשה רעה אפלו לאחרים

וְלֹא־אֶחָד הַנְּשׂוֹאֵי־נֹדֶע לֹו וְלֹא יָדַע מָה לַעֲשׂוֹת כִּי הִקְנִיטָה
 אוֹתוֹ מְאֹד, וְשָׁאַל לְמוֹתֶרְנָת ז"ל עֵצָה מַה לַעֲשׂוֹת, וְהַשִּׁיב
 לוֹ עֵצָה שְׂתִתְּפַלֵּל חֲצִי שָׁנָה שְׁלָמָה עַל זֶה בְּכָל יוֹם שְׁעָה
 מִיָּחָד דְּהֵינּוּ שְׂתִתְּהִיָּה לְהֵלֵךְ טוֹב אֵלָיו וְלֹא כָּל-כָּף רַע וְכוּ':

ג

פַּעַם אַחַת אָמַר מוֹתֶרְנָת, אֵיךְ אֶפְשֶׁר שְׂתִתְּהִיָּה עוֹלָם הַזֶּה
 בְּשֵׁישׁ תַּאֲוָה הִירוּעָה בְּעוֹלָם:

נא

פַּעַם אַחַת אָמַר אֶחָד לְמוֹתֶרְנָת אוֹמְרִים עָלֵיכֶם שְׂאֲתֶם
 אוֹמְרִים מְיוּעֵט שְׂמִיּוֹסִין עַל שְׂלֵא הָיָה (שְׂיַעֲנִישׁוּ בְּגִלְל שְׂלֵא
 הָיָה) בְּרֶסֶלְבֶר חָסִיד. וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֵינִי אוֹמֵר בֶּן, אֶלֵא שְׂיִלְקוּ
 עַל הַפְּגָמִים, אִם תִּרְאֶה פְּגָמִיד הַגְּדוֹלִים וְתַבִּין, אִם הָיִית
 בְּרֶסֶלְבֶר חָסִיד לֹא הָיָה לְךָ הַפְּגָמִים הָאֵלֶּה:

נב

הַלְכוֹת מִתְּנָה הַלְכָה ד' "וַיֵּצֵא יַעֲקֹב" נֶאמְרָה בְּשֵׁבֶת בְּבִקְר
 אַחַר שְׂנַטְל יָדָיו לֶאֱכֹל שְׂחַרִּית, הַתְּחִיל לוֹמַר עַד שְׂכַמְעַט
 נַעֲשֶׂה עֲרַב, וְכַמְעַט שְׂלֵא אָכְלוּ סַעֲדָה שְׂלִישִׁית:

נג

פַּעַם אַחַת בָּא מִכְתָּב לְמוֹתֶרְנָת מִבְּנוֹ הָר' יַצְחָק ז"ל

והתנצל לפניו כי בעת שהולך להתבודד אינו יכול לפתח את פיו, ומפני זה קשה לו מאד להתבודד. והשיב לו מוהרנ"ת ז"ל שזה היה גם כן אצל דוד המלך עליו השלום שבעת שהלך להתבודד נסתם פיו, ולא היה יכול להתבודד ולפרש את לבו לפני השם יתברך, אבל דוד המלך עליו השלום היה חכם מאד בעבודת השם יתברך, ולא הלך משם וישב את עצמו שם ויתאנח מאד מעמק הלב, וצעק להשם יתברך על זה מה שלבו ופיו סתום. עד שרחם עליו השם יתברך ועזרו שפתח את פיו ודבר בהתעוררות גדול מאד להשם יתברך. וזה מרמז בפסוק (שמואל ב ז) שכתוב שם וישב דוד לפני ה', הינו מה שכתוב לפני ה', והינו בעת שהלך להתבודד, בזה המקום ישב את עצמו:

ר' משה ברסלבר אמר שיותר טוב לו הדבורים של מוהרנ"ת של אחר הבדלה. ור' פינחס יהושע היה אומר שיותר טוב לו הדבורים של שלש סעודות:

נד

ר' נתן ליבלי ראובן'ס היה נכנס בכל יום אל בית מוהרנ"ת ז"ל, וספר שמוהרנ"ת לא היה מדבר בכל יום דבורי יראה, אלא שאם היה מדבר פעם אחת דבורי יראה, האב איך שזין אפ גינומען פאר שטענדיג (כבר קבלתי לתמיד):

נה

פֶּעַם אַחַת אָמַר מוֹהֲרֵנִי, "תוֹעֵבַת ה' כָּל גְּבוּה לִב". וְדַחַק
תַּבַּת כָּל, אֶפְלוּ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה:

נו

בְּעַת הַמַּחְלָקָת אָמַר מוֹהֲרֵנִי לְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו, כָּל זֶה מִפְּנֵי
שְׂאֵינְכֶם אֲנָשִׁים כְּשָׂרִים כְּרְאוּי. אָמְרוּ לוֹ עַל-כָּל-פְּנִים אָנוּ
רוֹצִים לְאַחֲזוֹ בְּרַבְּנוּ ז"ל. אָמַר לָהֶם מוֹהֲרֵנִי ז"ל, אֵיִהָר
זְעַנְט ווי אזוי אֵיִהָר זְעַנְט, און אֵיִהָר וויילט זיךְ נְאֻךְ הַאֲלֵטִין
אֵין אזוי אַ רַבִּין אֵיִבְעַר דְּעַם גֵּיט אויף אֵיִךְ אַזוֹינְס אֵיִבְעַר
(אַתֶּם בְּמוֹ שְׂאֵתֶם, וְעַדִּין אַתֶּם רוֹצִים לְהַאֲחֹזוֹ בְּרַבִּי כְּזֶה לְכֵן עוֹבֵר עֲלֵיכֶם
מַה שְּׁעוֹבֵר):

נז

בְּעַת שְׁהִיָּה מוֹהֲרֵנִי תִתּוֹם אַחֲרֵי אִמּוֹ, שָׂאֵל אֶת רַבְּנוּ ז"ל
בְּמַה יוּכַל לַעֲשׂוֹת טוֹבָה לְאִמּוֹ, וְהַשִּׁיב לוֹ, דּוּ זֶאֱלֶסְט מֵאֲכִין
אֲשֶׁר יֵצֵר עֲרִינְסְט (תְּבַרְךָ "אֲשֶׁר יֵצֵר" בְּרַצִּינּוֹת). וְכוּן לְמַחְשָׁבְתּוֹ
שְׂצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בְּרַבַּת אֲשֶׁר יֵצֵר:

נה

פֶּעַם אַחַת בָּא ר' נַחֲמָן מִטּוּלְטְשִׁין אֶל מוֹהֲרֵנִי בְּעֵלְיָתוֹ
וְרָאָה שֶׁהוּא כּוֹתֵב, וְלֹא רָצָה לְבַלְבֵּל אוֹתוֹ. וְאַחֲרֵי-כֵן רָאָה

את הכתב של התפלה "למה פניך תסתיר" שהיה מלא
דמעות:

נט

אחד מאנשי שלומנו שהיה סוחר ונסע עם סחורה, ובדרך
נפל גשם. ופרש האיש יריעה (פאלאטקע) אהל וישב ללמד.
ובין כך עבר מוהרנ"ת ז"ל וקרא אותו. אחר כך ספר
מוהרנ"ת שראה שהאיש נהנה מאד מהגשם, שעל ידי כך
יכול לעבד את השם יתברך, כי בודאי אי אפשר עתה
לסחור:

ס

מוהרנ"ת היה אומר, מלחמת גוג ומגוג אינו נזכר במגלת
ספרים, משמע שיהיה אפיקורסות בעולם, וזה יהיה נסיון
שלנו ושל משיח:

סא

פעם אחת שלח רב אחד לר' נתנאל טעפליקער שלא יתן
למוהרנ"ת להתאכסן אצלו בשיבוא לטעפליק. והשיב לו:
זה אי אפשר, שמוהרנ"ת אין לו שום מקום להתאכסן כי
אם אצלי, ומה שהרב מפחיד אותי מה אוכל לעשות. וכן
היה. ור' נתנאל ירא שמא ישמע מוהרנ"ת מן המכתב

הנ"ל, על-פן שלח מכתב למוהרנ"ת ז"ל שאינו שומע לדברי הרב הנ"ל כלל. ואחר-כך בשבא מוהרנ"ת לטעפליק נתאכסן בבית רבי נתנאל בכבוד גדול, ועשה סעדה גדולה עבורו, ובתו נזדרזה ועשתה טייגליך (כמין מאכל בצק מטונן) לכבוד מוהרנ"ת. אחר-כך ראה מוהרנ"ת שיש לרבי נתנאל קצת גדלות, אמר לו מוהרנ"ת אפשר מיינסטו אז אן דיר וואלט איך קיין סטאנציע ניט גיהאט, איך אהן דיר קאן זיך באגעהן, הוא אהן מיר ניט (אולי אהה חושב שבלעדיך לא היה לי אכסניא, אני בלעדיך אסתדר, אהה בלעדי לא). אחר-כך שמע הרב הנ"ל הדבר הזה, ואמר ששבביל הדבר הזה לא יהיה לה בנים לבת הר' נתנאל, ותאמר מה אני יכולה לעשות. אחר-כך אמר מוהרנ"ת לר' נתנאל, עתה פתח הרב את פי להתפלל עליה להשם יתברך, ונפקדה בבן זכר. ור' נתנאל היה מקרב לרבנו ז"ל, ופעם אחת נתן לרבנו ז"ל עשרה אדמים ושבח אותו רבנו ז"ל ואמר שמעולם לא היה לו כמו כן. ואמר שהוא אוהב את הרענדליך של הר' נתנאל, מפני שהיה קמצן גדול, וזה היה אצלו מסירות נפש לכף את יצרו. פעם אחת הבטיח לתן למוהרנ"ת שנים עשר רובל בסף על בגני הקלוזי, ונתן לו מתחלה שלשה רובל בסף, ואחר-כך נתן לו עוד הפעם שלשה רובל בסף, עד שנתן הבל בכמה פעמים. וכשנחלה

ר' נתנאל בא אצלו ר' נתן, אמר לו ר' נתנאל לר' נתן קיימו
 בי הנמרא יחיב לה ידה וכו'. אמר לו מוהרנ"ת לאו כל
 אדם יכול לעשות את הדבר הזה. אמר לו רבי נתנאל אני
 מאמין שאתם יכולין לעשות זאת, אמר לו מוהרנ"ת לא
 בכל אדם יכולין לעשות את הדבר הזה. אחר-כך הלך
 מאתו מוהרנ"ת, וילך דרך הקעף (המטבח). ויאמר לבתו של
 ר' נתנאל אם יתן ר' נתנאל את הצדקה יותר מכפי יכלתו,
 אפשר שיחיה עוד. אמרה לו אלך ואמר זאת לאבי, אמר
 לה מוהרנ"ת איך וויל עהר זאל זיך אליין אנשמויסען (אני
 רוצה שהוא יתאמן מעצמו). ופעם אחת היה מוהרנ"ת ביתד עם
 הרב הנ"ל ודבר הרב הנ"ל מהקמצנות של ר' נתנאל, וספר
 אז שפוסק אחד לא נפסקה הלכה כמותו, מפני שהיה
 קמצן. וזה הדבר היה בסוד ליחידי הדורות, ונענע ר' נתן
 בראשו כאלו יודע. וכפף הרב הנ"ל ראשו למוהרנ"ת
 שיאמר לו, ואמר לו, ונתפעל הרב הנ"ל ואמר למוהרנ"ת
 הלא בודאי הייתם צריכים לילך בבגדי משי. והשיב לו
 מוהרנ"ת זאת גם-כן חייב ר' נתנאל:

סב

תורה א' מצא מוהרנ"ת אחר הדפסה הראשונה בסגנון
 אחר, לא כמו שנדפס בהדפסה הראשונה, ונראה לו מה

שֶׁמֵצֵא אַחֲר־כֶּף. וְעַל-כֵּן כְּשֶׁהֲדָפִים הַסְּפוּרֵי מַעֲשִׂוֹת
 וְאַחֲר־כֶּף הֲדָפִים אֵת הַתּוֹרָה א' אֵצֶל הַסְּפוּרֵי מַעֲשִׂוֹת,
 וְאַחֲר־כֶּף הֲדָפִים אוֹתָהּ בְּלַעַמְפָּרָג כְּמוֹ שֶׁנִּדְפַס עִכְשָׁנוּ. רַב
 אֶחָד הָיָה לוֹ קִנְיָאָה עַל רַבְּנוּ ז"ל עַל שֶׁהַמַּגִּיד מְטִירָאוּיָצֵעַ
 נוֹסֵעַ אֵלָיו, וְהָיָה רָגִיל לְשַׁלַּח אֲנָשִׁים לְהַמְגִיד וּדְבָרוֹ
 מִלְּשִׁינוֹת עַל רַבְּנוּ ז"ל וְכוּ'. וְהַלֵּךְ הַמַּגִּיד אֵצֶל הַתְּנִיּוֹת ר'
 יִצְחָק, שֶׁהָיָה מְקָרֵב לְרַבְּנוּ ז"ל, וְשָׂאֵל אוֹתוֹ אִם יֵשׁ לוֹ
 כְּתָבִים מִרַבְּנוּ ז"ל. וְהִרְאָה לוֹ הַתּוֹרָה ב' אָמַר אֵל הַכֹּהֲנִים.
 וְנִתְפַעַל הַמַּגִּיד מְאֹד וְאָמַר מָה אֵמַר עַל הַתּוֹרָה שֶׁהוּא זֹהָר,
 הֵם גְּבוּהִים מְזוּהָר. הֵם תְּקוּנִים הֵם גְּבוּהִים מִתְּקוּנִים. וּבְזֶה
 מְאֹד הַמְּלִשִׁינִים הַנ"ל. אֶחָד שָׂאֵל לְמוֹהַרנ"ת מִי גָדוֹל. הַקָּטָן
 שֶׁמְקָרֵב לְצַדִּיק, אוֹ הַגָּדוֹל שֶׁאֵינּוּ מְקָרֵב, אָמַר לוֹ הֲלֹא בִימֵי
 מֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, שָׂאֵם אֶחָד הָיָה עוֹשֶׂה דְבַר גָּדוֹל
 לְהַמְשִׁכֵּן וְלֹא הִבִּיאוֹ לְמֹשֶׁה רַבְּנוּ בְּיָדָיו לֹא הָיָה שׁוֹם
 חֲשִׁיבוֹת כָּלָל, אֲבָל מִי שֶׁעָשָׂה דְבַר קָטָן וְהִבִּיאוֹ אֵל מֹשֶׁה
 בְּיָדָיו הָיָה חָשׁוּב מְאֹד. וְאָמַר אִזּוֹ הַתּוֹרָה ב' הַנ"ל, שֶׁדִּיקָא
 מֹשֶׁה יוֹכֵל לְעִילָא שְׂיִיפָא בְּשְׂיִיפָא (שָׂאִין שׁוֹם אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יוֹכֵל
 לְאֵעֲלֹא שְׂיִפָא בְּשְׂיִפָא כָּל חַד לְדוּכַתִּיהָ אֵלֹא מֹשֶׁה בְּלַחֲוֹד):

סג

פַּעַם אַחַת סִפְרוּ לְמוֹהַרנ"ת שְׂר' נִפְתְּלֵי הוּא כַּעֲסָן. וְאָמַר

מוהרנ"ת לא ידעתי שהוא גדול כל-כך, שעל כל אלה הוא
 ר' נפתלי, שהבעל דבר אינו יכול להפילו על-ידי פעם.
 ופעם אחת היו מספרים איזה אנשים זה על זה, ושאל אחד
 את השני מפני מה עשה השם יתברך גזרות נעקרעטין פה
 ברוסיא, בשלמא בקיר"ה היה ענש הזה מפני שקרעו את
 ספרי התולדות ז"ל. והשיב השני אפשר מפני שקרעו ספרי
 ר' נחמן מברסלב. ור' נפתלי ספר מזה ואמר, מפני
 שהעולם היו חולקים על האר"י הקדוש נגזר על העולם
 גזרת ת"ח. ומפני שהיו מתנגדים על הבעל שם טוב ז"ל
 נגזר על העולם גזרת גאנטי (שהיה אחר פטירת הבעל שם טוב
 בשנת תק"ד). ובשביל שהיה התנגדות על רבנו ז"ל, נגזר על
 העולם גזרת נעקרעטין וכל הגזרות עד ביאת משיח צדקנו
 במהרה בימינו אמן. ופעם אחת ספר רבנו ז"ל, ראיתי
 בעולם העליון שמתפלל אחד איזה תפלה וכו' (ושבח מאד
 את התפלה) האב איך אויף גידעקט דאס פנים האב איך
 גיזעהן אז דאס איז מיין נפתלי (גליתי את פניו וראיתי שזה
 נפתלי שלי). ופעם אחת היה מעשה בעת הנעקריטין שהדרך
 היה אפלו מי שהיה לו בילעט חרות (תעודת שחרור), היו
 מחפשיין ולוקחים הבילעט וקורעים אותו ומעלילים שאין לו
 בילעט, כדי לקח אותו לאיש חיל. והיה אחד שהשביר את
 בנו שיהיה אצל ר' נפתלי. ופעם אחת באו אצל רבי נפתלי

וּמֵצְאוּ אֶת הַבְּחוּר וְשֹׂאֵלוּ בִּילְעָט. וַיִּירָא אָבִיו שִׁיקְרָעוּ
הַבִּילְעָט, עַל־כֵּן עָשָׂה קוֹלוֹת עַד שֶׁהִתְקַבְּצוּ כָּל הָעִיר, וְאָז
לֹא יָרָא עוֹד לְהִרְאוֹת הַבִּילְעָט כִּי כָּלָם יָהִיו עֲדִים. וְרַבִּי
נִפְתָּלִי הַתְּפִלָּל אָז מִנְחָה, וַיִּירָא הָאִישׁ הַנַּ"ל שֶׁרַבִּי נִפְתָּלִי
לֹא יִקְפִיד עַל שֶׁבִלְבָּלוּ מִתְּפִלָּתוֹ. וּבִשְׁעַת הַסְּעָדָה בִּקְשׁ
מִמֶּנּוּ שִׁימְחֵל לוֹ. וְרַבִּי נִפְתָּלִי הֵשִׁיב לוֹ שֶׁאִינוּ יוֹדְעִים כָּלֵל
מִכָּל הַמַּעֲשֵׂה, כִּי תְּפִלָּתוֹ הִיְתָה בְּהִתְפַּשְּׁטוֹת הַנְּשִׁמְיוֹת, עַד
שֶׁהִרְעֵשׂ מִכָּל הָעִיר שֶׁהָיָה בְּבֵיתוֹ וְהוּא לֹא שָׁמַע כָּלֵל:

סד

פַּעַם בִּשְׁעַת דְּחִקוֹ שָׁל מוֹהֲרַנְ"ת הָיָה שֶׁהִגִּיעַ יָרִיד הָאֲחֵרוֹן
שֶׁל עָרֵב פֶּסַח וְעוֹד לֹא הָיָה לוֹ צָרְכֵי פֶסַח. וּבְכֵן בְּהִשְׁכָּמָה
יוֹם זֶה עוֹד קָדָם הַתְּפִלָּה הַתְּחִילָה זִנְגָתוֹ דִּישַׁעַל עָלֶיהָ
הַשְּׁלוֹם לְהַתְּאוֹנֵן לְפָנָיו עַל זֶה, בְּהִצָּעוֹת טַעֲנוֹתֶיהָ הַנְּשִׁמְעוֹת
לוֹ וּמִדְּאִיבִים אֶת נַפְשׁוֹ כָּל־כַּף עַד שֶׁעַל זֶה הָעִיד וְאָמַר
אַחֲרֵיכֶם לְפָנַי אֲנִישֵׁי שְׁלוֹמֵנו אִוִי הָאֵט זֵיא מִיט מִיר
אַבְּגֵלְעֵרִינְט אַ פֶּרֶק פּוֹן מְרָה שְׁחוּרָה (אִוִי הִיא לְמִדָּה אוֹתִי פֶּרֶק
בְּמְרָה שְׁחוּרָה). בְּכָל זֹאת בְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַתְּפִלָּה חִזַּק אֶת עֲצָמוֹ
בְּכָל מִינֵי הַתְּחִזְקוֹת בְּכָל עֵז וְתַעֲצוּמוֹת בְּאִמּוּנָה וּבְטַחֲחוֹן
לְדַבֵּק אֶת עֲצָמוֹ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְהַתְּפִלָּל תְּפִלָּתוֹ עַד שֶׁאַחֲרֵי
הַתְּפִלָּה הָעִיד הָרַ' נַחְמָן טוֹלְטְשִׁינְעֵר עָלָיו שֶׁרָאָה אוֹתוֹ

בְּפָנִים צְהֵבוֹת וּשְׂמֵחִים כְּמוֹ שְׁנַתְמַלֵּא הַסְרוֹנוֹ. וְכֵן בְּיוֹם זֶה
 הָיָה יוֹמָא דְשׁוּקָא בְּבֵרְסֵלָב, שְׁדֶרְךָ אֲנָשֵׁי רֵאדִיד סְמוּדָא
 לְבֵרְסֵלָב הִיא לְבוֹא לְשִׁמְחָה עַל הַיְרִיד. וּבְאוֹ אֵלָיו שְׁנַיִם אוֹ
 שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ וְנִתְּנוּ לוֹ סְכוּם הָגוֹן וְנִתְמַלֵּא
 הַסְרוֹנוֹ בְּכָל מְכַל כָּל. וְהַשְּׁעָה שְׁנַתְנוּ לוֹ אָמַר הָרַ' נַחְמֵן
 הַנְּ"ל שְׁלֵא רָאָה בְּפָנָיו שׁוּם שְׁנוֹי שֶׁל שְׂמֵחָה יִתְרָה, בְּשִׁבִיל
 שְׁעוּד קָדָם שְׁבָאוּ הָיָה מְלֵא בְּבִטְחוֹן חֶזֶק בְּהַתְמַלְאוֹת
 הַחֶסְרוֹן בְּמִנְחָ בְּכִיסוֹ, וְאֵךְ אֲנָשִׁים אֵלּוּ זָכוּ לְהִיּוֹת הַשְּׁלוּחִים
 לְמִצְוֵה רַבָּה זוֹ.

בְּטוֹלְטְשֵׁין הָיָה אֶחָד הָרַ' יוֹסִיל הוּיִזְנֵעַר שְׁזָכָה לְשַׁבּוֹת שְׁבֵת
 אֶחָד אֶצֶל רַבְּנוּ ז"ל, וְהוּא הָיָה גַם מְעַט מְלַמֵּד בְּשַׁפְּהָ רוּסִית
 וְחָשׁוּב גַם אֶצֶל שָׂרִים. וּבְכֵן הָיָה מִנְכַבְדֵי הָעִיר בְּעַל דְּעָה
 וּדְבָרָיו נִשְׁמָעִים, וְעַל־פִּיּוֹ נִתְמַנָּה הָרַ' יִצְחָק בֶּן מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל
 לְמִנְהַל בְּהַפָּאָסֵט (הַדָּאָר) בְּטוֹלְטְשֵׁין. אַחֲר־כֵּךְ כְּשֶׁנִּתְגַּבֵּר
 הַמַּחְלָקֶת עַל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ. וְלְהַמְתַּנְגְּדִים הַתֵּר לַעֲשׂוֹת
 לְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ כָּל מָה שְׁלָבָם חָפִץ. וְכֵל מִי שְׁלֵא קָלָל אֶת
 מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל סִימָן שֶׁהוּא גַם־בֶּן בְּרֵסֵלָבֵר וּמִתֵּר לְקַפְּחָ
 פְּרִנְסָתוֹ. וּבְכֵן הִחְלוּ הַמְתַּנְגְּדִים לְדַבֵּר עַל לֵב הָרַב ר' יוֹסִיל
 הַנְּ"ל שִׁיקְפַח גַם אֶת פְּרִנְסַת ר' יִצְחָק הַנְּ"ל שֶׁהוּא נוֹסֵעַ
 לְאֲבִיו לְבֵרְסֵלָב. וְהָרַ' יוֹסִיל הַנְּ"ל דָּחָה אוֹתָם בְּזָה וְכִי
 בְּשִׁבִיל שְׁנוּסֵעַ הוּא לְבֵרְסֵלָב לְאֲבִיו הוּא אוֹת שֶׁהוּא

בְּרִסְלָבֵר אֵין מִזֶּה רְאִיָּה, הוּא סֶתֶם נוֹסֵעַ לְכָבוֹד אֱלֹוֹי, וְהַמְתַּנַּגְדִּים הִכְרָחוּ לְקַבֵּל דְּבָרָיו. אֲמַנָּם בְּשֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן לְנִסְעַ לְאוֹמְנָן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה אָז הָיָה בְּאַמֶּת הָרִ' יִצְחָק הַנִּזְ"ל בְּמִצּוֹקָה, בָּאֵם יִסַּע לְשִׁמְחָה אָז יִהְיֶה הוֹכְחָה גְדוֹלָה שֶׁהוּא בְּרִסְלָבֵר וּבְכֵן הַקְּדִים לְנִסְעַ לְאֲבִיו מוֹהֲרֵנִ"ת ז"ל לְשֶׁאֵל אֶת פִּיו מַה יַּעֲשֶׂה עִבְשׂוֹ עַל זֶה אָמַר לוֹ אֲבִיו שֶׁהִנְסִיעָה לְאוֹמְנָן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה זֶה עוֹלָה עַל הַכֹּל וּמְחַיֵּבִין זֹאת לְקַיֵּם בְּמִסִּירוֹת נַפְשׁ. מוֹבֵן שֶׁלֹּא הַשְּׂגִיחַ עַל שׁוֹם דְּבָר, וְעַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה נִסַּע לְאוֹמְנָן. עֶבֶר הָרֹאשׁ הַשָּׁנָה הִבִּין הָרִ' יִצְחָק הַנִּזְ"ל שֶׁלְחֹזֵר לְבֵיתוֹ אֵי אֶפְשָׁר לוֹ הֲלֹא עִבְשׂוֹ בּוֹדָאֵי הוּא מְחַסֵּר פְּרִנְסָה. וְאִשְׁתּוֹ הַשְּׂגִיחָה נִסַּח בֶּן הֵיָתָה מִצַּד הַמְתַּנַּגְדִּים (שְׁעָלֶיהָ אָמַר מוֹהֲרֵנִ"ת אֵלּוֹ לֹא הָיָה כְּבָר מְגִרֵשׁ מֵאִשָּׁה הָרֹאשׁוֹנָה, הָיָה מְצוּחַ עָלָיו לְגִרְשָׁה), וְעִבְשׂוֹ עוֹד לָהּ טַעֲנָה הַנְּשִׁמַּעַת "פְּרִנְסָה" אִם בֶּן עָלָיו לְהִיּוֹת נֶעַ וְנָד בֵּין אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְלִהְיוֹת פְּרוּשׁ מַעֲסָקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה לְגִמְרֵי, רַק זֹאת לֹא יָדַע לָאֵן יַעֲשֶׂה דְרָבּוֹ רֹאשׁוֹנָה. וּבְכֵן בָּא לְאֲבִיו ז"ל לְשֶׁפֶךְ לְפָנָיו אֶת מְרִירוֹת לְבָבוֹ, וּלְבִסּוֹף שֶׁאֵל אוֹתוֹ לְאִיזָה מְקוֹם לְנִסְעַ בְּזוֹ הַרְנַע. מוֹהֲרֵנִ"ת זצ"ל בְּגִדְלַת חֲכָמָתוֹ וְצַדִּיקוֹתוֹ הִבִּין אַחֲרַת, וְאָמַר לוֹ אֲדַרְבָּא! שׁוֹב לְבֵיתְךָ לְטוֹלְטָשִׁין וְיִשָּׁר לְבֵיתְךָ, וְאִשְׁתְּךָ כִּי תִפְעַר פִּיהָ בְּטַעֲנוֹתֶיהָ וְצַעֲקוֹתֶיהָ, אֶתָּה לֹא תַעֲנֶנָּה דְבָר אֶךְ תִּשְׁתַּק. בְּשִׁתְּפָרִיעַ לָךְ מֵאִיזָה עֶסֶק שְׁתַּעֲסַק בְּבֵיתְךָ אֵל

תפחד ממנה לעזוב את העסק. תאמר לה בעזות שאתה בעל הבית. כי תרים יד להבותך אתה תרים מטף. בקצור אמרים אל תירא ממנה כלל וכלל. ואם אודות פרנסה ה' רב להושיע. ובכן מהר הר' יצחק הנ"ל לקים את דברי אביו וחרז לטולטשיין וישר לביתו. ושם הכל כמו שאמר לו אביו ז"ל, אשתו החלה לצעק והוא שותק. מפריעה היא אותו מאיזה עסק שעסק, והוא עושה את שלו. "אני בעל הבית", מנסה היא להרים את ידה עלינו, והוא הקדים נגדה עם הקאטשערע (מין מוט). ומפרנסת הפאסט כמובן הסיח דעתו. למחרתו בדרך הלוכו ברחוב העיר, נפגש עם הר' יוסיל הנ"ל שזכה לשבות שבת אחד אצל רבנו ז"ל. ובכן אדרבה הוא התחיל לדבר עם הר' יצחק ושאל אותו בתמה, מדוע אינך בא אל הפאסט? אל תירא ואל תחת, שוב אל הפאסט והכל כמקדם. בשהגיע ערב יום הכפורים, מאימת יום הדין שהיתה באמת בדורות הקודמים על כל זרע ישראל מקטן ועד גדול, אשתו גם כן עשתה בזאת, ופיסה את בעלה הר' יצחק ז"ל, והכל לו שלום בקדם. מהר הבן יקיר זה להודיע כל זאת לאביו. אז אמר מוהרנ"ת ז"ל על דרך הלצה איין העלחה פאר אנשי שלומנו, וואס יום כפור געפאלט תמיד באלד נאך ראש השנה העלחה לאנשי שלומנו שיום הכפורים חל תמיד תכף אחר ראש השנה:

סָה

מוֹהַרנ"ת ז"ל סָפַר, שְׁקָדָם שְׁנַת־קַרְבָּתִי לְרַבְּנוּ ז"ל כְּמַעַט
 הַיִּיטִי רְחוּק מִלְמוּד. בְּשִׁבִיל שְׂרָצוּנֵי הַיָּהּ לְהִיּוֹת מִן
 הַמַּתְמִידִים, וּכְיוּן שֶׁבָּאתִי לְבֵית הַמְדָרֶשׁ וְנִדְמָן לִי אִיזָה
 מְנִיעָה וְלֹא הַיִּיטִי יָכוֹל תִּכְרַף לְלַמֵּד לְמַדְתִּי מְעַט, וְעָבַר אִיזוֹ
 מְנִיעָה, כְּשֶׁעָבַר זֹאת פְּעַם פְּעָמִים וְשָׁלַשׁ כָּבַר הַתִּיאֲשֵׁרִי
 מִיּוֹם זֶה, וְהַהֲתַמְדָּה יִתְחִיל מִיּוֹם שְׁנִי, וּבֵן אַרְעֵ לִי בְּיוֹם שְׁנִי
 בְּאַפְּנִים אַחֲרִים, וּבֵן בְּיוֹם שְׁלִישִׁי, עַד שֶׁנִּפְלָתִי לְיֵאוּשׁ
 וְנִעַשִׂיתִי בְּטָלָן גָּמוּר. אֲמַנָּם כְּשְׁנַת־קַרְבָּתִי לְרַבְּנוּ ז"ל וְאָמַר
 לִי אוֹדוֹת זֶה אֲבִיסְעֵל אִיזוֹ אוֹיֵךְ גּוֹט (מְעַט גַּם־כֵּן טוֹב),
 כְּשֶׁבָּאתִי אַחֲר־כֶּךָ לְבֵית הַמְדָרֶשׁ וְרֵאִיתִי שְׂאִינְנִי יָכוֹל
 לְלַמֵּד הַרְבֵּה בִּי אִם מְעַט, וְנִזְכַּרְתִּי בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל
 אֲבִיסְעֵלְעֵ אִיזוֹ אוֹיֵךְ גּוֹט וּבְכֵן לְמַדְתִּי מְעַט, אַחֲר־כֶּךָ אֲמַרְתִּי
 אֶלְמַד עוֹד מְעַט וְלְמַדְתִּי עוֹד מְעַט. וּמְעַט מְעַט יֵצְאֵתִי מִיַּדִּי
 הַיֵּאוּשׁ וְנִעַשִׂיתִי מַתְמִיד. וְגַם זֹאת הוֹעִיל לִי מַה שֶּׁהוֹסִיף
 רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁבִּעַת הַלְמוּד אֵין לְעַמּוֹד הַרְבֵּה עַל דְּבַר קָשָׁה עַד
 לְתַרְזֵן וּלְיֹשֵׁב הַדְּבַר בְּשִׁעָה זוֹ דִּיקָא, שֶׁמַּחֲמַת שֶׁהַרְבֵּה
 פְּעָמִים אֵין יָכוֹלִין בְּשִׁעָה זוֹ, לְבַד שֶׁמְבַטְלִין מַחֲמַת זֶה זְמַן
 רַב, עוֹד לְפְעָמִים נִמְאָס כָּל הַלְמוּד. וּבְכֵן אֵין לְעַמּוֹד הַרְבֵּה
 רַק לְסַמֵּן שֶׁבְּמִקּוֹם זֶה צָרִיךְ עֵיוֹן, וְתוֹרָה עֲנִיָּה בְּמִקּוֹם זֶה

וְעִשְׂרָה בְּמָקוֹם אַחֵר (ירושלמי ראש השנה). וְעַם הַבְּקִיאוֹת
בְּלִמּוֹד הַרְבֵּה יִתְיַשֵּׁב לוֹ הַדָּבָר מֵאֲלֹו:

סו

אַחֵר הַסִּתְלָקוֹת רַבְּנֵנוּ ז"ל, סֵפֶר הָרַ' אַבְרָהָמֶל
פִּעֻטְעֵרבוֹרְגֶער לִפְנֵי יְדִידוֹ אַהֲרֹן לִיפֶאוּוּעֶצְקִי עָלָיו הַשְּׁלוֹם,
אִיךְ שֶׁרַבְּנֵנוּ ז"ל בְּסוֹף יָמָיו בְּתַקְוָה חֲלִשְׁתּוֹ בְּאוּמָאן, הָיָה
דָּרְכוֹ בְּכָל יוֹם לְגַסֵּעַ חוּץ לְעִיר וְלִשְׂאֵף אֲוִיר צֹחַ. וְאֲנִשִּׁי
שְׁלוֹמֵנוּ מִשָּׁם הִמְצִיאוּ לוֹ בְּכָל יוֹם לָזֶה עֲגָלָה רְתוּמָה. פֶּעַם
לֹא הָיָה לָהֶם עֲגָלָה רְתוּמָה, וְהִמְצִיאוּ לוֹ סוּם לְרִכָּב עָלָיו.
וְאֲנִי שָׂאֲנִי הָיִיתִי סוֹחֵר וּמְלַמֵּד בְּכָל עֲנִינֵי הָעוֹלָם, רְאִיתִי
שָׂרְכָב עַל הַסּוּם בְּלִי שׁוּם פֶּחֶד, בְּמוֹ רִכָּב מִבְּחַר מְלַמֵּד.
וְאֲנִי הָיִיתִי מִן הַמְּקַדִּימִים וְזִרְזִיּוּם לְרוּץ אַחֲרָיו בְּכַדֵּי לְהִיּוֹת
מִן הָרֵאשׁוֹנִים אֲצִלוֹ. פֶּתָאִם שָׂאל רַבְּנֵנוּ ז"ל וְעֵר לֹוִיפֶט דָּאִם
מִיר נָאךְ אַזוֹי אַסְטִיג (מִי רִץ אַחֲרֵי כָל כֶּף בְּמֵרִץ), וְאִמְרַתִּי אֲנִי.
אִז אָמַר לִי בְּזֶה הַלְשׁוֹן אִיךְ בֵּין אַזוֹי שְׁלֵאָף, אִז אִיךְ הָאָב
שׁוּיִן אַנְגֶּעוואַרען דָּאִם קוֹל, אִיךְ הָאָב שׁוּיִן גָּאָר קִיִּין קוֹל
נִיט, און אִז מָעַן וְעֵרֶט אָהֵן דָּאִם קוֹל, הָעֲלֶפֶט שׁוּיִן אַפְלוֹ
נִיט קִיִּין זְכוּת אַבוּת. אִז דוּא וְעֵסֶט זִיִּין אִיִּין עֵהרְלִיכֶער יוֹד
וְעֵסֶטוֹ דָּאִם פֶּאָרְשְׁטִיִּין (אֲנִי כָל־כֶּף חֲלַשׁ שְׂכָבֵר אַבְדִּיתִי אֶת
הַקּוֹל, אִיִּין לִי כָבֵר קוֹל, וְכִשְׂמֵאבְּדִים אֶת הַקּוֹל כָּבֵר לֹא עוֹזֵר אַפִּילוֹ
זְכוּת אַבוּת. בְּשֵׁתִּיהָ אִישׁ כִּשֵּׁר תִּבְיִין זֹאת) (וְזֶה מֵרָמֵז וּמִבְּאָר, אָמַר

הר' אברהם, בהתורה "תקעו אמונה" שבוזה השנה שהיה שנת פטירתו
אמר אז התורה הנ"ל, שזה ידוע שכל תורה שאמר היתה העקר על
עצמו והשנתו אז באותה השעה. ואודות הר' אברהם הנ"ל וענינו מבאר
בבוכבי אור תבור הר' אברהם:

שיחות וספורים מהר' נחמן טולטשינער ז"ל

הר' נחמן טולטשינער ז"ל אמר, מה שאיתא ששואלין
"צפית לישועה" ופרש רש"י לישועה כללית כלומר
הנאלה, בזה נכלל ששואלין לכל אדם בפרוש "כשהיית
בצרה" אם היית מצפה לתשועת ה' ולא היית מתאש:

בימי הר' נחמן טולטשינר ז"ל, היה בבאהפוליע אחד
מאנשי שלומנו צדיק וישר הר' ישראל ליב אבי הר' אשר
באהפליער. ובעת זקנתו היה חפצו להעתיק מושבו
לאומאן, ושם סמוך להקלויז לבנות לו מכיסו בית מיוחד,
ואחר פטירתו יהיה ירשה שיך להקלויז, ותמיד יהיה עוסק
בעבודת ה', ובכל פעם להיות על ציונו הקדוש אשר הרבו
היה לפעמים לבלות כל הלילה על ציונו הקדוש, וכן ביום
אחר התפלה ולא טעם כלום, הלך על ציונו הקדוש ושקה
שם ערך ארבע חמשה שעות. ומה טוב היה לפניו כשהיה
מושבו באומאן אצל הקלויז. אבל הר' נחמן הנ"ל מאן בזה
מטעמים ידועים לו, ועוד משום שקשה לשני צדיקים לדור

תקעה **אור** אבנֵי־הַ בְּרֹזֶל **בוֹכְבֵי**

בְּמָקוֹם אֶחָד, וְהָרַ' יִשְׂרָאֵל לִיב הָיָה מְחֻזָּק בְּדַעְתּוֹ שֶׁאָמַר שְׂכַוְנָתוֹ בְּאַמַּת לְשֵׁם שָׁמַיִם. וְכֵן אָמַר כְּמָה פְּעָמִים אַחַר הַשְׁתַּמְחֻתוֹ עַל צִיּוּנוֹ הַקְּדוֹשׁ שֶׁכֵּן צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת (עַל-פִּי הַמְּקַבֵּל אֲצֵל אֲנִשֵּׁי שְׁלוֹמֵנוּ מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה בִּימֵי רַבְּנוּ ז"ל שֶׁבְּשֵׁאֶחָד מִסֵּפֶק בְּאִיזוֹהַ דְּבָר שֶׁקִּדְּם הַהֲתַבּוּדוֹת אוֹדוֹת זֶה יִשְׁוֶה בְּדַעְתּוֹ הַהֵן וְהִלְאוּ וְאַחַר הַהֲתַבּוּדוֹת אֵיךְ שִׁיפֹל בְּרַעֲיוֹן הָרֵאשׁוֹן כֵּן יַעֲשֶׂה). אָבֵל קָשָׁה הַדְּבָר מְאֹד לָבֵא לְבַחֲיָנָה זֹו בְּאַמַּת (שֶׁהַמְדַּמָּה מְאֹד מְאֹד מְטַעֵה אֶת הָאָדָם שֶׁפֹּעֵל בְּדַעְתּוֹ הַהֵן וְהִלְאוּ שׁוּב, וּבְאַמַּת אַחַר הַהֲתַבּוּדוֹת רַעֲיוֹנוֹ הָרֵאשׁוֹן אַחַר הָאֲפֵן שֶׁחֲפָצוֹ הַמְדַּמָּה נוֹטָה):

פַּעַם סֵפֶר הָרַ' נַחֲמָן ז"ל שֶׁהוֹדְמָנוּ יַחַד עַל צִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל, אָמַר לוֹ רַ' יִשְׂרָאֵל לִיב הַנְּז"ל, נִקְרִיב מִשְׁפָּטֵנוּ לְפָנֵי רַבְּנוּ ז"ל. בְּשַׁעֲהַ שֶׁאָמַר לִי זֹאת, חִיל וְרַעְדָה אַחֲזַנְתִּי שֶׁזֶה בַּחֲיִנַּת 'הַמוֹסֵר דִּין לְשָׁמַיִם', אָבֵל מָה לַעֲשׂוֹת וְאִין לְסַרֵּב בְּזָה. אָמַרְתִּי לוֹ אִם כֵּן נַצִּיעַ כָּל אֶחָד לְפָנֵי רַבְּנוּ ז"ל אֶת טַעְנוֹתֵינוּ, וְכֵן עָשִׂינוּ. בְּשִׁירְדָנוּ מִשֵּׁם וְהוּא הָרַ' יִשְׂרָאֵל לִיב הַנְּז"ל בְּאַחַת, שֶׁרַעֲיוֹנוֹ הָרֵאשׁוֹן גַּם אִז הָיָה שֶׁכֵּן יַעֲשֶׂה כְּמוֹ שֶׁלְבוֹ חָפֵץ וְכֵן עָשָׂה. וְהַעֲתִיק מוֹשְׁבוֹ לְאוּמָאן אֲצֵל הַקְּלוּזִי, וְלֹא הוֹצִיא שְׁנָתוֹ רַחֲמָנָא לְצִלָּן:

פַּעַם שָׂאֵל הָרַ' נַחֲמָן אֶת מוֹהֲרַנְתִּי ז"ל, מַדּוּעַ אֵינּוּ מוֹסֵר אֶת מְגֻלַּת סֵתְרִים מִרַבְּנוּ ז"ל לְבָנוּ רַ' יַצְחָק ז"ל וְלְרַבֵּי אֶפְרַיִם כֵּן רַבֵּי נַפְתָּלִי ז"ל. עָנָה לוֹ אֵיךְ בֵּינֵן אוּיָרָ זֵי בְרַגְזוֹ זֵי זַעֲנִין

מארק מענטשין, זאלין ניט זיין קיין מארק מענטשין וואלט זיי דער אויבערשטער אויף אויס געפיהרט (אני כועס עליהם כי הם אנשי שוק. לולא היו אנשי שוק היה הקדוש ברוך הוא מצליח גם אותם):

הר' יצחק ז"ל קדם שנגננס לפרנסת הפאסט בטולטשין, והיה עני גדול קרוע ובלוי. והיה חפץ לפרש מעסקי העולם לתורה ועבודה, ובלבד שאביו מוהרנ"ת ז"ל ישגיח עליו ועל בני ביתו, אבל מוהרנ"ת מאן בזה. מכלל דבריו אודות זה נשמע שאמר, שהבטחון שיש לו, צריך בשבילו לבד, וקשה לו למצא בטחון גם בשביל בנו. חפץ היה שבנו הר' יצחק יעמד בנסיון, אבל אחר-כך בשלא עמד בנסיון ונגננס להפאסט, מחשש שלא יפל יותר חס ושלום על-ידי דאגה ונענועיו, אדרבא חזק אותו בכל פעם במכתבים:

אמר הר' נחמן ז"ל מטולטשין, לאחד שהיה משבח מאד דוקא את הפרנסה עם איזה משרה בייער (לפי יקרת ההתבודדות על-פי דרך רבנו ז"ל), אמר על זה צו גיין בסדר אליין אין איין וואלד, אבער מען קאן ווערען איין גרויסער ערליכער יוד (על-ידי התבודדות כראוי). אבער פארקערט מען קאן ווערען איין גרויסער הולטאיי (על-ידי מחשבתו והרהורים רחמנא לצלן) (ללקת תמיד לבד בתוך יער או שיכול על-ידי זה להעשות יהודי כשר, או להפך אפשר להעשות פוחז גדול):

אָחד הַתְּאוּנָן לְפָנַי הָרַ' נִחְמָן הַנ"ל שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לְהִתְפַּרְנֵם
עַל-יְדֵי מְשִׁרֵת אֶצֶל אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אִם הָיָה חָפֵץ בּוֹ,
וּמַחֲמַת שֶׁהוּא מְמַאֵן בּוֹ מְכַרְחָה הוּא לְהִיּוֹת נוֹשֵׂא מְשִׁרָה זֹו
אֶצֶל אֶחָד מִקְלֵי-עוֹלָם, וְנִמְצָא אִינוּ עוֹלָה יָפָה בְּרוּחָנִיּוֹת
בַּעֲבוּרַת ה'. אָמַר לוֹ עַל זֶה מְדוּעַ אֵינְךָ זוֹכֵר "וְאֵת הָעוֹרְבִים
צוִיִּיתִי לְכַלְכֵּלָךְ" נִמְצָא שֶׁפְּרָנְסַת אֵלֵיהוּ הֵיִתָּה דוֹקָא עַל-יְדֵי
"הָעוֹרְבִים":

אָחַד מִיְדֵי־נַעֲרָיו שֶׁל מוֹהֲרַנ"ת ז"ל, מַחֲמַת שֶׁנִּשְׂאָ אִשָּׁה
בְּמֵאֵה־לֵיב, נַעֲשֶׂה גַם תּוֹשֵׁב מֵאֵה־לֵיב. וְשֵׁם עֶסֶק בְּמִסְחָר,
וְהִתְחִיל לְהִנְהִיג מִסְחָרוֹ בְּגִדּוּלוֹת בַּעֲזֵר הַלְּוֹאוֹת כְּמִנְהַג
הַסּוֹחְרִים. אָבָל לֹא הִצְלִיחַ בְּדַבַּר הָעֶסֶק, וְהִתְחִיל לִירֹד
מִטָּה מִטָּה, עַד שֶׁעָם הַזְּמַן נִשְׂאָר בְּעֵרוֹם וְחֹסֵר כָּל וְאִין (לוֹ)
לְסַלֵּק חוֹבוֹת, וּבְכֵן מִירָאָה וּפְחַד מִהַבְּעֵלֵי חוֹבוֹת נַעֲשֶׂה
בוֹרַת, אוֹלֵי רוּחַ וְהִצְלָה יַעֲמֵד לוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר, שִׁיִּמְצָא לוֹ
מְקוֹר פְּרָנְסָה וְגַם מְעַט מְעַט לְסַלֵּק הַחוֹבוֹת. כְּשֶׁבִרַח הָיָה
דָּרָבוֹ דְרָךְ בְּרִסְלָב. מִשָּׁבָא לְבְּרִסְלָב זָכַר שֵׁשׁ יֵשׁ לוֹ יְדִיד
נֶפֶשׁ הוּא מוֹהֲרַנ"ת ז"ל, בְּכֵן פָּנָה אֵלָיו. וּמַחֲמַת שֶׁהוּא
אוֹרַח, בִּקֵּשׁ אוֹתוֹ מוֹהֲרַנ"ת ז"ל לְאָכַל אֶצְלוֹ, וְשָׂאֵלוֹ אוֹדוֹת
שְׁלוֹמוֹ וּמְצִבּוֹ. וְהוּא סִפֵּר לוֹ אֵת כָּל אֲשֶׁר קָרְהוּ. וּבְכֵן מְצָא
לוֹ עֶצָה לְהִיּוֹת בוֹרַח כְּמִנְהַג הַלְּוִוִים וְאִין לָהֶם לְשֵׁלָם, וְדַעַתוֹ
לְנַסֵּעַ לְאִיזָה מְקוֹם שֵׁשׁ יֵשׁ לוֹ אִיזָה קְרוֹב אִישׁ אָמִיד, וְהוּא

יעמד לו לעזרה בעזרה, לתת לו משורה. כשגמר כל הספור,
 אמר לו מוהרנ"ת ז"ל בודאי אתה בעזרה גדולה, אבל
 עצתך אינה עצה. תבא לקרובך והפרת פניך תענה לו על
 שפל מצבך, תכף יראה לך אותות אי רצון מביאתך אליו,
 וגם את ידו הריקה יקמץ לתת לך לתוך ידך, ועם אמירת
 "שלום עליכם" בשפה רפה, יושיט לך את ראשי
 אצבעותיו. ואולי יתן לך לסעד אצלו סעדה אחת או שתיים,
 ועל לינת לילה אני מספק אם יתן לך אצלו. ואולי גם שם
 בבית המדרש לא יתנו לך מקום ללון, שבמקום שאין
 מכירין אותך יש הצדק לחשוך אותך לננו, ואין זה עצה
 כלל וכלל. ואמר לו מוהרנ"ת ז"ל עצתי, אנטלופין נור צום
 אייבערשטיין (לברת רק אל ה'), שתשוב למאהלוב ולא
 לביתך אף ישר לבית המדרש. ועקר בית מנוס שלך יהיה
 תורה ותפלה, ושם הכל מכירים אותך שאין אתה ננו חס
 ושלום, ואדרבא לסוחר נכבד שנמעד במסחרו ובאנס
 נעשה בעל חוב ויורד ומחסר פרנסה. והשמש מבית
 המדרש אדרבא יקבלוך בכבוד, וימציא לך סעודות. ועוד
 יתן לך פר תחת מראשותיך. וכשינדע הדבר לאשתך
 וקרוביה ויהיו באים אליך בצעקות וקולות בטענות
 הנשמעות, לא תענה להם דבר, ואחת יהיה לך השתיקה.
 ועם זה בטוח אני שה' יהיה בעזרך בקרב הימים. דברים

אלו שיצאו מלב צדיק אוהב נאמן נכנסו ללב ידידו וכן עשה. ומברסלב שב למאהליב וישר לבית המדרש על התורה והעבודה, והכל היה כמו שאמר לו מוהרנ"ת ז"ל, השמש קבלו בסבר פנים יפות וקרבו בכל מיני התקרבות, ואחר איזה ימים באו לבקרו אשתו וקרוניה בצעקותיהם ומענותיהם, והוא באחת "השתיקה יפה". עברו עוד איזה ימים וכל העיר עם ענין זה במרקחה. עד שכמה ממפיריו ואוהביו נתעוררו לרחם עליו ועל בני ביתו ולעשות לו מעמד פרנסה, וקבצו סכום כסף ויסדו לאשתו מעמד בשוק עם מעט סחורה. והשם היה בעזרו שאשתו התחילה מעט מעט להצליח, והוא גם כן יצא לפעמים מבית המדרש לעזר לה, עד שהעסק הלך וגדול, עד שהיא נעשית אשת חיל ממציאה כל הפרנסה ברוח, וגם סלוק החובות. והוא לפעמים יצא לעזר לה מעט ולבקר ספר החשבונות. ובכך כתב למוהרנ"ת ז"ל את כל זאת. ואשרי לו שזכה שעל-ידו נתגלגל זכות גדול בזה:

בטולטשין היה אחד עקיבא מלמד. והיה בקי בש"ס ופוסקים ראוי להוראה, גם בקי בספרי אמת וספרי צדיקים, אבל גם בקי בספרי פלוסופיא תקירה ואפיקורסות עד שחבר איזה ספר לצנות מצדיקי הדור, אבל היה באחד היראים בזקן ופאות ארכות. ואצל אנשי עירו היה נחשב

לִירָא מְלַמֵּד. פֶּעַם אַחַת הָיָה בְּבִרְסָלֵב, וּנְכַנְס לְמוֹהֲרַנ"ת
 זצ"ל בְּכַדֵי לַעֲשׂוֹת לַעֲנֻת מִכָּל מַה שִׁירָאָה וַיִּשְׁמַע אֶעֱלוּ.
 וּבְכֵן בִּקֵּשׁ קֹדֶם כָּל מוֹהֲרַנ"ת ז"ל שִׁיאֲמַר לוֹ דְּבַר תּוֹרָה. וְאָז
 אָמַר לוֹ בְּשֵׁם רַבֵּנוּ ז"ל הַמְּאֲמָר הַקָּטָן בְּלִקוּטֵי מוֹהֲר"ן אוֹדוֹת
 מַה שֶׁהַצְּדִיק דּוֹרֵשׁ אֶת הַבָּא אֵלָיו לְמַעַל אֲבָדָתוֹ אִם הוּא
 רַמְאֵי כְּמוֹ שִׁכְתוּב "עַד דְּרֵשׁ אַחִיד" אוֹתוֹ. כְּשֶׁשָּׁמַע עֲקִיבָא
 זֹאת וַיֵּדַע עַד הֵיכָן דְּבַרֵי מוֹהֲרַנ"ת ז"ל מְנִיעִים, כְּשִׁינְיָא
 מוֹהֲרַנ"ת ז"ל לֹא זֶה לְבַד שְׁלֹא עֲשֵׂה שׁוּב לַעֲנֻת, אֲדַרְבָּא
 סִפֵּר כְּמַה פְּעָמִים לְאַנְשִׁים מְאֲרַע זֹו וְשִׁבַּח אֶת מוֹהֲרַנ"ת
 ז"ל. וְזֶה הוּא עֲקִיבָא מְלַמֵּד שְׁלֵמֵד אֶעֱלוּ מִפְּרָסָם בְּאַנְשֵׁי
 שְׁלוֹמְנוּ הָר' צְבִי פֶסַח ז"ל מְסוּלְטִישִׁין מְחַתְּנוּ שֶׁל הָר' נַחֲמָן
 טוֹלְטִישִׁנְעֵר ז"ל, שְׁעַל־יְדוּ דִּיקָא נִתְקַרֵּב הָר' צְבִי הַנ"ל
 לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ. שְׁפַעַם עוֹד בַּהֲיוֹתוֹ תִּלְמִידוֹ אָמַר לְרַבּוֹ
 עֲקִיבָא הַנ"ל, עִם מַה שְּׂאֲתֶם אֵינְכֶם מְאֲמִינִים בְּהַבְּעַל שֵׁם
 טוֹב ז"ל, בְּזֶה אֵין אֲנִי אֲתֶכֶם בְּדַעַה אַחַת, וְאֲנִי מְאֲמִין
 בְּהַבְּעַל שֵׁם טוֹב ז"ל. בְּזֹאת אֲמַנֶם אֲנִי מְסַתְּפֵךְ לְאִיזוֹ כֵּת
 מֵהַחֲסִידִים לְהִתְקַרֵּב, וּבְכֵן שׁוֹאֵל אֲנִי אֲתֶכֶם מַה דַּעְתְּכֶם
 עַל זֶה? הַשִּׁיב לוֹ: אִם לְהִתְקַרֵּב לְכַת הַחֲסִידִים הַמְּבַחֵר הוּא
 כֵּת "הַבְּרִסָּלֵבֵר". מֵאֲזוּ נִתְקַרֵּב הָר' צְבִי הַנ"ל לְאַנְשֵׁי
 שְׁלוֹמְנוּ, וְזָכָה לְהִיּוֹת מְחַתְּנוּ שֶׁל הָר' נַחֲמָן טוֹלְטִישִׁנְעֵר
 תִּלְמִיד וּמְשַׁמֵּשׁ מוֹהֲרַנ"ת ז"ל, וְזָכָה שְׁעַל־יְדוּ נְדַפְסוּ אִיזוֹ

מספרי רבנו ז"ל ומוהרנ"ת ז"ל בארץ ובהויז לארץ. בנעוריו היה בארץ וחזר לחויז לארץ ולזקוניו חזר שוב לארץ, וחי ערך שנה. ובשנת תר"ע נפטר פה ירושלים תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן תנצב"ה. עקיבא הנ"ל מחסרון פרנסה נתקרב להרב דודל טאלנער, ובקש ממנו שיתן לו איזו מקום רבנות ונתן לו העיר דאבאווע סמוך לאומין:

פעם אמר מוהרנ"ת ז"ל לאחד, אז הוא וועסט זיצען מיט איין אשה, און הוא וועסט מיר זאגן אז הוא ביסט איין עהרליכער יהוד – וועל איך דיר גלויבן. אבער ניט זיצען מיט אן אשה, און הוא וועסט מיר זאגן הוא ביסט איין עהרליכער יהוד, וועל איך דיר גאר גייעט גלויבן (בשתשב עם אשה ואתה תגיד לי שאתה יהודי בשר אמין לך אבל לא לשבת עם אשה, ואתה תגיד לי שאתה יהודי בשר, אני לא אמין לך כלל). וכן נכדו הר' מיכלי ז"ל מטולטשין אמר לאחד שהיה שרוי בלא אשה, הוא ביסט דאך גישט קיין גוטער (אתה הרי לא טוב). התורה מעידה "לא טוב היות האדם לבדו":

פעם אמר מוהרנ"ת ז"ל לאחד, איך גלויב אז (אני מאמין ש) אשרי איש שישמע למצותיך, און אויב הוא ביסט דאס, וואויל איז דיר (אם זה אתה – אשריך):

אצל דודו של הר' נחמן טולטשיןער הר' יודיל אחי אביו בהייסין, אחרי שיחה ארכה של מוהרנ"ת ז"ל עם אנשי

שְׁלוֹמֵנו אודות התכלית, אָמַר הַמְּסַקֵּנָא דִּיא וְעֵלְט אִיז
 נִישְׁט און מֵעַן קֵעַן זִיא נִיט בַּעֲקוּמֵעַן. תּוֹרָה וְעִבּוּדָה אִיז יָאָה
 און מֵעַן קֵעַן דָּאס יָאָה בַּעֲקִימֵעַן (הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא לֹא, וְאִי
 אֲפֹשֶׁר לְקַבְּלוֹ, תּוֹרָה וְעִבּוּדָה זֶה בֵּין וְאֲפֹשֶׁר בֵּין לְקַבְּלוֹ).
 וְזֹאת שָׁמַע הָר' נַחֲמָן הַגַּ"ל בְּהִיוֹתוֹ נַעַר וְנִתְפַּעֵל מִזֹּאת
 הַמְּסַקֵּנָא עַד שֶׁאֲצִלוּ גַּעֲשָׂה מְסַקֵּנָא לְהִיוֹת תָּמִיד דְּבוּק
 וּמְקָרֵב לְמוֹתֵרְנִית ו"ל. (בְּזֶה יֵשׁ עוֹד לְכַתֵּב מֵהַשְּׁתַּלְשּׁוֹת
 הַתְּקָרְבוֹת הָר' נַחֲמָן הַגַּ"ל). וְזֶה סֵדֵר הַשְּׁתַּלְשּׁוֹת הַתְּקָרְבוֹת הָר'
 נַחֲמָן טוֹלְטִישִׁינַעַר ו"ל:

זְכָנוּ הָר' יִצְחָק הָיָה מֵאֲנָשֵׁי רַבָּנוּ ו"ל וְלַמְדֵּן מִפְּלָג. וּבְכֵן
 פַּעַם אָמַר לוֹ רַבָּנוּ ו"ל אַתָּה לַמְדֵּן, וּבְכֵן אָמַר לָךְ אִיִּין
 לַמְדֵּנִישׁ פִּשְׁעֵטִיל (פִּלְפּוֹל לַמְדֵּנִי). וְלוֹ אָמַר הַפְּרוּשׁ שֶׁבְּלִקּוּמֵי
 מוֹתֵרִין עַל פְּסוּק: "וַיַּעֲנוּ כָל הָעָם וְכוּ' וַיֵּשֶׁב מִיֵּשֶׁב אֶת דְּבָרֵי
 הָעָם" וְכוּ'. בָּנוּ הָר' אֲבָרְהָם (שֶׁעַל שְׁמוֹ נִקְרָא הָר' אֲבָרְהָם זצ"ל)
 הָיָה גַם-בֵּין מְקָרֵב לְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו, אֲבָל לֹא כָּל-כָּד, וְאִשְׁתּוֹ
 הָרֵאשׁוֹנָה בְּשִׁנְפֹּטְרָה הִשְׁאִירָה לוֹ שְׁנֵי יְתוּמִים קְטַנִּים וַיִּלְדָּה
 וַיִּלְד, הוּא הָר' נַחֲמָן טוֹלְטִישִׁינַעַר וְנִשְׂאָ לּוֹ אִשָּׁה שְׁנֵינָה. אַחַר
 זֶה בְּקָרוֹב נִפְטָר גַּם הוּא (וְאִז הָיָה הָר' נַחֲמָן ו"ל בְּכֵן שְׁמוֹנֵה שָׁנִים)
 וְנִשְׂאָרוּ הַיְתוּמִים הַקְּטַנִּים עַל הָאֵם הַחוֹרְגָה, שֶׁהָמָּה הָיָה
 כְּמוּבֵן לְמִשׁוֹי בְּבִדָּה עֲלֶיהָ, וְהִיא עוֹד אֵינָה מְחַיֶּבֶת
 לְהַחְזִיקָם. וּבְכֵן כְּאֲשֶׁר הָיָה לָר' אֲבָרְהָם הַגַּ"ל עוֹד אֲרַבְּעָה

אחים, ובכן מצאה לה עצה להובילם לאחד מהאחים, הוא דוד היתומים. אבל לאיזה מהם שתובילם ישען שתובילם להשני, וכן השני והשלישי. ובכן כאשר ידעה שבהייסען יש אחד מהאחים הר' יוסיל עליו השלום, והוא העשיר שבאחים סוחר ונכבד, ובכן הובילה אותם להייסען וכונה השעה שתבא לשם בלילה. ותכף בבאה להייסען הלכה עם היתומים לבית הר' יוסיל הנ"ל והושיבם על הפריזבע (מקום שיושבים הקבצנים) ותצוה עליהם, בכךר מי שינש אליכם וישאל אתכם מאין אתם? בני מי אתם? תאמרו האמת כמו שהוא. ותכף נסעה לדרכה. וכן היה, בכךר כשיצא הר' יוסיל הנ"ל מפתח ביתו וראה שני ילדים יושבים על הפריזבע, ושאל אותם פנ"ל והמה השיבו לו כהלכה והמה בני אחיו הר' אברהם ז"ל. והבין דבר מתוך דבר באין ברירה מה לו לעשות. ובכן הודיע זאת גם לשאר אחיו. ואחד מהם לקח לו את הילדה ואצלו השאיר את הילד הנ"ל. ומחמת שהר' יוסיל הנ"ל משום שהיה טרוד בעסקיו גם היה ברחוק מקום מאומאן, לא היה מהנוסעים התמידים על ראש השנה לאומאן. מפילא יותר היה נמשך אחר המתנגדים עד שפעלו אצלו להסיר הריקען (הפריכה) מעל ספר התפלות של מוהרנ"ת ז"ל. ובכל זאת מחמת שמוהרנ"ת ז"ל בכל עת היותו בהייסען היתה

אֲבֵנֵי אֶצֶל הָרַ' יוֹסִיל הַנְּ"ל, הִיָּה מְכַרְח הֵיתוּם הַנְּ"ל לְשִׁמּוֹשׁ אֶת מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל עַל־פִּי פְקֻדַת דּוֹדוֹ שֶׁהִיָּה מְקַבֵּל אֶת מוֹהֲרַנְ"ת בְּכָבוֹד גָּדוֹל בְּבֵיתוֹ. וּבְכָל עֵת הָיוּתוֹ אֶצֶל הָיָה מְכַבְּדוֹ וְהִדְלִיק כַּמָּה גֵרוֹת בְּלִילָה לְכָבוֹדוֹ, עַד שֶׁפָּעַם אָמַר מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, שֶׁבְּבֵית הָרַ' יוֹסִיל יֵשׁ לוֹ הֶרְחַבַת הַדַּעַת. וּבְשָׁנָסַע מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל לְאַרְצ־יִשְׂרָאֵל הָיָה גַם־בֶּן עִם דְּרָבּוֹ בְּהִיסָעוֹן עַל פּוֹרִים וְאֶצֶל פּוֹרִים סְעֵדַת פּוֹרִים בְּמִסְבַּת אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. וְאָז שָׁמַע הָרַ' נַחֲמָן הַנְּ"ל הַמְּסַקְנָא הַגְּזֻבֵר לְעִיל. וְאַחֲרֵי הַשִּׁיחָה שָׁלַח אוֹתוֹ לְשׁוֹק לְקִנּוֹת אֵיזָה דְבָר, וְכֵל זְמַן הַלִּיכְתּוֹ לְשׁוֹק סִפֵּר שֶׁעָשָׂה קָשֶׁר בְּמַחְשַׁבְתּוֹ לְהִיּוֹת דְּבוֹק תָּמִיד בְּמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל. וְכֵן אַחֲר־כֵּן סִבֵּב הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ שֶׁדוֹדוֹ נָתַן לוֹ אִשָּׁה בְּבִרְסָלָב, וְכַמוֹכֵן הָיָה תָּמִיד אֶצֶל מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל. אֲבָל בְּזְמַן קָצֵר אִשְׁתּוֹ רֵאשׁוֹנָה זֹו נַעְדְּרָה, וְלֹא אֶרֶךְ הַזְּמַן וְלָקַח לוֹ אִשְׁתּוֹ הַשְּׁנֵיָה בְּטוֹלְמָשִׁין גַּם־בֶּן סְמוּךְ לְבִרְסָלָב. וְרַגְלֵי הָיָה הוֹלֵךְ תָּמִיד לְבִרְסָלָב לְמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל:

ר' נַחֲמָן בֶּן ר' עוֹזֵר סִפֵּר, שֶׁמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל לָעַת וְקִנְתּוֹ הַקְּפִיד דִּיקָא שְׁלֹא יִהְיֶה לָן יְחִידִי עַל הָעֵבִיר שְׁטִיבִיל (בֵּית עֲלִיָּה), וּבְחֹר בּוֹ כְּשֶׁהָיָה עוֹד נֶעַר לְלוֹן עַמּוֹ. וּבְכַמָּה פְּעָמִים הִתְפָּאֵר בְּבֵיתוֹ שֶׁעָבְשׁוּ יְזָבָה לְשִׁמּוֹעַ תְּקוּן חֲצוֹת שֶׁל מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל וְלִרְאוֹת עֲבוֹדָתוֹ שֶׁלְאַחַר חֲצוֹת. וְעָשָׂה בְּמַכְוֵן בְּשִׁכְבוֹ עַל מִטָּתוֹ עָצַר אֶת עַצְמוֹ בְּכָל כַּחוֹ שְׁלֹא לִישֵׁן עַד שֶׁעַת חֲצוֹת

שְׁמוֹהֲרַנ"ת קם. וּנְגַשׁ אֱלֹוֹי וְכֶסֶה אוֹתוֹ בְּאֵיזָה בְּגָד וְשָׂאֵל אוֹתוֹ מִדּוּעַ אֵינְךָ יֹשֵׁן וְתִכְרַף נָפֵל עָלָיו שָׁנָה וַיִּשָּׁן עַד הַבֶּקֶר.
וְכֵן הָיָה בַּמָּה לַיְלֹוֹת:

פַּעַם הִרְגִישׁ מוֹהֲרַנ"ת ז"ל גְּדֹל מַעְלַת הַתְּפִלָּה מִמֵּאֲמַר חֲכָמֵינוּ ז"ל שֶׁהַמְּלֶאֶךְ הַמְּמַנֶּה עַל הַתְּפִלוֹת צָרִיךְ לְהִשְׁבִּיעַ כָּל תְּפִלָּה שֶׁתִּגִּיעַ מֵעֲצָמָה לְמִקּוּמָה לְמַעְלָה, שְׁגַם הוּא אֵינּוּ יוֹדֵעַ אֵת מְקוֹם כָּל תְּפִלָּה וְכוּ':

פַּעַם הִתְאוּנָן אַחַד לַפְּנֵי מוֹהֲרַנ"ת ז"ל, שֶׁאֵין לוֹ לְתַן מִתְּנֹוֹת לְהַתְּפִלָּה. וְנַחֵם אוֹתוֹ מוֹהֲרַנ"ת ז"ל בְּזוֹה, שֶׁיַּעֲקֹב אֲבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם לֹא הָיָה לוֹ לְתַן מִתְּנֹוֹת לְכַלְתּוֹ. אָמַר לוֹ מָה עֲנִין יַעֲקֹב אֲבִינוּ אֲצִלִּי שָׂאֵז הָיָה רְזִין עֲלָאִין. אָמַר לוֹ גַּם עַבְשׁוֹ יֵשׁ רְזִין עֲלָאִין (נִרְאֶה לַעֲנִיּוֹת דַּעֲתִי עַל־פִּי דְבָרֵי רַבִּי אַבְרָהָם ז"ל בַּעַת הַסְּפֹר, מַה דְּאִיתָא בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן שֶׁבְּכָל מַעֲשֵׂה וְתַנּוּעַת הַצַּדִּיק אֵינּוּ פְּשׁוּט, וַיֵּשׁ בּוֹ רְזִין עֲלָאִין. וּבַפֶּרֶט אֲצִל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּמַעֲשָׂיו וּבַהֲנִיגוּתָיו בַּפֶּרֶטִיּוֹת עַל כָּל פֶּרֶט בְּכָל רֶגַע. וְהַתְּפִלָּה רַק בְּזוֹה שֶׁכָּל צַדִּיק לְפִי הַשְּׁנָתוֹ יוֹדֵעַ מַה מִּהֲרִזִּין. וְאֵנּוּ הַפְּשׁוּטִים אֵינָם יוֹדְעִים כָּלֵל):

מוֹהֲרַנ"ת ז"ל אָמַר, מַעַן דְּאֶרְף אֵין דְּעַר יוֹנְעֵנָט אַסְאָדְ הָאֶרִיוּעֵן מַעַן זָאל אוֹיֶף דְּעַר עֲלֶטְעַר זֵיין אַ פֶּרְאָסְטְעַר עֲרֵלִיכְעַר יוֹד (בִּימֵי הַנְּעוּרִים צָרִיךְ הַרְבֵּה לַעֲמוֹל כְּדִי שִׁיְהִיָּה בַּעַת הַזְּקֵנָה יְהוּדֵי כֶּשֶׁר פְּשׁוּט):

אוֹדוֹת מַה שְּׁמַתְחַבֵּם הַבַּעַל דְּבַר, וּמַחֲמַת הַסְּרוּן יְדִיעָה

מִקֵּדָם בְּתַחבּוּלוֹתָיו נוֹפְלִים בְּרִשְׁתּוֹ, אָמַר פֶּעַם אַחַת מוֹהֲרַנ"ת ז"ל אִזּוֹ אֵיךְ וּוְיִים שׁוֹיִן יָא דָאִם אֲלֵעַם (מִה שְׂכַמְעַט כָּל הָעוֹלָם אֵינָם יוֹדְעִים) דְּרַעַהֲט דְּעַר בַּעַל דְּבַר מִיט מִיר גָּאֵר אַנְדֶּרְעִישׁ (כִּיּוֹן שְׂאֵנִי כְּבַר כֵּן יוֹדַע זֹאת, הַבַּעַל דְּבַר מְסוּבָב עִמִּי אַחֲרַת לְגַמְרִי):

גַּם בְּשִׁהֲלֻבְנָה לֹא נִרְאֵתָה זִכָּה כָּל־כֶּף וְאִף מִבְּעַד עֵינַי קְלוּשׁ קִדְשׁ מוֹהֲרַנ"ת כַּמּוּבָא בְּחַיֵּי מוֹהֲר"ן. וְאָמַר אֵיךְ פּוֹעֵל בֵּי יוֹד, אֲפִלּוּ דְּעַר גָּאֵר אִזּוֹ זִי וְוַעַט וְוַעֲרִין לֹוִיטְעַר זָאל מִיךְ גֵּיט הָאָרִין (אֲנִי פּוֹעֵל בְּעַצְמִי שְׂאֲפִילוֹ אַחַר כֶּף אִם הִיא תִּהְיֶה יוֹתֵר בְּרוּרָה שְׁלֹא יִהְיֶה אַכְפֵּת לִי). וּפֶעַם הִיָּה מַעֲשֶׂה שְׂקִדְשׁ בְּעֵינַי קְלוּשׁ, וְאַחֲר־כֶּף אָמַר לוֹ אַחַד תִּרְאוּ שְׁנַזְדַּכְכָּה, אָמַר לוֹ אֵיךְ הָאֵב אַבְּעַר פְּרִיעַר מִקְדָּשׁ גֵּיּוֹעַן (כְּבַר קִדְשִׁתִּי מִקֵּדָם). וְכֵן הוּא בְּשִׁלְחַן־עֲרוּךְ שְׁזַרְיִין מִקְדִּימִין קִדָּם לְרַב עִם הַדְּרַת מֶלֶךְ. וּמוּבָא בְּחַיֵּי אָדָם:

ר' יִצְחָק ז"ל יָשַׁב לִפְנֵי אָבִיו מוֹהֲרַנ"ת ז"ל בְּשַׁבַּת קִדְשׁ אֲצֵל הַשְּׁלֶחַן וְנִשְׁעַן בְּיָדוֹ עַל הַשְּׁלֶחַן. אָמַר לוֹ מוֹהֲרַנ"ת ז"ל בְּשַׁבַּת יִצְטַט מְעַן גְּלִייד (בְּשַׁבַּת יוֹשְׁבִים יִשְׂרָאֵל):

מוֹהֲרַנ"ת ז"ל אָמַר, אֲבָרְהָם אָבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם כְּשִׁיִּשְׁב עִם אֲנָשִׁים שְׂקָרְבָם תַּחַת כַּנְּפֵי הַשְּׂכִינָה, הִיָּה אוֹמֵר לָהֶם, תִּדְעוּ שְׂכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת יִנְחִיל הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ לְזַרְעוֹ. כֵּן אֲנִי אוֹמֵר

לכם, תדעו כשיבא משיח צדקנו יהיה נעשה ישיבות
מספרי רבנו ז"ל:

עוד אמר, איך זעה גאר אנדערש, איך קוק גאר אנדערש
איך שמועס גאר אנדערש (אני רואה אחרת לגמרי אני מסתכל
אחרת לגמרי אני משוחח אחרת לגמרי):

בעת המחלקת שלקחו מסעדה שלישית של שבת קדש
את בני הנעורים לבית האסורים, ולא נתבהל אז מוהרנ"ת
בלל, רק ספר ההתקרבות של רבי עזר ז"ל מאומין:

בשנת ת"ר אמרו כמה מפרסמים שיבא אז משיח
ומוהרנ"ת אמר שיבא קדם או אחר-כך ולא בשנת ת"ר. כי
משיח צדקנו יבא בהסח הדעת: ר' יצחק דב ז"ל אמר לעת
זקנתו בכל מקום שפותח ספר רואה חדושים נוראים:

אחד מאומאן בא למוהרנ"ת ואמר לו ששוחה בתפלתו זמן
הרבה מחמת שהוא מכרח לחזר התבה כמה פעמים שאינו
יכול לבזן מהר. אמר לו מוהרנ"ת, וכי עבודה אחת יש לך
לעשות הלא כמה עבודות יש, אם אינך מרגיש תבה זאת
תרגיש תבה אחרת. אם אינך יכול להתפלל, תוכל לומר
תהלים או תפלות או עבודה אחרת:

ר' יעקל מטשעהרין היה מקרב את גיסו. וגיסו היה מתמיד
בלמוד, ור' יעקל לא היה לו חשק ללמד כל-כך. וכשהיה

מִסֵּפֶר מֵרַבְּנֵנוּ ז"ל, הִלְךְ גִּיסוֹ מִן הַלְמוּד לְשִׁמְעַע סְפוּרָיו. פֶּעַם
 אַחַת הָיָה מֵרַמָּה אוֹתוֹ שֶׁהִתְחִיל לְסַפֵּר מֵרַבְּנֵנוּ ז"ל וּבֹא גִיסוֹ,
 וְהִשְׂיֵאוֹ לְדַבֵּר אַחֵר. וְהִבִּין גִּיסוֹ שֶׁמֵרַמָּה אוֹתוֹ, וְאָמַר לְגִיסוֹ,
 יַעֲקִיל, זֹאת יָדַעְתָּ כִּי רַבְּנֵנוּ ז"ל רוּאָה. וּפְעַם אַחַת אָמַר רַבְּנֵנוּ
 ז"ל מֵיַינֶע לֵיט זַעֲנִין אַלֶּע עַרְלִיכֶע יוּדִין און יַעֲקִיל ווִיל נִיט
 זײַן קײַן עַרְלִיכֶער יוּד בײַסֶען אײַהֶם דײַ הײַנד (אָנְשֵׁי הֵם בְּלִם
 יְהוּדִים בְּשָׂרִים וְעַקִּיל לֹא רוּצָה לִהְיוֹת יְהוּדֵי בְּשָׂר, שֶׁיִּנְשַׁכּוּהוּ הַבְּלָבִים)
 אַחֲרֵי כֵן פֶּעַם אַחַת נִשְׁכּוּהוּ בְּלָבִים:

פֶּעַם אַחַת, בְּשִׁשְׁלַח רַבְּנֵנוּ ז"ל אֶת זַלְמָן דְּעַר קָלִינְגֶער (הַקָּמֶן)
 לְהַחֲזִיחַ מִלוּבְלִין אוֹדוֹת עֲנִיָּן מְשִׁימִת, וְשָׁלְחוּ ר' נֶתָן וְר'
 נִפְתָּלִי קְנוּיטְלֶעךָ לְהַחֲזִיחַ עַל־יְדוֹ, וְנִתְּפַעַל הַחֲזִיחַ
 מִהַקְנוּיטְעַל שֶׁל ר' נִפְתָּלִי יוֹתֵר מֵר' נֶתָן. וּכְשֶׁסָּפְרוּ זֹאת
 לְרַבְּנֵנוּ ז"ל אָמַר הוּא חוּזָה בְּאִשֶּׁר הוּא שָׁם, כִּי ר' נִפְתָּלִי הָיָה
 מִתְּפַלֵּל אֹז, וְר' נֶתָן יִשֵּׁן. וַיֵּשׂ אוֹמְרִים שֶׁהָיָה אֹז בְּבֵית הַכֶּסֶף:

פֶּעַם אַחַד נָסַע רַבְּנֵנוּ ז"ל בְּדֶרֶךְ עִם ר' יַצְחָק לֵיב וְעוֹד
 אָנְשִׁים. בְּדֶרֶךְ עָשָׂה רַבְּנֵנוּ ז"ל רְעֵדָה, וְשָׂאֵל אֶת אָנְשֵׁי
 שְׁלוֹמְנוּ רְאִיתֶם מָה שֶׁעִבֵּר, וְאָמְרוּ לֹא. וְשָׂאֵל לְר' יַצְחָק
 לֵיב, וְאָמַר הֵן, אָנִי רְאִיתִי אֶת הַמְּרָאָה. (וּפְעַם אַחַת קָנָא אוֹתוֹ
 ר' נֶתָן וְאָמַר לוֹ ר' יַצְחָק לֵיב הַמְּרָאוֹת שֶׁאַתָּה רוּאָה בַּתּוֹרָה חֲשׁוֹב אַתָּה
 מִמָּה שֶׁאֲנִי רוּאָה) וְאָמַר שֶׁרְאִיתָ מִתְּהוֹלָה שֶׁהָיָה שֶׁשָׁה־פְּעָמִים
 מִנְּבוּאָה. כִּי הִלֵּא רוּאִין הַנְּשֻׁמָּה שֶׁהִיא חֵלֶק אֵלּוֹךְ מִמַּעַל:

מוֹהֲרַנ"ת אָמַר וְוֹאִיל דִּיא אוֹגִין וְוֹאס הָאֲבִין גִּיזְעָהֵן דְּעַם רַעֲבִינִים אוֹיְגִין, אֹן וְוֹאִיל דִּיא אוֹיְגִין וְוֹאס זְעָהֵן דִּיא אוֹיְגִין (אֲשְׁרֵי הָעֵינִים שָׂרְאוּ אֶת הָעֵינִים שֶׁל רַבֵּינוּ וְאֲשְׁרֵי הָעֵינִים שָׂרְוִים אֶת הָעֵינִים הָאֵלֶּם). וְר' אַבְרָהָם סַיִם וְכֵן מְדוֹר לְדוֹר:

בְּשַׁחְזָרוּ מִקְבֹּרֵת מוֹהֲרַנ"ת ז"ל, גִּזְדְּכּוּ הַשָּׁמַיִם וְכָל הָעָם קָדְשׁוֹ הַלְבָּנָה פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ תְּלַמִּידוֹ שֶׁל "מֹשֶׁה רַבְּנוֹ" עָלָיו הַשְּׁלוֹם. עֵינֵי הַתּוֹרָה "קָרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ" בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרַנ"ת:

בְּשַׁחְזָרוּ מִקְבֹּרֵת מוֹהֲרַנ"ת ז"ל, וְלִבָּם הָיָה מְלֵא דְאָגָה מִי יְהִיָּה אַחֲרָיו הַמְּנַהֵיג, וּבִינֵיהֶם הָיָה אֶחָד מְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, הָר' נַחֲמָן פְּסַח'לִים, וְהוּא הָיָה בְּאֵמֶת חָסִיד וִירָא שָׁמַיִם, אֲבָל טְעוֹת גִּזְרָקָה בּוֹ שְׁהוּא מְרָשָׁה לְמְנַהֵיג לְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, לְמַמְלֵא מְקוֹם מוֹהֲרַנ"ת ז"ל. וּבְכֵן הָיָה מְדַבֵּר אֵלֵיהֶם אִזְ דְּבָרֵי נַחוּמִים לְבַל יְדַאֲנוּ, וְה' לֹא יַעֲזֹבֶם (וְאֵינִם יוֹדְעִים אִזְ כּוֹנְנוֹ). וְאַחַר כְּשֶׁסָּפַר הָר' נַחֲמָן טוֹלְטְשֵׁינֵר ז"ל, שְׁמוֹהֲרַנ"ת ז"ל קָדָם הַסֵּתְלָקוֹתָו אָמַר, הָעֵקֶר הַתְּקַשְׁרוֹת לְהַצְדִּיק. "לְכוּ אֶל יוֹסֵף אֶת כָּל אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ". אָמַר עַל זֶה הָר' נַחֲמָן פְּסַח'לִים הִנְ"ל שְׁכּוֹנַת מוֹהֲרַנ"ת ז"ל הוּא עָלָיו. וּבְכֵן הַתְּחִיל לְהַתְגַּדֵּל בְּדֶרֶךְ הַמְּפָרְסָמִים, וּבְנָה לוֹ בְּבֶרֶסְלָב בֵּית הַמְּדַרְשׁ מִיָּחָד בְּשִׁבְלֵוֹ וּבְשִׁבְלֵי אֵיזָה אֲנָשִׁים שְׁנַמְשָׁכוּ בְּטְעוֹת אַחֲרָיו. וְכֵן בְּשָׁנָה זֹו נָסַע לְאַרְצֵי הַקְּדוּשָׁה, וְחָזַר לְבֵיתוֹ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְכַמוֹכֵן שְׁבָאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל הַשֵּׁנִי אֵיזָה

מִדְרָגָה גְבוּהָה וְזָכָה לְמַחֲזִין דְגִדְלוֹת. וְהוּא הָיָה יוֹדֵעַ לְתַקֵּעַ שׁוֹפָר, וּבִכֵּן פָּעַל אֲצֵל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו שֶׁהוּא יִהְיֶה הַבַּעַל תּוֹקֵעַ שָׁנָה זֹו בְּאוֹמָאן. בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה עָלָה עַל הַבִּימָה לְתַקֵּעַ, וְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו בְּכָר הָיוּ בַמִּקְוָה וְגִמְרוּ כָּל מָה שְׁאוֹמְרִים קֹדֶם הַתְּקִיעוֹת, וְהוּא זֶה עָתָה הַתְּחִיל לֹמַר הַזֹּהָר שְׁקֹדֶם הַתְּקִיעוֹת, וּבְאַמֶּת מַעֲמָק הַלֵּב בְּקוֹל וּבְכִי בְדַמְעוֹת שְׁלִישׁ וּמְלָה בְּמְלָה, אֲבָל מֵאַחַר שֶׁכָּל הַצְּבוּר הָיוּ בְּכָר מוֹכְבִּים לְשִׁמְעַת הַתְּקִיעוֹת, וְעוֹד לָהֶם לְבָלוֹת זְמַן רַב עִם תְּפִלַּת הַמוֹסָף כַּמִּנְהַג אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו בְּאוֹמָן בְּיוֹם הַדִּין, וּבַפֶּרֶט בְּדוֹר הַקּוֹדֶם. וּבִכֵּן הָיָה מְטִיל בְּזֶה עַל הַצְּבוּר מְרַחֵה יִתְרָה, וּבְכָל זֹאת מְאַיֶּמֶת יוֹם הַדִּין לֹא נִמְצָא אִזּוּ מִי שִׁיִּרְהִיב עַז בְּנַפְשׁוֹ לְהַפְרִיעַ לוֹ שִׁיִּבְרַךְ וַיִּתְקַע. וְאַפְלוּ הָרַ' נִפְתְּלֵי ז"ל שְׁחֵי עוֹד אִזּוּ, וְהוּא הָיָה אִזּוּ הַגְּדוֹל וְהַזְּקֵן שֶׁבְּאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו תְּלִמִּיד רַבֵּנוּ ז"ל, וְהוּא הָיָה בְּטַבְּעוֹ קַפְדָּן, בְּכָל זֹאת מְאַיֶּמֶת יוֹם הַדִּין שְׁתַּק לְדַבֵּר זֶה וְלֹא אָמַר כְּלוּם. כְּלָם סָבְלוּ וְהִמְתִּינוּ עַד שֶׁנִּמְרַאת אֶת אֲמִירַת הַזֹּהָר, בְּרַךְ אֶת הַבְּרָכָה, נָתַן עַל-פִּיו אֶת הַשׁוֹפָר מִתְּחִיל לְתַקֵּעַ, וְאַיִן קוֹל תְּקִיעוֹת. עֲשֵׂה כָּל הַפְּעֻלוֹת לְזֶה וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְתַקֵּעַ. עַד שֶׁהַצְּבוּר רָאוּ וְעַל-פִּי שְׁלַחַן עָרוֹךְ בְּכָר כַּמְעַט גְּדוֹל הַהַפְּסָק מִהַבְּרָכוֹת לְהַתְּקִיעוֹת. וְשֵׁם הָיָה אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו הָרַ' מְאִיר בְּלַכְעַר מִבְּרִסְלָב וַיְדוּעַ הוּא לְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו לְתוֹקֵעַ אֲמֵן,

על-בן צוּו עָלוּ שְׁלֹחַ לְתַקַּע. וְהוּא הָיָה לְמִדָּן וְיָדַע שְׂאֵין
 מְסַרְבִּין לְהַצְבּוֹר, וְעָלָה עַל הַבִּימָה. וּבְרַנֵּעַ שְׁנַתָּן הַשּׁוֹפֵר
 לְפִיו הִתְחִיל לְתַקַּע וְתַקַּע כָּל הַתְּקִיעוֹת עַד גְּמִירָא. וְכָל
 אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הָיוּ שְׂבַעֵי רְצוֹן. וּמֵאֵז הָיָה כָּל יְמֵי חַיָּיו לְבַעַל
 תּוֹקַע בְּאוֹמָאן אֶצֶל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. בְּכָל זֹאת לֹא נָפַל הָרַ'
 נַחְמָן פְּסַח'לִים הַנ"ל בְּדַעְתּוֹ, וְאֶדְרָבָא הַגְּדִיל עוֹד יוֹתֵר
 בְּעֵינָיו, וְהָא רֵאִיָּה שֶׁהַשָּׁטָן כָּל־כָּף מִתְנַגֵּה עָלָיו. בְּקִצּוֹר
 אֲמָרִים שֶׁהַנְּהֻלוֹתָיו בְּדַרְדָּר הַמְּפָרְסָמִים הָיָה לְמוֹרֵת רוּחַ
 כְּמַעֵט לְכָל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּבִפְרָט לְאֲנָשֵׁי אַמוּנָה בְּדַעַת.
 וּבְכֵן נִמְצְאוּ אֲחָדִים שִׁדְדוּ שְׂאֵם הָרַ' נַחְמָן טוֹלֵטְ שִׁינָר וְז"ל
 יִתְחִיל לְרַדְפוֹ יִהְיוּ דְבָרָיו נִשְׁמָעִים וּלְבַטְלוֹ. וּבְכֵן פָּנּוּ אֵלָיו
 וְשָׂאוּ אוֹתוֹ מִדּוּעַ הוּא אֶדְרָבָא שׁוֹתֵק לְזֶה, עַל זֶה אָמַר
 לָהֶם אַתֶּם יוֹדְעִים שְׂאֵלְקִים יִבְקֹשׁ אֶת הַנְּרַדְף וְאֶפְלוּ צַדִּיק
 רוֹדֵף אֶת הַרְשָׁע. בְּאַרְעֵכִינֵט אֵיךְ וְעַל אֵיךְ זֵיין דְּעַר רוֹדֵף
 אֲוֵן עַר דְּעַר נְרַדֵּף, אֵיךְ פֶּאֲרַגִּין אֵיחָם גָּאָר גִּיט אַז אֵיךְ זָאָל
 זֵיין דְּעַר רוֹדֵף אֲוֵן עַר דְּעַר נְרַדֵּף (תַּחֲשִׁבוּ לַעֲצַמְכֶם אֲנִי אֶהְיֶה
 הַרוֹדֵף וְהוּא יִהְיֶה הַנְּרַדֵּף, אֵינִי רוֹצֵה לְתַת לוֹ זְכוּת זוֹ שֶׁהוּא יִהְיֶה
 הַנְּרַדֵּף וְאֲנִי הַרוֹדֵף). סוֹף דְּבַר שְׁעַם הַזְּמָן מֵאֵלָיו גַּעֲשֵׂה כְּטַל
 וּמְבַטֵּל. וְלִבְדֵּי הַטָּעוֹת הַזֶּה הָיָה בְּאַמַּת חֲסִיד וִירָא שְׂמִימִם,
 וּכְבָר אָמַר רַבְּנוּ ז"ל הַיֵּצֵר הָרַע שָׁל הַכְּשָׁרִים בְּנֹדָאֵי הוּא
 דְּבוּק, וְהַאֲמַת קָיָם לְעַד:

פְּדִיּוֹן

יניח ידיו על המעות ויאמר:

מַעוֹת, וְאֵת הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם, צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ
לְרַגְלוֹ, צֶדֶק מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא, דִּינָא דְמַלְכוּתָא דִּינָא.
שְׁרֵשׁ הַדִּינִים בִּינָה, אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה, אֵין תְּדִין
נִמְתַּק אֲלֵא בְשֵׁרְשׁוֹ. שְׁלֵשָׁה יָדִים בְּבִינָה: יָד הַגְּדוּלָה, יָד
הַחֲזָקָה, יָד הַרְמָה. שְׁלֵשׁ פְּעָמִים יָד גִּימְטְרִיא שֵׁם שֶׁל
מ"ב. מ"ב שְׁבִיבְצִירָה: שֵׁם שֶׁל אֲנָא בְּכַח. מ"ב
שְׁבִבְרִיאָה: שְׁנֵי פְּעָמִים אֲקִי"ק. מ"ב שְׁבִבְאֲצִילוֹת: הַיְוִי"ה
(פְּשׁוּט), בְּמִלּוּאָא, וּמִלּוּי דְמִלּוּי:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שְׂיִמְתְּקוּ הַדִּינִים וְהַגְּבוּרוֹת
הַקְּשׁוֹת מֵעַל (פְּלוּנִי בֶן פְּלוּנִית) עַל-יְדֵי פְּלֵא עֲלִיּוֹן
שֶׁהוּא חֲמָדִים גְּדוּלִים וְרַחֲמִים גְּמוּרִים וּפְשׁוּטִים
שְׂאִין בּוֹ תַעֲרֹבֶת דִּין כָּלֵל, אָמֵן:

פְּדִיּוֹן הוּא תְּמַתְּקַת הַדִּינִים וְהוּא מוֹשִׁיעַ מִכָּל תַּצְרוֹת, כִּי עֲקָר
הַרְפוּאָה עַל-יְדֵי פְּדִיּוֹן דְּקוּא, כִּי "וְרַפֵּא יְרַפֵּא" (עַם שְׁמֵי הַתְּבוּת)
מִסְפֵּר "פְּדִיּוֹן נְפִשׁ". (לְקַרְיַם ד' ב, ג)

גַּנְחַנְחָמוֹ מֵאוֹמְרוֹ

סֵפֶר

תִּקּוּן הַכֹּלֵל

הוא תקון הברית (פמבאר בלקומי מוהר"ן
ח"א כט אות ד). והוא תקון למקרה לילה
חס ושלום, לומר אלו העשרה מזמורי
תהלים באותו היום שקרה לו. הוציאו
מהעולם אל הגלוי, אדוננו מורנו ורפנו
תקדוש צדיק יסוד עולם, נחל נובע מקור
חכמה, רפנו נחמן בן פינא בן שמחה,
גַּנְחַנְחָמוֹ מֵאוֹמְרוֹ זְכַר צְדִיק וְקָדוֹשׁ
לְבָרְכָהּ, וְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ אָמֵן:

קודם שיתחיל באמירת תהלים יאמר זה:

לכו נרננה ליהוה, נריעה לצור ישענו: נקדמה פניו בתודה,
בזמרות נריע לו: כי אל גדול יהוה, ומלך גדול על כל אלהים:
הריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי. לשם
יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה בדחילו ורחימו עלי ידי שהוא
טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים

הריני מקשר עצמי באמירת העשרה מזמורי תהלים אלו לכל
הצדיקים האמתיים שבדורנו, ולכל הצדיקים האמתים שובני
עפר קדושים אשר בארץ המה, ובפרט לרבנו הקדוש צדיק יסוד
עולם נחל נובע מקור חכמה, רבנו נחמן בן פינא בן שמחה, נח
נחמ נחמן מאומן, זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

ועל דעתם ועל כונתם אני אומר העשרה קפיטל תהלים אלו,
ובזכותם וכחם אנוה לעורר ולגלות כל העשרה מיני נגינה
שנאמר בהם ספר תהלים, שהם: אשרי, ברכה, משכיל, שיר,
נצוח, ננון, תפלה, הודאה, מזמור, הללויה, שהם: שיר פשוט,
כפול, משלש, מרבע, שהם כלולים בשמו המיוחד הגדול
והקדוש. ובזכות וכח השני שמות הקדושים האלו במלואם,
שהם אל אלהים (כזה): אלף למד, אלף למד הי יוד מס, שהם
עולים במספר תפ"ה, במספר תהלים, בכח אלו השמות תזבני
לתקון הברית שהוא תקון הפללי, אמן:

טז

א מכתם לְדוֹד, שְׁמַרְנִי אֵל כִּי חֲסִיתִי בָּךְ:
 ב אֲמַרְתָּ לַיהוָה אֲדֹנָי אַתָּה, מוֹבְתִי בַל עָלִיךְ:
 ג לְקְדוּשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּה, וְאֲדִירִי כָּל חֲפְצֵי בָם:
 ד יִרְבוּ עֲצוּבוֹתֶם אַחַר מִהְרוּ, בַּל אֲסִיף נִסְפֵיהֶם מִדָּם, וּבַל אֲשָׂא
 אֶת שְׁמוֹתֶם עַל שִׁפְתָי:

ה יְהוָה מִנֵּת חֶלְקִי וְכוֹסִי, אַתָּה תוֹמִיךָ גּוֹרְלִי:
 ו חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בְנַעֲמִים, אַף נַחֲלַת שִׁפְרָה עָלַי:
 ז אֲבָרַךְ אֶת יְהוָה אֲשֶׁר יַעֲצָנִי, אַף לִילוֹת יִסְרוּנִי כְּלִיזוֹתַי:
 ח שׁוֹיִתִּי יְהוָה לְנִגְדֵי תְמִיד, כִּי מִיְמִינִי בַל אֲמוֹט:
 ט לִכֵּן שָׂמַח לִבִּי וַיִּגַּל כְּבוֹדִי, אַף בְּשָׂרֵי יִשְׁכֹּן לְבַטָּח:
 י כִּי לֹא תַעֲזוֹב נַפְשִׁי לְשָׂאוֹל, לֹא תִתֵּן חֲסִידְךָ לְרָאוֹת שְׁחַת:
 יא תוֹדִיעֵנִי אֲרַח חַיִּים, שִׁבַע שְׂמֵחוֹת אֶת פְּנֵיךָ, נַעֲמוֹת בִּימִינְךָ נִצַּח:

לב

א לְדוֹד מִשְׁכִּיל, אֲשֶׁרִי נְשׁוּי פֶשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה:
 ב אֲשֶׁרִי אָדָם לֹא יִחְשַׁב יְהוָה לוֹ עוֹן, וְאִין בְּרוּחוֹ רַמְיָה:
 ג כִּי תַחַרְשְׁתִּי בְּלוֹ עֲצָמִי, בְּשִׂאֲנָתִי כָּל הַיּוֹם:
 ד כִּי יוֹמָם וּלְיָלָה תִּכְבַּד עָלַי יְדָךְ, נִהַפֵּךְ לְשֹׁדֵי בְּחַרְבֵּי קִיץ סְלָה:
 ה חֲטָאֵתִי אֲוִדִיעֶךָ וְעוֹנִי לֹא כִסִּיתִי, אֲמַרְתִּי אוֹדָה עָלַי פֶשַׁעִי
 לַיהוָה, וְאַתָּה נִשְׂאָת עוֹן חֲטָאֵתִי סְלָה:
 ו עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֲסִיד אֱלֹהֶיךָ לְעַת מְצֵא, רַק לְשֹׁטֵף מִים רַבִּים
 אֱלֹהֵי לֹא יִגִּיעוּ:

מב

א למנצח משביל לבני קרח:

ב כאיל תערוג על אפיקי מים, בן נפשי תערוג אליך אלהים:

ג צמאה נפשי לאלהים לאל חי, מתי אבוא ואראה פני אלהים:

ד היתה לי דמעת לחרם יומם ולילה, באמר אלי כל היום אינה אלהיך:

ה אלה אנכרה ואשפכה עלי נפשי, כי אעבר בסף אדם עד בית אלהים, בקול רנה ותודה המון חונג:

ו מה תשתוחחי נפשי ותהמי עלי, הוחילי לאלהים כי עוד אודנו ישועות פניו:

ז אלהי, עלי נפשי תשתוחח, על-כן אנכרך מארץ ירדן וחרמונים מהר מצער:

ח תהום אל תהום קורא לקול צנוריד, כל משבריד וגליך עלי עברו:

ט יומם יצוה יהוה חסדו ובלילה שירה עמי תפלה לאל חי:

י אומרה לאל סלעי למה שכחתיני, למה קדר אלך בלחץ אויב:

יא ברצח בעצמותי חרפוני צוררי, באמרם אלי כל היום אינה אלהיך:

יב מה תשתוחחי נפשי ומה תהמי עלי, הוחילי לאלהים כי עוד אודנו, ישועת פני ואלהי:

נט

א למנצח אל תשחת לדוד מכתם, בשלח שאול וישמרו את הבית להמיתו:

ב הצילני מאיבי, אלהי, ממתקוממי תשגבני:

ג הצילני מפעלי און, ומאנשי דמים הושיעני:

ד כי הנה ארבו לנפשי, וגורו עלי עזים, לא פשעי ולא חטאתי יהנה:

ה בלי עון ירוצון ויכוננו, עורה לקראתי וראה:

ו ואתה יהנה אלהים צבאות אלהי ישראל, הקיצה לפקד כל הגוים, אל תחז כל בגדי און סלה:

ז ושובו לערב יהמו ככלב ויסוכבו עיר:

ח הנה יביעון בפיהם תרבות בשפתותיהם, כי מי שמע:

ט ואתה יהנה תשחק למו, תלעג לכל גוים:

י עזו אליך אשמרה, כי אלהים משגבי:

יא אלהי חסדי יקדמני, אלהים יראני בשדרי:

יב אל תהרגם פן ישכחו עמי, הניעמו בחילך והורידמו, מגננו אדני:

יג חטאת פימו דבר שפתימו וילכדו בגאונם, ומאלה ומכחש יספרו:

יד בלה בחמה בלה ואינמו, וידעו כי אלהים משל ביעקב לאפסי הארץ סלה:

טו ושובו לערב יהמו ככלב ויסוכבו עיר:

טז הפה יניעון לאכל, אם לא ישבעו וילינו:

יז ואני אשיר עזך וארגן לבקר חסדך, כי הית משגב לי ומנום ביום צר לי:

יח עזי אליך אשמרה, כי אלהים משגבי אלהי חסדי:

עז

א למנצח על ידותון לאַסַּף מזמור:

ב קולי אל אלהים ואַעֲעָקָה, קולי אל אלהים והאזין אלי:

ג ביום צרתי אֲדַנִּי דְרַשְׁתִּי, יְדִי לִילָה נִגְרָה וְלֹא תִפּוּג, מֵאַנְהָה הַנְּחִים נַפְשִׁי:

ד אֲזַכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהְמָיָה, אֲשִׁיחָה וְתִתְעַטֵּף רוּחִי סֶלָה:

ה אַחֲזֶתָ שְׁמֵרוֹת עֵינַי, נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר:

ו חֲשַׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם, שָׁנוֹת עוֹלָמִים:

ז אֲזַכְּרָה נִגְיַנְתִּי בְלִילָה, עִם לִבִּי אֲשִׁיחָה, וַיִּחַפֵּשׂ רוּחִי:

ח הִלְעוֹלָמִים יִזְנַח אֲדַנִּי, וְלֹא יִסִּיף לְרַצוֹת עוֹד:

ט הָאֶפֶס לְנִצַּח חֶסֶדֹ, גָּמַר אֲמַר לְדָר וְדָר:

י הַשִּׁכַּח חַנּוּת אֵל, אִם קִפֵּץ בְּאָף רַחֲמָיו סֶלָה:

יא וְאֲמַר חֲלוֹתִי הִיא, שָׁנוֹת יָמִין עֲלִיוֹן:

יב אֲזַכּוֹר מַעֲלָלֵי יְהוָה, בִּי אֲזַכְּרָה מִקֶּדֶם פְּלִאָה:

יג וְהִגִּיתִי בְּכָל פְּעֻלָּה, וּבַעֲלִילוֹתֶיהָ אֲשִׁיחָה:

יד אֱלֹהִים בִּקְדָשׁ דִּרְכָּה, מִי אֵל גָּדוֹל בְּאֱלֹהִים:

טו אַתָּה הָאֵל עֲשֵׂה פְלָא, הוֹדַעְתָּ בְּעַמִּים עֲנֹה:

טז גְּאֻלְתָּ בְּזֹרַע עַמֶּךָ, בְּנֵי יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף סֶלָה:

יז רְאוּךָ מִיָּם אֱלֹהִים, רְאוּךָ מִיָּם יְחִילוּ, אַף יִרְגְּזוּ תַהֲמוֹת:

יח זָרְמוּ מִיָּם עֲבוֹת, קוֹל נִתְּנוּ שְׁחָקִים, אַף חֲצֻצִיךָ יִתְהַלְכוּ:

יט קוֹל רַעֲמֶךָ בְּגִלְגַּל הָאֵירוּ בְּרָקִים תִּבְּל, רִגְזָה וְתִרְעַשׂ הָאָרֶץ:

כ בָּיָם דִּרְכָּה וּשְׁבִילֶךָ בְּמִים רַבִּים, וְעַקְבוֹתֶיךָ לֹא נִדְעוּ:

כא נַחֲיֶתָ כְּצֹאֵן עַמֶּךָ, בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

ז

א תפלה למשה איש האלהים, אדני מעון אתה היית לנו בדר
 ודר:

ב בטרם הרים ילדו ותחולל ארץ ותבל, ומעולם עד עולם אתה
 אל:

ג תשב אנוש עד דבא, ותאמר שובו בני אדם:

ד כי אלה שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבר, ואשמורה בלילה:

ה ורמתם שנה יהיו, בבקר כחציר יחלה:

ו בבקר יציץ וחלה, לערב ימולל ויבש:

ז כי כלינו באפה, ובחמתך נבהלנו:

ח שתה עונתינו לנגדה, עלמנו למאור פניך:

ט כי כל ימינו פנו בעברתך, כלינו שנינו כמו הגה:

י ימי שנתינו בהם שבעים שנה, ואם בגבורת שמונים שנה,
 ורהבם עמל ואון, כי גז חיש ונעפה:

יא מי יודע עז אפה, וכיראתך עברתך:

יב למנות ימינו בן הודע, ונבא לבב חקמה:

יג שובה יהוה עד מתי, והנחם על עבדיך:

יד שבענו בבקר חסדך, ונרננה ונשמחה בכל ימינו:

טו שמחנו כימות עניתנו, שנזות ראינו רעה:

טז יראה אל עבדיך פעלך, והדרוך על בגיהם:

יז ויהי נעם אדני אלהינו עלינו, ומעשה ידנו כוננה עלינו,
 ומעשה ידינו כוננהו:

קה

- א הודו ליהוה קראו בשמו, הודיעו בעמים עלילותיו:
 ב שירו לו זמרו לו, שיחו בכל נפלאותיו:
 ג התהללו בשם קדשו, ישמח לב מבקשי יהוה:
 ד דרשו יהוה ועזו, בקשו פניו תמיד:
 ה זכרו נפלאותיו אשר עשה, מפתיו ומשפטי פיו:
 ו זרע אברהם עבדו, בני יעקב בחיריו:
 ז הוא יהוה אלהינו, בכל הארץ משפטיו:
 ח זכר לעולם בריתו, דבר צוה לאלה דור:
 ט אשר פרת את אברהם, ושבועתו לישחק:
 י ויעמידה ליעקב לחק, לישראל ברית עולם:
 יא לאמר לך אתן את ארץ כנען, חבל נחלתכם:
 יב בהיותם מתי מספר, כמעט וגרים בה:
 יג ויתהלכו מגוי אל גוי, מממלכה אל עם אחר:
 יד לא הניח אדם לעשקם, ויזכח עליהם מלכים:
 טו אל תנעו במשיחי, ולנביאי אל תרעו:
 טז ויקרא רעב על הארץ, כל מטה לחם שקרב:
 יז שלח לפניהם איש, לעבד נמכר יוסף:
 יח ענו בכבל רגלו, ברזל באה נפשו:
 יט עד עת בא דברו, אמרת יהוה צרפתהו:
 כ שלח מלך ויתירהו, משל עמים ויפתחהו:
 כא שמו אדון לביתו, ומשל בכל קנינו:
 כב לאסר שריו בנפשו, וזקניו יחכם:

- כג וַיְבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם, וַיַּעֲקֹב נָר בְּאֶרֶץ חָם:
- כד וַיִּפְרַת אֶת עֲמוֹ מְאֹד, וַיַּעֲצִמְהוּ מִצְרַיִם:
- כה הִפְדָּה לְבָם לְשָׂנֵא עֲמוֹ, לְהַתְנַבֵּל בַּעֲבָדָיו:
- כו שָׁלַח מֹשֶׁה עֲבָדָיו, אֶהְרֹן אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ:
- כז שָׁמְרוּ בָּם דְּבָרַי אֹתוֹתַי, וּמִפְתִּים בְּאֶרֶץ חָם:
- כח שָׁלַח חִשְׁדָּה וַיַּחֲשֹׁד, וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ:
- כט הִפְדָּה אֶת מִימֵיהֶם לְדָם, וַיָּמַת אֶת דָּגְתָם:
- ל שָׂרֵץ אֶרֶץ צִפְרֹדְדַיִם, בַּחֲדָרַי מִלְכֵיהֶם:
- לא אָמַר וַיְבֹא עָרַב, כְּנִים בְּכָל גְּבוּלָם:
- לב נָתַן גְּשָׁמֵיהֶם בְּרֹד, אִשׁ לְהַבּוֹת בְּאֶרֶץ חָם:
- לג וַיִּדַּע גְּפָנִים וּתְאֵנֹתָם, וַיִּשְׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם:
- לד אָמַר וַיְבֹא אַרְבֶּה, וַיִּלְקַח וַאֲיִן מִסְּפָר:
- לה וַיֹּאכַל כָּל עֵשֶׂב בְּאֶרֶץ חָם, וַיֹּאכַל פְּרִי אֲדָמָתָם:
- לו וַיִּדַּע כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ חָם, רֵאשִׁית לְכָל אוֹנָם:
- לז וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב, וַאֲיִן בְּשִׁבְטָיו כּוֹשֵׁל:
- לח שָׂמַח מִצְרַיִם בְּצֵאתָם, כִּי נָפַל פַּחַדָּם עֲלֵיהֶם:
- לט פָּרַשׁ עֲנָן לְמִסְדָּה, וְאִשׁ לְהָאִיר לְיִלְהָה:
- מ שָׁאֵל וַיְבֹא שָׁלוֹ, וְלָחֵם שָׁמַיִם יִשְׁבִיעֵם:
- מא פָּתַח צוּר וַיִּזְוֹבוּ מַיִם, הִלְכוּ בְּצִיּוֹת נָהָר:
- מב כִּי זָכַר אֶת דְּבַר קְדָשׁוֹ, אֶת אֲבִרְהָם עֲבָדָיו:
- מג וַיּוֹצֵא עֲמוֹ בְּשֵׁשׁ יָמִים, בְּרֵנָה אֶת בְּהֵמָתָיו:
- מד וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרִיצוֹת גּוֹיִם, וַעֲמַל לְאֻמִּים יִירָשׁוּ:
- מה בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו וְתוֹרֹתָיו וַיִּנְצְרוּ, הִלְלוּהָ:

קלו

- א על נהרות בבל שם ישבנו גם בְּכִינוּ, בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן:
- ב על עַרְבִים בְּתוֹכָהּ, תְּלִינוּ בְּנִרוֹתֶינָו:
- ג כִּי שָׁם שָׂאלוּנוּ שׁוֹבֵינוּ דְּבַרֵי שִׁיר וְתוֹלְלֵינוּ שְׁמֹחָה, שִׁירוּ לָנוּ מְשִׁיר צִיּוֹן:
- ד אִיךְ נָשִׁיר אֶת שִׁיר יְהוָה, עַל אֲדָמַת נָכַר:
- ה אִם אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַיִם, תִּשְׁכַּח יְמִינִי:
- ו תִּדְבַק לְשׁוֹנֵי לְחֻבֵי אִם לֹא אֲזַכְּרֵכִי, אִם לֹא אֶעֱלֶה אֶת יְרוּשָׁלַיִם עַל רֹאשׁ שְׁמֹחָתִי:
- ז זָכַר יְהוָה לְבִנְיָ אָדוּם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַיִם, הָאֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיּוֹם בָּהּ:
- ח בַּת בָּבֶל הַשְׂדוּדָה, אֲשֶׁרִי שִׁישַׁלְמֶם לָךְ אֶת גְּמוּלָךְ שְׁגִמְלַת לָנוּ:
- ט אֲשֶׁרִי שִׁיאֲחִזוּ וְנִפְּץ אֶת עַלְלִיךְ אֶל הַסַּלַּע:

קנ

- א הַלְלוּיָהּ הִלְלוּ אֵל בְּקִדְשׁוֹ, הִלְלוּהוּ בְּרַקִּיעַ עִזּוֹ:
- ב הַלְלוּהוּ בְּגִבּוֹרֹתָיו הִלְלוּהוּ כְּרֹב גְּדָלוֹ:
- ג הַלְלוּהוּ בְּתַקַּע שׁוֹפָר, הִלְלוּהוּ בְּנֶבֶל וּכְנֹר:
- ד הַלְלוּהוּ בְּתֹף וּמְחוּל, הִלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעוּגָב:
- ה הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שְׁמַע, הִלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה:
- ו כָּל הַנְּשָׁמָה תִּהְלֵל יְהוָה, הַלְלוּיָהּ:

לאחר סיום המזמורים יאמר שלושה פסוקים אלו:

מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב יְהוָה שָׁבוֹת עִמּוֹ, וְגַל יַעֲקֹב
 יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל: וְתִשׁוּעַת צְדִיקִים מִיְהוָה, מְעוֹנִים בְּעַת צָרָה: וַיַּעֲזֹרֵם יְהוָה
 וַיַּפְלְטֵם, וַיַּפְלְטֵם מִרְשָׁעִים וַיּוֹשִׁיעֵם כִּי חָסוּ בוֹ:

זאת התפלה מצאנו באמתחת הכתבים, והיא מעט הכמות ורב האיכות

רבוננו של עולם, עלת העלות וסבת כל הסבות, אנת לעלא,
 לעלא מן בלא, ולית לעלא מנך, דלית מחשבה תפיסא כך כלל,
 ולך דומיה תהלה, ומרמם על כל ברכה ותהלה. אותך אדרש,
 אותך אבקש שתחתך תתירה דרך כבושה מאתך, דרך כל
 העולמות, עד ההשתלשלות שלי במקום שאני עומד, כפי אשר
 נגלה לך, יודע תעלומות, ובדרך ונתיב הזה תאיר עלי אורך,
 להחזירני בתשובה שלמה לפניך באמת, כפי רצונך באמת, כפי
 רצון מבקר הברואים, לבלי לחשב במחשבותי שום מחשבת
 חוץ ושום מחשבה ובלבול שהוא נגד רצונך, רק לדבק
 במחשבות זכות וקדושות בעבודתך באמת בהשגתך
 ובתורתך. "הט לבי אל עדותיך", ותן לי לב טהור לעבודך
 באמת. וממצולות ים תוציאני לאור גדול חיש קל מהרה.
 תשועת יהוה כהרף עין, לאור באור החיים כל ימי חיותי על פני
 האדמה. ואזכה לחדש נעורי, הימים שעברו בהשך, להחזירם
 אל הקדשה, ותהיה יציאתי מן העולם כביאתי, בלא חטא.
 ואזכה לחזות בנעם יהוה ולבקר בהיכלו, כלו אומר כבוד, אמן
 נצח סלה ועד: